

Fonds A.R.A.M.

ԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ

Եթէ կայ իմացական վտանգ մը Ամե - րիկայի մէջ՝ այդ ալ ժողովուրդի երջան - կութեան որակի, կենցաղի, հոգեբանա - կան թաղուն լծակներու և քաղաքակրթու - թեան բարոյական արժէքին մասին, տարա - ծուն, լոյժ ընդհանրացումներ ընելու փոր - ձութիւնն է Նեպտունը ու հեգնանք, անտաշ գլխախնդրիւն ու բարեմիտ, անկեղծ խանդ - ոտեղծած են կամ սեւ՝ կամ գիւղացի նոր - հարս վարդազոյն սքէրէտքի՛կ եղբակա - ցութիւններ որոնց կը կառչին մարդիկ համաձայն իրենց միամտութեան աստի - ճանին։ Այս երկրին ո՛չ ժամանակ սպա - ուելու ու կեանքի մանր գրամագլուխը վատնելու գիւրդութիւնը, ո՛չ ամբողջութեամբ ըմբռնումներու հոսանքէն տարուելու, գինովնալու ու քնանալու բարիքները եւ ոչ իսկ բարեկեցիկ, յաջողած ու գոհու - նակ գոյութեան մը տակ խեղդելի՛ աշն - քան մեծ սպառնալիքներ են մտածումի անկախութեան։ Ասոնց դէմ մարդ կրնայ պայքարել առանց շատ ժամանակավրէպ, ծիծաղելի ըլլալու, կամ ալ կրնայ իր ակ - նոցները մաքուր պահել, շարժել ան - դամ մը լուսնի աստիճան, իր խորտու - լիքնութիւնը գրգռները լեցնել ու ան - կիւն մը քաշուած՝ սպասել մահուան։ Բայց միւսը՝ իմացականութեան ինքնա - սպանութիւնն է, փախուստն է մտածելու կամ գէթ մտածել փորձելու, ճշմարտու - թեան մը շուքը հալածելու, մարդ էակի՛ն երկվայրկեանական, չփոխեցուցիչ փայ - լատումիւն մէջէն դադարիւր մը նըշ - մարելու հրամայականէն։

Իայց սողանցքը չի սպասեր, հո՛ս ձեռքերնու մէջ է կեանքը, գլխուպտոյ - տը, խուճապահար կոյր ժամագործներու հրձուգքը ու չկայ փախուստ, ինչպէս միշտ։ Ինչպէ՞ս մտածել՝ առանց սպրե - լու, կամ նոյնիսկ ապրելով։ Ինչ կը նշանակէ օրինակի համար, մարդկային սա արբիւր հազարներու զանգուածը որ փի - լատելիքիս պողոտաներու մայրիկէն կը հոսի... կը հոսի պարտէզներու մէջ պահ - մը կը լճանայ ու կ'անցնի հրապարակ - ներու մտերմութեան մէջ ուր կը թափա - ուի անկաշկանդ, բնական, անհոգ՝ սակայն զուսպ նոյնիսկ խոհուն, քիչ մը երազ - կոտ, իր քաղաքակրթութեամբ նախնակա - նութեան մէջ իսկ ինքնաբերական, կարօտ - նալով, հաւանաբար, հէքեաթ զարձած պատմութիւնը իր մանկութեան, իր հա - մակրելի, ֆաթաթի հերոսներուն (ա - ռանց հնդիկներու եւ սեւամորթներու տա - ռապանքին արդեօք այս երկրը պիտի գիտնա՞ր թէ ինչ է եգերականը կեանքի մէջ), այդ չհնցող պատմութիւնը իր պարզութեամբ ու բարոյական յստակ, գործնական ուրուագիծով։ Ձկայ պա - տասխան։

Հին էքսեր

ՕՐԻՈՐԴԸ

Օ

Ահա ինչ որ նշմարեցի իր վրայ առա - ջին նայուածքով եւ ինքզինքս փրած ոչնչացած զգացի իր առջեւ։ Բայց իր անկեղծ բաց նայուածքը, իր գրաւիչ ձայնը սպասողիս զիս, եւ իր հանդարտ շարժումներն ու խօսելու պարզ եղա - նակը վստահութիւնս ամբողջեցին։

Եկեր էր տան մը մատենադարանէն դիւր մը խնդրելու, Մօնթէպլէօի «Էսփրի տէ Լուան» ու խօսեցաւ ինծի հեղինակին վրայ, ու խօսեցաւ գործին վրայ այնպիսի գիտակից համեստութեամբ եւ այնքան վստիւղութեամբ, որ հմայուած մնացի իր խօսքէն, ինչպէս որ անձէն։

Այն օրը այնքան ռուգեցի կարդալ իր վը - րայ խորհեցայ մինչեւ իրիկուն, ո՛րք էր այդ գմայելի աղջիկը, ինչո՞ւ այդ ամայի գիւղը կը բնակէր, եւ դեռ հազարումէկ

Աւելի ճիշդը՝ պատասխան կայ, բայց այլ տեղ է, առասպելային ծիրը մը վը - րայ։ Գիտենք որ շիտակ չէ բանականու - թեան օրէնքները կիրարկել ժողովուրդնե - րու կամ քաղաքակրթութիւններու վրայ։ Այնպէս որ կը մնանք երեւակայութեան քմայքներուն հպտտակ, փնտռել առաս - պելը, թափանցել հէքեաթի հանելուկէն ներս։ Հոն է որ կը հանդիպինք եթէ ոչ պատասխանին՝ գէթ թեւադրանքին թէ ինչու սա անպաճոյճ, քաղաքավար, կար - դապահ ու անանձնական, խորհրդաւոր ձեռքով մը լարուած ու կամաց մը փո - դոց դրուած խուժանը՝ չորս ժամէ ի վեր անյատակ համբերութեամբ, նոյնիսկ մանկական լըջութեամբ ու հրճուանքով՝ կը սպասէ ամիսներէ ի վեր իրեն խոս - տացուած տարեդարձի նուէրին։ Անթիւ աչքերով, անօթի ականջներով, անհոգ սրտով տեղաւորուած դրախտի արուար - ձաններուն՝ կը սպասէ տղանցքին։ Ի՛ր օրն է այս, միջին, հասարակ, առաքինի ու անմահ մարդուն տօնն է որովհետեւ ինքն է տէրն ու տիրականը սա երկրին՝ որ ամէնէն յարգի տեղը կը գրաւէ ամ - պերէն վարձ՝ եւ ուրեմն ամպերէն վեր։ Ձէ՞ որ երկու դարէ ի վեր ամերիկացիին բարոյական ու քաղաքացիական արժա - նիքներուն մէջ գրեթէ ոչինչ փոխուած է, նոյն ազատ, կենսունակ, բարի, յան - դուգն ու գործունեայ պատանի ժողո - վուրդն է հիմա ու առաջ, երբ հիմը կը նետուէր ու ծայր կուտար գիւցաղներ - գութիւնը որ դեռ կը շարունակուի։ Ու յաւիտենական երիտասարդութեան այս երկրին համար՝ կա՞յ աւելի յարմար խոր - հըրդանշան քան առողջ, անմեղ, ուրախ ու եռանդուն դպրոցականը։ Այսպէս չէ՞ որ կը շինուին առասպելները, գէթ դան - դուածներուն համար։ Բայց չտարուինք հիփոթիզմէն։ 200ամեակ, ազատութիւն, հաւասարութիւն, ժողովրդավարութիւն, նոր քաղաքակրթութիւն, հարեանսիրու - թիւն, կրօն ու աստուած, յեղափոխու - թիւն, հարստութիւն ու նման մեծ, չող - չողուն բառերը անկասկած կը համա - պատասխանեն որոշ իրականութիւններու, սակայն երբ բերուին անհատներու կեան - քի հոմ, մերկ իրականութեան, առօր - եայի դաժան ու անորբագրելի տարրով - նումին, կեդրոնախոյս վազքին, քնաչըր - ջիկ փնտռութիւն, վրիպանքներուն ու անկուտակելի մանր վայելքներու մա - կարդակին՝ բոլորովին տարբեր հնչա - կանութիւն մը, իմաստ մը կը ստանան։ Սա բոլորի նիհար, ուրախ - տրտում, լուռ կիլը կոթնած՝ յաղթահասակ, գե - ղաղած մարդուն, սա պճնուած, կարմիր տարատու, միայնակ պռուշ, հանգ - չած ու փոք կապած, միջին տարիքի մար - դը, բան մը ուսող կամ խմող, չըջուն, անհանդարտ աղջիկ ու տղաքը, մռայլ, կորած սեւամորթները, ե ի ջ ա ն ի կ ձայնձոյթով անշարժացած գիւղիկ ան - տարիք կիներ ու խարկուած մարդեր, ե - րախաներու շուրջ ողորում ժանգի մայ - րեր — այս ու այլ տիպարներ կը բազ - մապատկուին հազարներով մինչեւ ուր

ՄՈՒՏԱՎԻՈՅ ՀԱՅԱԲՆԱԿ ՕԶԱԽՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՈՐՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մոլորավիթի. դարէն սկսեալ հայ գաղ - թականներու օջախ մը հանդիսացած է։ Այդ մասին կը վկայեն հայկական եւ մու - տավական պատմական աղբիւրները, ինչ - պէս նաեւ նիւթական մշակոյթի մնա - ցորդները՝ եկեղեցիներ, գերեզմանական եւ այլ արձանագրութիւններ։

Թէեւ Մոլորավիթի հայկական եկեղե - ցիներու ճարտարապետութեան մասին ո - րոշ տեղեկութիւններ ունինք, սակայն հայկական գերեզմանական արձանագրու - թիւններու մասին մինչեւ հիմա յստակ պաշար մը չունէինք։ Այդ հարցով զբաղած են հայագէտներ՝ Գրիգոր Աւագ - եան, որ ուսումնասիրած է Բելլուորդ - Դանտարովսկիի հայկական գաղութի քա - նի մը արձանագրութիւնները, եւ Կոնշուկ -

տանի նայուածքը, մինչ իրենց ներքին տաղանայներու խորոյններէն կը բարձ - րանայ հասարակաց պատկերը առասպե - լին։ Տողանցքը պատրուակ է լոկ մինչ երեւակայութիւնը իր դադանի խնջոյքին կը նստի...։

Իվերլոյ ծայր կուտայ թափօրը՝ դը - րեթէ բացառաբար կազմուած դպրոցա - կաններէ, երկրի յիսուն նահանգներէն աղմուկով ու ծախքով ծամբայ հանուած հոս, հինգ ժամ տողանցելու մէկ միլիոնէ աւելի բաղմութեան մը ծափերուն մէջէն։ Հարկւաւոր գրօնակներ, պոռոտայի ամ - բողջ երկայնքին, կը ծածանին գոյն ու յարժու՝ շարունակ ամէն կողմ, վառ, աշխատն ու գունագեղ համագգեսներով նուագախմբեր, փաղանդ առ փաղանդ կը շփոթեն Ամերիկայի փառքն ու փայլը, խումբ խումբ մատղաշ, բարեձեւ ու սի - բուն աղջիկներ, համակ սրունք ու թեւ՝ կ'ոտոտեն համաշափ, եռանդուն կըշ - ույթով, գաւազանիկներ ու փայտէ հրա - ցաններ ձօճելով, յեղափոխութեան շըր - ջանի ռազմի զգեստներով ու գէնքերով տարեց մարդիկ հանդարտօրէն կը քալեն մինչ ձայնի հեղեղը կը պոթկայ, թըմ - բուկ, ծնծգայ ու չեփօր, խմբերդ համա - զարկ ու ծափահարութիւն իրարու կը յա - ջորդեն, կը խառնուին իրարու ժամ ժա - մու ետեւէ մինչեւ հեռաւոր ծայրը երեք թիւրթիւր երկարող պողոտային։ Ամէն ինչ ներկայ է ստեղծելու համար, զգա - յարանքներու վայելքին, յազգեցումին ե - տին ու անկէ շատ աւելի կարեւոր՝ մը - տածումի անկարելիութիւնը՝ որպէսզի ա - ռասպելը, գոնէ պատրանքը առասպելին՝ դայ ու լեցուի հարկը հազարներու գի - տակցութեան մէջ։

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

ՖԻԼՍՏՖԻԼՍ (Մնացեալը յաջորդով)

հարցումներ կ'ուղղէի հօրաքրոջս որ չէր կրնար լիովին գոհացնել զիս։

Գիտէր միայն թէ շատ չքեղ վիլլա մը կը բնակէր վերը, բարձրաւանդակին վը - րայ, թէ առանձին կ'ապրէր եւ թէ մա - նաւանդ ամբողջ կողմէն մեծ յարգան - գով ու գովեստով կը խօսէր իր մասին։

Ամբողջ գիշերը, իր վրայ մտածելի, եւ առտուան քունէ մը ետք, երբ ուշ ատեն արթնայալ, արդէն դիւրեք ետ դրկեր էր շնորհակալութեան քարտով մը որով ի - բրիկուան թէյի կը հրաւիրէր հօրաքրոյս եւ գիս։

Հոն, իր սրահին հոյակապ պերճանքին մէջ, բերեղներու, ծաղիկներու, ար - ծաթներու ցոլերով փողփողուն սեղա - նին շուրջը, եւ թէյին հոգեւան դադ - ջութեամբ տողորուած թխտորտին մէջ այնքան հմայիչ, այնքան անդիմադրելի երեւցաւ, որ հօրաքրոյս այն վաղահաս մտերմութեամբ որուն իրաւունք կուտան հերմակ մագերը, հարցուց թէ ինչու այդ - պէս առանձին կ'ապրէր, եւ թէ ինչո՞ւ չէր ամուսնանար։

Օրիորդին աչքերը լուսնոյն ճառագայ - թով մը խնդացին։

— Ենթադրեալ եմ որ ինծի կը հարցնէք ատիկա, ըստէ, փոխանակ ուրիշներէն տեղեկութիւն խնդրելու իմ մասին։

Ամէն մարդ իր ուղած կերպով կը մեկ -

նէ իմ կեանքս, ես միայն կրնամ բուն ճշմարտութիւնը ըսել ձեզի։

Իր մեղքամոմէ աղւոր մատերովը մեր դաւաթները թէյով լեցուց վերստին, իր սկահակը շրթունքներուն տարաւ, եւ այս - պէս խօսեցաւ։

«Հարուստ վաճառականի մը աղջիկը եւ իր միակ ժառանգորդն եմ։

Մօրմէս շատ կանուխ որբ մնացած, հօրս խնամքին տակ մեծցած եմ որ անկախ դաստիարակութիւն մը տուաւ ինծի, զար - դացնելով իմ մէջս ինքնութեան գաղա - փարը եւ մշակել տալով փոքրիկ ընդու - նակութիւնս։

Արբողջ մանկութիւնս եւ պատանեկու - թիւնս ուսմամբ եւ գրականութեամբ զբա - ղեցուց, շատ ծաղկահասակ էի երբ հայրս մեռաւ, եւ հարկադրուեցայ ապրել մէկ ձրովս հետ որ աշխարհիկ կէն մըն էր, եւ զիս մտոյց Բերայի, ինչպէս կ'ըսեն բարձր դասու ընկերութեան մէջ։

«Այդ միջավայրին սակայն չլըցայ ըն - տեանալ, այն կեղծ բարեկամութիւննե - րը վարկպարայի ըմբռնումը փոխա - դարձ պարարներու, մակերեւոյթային զարգացումը մտքի եւ զգացումներու դժ - բախտ կ'ընէին զիս։

Մեր յարաբերութեան մէջ ոչ մէկուն կը համակրէի, որովհետեւ ոչ մէկուն համակրանքին կրնայի հաւատալ։

ժողովուրդ, որ նոյնպէս ուսումնասի - րած է յիշեալ քաղաքի եւ Գրիգորիտայի հայկական արձանագրութիւնները։

Նկատի ունենալով որ մինչեւ հիմա չեն ուսումնասիրուած Մոլորավիթի գերեզ - մանական արձանագրութիւնները, յար - մար կը նկատենք ներկայացնել այդ ար - ձանագրութիւններէն քանի մը օրինակ - ներ։

Ա.— ՕՐԳԵՆԻ. Այս քաղաքին մէջ Հայերը հաստատուած էին ԺԷ. դարու առաջին տասնամեակին։ Հոս 1830ին 300 Հայեր կային, իսկ 1892ին՝ 58։ ԺԹ. դարու սկիզբները քաղաքին մէջ գոյութիւն ու - նեցած է փայտաշէն Ս. Աստուածածին և - կեղեցին, որու հետքերն իսկ չեն մնացած այժմ։ Քաղաքի արդի հայկական քա - րաշէն եկեղեցին կառուցուած է 1902 - 1903 թուականներուն հայ կալուածատէր Բաղդասարովի դրամական միջոցներով, Եկեղեցւոյ արեւելեան կիսակոյր խորանը երկու կողմի վրայ փոքր սենեակներ ունի։ Գեղեցիկ, ճաշակով կառուցուած եկեղեցի մըն է։

Այս քաղաքին մէջ պահուած են հայ - կական գերեզմանատան շուրջ տասը թը - ւարկուած տապանաքարեր։ Կրաքարէ այդ տապանաքարերը յատուկ ոճային դիմեր ունին։ Տապանաքարերը, պատկած սա - լատախտակներու վրայ, գեղաքանդակ խաչ մը ունին, որուն վերի ալ եւ ձախ կողմերը փորագրուած են արեւ եւ լուսին։ Արձանագրութիւնը տեղաւորուած է սա - լատախտակի միջին մասին մէջ։

Տապանաքար 1ը չինուած է կրաքարէ, ունի ութ տողնոց արձանադրութիւն, նը - կարագրուած է խաչով, որու հորի - զոնական թեւին տակ, անկիւնները, փո - րագրուած է՝ ՅԱ եւ ՔԱ (Յիսուս Քրիս - տոս)։

Տապանաքար 2ը կրաքարէ չինուած, կանգնած տապանաքար մըն է, որուն վերի մասը քանդուած է։ Լաւ կը կարդացուին միայն հինգ տողերը, Յրդ տողը խրուած է հողին մէջ։

Տապանաքար 3ը հորիզոնական է. կը - րաքարէ չինուած այս տապանաքարին վը - րայ կան նոյն զարդաքանդակը, ինչ որ էր առաջին տապանաքարին վրայ։ Յատկե - րէն կը կարդացուի հինգ տողնոց արձա - նագրութիւնը։

Տապանաքար 4ը ունի տասը տողնոց ար - ձանագրութիւն մը։ հորիզոնական դիւթ ունեցող այս տապանաքարը զգալի կեր -

«Կրտսեր մօրաքոյրս այս կողմին կը բը - նակէր։

«Օր մը անոր տան մէջ հանդիպեցայ երիտասարդ փաստաբանի մը Արսէն Մ. անունով. որ մեծ վտանգի մը սպառնալի - քին տակ կը գտնուէր այդ պահուն։

Որովհետեւ վեհանախութիւն ունեցեր էր պաշտպանելու դատը գաւառացի աղքատ տղան մը որ իրրեւ չարագործ ամբաստ - նանուած էր յետոյ ծախքը հօգալով ար - տասահման փախցուցեր էր քայն։

Իր ազգականները դողալով իր կեան - քին համար թաղուն ակնարկութիւններ կ'ընէին իր գործած անխոհմութեան մա - սին։

«Արսէն սրտմտած այդ ակնարկութիւն - ներէն, յայտարարեց թէ ոչ միայն չէր զղարը ըրածին վրայ, այլեւ պատրաստ էր միեւնոյն բանը կրկնելու, եթէ պարա - դան ներկայանար վերստին։

— Ինչ կ'արժէր գոչեց զայրոյթով, իմ իրաւագիտութիւնս, իմ խօսելու արուես - տըս, եթէ չձառայէ անիրաւութեան դէմ մաքառելու եւ հարստահարեալ դժբախտ - ներ պաշտպանելու։

ՍԻՊԻԼ

(Շար. 2)

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆԻՔ

Հիմնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ զուտարները. — Պ. Էստուար Բէհլիւանեան 500: Պ. Արտաշէս Դանիէլեան 200 (եւ 100 Ազգատարնամին): Այլի Տիկին Զարգար Տէր Ահարոնեան իր ամուսնոյն Յարութիւնի հոգեհանգստեան առթիւ 200ական եկեղեցւոյ, զպրոցին եւ աղքատախնամին: Պ. Յարութիւն Թէրզեան 100: Տիկին Վ. Եղուպեան 50 Աղքատախնամին: Պ. Յ. Պաղտատարեան, փոխան ծաղկեպսակի Հ. Մովսէսեանի մահուն 20: Ոմն՝ փոխան ծաղկեպսակի Եւա Քուլաքեանի մահուն առթիւ 100:

Պաղտատարեան առթիւ 100 Տիկին Վ. Եղուպեանէ: 50ական Տիկին Գ. Ոսկերիչեանէ, Տէր եւ Տիկին Հ. Գարաբաղեանէ, Տիկին Ն. Գարապետեանէ, Տիկին Կ. Յովակիմեանէ եւ Տիկին Լաւրէ: 20ական Տիկին Թ. Բէրդաբեան, Տիկին Շ. Օհանէսեան, Պ. Հ. Մարութեան, Տիկին Ա. Գալաքեան, Տիկին Ն. Զալլաբեան, Տիկին Մ. Գալաքեան, Տիկին Մ. Շահինեան, Տիկին Մ. Թաւադեան, Տիկին Ա. Պաղտատարեան: 10ական Տիկին Վ. Գալաքեան, Տիկին Շ. Գրիգորով, Տիկին Մ. Տէտեան, Տիկին Ն. Բէրդաբեան, Տիկին Թովմայեան եւ Տիկին Շ. Մարկոսեան:

Տէր եւ Տիկին Օ. Սինանեան երկու կողով խաղող: Տիկին Եանազոյեան մէկ կողով, Տէր եւ Տիկին Մակէսեան մէկ կողով:

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ԿՈՒՅՈՒՒ

Տնական փոքր գործերու համար, կին մը կը փնտռուի որ նաեւ գաղափար ունենայ թոնֆէքսիոնի մասին:

Դիմել. —

Mme NIGOGHOSSIAN
14, av. César-Collaveri
93190 Livry-Gargan
Tél. 937-69-55

ԲՈՅԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

ԱՆՇԱՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐԻ

Շաբաթ (Սեպտեմբեր 4) ժամը 18ին, Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը հրաւիրուած է Յաղթական Կամարի Ան-ծանօթ Զինուորի բոցը արծարծել: Նաեւ՝ ծաղկեպսակ պիտի դնէ:

Կը հրաւիրուի հայ գաղութը իր մասնակցութիւնը բերել այս արարողութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ՝ ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱԶԳԱՏԱՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին Շերանթոն պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ հանդիսաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկտեմբեր 16:

ԿԱՐԴԱՅԷՔ

ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՐԱՅՅԻՒՒ

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
(13 հատոր)

ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆ

Դիմել. —

Congrégation Mekhitariste
Mekhitaristengasse 4
1070 Vienne Autriche

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՍԵ

Odyssée

d'un enfant arménien

par KHOREN MARGOSSIAN

Ed. La Pensée Universelle

Prix 26 F. 50

En vente dans toutes les librairies, ainsi

qu'à la Librairie Samuelian

51, Rue Mr. le Prince, Paris 6e

et Palouyan, 9 Rue de Trévis, 75009 Paris

Հ. Յ. Դ.

Վիէն. — Հ. Յ. Դ. Անի կամիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Սեպտեմբեր 4ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Գաղափարիքեան Ակումբը, բոլոր ընկեր եւ ընկերակիներուն ներկայութիւնը պարտաւորել է իրենց անդամութեան իրենց օրակարգը:

Գեղարուեստական

փառասօլ

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՐԵՒ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS

ԼԻՈՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ թոյրերը մանկապարտէզ կը բանան Սէր Սիւր... լերան կողքին, բուրաստանի մը մէջ:

Երթեւեկը սեփական քառով մը ապահովուած է, քաջալերեցէք այս ձեռնարկը: Հեռաձայնէ՛ք

47 - 28 - 65

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵՒՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյէն 100 քիլոմետր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

Tél. : 13 ou 79

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանդստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպեաններու շուքը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ ՄԱՏՁԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 19էն 23, Շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 14էն 20:
Փակ է Կիրակի օրերը:

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին. —

Լիբանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
Եթէ հոգինոց իր խումբով եի

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը:
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին յետագային:

« ՅԱՌԱՋ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԵՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մանագ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, հշանուիք	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կուգուի	30 ֆր.

Այս գիշերը մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորել է: Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

ՎԱՏԻԿԱՆԻ

ԶԱՅՆԱՍՓԻՒՈՒ

Վատիկանի ձայնասփիւռը ամէն օր հայերէն հաղորդումներ կը կատարէ Իտալիոյ ամառնային ժամով 20.15ին:

Կարճ ալիք՝ 25,61 մեթր — 31,17 մեթր — 41,93 մեթր:

Միջակ ալիք՝ Հոռմի համար 238 մեթր:

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

Fonds A.R.A.M

ԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ

(Բ. ԵՆ ՎԵՐՋԻՆ ԿՈՍՏ)

Այսպէս է մարդկութեան պատմութեան մէջ ցարդ երեւցած, դուրսը ցցած ամէնէն ուժով, տխրամիջ եւ հարուստ երկրին քաղաքացին ըլլալը: Բայց որ երբեմն պէտք է փախուստ տայ իր երջանիկ թակարդէն դէպի անիրականութիւն ու երազանք, գէթ հինգ ժամ: Ու ինչ — քան հպարտ են իրենց երկրով, աշխարհի վրայ իրենց ձգած շողարձակ շուքով: Հաւանաբար իրաւացի հպարտանք է: Կը նայիմ գալուցականներու կարգապահ հեղեղին: Լաւ է որ բանակը չէ ու ասոնք վաւերական գիտութիւններ չեն ու բիրտ ուժի անտանկի յոխորտանքը ու ամբար — տաւան նայուածքը կը խնայուին մեր ջիւղերուն: Կը թուի թէ որքան գրաւիչ, անմեղ, անվնաս ըլլան խորհրդանշանները՝ այնքան առաքինի, արդար նկարագիր կը ստանայ իրենց ներկայացուցած զօրութիւնը: Նոյնիսկ կրօնական չեւա մը կը մտնէ տեսարանին մէջ, գրախտի առաջին առաւօտը, համակ խանդ, տարաշխարհիկ ու անպատասխանատու դոյութիւն, բացարձակ չունչը ու Աստուծոյ օրհնութիւնը: Ինչ տխրամիջ, մարմնական զուտ, առողջ, երիտասարդ ու մաքուր ուժ՝ որ ուրիշ բառով մը կեանք կը կոչենք... Պատրաստ է թէ իրականութիւն:

Սա տասնընչորս տարեկան դեպք — րոցականները ինչ լրջութեամբ մտեր են իրենց գերին մէջ, սա աղջնակները ինչքան կը նմանին իրարու, բոլորն ալ փայլուն ակունքներով ժպտուն պուլպուլներու կերպարանքին մէջ մտած ու կորսնցուցած իրենց անհասկանալիութիւնը ու վերածուած խորհրդանշանի: Այսինքն՝ ետ Անգլիական Միջին Դարերը, ցատ — կելով նոր ժամանակներու վրայէն, ետ Ուոլթեր Սքոթի տիեզերքը, ամբողջ — կան մերժումը քանկերով դարու ճար — տարարուեստական քաղաքակրթութեան, նահանջը ֆոլքլորի մտայնութեան մէջ՝ որու կլիման է որ միայն կրնայ ապրեցնել առասպելները ու հերոսները:

Եւ ի վերջոյ, ինչ է որ երկու հարիւր տարին: Ուղարկի... գոնէ մեզի, Հայկ — րուս համար: Բայց ծերերն է որ իրենց անցեալով կը հպարտանան, սպռնած մարդիկը, պարտուածները: Այնպէս որ չխօսինք այդ մասին: Փորձենք ապրիլ ներկան — ուժի, կենսունակութեան ու տարիքի հակադաս պահանջներով օժտուած այս երկրի ինչ հրաշքներ կրնայ դուրսը մարդկութեան համար, ինչ սը — խաներ ընելու իրաւունք ունի: Սակայն ժամանակն է որ պիտի պակսի իրեն, ասկէ ետք: Եւ արդեօք որեւէ օգուտ ունի՞ «ան-

ցեալի փորձառութիւն» կոչուածը: Այսինքն — իմաստութիւնը հիներուն՝ թէ յանդգնութիւնը նորերուն: Լեռներու չափ հին խնդիր...:

Եթէ հոս, ա՛յս քաղաքակրթութեան գիտակցութեան ու աշխատանքի կեդրոններուն մէջ է որ նոր Պատմութիւնը պիտի կերտուի՝ ուրեմն մարդկութեան առջին ցցուած տաղանայը կրկին բարոյական տաղանայ մըն է: Ինչպէ՞ս եւ ինչո՞վ դրապել, ղեկավարել գիտական միտքը, գիտական ձեռքը եւ ինչ ուղղութեամբ տանի մարդկութեան էնէրմի: 1976ին, երկուհարիւրամեակը մեծ մասով ֆոլքլոր էր, սողանցք ու հրավառութիւն, սակայն երեքհարիւրամեակը շատ աւելի լուրջ պիտի ըլլայ, որովհետեւ դալիք տասնամ — եակներուն Միացեալ Նահանգներու համար ամէնէն կարեւոր հարցը ազգայինէն աւելի՝ համամարդկայինն է: Ինչ գաղափար, ինչ երեւակայութիւն եւ ինչ ծրագիր պիտի կարենայ Ամերիկան տալ մարդկութեան: Բարոյախօսը, կրօնականը, դիւանագէտը, գիտականը իրենց խօսքը ունին անկասկած, բայց նաեւ սահմանափակ կալուածք: Հաւանաբար մեծ ներշնչումներու, ստեղծագործ երեւակայութեան, փիլիսոփայական խորացում — ներու մարդիկն են որ առասպելէն, վրացադերձական ու հայրենասիրական զգացումէն ու դրամի եւ ուժի միաթիւքէն անդին՝ համամարդկային նոր իտիպի մը, յոյսի ու պայքարի մը ուրուագիծը պիտի նետեն ժողովուրդի գիտակցութեան պատուին: Այն ատեն, այդ երազործումի ոգիին, թափին մէջ է որ այս երկրին ներքին սուր հակասութիւնները մեղմացումի ճամբան պիտի գտնեն ու մշակոյթի անսահման կարողականութիւնը իր տիկնա — վիքին մէջ պիտի մտնէ: Այս տեսակէտէն, Ֆիլադելֆիան բացառիկ վայր մըն է ու շարակալներով մայրաքաղաքը եղած է թատերական, նկարչական, երաժշտական, պարային ինքն ա ռ ի խ, տենդազին կեանքի մը՝ որուն նմանը չկայ երկրին մէջ: Զիշը է որ մակարդակը այդ արուեստագէտներուն՝ կէս — արհեստ — վարժ ու ժողովրդային է բայց մշակու — թային միջոցառումի խտնութիւնը ու այլազանութիւնը այնքան է որ մարդ պահ մը կը փորձուի մէկը զնեկ խիստ չափա — նիշները, որոնք կը պահանջուին զարգացած, արդիական ընկերութենէ մը ու վայելէ հրամցումը, պարզ ու բնական: Բայց անշուշտ լուսնին միւս կողմը կայ ուր ամէն ինչ ժպտի չէ — բանուորական հակասողանցքի անձկոտ դիմագիծը, սեւազրութեան մը նման ճմբկնուած մէկ — դի նետուած իշխանութեան կողմէ, սեւամորթները իրենց դառնութեամբ ու բարկութեամբ, սպասողական, ձեռնպահ՝ ամբոյններու եզերքին մէկ ոտքի վրայ կայնած, հակայ կոյտը անպէտ եւ ուրեմն աւելորդ մարդոյ՝ թափուած քաղաքն — րէն հեռու ծերանոցներու ղեղնած արտ — մութեան մէջ. անինքնութիւն, անիծուած հազարները՝ որոնք սէր ու դուրսդուրանք կը փնտռեն մեծ քաղաքի կոյտիներուն

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԳԵՂԵՑԻԿ ՊԱՐՏԵԶՆԵՐԸ

Եթէ աշխան ամիսներուն այցելութիւն մը տանք Փարիզի Ժարտէն Տէ Փլան — թին, (Բուսարանական Պարտէզ) հոն ա — ծուներուն մէջ պիտի տեսնենք ծիրանե — դոյն, դեղին, նարնջագոյն, կարմիր, վարդագոյն, ճերմակ գահլաններ, որոնք կը պարզեն շաղկապի ղեղեղութիւն մը: Փարիզը չէ որ կը գտնենք այլեւս մթն — րանոցներու եւ կայարաններու այդ թա — զամասին մէջ: Հոն Մերձաւոր Արեւելքը, Կիւլանը եւ Ասիան է քիչ մը: Հոյ՛ր կ'եր — գէ հոն հնդկեղէններուն մէջ (Պանպու), մայրիներն են որ իրենց ստուերը կը տա — րածեն հոն, եւ կանաչ թէյը եւ նուրմը (Ֆր. Առոմ) , որ կ'ընտելն նաեւ հայոց բանջար, իրարու հետ կը պայքարին ա — լելի տեղ բռնելու համար: Յ Դարերէ ի վեր ժառուէն Տէ Փլանթ տեսած է բու — սարանական մեծ գիւտեր եւ վայելած է մեծահոգի պարտիզպաններու խնամք — ները:

Այդ մեծ մասնագէտներուն մղումով, անոր իլ տը Պարտէն թիթեւ հողը ընդու — նեցաւ Եւրոպայի անձնօթ տարաշխարհիկ (էկզոթիք) բոյսերը. առաջինը ըլլա — րով ժառուէն Տէ Փլանթն է որ ունեցաւ վարդ յապոնիկը (Օռթանիսի), ոսկեծա — դիկը (Գոլդմոնդ) եւ դահլիսն: Փա — րիզի այս գեղեցիկ պարտէզին համար բու — սարաններ դացին հետազօտել Հնդկաստա — նի եւ Ամազոնայի ճախճաքուտ հողերը, մոլորեցան ափրիկեան կոյս անտառներուն մէջ եւ Փերու դացին անոնք, ոչ թէ ոսկի փնտռելու, այլ փնտռելու համար ծիրա —

մէջ ու տողանցներու շատ գլուխ չունին եւայն եւայն: Աժան ընդհանրացումն — րու մէջ չիցնալու համար խուսափելու է համարողութեան: Ամերիկան՝ «երկիր ա — դատութեան ու պատեհութեան» համ — բաւաւոր ֆորմիւլը անկասկած պիտի փոխուի համաձայն Օրէնքին որով կը յոր — դի կեանքը այս ափերուն: Մեզի կիլիսայ վստահիլ ժողովուրդի բնածին իմաստու — թեան ու կորովին: Բայց մանաւանդ՝ մտաւորականութեան ու արուեստագէտ — ներու արժանիքներուն:

Ո՛ւր ենք մենք Հայի՛ր այս պատկերին մէջ որպէս գիտակցութիւն ու մասնակ — ցութիւն, մեր երեք հազար տարուան փոր — ձառութեամբ: Բայց այդ՝ բոլորովին տարբեր հարց մըն է, դժբախտաբար:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

ՖԻԼԱՏՆԻՖԻՍ

նեղոյն ճանդանը (Փր. Սանտալ Բուրբո — ոն):

Ժառուէն Տէ Փլանթի մէջէն անցնող մը պտույտ մը ըրած կ'ըլլայ աշխարհի չորս կողմերը: Ասացուածք մը կը հաւաստէ թէ Անգլիացիներ կը անկեն իրենց պարտէզ — ները, Իտալացիներ կը կառուցանեն ի — րենց պարտէզները, իսկ Պրանացիներ կը գծեն զանոնք: Հետեւաբար չկայ գիտ — ուած, չկան խենթ ու խելաւ րուսած խո — տեր:

×

Վէրսայլ չքեղ մէկ տիպարն է Ֆրան — սական ոճով պարտէզին, որ Ժ. Դարուն Լը Նոթրի հետ հասած է իր գագաթ — նակետին: Լը Նոթր (1613 — 1700) Փա . րիզի մէջ ծնած պարտէզներու եւ թառ — դերու զծագրիչ Ֆրանսացի մըն էր: Վէր — սայլ բարեկարգութիւնն է, ներգանակու — թիւնը, կատարեալ գեղեցկութիւնն է: Եւ սակայն, շատ ալ հեշտ չեղաւ Լը Նոթ . րի գործը: Նախ եւ առաջ, փոխանակ ամ — րողութեամբ կազմելու իր պարտէզը, պարտաւորութեամբ վերաշինարել Լուի Ժ. Գ. ի որսի փոքր դեղակին առջեւի մէկ պարտէզը:

Աւելի ըլլալով վայրը ապերախ էր. վերը բլրակ մը, որուն վրայ կը բարձրա — նար նոր դղեակը, վարը ճախճախուտ — ներ:

Մեծ պարտիզպանին խորհուրդ տուն լեցնել զանոնք: Թողուց ան որ ուզանին լսէին անոնք. փորել տուաւ հողը, բն — րել տուաւ ուրիշ շուրեր եւ ստեղծեց հը — րաշալի մեծ ջրանցքը: Այսպէսով կը յո — րինէր ան անսահման հեռանկար մը ուր կը ցոլանար երկինքանդ երկինքը: Եթէ վարդագոյն մարմարէ թռիւնծոն պարտէ — զները: Նայել մըն է, Թռիւնծոն փոքր պալատ ալ անոր ամենասիրուն ծաղիկն է իր հազ — ուազիւտ ծառերով, հոսուն ջուրի մը ե — դերքին իր ունիներով:

×

Աշխարհի բոլոր երկիրները ունին պար — տէզներ որ պատիւ կը բերեն իրենց: Լոն — տոնի մէջ, Քիոն Քիոն Կառուանը անոր ահագին քանակութեամբ տարաշխարհիկ ծաղիկները սիրելի են Անգլիացիներուն: Շատ հետաքրքրական են մանաւանդ այն վայրերի ծաղիկները, որոնք կը բանան իրենց բաժակը քաշել առնելու համար այն միջատը, զոր պարտէզին պահպան — ները կ'երկարեն անոնց:

Նշանաւոր է Հոմերի մէջ Ժ. Դարուն

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ՕՐԻՈՐԴԸ

Օ

«Այս խօսքը այնպիսի ուժգին տալիս — նով մը արտասանեց որ ամբողջ իր դէմ — քը գոռաւորութեամբ, աչքերը անհատ կը — րակով մը վառեցան, եւ իր ձայնին մէջ գոռացող հաստատ համոզումի տաք չեւ — տը ցնցում մը յառաջ բերաւ հոգիին մէջ:

«Իրիկունը, երբ մօրաքոյրս ստիպեց որ քանի մը օր իր քով մնամ, յօժարութեամբ հաւանեցայ:

Ինքը այրի էր եւ զաւակ չունէր, իր տան մէջ ոչ գրադարան կար, ոչ դաշ — նակ, եւ ստիպուեցայ իրեն օգնել առանին աշխատութեանց մէջ, որովհետեւ ծայրա — յեղ մաքրասիրութեան մը հետեւանքով սպասուհի ալ չէր պահեր:

«Սակայն կեանքին ամէնէն քաղցը, ս — մէնէն հեշտալի օրերը վայելեցի այն ամ — սուան մէջ զոր անցուցի իրեն քով:

«Ամէն առաւօտ կը տեսնէի Արսէնը պատուհանին վանդակափեղկերուն ետե — լէն, երբ չոգենաւ կը մտնէր, եւ ամէն իրիկուն կը հանդիպէի իրեն նաւամա — տոյցին վրայ:

Կը բարեւէինք զիրար, եւ եթէ մօրա — քոյրս հետս ըլլար, կը մօտեւար մեզի, եւ կը ջանար կարգադրութիւն մը ընել, որ — պէսդի երեկոյթը միասին անցնենք:

«Ա՛յ, ինչ երջանիկ կ'ըլլայի տեսնե — րով գինքը, ինչպէս կը բարբախէր սիրտս, երբ իր սեւ աղկուր աչքերը յամառ սեւ — ումով կը նայէին ինծի ինչպէս կը հա — մաձայնէին մեր ըզձանքները, մեր իտէ — ալները, ինչպէս կը հասկնար իմ դիւ — րազգածութիւններս, ինչպէս կը յարգէր իմ մանկամարդ աղջկան վեհերոտութիւն — ներս եւ ինչ վեհանքութեամբ, անձնը — լիրդութեան որպիսի ազնիւ զգացումն — րով կ'ըմբռնէր կեանքը:

«Որքան կը ճանչնայի զինքը, այնքան կը կապուէի իրեն, ամէն օր աւելի մեծ աւելի բարձր կը գտնէի գինքը:

Իր նկարագրին մէջ բացառիկ գիծեր կային զորս գիպուածով երեւան կը հա — նէի, ու զանոնք կ'ուսումնասիրէի, կը վերլուծէի, կ'ընդլայնէի մտքիս մէջ:

«Ալ բացարձակ մտաւեհեռութիւն եղած էր ինքը, օրուան մէջ չկար վայրկեան մը ուր միտքս չզբաղէր, զիշերը, նոյնիսկ

ըռնիս մէջ, կամքի տարօրինակ ուժով մը կը շարունակէի խորհրդածել իր վրայ:

Կեանքը այլեւս ուրիշ նպատակ, ուրիշ երես չունէր ինծի համար: Կրնայի յետին թշուառութեան մատնուել, ծանր հի — ւանդութեան ենթարկուել, տանջուել, ինչ փոյթ, կը բաւէր որ զինքը ունենայի մըտ — քիս մէջ, եւ հոգիին խորը:

Եւ ո՞վ կրնար զինքը հանել հոնկէ: Ես իմ խանդավառութեամբ, իմ բարոյական ուժերովս աստուած մը չիմեր էի եւ գին — քը կը պաշտէի:

«Իսկ ինքը, գիտէի թէ իմ տեսակցու — թիւնս կը փնտռէր, եւ ասիկա կը բաւէր իմ գեռափթիթ հոգիին ըզձանքներուն:

«Այսպէս ամիս մը տեսեց իմ երջան — կութիւնս, եւ յետոյ ստիպուեցանք բաժ — նուել իրարմէ:

Հոս վայրկեան մը կանգ առաւ զեղաւի աղջիկը, սկահակը շրթունքներուն տա — րաւ վերստին, զսպելու համար հեկե — կանք մը որ իր կոկորդը կը խեղդէր, մինչ վարդի բեկբեկումներով կը նշու — լէր իր աղուոր դէմքը:

«Երբեք չէի համարձակած խորհիլ, չա — րուակեց, թէ կրնար զիս սիրել բարձր ձիրքերով օժտուած այս երիտասարդը, եւ գրեթէ մոռցայ իրմէ բաժնուելու կըս — կիծս, ու հոգիս ուրախութեամբ խայ — տաց, երբ մեր հրաժեշտի վայրկեանին

ձեռքս իր ձեռքին մէջ պահեց պահ մը եւ իր կրակոտ աչքերը աչքերուն մէջ սե — լեռնելով ըսաւ. Ես պիտի գամ վերստին: «Այլեւս չհեռացայ կողմէն: Բաժնուել այն վայրերէն ուր զինքը տեսնէր՝ ուր իրմով միայն ապրեր եւ երջանիկ եղիւ էի, կրկին անգամ բաժնուել էր իրմէ հեղիւ կ'երթայի երկու երեք օր մնալ Բերա, ու կարօտակէզ կը դառնայի մօ — րաքոյրս քով:

Այստեղ իր ընտանիքին հետ սերտ յա — րաբերութեան մէջ էինք, եւ իր մասին տեղեկութիւններ ստանալու առիթը ունէի միշտ:

Շատ անգամ իր նամակները կը կարդա — յին եւ իր բարեկեանները կը հաղորդէին մեզի: Նոյնիսկ իր գիրը կըցած էի ձեռք ձեռք մեր տունը մոռցուած պահարանի մը վը — րայ:

Այս ասոնք էին հոգիին սնունդը, որոնք կ'արժարձէին հրաշքս ու կը պահէին զիս մշտապէս խանդավառութեան մէջ:

ՍԻՊԻՆ

(4 — Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Յակոր Երանեան եւ Երանեան ընտա-
նիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստե-
ան պաշտօն կը կատարուի իրենց եղբոր,
հօր եղբոր եւ ազգականին՝

ԿԱՐՕ ԵՐԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունօրին առթիւ, այս կի-
րակի Սեպտ. 5, Արմուշի Վարազայ Ս.
կառնիքին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը
յարգողներուն:

Հաղ. միջոց. — քառորդ ժամը անգամ
մը կառ Տիւ Նոնէն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆրէդի — Հայ Մշակոյթի Տան Վար-
չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր
անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր
ժամը 20-30ին քաղաքապետութեան հան-
դիսարանը 22, Ռիւ Վոլթէր:

Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման
պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր:

Կը խնդրուի ճշգրտակա՛ն ըլլալ:

ԲՈՅԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ
ԱՆԾԱՆՕԹ ԶԻՆՈՒՈՐԻ

Շաբաթ (Սեպտեմբեր 4) ժամը 18ին,
Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը
հրաւիրուած է Յաղթական Կամարի Ան-
ծանօթ Զինուորի բոցը արծարծել: Նաեւ՝
ծաղկեպսակ պիտի դնէ:

Կը հրաւիրուի Հայ դաշուի իր մաս-
նակցութիւնը բերել այս արարողութեան:

ԿԱՐԴԱՅԷՔ

ՏԱՐԱԾՆԵՑԷՔ

ՐԱՅՅԻՒ

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
(13 հասոյթ)

ԲԱՅԱՌԻԿ ԳԻՆ

Դիմել —

Congrégation Mekhitariste
Mekhitaristengasse 4
1070 Vienne Autriche

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —

Լիբանանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգեկոյն իր խումբով
եւ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը:
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱՆՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 19էն 23, Շա-
բաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 14էն 20:
Փակ է կիրակի օրերը:

Հ. Յ. Դ.

Վիէն — Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկե-
րական ընդհանուր ժողովը Սեպտեմբեր
4ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Գասպար
Իփեքեան Ակումբը, բոլոր ընկեր եւ ըն-
կերուհիներուն ներկայութիւնը պարտա-
ւորիչ է իրենց անդամատեարերով: Կա-
րեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ քոյրերը մանկապարտէզ կը բանան
Սէր Սէր... լերան կողքին, բուրաստանի
մը մէջ:

Երթեւեկը սեփական քառով մը ապա —
հովուած է, քաջալերեցէք այս ձեռ —
նարկը: Հեռագայինէ՛

47 - 28 - 65

Գեղարուեստական
փառասօլի

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSES
PARIS

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F
SEPTEMBRE

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours

OCTOBRE — NOVEMBRE

2400 F.

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1re classe — Visites et
excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87, La Canebière

13001 - MARSEILLE

tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN

HAVAS - VOYAGES

12, bd. Général De-Gaulle

26000 - VALENCE

tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en
cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

« Յ Ա Ռ Ա Ջ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահազ	120 ֆր.
Հագեցեցնող	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցուցանալիք	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութիւն	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատա-
րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ-
դերու համար են, չորրորդ էջ:
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:
Առեւտրական եւ այլ ազդերու
մասնաւոր պայմաններու համար,
գիմեր թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet

Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67

Lic. Corresp. No A. 300

Բ Ա Յ Ա Ռ Ի Կ

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Է Ջ Մ Ի Ա Ծ Ի Ն

Ս. ՄԻՒՌՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 3

COMPRENANT

- Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
- la Pension complète
- Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՒՌՆԻՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի. հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ-
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱՂԲԱՏԱՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շերանթոն պանդոկի շէնք սրահներուն
մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ հանդի-
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին — Հայկական Շաբաթ միջին Հոկ-
տեմբեր 16:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԱՄՐԱՆ ՈՒ ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

1976 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10ԷՆ 25 — ՄՈՍԿՈՒԱ-ԵՐԵՎԱՆ — ԳԻՄ 2850 ֆ.

1976 ՀՈԿՏ. 8ԷՆ 23 — ՄՈՍԿՈՒԱ-ԵՐԵՎԱՆ — ԳԻՄ 2450 ֆրամբ

ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ Ե ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԽՈՒՄԲԵՐ՝ ՄԱՐՏԵԼԻՆ ՄԱՐՏԵԼԻՆ

Երթուղարձ ոգնուումով: «Արմենիա»-ի կամ «Անի»-ի մէջ, առաջին կարգի սպա-
սարկուքեամբ:

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար գիմեր՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՈՒՆՃԵԱՆԻ, ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ
ետք ժամը 15էն 18:

ՄԱՐՏԵԼԻՆ՝ ԳԻՄԵՐ 2. ԱԼԻԲՍԱՆԵԱՆԻ՝

11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳԻՄԵՐ 3. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ — ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ ԳԻՄԵՐ Թ. ՊՅՍՃԵԱՆԻ

ՈՒՐԱԹ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
3
VENDREDI
3 SEPTIEMBRE
1976

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 1,20 F.
32000 SUIVI -- 13.675

ՕՐԱԹԵՐ
Հիմնադիր ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ.
Վեցամսայ 90 ֆ.
Հասար 1 ֆ. 20

52 ANNÉE — N° 13.675

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍԳԸ

ԵԳԻԱԿԱՆԻ
ԿՈՌԱՆՆԶՈՐԸ

0

Ա.

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ քաղաքական լարուածութիւնը սուր հանգամանք ստացաւ այն օրը, երբ Թուրքիոյ երկրակազմը զբաղեցրին « Հարա » կամ « Սիւս-1 » կոչուած հետախուզական նաւը, զորիւմ եւ այլ հանրային հարստութիւններ փնտելու համար այդ ծովուն լողալը։

Մինչ հարիւրաւոր մարզիկ կը մեծնին իրանական մէջ ամէն օր, 16 ամսուան մէջ լողալու թիւը հասցնելով շուրջ 40.000-ի, աւելի աւելի քան երկու տարի է վեր 200.000 կիպրացի Յոյներ իրենց հայրենի զարուստ բոլորեցն արմատախիլ՝ վրան - ետու առկա կը քաշուտեն դադիթականի իրանի կեանք մը, Թուրքիոյ այս անգամ ալ կը ստեղծեն նոր պատրուակ մը՝ իրանական խռովայնոյ վիճակի մէջ պա - ճառ Մերձաւոր Արեւելքը, մանաւանդ պատր շուրջ մէջ ձուկ որսալու համար։

Յիւնական երկրաբաններու համաձայն, երկրակազմը քարիւղի, բնական կազմուածքներու շտապարան մը, պէսպէս ու - թանկութիւն իսկական աղբիւր մըն է։ Յունական ԹԻՎԱԿ Թերթի դիւանա - ղարական թղթակից Մանուսս Փլուսի - լիս վերջերս հրատարակած է Յոյնե - լիս տաղանդաւոր խորագրով գիրք մը, ինքնամանորէն պարզելով եգիպտական իսկականներու բոլոր ծաղիկը։

Եգիպտական յոյնեթուրք վէճը ծագում առաւ 1973 Նոյեմբերին, երբ Թուրք կա - ղաւորութիւնը միակողմանիօրէն, քա - ղաւորութիւնը կը պահուի առանց հեղինակաւորու - թան հաւանութիւնը ստանալու իր պաշ - տանութիւն մէջ քարտէսներով միասին - լիս քարտէսները պաշտօնագիր մը, որով Թուրք Գարիւկային Ընկերութեան իրա - ղանք կուտար փնտռուածներ կատարելու իրական «սարահարթ»-ին կարգ մը շրջ - աններուն մէջ։

Այդ շրջանները կ'ընդգրկէին Լեւանտի արեւմուտեան միջին Գիւսս, Փա - ղա եւ Այա Էֆսոսարտիոս՝ պարփակելով երկրի Լեւանտի ու Սամարիական։ Այդ հետազոտութիւնները սեղի պիտի ունե - լինային այդ կողմերու ցամաքային շուրջ - լիս քարտէսները մը ամիսեղանագրային կառավարութիւնը կը յայտնէր թէ մաս - տաւոր սարքաւորումներով օժտուած Չան - արքը անուն նաւ մը պաշտօն ստանձ - նաւ է զորիւմ փնտելու այդ շրջաննե - լիս մէջ։

Հինէն ի վեր ամէնուն կողմէ ճանչ - լուած միջազգային օրէնք է, որ իւրա - ղանք Պետութիւն ինչպէս իր հողամա - ղին, նոյնպէս իր «ցամաքային շուրջ - լիս քարտէսները կատարեալ գերիշխանութիւն ունի։ «Գամաքային շուրջ» կը նշանակէ «Հիւսիսային ծովուն հեղուկ մակերեսը, այլ նաեւ անոր յատակն ու ընդերքը։

1945-էն ի վեր միջազգային իրաւունքին մէջ նոր փոփոխութիւն մը մտած է, այն բնութագրային առաւարթ (Plateau continental)

Կոչուած։ Ըստ այդ օրէնքին, Պետու - լիսները որոշ իրաւունքներուն իրենց ցամաքային շուրջէն անդին ծովու յա - ղանքն ու ընդերքին — բայց ոչ մակե - ղին իրան — բնական աղբիւրներ որո - ղանքն եւ շահագործելու համար։ Ընդհա - ղար ամամբ ընդունուած է, որ «ցա -

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՓԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

87 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒՍ

0

Պէյրութի մէջ սկսած են աւելի ման - րամանութիւններ հասնիլ Ասատ-Սար - ղին հինգ ժամուան տեսակցութեան մա - սին։ Կը պարզուի որ առաւելաբար խօս - ուած է տեսակ մը «սուրբական հոգատա - րութեան» զրուցեան մը հաստատման եւ Ասատ վճռապէս շեշտած է, որ զօրքը քա - ղելու բնաւ միտք չունի։ Ասկէ զատ կ'ուզէ նաեւ որ ապագայ վարչապետը (սիննի

մաքային սարահարթ»ը ցամաքային շու - րերու արտաքին սահմաններէն կ'երկարի միջինէն հոն, ուր ծովուն խորութիւնը կը հասնի երկու հարիւր մետրին։

Յոյնեթուրք վէճին սկզբնաղբիւրն ա'յն է, որ Թուրքիոյ «ցամաքային սարա - հարթ»-ի իրաւունք չեն ճանչնար եգիպ - տական յունական կողմներուն։ Այդ իրա - ւունքը կը հաշուեն բուն Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ցամաքային սահմաններէն սկսեալ, — Վերջինի պարագային Փոքր Ասիոյ եզերքներէն սկսեալ։

Յունաստանի տեսակէտը, որ ճիշդ հա - կառակն է թրքականին, հիմնուած է Ժը - նեւի 1958-ի պայմանագրութեան վրայ, որ բաց է բաց կը ճշդէ թէ կողմերն ալ ունին ցամաքային սարահարթ։ Յունաս - տան, ինչպէս աւելի քան յիսուն Պետու - լիսներն վաւերացուցած են այս պայ - մանագրութիւնը, որուն համար Լա Հէյի Միջազգային Ատեանը 1969-ին որոշում տուած է թէ անոր տարագրութիւնները պարտադիր են բոլոր երկրներու համար, վաւերացուցած ըլլան զայն կամ ոչ։

Թուրքիա վաւերացուցած չըլլալով յօշուած պայմանագրութիւնը, չընդունիլ կողմներու « ցամաքային սարահարթ »-ի իրաւունքը։ Ու կ'առաջարկէ, որ Յունաս - տան եւ Թուրքիա երկու հաւասար մասն - քաւ բաժնեմ եգիպտական ծովը, իրեն միջին ճամբայ։

Այս ոգիէն առաջնորդուած է, որ 1973-ին Թուրքիա եգիպտականի հիւսիս - արե - լեւան մասին մէջ հետազոտութիւններ կատարելու մենաշնորհ տուած էր Թուրք Գարիւկային Ընկերութեան։ 1974 Փետր - ուարէն սկսեալ Յունաստան քանիցս բո - ղուցած է այդ մենաշնորհին դէմ։ Հակա - ուակ ատոր, Չանարքը հետազոտութիւն - ներ կատարած է, սակայն Թուրքիոյ ցամաքային նշուարներուն մէջ միայն։

Թուրքիոյ կառավարիչն, որ եթէ յունա - կան կողմները ցամաքային սարահարթի իրաւունք ունենան, իրենք պիտի չկրնան աշխարհագրականօրէն օգտագործել ի - րենցը, քանի որ Փոքր Ասիոյ եզերքնե - րու երկայնքին բազմաթիւ յունական կող - ղիներ կան։

Անոնք ուրիշ առարկութիւն մը եւս կ'ընեն։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄԱՌԻԼ

մահմետական) Հափաւոր անձ մը ըլլայ քանի այդ համայնքի անդամները ընդ - հանրապէս դէմ եղած են Դամասկոսի լի - րանանեան քաղաքականութեան։ Աստու - կ'ուզէ նաեւ որ Սարգիս միջնորդի դեր կատարէ իրարու մօտեցնելու համար ձախն ու աջը։ Բայց Ալ Նաիր Թերթին համաձայն Աստու կրկին պնդած է որ ոչ մէկ հաշտութիւն կարելի է ձեռնարկի հետ, որ քանիցս կրկնած է թէ սուրիա - կան զօրքին քաշուիլը նախապայման է որեւէ կարգադրութեան։ Գալով պաղես - տինեան դիմադրութեան հետ յարաբերու - թեանց, Սարգիս իր խօսակցիցին ծրագիր մը ներկայացուցած է կրկնակ միջամու - թեան։ Մէկը՝ պահպանողականներու եւ պաղեստինեան կազմակերպութեան միջեւ, միւսը ՊԱԿի եւ Սուրիոյ միջեւ։ Աստու դէմ չէ եղած։ Աւելի հեռուն երթալով, Աստու շեշտած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի միջ - անկախութեան հարցը եւ առաջարկած որ անիկա չօգտուիլու դառնայ « ապահովու - թեան դաշինք»ով մը։

Ամէն պարագայի մէջ, որքան ալ խօս - քով ամէն մարդ դէմ ըլլայ, Լիբանանի մասնահատման, գրեթէ կատարուած ի - րողութիւն մըն է եւ իւրաքանչիւր կողմ արդէն, կը կազմակերպուի իրեն՝ եթէ ոչ անկախ Պետութիւն, գոնէ ինքնավար դատի։ Կ'ըսուի թէ յառաջդիմական մահ - մետական « Կեդրոնական Գաղաքական Խորհուրդը » յայտարարած է թէ որո - ղած է շարք մը գրասենեակներ բանալ արտասահման մինչ քրիստոնեայ շրջանը բնականօրէն կեանք մը օրէ օր դիմադրի - կ'անէ։ Ասիկա չի նշանակիր թէ կուի - ները դադրած են եւ վերջին 24 ժամերու ընթացքին 87 մեռեալ եւս կար, Ծիալի եւ Այն-է-Ռեմանէի եւ հիւսիս - արեւելեան լեռներու կողմերուն ընթացքին։ Բա - խումներ եղած են նաեւ Պաղեստինցի - ներու եւ քրիստոնեայ գիւղացիներու մի - ջեւ իւրայեկեան սահմանին մօտ։

× Ամերիկացի երկու բանադնացիներ կրկին Պէյրութ գացին եւ առջի օր Կիպ - րոսէն ձուռիէ հասան։ Պիտի տեսուի ձէմայիլի, Շամունի, եւ Սարգիսի հետ։

Բակի մը տղով

ԻԶՎԵՍՏԻԱ խորհրդային Միութեան կառավարական պաշտօնակները Լիբիոյ ի նպատու կ'արտայայտուի եգիպտոսի դէմ։ Գահիրէի Ալ Ահրամն ալ կ'ամբաս - տանէ խորհրդային մամուլը, որ կը քա - ղալէր Գիւգ. Գատաֆին դաւելու համար արաբական երկիրներու դէմ։

ԿիՊՐՈՍԻ ոճրային Ատեանը քան տարուան բանտարկութեան դատաւար - տած է Սամսոնը, որ 1974 Յուլիս 15-ի պետական հարուածին ատեն «նախա - դահ» նշանակուեցաւ։

ՔիթիՐՏԻՍԱՆԻ դեմոկրատ կուսակ - ցութիւնը կոչ մը ըրած է ՄԱԿի եւ բոլոր կառավարութիւններուն ի նպատու իրա - ղի 38 հազար քիւրտ դադիթականներու, որոնք Պարսկաստանի ապստամբն են։ Խօսք կայ որ Թահրան եւ Պաղեստին կը բանակցին, որպէսզի այդ գաղթական - ները կրկին իրաւ գրկուին։

ԹԻՔԱԿԱՆ Հորա հետազոտական նաւը վերսկսած է իր փնտռութիւնները, մինչ Յունաստան եւ Թուրքիա որոշած էին բանակցիլ։ Հորա յանգամն է որ Հորա Իգ - միրէն ճամբայ կ'ելլէ եւ նպատակն ալ շատ ծանօթ չէ։ Ալթէնը շատ դժգոհ է։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԵՐՏ ՀԵՌԱՏԻՊ

Երեւան (Հեռատիպ, Օգոստ. 31)

ԱՐԱՐԱՏ - ԴՆԵՊՐ ՄՐՅՈՒՄԸ (*)

0

Խորհրդային բաժակի կէս-աւարտական մրցումներու շարքին Արարատ Օգոստոս 30-ին, իր դաշտին վրայ յաղթեց Դնեպրի մէկի դէմ երկու կէտով։ Այս յաղթա - նակով, Արարատ չորրորդ անգամն է որ կը յաւակնի խորհրդային բաժակին։ Դնեպրի մարզիկները 1954-ին արդէն եղած էին Երեւանի (այն ատեն Սպարտակ) մրցակիցը եւ Հայերը շահած էին Օի դէմ 4 կէտով եւ մասնակցած աւարտական մրցումին, ուր սակայն բաժակը դի - ջած էին Կիւեի Դինամոյին 1-2 արդիւն - քով։ 1973-ին Երեւանցի եւ Դնեպրոյի հա - րովակցի մարզիկները դարձեալ իրարու դէմ եղած էին բաժակի կէս-աւարտական մրցումին։ Այդ ժամանակ բաժակի մըր - ցումները երկու խաղով տեղի կ'ունեա - լին եւ «Արարատ» երկուքին ալ յաղթա - կան հանդիսացած էր։ Այնուհետեւ, ինչ - պէս 19 տարի առաջ, աւարտական խա - դին «Արարատ» դարձեալ հանդիպում ու - նեցաւ կիւեի Դինամոյի հանդիպում հետ։ Բայց այս անգամ Երեւանցիները կրցան յաղթանակի հասնիլ եւ առաջին անգամ ըլլալով տիրանալ խորհրդային բաժա - կին։

1976-ի բաժակի մրցումներուն, «Արա - րատ» մինչեւ «Դնեպր»-ին հետ խաղալը, յաղթած էր Դնեպրի Ռոստովի բանակային - ներուն՝ 1-0, Մոսկուայի «Լոկոմոտիվ»-ին՝ 1-0 եւ բանակի կեդրոնական սպորտային ակումբին (ԲԿՍՍ) 2-1 արդիւնքով։ Այդ երեք ակումբներն ալ բաժակի պայքար մղած խմբեր են, որոնցմէ «Լոկոմո - տիվ»ը յաջողութեան հասած էր բաժակի առաջին մրցումին՝ 1936-ին, ԲԿՍՍ. բա - ժակին տիրացած է չորս անգամ։

Վերջին հանդիպումին «Դնեպր»-ի հետ Արարատցիներ սկսած են սուր զրոհնե - րով։ Խաղի 14-րդ վայրկեանին իսկ ան - կիւնէն հարուածով մը Գերոքեան գըն - դակը հասցուցած է «Դնեպր»-ի բերդին առջեւ, ուր Յովհաննիսեան արագ հար - ուածով մը նշանակած է կողմ։ Հինգ վայրկեան ետք Երեւանցիներ նշանակած են երկրորդ սեղեցիկ կողմ։ Նաղար Պետ - րոսեանի, Սամուէլ Պետրոսեանի, Յա - րութիւն Միխայիլեանի կազմակերպած խաղը յաջողութեամբ աւարտած է վեր - ջինս զօրաւոր հարուածով մը գնդակը գետեղելով «Դնեպր»-ի բերդէն ներս։ Այ - նուհետեւ «Արարատ»-ի հանգիստ խա - դարկութեան օգտուելով Դնեպրցիներ 81-րդ վայրկեանին նշանակած են կողմը։

Այսօր, Սեպտ. 3-ին կը պարզուի խորհ - Միութեան բաժակի տէրը։

(*) ԽՄԲ. — Այս խաղին արգիւնքը տը - ւած էին «Յառաջ»-ի Սեպտ. 1-ի քիւով։

«ԱԶԳԸ ԿԸ ՅԻՇԵՆ...»

Այցելու հայրենակից մը, որ նոր սե-
րունդի յաջողութիւններով խանդավառ է
առհասարակ, վերջերս նկատել կուտար
մեզի։

— «Ինչպէս ձեր քերթիմ, ման՛ւ հայ
մատուլի էջերուն մէջ յաճախ դրուատա-
կան գրութիւններու կը հանդիպինք՝ նոր
սերունդի մասնագիտական եւ ընկերա-
յին փայլուն յաջողութիւններուն մասին։
Հոգեկան գոհունակութիւն կը գգանք, ազ-
գային հպարտութեան գգացումով կը հա-
մակուինք։ Հարազատի մը չափ մօտ կը
գգանք զիրենք՝ մեզի։

« Հարց է սակայն քէ անհատական ի-
րենց յաջողութիւններով ընկերային յար-
գանքի եւ դիրքի հասնող մեր արժէքները
հանրային որեւէ յանձնարարութեան տրա-
մադր՞ւ են. կապ կը պահե՞ն Հայութեան
կեանքին, ճիգերուն ու մանաւանդ մտա-
հոգութիւններուն հետ. կը մղուի՞ն որ-
եւէ բաժին ստանձնելու հաւաքական աշ-
խատանքներուն մէջ. պարտականութիւն
կամ պարտաւարութիւն կը գգանք որեւէ
նեղով կամ որեւէ չափով օգտակար ըլ-
լալու... »

Այս կարգի հարցումներ նորութիւն
չեն։

Ոչ ալ յատուկ՝ ամերիկահայ իրակա-
նութեան։

Սփիւռքեան իրավիճակի մասին նոյնիսկ
տարտամ գաղափար ունեցող մարդիկ
հաստատած են թէ ընկերային ու նիւ-
թական բարձունքներու հասնող հայ երեւ-
տասարդութեան կարեւոր մէկ համեմա-
տութիւնը բացակայ է հանրային մար-
դերէ։ Ոչ միայն ինք՝ անձը չկայ, այ-
լեւ իր հետաքրքրութիւնը, գործօն մաս-
նակցութիւնը, նիւթական կամ բարոյա-
կան անկեղծութիւնը։

Ձեռք անդիտանար գոյութիւնը արժէք-
ներու, որոնք անհատական իրենց ար-
դար փառասիրութիւններուն կամ բարո-
րութեան ձգտումին հետ եղբայրացուցած
են ազգին սէրը։ Մեր շուրջ օրինակներ
չեն պակսիր։ Անոնցմէ ոմանք վարանք
չունին ապրումով ու կիրքով հանրային
ասպարէզ նետուելու, մասնակից դառնա-
լու «ապերախտ» ճիգերու՝ «նաւը լերան
վրայ» պահելու համար. տքնելու՝ ան-
վարձ ծառայութեամբ, համեմատելով։

Սակայն անոնց նուիրումով ու տնդով
«գարուն» չի դար։ Երիտասարդութեան
պատկառելի մէկ զանգուածը տարբեր

հարցերն ու կը դործէ, — խառն է իր
կապերը ժողովուրդին ու անոր բոլոր ցա-
ւերուն հետ ու մղուած է հաճելի, պայ-
ծառ, հրապուրիչ հեռանկարներու։ Աւե-
լին՝ կը ծառայէ այն համոզումին որ
«Հայութիւնը ապագայ չունի» ու չար-
ժեր մաքառիլ. Սփիւռքը դատապար-
տուած է կազմալուծման եւ քայքայումի,
— չարժեր միջոցով հանրային կեանքի
«ծանձալում»ին մէջ, զո՛ւր վատնում է.
եւ վերջապէս՝ արտասահմանեան կեանքը
հեռապառ վազը է, «Ժամանակ չկայ»,
հայ մարդը իր անհատական, ընտանեկան
ու ընկերային պահանջներուն տակ ճըն-
շտուած է արգէն։

Այցելու մեր բարեկամին թաքուն գառ-
նութիւնը հասարակաց բնոյթ ունի։ Այն-
քան իրական ու խոր է ցաւը, որ հայեր
ու մայրեր անգամ, ի տես իրենց վաւակ-
ներու ձեռնարկութեան, ներքնապէս խը-
ռովքի մասնուած են։

Երեւոյթը այս ձեւով պարզելէ ետք,
կ'ուզենք դիտել տալ նաեւ որ պէտք է
չէ՞րք հանդիսատեսի եւ դատախազի դե-
րին մէջ մնալ։

Ձեռք կրնար համաձայն ըլլալ այն փութ-
կոտ եղբայրացուցեան որ հայ կեանքէ խղ-
ուած երիտասարդութիւնը անյոյս տարր
մնալու դատապարտուած է ընդմիջող, ու
անկարելի է զանոնք վերադարձնել իրենց
համայնական կեանքին եւ ազգային իրա-
կանութեան։

Մեր այս անհամաձայնութեան համար
տուեալներ ու պատճառներ ունինք։

Նախ՝ կեանքի փորձառական ճանաչու-
մը ցոյց կուտայ որ քանի՞ն միջնաւ քա-
ռասունի միջեւ հայ երիտասարդը խառ-
խափումը չըջան մը կ'անցընէ հանրային-
հաւաքական մեր կեանքին մէջ, եթէ ման-
կութեան ու պատանութեան չըջանին ըն-
տանեկան ու միութենական դաստիարա-
րակութեան համըով հայ իրականութիւնը
ճանչնալու պատեհութիւն ունեցած չէ։

Հայութեան պատկանելիութեան ա-
ղօտ գիտակցութիւն մը բաւական չէ՝ հայ
դատաւը իր ընտանիքին եւ իր ազգային
ամբողջականութեան հետ շարախելու հա-
մար։ Մանաւանդ այս երկրին մէջ։ Եա-
կան նշանակութիւն ունի մասնաւոր ու-
ղարկութիւնը՝ մասնակի կամ պատա-
նիքին մէջ խմորելու համար իր ժողո-
վուրդի մասնաշաղկապ իրավիճակին ծա-
նօթ հայ մարդու տիպարը։

Երկրորդական իր կրթութեան եւ հա-
մալսարանական պատրաստութեան ետք
միայն Հայութեան սեւեռելու ճիգը է-
նող երիտասարդը անխուսափելիօրէն ը-
փութանքի, խրոչումի եւ վարանման մատ-
նուելու դատապարտուած է, որովհետեւ
իր կրթութեան ու դաստիարակութեան
մէջ կը պակսի ազգային ճանաչումի նա-
խապատրաստութիւնը։ Ո՞վ կընայ ժխտել
այն իրողութիւնը որ Հայաց անցեալին ու
ներկային առարկայական ծանօթութիւնը
չունեցող ոեւէ անհատ մղուած է մեր խո-
ցերը, մեր տկարութիւնները, մեր յուսա-
բեկիչ իրավիճակները միայն տեսնելու եւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻՄԱՆՔ

ԶԻՆԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺՓՈՂՈՎ

— 0 —

«Նամակ խմբագրութեանը» եմքախորա-
գիրով Արտ. Աւագեան «Գրական Թերթ»ի
այս տարւան Օգոստոս 13ի քիւի մէջ
հետեւեալ փելիտունը (Ֆէյլթոն) տպագ-
րած է։

Տարիների խնայողութիւնս մի օրում
ջուրը թափուեց։ Երանի դողերը զրպա-
նիցս հանէին։ Դատարանը գրէի մի հա-
լուածով փողերս ետ վերադարձնել կը
տար։

1974 թուականին գնեցի «Արագած»
ստանարան։ Կանչեցի կենցաղապահարկ-
ման աշխատակցին, գործի գրեց... Չար-
մացայ։

— Վարպետ, իսկ այս ի՞նչ ձայներ են,
այս ի՞նչ դղրդոցներ են, խեղաբարեւ
կարելի է։

— Միջեւ առնելն ես եղել խելաղար,
սրանից յետոյ խելքի կը դաս։ Բա, «Արա-
գած» ես առել, ի՞նչ ես կարծում։ Այդ
դղրդոցները նշան են որ մեր սարը հրա-
բխային ծագում ունի։ Էդ է քեզ ուսում...
Մնացածն էլ յետոյ կ'իմանաս եւ ուրիշ-
ներին էլ կ'օգնես...

Վարպետը հինգ ուղղիս վերցրեց, ձեռ-
քը օգի մէջ անտեսա զարձրած՝ դուրս
եկաւ։

Ստանարանի գղրդոցները քանի գնացին,
երանդաւորութեան եւ քայլերդի վերած-
ուեցին։

պատասխան չգտնելու գինք տանջող հար-
ցումներու, «ինչու»ներու եւ «ինչպէս»-
ներու։

Եւ հոգեբանօրէն ըմբռնել է, թէ ին-
չո՞ւ աղբ տարիքին մէջ գոնուողներէ շա-
տեր չեն մնար հայկական «ծովուն» մէջ,
չեն փորձեր մաքառել ալիքներուն դէմ,
չեն տոկար ալիքնութիւններու եւ կը նետ-
ուին աւազուտը...

Տուն — տեղ կազմել, չափահասու-
թեան տարիքի փորձառութիւններուն մէջ
եփեմէ «հանգչել» վերջ միայն ա-
նոնցմէ շատեր հետզհետէ կը վերադառ-
նան ազգային իրենց համակեցութեան,
կը փորձեն ճանչնալ սեն ու սպիտակը
հայ կեանքի, եւ առհասարակ հարազատ
կը գգան իրենք զիրենք՝ մեր ցաւերուն ու
մտահոգութիւններուն։

Կը հետեւի, ուրեմն, որ կենսական ան-
հրաժեշտութիւն է պատանի սերունդը-
ներու հայեցի պատրաստութեամբ զբա-
ղել առեւտր, եթէ կ'ուզենք վաղուան հայ
երիտասարդը փրկել իր անխուսափելի

իրկնագէտին «Արագած»ի արեւումէ
փէշերից գլուղուր սկսեցին հոսել ա-
ռուներ։ Մօտեցայ ջրերը հաւաքելու, ջեր-
մութիւն զգացի։ Իսկական վառարան։

— Հա, — ասաց շնորհաւորելու եկած
հարեաններիցս մէկը, — մի դարձա՞նք։
Յատուկ ուղէով ցերեկը ստանարանի դեր
կը կատարի, երեկոյեան՝ վառարանի։
Տեխնիկան տես ուր է հասել, է՛ր։

Միւս հարեանս թէ՛
— Արտագրող գործարանը դուցէ դե-
ղադիտական նպատակներ է հետապնդել՝
տանն ունենալ բանաստեղծական սարի
բուսափորիան...

Նկատեցի հարեաններու զուսպ ծիծա-
ղը, որից յետոյ իրար աչքով արեցին եւ
դուրս եկան։

Տխուր — արտում նստեցի ու կարգացի
«Արագած»ի բացատրադիրը։ Ոչ այս, ոչ
այն։ Ստանարան է, եւ պիտի իր անունը
համապատասխան ծառայի։

Առաւօտեան տեսայ, որ միայն վառա-
րանի դեր է կատարում։ Չանգահարեցի
«Հայերեկտրամեքենայ» գործարան, հե-
ռախօսադրում եղած բոլոր համարնե-
րով, մասն չհեռացնելով հրէջի համա-
րից...

— Ի՞նչ կարող ենք անել։ Ռուսաստա-
նից էլ են բոլորը ետ ուղարկում, մենք
էլ ջարդուի ենք վերածում։ Դուք էլ նոյն
արէք։ Արեւդատը Լեւոնականն է մեզ ու-
ղարկել, նրանց բողոքէք։

— Մակնիշը ձեր գործարանին է, յե-
տոյ էլ վաստակած խնայողութիւններս
ի՞նչպէս ջարդեմ։ Խելքի մօտ բան առէք։

Մի քանի անգամ էլի գործարանին դի-
մեցի։ Եկան, երեք անգամ ազրեղաւր
փոխեցին։ Դրութիւնն աւելի վատացաւ,
արտաքին ներկն էլ թափուեց, ազրեղա-
տի օրին ընկաւ, իսկ «չինհրապարակ»

վարանումներէն եւ խզումներէն։

Երկրորդ՝ «ազգը յեշելու», գործօն դե-
րակատարութեան եւ նիւթական թէ՛ բա-
րոյական յանձնառութեանց լծուած տես-
նելու անկախութիւնը պարտաւորութիւն-
ներ կը դնէ նաեւ մեր վրայ։ Հայկական
ղեկացականութիւնը յաճախ պատճառ կը
դառնայ մեծերու, ծնողներու, ղեկավա-
րական գերեքերու վրայ գոնուող մար-
դոց մեղադրելու փութկոտութեան։ Դի-
տում չկայ նման մեղադրանքներու ետին,
նկատում ու հաշիւ չկայ. կայ հայկական
տաքարկանութիւնը՝ հետեւանք զբար-
ւոր տառապանքի։ Սակայն ժամանակ-
ներն ու պայմանները կը պահանջեն որ
ջանանք աւելի հաղորդական եւ համ-
բերատար ըլլալ, դուրսուրալ, ու մասն-
աւանդ նորահաս պատանութեան ընծայել
հնարաւորութիւնները ըմբռնելու թէ ինչ
կը նշանակէ ՀԱՅ ծնած ըլլալ ու ապրել
մայր հայրենիքէն դուրս...

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

Հին էջեր

ՕՐԻՈՐԴԸ

— 0 —

«Ինչ վէպեր, Աստուած իմ, յորինած
եմ իր վրայ մտքիս մէջ, եթէ երբեք յա-
ւակնէի գրել... եւ սակայն սրտիս դադա-
նիքը թողնէի հաղորդելու գաղափարն
իսկ կ'ահաբեկէր զիս։ Կ'ամշնայի մօրա-
լոյրներէս, նայնիսկ ինձմէ եւ մանաւանդ
իրմէ։

«Այսպէս անցան երկու անվերջանալի
տարիներ, ու Ժամանակը չկրցաւ չափ մը,
սահման մը գնել իմ գգացումիս որ հե-
տըզհետէ կը մեծնար, կը ծաւալէր հո-
վարձած խաղոյկի մը պէս։

«Գրեթէ ամէն իրիկուն, երբ մութը կո-
խէր, վերջին շրջանակին նաւամատոյց
կ'երթայի զինքը գիմաւորելու պատրանքը
տալու համար ինքզինքին։

Եւ իրիկուն մը, աշնան վերջերը, իրօք
տեսայ զինքը որ շոգենաւէն կ'ելլէր։ Նախ

ցնորքի մը խաղալիք կարծեցի ինքզինքս։
Այսպէս շատ անգամ տեսած էի զինքը
աչքերս դոց, ու խելայեղ վազեցի իրեն
քով իրր թէ ծանօթ ըլլային իրեն իմ
սպասումներս, իմ անձնութիւններս։

Գորովանքով բռնեց ձեռքս, ու պահելով
իր ձեռքին մէջ, աչքերը սեւեռեց աչքե-
րուս խորը, ինչպէս իր մեկնած օրը, ու
ըսաւ։

— Այս որչափ նհարցեր էք։
«Ինձմէ աւելի հզօր բնագոյումի մը եմ-
թական, անդիտակից բողոք մը յայթ-
քեց չըթուեմքս դուրս... Յետոյ, ես իմ
խօսքէս ահաբեկ, ամօթահար, սկսայ ար-
ցունք թափել։

«Այն ատեն թեւս մտաւ ու անգլալաբար
տարաւ դիւ մութին մէջէն որ կը թանձ-
րանար, մշուէին որ կը նստարանէր։

Եղբոր մը պէս գոռաւոր, մօր մը պէս
գորովալի, իր ձայնին տաք չեշտով, իր
անկեղծ դուրդուրանքով հանդարտե-
ցուց զիս, ու երբ մեր դրան առջեւ հա-
սանք ձեռքս ձեռքին մէջ, ըսաւ ինձի-
— Ալ պիտի չըսեմք ինքը երբեք։

×

«Այսպէս անցան կանխաւ իմաց տալու,
ուրիշի մը անձնագրովը, գաղտնի Իս-
թանալու եկեր էր, իր դործերը կարգի

կարօտի տառապանքներս երկու տարի եւ
նորաբոյժ հիւանդի մը պէս կը վարուէի
հետս։

Իսկ ինքը բոլորովին դուրդուրանք էր
ինձի համար։

«Աշունին աղուոր օրերն էին, բնութիւ-
նը իր բոլոր հմայքները կը թափէր մեր
բոլորսիքը, այլ ես բան մը չէի ուզեր
լսել, բայց միայն իր ձայնը, կարծես կը
նախըզայի թէ կարծատեւ պիտի ըլլային
մեր յափշտակութեան երանելի ժամերը։

«Ամէն իրիկուն առաջին շոգենալով կու-
գար նաւամատոյցին վրայ կը զիմաւո-
րէի զինքը, ու կը քայլէինք միտին մի-
ջեւ որ գիշերը վրայ հասնէր։
Յետոյ մէկտեղ կը ճաչէինք ընդհան-
րապէս մեր տունը, բայց երբեմն իրենց
սպասուէին, գեղջուկ աղջիկ մը, կար-
միւր այտերով, կը վազէր կուրար, ճաչ-
հրաւիրելու զմեզ իր մօրը կողմէն։

ՍԻՊԻՆ

(Շար. — 5)

ՎՐԻՊԱԿԱՆ — Զորեքշաբթի Սեպտ. 14
թիւը պէտք է ըլլար 3 եւ Սեպտ. 2ի թիւը
4։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Յակոբ Երանեան եւ Երանեան ընտա - նիքը կը ծանուցանեն թէ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց եղբոր, հօր եղբոր եւ ազգականին՝

ԿԱՐՕ ԵՐԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունօրին առթիւ, այս կիրակի Սեպտ. 5, Արեւմտի վարազայ Ս. Խաչ Եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Հաղ. միջոց. — քառօրե ժամը անգամ մը կառ Տիւ Նաւէն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆրէդիլի — Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր ժամը 20-30ին քաղաքապետութեան հանդիսարանը 22, Ռիւ Վալթէր:

Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր:

Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ:

Գեղարուեստական

փառասօլ

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSES
PARIS

ՇԱՐԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կերպրուականի

90ամեակի տարի

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —

Լիբանանայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով
ե՛ի

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը:
ե՛ի ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les
excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions:

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél.: 073-30-64, 073-32-64

ԼԻՈՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ քոյրերը մանկապարտէզ կը բանան
Սէր Սիր... լերան կողքին, բուրաստանի
մը մէջ:

Երթեւեկը սեփական քառով մը ապա -
հովուած է, քաջալերեցէք այս ձեռ -
նարկը: Հեռաձայնէ՛ք

47 - 28 - 65

«ՅԱՌԱՋ»Ի

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՍՍԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մանագո	120 ֆր.
Հոգեհանգստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանաւոր	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատա -
րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ -
դերու համար են, չորրորդ էջ:
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:
Առեւտրական եւ այլ պղծերու
մասնաւոր պայմաններու համար,
գիմեկ թերթին վարչութեան:

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

animé tous les soirs par

André Chestopoloﬀ

14 rue Sauval 75001 Paris

métro Louvre

fermé le dimanche

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 19էն 23, Շա -
բաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 14էն 20:
Փակ է Կիրակի օրերը:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire: N° 55935

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵՂՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյէն 100 քիլոմէթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

Tél.: 13 ou 79

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն
Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպիաններու շուքը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ
ՄԱՏՁԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS

• CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking: 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9^e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիններ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տէօմէր

Երեքշաբթի իրիկում՝ Գիթապուր — մանթը

Հինգշաբթի իրիկում՝ պատուէրին վրայ լաիմանում ու ջի-ֆոֆթէ

Ուրբաթ իրիկում՝ Սու-պէօրէզ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ:

Fonds A.R.A.M

Հ. Յ. Դ.

Վիէն. — Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկե -
րական ընդհանուր ժողովը Սեպտեմբեր
4ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Գառապ
Իփեքեան Ակումբը, բոլոր ընկեր եւ ըն -
կերուհիներուն ներկայութիւնը պարտա -
ւորիչ է իրենց անդամատեղերով: Կա -
րեւոր օրակարգ:

ԲՈՅԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

ԱՆԾԱՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐԻ

Շաբաթ (Սեպտեմբեր 4) ժամը 18ին,
Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը
հրաւիրուած է Յաղթական Կամարի Ան -
ծանօթ Զինուորի բոցը արծարծել: Նաեւ՝
ծաղկեպսակ պիտի դնէ:

Կը հրաւիրուի Հայ դադուքը իր մաս -
նակցութիւնը բերել այս արարողութեան:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք

ՐԱՅՅԻՒ

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
(13 հատր)

ԲԱՅԱՌԻԿ ԳԻՆ .

Դիմել. —

Congrégation Mekhitariste
Mekhitaristengasse 4
1070 Vienne Autriche

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻՋ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ -
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շերանթոն պանդոկի շքեղ սրահներուն
մէջ:

×

ԱԼՖՐԵԴԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ հանդի -
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ -
տեմբեր 16:

ՕՐՈՒՆ ԽՕՍՔԸ

ԵԳԵԱԿԱՆԻ
ԿՈՌԱՒԱՆՁՈՐԸ

Օ
Բ.

Աշխարհագրական էն զատ Թուրքերը երկրաբանական առարկություն մը եւս իննեմ եգէականի մասին : Կը պնդեն, որ երկրաբանական տուեալներու համաձայն, եգէական ծովու ցամաքային սահմանը — մէջն ըլլալով յունական կղզիները — բնական շարունակութիւնն է փոքր Ասիոյ արմատին, հետեւաբար եւ կը պատկանի Թուրքիոյ : Իրենց յաւակնութիւնը աւելի առաջ տանելով, կը փորձեն հաստատել թէ այդ սահմանը կը զգնէ կ'անցնի նոյնիսկ եգէականի կէսը — միջին ծամբան — եւ կը հասնի նոյնիսկ միջին Եւրոպայի ափերը :

Այս «փաստ»ին մասին արտայայտ — նուէր են երկու վարչապետներ՝ Ըրմաք եւ ինձիլիա 1975ին : Անոնք լուեկայն կ'ուզեն հասկնալ թէ եգէականի կըզ — վիները Թուրքիոյ մաս կը կազմեն՝ երկրաբանական հետեւանքով բաժնուած ան — ինքն :

Գիտական վերջին հետազոտութեանց համաձայն, այդ կղզիները կազմուած են ծովու ընդերքին ժայթքումով, ոչ թէ փոքր Ասիոյ եգերքներուն փլուզումով, ինչպէս կը պնդեն Թուրք պետական վարչիները :

Թուրքերը կը գտնանան խնդիրը քննել «իրաւական» գետնի վրայ : Կը նախընտան իրենց նպատակին հասնիլ «կատարուած իրողութիւն» ներքով, ինչպէս իրենց սովորութիւնն է, եւ քմահաճ կարգադրութիւններով : Ահա՛ թէ ինչու կ'ուզեն «քաղաքական» հանգամանք տալ եգէականի կուռախնձորին :

Եգէական ծովը երկուքի բաժնելով, Անտարայի կառավարութեան նպատակն է իր հակաշտին եւ շահադործման են — թարկել այդ բաժնին մէջ գտնուող կըզ — վիները, որոնք բոլորն ալ յունական են : Անոնք ժամանակին մաս կը կազմէին օսմանեան կայսրութեան, սակայն Յունաստան գրաւեց զանոնք 1912-13ի Պալքան — եան պատերազմին, զէնքի ուժով : Թուրքերը 1923ի Լոզանի դաշնագրով վերջ — նապէս ճանչցան Յունաստանի իրաւունքները այդ կղզիներուն վրայ :

Հին տեսութիւնը քրքրելով եւ չինծու «փաստեր» մէջուղղ դնելով, կ'ուզեն կըզ — վին տիրանալ անոնք : Թաշող կղզիին մէջ լաւիւլ երեւան ելած ըլլալով, Թուրքերը կը յուսան անոր տիրանալով լուծել իրենց հրանիւթի տաքանալը : Եգէական ծովու կէսը իրենց հակակշիւն ենթարկելէ ետք իրենց յաջորդ քայլը պիտի ըլլայ մասնակցիլ կղզիներու ապահովութեան զորքին : Վարչապետ ինձիլիա 24 Փետր 1975ին չէ ծածկած իր յետին միտքը, երբ յայտարարած է թէ խնդիրը պէտք է սահմանափակել քարիւղով : Եւ ա — լիցուցած է. «Եթէ Թուրքիա կը պա — հանջ Անատոլի իր հողամասերուն ընդծովայ երկարաձգումը, նպատակն ալ է, որ կը պահանջէ իր իրական տա — հանքը» :

1974 Յունիսին, Կիպրոսի բռնադրաւ — ման նախօրեակին, Թուրքերը հրատա — րակցին եգէականի իրենց պահանջն — ինքն նոր մէկ քարտէսը եւ Թուրք Գա — ղարի Ընկերութեան տրուած մենաշնորհ — հին մանրամասնութիւնները : Այդ քար — տէսով Թուրքերը իրենց կը սեփականա — ցնեն ո'չ միայն Լիպսոսի եւ Քիոսի ա —

րեւմուտքի կղզիները, այլ նաեւ անոնք, որ կը գտնուին երկուստեան կղզիներու արեւմուտքը :

1975 Յունուար 27ին Յունաստան Թուրքիոյ առաջարկեց իրենց վէճը ենթարկել Լա Հէյի դատական միջազգային առեա — նին : Թուրքերը մերժեցին՝ յայտնելով, որ հարցը իրաւական հանգամանք չունի, քաղաքական է եւ պէտք է լուծուի եր — կուստեք բանակցութիւններով : Քանիցս փորձեր եղան Յունաստանի եւ Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարն — իրուն միջեւ կարգադրութեան մը յանգելու համար : Սակայն ի զուր :

Թուրքերը յամառեցան իրենց տեսա — կէտներուն վրայ : Ու հակառակ Յու — նաստանի ըողոյններուն, Սիւմիք — 1 նաւը կ'ընցի պէս քանիցս Թուրքիոյ իր խա — ըրխսէն գնաց Եգէական՝ հետազոտու — թիւններ կատարելու : Հեղինական ծովա — յին եւ օդային ուժերը հետեւեցան անոր շարժումներուն : Հակառակ Թուրքերու վիճակին, Յոյները շարքիլեցին Սիւ — միք — 1ի հետազոտութիւնները :

Ի վերջոյ յարաբերութիւնները խորա — պէս ձգտեցան երկու երկիրներուն մի — ջեւ : Յունաստան եւ Թուրքիա պատե — ըաղմի պատրաստ վիճակի մէջ գրին ի — ընց ուղղական ուժերը : Յունաստան զինուոր համախմբեց կղզիներուն մէջ՝ իրքական հաւանական յարձակման մը դէմ պաշտպանուելու համար : Թուրքերը ամրացուցին արեւելեան Թրակիոյ իրենց սահմանները, ճշգրեցին Կիպրոսի եւ Իզ — միրի բանակներուն եւ նաւատորմին գործելու շրջանները :

Յունաստան միաժամանակ դիմեց Լա Հէյի Միջազգային Առեանին եւ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին : Ուղղիւն — թըն մէկ կողմէ, Մոսկուա միւս կողմէ խորհուրդ տուին կողմերուն զէնքի չդի — միլ եւ բանակցութիւններով համաձայ — նուելու եւ քաղաքականութիւնը : Երկու երկիր — ներն ալ անդամ են Ատլանտեան Ուլաթին : Ամերիկացիներու թույլ, երկրի մի գիւղը, չէզոք մնալու փորձը թշնամութիւն ա — ռաջ բերաւ իրենց դէմ թէ՛ Յունաստանի, թէ՛ Թուրքիոյ մէջ : Յոյները հրաժարե — ցան ՕՐԱՆի գիտնութեան յանձնառու — թիւններէն, երբ տեսան թէ Միացեալ Նախահանգները շարքիլեցին Կիպրոսի բռնադրաւումը Թուրքերուն կողմէ :

×

Միջազգային մամուլին մէջ որոշ չա — փով արձագանք գտաւ եգէականի յոյն — եւ Թուրք կուռախնձորը : Ինքքըմէշըմըլ շէրըւլ Թրիպլիւնի Օգոստոս 11 թիւին մէջ Սըլայիւրդըր Աթէնքէն գրուած թըղ — թակցութեան մը մէջ պարզելով եգէա — կանի վէճը, կը ձաղկէ Ուաշինթընի ա — նորոշ դիրքը, իրաւունք կուտայ Յու — նաստանի, «որուն բռնած դիրքը չափա — լոր էր եւ օրինապէս առողջ», կ'ըսէ ու կ'աւելցնէ թէ Թուրքերուն բուն նպատա — կը անմիջականօրէն քարիւղ փնտռել չէ, այլ գրգռել ժողովուրդին թունդ մոլել — ինքն իրենց գալ տարուան ընտրու — թեանց համար : Անգլաբա ո'չ մէկ ստիպո — ղական պատճառ ունէր տաքանալ մը ըս — տեղծելու այս պահու եւ ահապանք հըն — չեցնելու, աղաքարելով իր զինեալ ու — ժերուն որ պատրաստ գտնուին՝ «պաշտ — պանելու համար» Սիւմիք — 1ը :

Ամերիկացի հրապարակագիրը դիտել կուտայ, որ Աթէնքի մէջ հակամերիկ — եան շարժումը հետզհետէ ծաւալ կը ըս — տանայ : Ընդգիծադիրները կը յարձակին վարչապետ Քարամանլիսի վրայ, մեղա — դրելով զայն, որ չընկղմեց Սիւմիք — 1ը, բոլորովին չհեռացաւ ՕՐԱՆէն եւ կասե — ցուց Խալիսիներու բանակցութիւնները Ուաշինթընի հետ :

ՄԱԿի մնայուն թուրք փոխ — ներկա — յացուցիչ Անթէմուր Քըլըճ, նոյն թիւրթի

ՕՐՈՒՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՔ

ԶԻՋՈՒՄԻ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ

Օ

ԲԱՅՅ ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԶՈՒՋԵՐ

ԲՈՒՌՆ ԿՈՒՆԵՐ

Արաֆատի աջ բազուկը՝ Ապու Այատ տեսակցութիւն մը տուած է իտալական Գոռիէտէ Տէլլա Սեռաի, ուր կ'ըսէ ի մէջ այլոց. — «Եթէ պատերազմի մեք — նան կեցնող չըլլայ, եթէ մեզ յուսա — հատութեան մղեն, եթէ կ'ուզեն վերջին հայրենասէրը ահաբեկիչի վերածել, այն ատեն պիտի տեսնուի կեռիլլայի վայրագ ծաւալումը աշխարհի չորս կողմը : Այս պատերազմը, որ ծագեցաւ մեր կամքին դէմ վերջացած չէ : Սուրիա եւ պահպա — նողականները իրենց ետին եղողներէն կուրները դադրեցնելու հրահանգ չըս — տացան : Սարսափելի օրեր պիտի ապ — ըինք : Պատրաստ ենք զէնքերը վար դնելու եւ ընելու այն բոլոր գիշումները ո — ընոնք կը պատշաճին պաղեստինեան դի — մադրութեան վերապրումին, բայց Դա — մասկոս չուզեր խօսիլ » :

Ինչ կը հասկնայ սակայն պաղես — տինեան դիմադրութիւնը գիշում ըսելով : 1969ի Գահիթէի համաձայնագրերու յար — դանքը ընդգէմ սուրիական զօրքերու քաշուելուն : Բայց պահպանողական եւ Սուրիացի այլեւս կը դատապարտեն եօ — թը տարի առաջուան այդ համաձայ — նութիւնը եւ զայն կը նկատեն իրքեւ ըս — կիցն իսկ ներկայ քաղաքացիական պա — տերազմին : Գալով արաբական վեհաժողովին, շատ մարդ չկայ որ հաւատք ու

Օգոստոս 20ի թիւին մէջ կը պատասխա — նէ Սըլայիւրդըրի փորձելով արգարացնել Թուրքիոյ դիրքը, Սիւմիք — 1ի ձեռ — նարկը նկատել ո'չ թէ թունդ մոլեռան — դութիւն, այլ դիտական հետազոտութիւն եւ կը պնդէ, որ երկուստեք բանակցու — թիւններով պէտք է լուծել վէճը :

Թուրքիոյ բռնած դիրքը չէ, որ խըն — դիրը կը մեծցնէ եղեր, այլ անհաշտ դիրքը Յունաստանի, որ կ'ուզէ եգէա — կանը դարձնել իր ծովը, անոր յատակն ու օդային տարածութիւնը վերածել բա — ցառապէս յունական սեփականութեան : Ու դեռ աւելին : Ըստ Թուրք դիւանագէ — տին, Յունաստան կ'ուզէ եղեր իր հա — ընտուութեան աղբիւրներէն զրկել եգէա — կանի չըջանի չուրջ տասը միլիոն Թուրք — քերը՝ ի նպատակ 300-000 Յոյներու... : Ու կ'եղրակացնէ. «Ասիական ո'չ, արգարու — թիւն է, ոչ ալ՝ ուղղամտութիւն» :

Այս խօսքն ըսողը Թուրք է : Այսպէս թէ այնպէս, յոյնութուրք վէ — ճը կը շարունակուի : Եգէականի խըն — դիրը երկրորդական է համեմատելով Կիպրոսի կնճիւղին հետ, որ չի գիտ — ցուիլ ինչ ձեւով դուրս պիտի գայ ա — նելէն :

ՀՐԱՆՏ-ՍՍԱՌԱԻԼ

նենայ այդ հանդիպումներուն վրայ : Շարաթ, նիստ կը դումարեն արաբ Ար — տաքին նախարարները, պատրաստելու համար վեհաժողովը, բայց հասկնալի դառնութեամբ է որ ՊԱԿի (պաղեստին — եան Ազատագրութեան Կազմակերպու — թիւն) պատասխանատուն կ'ըսէ. «Խո — բապէս պառակտուած աշխարհի մը այս նիստերը երբեք բանի մը չեն ծառայած : Դաւաճանութենէ դաւաճանութիւն դա — ցինք : Պաղեստինցիք երկրի մի վարչա — կարգերու վատութեան եւ կեղծաւորու — թեան զոհերն են » :

Գալով Լիբանանի, պահպանողական ու ըսելու ձեւաւոր կարծեացուցած է իր դիրքը եւ ամէնէն ծայրայեղը Շամունի հոսանքը որեւէ գիշումի տրամադիր չէ : Շամունի տղան իսկ է որ յայտարարած է «լիկային ծրագրերը ձախողելու դատա — պարտուած է : Պայմանական իտալացու — թիւն չենք ընդունիր : Կ'ուզենք հիմնա — կան, գիտնութեան լուծում մը այս խնդրին » : Տանի Շամուն կ'ըսէ նաեւ «օտարները պէտք է իրենց տեղը վերա — դառնան, Պաղեստինցիները իրենց կա — յանները, գալով համայնալարներուն, մենք կը դրազինք անոնցմով» :

Կայ նաեւ Փիէր ձիմայէլը, որ ըն — դունուած է Սատաթի հրաշքը Եգիպտոս «այցելելու» : Հաւանական է որ այս այ — ցելութիւնը չի վերաբերիլ տեսարժան վայրերու եւ Բուրգերուն այլ խօսակցու — թեանց : Առաջին անգամն է որ Եգիպտոս ուղղակի խօսակցութիւն կը բանայ Լի — բանանի աջ թեւին հետ :

× Հիւսէյն անտիկալ այցելութիւն մը կատարած է Դամասկոս :

× Կ'ըսուի թէ իսրայելեան ուժեր հա — մախմուրած են լիբանանեան սահմանա — դրուիւր պաշտպանելու համար քրիս — տոնեաները եւ կը սպառնան Պաղեստին — ցիներուն :

× Կուրները տեղ — տեղ շատ սուր բը — նոյթ առած են : Եւ լուր մըն ալ յամառ — օրէն կը շրջի թէ սուրիական զօրքերը մեծածաւալ գործողութեան մը պիտի ձեռնարկեն լեռը, հարաւը՝ ձգլին եւ Հիւսիսը՝ Տրիպոլիս :

Քանի մը տղով

ՅՐԱՆՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը որո — չեց տուրքերու յաւելումով դանձել այն դումարը զոր պիտի բաժնէ երաշտի դոճ հողագործներուն : Ոմանք կը նախընտ — րէին ազգային փոխառութիւն մը, բայց պատասխանատուները այս ձեւն ընտրե — ցին : Մանրամասնութիւններն ու սակը պիտի հաղորդուին յետագային :

ՍՈՍԿՈՒՍՅԷՆ կը հաղորդեն որ կա — ռավարութիւնը յայտնած է նոր փոխ — նախարարապետի մը նշանակումը, յան — ձին Նիկոլայ Տիխոնովի, ինչ որ կարծել կուտայ թէ Կոսիգին չուտով պիտի քաշ — ուի : Մանա թէ թէ Կոսիգին սրտի տաքանալ մը անցուց առջի օր երբ կը լողար գե — տակի մը մէջ եւ հազիւ ազատագրաւ չնորհիւ իր թիկնապահներուն :

ԹԻՔԱԿԱՆ իշխանութիւնները կը հա — զորդեն թէ Հորա հետազոտական նաւը վերջացուցած է իր պաշտօնը : Այս առ — թիւ Գիլիւմ յայտարարած է «մեր նպա — տակ երբեք զրգուցութիւն չէ եղած : Կը յարգենք մեր դրացիներուն իրաւունք — ները նոյնքան որքան կը պաշտպանենք մերը» (ո՞վ կընայ հակառակը ըսել...) :

ԱԹԷՆՔԻ ԵՒ ՊՈՒՍՈՑ միջեւ օդանա — ւային երթեւեկութիւնը կը վերսկսի այս ամիս : Դադարած էր 1974ի կիպրական կռիւներէն ի վեր :

ԳԱՏԱՖԻ ձեռք կ'երկարէ Սատաթի եւ վափաք յայտնած է հետը տեսնուելու :

ՀԻՒՍԻՍ՝ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՂՈՒԹԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.

ԽՍԻՍ՝ — Խաչիկ Թեօֆիլանի մերկայ լայնաշունչ յօդուածաշարքը, գոր պիտի հրատարակեմք մաս առ մաս եւ յաջորդաբար, ընդլայնումն է դասախօսուածքեան մը, գոր հեղինակը ըրած էր Մոմբէյի մէջ (Գաւառա), Մայիսի 17ին (1976), Համագային Մշակութային Միութեան հրատարակելու տեղումն կը քական Գարծադիր Մարմնի խորհրդակցական ժողովին առիթով : Նիւթը քեւ կեդրոնացած է ամերիկահայ գաղութին վրայ բայց կը խորհիմք որ կը վերաբերի համայն Սփիւռքի :

Երբ կը խօսինք Հայկական ամենորեայ դպրոցներ հաստատուելու մասին, — ըլլայ Մոմբէյի թէ Հիւսիսային Ամերիկ — կայն մէջ որեւէ տեղ, — պէտք է համապարփակ մօտեցումով չարժինք : Երբ կը խօսինք Գործադիր Մարմին մը ծրագրային աշխատանքի կը լծուի, ստիպուած է հետաքրքրուիլ — եւ սովորաբար կը հետաքրքրուի — զանազան իրականութիւններով : Տեղւոյն Հայութիւնը, որ կը գրուած է, ո՛ր կը կեդրոնացած է, քաղաքի ո՛ր շրջաններուն մէջ, ինչպէ՞ս կ'ապահովէ իր ապրուստը, ինչ են երթեւեկի պայմանները, ազգային — եկեղեցական տարբեր ինչ հաստատութիւններ կան շրջանին մէջ, եւ ո՛ր : Առարկայական եւ մեկին (ֆոքսը) իրականութիւններ են ասոնք. ազգային, զորս անտեսել կ'ընայ վտանգել կը թափանչուի որեւէ ծրագիր :

Հարցը, սակայն, շատ աւելի տարածուն է : Հիւսիսային Ամերիկայի հայ դպրութիւնները ներկայիս աքոճանք մը մէջ բռնուած են : Մէկ կողմէ կայ այն իրականութիւնը որ գործի լծուած են շատ մը անձեր եւ կազմակերպութիւններ^(*), տեղական մտասեւեռումներով եւ անմիջական մտահոգութիւններով որոք չեն տրուած են հիմա շատերու մօտ, որովհետեւ կ'սկսեցին Լիբանանէն արտագաղթ մը, որ տեղի պիտի ունենայ (յուսարի է՝ ոչ շատ արագ եւ ոչ մեծ թափով) ուղենք թէ չուզենք : Այս արտագաղթը ճնշում պիտի բանեցնէ դպրութիւնը կը թափանչուի, նրկական եւ ուրիշ բոլոր միջոցներուն վրայ, — հետեւաբար մեզմէ կը պահանջէ տնտեսական աշխատանք, պատ-

րաստութիւն համար : Միւս կողմէ, կայ շատ աւելի անտեսուած իրականութիւն մը : Զբաղած ամենորեայ մտահոգութիւններով, եւ մղուած նաեւ ինքնազննարկութեան մերժումէն, որ մարդ — կայնորէն հասկնալի է, մեր կազմակերպութիւնները չեն քննարկուող, ընդհանուր բայց ոչ վերացական խնդիրներ, — իրենց առաքելութիւնները, ներքին կառույցը եւ այս կառույցի պատշաճեցումը իրենց նպատակի իրագործման :

Անշուշտ չեմ ուզեր ըսել որ ցնորանք — ներքով, երազներով ու տեսութիւններով (քեզիք) օրորուող մարդոց պէս, մեր ձեռքերը ծալած, պէտք է նստինք եւ ըստպատեմք որ կատարուի կազմակերպութիւններու ինքնազննարկութիւնը եւ կառույցներու բարելաւումը : Ինչպէս ըսած է չին մեծ փիլիսոփայ եւ քաղաքական դէմք Մաօ Յէ Թունկ, «ՀԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ՓՈՒՍԵԼ՝ կարելի չէ գտնել իրարմէ : Ան որ կ'ազդէ ՀԱՍՏԱՆԻ քե ինչի՞» մէջ կը երազող տաննի մը «տանձութիւնը» ստիպուած է գայն խառնել, եւ ուրեմն՝ գայն ՓՈՒՍԵԼ» : Մեր կազմակերպութիւններու կառուցային մասնաշաղկու — թիւնները հասկնալու, քննարկուելու եւ փոխելու ջանքը չի կրնար անջատուիլ անոնց գործունէութիւնէն : Անոնք պէտք է շարունակեն իրենց աշխատանքը, մաս առ մաս, կտոր առ կտոր իրականացնեն — լով իրենց երազին այն մասերը, որոնց իրականացումը կարելի է պայմաններու բերումով : Միաժամանակ, երբեք պէտք չէ մոռնան այն ընդհանուր ու համապարփակ երազը, այն ամբողջական իրականութիւնը, որ գործի կը մղէ բոլորս :

Թէ ինչ է այդ բաղձալի ամբողջական իրականութիւնը, անշուշտ կրնայ վէճի նիւթ դառնալ : Քիչ մը կը տարբեր անձէ անձ, անխուսախիւօրէն : Սակայն կը կարծեմ որ համաձայնութեան կէտեր կան : Նախ՝ կը պահենք մեր հաստատման ու երազը, — «միացեալ : պատ, անկախ Հայաստան» մը ստեղծումը : Այդ հաստատութիւնը կը պահենք, գիտնալով հանդերձ որ հաստատութիւն մօտ ապագային իրագործելի չէ ան, անկախ չենք մոռնալ պատմութեան դասը, — այն՝ թէ ամէն ինչ կը փոխուի, մասնաւորապէս արդի շրջանին. երբեմն 1 տարիէն, երբեմն 20 դարէն : Հրեան կրցաւ Յ.Ք. 77 թուականէն մինչեւ Յ.Ք. 1948 սպասել՝ Հրեաստան մը ստեղծելու իր յոյսով : Մենք ալ պէտք է կարենանք :

Այս հաստատութիւնը, սակայն, իրականութեան արդեւ չի հանդիսանար : Ոչ միայն գիտենք որ մօտ ապագային պիտի

չիրակահայ մեր երազը. այլ նաեւ դիտենք որ, եթէ նոյնիսկ հրաշքով մը իրականանար, ամէն Հայ հայրենիք վերադառնալու տրամադրի պիտի չըլլար : Կը տեսնենք որ ամէն ամերիկացի — հըրեայ իսրայէլ չի վազեր, ոչ ալ ամէն Ամերիկացի իր լիբանանցի կ'երթայ (կամ՝ կ'երթար) Լիբանան : Սփիւռքային իրականութիւնը շատ մը ժողովուրդներու ինքնութեան հիմնադրարէն մէկն է, եւ պիտի չարժենալէ մնալ, մասնաւորապէս երկրաբանութիւն մը մէջ՝ ուր երկրիներ թէ անշատուած են քաղաքական իրականութեան իրարմէն պատճառաւ, թէ ալ աւելի մօտ իրարմէն՝ քան անցեալին, երթեւեկի արագութեան պատճառով : Անցեալի հրեայ սփիւռքէն շատ աւելի բախտաւոր ենք մենք, եւ շատ աւելի տեսականութիւն ունեցող պէտք է ըլլայ մեր Սփիւռքը : Անոնք 19 դար Հայրենիքի բեկոր, մը իսկ չունէին, եւ Սոցիալիստական միացումը միայն առջեւ իսկ չէին կրնար ազդել, մինչդեռ մենք՝ անդամահաստուած մեր հայրենիքի մէջ մասը, ունինք, եւ տարին 15-20 հազար հայ զբօսաշրջիկ (թուրիսթ) արտասահմանէն կ'այցելեն հայրենիքի այդ բեկորին, ինչիւմ էին ու Գեղարդ կ'երթան, հոգեկան վերանորոգման յոյսով եւ կարելութեամբ :

Ուրեմն, մեր ապագային յարատեւող իրականութիւնն է Սփիւռքը (կամ՝ Սփիւռք մը), ինչ որ ալ պատահի Հայաստանի մէջ : Այս իրականութիւնն պէտք է մեկնին մեր բոլոր կազմակերպութիւնները, ըլլան անոնք քաղաքական, ըլլան մշակութային, եկեղեցական, եւայլն : Արդէն վերջին տասնամեակի ընթացքին ընդունուած է այս կէտը, սակայն ընդունուած ըլլալով պէտք եղած արդիւնքները չեն ունեցած տակաւին, մեր կազմակերպական կեանքին ու գործին մէջ :

X

Անցեալին, հայրենի հողին վրայ փոքր պետութիւններ ունեցած ենք՝ ուրիշ ճակատագիրը միշտ կապուած է ուրիշ աւելի հզոր պետութիւններուն գործունէութեան : Աւելորդ են Մեծն Տիւրքանան պոռոտախօսութիւնները եւ կամ հակառակը, այն լաւան հարցումները՝ թէ արդեօք տեղի պիտի ունենայի՞ն 1896-1915ի Զարգերը, եթէ հայ յեղափոխական կազմակերպութիւններ չունենաւ : Մեծն Տիւրքան իր մեծութեան հասաւ Հոռովի եւ Պարթեւաստանի նեղ օրերուն, իսկ մենք Զարգերունց՝ երբ թուրքը գիտէր թէ Համաշխարհային Պատերազմի դրոյթը կ'արտօնէր այդ առաջին ցեղասպանութիւնը :

Եթէ հայրենի հողի վրայ ապրած ատեն իսկ մեր ժողովուրդի ճակատագիրը օտար պետութիւններէ կախում ունէր մեծ չափով, անշուշտ ալ աւելի չեւտուած է այդ իրականութիւնը՝ այսօր : Սփիւռքի ճակատագիրը կապուած է իր շրջա-

ՆԱԽՆԱԴԱՐԵԱՆ ՄԱՐԴՈՒՆ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ

0

Հայաստանի մէջ նախնադարեան մարդու կեանքի ու գործունէութեան հետքերը մօտ մէկ միլիոն տարեան պատմութիւն ունին : Հնագէտներու գտած առարկաներէն պարզուած է որ հին Ժամանակներէն սկսած մինչեւ քարէ դարու վերջին փուլերը, մարդիկ բնակած են բացօթեայ կայաններու եւ քարայր — բնակարաններուն մէջ, որոնք տարածուած են հայկական լեռնաշխարհի մէջ :

Բացօթեայ կայաններէ հաւաքուած բազմահազար առարկաներու նմուշներ քարէ պատրաստուած գործիքներ, ըստ էութեան կը հանդիսանան ամէնէն հին աղբիւրները : Սակայն այդ գործիքները ընդմիշտ կորսուած մշակութիւն մը միայն

պատին (կամ աւելի ճիշդ՝ դանաթան սփիւռքահայ դպրութիւններու շրջանակներուն) : Ընդունիլ այս կէտը՝ երբեք չի նշանակել յուսահատիլ եւ հոսանքին յանձնուել, այլ կը նշանակէ պատրաստուիլ ու կազմակերպուիլ ոչ թէ իբր հայ կէքօ, այլ իբրեւ շրջապատը ճանցող եւ գործող միաւոր (խմբի), Դիւրախտաբար՝ ոչ անցեալին ոչ ալ ներկային կրցած ենք լրացնել իրականացնել այս իտէպը : 19րդ դարուն, Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող ժողովուրդը իրենց կեանքը կազմակերպելու մէջ էր, որ որդեգրած էր կէքօ — յանախի հոգեբանութիւն եւ մտածելակերպ, նոյնիսկ հայրենի հողին վրայ, ուր թուրք, քուրտ, լազ եւ ուրիշներ մեծամասնութիւն կը կազմէին շատ մը շրջաններ ումէջ եւ Հայը փոքրամասնութիւն էր Վանէն դուրս գրելէ ամէն տեղ : Մենք անցեալ վախճանումներէն չենք որ գաղութ, արտասահման, Սփիւռք եղանակ — շատ մը տեղերու մէջ, նոյնիսկ երբեմն Հայաստանի մէջ, եղած էինք դարերէ ի վեր, մտածելակերպով եւ հոգեբանութեամբ :

ԽԱՉԻԿ ԹԵՓԻԼԻՆ

(Շար. — 1)

(*) ԽՍԻՍ՝ — Կուգեմիկ նկատել տալ մեր ընթերցողներուն՝ քե յօդուածաշարքը «ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒՆՆԵՐ» քաջատարութեամբ կ'ըմբռնէ մեր այն բոլոր Միութիւնները, որոնք կը գործեն հայ կեանքի գաւազան մարզերուն մէջ՝ տարբեր նպատակներով եւ առաջադրանքներով :

Հին Եգիպտոս

ՕՐԻՈՐԴԸ

0

Ու դարձեալ մինչեւ կէս գիշեր կը տեսնենք մեր երկրաբանները մինչեւ որ մօրաբանութիւն մեկնումի ժամը ծանուցանէր : Այն ատեն մինչեւ տուն կ'ընկերանար մեզի եւ հոն ձեռքը ձեռքի մէջ կ'ընէր : Շաբաթ մը ետքը, հինգ օր ետքը, ալ պիտի չբաժնուէինք իրարմէն երբեք :

«Ան կը մեկնէր, իսկ ես կը վազէի մեր տանը ձեռնաշարքը որուն մէջ փոքրիկ պատուհանէն կ'երեւար իրենց տանը դուռը եւ անդուլին պատուհանը : Հոն կը կենայի մինչեւ որ դռնէն ներս մտնէր ու ասնդուլին վեր կ'ընէր :

«Այս տղայական մանրամասնութիւնները չէի ըսած իրեն, որովհետեւ կը քաշուէի իրմէ, ամէնէն սրտագեղ վայրկեան-

ներուն իսկ շրթունքս կանգ կ'առնէին պատկառոտ զգացումով մը, այնքան բարձր տեղ մը տուած էի իրեն մտքիս մէջ :

«Միայն երկու օր մնացած էր մեր ամուսնութեան, Բերայի մօրաբանութիւնը ալ հիմալ մեզի էր, եւ բոլոր օրը յոգնէր էի զգեստներու փորձերով եւ արդուգործի մանրամասնութիւններով որոնց վրայ վայրկեան մը չէի մտածեր :

Ան գիշերը շատ երկար նստեցանք, եւ հարկ եղաւ որ մօրաբանութիւնը ինչ մը ձայն բարձրացնէ մեր առողջութիւնը նկատի առնելով :

Դրանք առջեւ աւելի երկար մնացինք, որչափ ըսելիքներ ունէինք իրարու : Արեւն ձեռքը ձեռքին մէջ պահելով ըսաւ. երկու օրէն ալ պիտի չբաժնուէինք իրարմէն երբեք :

«Միտա խորտակուելու աստիճան կը բարակէր եւ հեւքով վազողով մը ձեռք — նախորդ ելայ գիշերը անգամ մըն ալ տեսնելու համար :

Պահ մը ետքը իրենց դրան առջեւ հասաւ, սպասուելին եկաւ քաջաւ եւ լամբարը ձեռքը առաջնորդեց անոր : Արեւն քանի մը քայլ ելաւ անդուլին վեր, յետոյ կանգ առաւ ձեռքը անցուց գեղջուկ

սպասուելին մէջէն դէպի իրեն քաշեց եւ համբուրեց զայն :

«Գիտուս վրայ շանթի հարուած մը եւ հողի մէջ փրկուած մը զգացի ահալի ճիւղ մը թուաւ բերնէս որ ամբողջ տունը թնդացուց, եւ ինքզինքս կորսնցուցի :

«Քանի մը ժամ ետքը անկողնիս մէջ դուայ ինքզինքս : Երկու մօրաբանութիւնը բարձիւ վրայ հակած լուսնալուսն կը սպասէին : Արեւն իմաց տալու համար ինծի պատահածը :

«Անմիջապէս անկողնէս դուրս խոյս — ցայ, չուտով հագուեցայ, եւ երկու մօրաբանութիւնը բռնադատելով, առաջին չղեկուով իրենց հետ Բերայ եկայ :

«Նոյն օրն իսկ նշանս խցեցի, ու հակառակ Արեւնին թախանձանքներուն, Հասանեցայ բնաւ զինքը տեսնելու, ոչ ալ քաջատարութիւն տալու իրեն» :

Օրիորդը լռեց : Իր աղուոր աչքերը սեւեռած պատուհանէն դուրս անջրպետին մէջ, կարծես հեռաւոր պատկեր մը դիտէր մթնոլորտին ալիքներուն տակ :

Եւ հիմա որ չափահաս էր, օրիորդ, հարցուց հօրաբանութիւնը մեզմեկեմք, ներած չէ՞ք արդեօք իրեն :

— Երբեք, երբեք գոչեց, սաստիկ չե-

Կարդացե՛ք
«ԵԱՌԱՋ»
Տարածեցե՛ք

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲՈՒՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵԶԸ

Ամէն առաւօտ, երբ արեւին առաջին ճառագայթները կ'ողողեն կիրովականի մերձակայ լեռնալանջերը, աւելի հրապուրելի տեսք կը ստանան անտառները, այգիներն ու ծաղկանոցները: Սմառնուան այս օրերուն հաղարարուր երանդները ներկայացնող ծաղիկներու ընթացքը կը լեցուի քաղաքին բուսաբանական պարտէզը:

Վերջին տարիներուն Գուրկեան կըզգին երբեք չէր շատ ցրտազիմաց կունս փշտոնեւ ծառեր, հեռաւոր Բալթիկոնիայէն նուրբ եւ թափանցիկ տեսներ, ժանեակաւոր հիւսքեր ունեցող գետնանոցի: Պարտէզին մէջ կ'աճէին ուսական ճերմակ կեչին, հայկական լոռին, ճափոն խժժափիճը, փորթուկալեան շաղանակներն, մանջուրիական ընկուզններն եւայլն: Այս վերջինը, մասնագէտներու հաստատումով, կ'ապրէ հինգ հազար տարի: Այդ հսկայ ծառին բարձրութիւնը կը հասնէ մինչեւ 150 մետր: Ձափազանց հարուստ է բուսաբանական պարտէզին ծաղկաբաժինը: Ներկայիս պարտէզը ունի աւելի քան հինգ հարիւր տեսակ ծառ եւ 750 տեսակ ծաղիկ:

×

ԱՎԱԳԵՄԻԱՅԻ ԲՈՒՍԱՐԱՆԱԿ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի բուսաբանական հիմնարկութեան այսպէս կոչուած բուսաբանական Հայաստանի բոլոր շրջաններէն, ինչպէս նաեւ Անդրկովկասի միւս հանրապետութիւններէն կը հաւաքէ եւ կը պահպանէ լոյս տեսնող զանազան բուսական հոսանքներ: Հոս աւելի քան 170.000 քաղթ կայ, որուն 120.000 կը վերաբերի Հայաստանի բուսաբանական աշխարհի մօտ երեք հարիւր տեսակներուն: Ամէն քաղթ անհրաժեշտ տեսակները կը հաղորդէ տուեալ լոյս տեսնող մասին: Բուսաբանական հիմնարկութեան անդին այս օճակը սերտ կապեր հաստատած է օտար երկիրներու համապատասխան հիմնարկութիւններու հետ: Հաւաքածոներ կը փոխանակէ:

×

ԵԼԵՔՏՐՈՆԻԿ ԺԱՄԱՅՈՅՑ

Երեւանի ժամացոյցի գործատունը պատրաստած է առաջին կարգի ելեկտրոնի ժամացոյցը: Մէկ անդամ լարեւոյթով ժամացոյցը ամբողջ տարին կը բանի անխափան: Նախատեսուած է գործատան Սեւան անունը կրող ժամացոյցը արտադրել երկու տարբեր տեսակներով:

այլեւ՝ աշխարհի: Ի դէպ, այս պնդումը կը յենուի ոչ թէ ենթադրութեան վրայ, այլ՝ ստույգ փաստերու: Հիւղակի օճախէն վերցուած փայտածուխի նմոյշի ռատիոածխածինի տարրալուծումը, որ կատարուած է Գրոնինգենի տարրալուծարանը, ցոյց տուած է 48 հազար տարի: Նշենք հետաքրքրական փաստ մը եւս: Ապացուցուած է որ նախամարդը (նեանդերթալեան տեսակն) ապրած է արդէ մարդուն հետ միաժամանակ նոյն մուստերեան ժամանակաշրջանին: «Տրամաբանօրէն» դատելով, կարելի կ'ըլլար պնդել որ երեւանեան քարայրին մէջ ապրած են ոչ թէ նախամարդը, այլ ժամանակակից տեսակի մարդիկ, քանի որ նիւթական մշակոյթի մնացորդները, կացարանին մէջ կառուցուած բնակարաններն ու այլ գործօններէ բխող տուեալները կ'օգնեն մեզի յստակօրէն դատել զանոնք ստեղծողի մտային ունակութիւնները, զարգացման աստիճանի, բայց ոչ Փիքիքական տեսակի մասին: Մէկ խօսքով, պէտք էր գտնել քարայրին մէջ ապրող մարդու մնացորդները, որպէսզի հարցը վերջնապէս լուծուէր: Եւ այդ մնացորդները յայտնաբերուեցան: Երեւան - 1 քարայրին մէջ, պեղումներու ընթացքին, օճախին մօտ գտնուեցան մարդու քանի մը ակոյց եւ զանկի ոսկորներ կը: Որքան ալ սահմանափակ էին այդ մարդաբանական նիւթերը, սակայն եւ այնպէս, մասնագէտներու խումբ մը կըցաւ որոշել թէ անոնք կը պատկանէին 8 - 10 տարեկան նեանդերթալեան երախայի մը կմախքին:

Հնագիտական աղբիւրներու քիչ ըլլալուն պատճառով գիտութիւնը երկար տեսն այն համոզումը ունէր որ նախնադարեան հասարակութեան հնագոյն (առջին - մուստերեան) փուլերուն նախա-մարդը տակաւին կ'ապրէր հօտերով եւ կը վարէր թափառական կեանք մը: Անոնք պարզունակ աշխատանքի գործիչներու, գաղանային վարքագիծի, իրաբուն հետ սերտ կապի ու բնակարաններու բացակայութեան մասին խօսելով, մենք նախնադարեան մարդոց մարմնական եւ մտաւոր զարգացման աստիճանը թերազնահատած ենք եւ ցոյց չենք տըւած այնպէս ինչպէս եղած են անոնք: Այժմ, Հայաստանի քարայր - կացարաններու պեղումներէն եւ այլ վայրերու նոյն ժամանակաշրջանի յուսարձաններէն յայտնաբերուած նիւթերու հիման վրայ, նախնադարու հնագիտութիւնը մօտեցած է կարգ մը հարցերու պարզաբանութիւն, ինչպէս՝ նախնադարու որոնողական համայնքներու ընկերային - տնտեսական կառոյցը, տարբեր համայնքներու բնակչութեան թիւը, բնականօրէն գոյութիւնը, աշխատանքի բաժանումը ըստ սեռի եւ տարիքի, ինչպէս նաեւ ցեղի ու ցեղային միութեան գոյութեան խնդիրը մարդկութեան պատմութեան այդ հնագոյն նշաններուն:

ԲԵՆԻԿ ԵՐԻՅԵԱՆ

րայ, հողի հաստ շերտերու տակ: Հիւղակին յատակը, որ բաւական ամուր կրողութեամբ պատած է, պարզ կերպով կը դատուի մշակութային շերտերու բացակայութենէն: Հնագիտական յետազոտութիւնները 2:5 մետր տրամագիծ ունի, որու մէջտեղը բացուած են օճախի հետքեր: Անոր շուրջ դասաւորուած մանր ու խոշոր բազալտէ քարերը, ինչպէս նաեւ յատակը բացուած շարք մը փոսերը կը վկայեն որ այդ մնացորդները գոյու-թիւն ունեցած շինութեան հետքեր են:

Այս բոլորը ի՞նչ կը փաստեն: Արդեօք նախամարդը կրնա՞ր կառուցանել այդ տեսակի հիւղակներ՝ օգտուելով քարէն, փայտէն եւ մօրթիէն: Մինչեւ վերջերս մասնագէտները այն կարծիքը կը յայտնէին թէ բնակչութեան պայմաններու եւ իր իսկ կարելիութիւններու սահմանափակութեան հետեւեղծով նախամարդը չէր կրնար կառուցանել բնակարաններ: Եւստիսիակ այն ժամանակ, երբ տեղի ունեցած է երկրաշարժի վերջին սառցակալումը եւ կլիման խիստ ցուրտ եղած է, ան օգտուած է բնական քարայրներէ, առանց որեւէ օժանդակ կառոյցներու: Ըստ հնագիտական աղբիւրներու, բնակարանի կառուցման փաստը կը վերաբերէր միայն ժամանակակից մարդուն, անոր մշակոյթի զարգացման ընթացքին: Ոչ քարէ գործուն (վերին փայլութիւն): Այդ ենթադրութիւնը որ քան ալ հաւանական թուէր երէկ, այսօր, ինչպէս ցոյց կուտան նորագոյն յայտնաբերումները, չէ հաստատուած հնագիտութեան կողմէ: Ներկայիս ընդունուած է այն իրողութիւնը որ ոչ միայն մուստերեան, այլեւ աշխարհի շրջանին նախամարդը կառուցած է խրճիթներ եւ հիւղակներ քարայրներու մէջ եւ բաց տարածութեան վրայ: Նշենք քանի մը փաստեր:

Աշխարհի ժամանակաշրջանի հիւղակներուման շինութիւն մը յայտնաբերուած է Լեռնային Ղարաբաղի Աղուի քարայրին մէջ: Շինութեան հիմքը շարուած է սառլաքարերու եւ եղջիւրներով: Նոյն շրջանին կը վերաբերի նաեւ Փրանսայի հարաւը գտնուած Լազարէթ կոչուած քարայրի խրճիթը, որուն վերականգնումը ցոյց կուտայ որ բաւական բարդ կառոյց մը եղած է: Այդ շրջանին յաջորդող մուստերեան ժամանակաշրջանին պատկանող աւելի մեծ թիւով բնակարաններ շինութեան փաստեր ունեցած ենք, ուրոնցմէ կը պարզուի որ նախամարդու կացարանները եւ բնակարաններ - հիւղակները նոյնատեսակ չեն: Անոնց չափերը, շինանիւթը (քար, ոսկոր, փայտ, մորթի) եւ կառարած գերը կը փոխուին եւ կախում ունին աշխարհագրական միջավայրէն, համայնքի հասարակական եւ տնտեսական կազմակերպւած ձեւերէն:

Այդ տեսակէտէ բաւական ինքնատիպ է Երեւան - 1 քարայր կացարանին մէջ յայտնաբերուած բնակարանը, որ իր շրջանին համար, մինչեւ հիմա ամէնէն հինն է ոչ միայն Անդրկովկասի մէջ,

առ քաջ ձեւ լարած դասաւորութիւններուն կը հետեւի: Ձգեցի որ ուղածնիդ ընէք, որովհետեւ ինծի համար բնաւ կարեւորութիւն չունէր թէ ո՞վ է եղեր Վենետիկի Դուքսը, Ֆոսքարին թէ ուրիշ մը: Բայց երբ կը տեսնեմ որ դուք ինծի կը սպասեմ, ահա ես ալ ձեզի կը սպասեմ: Հիմա մտիկ ըրէք այն ինչ որ ձեզի պիտի ըսեմ. իմ կեանքս վերջացած է, կեանքս վերջ գտած է ինծի համար եւ ո՞չ թէ ձեզի համար, բայց անուն անազարտ պաշտօն համար ունէ փոփոխութիւն պիտի չմտնեմ մեր արտաքին կեանքին մէջ: Այդ ու կիմ պիտի մնանք աշխարհի առջեւ, բայց մենք մեր միջեւ ամուսնալուծուած ենք: Այս տեսակ կեանք մը վարելու համար ի՞նչ է:

— Այո՛, կախալեց Ալթիէրի:
— Ուրեմն դուք ալ հօրս պէս դուրս ելէք:

Ալթիէրի ետ ետ քաշուելով դուրս ելաւ, բայց աչքը մնաց այն կնոջ վրայ որ իր ճակատագիրը ձեռքերուն մէջ բռնած էր:

Երբ Լէօնօր առանձին մնաց, խորունկ հառաչանք մը արձակեց: Ուստիսիակ եղած էր, բայց դեռ կատարելի գործեր ունենալուն համար ինքզինքը զբաղեց, վրայի յարկը ելաւ, դուռ մը բացաւ եւ ըսաւ.

մէկ մասն եւս չեն կրնար ամբողջական տեղեկութիւններ տալ մարդկութեան հնագոյն պատմութեան մասին: Ահա թէ ինչու ուսումնասիրելով քարայր - բնա - կայանները՝ հնագէտները կը ձգտին հոն դնել այնպիսի փաստեր եւ նիւթերէն որոնք, որոնց վրայ կարելի է յենուլ՝ յուսարանելու համար նախնադարեան մարդու կեանքին տարբեր երեսները:

Վերջին տարիները Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան քարէ դարեան յուսարձանները ուսումնասիրող գիտական խումբը արդիւնքներ ձեռք բերած է նախամարդու բնակավայրերու ուսումնասիրութեան եւ, մասնաւորապէս, փաստերու հաւաքման տեսակէտէ:

Քանի մը տարիներէ ի վեր պեղումները կատարուին Լուսակերտ աւանին մօտ գտնուող քարայր - բնակավայրին մէջ: Պարտւած է որ այդ բնական կացարաններն մէջ տասնեակ հազարամեակներու ընթացքին ապրած են նախնադարեան համայնքներ, որոնք, իրարու յաջորդելով, քարայրի մշակութային շերտերուն մէջ թաղած են բազմատեսակ նիւթեր - ղէն մնացորդներ՝ որսի գէնքեր, տնտեսութեան մէջ օգտագործուող առարկաներ, մեծ ու պզտիկ կենդանիներու ոսկորներ, օճախներ եւ այլն: Այս բոլորը կը վերաբերի նախամարդու մշակոյթի զարգացման մէկ փուլին, որ կը կոչուի մուստերեան եւ կը թուագրուի 100 - 40 հազար տարիով:

Հետաքրքրական է այն որ նոյն քարայրին մէջ առաջին անգամ ըլլալով յայտնաբերուած է ամբողջական մշակոյթ մը, որ աւելի հին է քան վերոյիշուեալը: Անոր՝ իբրեւ երկրաբանական տարիքը: տրուած է հինգ հարիւր հազար տարի:

Գտնուած մնացորդներու վրայ հիմնուելով կարելի է ըսել, որ նախամարդիկ քարայրի մէջ ապրած են երկար տեսն, փոքր խումբերով, զբաղած են մեծ կենդանիներու որսով (վայրի ձի, արջ, եղջերու եւայլն), քարէն պատրաստած են զանազան գործիքներ, օգտուած են կրակէն, ունեցած են կարգ մը սովորութիւններ: Պեղումներու ընթացքին զբաղուած առարկաները ներկայիս կ'ուսումնասիրուին: Նշենք, որ մինչեւ հիմա քարայրի միայն հինգ տոկոսը պեղուած է: Ապագան ցոյց պիտի տայ թէ ինչպիսի գաղտնիքներ պիտի բացուին գիտուն թեան առջեւ, երբ բոլոր նիւթերը երեսներն:

Բացառիկ նշանակութիւն ունեցող լայնապարսկութիւններէն մէկն ալ այն է, որ երեւանեան քարայրին մէջ վերջերս գտնուած են հիւղակի նման շինութեան մը հետքերը, որոնք նոյնպէս կը վերաբերին մուստերեան ժամանակաշրջանին եւ ունին մշակոյթի կարգ մը առանձնաշխատութիւններ:

Կացարանի մնացորդները յայտնաբերուած են մօտ 1:5 մետր խորութեան վրայ:

«ԵԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

(172)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

ԱՍՏՈՒԱԾ ՍԷՐ Է

Ինչ գաղտնիք էր անոր գիտցածը, այնպիսի գաղտնիք մը որ եթէ երեւան ելլեւ ըլլար, զինքը կախաղան պիտի բարձրացէին:

Ալթիէրի Լէօնօրի մօտեցաւ եւ այս անգամ խոսարհած, ցած ձայնով հարցուց. — Ուրիշ իմացա՞ր ատիկա: — Ուրիշ իմանալ ձեզի ի՞նչ: Գիտեմ, ահա՛ կարեւորը: Երկու տարիէ ի վեր քալ

կա... չէ՞ մի որ զայն չարչարած պիտի ըլլար...: Ձայն չարչարե՞լ...: Բայց ի՞նչպէս, երբ անոր երջանկութեանը վրայ կը մտածէր...:

Ոչինչ...: Ապեղալէն ոչ մէկ բառ պէտք էր արտասանուէր...:

Անոր առջեւէն տեսաւ, ճակատը խոնարհեցուց եւ հանդարտ ձայնով մը ըսաւ.

— Մնաս բարով, Լէօնօր:

Դանդաղօրէն վար իջաւ, մուկին խոնուեցաւ եւ պարտէզին մէջ աներեւոյթ եղաւ:

Իսկ Լէօնօր, խորտակուած, ծայր աստիճան տխուր, իր կարգին վար իջաւ, առանց կանխեղծ մարելու եւ դռները գոցելու դուրս ելաւ եւ Ալթիէրի պալատը դառնալով մտաւ այն սենեակը ուր քաշած տարած էր էմբէրիան:

Անոր կապերը քակեց եւ ըսաւ.

Գացէ՛ք:

Էմբէրիա սպառնական նայուածքով մը Լէօնօրի նայելով, արանց բառ մ'իսկ արտասանելու դուրս ելաւ:

ՄԻՆԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պլյուքեան եւ աղ-
ջիկը, Օր. Շաքէ Պլյուքեան եւ ընտանե-
կան պարագաները ցաւով կը ծանու-
յանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝
ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏԵԼԵԱՆԻ
մահը, որ պատահեցաւ Օգոստ. 31ին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի
այս Երկուշաբթի, Սեպտ. 6, ժամը
10.45ին Շաւիշի Ս. Գր. Լուսաւորիչ ե-
կեղեցին, Ռիւ տէ Թրուա Շանթիէ:

Ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի տեղ-
ւոյն դերեզմանատունը:

Որեւէ մահազոյ դրկուած չըլլալով, կը
խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԵՊԱԿԻ

Պ. Նուպար Նիկողոսեան 100 Քրանք
կը նուիրէ Մարտիկի Մշակոյթի տան
փոխանձողիկեպսակի Ղազար Պողոսեանի
մահուն առթիւ: (Ստանալ «Յառաջ» էն):

×

Տէր եւ Տիկին Հայկազ Պետրոսեան 100
Քրանք կը նուիրեն Կապ. Խաչին: (Ստա-
նալ «Յառաջ» էն): Տիկին Մարի Փափազ-
եանի (ծնեալ Տապաղեան) մահուն
առթիւ:

ԼԻՈՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ
ՌԻՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ քոյրերը մանկապարտէզ կը բանան
Սէն Սիբ... Լեռան կողքին, բուստտանի
մը մէջ:

Երթեկը սեփական քառով մը ապա -
հովուած է, քաջալերեցէք այս ձեռ -
նարկը: Հեռաձայնել
47 - 28 - 65

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅՏԵՐԵՐ 13

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին...

Լիբանանայ երգիչ՝ ՍՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգիսց իր խումբով
ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը:
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

« Ե Ա Ռ Ա Ջ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ
ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահազոյ	120 Քր.
Հոգեհանգիստ	50 Քր.
Շնորհակալիք	50 Քր.
Ցաւակցութիւն	25 Քր.
Փոխան ծաղիկեպսակի	25 Քր.
Հարսնիք, ճշմարտութիւն	50 Քր.
Ծնունդ	50 Քր.
Կը փնտռուի	20 Քր.
Կ'ուզուի	30 Քր.
Այս գինները մէջ անգամ հրատա- րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ- դերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է: Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, գիմել թերթին վարչութեան:	

Ալֆոնսիլի - Հայ Մշակոյթի Տան վար-
չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր
անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր
ժամը 20.30ին քաղաքապետութեան հան-
դիսարանը 22, Ռիւ Վոլթէր:

Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման
պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր:

Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՌԻՆԵԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻԻՆ - ՓԱՐԻՉ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի. Հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ-
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԱՄՐԱՆ ՌԻ ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

1976 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10ԻՆ 25 - ՄՈՍԿՈՒԱ-ԵՐԵՒԱՆ - ԳԻՄ՝ 2850 Փ.

1976 ՀՈԿՏ. 8ԵՆ 23 - ՄՈՍԿՈՒԱ-ԵՐԵՒԱՆ - ԳԻՄ՝ 2450 Փրանք

ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ Լ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԽՈՒՄԲԵՐ՝ ՄԱՐՍԵԻԼԷՆ ՄԱՐՍԵԻԼ
Երթուղարձ օդանավով: «Արմենիա»-ի կամ «Ամի»-ի մէջ, առաջին կարգի սպա-
սարկուքեամբ:

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար գիմել՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre - 75002 PARIS - Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՌԻՆՁԵԱՆԻ, ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ
ետը ժամը 15էն 18:

ՄԱՐՍԵԻԼ՝ գիմել 2. ԱԼԻԳՍԱՆԵԱՆԻ՝

11, rue du Bassin - SAINT-JULIEN - Tél. 93-04-90 et 08-31-55

ՎԱԼԱՆՍ՝ գիմել 3. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ - ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ գիմել 6. ՊՅԱԶԵԱՆԻ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԵՊԻ

ՆՈՐ ԿԵՍԱՐԻԱ ՄԵՐ ՆՈՐ ԲՈՅՆԸ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը
առաջին անգամ ըլլալով կազմակերպած է

ՌԻՏՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայրենակիցներուն եւ փափաքող բարե-
կամներուն համար Հոկտ. 8էն 23

բարեկամական գիմ՝ 2450 Փր.

Գրկել՝ անցագիր եւ չորս նկար
առ հաշիւ՝ 500 Քրանք

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ԱՌԻԹԸ ԵԶԱԿԻ Է

Ուխտագնացութիւն՝ Նոր Կեսարիա,
հրաւիրուած ենք հանդիսաւոր բացման
թալա Պաղատայի: Այցելութիւն Սուրբ
Էջմիածին: Այցելութիւն՝ Հայաստանի
տեսարժան վայրերը

Արձանագրութեան համար ամէնէն ուշը
գիմել մինչեւ Սեպտեմբեր 15՝

Յակոբ Վէլիբեանի՝

84, rue A. Guyot, 92270 BoisColombes
Tél. 242-14-81

Գէորգ Սաատեթեանի

18 rue de Picardie, Paris 75003
Tél. : 887-99-06

A R M É N I E 1 9 7 6

Départs chaque mois :

du 22 Septembre au 6 Octobre
du 23 Octobre au 6 Novembre
du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :

Aux personnes âgées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au
moins, s'incrinant ensemble.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans

du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze - 75009 Paris - Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON

Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté - 69 Lyon - Tél. : 60-13-66
Licence Voyages : A. 721.

ՆԿԱՏԻ ՌԻՆԵԱԼ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շերանթոն պանդոկի չքեղ սրահներուն
մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ Հանդի-
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին - Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ-
տեմբեր 16:

Գեղարուեստական
փառատօն

Կազմակերպում

ՓԱՐԻՉԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅՏԵՐԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSES
PARIS

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARACHE»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie - 75007 Paris - Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 - Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր նամարդութիւններուն համար, գործի, գրաստիկութեան, անհա-
տական քէ հաւաքական,

մի՛ փարսկի

գիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր

ԱՆԱՀԻՏ ՊՅԱԶԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՄԵԴԻԱ
7
MARDI
7
SEPTEMBRE
1976
NUMERO 1,20 F.

HARATCH
Le SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ՀԱՄԱՐ 1,20 F.
ՀԱՄԱՐ 13.677

ՀԱՄԱՐ 1,20 F.
ՀԱՄԱՐ 13.677
Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 ֆ. Վեցամսեայ 90 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ. Հատը 1 ֆ. 20
52e ANNÉE — N° 13.677

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՓԵՐԸ

ՊԵՏԱՌ-ԱՐԵՎԵԼԻԳ
ՊԻՏԻՆԵՐԸ ՍԱՍԿԱՑԱՆ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՍԷՋ
O
ԱՆԱԲԵԿՉԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔ ՄԸ
ՁԱՆՈՂԵՑԱԻ
O

Պատմության նոր առեւանգում մը կա-
պուցեալ Շարաթ գիշեր, բայց 18
տարեան անձկութենէ ետք պաղեստինցի
կողմէիները յանձնուեցան եւ ամէն
լուսնի վերջացաւ, երբ անձնատու-
նէն քանի մը ժամ առաջ, ամէնէն
նոր սպանաւորը կ'ըլլար Իսրայէլի
կողմէի։ Հոլանտական Գա - Էլ - Էմ օդա-
ւայան ընկերութեան մէկ ՏԷ - ՍԷ 9ը,
Սալալա - Ամսթերտամ դիմը կ'ընէ,
այն ետք, ուր վառելանիւթ առնելու
տար կեցած էր, պաղեստինցի երեք
սպանիկներ կը ստիպեն օդաչուն որ
վառան փոխէ ու դէպի Թունուզ երթայ։
Օդաչու սակայն էջքը կ'ընդունի պար-
տաւորաբար տակ եւ միայն ու միայն իր-
աւունքով հանգրուան։ Հոնկէ օդա-
ւայան էր 79 ճամբորդներով կ'ուղղուի
Թէ - Ամիւլ, որու վրայ հասնելով,
սպանիկները կը սպանան քաղաքին
պալմէնէն օդանաւը եթէ Իսրայէլ
կողմէ չարձակէ ութ պաղեստինացի
սպանիկներ։ Ճամբորդ մը, որ ա -
պաղէս կը խօսի, կը յաջողի ժամանակ
կը համոզուի որ չգործադրեն ի -
սրայէլ սպանաւորը։ Օդանաւը կը վերա-
դառնայ Լառնաքա (Կիպրոս), ուր լի -
քան քանակաց մը կը յաջողի բարեօր-
ոյթ մը յանգիլ եւ ահաբեկիչները
կարձակեն բոլոր ճամբորդը - պա-
ղեստինցի, պահանջելով միայն անցա -
կէ։ Սպանիկները կ'ընեն օդաչու երկիրը
որդէսը որդէսը որ անոնք կը պատ-
կան։ Կը կարծուի որ անոնք կը պատ-
կան։ Հապաշի ծայրայեղ շարժումին։
Սպանիկները անհաշիւ լուրը տրուած
հոն ՊԱԿը (Պաղեստինեան Ազա-
տագրական կազմակերպութիւն) գտա-
ւորեց զայն եւ դէմ եղաւ, բայց ա -
պաղէս չի նշանակել քանի որ եւ ա -
պաղէսական արարքն ուղղակի արական
Բ. Գ. Ն. է դէմ ըլլալ նման արարք
պատկառ ի վերջոյ անգամ մը եւս
կ'ընեն պաղեստինեան գաղտին, որը -
նաեւ ըլլալով որ ամբողջ աշխարհ ալլեւս
անհաշիւ գտած է նման անհամ եւ յա-
պաղէս անորդ արարքներ եւ ալ աւելի կը
պատկան Իսրայէլի (սկզբունքով նպատա-
կով մը աւելի զօրացաւ, փաստը տալով
նաեւ մը եւս որ իր անդիմով ընթացքը
որդէսաւոր է։

Քանի որ ՏՊՐԱՅԻՆ, Ռոյթըր հեռագիր մը կը
հաղորդէ որ բուն կողմեր տեղի ունե-
ցած են առջի գիշեր հարկաւոր ձախա-
կողմեաններու եւ աշակողմեաններու մի-
ջեւ, յեւեղեան Թուրքիոյ էլազըղ (Պար-
բուր) քաղաքը, երեք մեռեալ կայ եւ 24
վիրաւոր։ Ոստիկանութիւնը շուրջ 40
հոգի ձերբակալած է, պաշտօնական աղ-
բիւրներու համաձայն այս դէպքը ամէ -
նէն ծանրը եղած է վերջին երեք ամիս -
ներու քաղաքական լարուածութեան։

մը ստորագրած են մաքրագործելու հա-
մար պաղեստինեան դիմադրութիւնը։
Կայ նաեւ ուրիշ «զգայացունց» լուր մը,
ըստ որուն Սեպտեմբեր 27ին հանդիպում
բը տեղի պիտի ունենայ Դամասկոս Լի -
բանանի նորընտիր նախագահ Սարգիսի,
Հիւսէյն Թաւադորի եւ Ասատի միջեւ եւ
այս ժողովէն ետք պիտի հռչակուի դաշ-
նակցային միութիւն մը Յորդանանի,
Սուրիոյ եւ Լիբանանի միջեւ։

Մինչ որեւէ կարգադրութիւն, սակայն,
եթէ ըլլայ անշուշտ, Շարաթ եւ Կիրակի
կողմերը սաստկացած են եւ անպաշտօն
հաշուեկշիւի մը համաձայն 151 մեռեալ
կար միայն Շարաթ օր։ Բնակիչի թաղա-
մասերու «կողմ» ուժակոծութիւնները կը
շարունակուին։

Յոյս կայ սակայն որ հաշտութիւն գո-
յանայ Պաղեստինցիներու եւ Լիբանան -
ցիներու միջեւ եթէ ձեռք են Ամ Նախար
թերթին լուրերը, ըստ որուն տեսակցու-
թիւններ տեղի ունեցան Սարգիսի եւ Ա -
րաֆաթի շարժումի կարեւոր դէմքերէն՝
Սալամահի միջեւ, ինչպէս նաեւ այս
վերջինին եւ ձէմաշի միջեւ։ Քրիստոնե-
այ պարագլուխը յայտարարած է այս
առթիւ որ եթէ Պաղեստինցիք քաջուն
«կրնան մեզմէ ձեռք ձգել երաշխաւորու-
թիւններ իրենց պահանջութեան համար
Լիբանանի մէջ եւ նաեւ պաղեստինեան
գաղտին պաշտօնի շարունակութեան
համար։ Արեւելեան Եւրոպայի արեւելե-
րու համաձայն, Մոսկուա ապահովու-
թիւն առած է Դամասկոսէն որ յարձա -
կողական պիտի չանցնի Լիբանանի մէջ
եւ ասիկա ըրած է ստիպողական գիր մը
ստանալէ ետք ձոմպալթէն, որ կ'ընէր թէ
Սուրիացիք կազմ ու պատրաստ են դի-
ուորական ծաւալուն գործողութեան մը
համար Պաղեստինցիներուն եւ ձախերուն
դէմ, մասնաւոր լեռներուն մօտ։

Մարաթի «Մոնտ» կրկնակ տե -
սակցութիւն մը կը հրատարակէր լիբա-
նանեան տաղանային առթիւ։ Մէկը՝
ձոմպալթէն, միւսը՝ Պէշեր ձէմաշիլէ
(տղան փէշեր ձէմաշիլէ եւ Քրիստոնե -
այ ալլին զիտուորական պետը)։ ձոմպ-
լթ դէմ է «Համունեան» լուծումի մը, որ
կը ձգտի դաշնակցային ձեւաւորումի
մը, յարանուանական զաւառական բա -
ժանումներով, որու սակայն շատ հա -
մաձայն չեն ֆալանսները։ Լուծումը մի-
այն ձախի ծրագրին մէջ է, հիմնուած
ժողովրդավար յեղաշրջումի մը վրայ։
Ձեռքով յարանուանականութեան, եւ
Պաղեստինեան աշխարհականացում։ Պ.
ձէմաշիլ կողմնակից է որեւէ լուծումի
որ յանգի Լիբանանի վերամիացման։
Համաձայնութիւն պէտք է գոյանայ ե -
րեք հիմնական հարցերու շուրջ։ Ար -
տաքին քաղաքականութիւն, Ազգ. պաշտ-
պանութիւն եւ Պաղեստինցիներու կանո-
նադիր։

Սրբաբան լիկան որոշեց որ արա-
բական վեհաժողովը Լիբանանի վերա -
բերեալ գումարուի Հոկտեմբերի երրորդ
շաբաթը, Գահիթէ։ Առաջին առթիւ կա-
րելի է նկատել որ մասնաւոր «աճապա-
րանք» մը չկայ, լուծում գտնելու հա -
մար 17 ամսուան խեղադարձութեան մը
վերջ տալու համար։

Քանի մը տղով

ԱՆԳԱՐԱՅԻՆ, Ռոյթըր հեռագիր մը կը
հաղորդէ որ բուն կողմեր տեղի ունե-
ցած են առջի գիշեր հարկաւոր ձախա-
կողմեաններու եւ աշակողմեաններու մի-
ջեւ, յեւեղեան Թուրքիոյ էլազըղ (Պար-
բուր) քաղաքը, երեք մեռեալ կայ եւ 24
վիրաւոր։ Ոստիկանութիւնը շուրջ 40
հոգի ձերբակալած է, պաշտօնական աղ-
բիւրներու համաձայն այս դէպքը ամէ -
նէն ծանրը եղած է վերջին երեք ամիս -
ներու քաղաքական լարուածութեան։

ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ ՀԵՌԵՏԻՊ

Երեւան (Հեռատիպ, Օգոստ. 31)

«ԱՐԱՐԱՏ» ՊԱՐՏՈՒՅՑԱԻ «ՁԱՐԻԱ»-ԷՆ

Պարհ. Միութեան 39րդ ախոյեան -
թեան շարքին՝ «Արարատ» - «Ձարիա»
խաղը տեղի ունեցած է Օգոստոս 27ին,
Վարդիլովգրադի մէջ։ Պաղը վերջ դը -
տած է 0-1 արդիւնքով՝ ի շահ «Ձա -
րիա»ի։ Կողմ նշանակած է Սեմիոնով
74րդ վայրկեանին։

«ԱՐԱՐԱՏ» ԿՐՏՍԵՐԻ ՆԻ «ՇԻՐԱԿ»Ի ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պարհ. Միութեան «Կաշուէ դնակ» ա-
կումբի 12րդ մրցումներու շարքին Երե -
ւանի «Արարատ» (12 - 13 տարեկան) եւ
Լեւինականի «Շիրակ» (10 - 11 տարե -
կան) խումբերը մեծ յաջողութիւն արձա -
նագրած են, բոլոր մրցումներուն յաղ -
թական հանդիսանալով, որուն համար
ալ պարգևատրուած են յատուկ մըր -
ցանակներով։

ՇԻՆԱՆԻԻԹԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ

Յունուարէն Յունիա Հայաստանի եւ
Պարհ. Միութեան զանազան վայրերը
առաքուած են 73-715 խորանարդ մեթր
ուղիղ ձեւի տուֆ եւ 9-650 քառակուսի
մեթր երեսապատման սալիկներ։

Բախումները ծայր տուած են երբ ձախ
ուսանողներ «Փաշիստ» որակած են աջ
ուսանողները, արագօրէն կողմը ծաւա -
լած է ոչ - ուսանողներու մէջ ալ։ Վեր -
ջին տասը ամիսներու ընթացքին, քաղա-
քական բախումներու հետեւանքով 64
հոգի մեռած է։

Կիպրոսի երեսփոխանական ընտրու -
թիւններուն ամէնէն յատկանշական կէտն
այն է որ 25 առ հարիւր եղած է ձեռքն -
պահներու համեմատութիւնը։ 273 հա -
զար յոյն - կիպրացի ընտրողներ կ'ընտ -
րէին 35 երեսփոխաններ։ Երկուշաբթի
առտու, արդիւնքները դեռ ծանօթ չէին։
Քիսիւնիէր, Յիւրիսիէն Լոնտոն անցաւ,
ուրկէ Երեւանի օր Փարիզ կուգայ
տեսնելու համար ժիտքար տ'էսթէնի
հետ։ Յիւրիսիէն մէջ, ամերիկացի Արտա -
քին նախարարը տեսնուեցաւ Վորսթըրի
հետ, պետը Հարաւ - Աֆրիկէի հանրա -
պետութեան։ Համաձայնութեան շատ
կէտեր չեն գտնուած։

ԲՍՏԱՅԻ Իր որդեկական զգացումներու
հաւատարմութիւնը կուտայ Ստամբուլ, եզրպատ -
կան շաբաթաթերթի մը տեսակցութեան
մէջ։ Հինգ ժամ կ'ուզէ խօսիլ եղբր Սա -
տաթի հետ, ոչ աւելի ոչ պակաս։

ԹՈՒՐԿԻՈՅ գիւղատնտեսական նախա -
բարձր Օգոստ յայտարարած է թէ թմրե -
ցուցիչի դէմ պայքարի թրջական դը -
րութիւնը կատարեալ յաջողութիւն մըն
է։ Անգարա կ'ուզէ փաստել թէ ազատ
ձգելով հանդերձ մեկնելի մշակումը, կըր -
ցած է առաջին առեւ թմրեցուցիչի առ -

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԱՐԱՐԱՏ 2ՏԻՐԱՅՑԱԻ ԲԱԺԱԿԻՆ

ՕԻ ԴԵՍ 3 ԿԵՏԵՐՈՎ ՊԱՐՏՈՒՆԵԼՈՎ
ԴԻՆԱՄՈՅԵՆ
O

Հայաստանի եւ Սփիւռքի Հայերը
նոր յոյսեր դրած էին Արարատի վրայ եւ
կ'ակնկալէին որ 1973ի նման Երեւան
կրկին տիրանայ խորհ. Բաթակին։

Ձեզաւ։ Ու ըստ մեր հայկական
(չառ նման ֆրանսականին) սովորու -
թեան կարելի չէ բախտը անիծել քանի
ներկաները կը հաստատեն թէ Արարատ -
ցիք իրենց տկար խաղարկութեամբ յու -
սախար ըրին բոլորը։

Մոսկուայի մարզադաշտը լեցուն էր
Ուրբաթ, Սեպտ. 3ին։ Հայեր եւ Վրացի -
ներ ալ եկած էին Երեւանէն եւ Թիֆլի -
զէն։

Պաղին առաջին երեք վայրկեաններուն
Արարատ իր յարձակողական խաղով,
որով պատրանքներ ներշնչեց։ Նաղար
Պետրոսեան երկու անգամ առիթ ունե -
ցաւ հակառակորդի բերդին առջեւ դըտ
նուելու, բայց հարուածները երկու ան -
գամ ալ ապարդիւն կերպով սիւնին զար -
նուեցան։ Եւ Արարատցիք այս միակ ա -
ռիթները կորսնցուցին։ Այնուհետեւ
Թիֆլիզի Դինամօն աւելի կազմակեր -
պուեցաւ եւ սկսաւ տիրապետել դաշ -
տին։ Այսպէս է որ 20րդ վայրկեանին
Վրացիները արձանագրեցին առաջին կէ -
տը եւ առաջին կիսախաղը վերջ գտաւ
1 - 0, ի նպատակ Թիֆլիզի խումբին։

Երկրորդ կիսախաղը կրկին ընթացաւ
ի նպատակ Թիֆլիզի Դինամօյին եւ 22րդ
վայրկեանին Վրացիները արձանագրե -
ցին երկրորդ կողմ, փնալքի վրայ։
Յաղթական երրորդ կէտն ալ, Թիֆլիզի
խումբը արձանագրեց 75րդ վայրկեանին
եւ Օի դէմ 3 կէտով Դինամօ տիրացաւ
ֆութպոլի խորհ. Բաթակին եւ կը մաս -
նակցի բաթակալի ակումբներու Եւրո -
պայի բաթակին։

Յիւրիսիէն անգամ է որ
խորհ. Բաթակին համար դէմ առ դէմ
կ'ընէին երկու կողմեան խումբեր։
Յունախաղութիւնը մեծ էր նաեւ Փրան -
սահայերուն մօտ, որ Շարաթ առտու
կանուխէն կը հեռաձայնէին «Յաղաթ»
խմբադրութեան, ուրախ լուր մը առ -
նելու համար ու ամսոսանքով կը լսէին
արդիւնքը, զոր մենք ալ ցատով կը հա -
ղորդէինք...

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄԱՐԶԻԶԸ ՆԻԿԻՏՍ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Պարհ. Միութեան Ազգ. դոմումի մար -
դիւններու պետը՝ Վալերի Լորանովսկի եւ
իր կցորդները պաշտօնանկ եղած ըլլալով
իր տեղը նշանակուած է Նիկիտա Սի -
մոնեան, որ նաեւ հակակշիւ իրաւունք
ունի կրտսէրներու (միւնիսթ) եւ «յոյ -
սեր»ու վրայ։

ուժախին։ Քննիչներ ալ հաստատած են
թէ թրջական որոշումը՝ «քաջ եւ վտան -
գաւոր, լաւ կը բանի»։

ԵՐԱՐԱՐԱՏԻ Հասարակաց Շուկայի
Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբը իր
տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ Անգլիացիներ -
ըր շարժարանքի շատ արդիական, անո -
ղք եւ տմարդի մեթոտներ գործած են
Իրանապոլիներու դէմ 1971ի վերջերը։

ՀԻՄՆՈՒՄ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ.

Փողը եւ գործօն դադուր մը, «կոր - սուած» մեծ հաւաքականութիւններու ծիրին մէջ, ինքնութիւնը կորսնցնելու պէտք չունի, եթէ յարմարիլ դիտնայ : Դժբախտաբար, մանր - քաղցրեկական մտայնութիւն ունեցող մեր ժողովուրդը - դին մէջ - նոյնիսկ իր որոշ առաջ- նորոգներուն մօտ - յարմարիլ եւ յանձ- նուիրը հոմանիշ դորձած են կարծես : Իո՞նք իմաստով, չըջապատի յարմարիլ կամ պատշաճիլ (անպէտքէն « Թու ա - տարք »), գիտական ճշգրտութիւն ունի աւելի. կը նշանակէ որ միաւորը (ըլլայ ան անձ մը կամ Սփիւռք մը) իր ուժերը լաւ օգտագործել սորվիլ, իր տկարութեան թիւններուն արտաճառումը ընէ եւ պա - նոնք բուժէ (ընտելեան մէջ յեղաշրջու - մով կը կարգադրուի խնդիրը, այսինքն՝ էվոլուշիոն) : Աւելին՝ մանաւանդ Հիւ - սիսային Ամերիկայի սփիւռքը պէտք է վարժուի օգտագործել բոլոր այն մի - ջոցները՝ զորս առատաձեռն չըջապատն ու պետութիւնները կը հալթայթեն իրեն, ազգապահպանման գործը գիւրացնելու համար :

Իբր օրինակ կրնանք առնել հայկական ամէնօրեայ դպրոցներ հիմնելու խնդիր - րը : Այդպիսի դպրոց մը չի կրնար ան - կախ մնալ ամերիկեան կամ գաղափար - կան դպրոցական հաստատութիւններէ եւ պետական օրէնքներէ : Բայց այդ պէ - տական - դպրոցական նախարարութիւն - ներն ալ անկախ չեն մտաւորական, տըն - տեսական եւ քաղաքական կեանքի մէջ տեղի ունեցող փոփոխութիւններէ : Ոչ ոք կրնայ գուշակել թէ ինչպէս պիտի փոխուին մեծերը, ուր մնաց մեզի պէս փոքրերն ու մեր հաւաքական ճակատա - գիրը : Պէտք է թէ իրատես ըլլալ, թէ հեռատես՝ կարելիութեան սահմանն - րուն մէջ : Եթէ ես միջուցայ յօդուա - ծիս վերնադրին մէջ չեղտել կազմակեր - պութիւն բառը, պատճառը այն է որ, իմ կարծիքով, մեր կազմակերպութիւն - ներուն վրայ կ'իյնայ իրատեսութեան եւ հեռատեսութեան պարտականութիւնն ու բեռը, - բեռ մը՝ զոր կրելը կազմակեր - պական հասկացողութեան ամբողջական վերանորոգում կը պահանջէ :

Սկսինք, ընդունելով որ Արեւմտեան աշխարհը, մանաւանդ ամերիկեանը, կը մերժէ ընտանեկան եւ տոհմական այն կապերը՝ որոնք անցեալին անհատը կը կապէին պետութեան, միջնորդի դեր խաղալով : Մինչեւ այսօր, Միջին Արե -

ւելքի մէջ գտնէ, ընտանեկան ու տոհ - մական կապերը վճռական դեր ունին ան - հատի եւ հաւաքականութեան մը, յարա - րեւութիւններուն մէջ, - մանաւանդ մենք, փոքրամասնութիւն եղող Հայերս, ծանօթ ենք այս իրականութեան : Սա - կայն Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ տար - բեր է վիճակը : Ընտանիքը դիւրին կը քայքայուի, ամուսնութիւնը ժամանակա - վրէպ կը թուի եւ ամուսնալուծումը՝ արդիական . ազգականական կապերը այնքան կը տկարանան, որ ... բացի Գէնըտիներէն, շատեր չեն ուզեր ճանչ - նալ իսկ իրենց արեւակիցները . եւ ազ - ցը, գտնէ Միացեալ Նահանգներու մէջ : քաղաքացիական - օրինական հասկացո - ղութիւն մըն է, ոչ լեզուային կամ հա - լաքական : Ինչպէս որ առանց տիտղոսի եւ վիկայականի անձը դժուարութեան կը մատնուի, այնպէս ալ ազգային - հաւա - քականութիւնը չի ճանչցուիր եւ անօգ - նական կը մնայ՝ եթէ չունի կազմակեր - պութիւններ (օրկանիզացիոն) եւ հառա - տութիւններ (ինսթիթուշիոն) : Այն անձը որ բան մը կ'ուզէ ստանալ ամերիկեան պետութեանէն, կը ներկայանայ իր տիտ - ղոսներով եւ միջնորդներով, իսկ այդ միջնորդները գրեթէ միշտ կազմակեր - պութիւններ են, մինչդեռ անցեալին ըն - տանիքն էր որ կը խաղար այդ դերը : Ինքնավարութիւն, անհատականութեան հա - կամէտ եւ ազգային գործի մէջ անիշ - կանական ենք մենք, եւ ճիշդ այդ պատ - ճառաւ նոր սկսած ենք հասկնալ թէ կազ - մակերպական մեր հասկացողութիւնը նախակրթարանային է տակաւին :

Հակասութիւն մը չէ մեր շատ կազ - մակերպութիւն ունեւորը, օրէ օր կը բազմապատկուին մեր մօտ այս կամ այն տեսակի կազմակերպութիւններ, որոնք արեւելահայն ու ամերիկահայն, ռուսա - նահայն ու պարսկահայն, պարսիկ ու փաշլաւ սիրող հրապուրելու եւ երբեմն իրարմէ բաժնելու կը ծառայեն : Հին ու ցաւալի երեւոյթ են որոշ իրա - մատներ, որոնք մեր ժողովուրդի զան - դուածները կը բաժնեն իրարմէ, որոնց վրայ աւելցած են տարիներու ընթացքին ամէն տեսակի կազմակերպութիւններ եւ հաստատութիւններ, բարեփոխական մի - ութիւններ, հայրենակցականներ, թեր - թեր եւ երբեմն քուրճեր, տղարաններ ու հիմնադրամներ՝ որոնց մշակութային ճիւղը չէ սեւեռած որեւէ նպատակի : Այս կազմակերպութիւններու եւ հաստատու - թիւններու առատութիւնը փաստ է որ մենք, թիւով փոքր ժողովուրդ, քանակը

կը նախընտրենք որակէն, հակառակ անոր որ իրատեսութիւնը ցոյց պիտի տար մե - զի որ միայն որակով կրնանք հասնիլ մեծերուն : Միլիոն մը աւելի Հայ, հա - րեւեակ մը աւելի հաստատութիւն՝ չեն կրնար մեզ մեծերու կարգին դնել :

Չեմ խօսիր հոս հայ անձերու որակի մասին, ոչ ալ կը ստորագրեմ հատեմ մեր ազգային որակը : Իմ դառն ծայնա նկա - տեցէք նշան մեր դերագնահատելու մո - լութեան դէմ մղուած պայքարի : Չեմ ուզեր, նաեւ, նախատել կամ հեղինել մեր կազմակերպութիւններու եւ անոնց անդամներուն տընալան աշխատանքը , անոնց ժխտը եւ դիրար խաչաձեւող հանդէսները՝ որոնք կրնան խրտչեցնել ու յոգնեցնել մեզ : Թափուած քրտինքը յար - գանք կը պարտադրէ մեզի : Միայն թէ հարց կու տամ . ուղղութիւն կա՞յ, հե - ոանկար կա՞յ, ընդհանրական նպատակ - ներու մասին խօսակցութիւն կա՞յ, կա - ոոյցներու եւ նպատակներու մասին լուրջ ինքնաքննադատութիւն կա՞յ : Գրեթէ որեւէ տեղ չկայ :

Կը չեղտեմ կազմակերպակա՞ն որակի կարեւորութիւնը, եւ ոչ անձնականինը , որովհետեւ չենք կրնար լաւ մարդոց վը - րայ վստահելով, շարժիլ : Որեւէ կազ - մակերպութիւն, նոյնիսկ մարդկային որ - եւէ սխալեմ քիչ թէ շատ լաւ կը բանի՝ եթէ շատ լաւ մարդիկ ըլլան դեկավար - ները, անդամները եւ կամ պաշտօնեա - ները : Սակայն մարդուն, մանաւանդ կազմակերպական գործի մէջ մտած մար - դուն լաւը հաղուագիւտ է . միջակին ու պէշն է որ շատ կը գտնուի : Ճիշդ ատոր համար, կազմակերպութեան մը կառոյ - ցը այնքան լաւ մտածուած պէտք է ըլ - լայ՝ որ բնական (նարմալ), միջակ, ոչ - մեծ մարդիկ ալ կարենան վարել զայն կամ իրագործել անոր նպատակները :

Ինքնատիպ որոշ բաներ արտադրած է մեր ժողովուրդը . հոյակապ բաներ : Ինչ - պէս Շահան Շահնուր ըսած է, մեր եկե - ղեցական ճարտարապետութիւնը, մեր մետրոպեան գիւրերը, մեր Ֆէտայիները եւ մեր ժողովրդական երգերը (զորս մեզի համար փրկեց ու մեզի տուաւ կամիտա - սը)՝ մեր ազգային հանճարի իսկապէս ինքնատիպ նուէրներն են համաշխար - հային հաւաքականութեան : Սակայն կազմակերպական եւ կառավարական , քաղաքացիական ու պետական հասկացո - ղութեան խնդիրներու մէջ ոչ միայն հան - ճարներ չենք եղած, ոչ միայն ինքնա - տիպ չենք եղած, այլեւ լաւ ընդօրինա - կողներ անգամ չենք եղած : Բնազնադի - տի կայրեր տուած ենք : Օսմանը թուր - քի տեղիքիմէն (այսինքն՝ քրիստոնեայ փոքրերու ռազմահաւաքին, եհնիզէրներ - րու բանակին համար մասնաւորաբար) ով գիտէ քանի մարմին ու գեռ չթրծուած միտք հայթայթած ենք, սակայն մեր ի - րականութիւնը անիշխանական, անկազ - մակերպ իրականութիւն մը եղած է ընդ - հանրապէս : Եթէ ունեցած ըլլայինք Քը - րիստափորի, Արամի, Նիկոլ Դումանի , Ռուբէն Տէր - Միխայելի կամ Դրոյի

ԹԵՐԹԵԼՈՎ, ՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

ՅՈՒՇԱՐԶԱՆՆԵՐՈՒ

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՐՅԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

0

Պատմութեան եւ մշակութիւն յուշար - ճաններու պահպանութեան եւ օգտա - դործման վերաբերող խորհրդային Մի - ութեան օրէնքի նախագիծը հանրու - թեան քննութեան ներկայացուած է եւ այդ առթիւ զանազան գիտնականներ եւ մասնագէտներ հանդամանօրէն անդա - դառնաւ են իրենց կարծիքները յայտ - նելով եւ միաժամանակ մատնանշելով նախագիծի ճիշդ յօդուածի թերութիւն - ները՝ առաջարկած բարեփոխութիւններ : Հայաստանի մամուլէն քաղելով չահեկան կը նկատենք արձագանդել կարծիքներու մատնանշումներու եւ դիտել տրուած կարգ մը ցաւալի երեւոյթներու, որոնք վերջին շարաթիւներուն գրուած են հայ - րենի մամուլին էջերը :

Ճարտ. Վարդգէս Յարութիւնեան , «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Յունիս 15ի թիւին մէջ, «Պետական գոր - ծի կարեւոր բնագաւառ» խորագրով իր ստորագրած յօդուածին մէջ, անդա - դառնալով խորհ. Միութեան օրէնքի նա - խագիծի ճիշդ յօդուածի համաձայն, յու -

պէս մի քանի տասնեակ ազգային դէմ - քեր՝ կրնար տարբեր ըլլալ մտայնալը : Բայց քանի որ կազմակերպական մեծ դէմքը հաղուագիւտ է քիչ մը ամէն տեղ, եւ քանի որ կազմակերպական տաղանդ չենք ունեցած իբր ժողովուրդ, գտնէ փորձեք ընդօրինակել սորվիլ, ուրիշ ազգերէ, մանաւանդ ուրիշ փոքրամա - նութիւններէ դաս առնել, անոնց կազ - մակերպական կառոյցները յարմարը - նելով մեր պահանջներուն, մեր չըջապա - սին, մեր ժողովուրդին : Շեշտեմ, որ կուրօրէն ընդօրինակելու մասին չէ խօսքս :

Ինչ է կազմակերպութիւնը : Ո՞վ լաւ հասկցած է անոր էութիւնը, որո՞նք ե - դած են այն փոքրամասնութիւնները, որոնք լուաղոյն ձեւով օգտագործած են եւ կ'օգտագործեն կազմակերպութիւնը իբր լծակ (լեվըր)՝ որ կը բազմապատկէ պղտիկ հաւաքականութեան մը ուժը :

Փորձենք պատասխանել այս հարցում - ներուն :

ԽԱՉԻԻ ԹԷՕԼԷՕԼԵՍԻ

(Շար. - 2)

ՀԻՆ ԵՋՈՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԳԱՅՈՂ ՀԱՐՄԱՆՅՈՒՆ

Օ

Ա.

Մենք յաճախ կ'երթայինք Սահակ ա - զայի նպարավաճառանոցը, որովհետեւ պարապ էինք. օգը տաք էր եւ, ամէնէն աւելի կրնայինք ձրի պտուղ ուտել :

Սահակ աղան Հայաստանէն դադրած էր, անժամանակ թուականէ մը ի վեր, գէպի Ամերիկա եւ զանազան արկածներէ յետոյ, կամաց կամաց, մեծցուցած էր իր պտղեղէնի խանութը :

Գործի մեծութիւնը, ի հարկէ, համե - մատական էր իր խնդրին . Սահակ աղայի նման «հարուստներ» լեցուն են Ամերի - կայի փողոցներուն մէջ առհասարակ, բայց իր կարողութեան մասին խօսած ա - տեն կ'ընէր .

— Իմ վարեաթս, ես վրում, այսպէս ես ձեռք բերի եւ բոլոր ուսանող ընկեր - ներուս եւ ինծի կը խրատէր հետեւիլ իր շաւղին եւ մարդ ըլլալ :

«Իր շաւղին էր գլուխը խնայողութիւ -

նը, խանութին ետեւը դիւրեւիլ, միթիւն - ներու չերթալ, ոչ մէկ բանի չմանալի - ցիլը, հոգեկան եւ նիւթական գրկանքով ապրիլ :

— Երեսուն տարի է ես թատրոնի երես տեսած չեմ, կ'աւելցնէր մեր Սահակ ա - զան, ինչ է եղեր ինծի, չօ՞ռս է տիրել :

Սահակ աղայի մօտ մեր խօսակցու - թեան զլիւսաւոր նիւթն էր մարդոց տա - րիքը :

— Այս Զատիկին 17ը կը լրանամ կ'ը - սէր Լեւոնը :

— Ես տահա 16, մէջ կ'իյնար Վահրա - մը :

— Ուրեմն ես երկուքիդ ձիւղ մէջտե - ղը, կ'աւելցնէի ես :

Սահակ աղան ալ կը կաթէր մեր խօսակ - ցութեան մէջ :

— Ես ալ, հա հա, կը հասնիմ 35ի կամ 36 :

— Ի՞նչ կը խօսիս, Սահակ աղա, վրայ կուգայի ես զարմացած, այդքան չի կաս, ու ձեռքս կ'երկարէի 100 տրէմոն տանձին եւ կը մատուցանէի իմ ծարաւի բերա - նին :

Սահակ աղան չէր տեսնար, եթէ տես - նար ալ, աչք կը դոցէր, որովհետեւ ա - լելի լաւ էր ամբողջ խանութը վրայ տար քան իր տարիքը 35ի կամ 36ի մօտերէն հեռացուէր կէս դարու մօտերը :

Վահրամ եւ Լեւոն չէին հասկնար այդ հոգեբանութեանէն եւ կը սկսէին վիճաբա - նութիւններ :

— Յիսուսէն մէկ փարա մը պակաս չես, կը պնդէր Վահրամը :

Լեւոնն ալ կը ծայնակցէր Վահրամին, վիճաբանութիւնը կը տաքնար, ես տան - ձէն կ'անցնէի ծիրանին եւ ուսանողներու համար ուրիշ անմատչելի պտուղներու :

Պաշտամունք էր ինձ համար :

Վերջը վերջը Սահակ աղան դուրս կը վռնուէր Վահրամն ու Լեւոնը, իմ զրպա - նու կը գնէր եւ ես կը շարունակէի իր երիտասարդութեան վրայ հիւսնալ :

Ամբողջ երեք տարի ես թոյլ չտուի որ Սահակ աղան 35ը անցնէր :

Բայց Սահակ աղային մազերը բոլո - րովին ճերմկեցէր էին , աչքերուն չորս բոլորտիքը առունքի կը վազէին, մորթը արդէն աշնան տրեւի նման դեղինէր էր :

Սահակ աղան նապայման 55ը անցէր :

Շուտ ծերացայ, Վահանիկս, շատ չուտ ծերացայ, կը հառաչէր երբեմն երբ օ - տար մարդիկ չիկային, երբ ես ու ինք միմեկի էինք մեր անկեղծութեան հետ :

Առաւօտ ժամը 7ին խնուրը կը բա - նար, ծառայ չունէր, եւ կը կենար խա - նութ միջէն դիւրեւումս ժամը 2 :

Այդ ժամէն յետոյ ալ ուղիղ կը բարձ - րանար վերի յարկը փոքրիկ սենեակը եւ

կը քնէր :

Ես չեմ յիշեր, որ Սահակ աղան օր մը օրանց յուզուէր, տիրէր կամ ուրախ - նար ունէ հասարակական լուրէ մը :

Քաշուած ինքն իր մէջ, պտուղները, զրամները, վարձը, տարուան եղանակ - ները, տուրքերը, ամսական առնելիքներն ու վճարելիքները, հինգ տարին անդամ մըն ալ իրեն հաղուստ ու ահա իր ան - պէտք եւ անգոյն կեանքը :

— Սահակ աղա յանկարծ կը բաց - դանչէր ուսանող ընկերներէս մէկը, դուն ժամի տարին քանի՞ տարեկան էիր :

— Ժամի տարին ես քէօտիք չէօճուի էի, կը պատասխանէր Սահակ աղան :

— Ժամը 47 տարի առաջ էր, կը պո - ռար ընկերս :

Սահակ աղա բռնուած մուկի մը նման կ'ապշէր եւ տեղէն շարժելով կը մօտենար ընկերուն քով եւ կ'ըսէր .

— Հա, ես վրում, հա, իրիցուն տարե - կամ եմ, քու ցաւը ի՞նչ է, եւ կամաց մը քաղաքավարի կերպով կը հանէր խանութէն դուրս :

Սահակ աղա ատելով կ'ատէր երբ իր տարիքին մասին խօսք կը բանային, մա - նաւանք երբ կը հարուածէին այսպէս թէ այնպէս, իր երիտասարդութիւնը :

(Շար. 1)

ՎԱՉԱՆ ԹՈՒՈՎԵՆՅ

ՆՈՒՆԻՐ

Իր բարեկամները կը խնդրեն ծանուցանել
ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՈՎՍԱՆՆԱ. ԹՈՎԱՐԱՆԱՆԻ
մահը:
Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի
այսօր Երեւանի թաղ. 7, ժամը 14-ին,
Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին,
15 Ռիւ ժամ կուսման:
Որ եւ է մահազդ զրկուած չըլլալով,
կը խնդրուի ներկայ իրար աչքէն
տեսնել:

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻԶ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբեր, Տօն է Վե -
րացման Սուրբ Խաչի, Խաչվերաց է:
Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ
եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի
հանդիսաւոր բաղմամբ Ս. պատարագ:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԼԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, (կա -
րողիկոսական պատուիրակ Հայոց եւ -
րոպայի):
Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8.30ին,
պատարագ՝ ժամը 10ին:
Երեկոյեան ժամը 4ին կը կատարուի
ժամերգութիւն, եւ Խաչվերացի մեծա -
համդէս ԹԱՓՕՐ - ԱՆԴՈՍՏԱՆ՝ ռէիս -
նով:

×

Երկուշաբթի, Սեպտ. 13, յիշատակ է
Մեռելոց:
Նոյն եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Ս.
պատարագ կը մատուցուի, եւ յաւարտ
պատարագի կը կատարուի ՀՈԳԵՀԱՆ -
ԳԻՍՏ վասն ՀԱՄՈՐԵՆ ՆՆՁՅՅԵԼՈՅ:

ՇԱՐԱԹ, ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ 13
ԵՐԵՎԱՆՈՅՐ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կեդրոնականի
90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին.—

Լիբանանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով
ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ Եւ իր նուագախումբը:
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱՆՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի
Ժողովը այս Հինգշաբթի (Սեպտ. 9) ժա -
մը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:
Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ:

×

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կո -
միտէն ընկերական ընդհ. Ժողովի կը հը -
րաւիրէ Լիոնի եւ Ս. Մօրիսի իր ընկեր -
ները, այս Զորեքշաբթի, 8 Սեպտ., Երե -
կոյեան ժամը 8.30ին, սովորական հա -
ւաքատեղին:
Ընկերներու ներկայութիւնը պարտա -
ւորիչ է: Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ:

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Ալֆոնսիլ.— Հայ Մշակոյթի Տան Վար -
չութիւնը Ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր
անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր
ժամը 20.30ին քաղաքապետութեան հան -
դիսարանը 22, Ռիւ Վոլլէր:
Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման
պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր:
Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22:
Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

1976 ՀՈԿՏ. 8ին 23 — ՄՈՍԿՈՒԱՆՐԵՆԻԱՆ — Գին՝ 2450 ֆրանք

Երբուդարձ օդանաւով: «Արմենիա»-ի կամ «Ամի»-ի մէջ, առաջին կարգի սպա -
նաքիւղքամբ:

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել:

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՈՒՆՃԵԱՆԻ, ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ
ետը ժամը 15էն 18:

ՄԱՐՏԷՆԻՆ՝ դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ՝

11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55

ՎԱԼԱՆՍ՝ դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ —ԱԼՃՈՐՎԻՆ՝ դիմել Թ. ՊՅՍԱՅԵԱՆԻ

PRIX EXCEPTIONNEL

OCTOBRE — NOVEMBRE

2400 F.

Au départ de Marseille 14 jours

VOYAGES en ARMENIE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et
excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87, La Canebière

13001 - MARSEILLE

tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN

HAVAS - VOYAGES

12, bd. Général De-Gaulle

26000 - VALENCE

tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en
cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

Գեղարուեստական

փառասօլի

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSES
PARIS

ՀԱՄԱՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԷՊԻ

ՆՈՐ ԿԵՍԱՐԻԱ ՄԵՐ ՆՈՐ ԲՈՅՆԸ

Կեսարիոյ եւ չրջանի Հայր. Միութիւնը
առաջին անգամ ըլլալով կազմակերպած է

ՈՒՍՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայրենակիցներուն եւ փափաքող բարե -
կամներուն համար Հոկտ. 8էն 23

բարեկամական գին՝ 2450 ֆր.

դրկել՝ անցագիր եւ չորս նկար
առ հաշիւ՝ 500 ֆրանք

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ԱՌԻԹԸ ԵԱՍԿԻ Է

Ուխտագնացութիւն՝ Նոր Կեսարիա,
հրաւիրուած ենք հանդիսաւոր բացման
Թալա Պողոտայի: Այցելութիւն Սուրբ
Էջմիածին: Այցելութիւն՝ Հայաստանի
տեսարժան վայրերը

Արձանագրութեան համար ամէնէն ուշը
դիմել մինչեւ Սեպտեմբեր 15՝

Յակոբ Վէլիբեանի՝

84, rue A. Guyot, 92270 BoisColombes
Tél. 242-14-81

Գէորգ Սատեթեանի

18 rue de Picardie, Paris 75003
Tél. : 887-99-06

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՒՆԵՍԿՈ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ -
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱԼՔԱՍԱՆՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն դիւերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շերիթոն պանդոկի շքեղ սրահներուն
մէջ:

Fonds A.R.A.M

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CREDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking: 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

«ՅԱՌԱՋ»Ի

ԸՆԹԱՅԻՆ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԵՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահազ 120 ֆր.

Հոգեհանգիստ 50 ֆր.

Շնորհակալիք 50 ֆր.

Ցաւակցութիւն 25 ֆր.

Փոխան ծաղկեղցակի 25 ֆր.

Հարսնիք, նշանուիք 50 ֆր.

Ծնունդ 50 ֆր.

Կը փնտաւի 20 ֆր.

Կուգուի 30 ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատա -
րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ -
դերու համար են, չորրորդ էջ:
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:
Առեւտրական եւ այլ ազդերու
մասնաւոր պայմաններու համար,
դիմել թերթին վարչութեան:

ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
8
MERCREDI
8 SEPTEMBRE
1976

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPÏK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 1,20 F.

ՕՐԱՔԵՐԻ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

52 ANNÉE — N° 13.678

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ՅԱՂԹԵՑ

— 0 —

Կիրակի օր, Կիպրոսի ընտրությունները վաղուց յաղթանակ մը ապահովեցին Մակարիոս Արք.ի, որու համախմբումը ապրաւ արժանեցում մեծամասնութիւնը, արդարեւ «Հաւաքական ճակատ»ը որ նպատակ ունի Մակարիոսի արտաքին քաղաքականութեան 35ի վրայ 34 ամբողջակաւ, ինչ որ կ'ամրապնդէ Կիպրոսի նախագահին վարկը արտաքին ճակատի վրայ եւ կը հաստատէ իր ժողովրդակա-նութիւնը, ներքին ճակատի վրայ: Մեծ պարտակէն է «Ժողովրդավար համախմբութիւն» պարագլուխը Քլեբրիտէս, որ ընտրուած անգամ չէ, ոչ ալ իր ունեւէ մէկ կուսակիցը, մինչ նախորդ ժողովին մէջ, իր կուսակցութիւնը 17 ամբողջութեամբ: Կը թուի թէ երկու պատճառներ կան այս արդիւնքը բացատրող: Մէկն այն է որ Քլեբրիտէս դէմ է Մակարիոսի արտաքին քաղաքականութեան եւ իրեն հետեւող չունեցաւ, յետոյ «Գործակցած է» դրոշմակաութեան վարչակարգին հետ եւ իր ընտրացանկին վրայ կային էտա-նիքի երկու անգամներ, իրեն թեկնածու: Արեւելի աշ - կեդրոն եւ նախկին արտա-քին նախարար Սփիրոս Կիփրիանոսի ցանկն է որ մեծ յաղթականն է 35ի վրայ 21 ամբողջ: Հաւաքական ճակատին» վրա երկու կուսակցութիւնները համա-յայնալար կուսակցութիւնը կը պահէ իր 9 ամբողջները (կը յառաջդիմէ Լաոնաքայի մէջ ձայներու 43 առ հարիւրով եւ Լի-նաուր, 47ով) մինչ ընկերվարականները կը կրկնապատկեն իրենց թիւը, 4 եւ ընտրութեանը:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԿԻՒԻՆԵՐԸ ԶԵՆ ՄԵՂՄԱՆԱՐ
Քրիստոնեայ թէ մահմետական պա-րագլուխները կը հերքեն ամերիկեան «Թաթ» շաբաթաթերթին լուրը, ըստ ո-րուն քրիստոնեայ աջը համաձայնած է ինքայնի հետ մաքրագործելու համար պաղեստինեան դիմադրութիւնը: «Ասի-կա այնքան յիմար բան մըն է որ հերքել իսկ չարժեք» ըսած է քրիստոնեայ չա-փաւոր բանբեր մը: Իսկ Շամունի կցորդ մը կ'ըսէ, անդադրաւանդով այն կէտին, որ ինքայնի պատերազմական նախարա-րը Պէյրութի գաղտնի եկած է, «լուրը բան չէ, պարզապէս ճիշդ չէ: Ինչպէս կըը-նայինք Փերէսը ներս առնել Լիբանան եւ դուրս հանել առանց որ ունէ մէկը նկա-տէ»: Նոյն ձեւով Իսրայէլացիք կը հեր-քեն եւ վարչապետին ու նախարարին բանբեր «Ժիմաղելի» կ'որակէ ըստածը եւ կը շեշտէ պատմութիւնը ամբողջո-ւն: «Ինչ մէկ ծայրէն միւսը երեւակայու-թեան գործ է »:
Պէյրութի մէջ կուռները կը շարու-նալուին եւ կրկին 65 հոգի մեռած է եւ կրկին ալ վիրաւորուած: Վերջին երեք օրերու ընթացքին արաբական լիկայի

խաղաղապահ ուժերը յարձակման են - թարկուած են եւ այս առթիւ դեկոյց մը հրապարակած են, ուր կ'ամրապնդեն քրիստոնեայ աջերը, որ քանդած են եր-կու կառքեր, որոնք խաղաղապահ ու - ժերուն կը պատկանէին:

Քաւի մը տղայ

ՆՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻԿ 25 հալածիչ դեր - դադարն օդանաւը անակնկալ էջը մը կա-տարած է ճափոնական Հաքոտաթ օդա-կայանը եւ օդաչուն ալ քաղաքական ա-պաստան ուզած է Միացեալ Նահանգնե-րէն: Ատլանտեան Ուելսը շատ հետա-քրքրուած է այս օդանաւով, որ աշխարհի ամէնէն արագն է նաեւ եւ որու թեքնիք մասը բոլորովին անձանթ է Արեւմտ - եաններուն: Մոսկուա ետ ունի է օդա-նաւը եւ հաւանական կը նկատուի որ թռքիս ետ տայ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ

ԿԱՌՈՂԻԿՈՍՏԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ

Սորէն Ա. Հայրապետին նախաձեռնու-թեամբ եւ հրաւերով, համազգային բը-նոյթով ժողով մը տեղի ունեցաւ Անթի-լիասի Կաթողիկոսարանի դահլիճին մէջ, ուր հաւաքուած էին Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ, Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Ա - ւետարանական համայնքներու կրօնական եւ աշխարհական, ինչպէս նաեւ հայ ե - րեք կուսակցութեանց ներկայացուցիչ - ներն ու հայ երեսփոխաններ:

Սորէն Ա.ի կողմէ ներկայացուած օ - բարակագի երկու հարցերը - լիբանոնայ զաղուլթի վերականգնումը եւ Լիբանանի վերականգնումն աշխատանքին հայ ժո - դովուրդին բերելիք մասնակցութիւնը - լուրջ քննութեան ենթարկուեցան ժողո-վականներու կողմէ, որոնք առաջին ա - ութիով շեշտեցին միասնականութեան սքանչելի երեւոյթը, ցանկութիւն յայտ - նելով զայն աւելի ամրապնդել եւ սեփա-կանութիւնը դարձնել հայ ժողովրդային զանգուածներուն:

Առ այդ, որոշուեցաւ իրեն անմիջա-կան միջոց կողմ մը ուղղել բոլոր կողմե-րուն վերջ դնելու եղբայրասպան կռիւնե-րու եւ քանդումներու, եւ լծուելու լի - բանանեան հայրենիքի վերաշինութեան:

Կողմ պիտի դրուի նաեւ սփռուքի Հա-յոյութեան, որպէսզի ան եւս մասնակցի, իր կարելի բոլոր միջոցներով, Լիբանանի վերաշինութեան եւ լիբանոնայ զաղուլթի վերականգնման:

ԱԶԴԱԿ, 27 Օգոստոս

1915ԻՆ ՄԵԿՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՅ ԶԱՐԴՈՒՅՑԱԻ ՆԻ ՄԻԱԿ ՕՐԻՆԱԿԸ ԶԷ ԿԸՍԷ ՄԱՔՍԻՄՈՍ Ե.

Մաքսիմոս Ե. Հաքիմ, Անտիոքի, Ա - դիքսանդրիոյ, Երուսաղէմի եւ համայն Արեւելքի յոյն - կաթողիկէ պատրիար-քը, Փարիզ եղած օրերուն մասնաւոր չը-նորհակալութիւն յայտնած է Ֆրանսայի լիբանանցի դաղթականներուն հանդէպ անոր բռնած դիրքին համար եւ ըրած է հետեւեալ յայտարարութիւնները. —

« Ոչ մէկ երկիր այնքան ըրաւ որքան Ֆրանսան Լիբանանցիներուն համար, ո-րոնք օրը 500 զաղթականի հաշուով կ'անցնին հոսկէ: Ֆրանսան արդէն յի - սուն հազար ընդունած է: Թող լաւ դիտ-ակը եղանք որ մեր թեւերը բացինք Պա-ղեստինեան դարը: Այդ հարցը պէտք է արագ եւ արդար լուծուի մը գտնէ: Մի-ակը եղանք որ մեր թեւերը մայրնք Պա-ղեստինցիներուն: Բայց, չենք կրնար ըն-դունիլ մեր երկրին անհետացումը տես - նել, մեր պատմութեան մէջ առաջին ան-գամ ըլլալով, զէնք առինք: Քաղաքացի - ական պատերազմի, եղբայրասպան պա-տերազմի մասին խօսուեցաւ: Որեւէ պա-տերազմ եղբայրասպան է, բայց հոս, ոչ քաղաքացիական պատերազմ է, ոչ կրօ-նական պատերազմ, ինչպէս փորձ եղաւ, դժբախտաբար յաջողութեամբ, հաւա - տալ տալ: Լիբանանցիք, քրիստոնեայ թէ մահմետական կը կոչուին պաղեստինեան ուժերու դէմ, որոնց զօրավիշ կը կենայ « միջազգային զօրագունը» մը որուն մէջ բռնեցինք Փաղեստինցիներ, Իրաքի - ներ, եւ մասնաւոր Բուլղարիներ, ո - րոնքմէ ոմանք ուղղակի Անկուրային կու-ղային: Առանց սուրիական միջամտու - թեան, այդ զօրագունը աւելի քան 50 հազար լիբանանցի կը ջարդէր: Չեմ հա-ւատար սուրիական հոգատարութեան մը, որու մասին կը խօսուի: Սուրիա իր սահ - մանին վրայ պատերազմող երկիր մը չուզեր: Այդքան: Ոչ ալ համայնավար երկիր մը կ'ուզէ, ինչ որ կ'ըլլար եթէ ըն-դունէինք բաժանումը: Բոլորովին դէմ եմ բաժանման: Ատրկա Լիբանանի մահը կ'ըլլար եւ մահմետական եւ տիրաւոր կը-րօնապետերը բոլորովին դէմ են»:

Պատրիարքը համաձայն է որ քրիստոնե-անները կարգ մը գիշումներ ընեն եւ կը շեշտէ «Մեր պարտականութիւնն է ապ-րիլ մահմետական մեր եղբայրներուն հետ, զորս կը սիրենք եւ Պաղեստինցի մեր եղբայրներուն հետ, ցորչափ անոնք չեն փորձեր պետութեան մէջ պետութիւն մը ստեղծել:

Մաքսիմոս Ե. կ'անդադրաւանջ նաեւ այն բանավէճերուն, որոնք կը վերա - բերին «Սուրբ պատերազմին» քրիստոնե-աններու տարած խաշակութեան եւ կրկնելով հանդերձ թէ բռնութիւնը դա-տապարտելի է ինքն իր մէջ, կը յիշէ - ցընէ. — « Առաջին անգամն է որ քրիս - տոնեաները զէնք կ'առնեն եւ կ'որոշեն իրենք զիրենք պաշտպանել: 1915ին, մէկուկէս միլիոն հայ քրիստոնեայ ջար-դուեցաւ եւ միակ օրինակը չէ »:

Ու կրկին անդադրաւանջով պաղես - տինեան դատին, կ'ըսէ «Ճատ խիստ մի ըլլաք Պաղեստինցիներու նկատմամբ: Ինչ որ պէտք է դատապարտել Լիբանա - նի մէջ, նախ եւ ամէն բանէ առաջ մի - ջազգային համայնավարութեան քանդիչ գործունէութիւնն է: Կը մտղթեմ որ այս սոսկալի պատերազմը վերջ գտնէ Սեպտ - 23ին առաջ, որ նախագահ Սարգիսի պաշտօնի անցնելու թուականն է եւ կը միանամ միւս հինգ հոգեւոր պետերուն (մարոնի, օրթոդոքս, մահմետական - սիւննի, շիւ եւ տիրաւոր) իր տրամադրու-թեան տակ զնելով ինքզինքս վերակա - ուղեւորու համար երկիրը:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՅԻՊ

Երեւան (Հեռախոյ, Օգոստ. 31)

ԺԳ. ԴԱՐԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ
Սորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Մոսկուայի պետական համալսարանի եւ Նովոբորովի պատմա - ճարտարապետական թանգարանի դի - տական խումբը յայտնաբերած է կենդի կեղեւի վրայ դրուած նամակ մը, որ մե-ծագոյնն է 25 տարուան պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուածներէն: Նա - մակը, որ գտնուած է Տրոյիցիկ պեղում-ներու շտան, ԺԳ. դարու առաջին կէսին գրուած է Նովոբորովի Աննայի կողմէ՝ ուղղուած իր եղբոր, խնդրելով դատա - րանին մէջ պաշտպանել մայրը, որ ա - նարար կերպով վիրաւորուած է ոմն Կոնստանտինի կողմէ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԻՆԵՐԱԿԱՆ ԱՄԱՌԸ

Հրաժեշտի խորոյկներէ ետք վար առ-նուած են նաեւ ամառնային պիոներական ճամբարներու դրօշակները: Այս տարի պիոներական 90 ճամբարներուն մէջ ի - րենց ամառնային արձակուրդը անցու - ցած են 80 հազար դպրոցականներ: Ծա-բարներու մէջ կազմակերպուած են զա - նազան դրադումներ. — Սոմերք դե - դարուեստական գործունէութիւն, պը - տոյաներ, երեկոներ, մարզական եւ այլ հանդիպումներ: Հայաստանի պիոներա - կան ճամբարներու հիւր եղած են Սորհ. Միութեան տարբեր երկիրներէ եկած ա - շակերտներ: Կիրովականի «Հայկական Արտեկ» ճամբարին մէջ իրենց արձա - կուրդը անցուցած են Միացեալ Նահանգ-ներէ, Ֆրանսայէ, Պերժիայէ, Հոլան - տայէ, Սուրիայէ, Եգիպտոսէ եւ այլ եր-կիրներէ ժամանած յիսուն հայ աշա - կերտներ:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՄՈՒՇՏԱԿՆԵՐԸ

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած համա-միութենական տօնավաճառին ուշա - դրութեան արժանացած է Կիրովականի մօրթիի - մուշտակի գործատան արտա-դրութիւնը: Տոմսիկ, Իրկուսսիկ, Կրաս - նոյարսկի, Վլադիվոստոկի, Սաբարո - վսկի, Չիտայի եւ այլ քաղաքներու ա - ուեստական կազմակերպութիւնները Կի-րովականի յիշեալ ձեռնարկներուն հետ կնքած են շուրջ չորս միլիոն ուղարկի պայմանագիր մը: Այս տարի Կիրովա - կանի մուշտակագործները 9 միլիոն ուղար - կի ապրանք պիտի արտադրեն:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐԲ ՄԸ

Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնա - կարգ մասնագիտական կրթութեան նա - խարարութեան նախաձեռնութեամբ հրա - պարակ հանուած է շարահիւսութեան նոր դասագիրք մը, զոր կազմած են փրոֆէսէօրներ Սերգէյ Աբրահամեան, Վարդ Առաքելեան եւ Վարդիմիր Բոս - եան: «Հայոց լեզու, 2րդ մաս, շարահիւ - սութիւն» դասագիրքը մայրենի լեզուի յաջողած դասագիրքերէն մէկն է եւ խիստ օգտակար՝ ոչ միայն ուսանողու - թեան եւ ուսուցիչներու, այլեւ հայերէ - նի շարահիւսութեան հարցերով զբաղող գիտական աշխատողներու համար:

ԱՅՍ ԱՆՈՒՆԸ ՄԻՏՔ ՊԱՅԵՑԷ՛Ք

Օ

Հաւանորէն լսած իսկ չըլլաք թէ փա-
րիզի մէջ հինգ տարիէ ի վեր մշակու-
թային սերմնացանութեան լծուած է
« Հայ Արուեստի Զարգացման Միու-
թիւն » մը, որ կը գործէ ֆւֆօրս անու-
նին տակ :

Հայ կեանքի վերաբերող պարբերական
լուրերու կարգին, սեղմօրէն արձագան-
գած ենք նաեւ այս միութեան ձեռնարկ-
ներուն : Սակայն, զարմանալի չենք գըտ-
ներ որ հեռաւոր ցարգութեան մէջ հերկ
ու ցանի կոչուած նման կորիզներու մա-
սին հանրութիւնը հազիւ տարրամ դա-
րափար մը ունեցած ըլլայ : — Լուրը
« արմատ » չ'արձակեր՝ երբ հատուկ -
տոր տեղեկատուութիւններուն չ'ընկե-
րանար ականատեսի կամ ունկնդիրի ան-
միջական ու կենդանի տպւորութիւնը :

Եթէ այսօր հարկ կը տեսնենք խթա-
ցարկան նշմարներու յատուկ սիւնակի մը
մէջ անդրադառնալու « Գաթրա » ի մշա-
կութեան դերակատարութեան եւ անոր
հնգամեայ փորձառութեան թելադրուող
կարգ մը մտահոգութիւններու՝ պատ -
ճառն այն է որ համագաղութային որոշ
երեւոյթներ կը մատնանշուին միութեան
1976ի գործունէութեան ու մօտաւոր յա-
ռաջիկային հետ կապ ունեցող վկայու-
թիւններու մէջ, եւ, եթէ արուեստն ու
մշակոյթը դեր մը ունին ազգային գոյա-
տեւութի մեր դասին համար, հանրու-
թիւնը պէտք է ուղղութեամբ հակի
անոնց վրայ, առեւտրային իր ցաւերն ու
վերքերը ճանչնալու համար :

Միութիւնը պաշտօնագրէս գործի ձեռ-
նարկած է 1972ին, տարուան մը ծրա -
գրային աշխատանքներէ ետք : Հիմնա -
դիր անդամներու կարգին են հայ եւ օ -
տար արուեստի աշխարհին մէջ յայտնի
դէմքեր, — Գաթրու, Բաֆֆի Պետրոս -
եան, Աշատ Մարգարեան (Անրի Վեր -
նէյ), Ռուբէն Մելիք, Տարիա Կամսա -
րական, Գրիգոր Համբարձումեան : Մի-
շնա այսօր (վերջինը 18 Յունիսին) յի -
սունեւթեց մշակութային ձեռնարկներ ի-
րադրածած է (յիսունը Փարիզի մէջ, մի-
ւնները՝ Միւսնո, Մարսէյլ եւ Թեհ -
րան) : Չորս հարիւր քանակիւ հաւա -
տաւորներ կ'անդամակցին, ու տարե -
կան պիւտճէն կը հաւասարակշռուի 20-30
հայ մեկնասններու նպաստով եւ անդամ-
ներու տարեկան վճարումներով : Ամէն
տարեշրջան կը կարօտի յիսուն հազար
տոլարի, — գումար մը, զոր ապահո -
վելու դժուարութեան առջեւ կը գտնը -
ւին ներկայիս ...

Տարասիրտ Հայութեան դրական - ի-
մացական կեանքին արդի տալու համար՝
քիչ մը ամէն տեղ մշակութային ճիւղերու
հետամուտ բնիշխեր կան, մեզ հաւաքա -

կան լծացումէ փրկելու սահմանուած կո-
րիզներ, որոնք, դժուար կ'այսմաններու
մէջ, կը փորձեն անբովանդակ հաճոյս -
խրումէ գերծ պահել իրենց շրջապատը :
« Գաթրա » կը զատորոշուի անոնց
մէջ՝ ոչ միայն արուեստի բնախնդրու-
թեամբ, այլեւ միջազգային կշիռ ունե -
ցող նախաձեռնութիւններով :

Առաւելագէտ երգա - նուագային մար-
դի վրայ կեդրոնացնելով իրենց ուշա -
դրութիւնը, Հայ Արուեստի Զարգացման
Միութեան վարիչները, արուեստագէտ -
ներն ու արուեստի հաւատաւորները կը
հետաքրքրուին՝ ոչ միայն ցեղին սրտով,
այլեւ մտքով, եւ կը փարին մշա -
կութիւն՝ « պայքարելու համար Սփիտո-
քի մէջ տիրող անբարոյնի եւ ան -
բնիշխանի, բայց դժբախտաբար նոյնքան
անլոյծ եւ անխախտի միջակայքեան
դէմ » :

« Յառաջ » ի կարգ մը թիւերուն մէջ,
Միութեան վարչական տնօրէն եւ յայտ-
նի արուեստագէտ Պ. Գրիգոր Համբար -
ձումեանի կողմէ ստորագրուած համա -
պարփակ վերլուծումէ մը կը պարզուի՝
որ Սալ կամօյի եւ Միւղէ Կիմէի սրահ -
ները — որոնք Փարիզի գեղարուեստա -
սէր ընտրանիի ժամադրաւարն են —
առհասարակ բեմ դարձած են հայ թէ օ -
տար անուանի արուեստագէտներու երե-
ւումին, ինչպէս նաեւ հաւաքարահ՝ հայ
թէ օտար բազմութիւններու, որոնք Հա-
յութեան ստեղծագործական թէ կատա -
րուական տաղանդին հանդէպ հիացում
յայտած են միշտ :

Գաթրի մը անուն կը յիշատակենք Գաթ-
րայի վարչական տնօրէնութեան կողմէ
փափկանկատօրէն խմբագրութեանս զըր-
կուած յայտադրային եւ գեղուցական
հրատարակութիւններու էջերէն, ընդհա-
նուր գաղափար մը տուած ըլլալու հա-
մար մենակատարական թէ խմբական
նշոյթով երգա - նուագային ձեռնարկ -
ներու ըրջութեան, արուեստի տարրու-
թեան ու մասնակից դէմքերու ինքնու-
թեան մասին, — Առնօ Բարաշանեան,
Բաֆֆի Պետրոսեան, Իրենա Կոստան -
եան, Աշատ Պամմաճեան, Մետէա Արթա-
համեան, Յարութիւն Պետէեան, Մա -
նուկ Բարիքեան, Անի Աճմեան, Լեւոն
Զրիլիկիւրեան, Սեդա Դանիէլ, Սոնա Ղա-
զարեան, Աշատ Մուրադեան, Հրաչ Մա-
նուկեան, Մարգ Գերիովից, Ժան - Ֆր -
անսուա Պրոնտ, Միշէլ Կասթօ, Ժե -
ռար Մասոն, Շառլ Ռենօ, Ժան - Ժազ
Գանթարով ու տակաւին բազմաթիւ ու
ըրշներ՝ հայրենիքէն թէ սփիւռքէն, օ -
տարներու պարագային՝ առաւելաբար
Ֆրանսայէն :

Դաշնակահար, ջութակահար թէ ջութակ -
կահար, տաւիլահար թէ երգչուհի, մէջ-
բերուած այս անունները, ու տակաւին
չիշատակուած ուրիշներ՝ եւրոպական
եւ երբեմն միջազգային ճանաչումի հա -
սած արժէքներ են, որոնք օտար դասա-
կան ու նոր հանձարներու գործերուն
առնթիւ, անհամեմատօրէն աւելի շեշ -
տուած ձեւով մեծատաղանդ հայ երգա -

ԲԱՐՍԵՂ ԿԵՍԱՐԱՅԻ ԵՒ ԻՐ « ՎԵՑՕՐԵԱՅ »

Օ

Բիւզանդիոյ անուանի մատենագէտ
Բարսեղ Կեսարացի դրական հարուստ
վաստակ մը ձգած է (չորս ստուար հա -
տոր), որմէ հայերէն տպագրուած են
« Վեցօրեայ », « Պատարագամատոյց » եւ
քանի մը ճառեր ու կանոններ, որոնք
ժամանակին դաստիարակչական մեծ դեր
կատարած են :

Բարսեղ Կեսարացիի գլուխ գործոցը
կը կազմէ « Վեցօրեային », որ դրուած է
Աստուածաշնչի « Մտնուղ » հատուածի
սղեցութեամբ, իսկ իրեն սղեցնադրու-
ող տաղերով ու փոխադրական ու
տեղարուեստական բազմաթիւ գործեր՝
Հոմերոսէն մինչեւ Արիստոտէլ :

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Կիմ Մու-
րազեանի « Բարսեղ Կեսարացիի եւ նրա
« Վեցօրեան » հայ մատենագիտութեան
մէջ » խորագրերը կրող աշխատութիւնը,
որուն մէջ հեղինակը հրապարակ հանե -
լով Մատենագրարանին մէջ գտնուող
« Վեցօրեայ » ձեռագրերը՝ ճշգրտ է տը-
եալ աշխատութեան հայերէն թարգմա -
նութեան եւ առաջին հրատարակութեան
վերաբերող կարեւոր հարցերը : Ան վկա-
յութեան կոչելով բազմաթիւ հայագէտ -
ներու տեսակէտները եւ մանրամասն քն-
նութիւն կատարելով կը նշէ թէ « Վեց -
օրեայ » եւ ընդհանրապէս Կեսարացիի
գործերուն կարեւոր մէկ մասը հայերէնի
թարգմանուած է յունարէն ընդդէմէն,
գրաբարի դասական շրջանին : « Վեց -
օրեայ » առաջին հայերէն հրատարակու-
թիւնը (1830) թերի է եւ սխալներով լե-
ցուն, որովհետեւ, ինչպէս Մուրազեան
կը նկատէ, թարգմանութեան համար իր-
ւեւ հիմք օգտագործուած է մէկ կամ եր-
կու ձեռագիր : Ան « Վեցօրեայ » յունա -
րէն ընդդէմէն եւ հայերէն ու վրացերէն
հնագոյն ձեռագրերու հիման վրայ կա -
տարած է տասնեակ բառերու արժէքա -
ւոր սրբագրութիւններ :

Բանասէր Կիմ Մուրազեանի աշխա -
տութիւնը կարեւոր նպաստ մը կը բերէ
Հայ - Բիւզանդական յարաբերութիւն -
ներու պատմութեան ուսումնասիրու-
թեան ապարիզին ներս :

Ժ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Հան - երաժշտագէտներու ստեղծագոր -
ծութիւնները կը ներկայացնեն դեղար -
ուեստագէտ ընտրանիին, — տարբեր խօս-
քով՝ եւ հայապահպանութիւն եւ հայաճա-
նաչումի մեր նպատակներուն կը ծառա-
յեն արժանաւորապէս :

« Գաթրա » ճշմարտօրէն ՄՇԱԿՈՒ -
թԱՅԻՆ ծառայութեան մը ճամբուն վը -
րայ է :

Եւ սակայն ...

« Սակայն » ին մասին կը խօսինք վաղը :

« ՀԱՅՐԵՆԻՔ »

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆԻ 24ԴԻ ՀԱՏՈՐԸ

Օ

Խորհրդային մեծ Հանրապետարանի
նոր լոյս տեսած 24րդ հատորը Ստալինի
յատկացուցած է չորս սիւնակ՝ մատնա -
շափ նկարով մը (*) : Նախորդ՝ 1957ի հը-
րատարակութեան մէջ, Ստալինի կենսա-
գրութիւնը ներկայացուած էր տասը սիւ-
նակով եւ ամբողջ էջ մը գրաւող մեծա-
դիր նկարով : Կը հետեւի, , ուրեմն, թէ
Խորհ. Միութեան պատմութեան մէջ
նախկին մենատէրին վերապահուած գըր-
ծունէութեան տարողութիւնը՝ անցեալի
մեծ ու աննախընթաց աստիճանէն, այ -
ժմ, բաւականաչափ նուազած է, պաշ -
տօնական դեմքի վրայ :

Ծանօթ իրողութիւն է, որ դէպքերն ու
' ձեւերը, յատկապէս մօտաւոր անցեալի
պատկանող, Խորհ. Միութեան մէջ կա -
մայական մեկնաբանութեանց կ'ենթար -
կուին : Ոչ միայն կը շարադրուին ըստ
կամի, այլեւ կ'ենթարկուին օրուան իշ -
խանաւորներու սահմանած ուղեղիծին :
Ասոր ապացոյցը անգամ մը եւս կը տես-
նուի Խորհրդային Մեծ Հանրապետարան -
ին մէջ : Այսպէս, 24րդ հատորին մէջ ոչ
մէկ յիշատակութիւն կայ Ստալինի
մասին, կարծես այդ անունով հանրաճա-
նօթ տաղանդաւոր դէմք մը գոյութիւն
չունի, ինչ փոյթ թէ ամբողջ աշխարհ,
մէջն ըլլալով Խորհ. Միութիւնը աւելի
քան ծանօթ է նոպեւեան մրցանակաւոր -
րին անուան, դրական ու պատմագիտա -
կան աշխատութիւններուն : Ի վերջոյ,
չմոռնալով, որ ԽՍՀՄ Գերագոյն Սովետի
Միջ հանդէսին մէջ, Խորհրդային օրով :

Այս դատապարտելի « լուրեր » աշ-
քի առաջ ունենալով Սպասիկ, ճատրակի
աշխարհի նախկին ախոյեանը, կրնայ
ինքզինք բախտաւոր նկատել, քանի 17
տողով տեղ գրաւած է վերոյիշեալ հա -
տորին մէջ : Սակայն հոս եւս կամայա -
կան մեկնաբանութիւնը իր դերը խղա-
ցած է. արդարեւ, ոչ մէկ յիշատակու-
թիւն կայ այն մասին, թէ Պոպի Ֆիշը
պարտութեան մատնելով Սպասիկին՝ ձեռք
ձգած է աշխարհի ախոյեանութեան տիտ-
ղոսը :

Հանրապետարանի հեղինակները խտա-
ցած պատկերացումով դրուաւորած են
Ստալինի բերած նպաստը Համայնաւոր -
ութեան եւ նախկին մենատէրին դերը՝
իրեն պատերազմի առաջնորդ : Միւս
կողմէ քննադատած են Ստալինի ծայրա-
յեղութիւնները հողերու համայնացման
ծրագրին գործադրութեան մէջ, ինչպէս
նաեւ այն իրողութիւնը, թէ չէ նախա -
տեսած 1941ի գերման յարձակումը Խոր-
հրդային Միութեան վրայ : Քննադատական
ձեւով մատնանշած են նաեւ, թէ Ստալին

Հին Եգիպտոս

ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՅՈՂ ՀԱՐՍՆՅՈՒՆ

Օ

Բ

Կիրակի օր մը Սահակ աղայի փորը
սարսափելի խոտուկ ինկաւ եւ ստիպ -
ուեցաւ մէկ երկու բաժակ ուսկի քաշել
եւ վեր բարձրանալ երկարելու իր ան-
կողմին վրայ :

— Ուղածիդ պէս ծախէ, փոխէ յետոյ
խանութը լաւ մը գոցէ եւ բանալին վեր
բեր, ըսաւ եւ գնաց պառկելու :

Ժամը 12 էր երբ ես խանութը գոցեցի
եւ բանալին տարի Սահակ աղային, փորին
ցաւը անցած էր, անկողնին մէջ նստած
կը ծխէր :

— Ինչպէս ես .

— Սղէկ եմ .

Աչքս դաւա յանկարծ իր սեղանի ան -
չըղութիւնը արեւոյդ երեւաւարդ աղջիկի
մը լուսանկարին :

— Ո՞վ է այդ աղջիկը, հարցուցի մեծ
հետաքրքրութեամբ եւ տեսակ մը զար -
մանքով որ այսպիսի լուսանկար մը կարող
էր Սահակ աղա ունենալ :

— Հօրքուրիս աղջիկն է, պատասխա -
նեց Սահակ աղան, բայց նշմարելի եւ
տարօրինակ ուրախութեամբ, նոր եմ
ստացել տակաւին, երէկ ստացայ :

Սուտ է, մտածեցի, անկա սիրելիներ
չունէր, արեւակիցներով չէր հետաքրք-
րուեր :

— Շիրտակն ըսէ, ո՞վ է աղջիկը, ստի-
պեցի ես :

— Կ'ըսեմ, վաղը կ'ըսեմ :

Ես աւելի չձանրացայ, մի գուցէ յետ
առնէր խօսքը եւ ես այդ գաղտնիքին ալ
չթափանցելու դժբախտութիւնն ունենա -
լի :

Համալրարանի ամառնային դասըն -
թացքը վերջացաւ եւ ես ասդին անդին ին-
կայ գործ մը գտնելու եւ ամառը անցը-
նելու :

Օր մը Սահակ աղայի խանութին մէջ
նստած գործի մասին կը մտածէի եւ կը
խօսէի :

— Ես գործ մը ունիմ, բայց տասնեւ -
հինգ օր կը տեւէ, լաւ ալ կը վճարեմ, գի-
տեմ գուն ալ լաւ կ'ընես ընել, երկչո -
տութեամբ խօսք նետեց Սահակ աղան :

— Երկու օրուան գործ ալ ըլլայ կ'ը -
նեմ, յարեցի ես :

Սահակ աղա մօտեցաւ քովս եւ սկսաւ
չառ ցած ձայնով, թէ եւ խանութին մէջ
ոչ ոք չկար :

— Ես կարեւոր գործով նիւ Եորք պիտի
երթամ, հետս կուգամ, հարցուց ինձ :

Ես տակաւին չէի պատասխաներ, երբ
աւելցուց. — Կրկին շարաթական կու -
տամ, բոլոր ծախսերդ իմ վրայն :

— Պատրաստ եմ, պատասխանեցի, ապա
խանութը ինչ պիտի ընես :

— Պիտի գոցեմ, ըսաւ ու ուրախութեան
նետեց ձեռքը չօքային տուփերուն եւ
մէկ քանի հատ դրաւ գրպանս :

— Բայց ի՞նչ գործի համար, ես ի՞նչ
պիտի ընեմ, հարցուցի :

— Ես քեզի կ'ըսեմ, անհամբեր մի ըը-
լար կ'ըսեմ, կ'ըսեմ :

Հանեց ինձ հարիւր տոլար տուաւ, որ -
պէսզի նոր զգեստ առնեմ, սենեակիս մէկ
ամսուան վարձքը կանխիկ տամ, կօ -
չիկներս ու գուլպաներս գլխարկս եւ ամէն
ինչ վերէն վար փոխեմ :

Ամբողջ ամառուան մէջ հարիւր տոլար
եւ հազիւ կ'անկիպէի :

Վախնալով որ իմ շարաթականիս կը
հաշուէ փողերի հարց մը բարձրացուցի :

— Բայց ես այդքան դրամ չեմ կրնար
վառնել իմ վրայ գլխուս համար, Սահակ
աղա :

— Քեզի ի՞նչ, իմ հաշուիս չէ՞, խորճէ,
այդ գումարը քեզի բացէի :

Երկրորդ օրը մենք ճամբայ ելանք դէ-
պի նիւ - Եորք, բայց ես տակաւին ան -

տեղեակ էի առաքելութեան նպատա -
կին :

Գ.

Ճանապարհին գնացքին մէջ ես տեղե -
կացայ Սահակ աղային վերջին ստատու-
ներուն :

Երբ ան « Լա Սալ » կայարանը հասաւ,
ուր մենք պիտի հանդիպէինք իրարու շատ
տարօրինակօրէն փոխուած խուցաւ ինձ :

Շատ ուղադրութեամբ դիտեցի, բայց
չկրցի հասկնալ :

Իմ աչքիս ի՞նչն էր տարօրինակը :

Գնացքի մէջ ես նշմարեցի, որ Սահակ
աղան իր մազերը սեփ սեւ ներկեր էր :

Միայն անկեղծութիւնը այլեւս ղեկը
կրնար փրկել եւ բացատրել ինձ մեր նիւ
Եորք երթալու նպատակը :

Պոլսէն կը հասնէր աղջիկ մը, Սահակ
աղային հարկացուն, մենք պիտի երթա -
լինք դիմաւորելու եւ բերելու Շիքաօ :

Ձիս իր հետ կը տանէր, որովհետեւ ապ -
հակառակ երեսուն տարի Ամերիկա ապ -
րած ըլլալուն անգլիներէն մէկ կը կաղար
եւ մէկը պէտք էր որ գոծերը տեսնէր,
ապա խօսէր խղիւղներու վերաբերմամբ,
որոնց մասին Սահակ աղայի կողմէ խօ -
սիլը անպատշաճ էր :

ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՎԱՆՅ

(Շար. - 2)

ՅԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՏԻՅԱՆ — Հ. Յ. Դ. Մէն — Ժերմի
Հայաստան խումբը ցաւակցութիւն կը
յայտնէ — Այլի Տիկին Սիրարփի Սի —
մոնեանի, Տէր եւ Տիկին Համարձում
Սիմոնեանի եւ Զաւին Տէր եւ Տիկին
Յակոբիկ Սիմոնեանի եւ զաւակներուն,
Տէր եւ Տիկին Սերոբ Քէչէեանի եւ զա-
ւակներուն, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մաւ-
եանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին
Խորէն Ուրուսեանի եւ զաւակներուն, Պ.
Պաղտասար Տիրատուրեանի եւ զաւակ —
ներուն եւ համայն ընտանեկան պարա —
զաներուն, իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր,
մեծ հօր, աներին, ազգականին, խնա —
միլին ողբացելով՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ
մահուան առթիւ :

ՓԱՐԻՋ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԱՐՏԻՅ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբեր, Տօն է Վե —
րացման Սուրբ Խաչի, Խաչվերաց է :
Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր-
տիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի
հանդիսաւոր բաղմամբ Ս. պատարագ :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԻԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, (Կա —
թողիկոսական պատուիրակ Հայոց եւ —
րպայի) :
Սկիզբ ժամերգութեան՝ ժամը 8:30ին,
պատարագ՝ ժամը 10ին :
Երեկոյեան ժամը 4ին կը կատարուի
ժամերգութիւն, եւ Խաչվերացի մեծա —
հանդէս ԹԱՓՕՐ — ԱՆՌԱՍՏԱՆ՝ ռէհա —
նով :

×

Երկուշաբթի, Սեպտ. 13, յիշատակ է
Մեռելոց :
Նոյն եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Ս.
պատարագ կը մատուցուի, եւ յաւարտ
պատարագի կը կատարուի ՀՈԳԵՀԱՆ —
ԳԻՍՏ վասն ՀԱՄՕՐԻՆ ՆՆՁՆՅԵՆՈՅ :

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Սեպտեմբեր 12ին, Վերացման
Խաչի տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ
եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսա-
ւոր պատարագ եւ յաւարտ պատարագի
կը կատարուի Անդաստան :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԴԱԻԻԹ Ծ. ՎՐԴ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8:30ին,
Պատարագ ժամը 10ին, Անդաստան ժա-
մը 11:30ին :

ՀԱՄԱՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԵՊԻ

ՆՈՐ ԿԵՍԱՐԻԱ ՄԵՐ ՆՈՐ ԲՈՅՆԸ
Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միւսթիւնը
առաջին անգամ ըլլալով կազմակերպած է
ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Հայրենակիցներուն եւ փափաքող բարե-
կամներուն համար Հոկտ. 8էն 23
բարեկամական գին՝ 2450 ֆր.
ղրկել՝ անցազիր եւ չորս նկար
առ հաշիւ՝ 500 ֆրանք
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ԱՌԻԹԸ ԵԶԱԿԻ Է
Ուխտագնացութիւն՝ Նոր Կեսարիա,
Հրաւիրուած ենք հանդիսաւոր բացման
Թալա Պաղտայի : Այցելութիւն Սուրբ
Էջմիածին : Այցելութիւն՝ Հայաստանի
տեսարժան վայրերը
Արձանագրութեան համար ամէնէն ուշը
ղիմել մինչեւ Սեպտեմբեր 15՝
Յակոբ Վէլիբեանի՝
84, rue A. Guyot, 92270 BoisColombes
Tél. 242-14-81
Դէորդ Սաստիթեանի
18 rue de Picardie, Paris 75003
Tél. : 887-99-06

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այլի տիկին Հայկանոյ Թէրզեան իր
ամուսնոյն մահուան 4րդ տարեկիցին առ-
թիւ, հարիւր Քրանք կը նուիրէ ի նը -
պաստ Լիբանահայութեան : (Ստանալ
«Յառաջ»-ն) եւ հարիւր Քր. Յառաջին :

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Ալֆարվիլ — Հայ Մշակոյթի Տան Վար-
չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր
անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր
ժամը 20:30ին քաղաքապետութեան հան-
դիսասրահ 22, Ռիւ Վոլթէր :
Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման
պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր :
Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ :

ԿՈՒՋՈՒԻ

Կին մը կամ օրիորդ մը կը փնտռուի
ընտանիքի մը մէջ ընտելեալներին համար,
լաւ վճարում, կարելի է նաեւ մայր ու
աղջիկ մը կամ երկու քոյրեր : Երթեւեկ —
կուրսերու դիմարկութեան համար, բնա —
կութիւն եւ ճաշ ալ կարելի է կարգադրել :
Մանրամասնութեան համար, գրել՝
APARATYAN V.
10, allée Louis-Blériot
93390 Clichy-sous-Bois

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒ

Լիբանահայ երիտասարդ մը հաշուապահի
աշխատանք կը փնտռէ, դիմէ Քրանս —
բէն, անդերլէն (եւ հայերէն) :
Դիմել Յակոբ Քիւրտուկեան,
40, rue de la Colonie
75013 Paris
Կամ հեռագրել 606 93 51 :

Գեղարուեստական
փառասօլի

Կազմակերպուած
ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅՆԵՐԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS

ԼԻՈՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ քոյրերը մանկապարտէզ կը բանան
Սէն Սիւր... լերան կողքին, բուրաստանի
մը մէջ :
Երթեւեկը սեփական քառով մը ապա —
հովուած է, քաջալերեցէք այս ձեռ —
նարկը : Հեռագրել
47 - 28 - 65

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9°

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տօնէր
Երեքշաբթի իրիկուն՝ Դիւանապարտ — մանքը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լաւամիտ ու ջի-էօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ :

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris

métro Louvre

fermé le dimanche

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵՐՈՎԱԿ ՍՍՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարտէյլէն 100 քիլոմէթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

Tél. : 13 ou 79

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպիաններու շուքը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ
ՄԱՏՁԵԼԻ ՊՍԵՄԱՆՆԵՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻՋ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ :

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ-
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն դիւերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շերաթոն պանդոկի շքեղ սրահներուն
մէջ :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ Հանդի-
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ-
տեմբեր 16 :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ — Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի
ժողովը այս Հինգշաբթի (Սեպտ. 9) ժա-
մը 20:30ին, սովորական հաւաքաւորին :
Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ :

×

ԼԻՈՆ — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կո —
միտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հը-
րաւիրէ Լիոնի եւ Ս. Մօրիսի իր ընկեր-
ները, այս Զորեքշաբթի, 8 Սեպտ., երե-
կոյեան ժամը 8:30ին, սովորական հա-
ւաքաւորին :

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտա-
ւորել է : Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ :

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :
Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

« ՅԱՌԱՋ » Ի

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԵԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահադի	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Յաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանուիք	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատա-
րակելի եւ սովորական ծաւալով աղ-
դերու համար են, չորրորդ էջ :
Կանխիկ վճարումը պարտաւորել է :
Առեւտրական եւ այլ ազդերու
մասնաւոր պայմաններու համար,
ղիմել թերթին վարչութեան :

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅՆԵՐԵՐ 13

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —

Լիբանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով
ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը :
ԵՒ ԱՆԱԿԵԱՆՆԵՐ
որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային :

ՕՐԱԲԵՐԲ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՀԱՆՈՒՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖԱՆՍԱ

ՔՈՐՄԻՔԱՅԻ ՑՈՅՑԵՐԸ

Երեքշաբթի օր մթնոլորտը յանկարծ կրկին լարուեցաւ ֆորսիքայի մէջ եւ ի վերջոյ կէս դիւերին մօտ, Այաշլոյի օդակայանը՝ Գամփօ Տէլ Օռօ, ցուցարարները կրակի տուին էօ - Ֆրանսի Պոլիմի 707 մը :

Կղզիին «ինքնավարներն» են որ դործի անցան : Այս անդամուան կատաղութեան պատճառն էր Ֆիէսքի, որ մեծ պարագընդ մը չէ թէեւ (մէկ տարի յետաձգուելով ըստարկութեան դատապարտուած էր : Ալեոյի միջադէպերուն համար) բայց վերջերս բաւական զբոսութեանց օտոյթ տուած էր : Օդոստոս 30ին Ֆիէսքի իր բեռնակառքերով արդեւ ճանդիսա - ցած են Նափոլէոն դրօսանաւին ճամբայ ելլելուն, կ'ուզէր անպայման իր ապ - բանքներն ալ բեռնել, ոմանք նոյնիսկ տեսած էին որ հրացան պարպած է ապա - խոյութեան ուժերուն վրայ : Բայց հաւա - նարար վիշտերը «լաւ տեսած չէին» քա - լի լալըրդ օրուան դատաւարութեան ու - լի վիշտեր վստահեցուցած էին, որ հրացանը օդին մէջ պարպած է եւ Ֆիէս - քի վեց ամիս բանտարկութեան դատա - պարտուած էր (յետաձգումով), որու 15 օրը սակայն առանց յետաձգումի : Երեք - շաբթի օր, ուրեմն իր ազատագրումը կը պահանջէին իր համախոհները եւ մանա - լանդ պարանք փոխադրողներու Սքոա - տա Փոքա սենտիքան, որուն նախագահն է : Ուրեմն ջորսիքական «հակազսպում» փորձէն ցոյց մը կազմակերպած էր : Այս չարժուրին մաս կը կազմէն ոչ միայն ինքնավարապաշտ խմբակները այլեւ ֆե - լի անդամներ : Ժամը 16ին շուրջ շուրս հարիւր հօգի կայարանը հաւաք - ւած էին ջորսիքական դրօշակներով եւ ցուցաստիպակներով, ուր գրուած էր՝ խիստ քա :

Սքոաա Փոքայի շուրջ երեսուն բեռ - նատար կառքեր խմբուած էին եւ պիտի ուղղուէին դէպի քաղաքին կեդրոնը երբ քաղաքան ոստիկանական եւ ապահովու - թեան հանրապետական զօնդերուն (Սէ - լի է) : Ուրեմն ետ դարձ ըրին եւ մօտան - քամփօ Տէլ Օռոյի օդակայանը, պաշա - րելով երկու օդանաւ :

Վիճարանութիւններ, սպառնալիքներ եւ զանազան ապարդիւն բանակցութիւնները պիտի տեսէին մինչեւ ժամը 23 երբ ցու - ցարարները դործագրելով իրենց սպառ - նալիքը կրակի կուտային էօ Ֆրանսի Պո - լիմի : Նախապէս հինգ զինեալ ցուցա - բարներ ստիպած էին անձնակազմը, որ օդանաւ տանի վաղըուղիին ծայրը եւ հոն միայն ձեռնառումներով կրակի կու - տային օդանաւը :

Ներքին նախարարը որոշած է վճռա - կան ըլլալ եւ արդէն ութսուն հօգի ձեր - բանակուած են Գեղեցկութեան կղզիին մէջ, բայց հրդեհումին հեղինակները գեո - լիս ըստուած Զորեքշաբթի առտու :

ԹՈՒՐԳԻԱ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ուսանողներն են որ հաղորդեն որ զաղա - նի տեղեկագիր մը յանձնուած է ծերա - կոյտի արտաքին յարաբերութեանց կո - միտէին, որ կը յանձնարարէ յետաձգել որոշումը ինչ կը վերաբերի Թուրքիոյ մէկ միլիառ տոլարի զինուորական օժան - դակութեան : Տեղեկագիրը կը պարզէ ազդեցիկ դեմոկրատներու տեսակէտը, որոնց համար ամերիկեան քաղաքակա - նութիւնը Թուրքիոյ զինուորական օ - ժանդակութեան վերաբերեալ, որ կ'եր - կարի չորս տարուան վրայ, պէտք է կա - մաց ընթանայ : Առնուազն որեւէ որո - շումը յետաձգուի մինչեւ այն ատեն, երբ ամերիկեան Գոնկըսը (խորհրդարան) պատրաստ ըլլայ նաեւ վերջնական որո - շում տալու Յունաստանի ըլլալիք 700 միլիոն տոլարի զինուորական օժանդա - կութեան մասին : Տեղեկագիրը նկատի չառնել կառավարութեան այն պատճա - ռաբանութիւնները, ըստ որոնց խլում մը Թուրքիոյ ամերիկեան կայաններու հա - մաճայնազրին կրնայ վստահել յետա - գայի որեւէ կարգադրութիւն կ'պարոսի չորս, Թուրքերու եւ Յոյներու միջեւ : Տեղեկագիրն հեղինակը՝ Ուիլիամ Ռի - չըրստըն մերժած է որեւէ բան ըսել, պա - արբուակելով որ իր ուսումնասիրութիւ - նը «ներքին աշխատանքի փաստաթուղթ» մըն է, արտաքին յարաբերութեանց կո - միտէին պատկանող : Կառավարութիւնը վերջերս շատ ճնշում բանեցուցած է Ծե - րակոյտի եւ Ներկայացուցիչներու ժո - դովի անդամներուն վրայ, որ որոշում տան Թուրքիոյ օժանդակութեան մա - սին, հակառակ պարագային Թուրքերը կրնան մշտական կերպով փակել ելեկ - տրոնիկ այն երեք տեղեկատուութեան կայանները, որ կան թրքական հողին վրայ, իբրեւ Ատլանտեան անդամի մաս - նակցութիւն : Տեղեկագիրն մէջ կ'ըն - դունուի որ Թուրքերը կրնան կարծրացը - նել իրենց դիրքը կայաններու հարցե - բուն համար, բայց կը կասկածին թէ Թուրքիա որեւէ այլ «եղոյթ» ունենայ, եթէ օժանդակութեան հարցը յետաձգ - ուի մինչեւ զալ տարի :

Տեղեկագիրը ընդհանուր ձեւով կը պարզէ Որհնդարանի դեմոկրատ ան - զամներուն կարծիքը : Ասոնք միշտ ջըն - նադատած են Թուրքիոյ անգիշող դիրքը կ'պարոսի հարցին մէջ :

Բուն կռիւներ տեղի ունեցած են հա - կամարտ ուսանողներու միջեւ Իզմիրի Ե - դէստին համալսարանի Գամփիւսին մէջ եւ 16 հօգի վերադարձուած է որոնց երեքը՝ ծանրօրէն, ըստ մամուլի Անատոլու դոր - ծակալութեան : Ոստիկանութիւնը 13 հո - գի ձերբակալած է : Անգարայի ճարտա - րապետական ակադեմիայի շէնքին առջեւ տեղի ունեցած բախումներու ատեն ու - սանող մը մեռած է :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ ՀԵՌԱՏԻՊ

Երեւան (հեռախոյ, Սեպտ. 2)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԵՇՐԱՆԸ

1976 - 77 ուսումնական տարին սկսած է Հայաստանի մէջ Սեպտեմբեր 1ին : 1349 դպրոցներու միջ այս տարի կ'ուսանին 611 հազար աշակերտներ, որոնցմէ 58 հա - զար մանուկներ առաջին անգամ է որ ոտք կը դնեն դպրոցէն ներս : 35 հազար պատանիներ ու աղջիկներ միջնակարգ կրթութիւն կը ստանան բանուոր երիտա - սարդութեան դպրոցներուն մէջ, դիւեր - օթիկ եւ յատուկ ուսումնական հաստա - տութիւններու աշակերտներու թիւը կը հասնի 11 հազարի : Մանկավարժական

Քանի մը տղա

ՊէՅՐՈՒԹԻ մէջ կռիւները կը շարու - նակուին ըստ աջ թէ ձախ զինուորական զեկոյցներուն :

ԳԱՀԻՐԻԻ Ժողովրդական Թաղամաս - բէն՝ Սայեստա - Զէյնապի եւ էլ - Ահ - զարի մէջ, բուն բախումներ տեղի ու - նեցած են առջի օր ոստիկաններու եւ քաղաքացիներու միջեւ : Ամբոխը ջարդու - փշուր ըրած է փողոցի լամբարները եւ նոյնիսկ երկու ուստիկատուն յար - ձակման ենթարկուած են : Կը թը - լի թէ ոստիկանութեան կատարած ըն - թացիք քննութիւն մըն է որ այլ բնոյթ տուած է եւ իսկական կռիւի վերածուած, 8000 հօգի ձերբակալուած է : Գործողու - թիւնը կը վերաբերէր ձերբակալելու դէն - քի մաքսանենդներ , ինչպէս նաեւ թըմ - բեցուցիչի եւ պոռնկագրութեան :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Ներքին նախարարութեան մէկ պաշտօնեան զաղտնի տեղեկագիր մը պատրաստած է, ըստ որուն 1978ին Գա - լիլիոյ բնակչութեան մեծամասնութիւնը արար պիտի ըլլայ : 1975ին միայն ա - բեւմտեան Գալիլիոյ բնակչութեան 67 առ հարիւրը արար էր մինչ ընդհ. բը - նակչութեան միայն 14 առ հարիւրը ա - բար է : Այս կացութեան առաջն առնելու համար, տեղեկագիրը կ'առաջարկէ ջըն - ջել ընտանեկան նպաստները բազմապատ - ընտանիքներուն, քաջալերել արար ու - սանողները որ արտասահմանեան համա - լսարան երթան եւ հոն մնան եւ սահմա - նափակել արար գործաւորութիւնը իս - բամեկեան ճարտարարուեստի մէջ :

ՎՐԻՊԱԿ. — «Յառաջ»ի Սեպտեմբեր 8ի թիւին, (Ա. էջ) Մաքսիմոս Ե.ի յայտա - բարութեան մէջ, տողերը իրարու խառ - նուած ըլլալով, անհասկնալի դարձած է Բ. պարբերութեան. մէկ մասը որ հրդ - տողէն պէտք է ըլլայ. — « Թող լաւ գիտ - ցուի որ նուիրակա՛ն կը նկատուի Պաղես - տինեան դատը : Այդ հարցը պէտք է ա - րագ եւ արդար լուծուի մը գտնէ : Միա - կը նշանի որ մեր քեները բացինք Պա - ղեստինցիներուն ... եւն. » :

խումբերը ամբողջացած են 2200 նոր մասնագէտներով, որոնցմէ 1800ը բարձ - րագոյն կրթութիւն ունի : 42 հազար ու - սուցիչներ լծուած են հասնող սերունդի ուսման ու դատարարակութեան դործին : Միայն այս ուսումնական տարին 7.5 մի - լիոն ուսուրի տրամադրուած է դպրոցնե - րու նիւթական հիմքի ամրապնդման հա - մար :

×

ՍՓԻԻՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱՂՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի «Սովետական Գրող» նո - բակաղմ հրատարակչութիւնը 1977ին պի - տի հրատարակէ սփիւռքի հայ կարգ մը գրողներու գործերը : Այսպէս, լոյս պի - տի տեսնեն Ուիլիամ Սարգսեանի տասնեակ մը պատմուածքները՝ Գրիգոր Քէչիչեա - նի թարգմանութեամբ, Զահրատի բա - նաստեղծութիւններու հաւաքածոն , Յա - կոբ Օշականի պատմուածքները, վէպ - բը , Թատերախաղերը , յօդուածները՝ «Գրական ժառանգութիւններ» խորագով, Թորոս Թորանեանի ճամբորդական աղ - նարկներն ու դրական դիմանկարները՝ «Ուր են տանում ճամբաները» խորա - գրով :

×

ՀԱՐԱՆՍԻԿԱԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստան այցելած են հարաւ - սլավ դիւղատնտեսագէտներ : Հիւրերը այցելե - լով խաղողագործութեան , գինեգործու - թեան եւ պտղագործութեան գիտական հետազոտական հիմնարկութիւնը, ծանո - թացած են խաղողի եւ պտուղներու մշա - կոյթի մեթոդներուն : Մեծ հետաքրքրու - թիւն ցոյց տուած են տեւական սառեց - ման մեթոտով պտուղի եւ բանջարեղէնի վերամշակման ուղղութեամբ հայ գիտ - նականներու կատարած հետազոտութիւն - ներուն :

×

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԱՆ

Հայաստանի Ժողովրդական ստեղծա - գործութեան տան մէջ կազմակերպուած է ինքնուս նկարիչ Սպարտակ Հայրա - պետեանի գործերուն ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են երեսուն աշխատանք - ներ՝ բնանկարներ, դիմանկարներ եւ նա - թիրմորթներ :

×

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԹԵԹԵԻ ԱԹԼԵԹՆԵՐՈՒ

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Սորհ. Միութեան թեթեւ աթլետի խմբական ախոյեանութեան մրցումները տեղի ունեցած են Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտը : Մրցումներուն մասնակ - ցած են աւելի քան վեց հարիւր մարզիկ - ներ : Երեք հազար մեթր արդեւալագրի ա - խոյեան հանդիսացած է 24 տարեկան Ե - բեւանցի մարզիկ Արտաշէս Միկոյեան, որ տարածութիւնը կտրած է 8 վայրկեան 52,4 երկվայրկեանէն : Լեւիտակայնի Յովհաննէս Ստեփանեան ցատքի մէջ եր - րորդ հանդիսացած է՝ 7,52 մեթր ցատ - քելով :

«ԵՒ ՍԱԿԱՅՆ»ԻՆ ԲԱԺԻՆԸ...

0

Մեր նախորդ խորհրդակցումը կը յանձնարարարէինք « միտք պահել » ա - նունը փարիզի « Հայ Արուեստի Զար - դացման Միութեան » (Քաթրա), — բա - ռին անխաթար առումով ՄՇԱԿՈՒԹՅԱՆ - ՅԻՆ ծառայութեան կոչուած արուեստ - տագէտ — արուեստասէրներու համախմ - րումին, որ թէեւ հինգ տարիներու վաս - տակ ունի արդէն, սակայն մասնուած է ներթափանցող անձկութիւններու :

Միութեան անխոնջ վարչը՝ Պ. Գրի - զոր Համբարձումեան, որ արուեստի ազ - նիւ կիրքին կը միացնէ մշակութային շարժումը ժողովրդականացնելու տեն - դը, փարիզի մեր պաշտօնակից «Յառաջ»-ի մէջ անդրադառնալով պիտոճէական լուրջ դժուարութիւններու՝ կը գրէ.

— « Ակներեւորէն յայտնի կ'ըլլայ որ գուտ մշակութային եւ արուեստի մամ - րով փորձուած շարժումը ինքզինքն պար - տաղբիւր աստիճան հզօր պահանջներ ստեղծելու ասակ չէ տակաւին՝ այժմ - եան Հայկական Սփիւտի պայմաններով, մինչեւ իսկ եթէ համագումար ըլլանք բո - լորս ալ թէ այդ ալ մարայ մըն է ազ - գապահանքով :

... « Քաթրա հասած է այլեւս հանգ - րուանի մը, ուր՝ ունենալով հանդերձ գեոմետրիքի իր տարած սկզբնական աշխատանքին՝ պարտի հարց տալ ինքն իրեն թէ շարժումը որո՞ւ եւ ինչո՞ւ հա - մար շարունակելու հարկին տակ կը գտնուի :

« Եթէ սահմանաւ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին կարեւոր գտնել միջոցնե - րը իր անբաւարարութիւնները լրացնելու եւ պէտք եղած որակն ու տարողու - քիւնը չպարտադրուին՝ ժամանակի եւ միւր-ակամի գեոմետրիքները արդարա - նալի չեն մնար »:

Աւելցնենք ամօրեայէս որ Պ. Համ - բարձումեանի երկարաշունչ յօդուածա - շարքէն քանի մը տողեր միայն մէջ բե - րինք : Երեք մասերէ բաղկացած իր տե - ղեկատուութեանց, լուսարանութիւննե - րուն եւ պարզաբանութիւննե մէջ՝ ան - կը յիշատակէ թէ՛ դրականը թէ՛ բացա - տականը, թէ՛ հրճուածութիւնը թէ՛ տխրաւի - թը, եւ — ընդգծենք էականը — յուսա - հաստական շեշտ չունի. տրամադիր չէ ընկերակիւն : Ընդհակառակն, կը հաստատ - րի կարելի է դարձման ներթափանցող անձ - կութիւնները, եթէ մասնակից արուեստ - տագէտներուն ու արուեստի հաւատա - ւոր անդամներուն չափ զոհարեմով գիտ - նան նաեւ Հայապահպանումով մտահոգ Հայ մարդիկ ...

Աւելին :
Պ. Համբարձումեան կը պարզէ հան -

րութեան որ «Հայ Արուեստի Զարգաց - ման Միութիւնը» պիտի շարժուի լոկ երգանուագային որակաւոր նախաձեռ - նութիւններու մարզին մէջ, երաժշտա - կան արուեստի շրջագծին մէջ : «Հըն - չած է ժամը մօտեմալու արուեստի բո - լոր միւս գեղեցիկներուն, եթէ կարեւորագ - ւորագուստ պահել շարժումը »:

Հրատարակած են արդէն Ռուբէն Մե - լիքէն Փրանսերէն բանաստեղծութիւն - ներ եւ կը ծրագրեն հրատարակել երկու նոր «տետրակ»ներ՝ մին ժամանակակից իրանահայ բանաստեղծներու՝ յատկա - նշական էջերով, միւսը՝ ողբ. Բիւզանդ - թոփալեանի նուիրուած :

Պիտի չուզենք մեր յոռետեսութիւնը խառնել Պ. Համբարձումեանի ազնիւ խանդավառութեան ու չափաւոր մտահո - գութեան, եւ պիտի մտախնդրէ որ շար - ժումը չկասի :

Սակայն, եթէ հարցին խմբագրական սիւնակէ մը ներս մուտք հարկ է արդա - րացնել՝ պիտի ուզեմք ընդհանրական - րէն ազգային վէրքը նշարակել ու բնի , թէ մշակութային անխառն շարժումնե - րու եւ բարձրորակ իրագործումներու հանդէպ հետաքրքրութիւնը — մանա - ւանդ ԶԵՆՈՒՍՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ — օրէ օր կը դառնայ աննշան փոքրամասնութեան մը միայն յատուկ արժանիք :

«Քաթրայի նման կորիզներ ոչ միայն Հայապահպանումի, այլեւ հայապահա - չումի աղբու, յարգելի, լուրջ ու հազ - ուսագիտ միջոցներ են : Բաւական է թեր - եւս յայտնել որ Փրանսական արուեստի շրջանակներուն մէջ ցարդ իրագործուած աշխատանքը իր պատուաբեր անդրա - դարձները ունեցած է :

Սակայն մեր դժբախտութիւնը հոն է որ, փոխանակ ԱՐՈՒՆՍՏԻ ԴԵՍՍՊՆԵՆՆԻՐՈՒՄԻ մենք մեր քաղաքակրթութիւնը կը փոր - ձենք վտանգի ... ոսկեղմէք թաճար - ներու, առ ու պատու ձեռնարկներու , անտրակ եւ ձախորդ ցուցադրութիւննե - րու :

— « Եթէ պէտք եղած որակն ու տա - լողութիւնը չպարտադրուին, կ'ըսէ Պ. Համբարձումեան, ժամանակի եւ միւր-ակամ գեոմետրիքները արդարաւալի չեն մնար »:

Հանրութիւնը կ'ըմբռնէ՞ այս տողին ետեւ պարտկուած արդար անտանջումը :

Մենք երա՞մ - երամ կը խոսենք դէպի հասարակ նուազածութեան սրահները , աժեմ — չաժեմ կը հարստացնենք իր « Նունե » — Նունե՛ններուն եւ էսթրատա — յին երաժշտութեան «յաղթական» երկր - ներուն » համար, բայց երբ բարձրորակ արուեստը կը խօսի՝ կը նախընտրենք կեկերլ տան բազմոցներուն վրայ եւ գո - հանալ հեռադիւրանային թեթեւ ժամանց - ներով. տարբեր խնդիր՝ որ բոլորս ալ « հայապահպանում » կը ծածկենք եւ « հայաճանաչում » կը հորովենք շարու - նակ :

Ծախսը «արուեստ»ին եւ անգին ար - ուեստին այս գոգարհեղ ի՞նչ ենք ու՛ թէ դատապարտելու համար առաջնը, այլ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

0

Հայաստանի լուսաւորութեան նախա - րարութիւնը Ապրիլ 30ին հաստատած էր Հայոց Պատմութեան դասաւանդութեան նոր ծրագիրը՝ դործադրելի ներկայ ու - սումնական տարեշրջանէ սկսեալ : Այս նոր ծրագիրը կը վերաբերի նախակր - թարաններու 7 եւ Տրդ ու միջնակարգ - վարժարաններու 9 — 10րդ դասարաննե - րուն (*) :

Դասաւանդութեան համար նախատես - ուած ժամանակամիջոցն է՝ եօթնէն տաս - ներորդ դասարաններուն համար, ընդա - մէնը 77 — 78 ժամ, բաժնուած հետեւեալ ձեւով. — 7րդ եւ 9րդ դասարաններ՝ տա - րին 22ական ժամ, 8րդ եւ 10րդ դասա - րաններ՝ տարին 17ական ժամ :

Առ ի ծանօթութիւն հետաքրքրական է գիտնալ դասաւանդութեան նիւթերը դա - սարանի կարգով : Եօթներորդ դասարանի աշակերտներուն համար սահմանուած է հայ ժողովուրդի պատմութեան այն եր - կար ժամանակաշրջանը , որ կ'երկարի հնադարեան համայնական ու սոցիալա - րական կարգերէն մինչեւ ռուսական բա - նակներու մուտքը Արեւելեան Հայաս - տան : Յաջորդ՝ ութներորդ դասարանի ա - շակերտներուն համար սահմանուած է Արեւելեան Հայաստանի Ռուսաստանի կցումէն մինչեւ ԺԹ. դարու վերջերը եր - կարող պատմութիւնը : 9րդ դասարանին մէջ պատմութեան ժամանակաշրջանը կը սկսի Հայաստանի ի. դարու սկիզբները նիւթով ու կը վերջանայ Խորհ. Հայաս - տան ընկերավարութեան յետագայ զար - դացման ժամանակաշրջանի պատկերա - ցումով : Վերջինը՝ տասներորդը, դասա - ւանդութեան նիւթ ունի ընկերակրական հասարակութեան ամբարշտումը եւ մին - չեւ մերօրեայ հասնող տարիները : Անհրաժեշտ է ճշդել, թէ ներկայ՝ 1976

միայն ընդգծելու համար թէ երկրորդն է փրկարարը :

Եւ եթէ որոշ դասակարգ մը առաջնութ - վընայ ... փրկուիլ թրջական երգի կա - պանքներէն, երկրորդով միայն կը յա - ւերթանայ Հայութիւնը :

Ո՞վ պիտի կարենայ համոզել հայ ու - նեւորը, թէ Աստուծոյ տան չափ էա - կան է Արուեստի տաճարը, եւ եթէ կ'ու - զէ անմահանալ, բաւական չէ երկնքի թաղաւորութիւնը : Կարեւորը՝ Ազգը երկ - րի վրայ կարենալ ապրեցնելու հարցն է , որ խոնկելով եւ աղօթքով չիւրադորուիր : — Անհրաժեշտ է ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՇՈՒՆՁԸ :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

1977 ռուսամիտական տարեշրջանը կարգ - մը լուրջ դժուարութիւններ վերապահած է թէ՛ ռուսացիներուն, թէ՛ աշակերտ - ներուն, այս մարզէն ներս : Արդարեւ , մինչեւ անցեալ ռուսամիտական շրջանը , որ վերջ գտած էր Յունիսին, դործադրու - թեան դրուած էր Հայոց Պատմութեան դասաւանդութեան նախկին ծրագիրը, ո - րով 1976 - 1977ը, փոխանցման ժամանա - կաշրջան մը կը նկատուի : Հետեւաբար , դասարանէ — դասարան անխուսափելի պիտի դառնան պատմութեան կարգ մը երեւոյթներ կրկնութիւնը եւ կամ անձա - նօթ էջերու ռուսացումը : Ընդհանուր ձե -ւով բոլոր դասարաններն ալ ծանրաբեռ - նուած պիտի ըլլան : Այս կրողութիւննե - րը նկատի առնելով է , որ լուսաւորու - թեան նախարարութիւնը յատուկ կար - դաւորութիւններ ըրած է բացառաբար ներկայ տարեշրջանին համար(**) :

Նոր ծրագրով սահմանուած կարգ մը նիւթեր արդէն պատկերացուած են մա - մուլով : Ընդհանուր դադարի մը կար - մելու համար կը ներկայացնենք 7-8րդ դասարաններու դասընթացներուն ա . ուղին երեք նիւթերը մանրամասն :

Հնադարեան — համայնական եւ սոցի - ակտիքական կարգերը Հայաստանի մէջ . Ա. միւր — Հայաստանի հետաւոր անցեալին (դասաւանդութեան յատկացուած է մէկ ժամ) :

Հնադարեան — համայնական կարգերը Հայաստանի մէջ : Հայկական լեռնաշ - խարհը : Հնադարեան մարդուն բնակա - վայրերը : Հայկական լեռնաշխարհի ցե - դերն ու ցեղախումբերը : Անոնց ընկերա - յին . տնտեսական կարգաւարքը : Հնա - դարեան — համայնական կարգերու քա - ղայութիւնը եւ դասակարգային դոյալիճա - կի հաստատումը :

X

Բ. միւր — Սոցիալիստական կարգերը Հայաստանի մէջ (3 ժամ) :

Բիւրյանի (Ուրարտու) : Բիւրյանի - Ուրարտու սոցիալիստական պետութեան կազմութիւնը : Ընկերային — տնտեսական յարաբերութիւնները : Պետական կառոյ - ցը : Երեւոյթներ (Երեւան) հիմնադրու - թիւնը : Բիւրյանի լիցիւններու դերը հայ ժո - ղովուրդին կազմաւորման հոլովութիւն մէջ :

Հայ ժողովուրդի կազմաւորումը :

Բիւրյանի լիցիւններու եւ տեղացի այլ ցե - դերու ձուլումը հայկական ցեղերու հետ : Հայկական պետական կառոյցներու ծաղումը : Հայաստանի տնտեսական զար - դացումը :

Հայկական միացեալ պետութեան կազ - մութիւնը եւ գոյացումը :

Մեծ Հայքի սահմաններու ընդարձա - կումը : Երկրին տնտեսութիւնը : Արտա - շատի կառուցումը : Հայաստանի ներքին եւ միջազգային դոյալիճակը Գ. Ա. առաջին դարու սկիզբը : Տիգրանակեանի կառուցումը : Տնտեսութեան զարգացում - մը : Ընկերային — տնտեսական կարգու -

ՀԻՆ ԷՋՆՐ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՅՈՂ ՀԱՐՍՆՅՈՒՆ

0

Բոլորը հասկնալէ յետոյ՝ ես անցայ գործնական քայլի :

Անկեղծօրէն որոշեցի օգնել իմ բարե - կամին :

— Դուն աղջիկը տեսած ես հարցուցի :

— Ոչ, չեմ տեսած, պատասխանեց Սա - հակ աղան :

— Ապա ի՞նչպէս պիտի ճանչնանք դե - րար, շարունակեցի ես :

Պատասխանի փոխարէն գրպանէն նա - մակ մը հանեց եւ երկարելով ինձ ըսաւ .

— Կարդա , ամէն բան կը հասկնաս :

Կը գրէր հարսնուրի մայրը, որ իր աղ - ջիկը կանաչ թաշկինակ կ'ունենայ իր ձեռ - քին Նիւ Եորք նաւահանգիստը :

Մարտէյէն ինչ նաեւ որ ճամբորդեն , անկէց հեռագիր կուտան :

— Աղջիկս միշտ կ'ըմբռնու համար հա - րադատ եղբարն ալ հետը զրկեցի , կ'ա - լելցնէր մայրը , ի հարկէ անոր ճամբու ծախքերու իճապին կը նայիս :

— Այսպէս դիւար կը գտնենք եղբա - կացուցի ես :

— Մտիկ ըրէ , զեղ մէկ քանի խրատ - ներ տամ , տահա դուն չօճուիս ես , լըր - ջօրէն սկսաւ Սահակ աղան , որուն ես սկսայ պարոն Սահակ կանչել այլեւս , նայէ որ ինձ քիչ մը մեծ մարդ ցոյց տաս , հարուստ առաքինի եւ երիտասարդ , յե - տոյ նայէ որ բոլոր ծախքերը տեղը առ - նեն , յարկ եւ պատիւը պակաս չըլլայ , մինչեւ գործը դուրս բերենք , մէջ մըն ալ նայէ որ ուրիշ հայու չձանթացնենք , ով գիտէ , ինչ կ'ըլլայ ինչ չըլլայ , շուն մար - դը շատ է , վերջացուց անիկա :

Ես շատ քիչ բան հասկցայ այդ խը - րատներէն , բայց «չառ լաւ , Պ. Սահակ» , ըսի պատրաստակամութեամբ :

Պ. Սահակ դրամը ինձ մօտ թողուցած էր եւ ես ուզածիս պէս պիտի վատնէի , թէեւ խիստ քոնթրօլ կ'ընէր վրաս անոնց գալէն առաջ ոչինչ չձախտել :

— Տես ես լաւ էլլովիս չի հաւայ , առ - նոնք թող դան յետոյ :

Նիւ Եորք հասնելուս մենք եղանք Յոր - իզլինիւրի վրայ վարսոց օթէլ մը :

— Անոնք որ դան կը փոխադրուինք լաւ տեղ մը , փափայց ինձ Պ. Սահակ :

Հինգշաբթի օր կը հասնէր այն նաւը , որուն վրայ պիտի ըլլար Պ. Սահակի Օր . Մաքրուհին :

Հինգշաբթի առաւօտ մենք փոխադրուե - ցանք Ֆրենս ձոր՝ օթէլը , վարձեցինք եր -

կու սենեակ , մէկը մեկ համար , իսկ երկ - րորդը Օր . Մաքրուհի եւ իր եղբոր :

X

Առաջին անգամ , Պ. Սահակ ինձ առաջ ընեց դիմաւորելու համար :

— Գնա , առաջ դուն տեսնուիր եւ յե - տոյ բեր ծանօթացուր ինձի :

Ես մտայ նաւ եւ կը փնտռէի կանաչ թաշկինակը , երբ լսեցի հայերէն խօսքեր , ետիս դարձայ՝ կանաչ թաշկինակն ալ տե - սայ եւ .

— Բարեւ ձեզ , պատասխանեց երիտա - սարդ պարոնը եւ ծանօթացուց ինձ իր քոյրը իրեն իմ հարսնացուն :

— Պ. Բէշլիեանը ես չեմ , վրայ բերի աճապարանքով , քիչ յետոյ ես ձեզ կը ծա - յօթացնեմ ձեռ փետացուին հետ , հրա - չալի մարդ է , առաքինի , հարուստ եւ ե - րիտասարդ . աւելցուցի դաս լաւ սովո - րողի մը պէս :

Այն ատեն հասկցայ , որ Սահակի սե - ղանի վրայի պատկերը այս հարսնացուն էր :

Ես առաջնորդեցի դանոնք դէպի Սահակ աղան :

Անա ձեռ փետացուն , օրիորդ ըսի , ցուց - նելով իմ բարեկամը :

Օր . Մաքրուհին հազիւ ձեռք տուաւ :

Եղբայրը նոյնպէս դժկամակելով բարե -ւեց :

Սահակ աղան ուրախ էր :

Հարսնացուն եկած էր իր համար եւ ի - րենն էր , ահա անոր եղբայրացութիւնը : Մինչեւ կէսօր հազիւ մենք վերջացու - ցինք Ամերիկեան զաղթականական օրէն - քի տրամադրութիւնները եւ դուրս ելանք դէպի Փրենս ձոր՝ պանդոկ :

Փրենս ձորը Նիւ Եորքի ամէնէն չքեղ պանդոկներէն մէկը կարելի է հաշուել :

Սահակ աղան կեանքին մէջ այդ տեսակ - վայր ոտք կոխած չէր եւ բացէն «յամլա - յի» կ'ըլլար :

Զուլացուցի իրեն , որ քիչ մը համար - ձակ շարժի եւ չցուցնէ իր շտապ - թիւնը :

Սահակ աղան ինձ յանձնած էր խօսիլ հարսնալիքի , տեղի , կերպի եւ ժամանակի բոլոր խնդիրներու վերաբերմամբ :

Իրիկունը մենք նստանք օրիորդին սեռ - եակը եւ խօսեցանք հասարակ հարցերու , շուրջը , ճամբու տպաւորութիւններու , ինքնապաշտի , Ամերիկայի վրայօք , քիչ մը օրէն խօսեցանք , քիչ մը ճաշակի եւ քիչ մըն ալ ամուսնութեան խնդիրներու մա - սին :

ՎԱՀԱՆ ԹՈՌՈՎԵՆՅ

(Շար . - 3)

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ՀԱՍՅՔԷ

— X —

Ռումէնները միշտ մասնաւոր շահաւորութիւն մը ցուցաբերած են կեանքի մէջ պահելուն համար, երախայի մը ծնունդը, օրինակ, ոչ միայն մեծ ուրախութեան մը աղբիւր է, այլ նաեւ առիթ՝ վաճառելու արարողութեան մը: Նոյնն է պարզապէս ամուսնութեան, գիւղական աւարական հարսանիքի ուրախալիւր հանձնարարութեան: Անշուշտ, ընկերային իրականութիւնները արարողական նոր փոփոխութիւններ առաջ բերած չեն, այնպէս որ, այսօր քիչ զիւղեալ մէջ եւ հազուադէպօրէն քաղաքներու մէջ, երբ կ'ունենան դեռ հարսանիքներ, ըստ իրականութեան սովորութիւններուն: Ինչպէս կարելի է քանի մը տողով գաղափար մը տալ Ռումանիոյ մէջ տեղի ունեցող աւանդական հարսանիքներու դեմքով իրականութեան մասին: Մասնաւորէն ընկերային կարծիքը ունին, թէ իր ֆոլկլորիք իրականութիւնը կը հանդիսանայ ժողովրդական մեծագոյն ուրախութիւնը:

Աւանդաբար, հարսանիքը առ նուագներէն օր կը տեսէ, ամէն օր իրարմէ տարբեր ըլլալով: Բնականաբար, ներկայացման հերոսները — որովհետեւ ներկայացում մըն է — երկու երիտասարդներն են,

տարբեր եւ պետական կառույցը: Հայկա-կան պետութեան դերը Փոքր Ասիոյ մէջ: Հայ. հոռոմէական պատերազմները: Հայաստանի քաղաքական վիճակը Ա. դարուն: Հայ ժողովուրդին պայքարը հոռոմէացի եւ պարսիկ նուաճողներու դէմ: Հռոմէացի համաձայնագիրը: Հայկա-կան պետականութեան վերականգնումը: Վաղարշապատի կառուցումը:

Գ. Նիւր. — Հայկական մշակոյթը (1 ժամ):

Ժողովրդական բանահիւսութիւնը: Կրօնքը: Ձեռարուեստները: Թատրոնը:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Նախակրթարանի շրջանը ուր տարի է՝ 1էն 8 Առաջին ասարանը յաճախողներու տարիքն է 7ը: Միջնակարգի շրջանը երկու տարի է՝ 9 եւ 10րդ դասարաններ:

(**) Ծրագիրը, մասնաւորապէս փոխանցման տարեշրջանի դասաւանդութեանց մանրամասնութիւնները ներկայացուցած են լուսաւորութեան նախարարութեան «ծրագրամերթնդական» բաժնի վարիչ Ա. Մանուկեան եւ դպրոցներու գլխավոր վարչութեան տեսուչ Լ. Դաւթեան «Սով. Դպրոց» շաբաթաթերթին մէջ, Օգոստոս 19:

որոնք ամուսնութեամբ կը միանան իրարու, մասնաւոր իրենց կեանքի նոր հան-գրուանի մը մէջ: Նորապսակ ամուսին է, ուրեմն, որ ընդհանուրին ուշադրութեան առարկան կ'ըլլայ:

Անոնց կողքին, հրաւիրեալները — ամէն մէկը իրեն որոշ դերն ունենալով — կը կազմեն ուրախ շքախումբ մը: Առաջին դիմին վրայ, նոր ամուսնացողներու ծնողներն են, յետոյ կնքահայր ու կնքամայր, խնամիկները, պատուոյ երկու տասարդներն ու օրիորդները, գիւղին երախաներն ու տարեցիները: Իւրաքանչիւր մասնակցող հագուած է համաձայն իր ունեցած գերին: Հանդէսին ընդարձակութիւնը եւ մասնաշաղկապները կախում ունի, անշուշտ, տեղւոյն իւրայայտուկ սովորութիւններէն, համապատասխան՝ չըջանի ֆոլկլորի ընտելութիւնէն: Հանդէսը տեղի կ'ունենայ երգերով, պարերով, զուարճութեամբ: Հանդէս մը, որուն նմանը ամէն օր կարելի չէ տեսնել:

Հարսանեկան արարողութիւններուն դիւան — հոռոմէական ծագումը յստակօրէն կը տեսնուի, ընդունալով դակ-կան հուսկանութեան ծիսական խորհրդանշանները հոռոմէական խտուրտ պահերու ժամանակադրութեամբ: Որոշ խելացիներու թիւն մը կը միահիւսուի ուրիշ կարգապահութեան մը, նպատակով բացառապէս նկարչագեղ ներկայացումի մը ինքնատուութեան:

Այն տարրը, որ կը բնութագրէ ուր-մասնական հարսանիքներու մասնաշաղկապները, «ճառն» է, տեսակ մը խօսք, արտասանուած հանդիսութեան առթիւ: Հարսանիքներու բանաստեղծութիւնը, «ճառերը», տարբեր ըստ շրջաններու, ցոյց կուտան, իրենց գեղադիտական ու վաւերագրական արժէքով, ուսմէն հոգեկան մշակոյթի հարստութիւնը: Հարսանեկան ֆոլկլորը ազգագրական երեւոյթներէն մէկն է, շարք մը երգերով, որոնք տարբեր, զորս երիտասարդները կ'արտասանեն պարերու առին:

Ռումանիոյ մէջ, հարսանիքները իրենց հանդիսութիւններու իւրայայտութեամբ կը տարբերին շրջանէ շրջան: Օրինակ, Մարմուրնի մէջ, որ համբաւաւոր է իր հարուստ ֆոլկլորով, հարսանիքները իրենց բացառիկ հմայինքն ունին, զորս կ'արժէ տեսնել:

Հարսանիքի վերջաւորութեան, կը սկսի «հարսին պարը»: Հարսը կը պարէ նախ ուրիշ երիտասարդներու հետ ու յետոյ իր ամուսնոյն հետ: Պարը վերջանալէն ետք, հարսը ըստ սովորութեան կ'անյայտանայ, որպէսզի հարսնետրինքը փնտռեն զինք այսպէս ներկայացման մէջ ներկայացում մը տալով: Կէս դիւ-լերէն յետոյ հարսը վար կ'առնէ գլխուն պսակը, անոր տեղ վզպահ մը դնելով: Անոր ծամերը գլխուն շուրջ կը դարձնեն «պսակ» ի ձեւով, խորհրդանշանը աւանդութեան: Ի վերջոյ, հարսը «կուլայ», նուագածունները կը շարունակեն նուագել, ուրախութեան ճիւղերը կը շատանան, նուէրները տալու պահը հասած է:

այնպէս համոզած էին թէ իր միակ հարստութիւնը իր խոնարհ ըլլալն էր, դասախօսած էին իրեն թէ հարստութիւնը եւ պարծենկոտութիւնը աշխարհի մեծամեծներուն վերապահուած առաքնութիւնն են:

Ռոյան այդ խեղճ ու աղքատ աղջկան առջեւ ծնողադրելով անոր գիտակցութիւնը արթնցուցած էր, բարոյական գեղեցկութեան գիտակցութիւնը, եւ անոր հասկըցուցած էր թէ ինքն ալ մեծամեծներու, զուրներու հաւասար էր իր բարոյական գեղեցկութիւններով: Եւ անար վստահած էր իր հայրը:

Ճուռնա, համբաւէ եւ զերթէ զուրկ այդ պոռնիկը, որ դեղ զնեւոյ համար իր պատուը ծախած էր, զնք գիտեր թէ աշագոյն ծերունիին վրայ հակելով քաւած կ'ըլլար արդէն իր գործած մեղքը եւ որբացած:

Ան գուրգուրալ սկսած էր ծերունի Դուրսին վրայ: Այժմ յիմարը երբ անոր ձայնը լսէր, ուրախութեամբ կը ժպտէր եւ երբեմն իմացակարողութեան մարմարած կայծեր կը փայլիլէին իր աչքերուն մէջ: Ճուռնա, անշուշտ ընդադաբար, երբեմն Ռոյանի եւ Վենետիկի վրայ կը խօսէր անոր եւ կամաց կամաց, խելակորոյս ծերունիին յիշատակները արթննալ կը սկսէին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

« ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ »

Ուրիշ եկած ենք, ուր հասած ենք եւ դէպի ուր կ'երթանք: Պատմահայր Սո-րենայիլի պատմագիտական այս ճշմարիտ սկզբունքին հիման վրայ շարադրուած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան վերջերս լոյս ընծայած «Ակնարկներ հին Հայաստանի արուեստի պատմութեան» աշխատութիւնը որուն հեղինակն է Ակադ. Բար-կէն Առաքելեան: Ակադեմիական արժէքաւոր աշխատութիւնը, մեր ժողովուրդին հնագոյն մշակոյթին եւ արուեստին պատմութիւնը ընդգրկող առաջին ամփոփ ուսումնասիրութիւնը ըլլալէ զատ, կը հիմնաւորէ նաեւ Սորհ. Միւս-թեան ամբողջ տարածքին ամէնէն հին քաղաքակրթութեան օրրանը հանդիսա-ցած Հայաստանի մշակոյթին ազգակա-նական կապը ուրարտականին հետ:

Վերջին 10 - 15 տարիներու հնագի-տական պեղումները ազգագրական րը նոյթի բաւարար նիւթ հայթաղած են եւ, ակադեմիական, անոնց հիման վրայ շարադրած է հայ ժողովուրդին հնագոյն քաղաքակրթութեան պատմութիւնը, ցոյց տուած է այդ քաղաքակրթութեան տեղն ու դերը դրացի երկիրներու մշակոյթներուն մէջ:

1949ին Գառնիի, 1962ին Արմանիի, 1970ին Արտաշատի, ինչպէս նաեւ Օշա-կանի, Սեւանայ լիճի աւազանին մէջ, Երեւանի շրջակայքը յայտնաբերուած արուեստի յուշարձանները յստակ դադա-փար կուտան նոր քարէ դարէն (Ք. Ա. ճրգ դար) մինչեւ Միջնադար երկարող ժամանակաշրջանի զանազան դարերու պատկերը հանրային կեանքի, արտադրութեան, արուեստներու զարգացման, ըստեղծագործութեան եւ այլ մարդեղէն ներս: Մօտ հազար տարուան պատմութիւն մը կ'ընդգրկէ այս հատորը:

Յայտնաբերուած նմուշները՝ այդ մարդոց զուգները քանդակուած տուֆի վր-

Յետոյ զուարճութիւնները կը շարունակուին երեք օր, ըստ աւանդութեան:

Զուարճալի միջնորոտով, որու մէջ տեղի կ'ունենան Ռումէններու հարսա-նիքները, յաւերժացնելով նախնիներու աւանդութիւնը, սովորութիւններու եւ ծէսերու յաջորդականութիւնը կը հանդիսանայ ժողովրդական աստիճանութիւն մը, լի պատմութեամբ եւ բանաստեղծութեան պահերով: Մէկ խօսքով, զրաւիչ ներկայացումներ են՝ հրապուրիչ ինքնատուութեամբ:

Գ. ՎԱՐԴԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ — Մուրատեան վարժարանի վերամուտը տեղի կ'ունենայ Սեպտ. 20-ին, երկուշաբթի առաւօտ:

1976 - 77 տարեշրջանին տեսչութիւնը յանձնուած է Հայր Մերովրէ Վ. Սեդր-եանի, որ անցեալին ձեռնհասութեամբ վարած է արդէն այդ պաշտօնը, նախ-քան Միաբանութեան աթոռակալ ընտ-րութիւնը, իսկ ուսումնապետի պաշտօ-նը կը վարէ Հայր Ռաֆայէլ Վրդ. Ան-տոնեան:

րայ, կնոջ արձաններ եւ անոնց առանձին մասերը ցոյց կուտան վարպետներուն արձանագրած նուաճումները, անոնց արուեստին ներուժները քանդակագործու-թեան բնագաւառէն ներս: Նմուշները գտնուած են Երեբունիի, Թեյլէթայի, Լուսակերտի, Նոր Արշէլի մէջ եւ այլուր: Հատորին մէջ առանձին բաժին մը յատկացուած է մետաղամշակութեան եւ ասոր հիման վրայ ծաղկած ձուլերու եւ դրուագերու արուեստներուն: Ք. Ա. ճրգ դարու կէսէն արդէն պատմական Հայաստանի մէջ զարգացման բարձր աստիճանի վրայ գտնուած է երկաթագործութիւնը: Յայտնաբերուած ձուլարանները ցոյց կուտան մեր նախնիներուն ձեռք ձգած հսկայ յաջողութիւնները թէ արտադրութեան, թէ մշակումի մարդերուն մէջ:

Հեղինակը առանձնապէս քննած է դը-րամին ձեւաւորման ու դրուագման ար-ուեստը: Ասիկա թերեւս այն ճիւղն է, որ կրնայ վերջնական ու ամբողջական դա-դափար մը տալ առեւալ ժողովուրդին քաղաքակրթութեան էությունը մասին: Գիրքին մէջ տեղ գտած են 137 լուսանը-կարներ, որոնցմէ 27ը՝ գունատիւ:

Ուսումնասիրութեան համար հարուստ նիւթ կը պարունակեն կրօնական բնոյթի ծիսակարութիւններուն ծառայած անօթ-ները, որոնց նկարագրութիւնը կատա-րած ու պատմութիւնը ներկայացուցած է հեղինակը առանձին գլուխով մը: Մանրակրկիտ ներկայացուցած է Լոնտո-նի բրիտանական թանգարանը գտնուող արծաթակերտ անօթը՝ գտնուած Երզն-կա, ինչպէս նաեւ Լուվրի թանգարանը գտնուող երկու արծաթեայ անօթները: Բարձրարուեստ ձեւաւորումով, հարուստ բովանդակութեամբ աչքի կը դարձնեն նա-եւ Երեբունիի մէջ գտնուած եւ այժմ համանուն թանգարանը զետեղուած երեք արծաթեայ անօթները:

Ընթերցողը արժէքաւոր շատ տեղեկու-թիւններ կրնայ գտնել նաեւ հին հայկա-կան խեցեգործութեան, կոթողային նը-կարչութեան, ապակեգործութեան, ինչ-պէս նաեւ խճանկարի արուեստին մա-սին:

Այս հատորը լոյս տեսած է ուսերէն եւ անդերէն: Շուտով լոյս կը տեսնէ նաեւ հայերէն:

Գալով Պիանքայի, Ճուռնա սկսած էր դայն ջրով մը պէս սիրել:

Այն գիշերը երբ Սանտրիկօ տունէն քիչ մը հեռու կանգ առաւ, Ճուռնա եւ Պիան-քա իրենց տնական առօրեայ դործերը լմնցուցած էին:

Երկուքը մէկ, սեղանը վերցուցած, պնակները լուսացած եւ անշուշտ բաներու վրայ ուրախ զուարթ շատախօսելով սե-նեակները աւրած էին:

Ծերունի Դուրսը, ժպիտը դէմքին վրայ, անոնց շաղկարատները մտիկ ւրած էր:

Յետոյ, Ճուռնա, աշագուրդի իր ննջա-սենեակը առաջնորւած էր, հոն բարի գի-շեր մաղթած եւ հօր մը պէս անոր ձեռքը համբուրելի յետոյ Պիանքայի ջով դար-ձած էր:

Դուրսը եւ պատմահայրներուն փեղկերը ամբօրէն փակուած, երկու կիները սեղա-նի մը առջեւ նստելով, կանթեղի մը լոյս-ին տակ իրենց կարկառու խօսքն սկսած էին այժմ:

Ճուռնա աչքին պոռոյը Պիանքայի կար-կառուքին վրայ կը հսկէր եւ երբեմն ցոյց կուտար անոր սխալները:

Պիանքա ձեռագործ բանել եւ նաւադ ա-

ծեւ գիտէր, բայց կար կարել չէր գիտեր: Վենետիկի ունեւոր կիները կար չէին կա-րեր:

Արդար ըլլալու համար պէտք է խոստո-վանիլ որ Պիանքա այդ համեստ աշխա-տանքով շատ աւելի կը շահադրդուէր քան թէ մօրը ցոյց տուած գեղարուեստա-կան գործերով:

Պիանքա իր մօրը հակապատկերն էր: Էմբէրիա խիստ ու կնճռոտ նկարաւոր մը ունէր, իսկ Պիանքա՝ պարզ ու խոնարհ նկարաւոր մը:

Վերջապէս Պիանքայի ննջելու ժամն ալ եկաւ:

Ճուռնա առանձին մնաց: Երբ առանձին մնաց, սկսաւ մտածել ու տխրել:

Ո՞վ գիտէ, թերեւս իր երիտասարդու-թեան վրայ կը մտածէր, երիտասարդու-թիւնը, որ պիտի անցնէր առանց սիրոյ, պիտի կորսուէ՞ր առանց հոգեկան գոհու-նակութեան...:

Առանց սիրո՞յ...: Ինչո՞ւ սակայն...:

ՄԻՇԷԼ ԶԷՎԱՔՐՈ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի (Սեպտ. 9) ժամը 20-30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆրէդիլ. — Հայ Մշակոյթի Տան Վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները՝ Հինգշաբթի 9 Սեպտեմբեր ժամը 20-30ին քաղաքապետութեան հանդիսարանը 22, Ռիւ Վոլթէր:

Օրակարգ. Տան Հանդիսաւոր Բացման պատրաստութիւններ եւ այլ հարցեր: Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կիրակի 12 Սեպտ. ժամը 11ին
Նաչապետաց եւ Տօն Ս. Նաչ Մայր
Եկեղեցւոյ

Հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ՝
ՆԻԿՈՂՈՍ Ծ. Վ. ՔԷՀԵԱՅԵԱՆ

Առաքելական Գործակալ Ֆրանսայի
Հայ Կաթ. համայնքին

×

ՈՒՇԱՂՈՒԹԻՒՆ. — Զերմապէս կը խնդրուի Ֆրանսա ժամանող Հայ Կաթ. ղեկներէն որ փութան արձանագրուիլ ժողովրդապետութեան մօտ հեռագրակներով 278-31-93 թիւին (ժամը 8-12): Կամ զրեւոյ վերի հասցէին:

ՇԱՐԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին. —

Լիբանանահայ երգիչ՝ ՍՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
Եւ իր հոգեկոնք իր խումբով
ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ Եւ իր նուագախումբը:
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

ԿՈՒՇՈՒԻ

Կին մը կամ օրերը մը կը փնտռուի
ընտանիքի մը մէջ ընտելացնելու համար,
լաւ վճարում, կարելի է նաեւ մայր ու
սղջիկ մը կամ երկու քոյրեր: Երթեւեկ —
կուլթեան ղեկավարութեան համար, բնա —
կուլթիւն եւ ճաշ ալ կարելի է կարգադրել:
Մանրամասնութեանց համար, գրել՝
APARATYAN V.
10, allée Louis-Blériot
93390 Clichy-sous-Bois

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒ

Լիբանանահայ երիտասարդ մը հաշուապահ
աշխատանք կը փնտռէ, գիտէ ֆրանսէ —
ընէ, անգլերէն (եւ հայերէն):
Դիմել Յակոբ Քիւրտոյի մօտ,
40, rue de la Colonie
75013 Paris
Կամ հեռագրակներ 606 93 51:

ՕՐ. ՄԱՅՏԱ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Եւ

Պ. ՅՈՎՍԵՓ ՊԱՐԱՋԵԱՆ

Ամուսնացած

Աթէնք 28 Օգոստ. 1976 ՓԱՐԻՋ

Այս ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին
Վ. Պէրպէրեան 100 Քր. կը նուիրէ
«Երանայ»:

ԿԻԹԱՌԻ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կիթառի մասնա —
ւոր դասընթացներ կուտայ (նոթատե —
րով), մատչելի պայմաններ, մանրամասն
նութեանց համար հեռագրակներ՝
Պ. ԱԳՂԵԱՆԻ
622-06-58, ժամը 11էն 13 եւ 19էն 21:

Բ Ա Յ Ա Ռ Ի Կ Գ Ի Ն

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԵՆ 14 ՕՐ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — ՆՈՅԵՄԲԵՐ

2400 ՖՐ.

ԳԻՆԻՆ ՄԷՋ ԵՆ. — Օղանաւային փոխադրութիւնը — ամբողջական փան —
սիոն — Ս. կարգի պանդակ — Այցելութիւններ եւ շրջապոյտ — Ընկե —
րացող սպասարկութիւն — Առաջնորդ

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

Գեղարուեստական

փառասօլի

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22:
Փակ է Կիրակի եւ տոնական օրերը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ. — ՓԱՐԻՋ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի. հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզահայ Տիկնայն Միութեան Որ —
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գեղեցիկ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շեքսպիրի պանդակի շքեղ սրահներուն
մէջ:

×

ԱԼՅՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ հանդի —
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ —
տեմբեր 16:

Fonds A.R.A.M

Այլի Տիկին Սիրարփի Սիմոնեան եւ
զաւակները, Տէր եւ Տիկին Համարձու
Սիմոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին
Յակոբ Սիմոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ
Տիկին Սերոբ Քեհեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մովսէս եւ զա —
ւակները, Տիկին Ալին Մովսէս, Տէր եւ
Տիկին Ղազար Սիմոնեան եւ զաւակները
(Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Սի —
մոնեան եւ զաւակները (Քանադա), Տէր
եւ Տիկին Արգար Սիմոնեան եւ զաւակ —
ները (Պաստիսոն), Տէր եւ Տիկին Յա —
կոբ Փափազեան (Լիոն), Պաղտատար Տի —
րատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տի —
կին Սերգի Ուրուսեան եւ զաւակները խոր
ցաւով կը ծանոցանան իրենց ամուսնոյն,
հօր, մեծ հօր, քեռայրին, հօրեղբորը —
դիւի, մօրաքրոջը, քրոջին, սանին, խնա —
միի եւ ազգականի:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

մահը՝ որ պատահեցաւ Օգոստոս 29ին,
իր բնակարանին մէջ:

Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ
Ս. Սահակ — Մեսրոպ Եկեղեցին, ուրկէ
ողբացելին մարմինը փոխադրուեցաւ
Սէն Ժեռոմի գերեզմանատունը, ուր եւ
ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանը:

ՓԱՐԻՋ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՋ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբեր, Տօն է Վե —
րացման Սուրբ Նաչի, Նաչ Մայր է:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր —
տիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի
հանդիսաւոր բաղմամբ Ս. պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԱԵՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, (Կա —
քողիկոսական պատուիրակ Հայոց Եւ —
րոպայի):

Սկիզբ ժամերգութեան՝ ժամը 8-30ին,
պատարագ՝ ժամը 10ին:

Երեկոյեան ժամը 4ին կը կատարուի
ժամերգութիւն, եւ խաչվերացի մեծա —
հանդէս ԹԱՓՕՐ — ԱՆԴԱՍՏԱՆ՝ ուհա —
նով:

×

Երկուշաբթի, Սեպտ. 13, յիշատակ է
Մեռելոց:

Նոյն եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Ս.
պատարագ կը մատուցուի, եւ յաւարտ
պատարագի կը կատարուի ՀՈԿԵՀԱՆ —
ԳԻՍՏ վասն ՀԱՄՕՐԷՆ ՆԵՋԵՑԵԼՈՅ:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Սեպտեմբեր 12ին, Վերացման
Նաչի տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ
Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսա —
ւոր պատարագ եւ յաւարտ պատարագի
կը կատարուի Անդաստան:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԴԱԻԻԹ Ծ. ՎՐԴ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8-30ին,
պատարագ ժամը 10ին, Անդաստան ժա —
մը 11-30ին:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան
ղեկավարութիւնը կը խնդրէ Սերա —
նիկի (Յունաստան) ամառնային բանա —
կումին մասնակցողներէն որ ներդրում
գտնուին այն բոլոր թերթներուն համար,
որոնք կը վերաբերէին բանակումի կազ —
մակերպումին եւ ընթացքին:

Այդ պատճառով տնօրէն կոմիտէն կ'ա —
պահովէ հատուցումը այն օրերուն հա —
մար որոնք եկողները հոն հանդիպին
հակառակ անոր որ լրիւ կատարած էին
վճարումը: Կապ հաստատելու համար,
գրիմել Պ. Հայկ Թուֆանեան. —
657 — 29 — 07, հատուցումի պայմանա —
ժամը որոշուած է Սեպտեմբեր 30:

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS

• CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

(Tup. - 4)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿ. ԱՐՈՒՆՍՏԸ
ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Մոսկովայի մէջ, Սեպտեմբեր 15-ին մինչեւ 18ը Երեւանի Սպենդիարեան թատրոնի խումբը ներկայացումներ կուտայ։ Նոյն խումբը 1969ին Մոսկովայի մէջ ներկայացուցած էր « Ալմաստ », « Անոյշ » եւ « Սայաթ - Նովա » օփերաները։ Այս տարի Սպենդիարեան օփերանի խումբը Մոսկովայի մէջ կը ներկայացնէ հայ դասական եւ ժամանակակից երաժիշտներու գործերը։ Արմէն Տիգրանեանի « Անոյշ », Ալ. Յարութիւնեանի « Սայաթ - Նովա » օփերաները, Արամ ինչապարեանի « Գայեանէ » եւ Կոնստանդին Օրբելեանի « Անմահութիւն » բեմադրւելու, ինչպէս նաեւ վերջերս յաջողութեամբ բեմադրուած Էդգար Յովհաննիսեանի « Սասունցի Դաւիթ » օփերանը - բեմադրւելու կը ներկայացուին նաեւ Չայկովսկիի « Հորատա » եւ Բելինսկիի « Նորմա » օփերաները։

×

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԹԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

Սորհ. Հայաստանը բարձր զարգացած արդիւնաբերութեան երկիր է, որուն հարկաւոր գործատուներու, արտադրական տարբեր ձեռնարկութիւններուն մէջ օրէ օր աւելի մեծ ծաւալ ու տարածում կ'ունենայ գործողութիւնները մեքենայացնելու եւ ինքնաշարժ դարձնելու ծրարները։ Ասիկա անշուշտ կը պահանջէ որակեալ, հմուտ, մասնագիտական պատշաճ գիտելիքներ եւ բաւարար փորձառութիւն ունեցող աշխատակիցներու պատրաստութիւն։ Այս հարցին է որ անդրադարձած է Սուրեն Միքայէլեան « Պրալիզ » ի Օգոստոս 24ի թիւին մէջ իր ստորագրած յօդուածով։ Համաձայն

թիւն » մը եւ կամ « զատապարտելի » բան մը ըլլար։

Իրաւ է թէ նման շինութիւններ մեծածախք են, բանաստեղծութիւն միւլիոններ կը հաշուէ, բայց վերջի վերջոյ ծախսուած դրամը միթէ աշխատաւորին, գործաւորին, քանակագործին զրպանը չի մանկը։ Եւ աւելի նախընտրելի չէ՞ այս ձեւով հարստութեան բաժանումը աշխատաւորին քան աղքատին նուաստացուելու մատաղի միւլ բաժնելը, ինչպէս կը գրէ Տիկին Կապուտիկեան։

Ս. ԶԵՎԱԶԻՐԾԵԱՆ

Վտանգի մէջ եմ, քանի մը վայրկեանէն կրնան զիս բռնել։

Ճուշտապէս կողմը քաշեց եւ դողալով հարցուց-

— Դո՛ւն ես, Սանտրիկո։

— Այո՛, այո՛, ես եմ։ Ձայնս չճանչցար։ Ո՛հ, կորսուած եմ, Ճուշտապէս կողմը կուգան։

Ճուշտապէս դուռը բացաւ...

— Խեղճաբան, անանկ կարծեցի որ զիս դուրսը ձգելով այս ցուրտին, որթատուներէ ձիւղի պէս պիտի չորցնէիր դրանդ առջեւը, մոլորաց Սանտրիկո հեղինական եղանակով մը։

Եւ ներս մտաւ։

— Ըսել է սո՛ւտ խօսեցար, ետեւէդ հետապնդող թէ՛ կա՞մ։

— Ի՞նչպէս չէ՞ չկայ...

— Դո՛ւրս ելիր, դո՛ւրս ելիր, սուտ ես...

— Հիմա պիտի երթամ, հոգ մի՛ ընել։

— Ուրեմն ի՞նչ կ'ուզես։

— Ի՞նչ պիտի ուզեմ, քեզ տեսնելու եկայ, միմեծեց Սանտրիկո։ Առաջ ինչ չէ-իրականացրի, հիմա ինչո՞ւ ասանկ կը վախնամ...

Ճուշտապէս չուէր առաւ։

Սանտրիկո անոր մօտեցաւ եւ խանդաղատական սիրովար շօշուղով մը փսփոսաց։

— Քեզի սիրահարած ըլլալս մոռցա՞ր,

յօդուածագիրին, ընթացիկ ուսումնական տարեշրջանին, Հայաստանի մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւններ պիտի յաճախեն 27 հազար տղաք ու աղջիկներ, որոնց 70 տոկոսը, բանտարական որակաւորումէ դատ, միաժամանակ կը ստանայ ընդհանուր միջնակարգ կրթութիւն։ Մինչեւ 1980 նախատեսուած է աւելի քան մէկուկէս անգամ աւելցնել ուսումնական այս հաստատութիւններու մէջ ուսանողներուն թիւը։ Իւրաքանչիւր թանգարան մը կայ Երեւանի մէջ, ուր ներկայացուած աւելի քան 800 ցուցա - նմոյշները ցոյց կուտան մասնագիտական ուսումնարաններու ուսանողութեան ջանքերով պատրաստուած գործերը, զորս մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտեն այ - ցելուները։

×

ՏՈՒՍՏՈՅԻ ՆՈՒՐՈՒՄԱԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի Բրիտանական թանգարանի սրահներէն մէկուն մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, նուիրուած՝ Լեւ Տոյստոյի կեանքին եւ գործին։ Յուշահանդէսը կազմակերպած է Մոսկովայի Տոյստոյ պետական թանգարանը, որ Լոնտոն զբո - կած է մօտ երեք հարիւր ցուցանմոյշներ՝ զորոյն ձեռագրերը, կենդանութեան օրով անուանի նկարչներու եւ քանդակա - կաղործներու կողմէ կերտուած անոր դիմանկարները, անձնական իրերը, զբո - ուածքներուն լաւագոյն նկարագրողում - ները եւայլն։ Լոնտոնի Բրիտանական թանգարանը ցուցահանդէսին տրամա - դրած է Տոյստոյի գործերուն առաջին հրատարակութիւնները, Սորհ. Միւ - թեան մէջ լոյս տեսած ամէնէն ամբող - ջական՝ 90 հատորոց հաւաքածոն, Տո - լուստոյի վէպերու հետաքրքրական եւ հազուադէպ հրատարակութիւնները՝ ռուս եւ արտասահմանեան նկարչներու նկարագրողութիւններով։ Թանգարան այ - ցելողներ կը լսեն նաեւ Տոյստոյի ձայնը, որ ժամանակին ձայնագրուած է Էդիսոնի ձայնագրի վրայ։ Յուշահանդէսի հիմնա - կան բաժիններէն մէկը նուիրուած է « Տոյստոյ Անգլիոյ մէջ » նիւթին։ Հոս ցուցադրուած նիւթերը կը ներկայացնեն 1861ին Տոյստոյի Անգլիա կատարած ու - դեւորութիւնը։

×

ՆՈՐԱԶԵԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ

Մառիս անունը կրող Կօշիկի գործա - տան ցուցասրահին մէջ ներկայացուած են զալ տարուան նորաձեւութիւնները։ Գործատան գեղարուեստական խորհուրդը կնոջ եւ տղամարդու Կօշիկի 50 նմոյշ պատրաստած է. ասոնց արտադրութիւ - նը պիտի սկսի տարեվերջին։ Կօշիկի նոր ներդրւելէն շատերը պիտի պատրաստու - լին կիսառետին ներքնով։ Նոյն նը - մոյշները պիտի ցուցադրուին Պուէնոս - Այրէսի միջազգային տօնավաճառին։

ժամութիւններով, որ անպատշաճ են անցնելուներէ հանդատաւարին»։ Փոքր. Յարութիւն Մարտիրոսեանի համոզմով պէտք է կենդանացնել քարի վրայ փորագրուող տառին սովորութիւն - նը, որովհետեւ, ինչպէս իրաւամբ գիտել տեսած է ան՝ « Հայկական գիրը միշտ էլ համարուել է մեր քարի լաւագոյն զարգը եւ այդ գրին պէտք է վերագրանք իր նախնի յարգն ու հեղինակութիւնը»։

ՔԱՂԱՋԱՆ

ԿԱՐԾԻՔ ՄԷՆ ԱԼ՝ ՍՓԻՐՈՒՔԷՆ

Օ

Սիւլա Կապուտիկեանի արծար - արծար խաղին մասին, նամակ մըն ալ ըս - տացանք Զուիգեթիոյ մեր վաղեմի աշ - խատակից՝ ճարտարապետ Սարգիս ձե - րակերտեանէ։ Ստորեւ կուտանք գրի - ցուոր մասերը։

« Յառաջ » ի 27 Օգոստոս 1976ի թիւին մէջ կարդացի, բանաստեղծութիւն Տիկին Սիւլա Կապուտիկեանի՝ « Մահ եւ Յիշա - տակ » գրութեան մէջ ամփոփումը։ Այդ գրութիւնը կը խօսի « զատապարտելի » արքերու մասին, որոնք « լայն » տարա - խումբ դառն են Հայաստանի մէջ։ Եւ նէ՛ լիւրջիկ անոնց ի տես։

Սիւլայ Հայոց մէջ չէ որ մեռելի մը թաղումէն վերջ անոր ազգականները եւ արեւմտեաները կը հաւաքուին սեղանի մը շուրջ՝ միտոնջ ձաշելու։ Ուրիշ ժողով - անցումը, մերիկէն շատ աւելի քաղաքա - ցիկ՝ նման ձաշելու սովորութիւնը ու - չի, օրինակ՝ Զուիգեթիոյ եւ ոչ ոք չի կը տեսնէ « զատապարտելի » բար - քը։

Այս ձաշելը առիթ մը կը ներկայացնեն Անտոնի ամբողջ ընտանիքը ի մի հա - ւաքելու։ Ներկայիս՝ կենցաղի պայման - ները յաճախ կը ցրուեն ընտանիքին ան - նանքերը երկրի մը շուրս անկիւնները։ Անոնց ի մի հաւաքուելու ցանցառ առիթ - անց են՝ հարսնիքները, կնուները եւ արքերը, որոնք վերջիշումներու եւ անանկեան կապերու վերամիացման արձան կ'ըլլան յաճախ։ Մնաց որ « հոգե - ւա » ի սովորութիւնը կուգայ դարերու անգլիկ եւ վերապրումն է սովորու - լեան մը որ տակաւին՝ սա քանակաւորու - լանքը կը մնայ ի գորու կեդրոնական կէտի ցեղերէն ոմանց մօտ։ Ասոնք՝ ի - ճանք մեռելները չեն թաղել, այլ կը հա - ւաքուին անոր շուրջ եւ մեռած ազգակա - ր լուտեն։ Անոր « առաքելութիւնն » - ը, արիւթիւն, քաջութիւն, իւրացը - լու եւ անոնց հաղորդուելու համար։

ԱՆՈՒՄԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Այն միջոցին երբ Ճուշտապէս տուէր իր ննջասենեակը քաշուիլ, դուռը դարձուցաւ։

Ճուշտապէս ցնցուելով ականջները սրեց։

Ռօբին հրահանգ տուած էր իրեն ոչ ոքի դուռ բանալ եւ միշտ առանձնութեան մէջ ապրիլ։

Ճուշտապէս լոյսը մարեց եւ անշարժացաւ։

Անգամ մըն ալ դարձուցաւ դուռը, ո - րուն յաջորդեց ցած ձայն մը որ կ'ըսէր -

— Ճուշտապէս։

Երբ Ճուշտապէս այս ձայնը եւ իր անունը լսեց, սարսուռաց։

— Ան է, հոս եկէր է, փսփոսաց յու - դուած։

— Ճուշտապէս, գիտեմ որ հոս ես, չարու - նակեց ձայնը։ Ետեւէս զիս կը հետապնդ - դեն, դուռը բաց... ապա թէ ոչ պիտի բռնուիմ։

— Ճուշտապէս լոյսը կրկին վառեց։ Դէմքը դեպի դեղին եղած էր այս անգամ. ձեռ - քերը դողալ սկսած էին։ Անձկութեամբ այն դրան կողմը նայեցաւ ուրիշ ծերունի Գանտիանին եւ Պիանքան դուռն ելած էին։ Գնաց այդ դուռը կըպէց եւ բանալին սեղմ իրանին մէջ նետեց։

— Ճուշտապէս, Աստուծոյ սիրտին, գոնէ քանի մը վայրկեանի համար պահէ զիս, միմեծեց ձայնը պաղատական շօշուղով մը։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԱԿԻ

Եանյ, փոխան ծաղկեպատիկի իր ան —
դամներէն՝ Տարօն Պողոսեանի հօր՝ Ղա —
գար Պողոսեանի մահուան առթիւ 1000
Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին :

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻԶ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբեր, Տօն է Վե —
րացման Սուրբ Խաչի, Խաչվերաց է :
Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր —
տիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի
հանդիսաւոր բաղմամբայն Ս. պատարագ :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԷՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, (Կա —
թողիկոսական պատուիրակ Հայոց Եւ —
րոպայի) :
Սկիզբ ժամերգութեան՝ ժամը 8-30ին,
պատարագ՝ ժամը 10ին :
Երկուշաբթի ժամը 4ին կը կատարուի
ժամերգութիւն, եւ Խաչվերացի մեծա —
հանդէս ԹԱՓՈՐ — ԱՆԴՍԱՍՆ՝ ահա —
նով :
X
Երկուշաբթի, Սեպտ. 13, յիշատակ է
Մեռելաց :
Նոյն եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Ս.
պատարագ կը մատուցուի, եւ յաւարտ
պատարագի կը կատարուի ՀՈԳԵՀԱՆ —
ԳԻՍՏ վասն ՀԱՄՈՐԷՆ ՆԵՋԵՑԵԼՈՑ :

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻԶ

Այս Կիրակի, պատարագ կը մատուց —
ուի եւ յաւարտ պատարագի կը կատար —
ուի խաչահանդիսաւոր :

ԿՊՈՒԶՈՒԻ

Կին մը կամ օրիորդ մը կը փնտռուի
ընտանիքի մը մէջ ընդհանրապէս համար,
լաւ վճարում, կարելի է նաեւ մայր ու
սղջիկ մը կամ երկու քոյրեր : Երթեալ —
կուրսեան դժուարութեան համար, բնա —
կուրսին եւ ճաշ ալ կարելի է կարգադրել :
Մանրամասնութեանց համար, գրել՝
APARATYAN V.
10, allée Louis-Blériot
93390 Clichy-sous-Bois

ՆԱՐԵԿԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պի —
տի բանայ այն հայ պատանիներուն
որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հան —
դիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեց —
ւոյ :
Նարեկեան հիմնարկութեան նպա —
տակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական
յայտագրին առնելով՝ ջամբել աշա —
կերտներուն քրիստոնէական եւ հա —
յեցի կրթութիւնը :
— Մանկավարտէջ մը, յանձնուած
Անարատ Յղութեան հայ քոյրերու
հոգածութեան, Մոնթեսորի ար —
դիական մեթոտին համաձայն :
— Նախաընթացի եւ միջնակարգ
(մինչեւ երրորդ դասարան) :
— Նախընտանքային բաժին :
Ֆրանսական յայտագրի դասերուն
համար, նախաընթացի եւ միջնա —
կարգի աշակերտները պիտի յաճա —
խեն Լիոնի լաւագոյն դպրոցը՝ Իսկ
հայ լեզուի, գրականութեան եւ
պատմութեան դասերը պիտի աւան —
դուին Նարեկեան վարժարանի յար —
կին տակ :
Արձանագրութեանց եւ լուսաբա —
նութեանց համար դիմել Նարեկեան
վարժարանի տեսուչ՝ Գեորգ Վրդ. Զապարեան
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)
Կիրակի 12 Սեպտ. ժամը 11ին
Խաչվերաց եւ Տօն Ս. Խաչ Մայր
եկեղեցւոյ
Հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մա —
տուցանէ եւ կը քարոզէ՝
ՆԻԿՈՂՈՍ Ծ. Վ. ՔԷՀԵՍԵԱՆ
Առաքելական Գործակալ Ֆրանսայի
Հայ Կաթ. համայնքին
X

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — Զերմապէս կը
խնդրուի Ֆրանսա ժամանող Հայ Կաթո —
ղիկներէն որ փութան արձանագրուիլ
ժողովրդապետութեան մօտ հեռաձայնե —
լով 278-31-93 թիւին (ժամը 8-12) : Կամ
գրելով վերի հասցէին :

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Սեպտեմբեր 12ին, Վերացման
Խաչի տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ
եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսա —
ւոր պատարագ եւ յաւարտ պատարագի
կը կատարուի Անդաստան :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԴԱԻԹ Ծ. ՎՐԴ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8-30ին,
Պատարագ ժամը 10ին, Անդաստան ժա —
մը 11-30ին :

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les
excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :
Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռ —
նարկը Նոյեմբեր 13ին :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր
Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ
տարեդարձին առթիւ :

Փարիզահայ Տիկնայն Միութեան Որ —
բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

ԱԶԳԱՍԱՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային
ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին
Շեքսպիրի պանդոկի շէնք սրահներուն
մէջ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ հանդի —
սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը
11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հիւ —
տեմբեր 16 :

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris
métro Louvre
fermé le dimanche

ՀԱՂՈՐԻԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան
ղեկավարութիւնը կը խնդրէ Սեւր —
անիկի (Յունաստան) ամառային բանա —
կումին մասնակցողներէն որ ներդրում
դրեն այն բոլոր թերթներուն համար,
որոնք կը վերաբերէին բանակումի կազ —
մակերպումին եւ ընթացքին :

Այդ պատճառով տնօրէն կոմիտէն կ'ա —
պահովէ հատուցումը այն օրերուն հա —
մար զորս եկողները հօն չանցուցին
հակառակ անոր որ լրիւ կատարած էին
վճարումը : Կապ հաստատելու համար,
դիմել Պ. Հայկ Թուֆանեանի. —
657 — 29 — 07, հաստուցումի պայմանա —
ժամը որոշուած է Սեպտեմբեր 30 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ԼԻՈՆ. — Այրի Տիկին Սիրարիի Գ. —
Թովմասեան իր ամուսնոյն՝
ԳՐԻԳՈՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ

մահուան Գ. տարեկիցին առթիւ, Կիրա —
կի 12 Սեպտեմբեր, հոգեհանգստեան
պաշտօն կատարել կուտայ Թովմասեան
եւ Վեհապետան գերդաստաններու համայն
նշխեցեալներու յիշատակին :

Հոգեհանգստեան պաշտօնը կը կա —
տարուի Լիոնի Կիլիթիէի նոր գերեզմա —
նատան մէջ, հանգուցեալի շիրիմին վը —
րայ, կէս օրէ ետք ժամը 3ին, ձեռամբ
Դաւիթ Ծ. Վրդ Սահակեանի եւ մաս —
նակցութեամբ Կոմիտաս երգչախումբի
անդամներուն :

ՅԱԼԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ընկե —
րութիւնը իրենց ցաւակցութիւնները կը
յայտեն ընկերութիւններ Այրի Տիկին Պեր —
ճուհի Մամուրեանի, Այրի Տիկին Վար —
ժապետեանի եւ Տէր եւ Տիկին Ատր. Մի —
նասեանի եւ իրենց զաւակներուն, իրենց
մօր եւ մեծ մօր Այրի Տիկին Եւ. Գու —
լագաբեանի մահուան առթիւ, եւ փոխան
ծաղկեպատիկ հարկը Փր. կը նուիրեն
«Յառաջ»ին :

Նոյն տիպի առթիւ վարչութիւնն չը —
նորհակալութեամբ ստացած է 500 Փր. —
Պ. Սեղրակ Սանճեանէ (Վիլֆրանշ) :

X

Վարչութիւնն շնորհակալութեամբ ըս —
տացած է Այրի Տիկին Զարգար Տէր — Ա —
հարոնեանէ 200 Փր. իր ամուսնոյն Յա —
րութիւն Տէր Ահարոնեանի հոգեհան —
գստեան առթիւ :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՐՆԵՐԱՅԲ
ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ
Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան
Դաւաթոս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ
Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին
Ուրբաթ, ժամը 19էն 21 :
Պաշտօնի հայերէն լեզուի ընտելեան
մասնակցողներուն համար պատրաստուած
է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ
ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ
գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհ —
ագրութեան :
Արձանագրութեան համար դիմել Ուր —
բաթ իրիկունները 7-9 Լիւի Քոնտորսէ :
COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET
Les cours débutent le 1er Octobre, sous
la direction du Prof. G. MEHIAN.
Pour les inscriptions s'adresser au lycée
les vendredis de 19 à 21 heures.

Գեղարուեստական
փառասօլի

Կազմակերպուած
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS

ՀԱՐԱՐԱՉ - ԿԻՐԱԿԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
11-12
SAMEDI-DIMANCHE
11-12 SEPTEMBRE
1976

LE NUMERO 1.20 F.
ՀԱՐԱՐԱՉ - ԹԻՒ 13-681

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏ ՄԻՍԱԿԵԱՆ
Fondateur : SCHAVARCE MISSAKIAN

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPÏK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 ֆ. Վեցամսայ 90 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ. Համը 1 ֆ. 20
52 ANNÉE — N° 13.681

ՄԱՕ - ՅԷ - ԹՈՒՆԿ

ՎԵՐՋԻՆ ՄԵԾԵՐՈՒՆ

ՆԱԽԱՎԵՐՋԻՆՆ ԱԼ ՄԵՌԱՒ

Երջանի մը մէջ ուր դէպքերը աւելի լին են քան դէմքերը, Մաօ - Յէ - Թուն - ի մասը մեծ պարագայ մը կը բանայ հա - լախարհային քաղաքական բեմին վը - լայ : Արդարեւ, միայն ութսունամեայ թիթօն կը մնայ «Հինեղէն» , Բ. Աշխարհա - լարտի ղեկավարներէն :

Մաօ Յէ Թունիկի մասը անակնկալ մը էր, բայց ատիկա չի բաւեր որ ցնցում էր ըլլայ, մանաւանդ 900 միլիոն Զի - լայիի համար, որ յանկարծ որբացաւ : Ամենեքէ ի վեր ծանօթ էր որ Մաօ Հի - անդէ է եւ որքան ալ հաստ ըլլայ չինական լին Պառը, քաղաքական շրջանակները իր պատէին իր մահուան :

Մեծ Դէմք մը, անկասկած , որ տի - լայտեց ոչ միայն իր երկրին այլեւ աշ - լարտի պատմութեան վերջին քառաս - տեայ շրջանին վրայ : Դուրի բռնեց մե - լեուն, նախ Զանք Գայ Զէքի, ապա Մի - լայալ Նահանգներուն եւ վերջապէս՝ Թիթօն : Միութեան : Իրեն Հարապատ յե - լայտիական, միայն բարեք չըրաւ ան - լայալ, քանի որեւէ յեղափոխութիւն կը պարտադէր անողոք վերաբերում հակա - լայտիկ դէմ ու չկայ յեղափոխական, որ եւեթերը արիւնոտ չըլլան : Բայց եւ լայալ մեծ դէմք մը, ոչ միայն քաղա - քական այլեւ մտաւորական եւ որքան ալ լայալն նախնական կամ Լա Փալիսեան լային իր «մտքերը» , կարելի չէ անտեսել որ աշխարհի Պետք - Սիլիերն է Մաօի լայմի անտարանը, որ մէկ միլիառ - լայալական ունի ցայսօր եւ դեռ... :

Գլխացի զաւակ, ծնած է 1893 Դեկտ. 26ին Հունան դաւառի Շալան գիւղը : 14 տարեկանին ընտանիքը գինը կ'ամուս - ցանք , բայց ինք երբեք օրինաւոր չի լայտար այդ ամուսնութիւնը : Նախնա - ան ուսումէն ետք, կը յաճախէ ուսու - լայնը եւ ինչպէս կը փափաքի իր հայրը : Երբեք կը նախընտրէ արօքէն, յաճախ լայ զաւակը թաղապետական գրադա - րութիւն մէջ լայելու համար Տարուինի , լայալի, Սիէնսէրի, Սթուարթ Միլի լայալանութիւնները : Ուսանող իր ըն - ան կը հիմնէ յառաջապահ լայալ մը եւ կը սնանի մեծ գաղափար - լայալ : Ազատականութիւն, ընկերվա - լայութիւն, ազգայնականութիւն : Դեռ իրեն լայ լայտուած կար Մարքս եւ այդ չըր - լային ակնարկելով, կ'ըսէ յետագային՝ լայալ ատեն գաղափարապաշտ էի :

Իր կեանքի երկրորդ կարեւոր շրջանն էր «Հանդիպումը» մարքսիզմի հետ : 1918ին ֆեբին նոր գաղափարներու օր - ան մը է : Հոն կ'արձազանգեն եւրոպա - ան յեղաշրջումները՝ ուսական յեղա - լայութիւն, Վերսալի հաշտութիւն : Երբեք հետ կը ծրագրէ Փարիզ եր - րալ լըրեւ ուսանող, բայց Շանկայէն ետ - քալ զանալ, նախընտրելով երկիրը մնալ լայալ կեանքը արդէն, դրեթէ երբեք լայալ չհեռանալ Զինուորական : Փեբին լայ կը զանալ կցողը գրադարանա - լայալ մը, որ ուրիշ մէկը չէ եթէ ոչ Լի լայալ, հիմնադրիւններէն մէկը չին հա - լայալ կուսակցութեան :

Կուսակցութիւնը կը ծնի 1921ին : Տա - լայ մըն է արդէն Մաօ մարքսիստ է եւ լայալ մաս կը կազմէ այն 12 մարդոց , որոնք գաղափար կը հիմնեն չին հա -

մայնալար կուսակցութիւնը : Այն ատեն դեռ սկզբնական շրջանն է ու անորոշու - լիւն կը տիրէ : Մոսկուա խորհրդատու - ներ կը զրկէ եւ անոնց օրհնութեամբ դործակցութեան քաղաքականութիւն մը կը տարուի Գուոմինթանիկի հետ (երկրին եւ ժողովուրդին կուսակցութիւնը) , որու պարագլուխը պիտի ըլլայ փառաւոր զօ - լայալ մը՝ Զանք Գայ Զէք : Այսպէս միաժամանակ ճամբայ կ'ել - լին երկու դէմքեր, որոնք պիտի տիրա - պետեն իրենց երկրին, հոգ չէ տարբեր մայթերու վրայ քալեն : 1921 Հոկտեմբե - րին, Մաօ կուսակցութեան քարտուղար էր Հունանի գաւառին համար : Կը դեկա - վարէ Անուլանի հանքագործներու դօր - ծաղուը եւ կը դառնայ սէնտիքայի նա - լայալ : Համայնալարներ կը մտնեն սա - կայն Գուոմինթանիկի մէջ եւ Մաօ փոխ - անդամ կ'ընտրուի կազմակերպութեան կեդրոնական կոմիտէին : 1927ին սակայն կը խզէ Գուոմինթանիկի հետ, երբ Մար - տի նիստէն ետք, Զանք Գայ Զէք, Ապ - լային, կը սկսի ջարդել տալ համայնա - վարները : Օգոստոսին Նանշանիկ ապրա - տամբութիւնն է եւ կարմիր բանակի ծը - նունըր : Մաօ կը ձերբակալուի, կը փա - լի, բայց Նոյեմբերին կ'արտաքսուի հա - մայնալար կուսակցութեան քաղաքական լիւրոյէն «գլխուորական պատեհապաշ - տութեան» համար :

1930 - 31ին Զանք Գայ Զէք կը ձեռնար - կէ շարունակական երեք «պաշարման եւ մաքրագործումի արշաւանքներու» հա - մայնալարներուն դէմ : 1931 Նոյեմբե - րին ժիւլիէի մէջ կը հռչակուի « սո - վէտներու հանրապետութիւնը » , որու նախագահ կը նշանակուի Մաօ : 1932 - 1933ին պաշարման չորրորդ եւ հինգե - րորդ արշաւանքները կը սկսին : Տրդը ա - մէնէն վտանգաւորն է կարմիր բանակին համար : 1934ին կը սկսի «Երկար երթը» դէպի հիւսիս : Մաօ համայնալարիւ ու - սակցութեան քաղաքական լիւրոյի նա - լայալ կը դառնայ, պաշտօն մը զոր պի - տի պահէ ցմահ : Իր ղեկավարած առա - ջին բանակը կը հասնի երկրին հիւսիս - արեւմուտքը : 1937ին Գուոմինթանիկ եւ համայնալար կուսակցութիւնը կը հա - մաձայնին ծափոնի դէմ հասարակաց պայքարի մը սկզբունքին վրայ : Զին - ճափոնական պատերազմը կը սկսի Յու - լային : 1941ին Գուոմինթանիկը կը վեր - սկսի իր յարձակումները համայնալար զօրքերուն դէմ : Երկար բանալէճերէ , բանակցութիւններէ ետք, քաղաքացիա - կան պատերազմը կը սկսի 1946 Յուլի - սին : 1949ին Փեբին գրաւուած է ազա - տագրական բանակին կողմէ, որ Մայի - սին կ'անցնի Եանկէն : Ազգայնական բանակները կը նահանջեն եւ Հոկտեմբեր մէկին Մաօ կը հռչակէ ժողովրդական Հանրապետութեան հիմնադրութիւնը : Դեկտեմբերին Մոսկուա կ'երթայ եւ դի - նակցութեան եւ բարեկամութեան դա - լինք մը կը ստորագրէ 1950 Փետրուա - րին : 1951ին Մաօ կը ձեռնարկէ բա - րեփոխումներու մտաւորական շրջանակ - ներու մէջ, պայքար կը բանայ պետական պաշտօնէութեան ապականած տարրերուն դէմ եւն. : 1954ին հանրապետութեան նա - լայալ կ'ընտրուի եւ 1955ին կը հրահան - դէ որ արագանայ գիւղերու մէջ համայ -

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԶԻՆԱՍՏԱՆ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՌՈՐՈՒԹԵԱՆ՝ ՈՉ ՄԷԿ ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սեպտեմբեր 18ին պիտի կատարուի Մոսկի ազգային մեծաշուք յուղարկաւո - րութիւնը, որու ոչ մէկ օտար պատուի - րակութիւն հրաւիրուած է : Զինացիք ա - ռանձին կ'ուզեն ողբալ իրենց «անմահին» մահը :

Աշխարհ կ'ողբայ ու անական կը սպա - ուէ փառաբանելու համար Մաօն, ու ետ չի մնար նաեւ արեւմուտքը, դէթ պահ մը անտեսելով, թէ այդ նոյն արեւմուտքը որքան կը ձողկէ «մատչականութիւնը» եւ ինչ արհամարանք ունի ոեւէ մատչաւոր նկատմամբ : Բայց հարկ չկայ զարմանա - լու, մահերու ատեն մանաւանդ, կեղ - ծաւորութիւնը բնաւ չի կրնար զարմացը - նել : Ու պէտք է ընդունիլ որ միակ ան - կեղծը եւ հետեւորականը կը մնայ Ֆոր - մոզ (Ազգ. Զինաստան) որ քաջութիւնն ունի չժածկելու իր հրճուանքը :

Նախագահ Ժիւքարի համար «փարոս մը մարեցաւ», ու լրագրողները մրցումի ելած են որակելու համար այս բացառիկ դէմքը : Պատմական հսկայ, երանաշը - նուր Պոնափարթ, Պրոմեթէոս , կայսր , երկար երթի այս Մովսէսը եւն. եւն. : Մոսկուա չափը կը պահէ եւ 23 բառերով է իզլեատայի մէջ որ կը հաղորդուի Մոսկի մահը եւ պատեհ հեռագրով մըն է որ Մոսկուա ցաւակցութիւն կը յայտ - նէ չին համայնալար կուսակցութեան :

նացումը : 1956ին չին մամուլը կը սկսի հասկցնել թէ չին ղեկավարները համա - ձայն չեն Մոսկուայի հակաթալինեան պայքարին : 1960ին խղումն է, թէ եւ ոչ պաշտօնական երկուքին միջեւ եւ այլեւ Զինաստան բացէ ի բաց կը քննադատէ խորհրդային վերաքննականութիւնը : Այդ թուականէն ետք, օրէ օր Զինաստան յարաբերութիւն կը յաջողի ստեղծել ա - րեւմտեան երկիրներու հետ : 1972ին Մաօ Նիքսընը կ'ընդունի, յետոյ ծափոնի վար - չապետը, 1973ին նախագահ Փոնփիտուն : Միացեալ Նահանգները դաւաճանած են իրենց հին բարեկամին ու ղինակիցին՝ Զանք Գայ Զէքի, վերցնելով իրենց վե - թօն եւ ՄԱԿի մէջ առնել տալով համայ - նալար Զինաստանը :

Ամուսնացած էր չորս անգամ, թէ եւ առաջինը նկատի իսկ չէ առած այսինքն հարսնիքէն ետք մերժած է կատարել ա - մուսնական իր պարտականութիւնը եւ փախած է բարեկամի մը մօտ : Ուրեմն բուն առաջին ամուսնութիւնը պէտք է նկատի առնել 1920ին կատարածը , համալրարանի դասախօսին աղջկան հետ, որու սիրահարած էր երկու տարի առաջ : Քանի մը տարի ետք կը բաժնուէր, մինչ կ'ինը կը գնդակահարուէր 1930ին, ազ - գայնականներու կողմէ : 1928ին կը կե -

Ընդհանուր ձեւով բոլոր «չինագէտնե - րը» հրապարակ ելած են գուշակութիւն - ներ ընելու համար, շատ շուտ մոռնա - լով թէ դեռ քանի մը ամիս առաջ էր որ սխալեցան Շու ին Լայի մահուան ատեն եւ թէ մարգարէէն աւելի բան մը պէտք է ըլլալ թափանցելու համար չինական դաղտնիքները : Կը թուի սակայն թէ ծեր մարդը, որ ամիսներէ ի վեր կը տառա - պէր Փարքինսոնի անողոք հիւանդութե - նէն, պատրաստած էր իր յաջորդութիւնը եւ ինչպէս կ'ըսէր տը Կօլ, իր իսկ մահ - ուան ակնարկելով «պարագալ չէ այլ՝ շատ լեցունն է, որ աւելի մտահոգիչ է» :

Բայց պարագալ պարագալ է, դարու մը մէջ ուր ղեկավարներու մեծամասնութիւ - նը միջակէն անդին չեն անցնիր, Մաօ դէմք մըն էր, անհատականութիւն մը , բայց մեռնելը չի բաւեր, որպէսզի չսխ - ուի թէ միլիոնաւորներ մեռած են իր վարչակարգին օրով եւ թէ ազատութիւն ըսուած բանն ալ շատ տարածուած չէ իր հայրենիքին մէջ : Այսուհանդերձ նոր Զի - նաստան մը չինած է, եւ իր ժողովուր - դին ալ իտէալ մը տուած է, ինչ որ դիւ - րին ալ չէ 20րդ դարու օրէ օր ապակա - նած միջնորդարին մէջ :

Քակի մը տղոյ

ԼիԲԱՆԱՆԻ մէջ կուրները կը շարու - նակուին եւ քրեռան ալ մէջտեղ ելած է Տրիպոլիս, կ'ըսուի թէ 5 հոգի ալ մե - ած է : Պէյրութի մէջ կուրները սառ - տիկ են միշտ եւ վերջին 24 ժամուան ըն - թացքին, 96 մեռեալ կար :

ՍՈԼԺԵՆԻՅԻՆ, Զուլեյքերիայէ մեկնած է ընտանիքով եւ առջի օր ալ Քանասա - յէն, ուր էր, Միացեալ Նահանգներ մը - տած է, ուր մշտական բնակութեան ար - տօնութիւն ստացած է : Կ'ըսուի թէ Սոլ - ժենիցին սպառնական նամակներ ստա - ցած էր Յիւրիկ, ուր կ'ըսուէր թէ վերջ պէտք է տայ հակախորհրդային իր ե - լոյթներուն եթէ չուզէր որ իր կինը եւ չորս մանչերը հետեւանքները քաշեն :

ԼԱ ՀԷՅԻ միջազգային ատենանը Շարաթ օր իր վճիռը պիտի տայ յոյն - թրքական բանալէճին մասին եզակականի չուրջ : Բո - ղոք ներկայացուցած էր Յունաստան :

նակցէր երիտասարդ աղջկան մը հետ , որմէ հինգ զաւակ ունեցած է, բայց ինը տարի ետք, կը թողուր ան ալ երիտա - սարդ ղերասատուէրի մը սիրոյն ինչ որ գայթակղութիւն կը պատճառէր ղեկա - վար դասուն մօտ, քանի լըուած կ'ինն էր որ իր կողքին էր «Երկար երթ»ին ատեն, բայց Մաօ ինչո՞ւ տարբերք ուրիշ ոեւէ այր մարդէ : Դերասանուէին, որ այսօր այրին է Մոսկի, քաղաքական դէր ալ խաղացած է մանաւանդ «Մշակութային յեղափոխութեան »ատեն երբ կը պատ - դամէր թէ «Արուեստը իրբեւ նպատակ ունի ծառայել բանուորին , ղեկացիին եւ ղինուորին » :

Նաեւ Գրադէտ, Մաօ ունի «հատընտիր» մը, յետոյ հեղինակն է «ղինուորական գրութիւններու», եւ անշուշտ «մտքերու», որ ծանօթ է իրբեւ «Կարմիր դիրքը» : Նման Ռուզվէլթի, Սթալինի եւ Քենեդի - տի, Մաօ կը մեռնի պատմէչին վրայ , մինչ վերջին միւս մեծերը՝ Զուրիկ, Ա - տրիտուր, Տը Կօլ մեռած են քաղաքական ասպարէզէ քաշուելէ յետոյ :

Լենինէն ի վեր, ոչ ոք այսքան ուժ - գին կերպով ցնցած է պատմութիւնը : Ը - սողը Մալրօն է իր «հակալուչերուն» մէջ : Զինաստան այսօր իր «աստուածը» կը թաղէ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ - ՕԹԵԼ ՊԱՐՈՆԻ -

ՃԵՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ Ի ՊԱՏԻԻ ԼԻՄԱՆ ՖՈՆ ԶԱՆՏԵՐՍԻ ՍԱՐԳՍԻ ՄԵԾ ԶԱՇԸ

Բ

Արմէն Մազլումեանի ընտանիքը կը բընակէր այս վերջինին մէջ, իսկ Օնիկ Մազլումեանի ընտանիքը՝ «Օթէլ Պարոն»-ի մէջ։ Հայկական առաջին եւ միակ հեռաձայնային գիծը կ'երկարէր «Օթէլ Պարոն»էն մինչեւ «Օթէլ Տիւ Փարք»։ Մինչեւ Առաջին Աշխարհամարտը, պահուող կ'ունենայ բնական գործունէութիւն մը։ Գաղաքի բարձր դասուն կողմէ սարքուած պարահանդէսները տեղի կ'ունենային «Օթէլ Պարոն»ի մէջ, եւ թէր քաղաքի գիւղերէն նուազախումբին կատարմամբ։ Իսկ ճաշարանի սպասարկութեան համար, Գերմանիայէն յատկապէս Մէրք Տօքէլ մը կը բերուէր։ Պահուող կը դառնայ բարձրաստիճան եւ նշանաւոր հիւրերու կեդրոնատեղին։

Անգամ մը, Թուրք փաշաներ կ'իջեալնին այնտեղ եւ մեկնումի պահուն երբ հաշուեցոյցը կը ներկայացուի, փաշաներէն մէկը նշմարելով օրական մէկ փրանտական ոսկիի սակագինը, պահուող կ'ապետը կանչել կուտայ։

— Դուն գիտես թէ մենք ով ենք, կը հարցնէ անպարտօք ներկայացող Արմէն Մազլումեանին։

— Այո, գիտեմ որ դուք բարձրաստիճան փաշաներ էք։

— Այն ատեն, այս ինչ խեղճ սակագին է, անկապ փաշայի մը վրայէ հաշուեցոյց է։ Եւ փաշան քսակ մը հանելով կը նետէ սեղանին վրայ։ Քսակին մէջ հարիւր օսմանեան հնչուն ոսկի կար։

Առաջին Աշխարհամարտին, օտարահաշուական հիւրերը տակաւ կը հեռանան, եւ պահուող կը դառնայ թուրք բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ սպաներու կեդրոնատեղին։

Այստեղ կը սկսի ազգասիրական գործունէութիւնը Մազլումեան եղբայրներուն, որոնք սերտ յարաբերութիւններ կը մշակեն օրուան իշխանաւորներուն հետ։ Արմէն Մազլումեան բազմաթիւ առիթներով արտայայտուած է իր որդւոյն՝ Գրիգորին, ըսելով. «Տղաս, ես ոչ կը ծխէի, ոչ կը խմէի եւ ոչ ալ կը խաղայի, սակայն այդ երեքն ալ ըրի, կառավարիչին եւ ոստիկանապետին բարեկամութիւնը շահելու համար։

Ահա այդ բարեկամութեան շնորհիւ էր որ Մազլումեանները կրցած են փրկել աքաղաղէ, Հայկազ ապաստանող բազմաթիւ Հայեր։

Գերմանացի Զօրավար Լիման Ֆոն Զանտէրս, որ Օսմանեան բանակը կազմա-

կերպելու պաշտօն ունէր, մեծ հացկերութիւն մը կուտայ, «Օթէլ Պարոն»ի մէջ, ի պատիւ ձէմալ փաշայի, որ առաջին անգամ ըլլալով Պարսէն Հայկազ կուտար, ստանձնելու համար Արեւելեան եւ Պաղեստինեան ճակատի հրամանատարութիւնը։ Բարեբախտաբար ձէմալ փաշա եւս կ'իջեալնին «Օթէլ Պարոն»։

Ճաշէն վերջ, կանչել կուտայ Արմէն Մազլումեանը եւ կ'ըսէ.

— Այս գիշերուան կ'երակուրներուդ շատ հաւանեցայ. վաղը իմ կարգիս կ'ուզեմ ճաշ մը տալ ի պատիւ Գերմանացի փաշային, կ'ուզեմ որ նոյն կերակուրները պատրաստես։

— Ոչ, չեմ կրնար, կը յարէ Մազլումեան աներկիւղ։ ձէմալ փաշայի դէմքը կը մթնադնէ։

— Ինձի կ'ըսես որ չես կնա...

— Ես մեր փաշային, աւելի լաւ կ'ուզեմ հրամցնել։

ձէմալի դէմքը կը պայծառանայ։ ձաւ կ'անցի բացառիկ յաջողութեամբ։ Այդ թուականէն վերջ, ձէմալ փաշա բարեկամութեան սերտ կապերով կը կապուի Արմէն Մազլումեանի հետ, եւ երբ հարկադրուած ըլլար շոգեկառքով ճամբորդելու, իր ճանապարհի ճաշերը միայն «Օթէլ Պարոն»ին կը վստահէր։

ձէմալ Փաշայի գլխաւոր թիկնապահը՝ Նիւարէթ Պէյ, այնքան մաքուր էր Մազլումեան ընտանիքին հետ, որ ինքզինքը տան անգամ կը նկատէր։ Արմէն Մազլումեանի որդւոյն, փոքրիկ Գրիգորի կարգ մը նկարները որոնք առնուած են Նիւարէթ Պէյի կողմէ, կ'ապացուցանեն այդ մտերմութիւնը։

Այդ շրջանին, պահուող գրեթէ Օսմանական կեդրոնատեղիի վերածուած էր, եւ երկու մուտքերուն առջեւ, պահակ վիճակներ, գիշեր ցերեկ կը հսկէին։

Երեքը Պէյ քանդակ ուզած է «Օթէլ Պարոն»ը։ Նիւարէթ պէյ տեղեկութիւն կուտայ այս որոշումին շուրջ, ձէմալ փաշային, որ երբեք չէր գտնուէր։ ձէմալ հեռագրով կը հրամայէ Մազլումեանները իր մօտ ուղարկել, փոխան Մուսուլի։ Մազլումեանները առանց տատանելու, կ'ենթարկուին մեկնելու դէպի երբեք չէր։ Հասնելով Զահլէ, կը դիմեն տեղւոյն քաղաքաւոր Նուսթի Պրէտիին որ Արմէն Մազլումեանի անձնակազմի բարեկամը եղած է։ Պրէտիի կը թելադրէ Զահլէ մտնելու հրամանագիր սպասուելու

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Օ

Սեպտեմբեր 14ին, մանկապարտէզներէ, նախալրթարաններն ու երկրորդական բուրձնական դասարանները կը վերադառնան իրենց դռները։

Քանի մը հարիւր հազար մանուկներ, պատանիներ, տղանք առաջին անգամ ըլլալով, պիտի վերադառնան կամ գտնեն ծանօթ ու անծանօթ վայրեր եւ իրեր, շատ անգամ տփույն դրասեղաններ, փորձաքանդակներ, մաքուր բայց յաճախ դժուած դրասեղաններ, գործածուած կամ նոր գիրքեր, նրբանցքներ մէջ խոտոտողէմ հսկիչներ, իսկ ամապիոններու ետեւ երբեմն ժպտողէմ, երբեմն հակակրօն բայց միշտ վեհապետացիկ անձեր, որոնք պիտի կազմեն նոր տարեշրջանի մը համար իրենց ուսումնական աշխարհը։

Տարեշրջանի մը որ ահա պիտի բացուի նոր առաջադրանքներու, որոշումներու եւ յոյսերու գումարով մը որոնք ամիսներու ընթացքին պիտի վերածուին գործունէութիւններու կամ յուսախաբարութիւններու։

Սակայն, դեռ հեռու է գնահատումներու, վճիռներու ժամանակը։

Ինչպէս կը ներկայանայ դպրոցական այս վերամուտը։

Աշակերտութեան ընդունելութիւնը, համեմատաբար անցեալ եւ նախանցեալ տարիներուն, պէտք է կատարուի գնահատուելի կերպով։ Նոր դասարաններու ընդունելութիւնը եւ համապատասխան պաշտօնական վերամուտը։

Լիբանանի կառավարիչ Ալի Միւնիֆ Պէյին։ Վերջինը, այդ ուղղութեամբ կը հեռագրէ ձէմալ Փաշային, որ անմիջապէս կուտայ Զահլէ միալու արտօնութիւնը, պայմանաւ որ Ալի Միւնիֆ Պէյ անձնապէս պատասխանատու ըլլայ Մազլումեաններու ապահովութեան։ Մազլումեաններ 1918ի սկիզբը կը վերադառնայ Հայկազ։

Մազլումեան եղբայրներու մայրը՝ Թրփանտա Ռանմ, եղած է իր կարգին յանդուգն եւ պատկառազուկ կին մը։ Օր մը հայ ընտանիքի մը խնդրանքով, «Օթէլ Տիւ Փարք»էն կուգայ «Օթէլ Պարոն» ուր ձէմալ Փաշա խորհրդակցական միջոցով մէջ էր։ Ձեռքով մէկը հրեւէ ետք իր մուտքին արեւել հանգիստանալ փորձող պահակ վիճակներ, ջղային քայլերով կը գլխի ձէմալ Փաշայի գտնուած սրահը։ Արմէն Մազլումեան «Ուր կ'երթաս, մայրիկ» ըսելով կը ջանայ արգելել, սակայն ձէմալ Փաշա հեռուէն նշմարելով կը գոչէ. «Կարաք, Արմէն, կարաք»։

ՆԱԶԱՊԵՏ ՆԱԿԻՆԶԵԱՆ
(Շաբ. - 2)

Հին էջեր

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԳԱՅՈՂ ՀԱՐՍՆՅՈՒՆ

Օ

Առաւօտ նախաճաշին խոսեցանք հարսանիքի մասին, որոշեցինք Կիրակի օրը եւ շատ չքեղ, նոյնիսկ հեռագիր տուինք Պոսթոն Մարաճեան եպիսկոպոսին դալ եւ պսակել։

— Ոչինչ մի խնայեր, Վահանիկ, կ'ըսէր ինձ Սահակը գաղտնի ձեռքերը իրարու չ'իյնելով։

Անհատաւոր լաւ էր, որ Սահակի նման կ'իյն անասուն մը կարենար այդքան ծախքի դիմանալ։

Բայց անկա մեծ յոյս ունէր սնտուկներու վրայ, ապա աղջկան մատանիները։

Առաջարկեցի օթոմայիլով պոստի երթալ Հրատըն ափին։

— Ինչպէս կ'ուզէք, ըսաւ Սահակ աղան։ Եւ գացինք, պտտեցանք ամբողջ երեք ժամ, եւ յետոյ վերադարձանք պանդոկ։

Ես արդէն ցորեկին թէչֆոնով խօսած էի Նիւ Եորքի իմ մէկ ծանօթիս հետ՝ դալ իրիկունը ժամը Տիւն եւ տանիլ բարեկամները կայարան, դէպի Պոսթոն ուղեւորելու համար։

Իրիկունը ես առաջարկեցի Սահակ աղային դուրս երթալ եւ սրահի համար կարգադրութիւններ ընել։

— Հիւրերն ալ կը հագնուան, աւելցուցի։

Մենք գացինք դուրս, բոլոր կարգադրութիւնները ըրինք Կիրակի օրուան համար։

Դժուար էր վերադարձը։

Ես գիտէի, որ անոնք այնտեղ պիտի չ'ըլլային։

Ժամը տասն էր երբ մենք վերադարձանք։

— Պ. Սահակ, սկսայ ես սանդուխէն վեր բարձրացած ատենին, եթէ հիւրերը ընացած չեն, կը մտնենք եւ քիչ մը կը խօսինք։

— Հէլպէթ, հէլպէթ, պատասխանեց Սահակը։

Մենք դուրս բախեցինք, ոչ մէկ պատասխան։

Սրահին խափշիկը եկաւ եւ յայտնեց, որ անոնք մեկնեցան կայարան։

Ես ապշեցայ, Սահակ աղային գոյնը նետեց։

նէութիւններու կարգումը, կարեւոր քանակութեամբ, պէտք է գոյնն անհրաժեշտ եւ հրամայական կարեւորը։ Բայց անոնք մը սակայն, մարգարէի դասընթացներուն համար։ Երկրորդական հաստատութիւններուն մէջ իւրաքանչիւր դասարանի համար նախատեսուած չափաքան հինգ պահերու փոխարէն, լաւագոյն պայմաններու մէջ, այս տարի եւս կարելի պիտի ըլլայ ապահովել միայն երկու, առաւելագոյնը երեք պահ։ Այս մարզին մէջ, ստոյգ է որ համապատասխան սենտիքները պիտի չարուան։ Եւ ներկայացնել աւելի վճարական կերպով իրենց արգար պահանջները։

Նիւթական գետնի վրայ, 1976ի վերամուտի սակը կը կրէ 12 առ հարիւր յաւելում մը անցեալ տարուան բաղադրամար։ Ընտանիքներու սենտիքային Դաշնակցութիւնը որ, ինչպէս ամէն տարի, մօտէն կ'ուսումնասիրէ այս հարցը, միջին հաշուով, այս վերամուտին համար ըրած է հետեւեալ գնահատումները՝ վեցերորդ դասարանի աշակերտի մը համար մուտքի պիւտճէն կը հասնի 612 ֆրանքի, չորրորդ դասարանի աշակերտի մը 733 ֆրանք, իսկ երկրորդ դասարանի համար 798 ֆրանք։ Նոյնքան ծախքերն ունենալով կը բազմապատուին եւ թէ նոյն ընտանիքի մը մէջ գտնուին մէկ աւելի դպրոցական տարիքի պատանիներ։ Այս դոմարներուն մէջ կը մտնեն գիրքերու, զրեւակայն բազմազան պիտոյքներու, եւ կարգ մը անհրաժեշտ զգեստներու (յատուկ գոգնոց, մարգարէի համազգեստ...) ծախքերը։ Անոնք բազմապատկուած համեստ ընտանիքներու վրայ ծանր կը կշռէ այս պիւտճէն։ Երկրորդական հաստատութիւններուն մէջ (պետական), գոնէ գիրքերը, պէտք է բոլորովին ձեր ըլլան։ Հաւանաբար քանի մը տարիէն հասնին այս դրական արդիւնքին, քանի արդէն վեցերորդէն մինչեւ երրորդ դասարան որոշ գիրքեր կը տրուին ձեր՝ մատակարարութեան կողմէ։ Բայց դեռ հոն չենք։

1976ի վերամուտի ամէնէն կարեւոր հարցերէն մէկը, կրթական նախարար Ս. Հապիթի ձեռնարկած բարեփոխումներու հարցն է, նախարարապետի փոփոխութիւնը անդրադարձնելու ունենալ այս ուղղութեամբ։ Թէեւ կրթական նախարարութիւնը դարձեալ Ս. Հապիթի յանձնելու արտաքին նշան մըն է որոշ երաշխաւորութեան մը, շարունակութեան մը, սակայն անկախաձեռն առանց հիմնովին խնդրոյ առարկայ դարձնելու ծրարելը, անկարելի է որ նախարարապետը առաջարկէ որոշ փոփոխութիւններ առնուանք մէջ մը հանգարտեցնելու եւ վստահութիւն ներշնչելու ընդգիծալի ճակատին։ Զմոռնանք որ նախարարապետը ինքն Պառ, ունեցած է համալսարանական քննադատական մը եւ 1974ին՝ օրուան կրթական նախարար Ժոզէֆ Ֆրանկելի խնդրանքով, պատրաստած էր յատուկ տեղեկագիր մը երկրորդական ուսուցում մէջ բարձրագոյն ուսուցման անցքի

Միասին չ'գացինք, որովհետեւ ես ըրի որ թերեւս Նիւ Եորքի մէջ կարենամ յարմար գործ մը ձարել։

Սնտուկները Երեւանի չ'առան։ Իմ յետ վերադարձիս Սահակ աղա դատարանի դիմեց՝ կարծելով թէ սնտուկները ես կ'ըլլայ։

Միայն դատարանին մէջ էր, որ ես ստիպուած եղայ պատմել եղբուկները եւ ցուցնել սնտուկներու ստացալիւնները, որոնք ապահով հասած էին Պոսթոն։

Դատարանին յետոյ ես ալ չ'ապահովեցայ Սահակ աղային դէմ դիմաց, միայն օր մը հանրակարգով անցած ատենա՝ պատուհանին տեսայ իմ «Երեւանի մարտ» բարձրահարկէն իմ հետ, որ աւելի ծերացել էր, կ'ըրէ եւ զեղներ էր։

X

Հինգ տարի յետոյ ես գացի Պոսթոն Գեղամի եւ Մաքրուհի տունը եւ տեսայ սիրուն մանուկը, որ բուսած էր Սահակ աղան խաբէլէն յետոյ։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՅԱՆ

(վերջ)

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Օ

Ֆիտոլոգիան, ճարտարարվեստի ան-
նախնայ յառաջընթացը, քաղաքներու
մեծ չափերու հասնող տարածումը, սու-
նի նման բուսնող բարձրադասակ. ու խիտ-
նիտ շարժած շէնքերը, ինքնաշարժը,
սղանալը, եւ այլ գործնական ու յար-
մարուէտ պայմանները ժամանակակից
մարդկութեան համար նոր հարցեր ըս-
տեղծած են գրեթէ ամէնուր: Այդ հար-
ցիկն մէկը վերջերս յօդուածակերի մը
նիւթը դարձած է «Գրական թերթի» մէջ:
Հրատարակողը, յօդուածագիրը, իր
վանդակ աճող սերնդի» խորագրուած
գրութեան մէջ նախ խօսքը տուած է Հա-
յաստանի առողջապահութեան նախարար-
ութեան բժշկական վերահսկողութեան
նախագահ Մկրտչի մարմնամարզութեան գլխավոր
խոսնակը: Այս վերջինը՝ Գ. Մկրտչա-
նիստի հարցը պարզած է հետեւեալ ձեւով.
Հայրապետ է Ֆիզիոլոգիական, կենսա-
բանական, բժշկական ու սոցիալական
տեսակետերից մարդու շարժողական ակ-
տիւնութեան կարեւոր նշանակութիւնը:
Վերջին երեսուն - քառասուն տարի
ներս մարդու գործունէութեան բո-
լոր բնագավառներում պիտաւ - տեխ-
նիկական յառաջընթացը խիստ նուա-
նացրել է աղի ակտիւնութիւնը: Արտա-
գրութեան մէջ մարդկանց մկանային աշ-
խատանքի բաժինը 100 տարի առաջուայ
վ տուրից հասել է մէկ տոկոսի: Մինչ-
դեռ մեծացել է զգայարանների ծանրա-

բեռնումները, որի հետեւանքով
մարդը այսօր աւելի յաճախ է ենթարկւ-
ում նեարդալիք լարում - յառաջացող
աղիքներով: Իսկ դա այն պատ-
ճառներով է, որոնք յանգեցնում
են հիւանդութիւններին դիմադրելու կա-
րողութեան թուլացմանը, խախտում
նեարդալիք, սրտանոթային, նիւթափո-
խականութեան սխառնմաների ֆունկցիոնա-
նեքը:

Պարզ է, դրած է Հ. Բաղդասարեան, որ
բոլոր ծնողներն ալ կը փափաքեն իրենց
զաւակներուն ջամբել կատարեալ դաս -
տիարակութիւն, ուսում եւ գիտնք չգրկել
որեւէ բանէ: Ասիկա բնական ու լաւ է -
բնեւոյթ է, այսուհանդերձ, այս բոլորին
մէջ հիմնականը՝ առողջապահութիւնը
յաճախ մոռացութեան կը տրուի: «Այն-
ինչ, երեսայի աճի եւ զարգացման առա-
ջին պայմանը որքան կարելի է շատ չար-
ժեւէն է, վաղվցելը, խաղալը, ցատկելը:
Առաջին պայմանը: Երեսունի երեսաների
մեծ մասը համարեայ գրկուած է այդ հը-
նարակութիւնից: Նրանք գրկուած են
վաղելու, խաղալու ուրախութիւնից:
Նրանց ձեռքից խել են այն, ինչը իրա-
ւացիօրէն պատկանում է իրանց՝ բակը»:

Հայաստանի շատ մը քաղաքները, այ -
նուհետեւ դիտել տուած է յօդուածագի-
րը, լեռնային գոտիներու մէջ հաստատ-
ուած ըլլալով, գրկուած են ընդարձակ
տարածութիւններէ: Միւս կողմէ՝ ճար-
տարապետներն ու շինարարները ալ ա -
ւելի կը վատթարացնեն վիճակը, քանի
«Լիւրացնեն» ազատ մնացած բոլոր տա-
րածութիւնները, նոյնիսկ բակերը: Պա -
կասը կը լրացնեն բնակիչները, որոնք
բակերու մէջ կը շինեն կառատներ, կը

մշակեն բանջարեղէն - եւ իրենց հողատի-
րական իրաւունքը ամբաստում են ժան -
գոտած մետաղաքանցերից, հին մահա-
կաններից ու փշալարերից պատրաստը -
ւած ամէն տեսակ ցանկապատերով»:

Համաձայն յօդուածագիրին, ութէն
տասը տարեկան երախաներուն մէջ քիչ
չեն չափէն աւելի գէլ ու ինչպէս ինքը -
սած է՝ «ճարտարակութեամբ տառապող
երեսաները, յատկապէս աղջիկները: Դի-
մենք վիճակագրութեանը. մեր երեսա -
ների 8-9 տոկոսը տառապում է գիրու -
թեամբ (բերում ենք երեք տարին ա -
ռաջուան տուեալները): Թէեւ տարբի ա -
նակ, բայց իրողութիւն է, որ Երեսանի
մէջ կարգ ու կանոնով բակեր չկան, նոյն-
իսկ զարոցներու մեծ մասին մէջ: Գա -
ղաքի կեդրոնի 12 դպրոցներէն միայն
մէկը քիչ թէ շատ կանոնաւոր բակ մը
ունի: Մարզանքի համար ստեղծուած
սրահներն ալ ոչ իրենց չափով, ոչ կա -
հաւորումով չեն համապատասխանե-
րուան պահանջներուն:

Յօդուածագիրը յատուկ անդրադարձած
է աղջիկներու ֆիզիքական դաստիարակ-
ութեան հարցին: Այս մասին ահա թէ
ինչ գրած է. - Համաժողովներու մըր-
ցումներուն մեր աղջիկները տարեցտարի,
որքան էլ դա տխուր երեւոյթ է, կարո-
ղանում են գրաւել միայն վերջին տեղե-
րից մէկը, եթէ ոչ ամենավերջին տեղը:
Ինք չէ՞ որ մրցումների են ուղարկու-
ում ու կողմնակիցները, ամենաճարակները,
ամէնք ալ ամապաղմները: Դպրոցական
ֆիզիկուլտուրայի դասերին շատ յաճախ
կարելի է տեսնել, թէ ինչպէս նոյնիսկ
բարձր դասարանները շատ աղջիկներ չեն
կարողանում յաղթահարել կէս մետրա -
նոց բարձրութիւնը: Նրանք դանդաղա -
շարժ են, չեն կարողանում ինչպէս հար-
կին է վազել, չունեն անհրաժեշտ ձկու -
նութիւնը: Բացի դրանից, որ ֆիզիկուլ -
տուրայով եւ սպորով պարապելը մեր
աղջիկների մէջ առանձնապէս մասսայա-
կանութիւն չի վայելում, դա պէտք է
բացատրել նաեւ նրանով, որ մեր աղջիկ-
ները արդէն փոքր հասակից համարեա
թէ գրկուած են ամէն օր ազատ վազելու,
խաղալու հնարաւորութիւնից »:

Անհրաժեշտ է գիտել տալ, թէ Հայաս-
տանի մէջ կարեւոր աշխատանք կը կա -
տարուի երախաներու, պատանիներու եւ
երիտասարդներու առողջութեան համար:
Ստեղծուած են այսպէս կոչուած պիտե-
րական ճամբարներ, կան առողջարան -
ներ, մանկական պարտէզներ, յատուկ
զարոցներ տկարակազմ աշակերտներու
համար եւայլն: Արժարժուած հարցը այն
է սակայն, որ փոքրերը իրենց առօրեայ
կեանքին մէջ հասակ նետեն բնականոն
պայմաններու տակ եւ դերձ միանայ
կամ այն հիւանդութիւններէ, տկարու -
թիւններէ: «Երազում ենք այն ժամա -
նակի մասին, երբ ֆիզիքական կուլտու-
րան եւ սպորտը մեր երեսաների համար
կը դառնան հիմնական առարկայ ոչ մի-
այն դպրոցում, այլեւ կեանքում»:

ՔԱՂՀԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍԱՅԱԹ - ՆՈՎԱՅԻ

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԸ

ԺԼ. դարու հայ մեծ բանաստեղծը՝
Սայաթ - Նովայ ստեղծագործած է մին -
չեւ խոր ծերութիւն: Տաղանդաւոր, յա-
խուռն յոյզերով եւ խոհերով լի արուես-
տագէտը չէ լրած նոյնիսկ կուսակցոնի
սեւմ գնելէ ետք: Այս եղբայրացութեան
եկած է երեսանցի երիտասարդ բանասէր
Հենրիկ Բախչինեան՝ վերձանելէ ետք
աշուղին երեք ծածկադիր տաղերը:

Ծանօթ է, որ Սայաթ - Նովայի ձե -
ռագիր երգարանը (Դաւթար) աւարտած
է 1759ին: Այս թուականն է, որ բանա -
սէրները նկատի առած են իրրեւ վերջա -
կէտ ստեղծագործական ժամանակաշրջ -
անին: Սակայն, ինչպէս վկայած են ա -
շուղին դաւակին՝ Օսանի կազմած հաւա -
քածոյին չարք մը տաղերը, Սայաթ - Նո -
վայ ստեղծագործած է նաեւ յետագայ
տարիները: Հ. Բախչինեան յաջողած է
կարգաւ աշուղին «Մըտա էշլի քուրէն»,
«Այ Ասուած սիրիս» եւ «Արբըլմըն կար -
դացել իմ դասեղան» խաղերու ծածկա -
գիրքերը: Այս բանաստեղծութիւնները ոչ
միայն գրուած են նոյն թուականին, այլ -
եւ իրենց ընդթող թուական մօտ են ի -
րարու: Առաջին երկուքը դարաւեջա են,
այսինքն՝ աշուղական խաղին այն տեսա -
կը, որուն յանդաւոր բառերը գրուած են
առանձին տառերու այբբենական անուն -
ներով: Քիչ մը տարբեր է երրորդը, որ
քեջնիս է, այն է՝ նոյնանուն բառերով
վերջացող ոտանաւոր բառախաղ:

Հետաքրքրական այն է, որ առաջին
երկու խաղերուն ուշագրութիւն չեն
դարձուցած Սայաթ - Նովայի կեանքով
եւ ստեղծագործութիւններով զբաղող
մասնագէտները, իսկ երրորդը՝ «Այբը -
բիմըմ կարթացիլ իմ դասեղան»ը, թէեւ
փորձած են վերձանել, սակայն ոմանք
սխալ ճամբով կատարած, իսկ ուրիշներ
ալ մասամբ յաջողած են:

Բանասիրական պրպտումներէ ետք Հ.
Բախչինեան յաջողած է ցոյց տալ, որ
երեք խաղերն ալ գրուած են 1792ին, այ -
սինքն՝ Սայաթ - Նովայի եղբայրական մա -
հէն երեք տարի առաջ: Արդ, եթէ ըն -
դունիրք, որ ասոնք գրուած, յօրինուած
են այդ թուականին, կը նշանակէ, որե -
մըն, թէ Սայաթ - Նովայի ստեղծագոր -
ծական կեանքը ԺԼ. դարու 40ական թը -
ւականներէն մինչեւ նոյն դարու 90ական
թուականները երկարած է:

Հենրիկ Բախչինեան, որ շատ լաւ գի-
տէ Թիֆլիսի Հայերու բարբառը, ինչպէս
նաեւ վրացերէնը, մտադրած է կազմել
Սայաթ - Նովայի ստեղծագործութիւն -
ներուն համապարփակ բնագիրը:

ՅԱՌԱՋՈՒ ԹԵՐԹԵՐԸ

(177)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

Մ Է Ս Թ Ր Ի Տ Ն Ա Կ Ը

Ճակատը խոնարհեցուց. երկու կաթիլ
պոքունը նշարուեցաւ աչքերուն մէջ ու
նոք սիրայ եւ տառապանքի անդունդը
զորեցան:

— Սանտրիկ, ալ լեւա քեզի արժանի
լի, փափայց ան: Գնա՛, գնա՛ եւ ալ իմ
կրտսէ մի՛ մտածեր:

— Ան ի՞նչ տեսակ անճոռնի խօսք է,
զոյնց աւագակը հեղուկութեամբ: Իրաւ, ես
բոլոր ալ լաւագէտ դադափարներու տէր ըլ-

լալդ գետէի, վայրենի աղջիկ մ'ըլլալդ
գետէի, բայց գետէի նաեւ թէ կեանքիդ
մէջ ինչ ուրիշ ոչ ոք սիրած էիր...: Մի՛ն-
չեւ վերջը համարյալ մը տալն անգամ մեր-
ժեցիր ինծի, եւ հիմա ինչպէ՞ս կ'ըլլայ
որ...: Ես հոս քու հետք կարգուելու
եկած եմ... դուն իմ կինս պիտի ըլլաս:
— Անկարելի՛ է, անկարելի՛ է...
մըմընջեց ծուռնա ձեռքերը ոլորելով:
Լռէ՛, լռէ՛, սիրտս կը խորտակես...:
Գնա՛... գնա՛...:

Սանտրիկո հանդարտօրէն նստելով
ըսաւ.

— Ի՛հ, քանի որ սիրային խօսքեր չես
ուզեր հասկնալ, ուրիշ բանի վրայ խօ-
սիր: Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ զիպուածով
քեզ հոս կը դռնեմ չեմ գիտեր: Դուն վե-
նետիկ էիր, ո՞ր հովը քեզ հոս նետեց:
Աղքատ էիր, ի՞նչպէս եղաւ որ ասանկ կո-
կիկ տուն մը կը բնակիս հիմա, հաս-
կնաւ...:

— Հը՛, հասկցա՛յ, ատոր համար է որ
կ'ըսես թէ ինծի արժանի չես, չարուսա-
կեց չարագործը: Կ'երեւի թէ այս տունը
սիրահարիդ տունն է: Ի՛հ, լռէ՛՛ նայիմ,
ճիշդ չէ՞:

— Ծուռնա յուսահատական շնչով մը
պատասխանեց.

— Այո՛, ճիշդ է: Սիրող մ'ունիմ, անոր

տունն եմ: Հիմա ան հոս չէ, բայց ուր
որ է կուլայ եւ եթէ քեզ հոս տեսնու-
լլայ, երկուքս ալ կորսուած ենք:

Այս վերջին բառերուն վրայ Սանտրի-
կո յանկարծ ոտքի ելաւ: Դէմքը սպառ-
նական արտայայտութիւն մը ստացաւ:

— Սո՛ւր ես, ծուռնա, դոռնոց ան:
Դուն սիրահար չունիս: Դուն հոս նախկին
դուքսին եւ պոռնիկի էմբէքիայի աղջկան
հետ կ'ապրիս:

Ծուռնա սարսափելի բացազանչութիւն
մը խեղդելով, գէնք մը դտնելու եւ իր
սիրած անձը սպաննելու համար աչքը
չորս կողմը պտտողուց - Սանտրիկո տե-
սաւ ցոյց եւ անոր միտքը կռահելով, ու-
սերը ցնցելով ըսաւ.

— Ձիս մոտիկ ըրէ: Երկու մարդիկ
թշնամանած են գիւս, այդ երկու մարդոց
եւ իմ միջեւ մահուան կռիւ բացուած է:
Դուն դանդաղ կը ճանչնաս, անոնց անունը
տալու պէտք չկայ: Հիմա ես քու հսկո-
ղութեանը տակ դանուող Պիանդային
պէտք ունիմ: Անոր սեւէ գէշութիւն պի-
տի չհասցնեմ, ալ պարզապէս զայն իր
մօրը պիտի տանիմ: Այս բարիքը իմ ծրա-
դիրներս իրադրութեւ համար պէտք է որ
անպայման ընեմ: Լռէ՛՛ նայիմ, դուն այս
գործին մէջ ի՞մ հետ եւ թէ թշնամիւն-
րուս հետ: Եթէ իմ հետս ըլլաս, կ'առա-
ջարկեմ որ հետս դաս. քահանայ մը պի-

տիւնները եւ պիտի պատկուինք. դուն իմ
կինս պիտի ըլլաս: Քիչ մը առաջ ըսիր որ
դուն ինծի արժանի չէիր. այդ մասին քե-
նէ սեւէ բացատրութիւն պիտի չուզեմ,
ես սա գիտեմ միայն թէ դուն զիս կը սի-
րես, ես ալ՝ քեզ: Եկո՛ւր, կարգուելուք
եւ յետոյ հետս վենիտիկ կ'երթանք: Հոն
քեզ բարձրատիւնաւ մարդոց պիտի ներ-
կայացնեմ՝ որոնց պիտի պատմես գիտ -
ցածդ ու տեսածդ...: Համաձայնեցա՞նք:

Ծուռնա պատասխան չտուաւ:

— Ոտէ՛, ի՞նչ կ'ըսես:

— Սա պիտի ըսեմ թէ, քանի ես ողջ
եմ, Պիանդան հոսից դուրս պիտի չելլէ:

Այս բառերը ծուռնա ակոսները սեղ-
մելով արտասանեց, անգուպ կորովով
մը:

— Ըսել է ինծի դէ՞մ ես:

— Այո՛:

— Հապա քիչ մ'առաջ ըսիր թէ զիս կը
սիրէիր:

— Այո՛, կը սիրեմ:

— Ուրեմն մեղքը քու ճիտդ, մոռնեց
Սանտրիկո:

ՄԻՇԷԼ ՁԵՎԱՅՈ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ռոպէր - Յակոբ Իզմիրլեան, Պ. Հրանդ Մարգարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Սեպտ. 19, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ քրոջ ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ մահուան քառասունօրեան առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարտէյի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն իր բոլոր ընկերներու անունով, խոր ցաւակեցութեամբ կը յայտնէ Այրի Տիկին Աշխէն Պողոսեանին, ընկերներ ժառ Պօղոսեանի, Հայկ Պողոսեանի, Տարօն Պօղոսեանի եւ ընտանիքներուն, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գ. Եսայիանի եւ ընկեր Յարութիւն Տէրոյեանին՝ ողբ։

ՂԱԶԱՐ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ մահուան տխուր առթիւ։

×

Ֆ. Կապ. Սաչի Անիէն Պուա Քոլումպի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակեցութեամբ կը յայտնէ Մատթեան եւ Քէշիշեան ընտանիքին, իրենց մօր եւ խնամիին, Տիկին Նազենի Փափազեանի կսկծալի մահուան առթիւ։ Մասնաճիւղը այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հարիւր Ֆրանք նուիրած է իսկ Լէ Մուլինոյի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԼԻՈՆ - ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հայկազեան միօրեայ վարժարանի հայերէն լեզուի դասընթացները կը վերսկսին Չորեքշաբթի 15 Սեպտ., առաւօտեան ժամը 9ին։ Հին եւ նոր աշակերտներու ծնողները պարտին վերոյիշեալ թրականին իրենց զաւակները դպրոց բերել եւ արձանագրել տալ։

×

ՎԱԼԱՆՍ ԴԱԻԻԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Վալանսի Դաւիթեան դպրոցի 1976 - 1977ի տարեշրջանի արձանագրութեան համար դիմել դպրոցը, 15 Սեպտ. առաւօտեան։ Հասցէ 6 Ալէ ժպան, Չալան։

×

ՄԱՐՍԷԼ

Հայ Բարեգ. Ընդհ. Միութեան եւ Մայր եկեղեցւոյ հովանաւորած ամէնօրեայ դպրոցի դասաւանդութիւնները կը սկսին Երեքշաբթի 14 Սեպտ. ժամը 17էն 19, Հափաճա ուսանողներուն համար, Բարեգործականի նորաշէն սրահին մէջ՝ 33 Բուռ Փիլէո Փիլմէ, Մարտէյ 7րդ

Դասաւանդութեամբ երկուսուքուք ուսուցիչ՝ Պ. Գրիգոր ՔէՇԻՇԵԱՆԻ։ Կը խնդրուի ծնողներէն, որ իրենց զաւակները բերեն եւ արձանագրեն դիմելով վերոյիշեալ հասցէին, ամէն օր ժամը 14.30 էն 17ը։ Չորեքշաբթի ամբողջ օրը ժամը 10էն 17ը կը յատկացուի 5էն 14 տարեկան ուսանողներուն համար։

Կոչ կ'ըլլայ այն ծնողներուն, որոնք դիմելով չունին եւ ժամանակի կարօտ են որ դիմեն դպրոցի խնամակալ մարմնին, որոնք յանձն կ'առնեն երախտները ժամանակին բերել դպրոց եւ վերադարձնել իրենց տունները։

ԿԻՐԱՌԻ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երկուսուքուք մը կ'իթառի մասնաւոր դասընթացներ կուտայ (նոթատեալով), մատչելի պայմաններ, մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել՝

Պ. ԱԳԸԼԵԱՆԻ
622-06-58, ժամը 11էն 13 եւ 19էն 21։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Մարգրիտ Թէրզեան իր ամուսնոյն մահուան հրդ տարեկիցին առթիւ, հարիւր Ֆրանք կը նուիրէ ի նըպաստ Լիմանահայութեան։ (Մտանալ «Յառաջ»էն եւ հարիւր Ֆր. Յառաջին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԱԿԻ

Պոլէնէն Առաքելեան ընտանիքները 250 Ֆրանք կը նուիրեն Կապ. Սաչի Օղափ. Կալանին ողբացեալ Ովաւմա Յակոբ - Եանի մահուան առթիւ (ստանալ « Յառաջ »էն)։

ԿՈՒՋՈՒԻ

Կին մը կամ օրիորդ մը կը փնտռուի ընտանիքի մը մէջ ընթացիկներէ համար, լաւ վճարում, կարելի է նաեւ մայր ու աղջիկ մը կամ երկու քոյրեր։ Երթեւեկ - կուտեան դժուարութեան համար, բնա - կուտիւն եւ ճաշ ալ կարելի է կարգադրել։

Մանրամասնութեանց համար, դիմել՝
APARATYAN V.
10, allée Louis-Blériot
93390 Clichy-sous-Bois

ARMÉNIE 1976

Départs chaque mois :

du 22 Septembre au 6 Octobre
du 23 Octobre au 6 Novembre
du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :

Aux personnes âgées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au moins, s'incrivant ensemble.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans

du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON

Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Voyages : A. 721.

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կիրակի 12 Սեպտ. ժամը 11ին

Սաչիքեան եւ Տօն Ս. Սաչ Մայր եկեղեցւոյ

Հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ՝
ՆԻԿՈՂՈՍ Ծ. Վ. Քէշեւեան

Առաքելական Գործակալ Ֆրանսայի Հայ Կաթ. համայնքին

×

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — Զերմապէս կը խնդրուի Ֆրանսա ժամանող Հայ Կաթ. զինկէներէն որ փութան արձանագրուել ժողովրդապետութեան մօտ հեռաձայնելով 278-31-93 թիւին (ժամը 8-12)։ Կամ դիմելով վերի հասցէին։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22։

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը։

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԱՐԿՈՍ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբեր, Տօն է վե - րացման Սուրբ Սաչի, Սաչիքեան է։
Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր բազմաձայն Ս. պատարագ։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎՔԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, (կա - քողիկոսական պատուիրակ Հայոց եւ - րօպայի)։
Սկիզբ ժամեցուցեանց՝ ժամը 8.30ին, պատարագ՝ ժամը 10ին։
Երեկոյեան ժամը 4ին կը կատարուի ժամերգութիւն, եւ Սաչիքեանի մեծա - հանգիստ ԹԱՓՕՐ - ԱՆԻԱՍՏԱՆ՝ ռէհա - նով։

×

Երկուշաբթի, Սեպտ. 13, յիշատակ է Մեռելոց։
Նոյն եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Ս. պատարագ կը մատուցուի, եւ յաւարտ պատարագի կը կատարուի ՀՈԳԵՀԱՆ - ԳԻՍՏ վաւճ ՀԱՄՕՐԷՆ ՆԱԶԵՑԵԼՈՑ։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻԶ

Այս Կիրակի, պատարագ կը մատուց - ուի եւ յաւարտ պատարագի կը կատար - ուի իսահանգիստ։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան ղեկավարութիւնը կը խնդրէ Սեպտեմբեր (Յունաստան) ամառային բանա - կուտին մասնակցողներէն որ ներդրում դնեն այն բոլոր թերիներուն համար, որոնք կը վերաբերէին բանակումի կազմակերպումին եւ ընթացքին։

Այդ պատճառով տնօրէն կոմիտէն կ'ապահովէ հատուցումը այն օրերուն համար զորս եկողները հոն չանցուցին հակառակ անոր որ լրիւ կատարած էին վճարումը։ Կապ հաստատուելու համար, դիմել Պ. Հայկ Թուֆանեանի. - 657 - 29 - 07, հատուցումի պայման - ժամը որոշուած է Սեպտեմբեր 30։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԼԻՍԷ ԳՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ
Կապոյտ Սաչի Շրջ. վարչութեան
Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԼԵԱՆ
Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21։
Պաշտօնի հայերէն լեզուի ընտելեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, Հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան։
Արձանագրութեան համար դիմել Ուրբաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ։

COURS DE LANGUE ARMENIENNE AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.
Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

« ՅԱՌԱՋ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԵԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահազ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութ	50 ֆր.
Մեռում	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։
Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

Օ Ր Ա Ք Ե Ր Ր
ՀԻՄՆԱԿԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ
Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 ֆ. Վեցամսայ 90 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ. Հասար 1 ֆ. 20
52e ANNÉE — N° 13.682

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱՅՍ ԱՆԳԱՄ ԱԼ ԽՐՈՒԱԹ ՆԵՐԸ...

Հայաստանի դեմքը օր է օր արկա -
նալիս ժամերից հետո օդանավները
համարող երբ օդանավը կը մտնէ
այս լի դիտեր թէ ո՞ր կ'երթայ :
Ուրախ զիջեր այն 72 ճամ -
պերը, որոնք Նիւ Եորքէն ճամբայ
էն կը կարծէին քիչ ետք Շիքակո
մինչ 48 ժամուան մէջ, հասկցան
որ իրենց պահանջած բնագրերը լոյս տե -
սած է : Յետոյ ահաբեկիչները կը յանձ -
նուին եւ նոյն իրիկունը ֆրանսական զին -
ուորական օդանավով կը փոխադրուին Ա -
մերիկա, ուր պիտի դատուին :

Իայց եւ այնպէս, մարդիկը հասած են
իրենց նպատակին մէկ մասին, պահան -
ջուած թերթերէն զատ ալ, Երկուշաբթի
առտու Ֆրանսական մամուլն ալ կը
պատմէր թրուաթներու պատմութիւնը,
որու համար սակայն ֆիկտս քիչ մը
հեղինակելով կ'ըսէր. — 57 տարուան հը -
նութիւն ունեցող պատմութիւն մը ..

Եւ իհարկեւ ինչպէս, որ 1919, Մարտ 1ին,, երբ 3
ամիս է արդէն ծնած էր Սերգեյու, Սեր -
ուաթներու եւ Սովետներու միապետու -
թիւնը, քաղաքական մանիֆեստ մը կը
պահանջէր խրուաթ անկախ պետութեան
մը ստեղծումը : Ստորագրողներէն մէկն
էր 30 տարեկ., փաստաբան մը՝ Անթէ Գա -
վելի : 1928ին է միայն, որ անջատողա -
կան այս շարժումը պիտի հիմնէր «Ու -
թաթի» (այսպէս) շարժումը : Անկէ
ետք, առնել պիտի փորձէին ահաբեկչա -
կան արարքներով Եւրոպայի մէջ եւ
բարեկամ պետութիւններ փնտռելով ու -
շաղկապելու հրաւերել իրենց դատին վը -
րայ : Ասոնց առաջին զգայացուց ա -
րարքը պիտի ըլլար Եւրոպայի մէջ Ա -
լեքսանտր թագաւորին սպանութիւնը,
Մարտի 1, 1934 Հոկտեմբեր 9ին : Շար -
ժումին կ'օժանդակէին Պուլկարիա, Ի -
տալիա, Հունգարիա, Գերմանիա : Երկ -
րորդ աշխարհամարտին, 1941 Ապրիլ 6 -
ին, չորս երկիրները որոնք զօրավիգ էին
Ութաթիւններուն, պատերազմի կ'անցնէին
Եւրոպայի մէջ եւ Ապրիլ 10ին Սեր -
ուաթ անկախ պետութիւն մը կը հռչակ -
ուէր : Իայց Հիթլերի կողմնակցութեամբ պա -
տերազմը, կորուստն է նաեւ Անթէ Գա -
վելիի : Կը հաստատուի Սպանիա ուր եւ
կը մեռնէ : Անկէ տասը տարի ետք է որ
ծնունդ կ'անէ Նոր - Ութաթիւն շարժում
մը : Ասոնք ահաբեկչական արարքներ կ'ը -
նեն ներսը եւ դուրսը :

Մանօթ է որ 1919, Մարտ 1ին,, երբ 3
ամիս է արդէն ծնած էր Սերգեյու, Սեր -
ուաթներու եւ Սովետներու միապետու -
թիւնը, քաղաքական մանիֆեստ մը կը
պահանջէր խրուաթ անկախ պետութեան
մը ստեղծումը : Ստորագրողներէն մէկն
էր 30 տարեկ., փաստաբան մը՝ Անթէ Գա -
վելի : 1928ին է միայն, որ անջատողա -
կան այս շարժումը պիտի հիմնէր «Ու -
թաթի» (այսպէս) շարժումը : Անկէ
ետք, առնել պիտի փորձէին ահաբեկչա -
կան արարքներով Եւրոպայի մէջ եւ
բարեկամ պետութիւններ փնտռելով ու -
շաղկապելու հրաւերել իրենց դատին վը -
րայ : Ասոնց առաջին զգայացուց ա -
րարքը պիտի ըլլար Եւրոպայի մէջ Ա -
լեքսանտր թագաւորին սպանութիւնը,
Մարտի 1, 1934 Հոկտեմբեր 9ին : Շար -
ժումին կ'օժանդակէին Պուլկարիա, Ի -
տալիա, Հունգարիա, Գերմանիա : Երկ -
րորդ աշխարհամարտին, 1941 Ապրիլ 6 -
ին, չորս երկիրները որոնք զօրավիգ էին
Ութաթիւններուն, պատերազմի կ'անցնէին
Եւրոպայի մէջ եւ Ապրիլ 10ին Սեր -
ուաթ անկախ պետութիւն մը կը հռչակ -
ուէր : Իայց Հիթլերի կողմնակցութեամբ պա -
տերազմը, կորուստն է նաեւ Անթէ Գա -
վելիի : Կը հաստատուի Սպանիա ուր եւ
կը մեռնէ : Անկէ տասը տարի ետք է որ
ծնունդ կ'անէ Նոր - Ութաթիւն շարժում
մը : Ասոնք ահաբեկչական արարքներ կ'ը -
նեն ներսը եւ դուրսը :

Մանօթ է որ 1919, Մարտ 1ին,, երբ 3
ամիս է արդէն ծնած էր Սերգեյու, Սեր -
ուաթներու եւ Սովետներու միապետու -
թիւնը, քաղաքական մանիֆեստ մը կը
պահանջէր խրուաթ անկախ պետութեան
մը ստեղծումը : Ստորագրողներէն մէկն
էր 30 տարեկ., փաստաբան մը՝ Անթէ Գա -
վելի : 1928ին է միայն, որ անջատողա -
կան այս շարժումը պիտի հիմնէր «Ու -
թաթի» (այսպէս) շարժումը : Անկէ
ետք, առնել պիտի փորձէին ահաբեկչա -
կան արարքներով Եւրոպայի մէջ եւ
բարեկամ պետութիւններ փնտռելով ու -
շաղկապելու հրաւերել իրենց դատին վը -
րայ : Ասոնց առաջին զգայացուց ա -
րարքը պիտի ըլլար Եւրոպայի մէջ Ա -
լեքսանտր թագաւորին սպանութիւնը,
Մարտի 1, 1934 Հոկտեմբեր 9ին : Շար -
ժումին կ'օժանդակէին Պուլկարիա, Ի -
տալիա, Հունգարիա, Գերմանիա : Երկ -
րորդ աշխարհամարտին, 1941 Ապրիլ 6 -
ին, չորս երկիրները որոնք զօրավիգ էին
Ութաթիւններուն, պատերազմի կ'անցնէին
Եւրոպայի մէջ եւ Ապրիլ 10ին Սեր -
ուաթ անկախ պետութիւն մը կը հռչակ -
ուէր : Իայց Հիթլերի կողմնակցութեամբ պա -
տերազմը, կորուստն է նաեւ Անթէ Գա -
վելիի : Կը հաստատուի Սպանիա ուր եւ
կը մեռնէ : Անկէ տասը տարի ետք է որ
ծնունդ կ'անէ Նոր - Ութաթիւն շարժում
մը : Ասոնք ահաբեկչական արարքներ կ'ը -
նեն ներսը եւ դուրսը :

Քանի մը տարի
ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ մէջ Ազգ. սուգը ոկաւ
Շաբաթ օր (կը տեւէ 9 օր) եւ հաջորա -
ւոր Ձինացիները կը տողանցեն Մայրի
մարմնին առջեւ :

ԻՒՄԱՆԻԹԵՒԻ տարեկան տօնը միշտ

Ի ՆՊԱՍ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

11Դ 8ԱՆԿ	
Փարիզի եկեղեցին	37.585
Գուրգէն Ներսէսեան (Զպուքճեանէն)	1.010
Պետիկեան եւ Հայկ (1000ական)	2.000
Շահապեան	800
Գոթ տ'Ազիւն(Տարօն վրդ.էն	720
Սէմէրճեան եւ Պարոյր Թուրեան (500ական)	1.000
Գ. Այանեան - Թոնկուրեան, -Կիւլէգեան Լեւոնեան (200ական)	600
Տիկին Մարտիրոսեան, Ղազէլեան Սիւթճեան, Կապեց, Կ. Սա - հակեան, Կ. Սէմէրճեան, Տիկին Նուարդ (100ական)	700
Թուղլաճեան եւ Տիկին Քա - հակեան (50ական)	100
Տանիէլ Ռոթ	25
Գումար	44.540
Նախորդ գումար	910.779
Ընդհ. գումար	955.319

նոյն յաջողութեամբ տեղի ունեցաւ Շա -
բաթ եւ Կիրակի Գուրգէն, հակառակ
անձրեւին : Ժողով Մառէ մերժեց ծու -
ղակն ինչպէս ու պատարաններ Միթերանի
նախորդ օրուան յայտարարութեան (Ըն -
կերվարական կուսակցութիւնը ձախի ա -
ռաջինը պէտք է ըլլայ) եւ ըսաւ «բանա -
վէճ կ'ուզէք, պիտի չըլլայ» :

ՅՐԱՆՍԱՅԻ Կառ եւ Առաջին նահանգ -
ներուն մէջ շատ ծանր փոթորիկներ եւ
տեղաշարժում անձրեւները աղէտներ
պատճառեցին : Մէկ մեռեալ կայ եւ բազ -
մաթիւ շրջաններ ողողուած են :

ԼԸՖԵՎՐ Եպիսկոպոսը Կիրակի օր ըն -
դունուեցաւ Պապին կողմէ, այս վերջ -
նոյն ամարանոցը՝ Քաթեդրականտիֆօ :
Յրանաացի Եպիսկոպոսը նախապէս մե -
ղայագիր մը ստորագրած էր, բայց հը -
րապարակային զղջում չէ յայտնած
(Քաթեդրականտիֆօն Քանոսա չէ) : Տե -
սակցութեան մասին, ոչ մէկ մանրամաս -
նութիւն կը տրուի, բայց ընդհանրապէս
լաւ տպաւորութիւն թողուցած է :

Թիթօ, 84 տարեկան եւ վերջին «մե -
ծ»երէն Բ. աշխարհամարտի, մէկ ամիս
հանգիստի դատապարտուած ըլլալով,
Ժիւզեպ Թիթիի Եւրոպայի ճամ -
բորդութիւնը յետաձգուեցաւ ցնոր սնո -
րիւնութիւն : Թիթեւ կ'ըսուի թէ Թիթօ
սրտի տագնապ ունեցած է, բայց եւ այն -
պէս կարգ մը շրջանակներու մէջ, առող -
ջական վիճակը պատրուակ կը նկատուի :

ԵՈՒԿՈՍՏԱՎԻՈՅ Երկնքին մէջ, Երկու
օդանավներ բախում ունեցան : 176 մեռեալ
կայ : Մէկ օդանավը կը պատկանէր Պրի -
թիշ Էյալայնքի եւ Լոնտոնէն Պոլիս կ'եր -
թար, իսկ միւսը Եւրոպայի Զառքըր
մըն էր : Կը թուի թէ օդանավերէն մէկը
իրեն վերապահուած բարձրութեան վրայ
չէր եւ թռչելով տասը հազար մեթրի
նոյն բարձրութեան վրայ, Երկու օդանա -
ւերը իրարու բախած են 900 քիլոմեթր
արագութեան վրայ : Ծամբորդներու մեծ
մասը Արեւմտեան Գերմանացի զօրսա -
ւորներն են :

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ Երեսփոխանական ընտ -
րութիւններ պիտի կատարուին 1977
Յունիսէն առաջ :

ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ ՄՈՍԿՈՒՆՅԻ ՍՊԱՐՏԱԿԵՆ 3-2

Ախոյենութեան հանդիպումներու կար -
գին, Արարատ, Շաբաթ օր պարտուեցաւ
Մոսկուայի Սպարտակէն 2ի դէմ 3կէտով :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
ՀԵՐԱՅԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ, (Արմէնփրէս, Սեպտ. 8)
ՆիկիՏԱ ՍԻՄՈՆԵԱՆ ԽՈՐՀ.
ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆԻ ՄԱՐԶԻՉ (*)

50ամեայ Նիկիտա Սիմոնեան, որ ցարդ
Խորհ. Միութեան մարզական կոմիտէի
Փութպոլի վարչութեան պետի տեղա -
կալի պաշտօնը կը վարէր, նշանակուած
է Խորհ. Միութեան հաւաքականի դըլ -
խաւոր մարզիչ :

Ն Սիմոնեան ծանօթ է Փութպոլի սի -
րահարներուն : Մոսկուայի «Սպարտակ»
ակումբի կազմին մէջ, չորս անգամ եղած
է Խորհրդային ախոյեան, երկու անգամ
բաժակակիր, եւ յաղթական Միւլպուրի
Ողիմպիական 16րդ խաղերուն : Ապա, նը -
շանակուած է Խորհ. Միութեան հաւա -
քականի աւագ մարզիչ : Իր ղեկավարու -
թեամբ է որ Մոսկուայի Սպարտակը
1962ին եւ 1969ին ախոյենութիւն շահած է
եւ 1971ին ալ՝ բաժակը : Սիմոնեանի
մարզական կարողութիւնը աւելի ցայ -
տուն դարձած է երբ ստանձնած է «Ա -
րարատ»ի աւագ մարզիչի պաշտօնը եւ
1973ին «Արարատ»ը առաջնորդած է
Երեւանի յաղթանակի. — Ախոյենութիւն եւ
բաժակ :

Սիմոնեանի մարզական ճամբան բաց -
ուած է երբ դեռ դպրոցական էր, Ար -
խաղայի մարզադպրոց Սոխումի մէջ :
1945ին դեռ պատանի, կը խաղար տեղ -
ւոյն Տիմախի մէջ եւ չուտով զբաւած է
մասնագէտներու ուշադրութիւնը : Ու երբ
կը մրցէր Մոսկուայի Կոլիւն Սովետովի
հետ, որ կը պատրաստուէր ախոյենու -
թիւնը ձեռք ձգել, աչքի զարկած է եւ
հրաւիրուած Կոլիւն Սովետովի, ապա ան -
ցած Մոսկուայի Սպարտակը : Այս խում -
բին կապուած է Սիմոնեանի շուրջ 25
տարուան մարզական գործունէութիւնը :
1950ին 34 կու պահանջուած է իր խումբին
եւ ցարդ այդ արդիւնքը կը մնայ անգե -
րազանցելի : Ախոյենութեանց շարքին ալ
ան 144 կու նշանակած է եւ իրմէ առաջ
կուզայ Ալեքսանդր Պոնոմարենովը (152) :
Իր մասին, Խորհրդային ծանօթ լրագրող
եւ Փութպոլի «տեսաբան» Մարտին Սեր -
ժանով, կ'ըսէ. — «Նայելով իրեն, ես ին -
ծի հարց կուտայի : Որո՞ւ կը նմանի, որ -
մէ սորված է, որու կը հետեւի : Շուտով,
ես այլեւս այդ հարցումը չտուի : Պարզ
զարձաւ որ Ն. Սիմոնեան Փութպոլիստ
մըն է, որ ստեղծած է խաղի ի՞ր ոճը,
ի՞ր թեքիւնը եւ ի՞ր ռազմավարութիւնը» :

Վերջին անգամ խաղացած է Պոլոթա
(Քորոմպիա) եւ արժանացած մեծ գնա -
հատանքի : Տեղական մամուլը զինքը նը -
կատած է «Եւրոպական յայտնութիւն» :

(*) Լուրք տուած էիմֆ Սեպտ. 7ի քի -
ւով :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ

ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐՈՒՆ

ՄԱՍԻՆ

Ամէն տարի Հայաստանի մէջ, ուսումնական վերամուտին, նախապատրաստական աշխատանքներ կը տարուին դպրոցական դասագիրքերը կազմ ու պատրաստ վիճակը մէջ դնելու համար : Այդ տեսակէտէն կարելի է անշուշտ դասագիրքի մասին, ուսումնական ձեռնարկներու ժամանակին հրատարակումը :

1976 - 1977 ուսումնական տարեշրջանի մէջ, դասագիրքերը տպագրող « Լոյս » հրատարակչութեան անօրէնը՝ Գ. Բաբայանը ըրած է հետեւեալ յայտարարութիւնը :

Ազգայն միջոցը ինքնին զայն օժտելու է գերազանցական, որով՝ մեզմէ իրապէս կախում քանակով մը : Ասով իսկ, Ծեղախոյտին գեկոյցով յայտնուած վտանգը կը գաղտնայ իրապէս չնչին :

Մինչ Գրքերը դուրս է աշխարհի այդ շրջանի մէջ իրանի հաւասարակշռող դերէն, հաւանաբար թերթերէն կ'աշխարհէ ճշգրիտ մեծ ծրագրերուն : Եւ 1973ի ձեռնարկներին կը յայտնէր Օրինա Գրքերի խաղաղ լրագրողին. — « Միացեալ Նահանգներու նախագահին հետ կ'ընամ համակարծիք ըլլալ այն ատեն միայն՝ երբ իր վերաբերումը, ինծի հանդէպ, ըլլայ իրեն իրաւ բարեկամի մը : Բարեկամ մը որ, քանի մը տարի ետք, համաշխարհային ուժ մը պիտի ներկայացնէ » :

Նմանապէս Միացեալ Նահանգներ չեն իրար անդիտանալ թէ իրանեան բանա — կը աշխարհի լաւագոյններէն մէկուն վերածելով, կը մտահոգեն բնականաբար Միացեալ Նահանգներու հիմնադրանք : Եւ 1973ի երբեք չէ ծածկած Ծոցի ամերիկայեան ձեռնարկը միայն պարսիկ ազդեցութիւնը տարածելու իր միտքը : Պարսից Ծոցի երկու մեծ զբաղիներուն միջեւ կ'ընայ, որ մը, լարուածութիւնը դառնալ պայթիւն — ցնէ :

Ուսուցիչներն մէկ ամիս ունի իր վերջնական խօսքը ըսելու վեց միլիառ տուրքով շուրջ գինուորական կազմածի իրանի ապստամբներն համար : Ծաղացողակիւն կարեւոր պնակը՝ 160 էֆ.16 օդանաւեր՝ « Դարու վաճառք » ին յաղթականները :

Թ. Ա. Թ.

բուժիչները. « Նոր ուսումնական տար — ուսանողին օրը դպրոցականները ապահովուած կ'ըլլան բոլոր դասագիրքերով : Ընթացիկ տարուան մէջ ծրագրով նա — խառնուած եւ լոյս ընծայուած է 94 տեսակ դասագիրք՝ աւելի քան չորս միլիոն ապահովակով » :

Պատասխանելով այն հարցումին թէ ինչ սկզբունքի հիման վրայ կը հրատարակուին դասագիրքերը եւ թէ արդեօք ամբողջովին կը բաւարարեն աշակերտութիւնը, Գ. Բաբայանեան զիտել տուած է որ դասագիրքերը կը հրատարակուին ըստ աշակերտութեան քանակի : Առաջին անգամ լոյս տեսնող գիրքերը կը տպագրուին լրիւ քանակով : Ամէն տարի հաւորիւր տոկոսով կը տպագրուին նաեւ « Այրբերանարան » : Մնացած դասագիրքերը կը վերահրատարակուին համակարգի 60-70 տոկոսի չափով : Այդ իսկ պատճառով պակասը պէտք է լրացուի դասագիրքերը եւ զնելու ճամբով :

Այնուհետեւ հրատարակչութեան անօրէնը անդրադարձած է շատ կարեւոր եւ ցաւոտ հարցի մը : Տակաւին 1966ին Ուորհըլային Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն եւ Նախարարաց Խորհուրդը « Միջնակարգ հանրակրթական դպրոցի աշխատանքի յետադաւ ընթացքի միջոցառումներին մասին » տուած որոշումին մէջ նշած են, որ աշակերտներու եւ ուսուցիչներուն համար անհրաժեշտ է ստեղծել բարձր որակով եւ մեծաշուք դպրոցական դասագիրքեր, ուսումնական եւ մեթոտական ձեռնարկներ : Վերջին տարիներուն զգալի աշխատանք կը տարուի դասագիրքերու եւ ծրագրերու ընթացքի լարուածութեան վերաբերեալ : Եւ հակառակ անոր որ ծրագրերու փոփոխութեան պատճառով դասագիրքերը կը վերահրատարակուին, մեծ թիւով դասագիրքեր (մօտ մէկ երրորդը) արդէն մշակուած նկարագիր առած են :

Գ. Բաբայանեան զիտել տուած է որ դասագիրքերու մեծաշուք ընդլայնումը — լու հարցին մէջ մեծ է յատկապէս լուսաւորութեան նախարարութեան գերը, իսկ հրատարակչութեան մէջ պէտք է խոստապահանջ մօտեցում ունենալ այն մարդոց նկատմամբ, որոնք յանձն կ'առնեն թարգմանել, խմբագրել դպրոցական դասագիրքերը : Ասիկա չափազանց լուրջ խնդիր է եւ կը պահանջէ ջանք ու հոգածութիւն վերաբերում : Մնայուն ընդլայնութեան ցող դասագիրքեր ունենալու պարագային միայն կարելի է դասագիրքերու զբաղարանային ֆոնտ ստեղծել, ինչ որ սակայն, ցաւօք պէտք է յայտնել, որ շատ դանդաղ կ'ընթանայ Հայաստանի մէջ, կ'ընէ « Լոյս » հրատարակչութեան անօրէնը :

Գ. Բաբայանեան գոհունակութեամբ յիշած է որ դասագիրքերու մեծաշուք ֆոնտ ստեղծելու նպատակով այս տարի Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդը պատկառելի դոմար մը յատկացուցած է եւ Լուսաւորութեան նախարարութիւնը Լոյս

հրատարակչութեան հետ որոշած են յաւանքիկայ ուսումնական տարեշրջանին 4 տարուան ժամանակաշրջանի մը համար հիմնադրել նախարարութեան դասարաններու բոլոր մեծաշուք դասագիրքերը՝ բացի « Այրբերանարան » : Նախատեսուած է յետագայ տարիներուն նոյնը ընել նաեւ բարձր դասարաններու դասագիրքերուն համար : Այս ծրագիրը իրականացնելով — կարելիութիւն կ'ընձեռուի տնտեսելու մեծ քանակութեամբ թուղթ եւ նիւթ — կան միջոցներ, ինչպէս նաեւ օգտակար ըլլալու աւելի շատ մեթոտական եւ լրացուցիչ այլ գրականութիւն հրատարակելու գործին :

« Լոյս » հրատարակչութեան տնօրէնը անդրադառնալով դասագիրքերու տպագրութեան որակին ըսած է որ միջոցներ ձեռք առնուած են դասագիրքերու ձեւաւորումը եւ բաղադրութեան որակը բարելաւելու ուղղութեամբ : Հայաստանի հրատարակչական Պետական Կոմիտէի որոշումով հիմնաւորուող դասագիրքերը պէտք է տպագրուին որակաւոր թուղթի վրայ եւ բաղադրութեան անթերի կատարմամբ :

Ինչպէս ծանօթ է, « Լոյս » հրատարակչական տունը դասագիրքեր կը հրատարակէ, եւ կը զրկէ Վրաստանի, Ալբերքիանի եւ սփիւռքի հայկական վարժարանները : Հրատարակչութիւնը ուսուցիչներուն օգնելու, ինչպէս նաեւ դասերը արդիւնաւէտ դարձնելու նպատակով, այս տարի լոյս ընծայած է 30 - 40 տեսակ մեթոտական գիրքեր, ուղեցոյցներ՝ հանրահաշիւի, երկրաչափութեան, գերմաներէնի, անգլերէնի, ռուսերէնի, եւային, եւային :

ԳԻՐՔ ԱՆՈՒԱՆԻ ԳՐԱԳԻՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

« Իմ հին օրերի, իմ նոր օրերի կանաչ բարեկամ, հայրենի անտառների խորհրդաւոր ծածկերով, լեռնային անմատչելի կաճաններով, իմ շնչաւոր եւ « անշունչ » թոռնիկների, Սեւանայ բալկոններին ու Յովազաճորի խեղճութեան հետ եկել եմ այստեղ ու կանգնել քո առաջ՝ յոգնած գինուորի նման մի պահ շունչ առնելու : Ընդունիր, ինչ թողել եմ կաճանների վրայ, անտառի ոսկէ խաչով — ներքի մէջ, բնութեան զարմանալի գրքի կանաչ թերթերում : Ինչ տուել եմ, քոն է : Ընդունիր հաւատով, բարեկամ, եւ մի ներշնչաւ քո ընկեր Վախթանգ Անանիան » : Իր ընթերցողին ուղղուած անուանի գրագէտին, մարդու եւ բնաշխարհի երգչին այս խօսքերով կը բացուի Լուսինի կարանի կանաչ աշխարհը՝ գիրքը :

Մեծագրութեան հեղինակը տաք խօսքերով կը բնութագրէ գրագէտին ստեղծագործական ուղին, մեղ կ'առաջնորդէ գրագէտին « Կանաչ աշխարհ », որ հայ —

րենի բնութեան եւ անոր մարդոց գեղեցիկ երազներով հիւստուած է : Մեր աշխարհի առջեւ կը բացուին Վախթանգ Անանիանի որոտրական հիմնալի պատմութեան — բուն, բնագիտական գրոյցներուն, « Սեւանի ափին » եւ « Յովազաճորի գերիները » գիտական — արկածային վիպակներուն, « Հայաստանի կենդանական աշխարհ » հինգ հատորնոց գիտա — գեղարուեստական աշխատութեան « Կանաչ փեղկերը », կը բացայայտուին պատա — նինքրու սիրելի դարձած գրագէտին ըստեղծագործական առանձնատպակութիւնները, սեռի եւ նիւթի նորութիւնները :

Լ. Կարապետեան հետաքրքրական միտքեր կ'արտայայտէ գրագէտին ինքնատիպ ոճին, լեզուին մասին :

×

ՀԱՅ ՀՐԵՆՆԵՐՈՒ ԱՆՁՆԱԶՈՆՈՒԹԻՒՆԸ

Օգոստոս 5ի ուղ գիրքին, Երեւանի ժամով 23,27ին, հեռախօսը հնչեց Հայաստանի ներքին նախարարութեան հրէջի վարչութեան կեդրոնատեղին : Նախարարութեան հաղորդեցին, թէ երեք կառքեր պէտք է անմիջապէս մեկնին Պարսկաստանի սահմանագրութիւն՝ Ջուլֆա, որպէսզի օգնեն պարսիկ հրէջներուն մի — բերել հսկայ հրէջներ : Պարսկաստանի փոխարարական մեծ կեդրոնը եղող Ջուլֆայի մէջ այդ օրերուն աւելի քան հիւսիս — րիւր հազար թոն բեռ կուտակուած էր : Կրակը բռնկած էր պահեստանոցներուն մէջ, ուր զետեղուած էին քիմիական զէ — րաւառ նիւթեր : Երբ Երեւանէն օդուորական հասած հրէջները մօտեցան դէպքին վայրը, անոնց աշխարհաւոր տեսարան մը պարզուեցաւ : Հարկաւոր հեկտար տարա — ծովութեան վրայ կրակը կը սահէր արագ — օրէն : Կ'այրէին ոչ միայն արկղերով լեցուն դանազան բեռները, այլեւ բնակիչ տները, վարչական շէնքերը :

Հայաստանէ ժամանած հայ հրէջները անպատճառ ջանք թափեցին, նուիրումով աշխատեցան եւ յաջողեցան մարել հրէջները :

×

ՆՈՐ ՍԱԼԵՐ

Մոսկուայի Մերձեան հրապարակ հանեց երկու սարերէ բաղկացած շքեղ ալպի մը՝ կողքին վրայ Ա. Իսահակեանի մեծագիր գիմնականով : Ասոնց վրայ ձայնադրուած են բանաստեղծին ստեղծա — գործութիւններով յորինուած 24 երգեր, որոնք կը նկատուին լաւագոյնները : Ա. Իսահակեանի բառերով աւելի քան 150 երգեր գրուած են թէ Հայաստանի, թէ՛ Սփիւռքի մէջ :

ՅԱՌԱՉԱՆՔԻ ԹԵՐԹՈՆԸ

(178)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

Մ Է Ս Թ Ր Ի Տ Ն Ա Կ Ը

Եւ մանկամարդ կնոջ վրայ խոյանալով զայն գետին տապալեց : Անոնց միջեւ կ'ընէր երկար չէր կ'ընար տեսել : Ակնթարթի մէջ ծուռահա ձեռքերը ոտքերը կապուած անշարժութեան դատապարտուած էր : Սանտրիկո դաշոյնը վեր վերցուց : Բայց զթուփեան նշոյլ մը նշմարուեցաւ իր աչքերուն մէջ եւ իր ձեռքերը վար ինկան :

— Բնաւ տեղը չկայ մարդասպանութեան. փափսաց շարադրածը ահուանելուն տակէն : Աւելի լաւ կ'ըլլայ որ եղբորութիւնը տեսածի պէս անոնց պատմէ : Թող այդ սրկականներ հասկնան թէ ինչ տեսակ մարդու հետ է իրենց գործը :

Ծուռահա պարտուեցած միջոցին ձեռքը անոր կուրծքին զարնուած ըլլալով բանալին մատներուն դպած էր : Սանտրիկո բանալին անոր կուրծքին դուրս քաշեց եւ դուռը բանալով Պիանքայի սենեակին կողմը ուղղուեցաւ :

Ճամբան պահ մը վարանեցաւ : — Արդեօք ծերունին սպաննեմ, հարցուց ինքզինքին : Ի՞նչ պէտք է, աչքերը կոյր են, ինչեւ ալ խենթեցած է, թող երթայ կոյր մեռնի :

Ապա, ձեռքը կանթեղ մը, վճռական քայլերով սենեակէ մը ներս մտաւ, որուն ետեւէն ուրիշ սենեակ մը մտաւ, ուր քիչ մը յառաջանալէ յետոյ մահաճակալի մ'առնէ կնոջ առաւ :

Երեւանի Գանտիանոն էր մահաճակալին մէջ քնացողը :

— Դաշոյնս աղտոտելը չարքեր, մուտաց Սանտրիկո ծերունին վրայ աչք մը պտըտցնելէ յետոյ :

Բայց ծերունին աղմուկէն արթնացաւ եւ սկսաւ իր փորումը աչքերը չորս կողմը դարձնել :

Սանտրիկո նախապաշարեալ երկիւղով մը արտոտաց :

Իրեն անանկ երեւցաւ որ ծերունին նախաձեռնի մէջ սպառնալիք մը խտացած էր :

Եւ քաշուեցաւ եւ դուրս ելլելով առանց աղմուկի դուռը գոցեց :

Դուռը երբ առաւին մնաց, հեգնական եղանակով մը ուսերը ցնցելով մուտաց :

— Ինչո՞ւ սա ծերունի յիմարէն վախցայ, ես ալ յիմար եմ եղեր : Օ՛հ, գործի սկսիւնք :

Հակառակ կողմը դառնալով ուրիշ դրան մ'առնէ կանգ առաւ :

Ջրուղութեամբ դուռը բացաւ եւ գլուխը դրան բացուածքէն ներս խոթելով ժպտեցաւ :

— Հոս է, փափսած :

Իրաւ ալ, Պիանքան հանդարտ մը կը քնանար : Իր կեռասի պէս կարմիր շրթունքներուն վրայ թեթեւ ժպիտ մը կը թռչկոտէր : Իր գեղեցիկ ձեռքակ բազուկը մահաճակալին վար կախուած էր : Ծրնշառութեան կանոնաւոր շարժումով մը իր կուսական կուրծքը կ'ընկելէր : Չարագործը խուլ բացապահութիւն մը չբարձրաւ զգալ :

— Յիսո՛ւ Գրաստոս, այս որքա՞ն գեղեցիկ աղջիկ է եղեր, մտածեց ան :

Աչքերուն մէջ յանկարծ նշոյլ մը փայլել սկսաւ եւ թերեւս միտքէն շարաշուք մտածումներ անցան : Բայց ինքզինքը զսպեց մտածելով անշուշտ որ ինք հոն եկած էր գործ մը տեսնելու եւ ոչ թէ իր կիրքերուն անձնատուր ըլլալու համար, Սա — կայն եւ այնպէս, այդ անասնական բնաւորութեան տէր մարդուն մէջ կիրքերը եռաւ սկսած էին :

Պիանքա շարժեցաւ : Սանտրիկո ձեռքի կանթեղը սեղանի մը վրայ դրաւ, դէմքին քաղցր արտայայտութիւն մը տուաւ եւ մատին ծայրով մանկամարդ աղջկան մեկը ուսին դրաւ :

Այդ պահը, գոտաւէտ ու ոգրկ մօրթին դպչելով յանկարծ գինովութիւն մը մտաւ իրմէն ներս :

Ինքզինքը կորսնցուցած, վար ծռեցաւ : Իր վայրագ պրկուեցները Պիանքայի նըրբակերտ շրթունքներուն վրայ հանդէս — ցան :

Մանկամարդ աղջիկը արթնացաւ, ահաբեկած, աչքերը բացաւ, եւ զարշնայով ետ քաշուելով, ունեցած ձայնով սկսաւ պոռալ :

— Ծուռահա՛, Ծուռահա՛... : Ուսկի մոնչին մը պատասխանեց իրեն :

ՄԻՇԷԼ ԶԷՎԱԳՕ

(Շար.)

ԱՆՇԱՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐԻ

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Սեպտ. 18ին, Շաբաթ ժամը 18ին, Ան-
ժանթ Զինուորին Բոցը արժարծելու հը-
րաւիրուած է Հայաստանի Սուրբ Ընկե-
րակցութիւնը :

Հաւաքուիլ ժամը 17.30ին, Շաբ. գ'ելի-
զէի եւ Պալատի փողոցի անկիւնը : Կի-
ները Հին կրնար մաս կազմել թափօրին,
պէտք է ուղղակի էթուալ երթան :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

ՈՒՇԱՐԾՈՒԹԻՒՆ — Զերմայէս կը
խնդրուի Ֆրանսա ժամանող Հայ Կաթո-
ղիկէներէն որ փութան արձանագրուիլ
ժողովրդապետութեան մօտ հեռագայնե-
լով 278-31-93 թիւին (ժամը 8-12) : Կամ
զրեւով վերի հասցէին :

ԿՈՒՋՈՒԻ

Կին մը կամ օրիորդ մը կը փնտռուի
ընտանիքի մը մէջ ընթէքսիոնի համար,
լաւ վճարում, կարելի է նաեւ մայր ու
աղջիկ մը կամ երկու քոյրեր : Երթեալ -
կութեան դժուարութեան համար, ընտ-
րութիւն եւ ճաշ ալ կարելի է կարգադրել :

Մանրամասնութեանց համար, գրել՝
APARATYAN V.
10, allée Louis-Blériot
93390 Clichy-sous-Bois

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9°

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տոնելը

Երեքշաբթի՝ Իրիկում՝ ձիթապուր - մանթը

Հինգշաբթի՝ Իրիկում՝ պատուէրին վրայ լաւմամբ ու ջի-ֆէօֆէ

Ուրբաթ՝ Իրիկում՝ Սուս-պէտէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԷՊԻ

ՆՈՐ ԿԵՍԱՐԻԱ ՄԵՐ ՆՈՐ ԲՈՑԵՆ

Կեսարիոյ եւ չըջանի Հայր. Միութիւնը
առաջին անգամ ըլլալով կազմակերպած է

ՈՒՇԱՐԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայրենակիցներուն եւ փափաքող բարե-
կամներուն համար Հոկտ. 8էն 23
բարեկամական գիճ՝ 2450 ֆր.

ղրկել՝ անցագիր եւ չորս նկար
առ հաշիւ՝ 500 ֆրանք

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ԱՌԻԹԸ ԵՋԱԿԻ Է

Ուխտաւարացութիւն՝ Նաթ Կեսարիա,
Հրաւիրուած ենք հանդիսաւոր բացման
թալա Պաղատայի : Այցելութիւն Սուրբ
Էջմիածին : Այցելութիւն՝ Հայաստանի
տեսարժան վայրերը

Արձանագրութեան համար ամէնէն ուշը
գրեմէ մինչեւ Սեպտեմբեր 15՝

Յակոբ Վէրդեանի՝

84, rue A. Guyot, 92270 Bois-Colombes
Tél. 242-14-81

Գէորգ Սաատէթեանի

18 rue de Picardie, Paris 75003
Tél. : 887-99-06

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les
excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ ԴԱՐԵՆԹԱՑՔ

ԼԻՍԷ ԳՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ

Կապույտ Խաչի Շրջ. Վարչութեամբ

Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին
Ուրբաթ, ժամը 19էն 21 :

Պաշտի Հայերէն լեզուի ըննութեան
մասնակցողներուն համար պատրաստուած
է համառօտ ծրագիր մը, Հայերէն եւ
Ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, Հայ
գրականութեան եւ Հայաստանի աշխար-
հագրութեան :

Արձանագրութեան համար գրեմէ Ուր-
բաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ :

COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous
la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée
les vendredis de 19 à 21 heures.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԼԻՈՆ - ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ.
միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ
թէ Հայկազեան միօրեայ վարժարանի
Հայերէն լեզուի դասընթացները կը վեր-
սկսին Չորեքշաբթի 15 Սեպտ., առաւօտ-
եան ժամը 9ին : Հին եւ նոր աշակերտնե-
րու ծնողները պարտին վերոյիշեալ թը-
լականին իրենց զաւակները դպրոց բերել
եւ արձանագրել տալ :

X

ՎԱԼԱՆՍ ԴԱԻԻԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Վալանսի Դաւիթեան դպրոցի 1976 -
1977ի տարելըջանի արձանագրութեան
համար գրեմէ դպրոցը, 15 Սեպտ. առա-
ւօտեան : Հասցէ 6 Ալէ Ժալան, Ղալան :

X

ՄԱՐՍԷՅԸ

Հայ Բարեգ. Ընդհ. Միութեան եւ Մայր
եկեղեցւոյ Հովանաւորած ամէնօրեայ դպ-
րոցի դասաւանդութիւնները կը սկսին Ե-
րեքշաբթի 14 Սեպտ. ժամը 17էն 19ը,
ՀափաՀաս ուսանողներուն համար, Բա-
րեգործականի նորաչէն սրահին մէջ՝

33 Բուտ Փիէլ Փիւմէ, Մարսէյլ 7րդ
Դասաւանդութեամբ երկտասարդ ու -
սուցիչ՝ Պ. Գրիգոր ՔիշիՇեանի : Կը
խնդրուի ծնողներէն, որ իրենց զաւակ-
ները բերեն եւ արձանագրեն գրեմէ վե-
րոյիշեալ հասցէին, ամէն օր ժամը 14.30
էն 17ը : Չորեքշաբթի ամբողջ օրը ժամը
10էն 17ը կը յատկացուի 5էն 14 տարե-
կան ուսանողներուն համար :

Կոչ կ'ըլլայ այն ծնողներուն, որոնք
գիւրութիւն չունին եւ ժամանակի կարօտ
են որ գրեմէն դպրոցի խնամակալ մարմ-
նին, որոնք յանձն կ'առնեն երախտները
ժամանակին բերել դպրոց եւ վերադար-
ձընել իրենց տունները :

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS

CRÉDIT DE 3 A 24 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

Այլի Տիկին Փանոսեան, Պ. Ժաք Փա-
նոսեան, Տէր եւ Տիկին Մեղու Փանոսեան,
Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Տալլաչեան, Ի -
րենց զաւակները ու թոռները ցաւով կը
ծանուցանեն՝

ՍՈՒՐԷՆ ՆԱԽԱՎԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, Սեպտ.
11ին, Անտիլի մտաւորականներու տու-
նը, 86 տարեկանին :

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի,
այս Չորեքշաբթի, Սեպտ. 15, ժամը 14-
ին, Շաբի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղե-
ցին եւ թաղումն ալ տեղւոյն գերեզմա-
նատունը :

Որեւէ մահադդ դրկաւած չըլլալով, կը
խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

Ընկ. Սարգիս Ընտրիկեան Հարիւր Փր.
կը նուիրէ «Յառաջ»ին, Ընկ. Մկրտիչ
Մալախիբեանի մահուան ի յիշատակ (մե-
ռած Ամերիկա) :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Զարուհի Քէշիշեան խոր ցաւով-
ցութիւններ կը յայտնէ Այլի Տիկին Աշ-
խէն Պողոսեանին, զաւակներուն եւ ըն -
տանեկան բոլոր պարագաներուն՝

ՂԱԶԱՐ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ

մահուան առթիւ եւ կը նուիրէ 200 ֆր.
Մարսէյլի Մշակոյթի Տան : (Ստանալ
«Յառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Կապ. Նաչի վարչութիւնը չը-
նորհակալութեամբ ստացած է դպրոցին
համար Այլի Տիկին Մարի Փափազեանի
(ծնեալ Տապաղեան) մահուան առթիւ
Տապաղեան ընտանիքէն 100 ֆր., Տէր եւ
Տիկին Ժիրայր Պառաւեան 50 ֆր. փո-
խան ծաղկեպսակի, Տարօն Տուրուբերանի
Հայր. միութենէ 100 ֆրանք :

X

ՄԱՐՍԷՅԸ. — Վասպուրականի Հայր.
Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած
է Ամերիկաբնակ Հայրենակից Պ. Լեւոն
Փիրումեանէ 100 տոլար «Վասպուրական
սրահ»ի ֆոնտին :

Գեղարուեստական

փառասօլ

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ

ՆՈՑԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS

« ՅԱՌԱԶ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահադդ	120 ֆր.
Նոգեանցիստ	50 ֆր.
Հնոքակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմտութ	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտաւի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատա-
րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ-
դերու համար են, չորրորդ էջ :
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :
Առևտրական եւ այլ ազդերու
մասնաւոր պայմաններու համար,
գրեմէ թերթին վարչութեան :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ

- ՕԹԵԼ ՊԱՐՈՆԻ -

(Դ. Ե. Վերջին մաս)

— Դու չես հաշիվ, կը հարցնեմ քեզ :

— Այո, փաշա, հաշիվ եմ :

— Ամօթ չէ քեզի, որ թուրք մը կը պահես տանդ մէջ :

— Դու եթէ խիղճ ունենաս, այդ հարցումը չես ուզուի ինձի կը պատասխանեմ Արմէն Մազլումեան :

Կը հետեւի բռնուի վիճարարութիւն մը : Սակայն տրուած բացատրութիւններէն վերջ, Նուրի Սալիմ կը դադարեցնէ իր անհրաժեշտը, որոնց տունը կ'այցելէր յաճախ, իր գործընկերներէն տարակից դարձնելով Արմէն որդին՝ փոքրիկն Գրիգորը :

Ֆէյսալ թագաւորը ամիսներով կը մընայ պանդոկին մէջ, թիւ 26 սենեակը, « աշտ թիւ 215 » : Այդ օրերուն, բազմաթիւ տողանցներէ կը կատարուէին « Պարոն » պոզոտային վրայ, մինչ թագաւորը պատշաճօք կը բարեւէր տողանցող ուժերը :

Ապա կուգայ Ֆրանսական հոգատարութեան շրջանը եւ երկիրը կը մտնէ բնաւ կանոն կեանքի մը հունէն ներս, եւ պանդոկը կը վերստանայ հիւրանոցի մը հաճախորդներով : Արմէն Մազլումեան կը ձեռնարկէ պանդոկի արդիականացման :

1920 - 21-ի շրջանին, « Օթել Պարոն »-ը եւ Արթուրեան հիւանդանոցը, միակ չէնքերն էին որ երկուքստեղծութիւն ունէին :

1924-ին Արմէն Մազլումեան կ'ապահովէ Ֆրիժիտէն վաճառանիշով առաջին սառնարանը, հրաշքի պէս բան մըն էր այդ շրջանին :

1925-ին, առաջին ռաւիօ ընդունիչ գործիքը Անտրէ Զարաի մականիշով, կը վիճակուի դարձեալ այս պանդոկին : Հաւանակ 15 մեթրանոց անթէններու գոյութեան, անկարելի կ'ըլլար սուղոցներու ժխտին մէջ, յստակ հաղորդում մը ունէին իրենք : Մինչեւ այսօր, այս գործիքը ցուցադրուած է պանդոկի հիւրասրահին մէջ :

Պանդոկի պոզոտային որ « Պանդոկ » կոչուած կը ստանար, կը դառնայ արդիական եւ երոպական գործում փոքր մը :

Ծնունդը կ'առնէ թէյարաններ, ճաշարաններ, պարահոլներ, գիշերային սրահարաններ եւ գրասրահներ : Նոյնպէս պոզոտային կը հանդիսանայ պաշտօնական հանդիսավայրը գիշերական տողանցներու : Պանդոկին պատշաճ կը յատկացուէր պաշտօնական անձնակազմը - թեանց ընտանիքներուն, իսկ մայրիկն վրայ գետնուած աթոռները՝ բարձրատիճան գիշերական, կրօնական եւ պետական անձնակազմի մէջ :

Հայտնի Հայոց Առաջնորդ՝ Արտաւազդ Արք. , իր հաւատարիմ Բաղդատի Առաջնի ընկերակցութեամբ կուգայ այդ տողանցներէն մէկուն ներկայ ըլլալու եւ ցաւով կը նշարէ որ առաջին կարգի լաւագոյն աթոռները յատկացուած են այլ յարանաւանութեանց կրօնապետներուն, մինչ իրեն յատկացուած է Բ. Զարեհի տեղ մը, ու դառնալով իր Բաղդատի, « Առաջնի, ետ դարձի » կը հրահանուի : Ապա յանդիմանական շեշտով մը խօսք կ'ուղղէ Բարձրագոյն պետ կապրիէի Պալատին, « Մի մոռնա՛ք որ ես Հայկազար - հայութեան Առաջնորդ եմ » : Կապրիէի Պալատի հազար ներդրութիւն կը խնդրէ, եղածը թիւրիմացութեան մը վերադարձնելու եւ առաջին կարգի լաւագոյն տեղը կը յատկացնէ Հայոց Առաջնորդին :

Նոյնպէս տողանցներուն ներկայ կ'ըլլայ Մուստֆայի Ֆաշիսթ Իտալիոյ հիւպատոսը, որ սովորութիւն ունէր սոսիս զանցող ուժերը, ինչպէս նաեւ այլ պետութեանց հիւպատոսները բարեւելու ֆաշիական ձեւով, ալ ձեռքը դէպի առաջ պարզած եւ կրօնները չի կարգելու : Անդրապի հիւպատոսը կ'առնէր Ֆաշիստները, հաշտ աչքով չէր դիտեր իտալացի հիւպատոսին այս սովորութեան : Արք. , տողանցի մը առթիւ, երբ վերջինս կը մօտենայ իրեն եւ նոյն արարողութեամբ կ'ուղչէ բարեւել, անդրապի հիւպատոսը օդին մէջէն կը խլէ Իտալացիին ձեռքը եւ աւելի քան հինգ վայրկեան, այնքան ուժգին կը թօթիկէ որ հիւպատոսին ձեռքը թուլցած վար կը կախուի :

Ապա դառնալով Գրիգոր Մազլումեանին, որ զուարճացած կը դիտէր, « Ինչպէս էր, հաւանցար » կ'ըսէ : Իսկ պատշաճօքները խնդրուած ժողովուրդը ծաղրա-

կան պոզոտներով կը դիմաւորեն նը - ւաստացած իտալացի դիւանագէտը :

Յայտնի է որ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի առաջին տարիներուն, Անդրապի ամէն գնով սիրաշահի կ'ուղչէին թուրքերը, առնուազն այս վերջիններուն չէր զոքութիւնը ապահովելու համար : Այդ իսկ մտահոգութեամբ, թուրք Զարաի կ'ընտրէր Հայկազար հրահրուած էր, ապա մասնաւոր առաքելութեամբ մը եղբայրան զրկուելու համար : Թեքական պատուիրակութեան ժամանակը յայտարարուած ըլլալով, (Պարոն) պոզոտային եւ շրջակայ տուններու պատշաճները, լեցուած էին հետաքրքիր բազմութեամբ մը, մինչ անդրապի գիշերական շոկատ մը կը պահէր պանդոկին մուտքը : Յանդիման ռեկլամով պաշտօնագրեւորով կը յայտնուի թեքական հիւպատոսարանի քաղաքի որուն գլխավորին վրայ կար - միւր ժապաւէնին շփոթած զայն բարձրատիճան ապա կարծելով գիշերական շոկատը բարձրագոյն կոչելով եւ զէնքերը չի կարգելու բարեւել կը կենայ, մինչ քաղաքը խամաճիկի նման ձեռքերն ու ոտքերը շարժելով կը յառաջանայ, հանդիսատեսն ժողովուրդի ծաղրական խնդրներուն տակ : Ունի գիշերները աւելի ուշ կ'ընտան իրենց խաղաղութիւնը : 1942-ին, կը շինուի պանդոկին երրորդ յարկը, տասներօթը արդիական սենեակներով եւ բազմաթիւ :

X

Սուրիական անկախութեան առաջին տարիները կ'ըլլան բարձր շրջան մը պանդոկին համար միայն յաջորդական պետական հարուածները կը ստեղծեն որոշ անտեսական տեղատուութիւն մը :

Ատիկա Զիշէքի օրով, կը ստիպեն որ պանդոկին անունը արաբացուի դառնայ Սէյիտ, մինչ պոզոտային կը շարունակուի կոչուել (Պարոն) պոզոտային :

Զիշէքի մեկնումով պանդոկը եւս կը վերստանայ Պարոն անունը :

Պանդոկը երկու առիթներով լրիւ գըրաւուած է տեղական իշխանութեանց կողմէ : Առաջին անգամ Նախագուն Հաֆէզ Ասատին եւ իր հետեւորդներուն համար իսկ երկրորդը 975-ին, Արաբական Միացեալ Էմիրութեանց նախագահ Շէյխ Զէյնէտ Իպն Սուլթանի եւ իր հետեւորդներուն համար : Պանդոկի երկու բաժնի գոյութեան ընթացքին, բազմաթիւ նշանաւոր անձնակազմներ իջեւանած են այնտեղ : Ահաւասիկ սեղմ գրեթէ մէջ հայկական այն հիւրանոցին անցեալ պատմութիւնը մինչեւ մեր օրերը սուրիական հիւրանոցի հոգի վրայ ուր անոր հիմնադրները Օնիկ եւ Ար - մէն Մազլումեան, շուրջ եօթնամասնահոգ տարիներ կըցած են պահել հայկական դիմագիծը այս հիմնակին :

ՆԱՀԱՊԵՏ ՆԱԿԻԶԵԱՆ

Հայկազ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

0

Ա.

Ամիսներ առաջ յօդուած մը գրեցինք « Սափրիչութեան եւ Սափրիչներու մասին » : Բանի որ անցեալին արհեստակից եղած են սափրիչները եւ թիւիչները, պատշաճ էր որ գրութիւն մը պատրաստէինք նաեւ բժշկութեան եւ բժիշկներու մասին :

Բայց եւ այնպէս, հակառակ այս նիւթին հանրօրոյտ հանգամանքին, հաւանաբար յետագային մեր մտադրութիւնը՝ եթէ վերջերս մամուլին մէջ կարողացած չըլլայինք հետաքրքրական լուր մը : Պաշտօնական հաղորդագրութիւնով մը՝ հանրութեան կը տեղեկացուէր թէ բարձրատիճան հայ հոգեւորական մը... ինչպէս անցեալ դարմանուելու ատեն, բազմաթիւ դեղերու հետեւանումով սկսաւ քուրքի ցաւ տալով տակաւին հիւանդանոցէն չելլած : ... Եւ մնաց բժշկական ամենօրեայ դարմանումի տակ : Յաւերք երբեմն համեմատաբար մեղմացան, երբեմն ալ սաստկացան ու ի վերջոյ, մասնագէտ բժիշկի որոշումով, Հիւզըպքի, 8 Յուլիսին, .. փոխադրուեցաւ հիւանդանոցի յարմար օր՝ Ուրբաթ ժամը 12-ին եմքարկուեցաւ վիրաբուժական գործողութեան որ տեւեց կէս ժամ (*) :

Թուրք մեր գիտցած մույսաւրն է : Շատեր կը տառապին այս անխորժ ցաւէն որուն բուժման համար՝ ընդհանրացած զանազան դեղեր կան : Երկիրը՝ սովորական դարմանը աւազին էր : Հիմա, բնականաբար, նոր դեղեր գտնուած են թուրքի ցաւաբեր ախտանշանները ամօքելու համար :

Պատմութեան մէջ՝ աշխարհահռչակ դէպքեր տառապած են թուրք... Յուլիոս Կեսար, Մարտին Լութեր, Նախիւլէն (կան պատմաբաններ որոնք վա. թերթի պարտութիւնը կը վերագրեն հանճարեղ զորավարին մայաւրին), եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

Երբ կարգը եկաւ անխորժ հայ կղերականի մը, հարկադրուեցանք այլեւս առանց յապաղումի հակիրճ ուսումնասիրութիւն մը գրել բժշկութեան վերաբերեալ, եւ նպատակաւորաբար խորհրդա-

(*) ԽՄԲ. « ՅԱՌԱՋ »-ի — Անթիլիասի կաթոլիկոսարանի գիւմրիս այս կողմը դադարեցին լոյս չէ տեսած « Յառաջ » մէջ :

X

Ահա օրը. տիեզերք տակն ու վրայ վերջին դատաստանը կը կատարուի Ֆոնդս Զարեհի Զարեհի մէջ, ուր Հայր Աստուած զահր բազմած, ալ կողմը Որդին, ձախը Հոգին, կը դառնէ մարդկեղէն արարածները « ի սկզբանէ աշխարհի գիտարար » : Առաջին քարտուղար Ռաֆայէլ կը կարգաւորէ հանազապետութեան Մայր Տոմարը որուն անունին գլուխը Հայոց ազգին է, Հայերը ըլլալով ուղղակի շատաւոր նախատեղծ մարդուն. Ազաթէն-Նոյ, Նոյն-Հայկ, անկէ ալ չի լի լիտակ մենք : Կան չուած անունը Ֆարութիւն կ'առնէ, կը դառնէ հարցումներուն, կը լսէ վճիռը, կը սկսի մեր այս տեղեկագրութիւնը, Փափայէլ հասած է Գ. ին եւ կը կարգաւորէ :

— Գարակէօգեան Կա... :

ԳՐ. 202100

(Շար. - 2)

Fonds A.R.A.M

Հին Էջեր

ՕՐՀՆԵԱԼ

ԳԵՐԳԱՍՏԱՆԸ

« Թուրքերը հին ատեն իրենց զիւրիկ համար խաղ մը ունին եղեր — մեր ծերերը աղօտ իմն կը յիշեն — « Գարակէօգ » կոչուած, կեղտոտ բարեբութեան կատարելագործեալ տիպարը. մենք Հայերս ալ ունեցած ենք մեր Մարակէօգի խաղը, տարբերութեամբ մը սակայն. Իսլամները երբեք չեն մտաբերած իրենց մզկիթներուն մէջ ներկայացնել այդ դաւաճող Մահմէտի հովանիին տակ, մուսուլմաններուն աղօթքով իսկ Հայերը իրենց սրբութեան նուիրուած տաճարին մէջ, իրենց Գրիգորի աչքին առջեւ, եպիսկոպոսական օրհնութիւններով կը ներկայացնեն ստուգութեան, կեղծաւորութեան, խաղախութեան հրաշալի գլուխ գործոց « Գարակէօգ » զաւեշտը :

« Այս կեղտոտ զաւեշտին նիւթը ամփո-

փինք երկու բառով : Ասկէ հարկւր քսանհինգ տարի առաջ Զարեհի Զարեհի մի ոմն Կարապետ Գարակէօգեան գումար մը կը կտակէ առեւտրական վարժարանի մը շինութեանը. շտեմ հայ հասարակութիւնը անմիջապէս մաղթանքներով աղօթային բարեբար կը հռչակէ Կարապետ Գարակէօգեանը եւ ընտանիքը, չլիւղելով զոնէ ազգային առածը՝ « Կեր ու ապա գոհացիր » : Տարիներ կ'անցնին առանց սակայն վարժարանին նշոյլը նշմարուելու. բայց ճիշդաբար անմահ բարեբար եւ իրենց ընտանիքի ալ « օրհնեալ զերգաստան » կոչել տալու համը ամէն Գարակէօգեանի բերանը մտապած ըլլալով, ամէն Գարակէօգեան իր անունին մէջ պատրաստ կտակ մը ունի որ իր մեռած օրը երեսան կուգայ. մեռնողը ապահով է թէ իր կտակը պիտի չգործադրուի, ու ինքն ալ « անմահ բարեբար » ի տիպարը պիտի վայելէ : Ուղղը կը շարունակուի հարկւր քսանհինգ տարիէ ի վեր եւ պիտի չաւանդուի, վստեմ զի Գարակէօգեան ձեռն ալ կը շարունակուի : Եւ ահա այսպէս այդ Գարակէօգեանները առանց լուսնայ մը ծախսելու, ճիշդաբար « օրհնեալ զերգաստան », « անմահ բարեբար » ի տիպարները ժողովրդական ըրած են իրենց համար, առանց ազգին ժողովրդութիւն մը ձգելու : Բայց կ'անդրադառնանք թէ պիտի կար -

Նորայր Նուրիկեանի շքանշաններու հաւաքածոն երկրաստարդ մարդիկին իրաւաւոր ուղին կը հաստատէ : Ասիկա ըս-
կըսած է 1969ին, Վարչաւա, երբ երրորդ տեղը ապահովելով պրոնոզէ շքանշան ձեռք ձգած է : Այնուհետեւ փայլուն ելույթներ արձանագրած է Վերոնայի, Մատրիտի, Հաւանայի, Լիմայի մէջ : Մասնագէտնե-
րուն ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Պուլկարահայ մարդիկին վրայ : Մոնթեալի ողիմպիական խաղերուն Նո-
րայր Նուրիկեան 28 տարեկան էր : 17ամ-
եայ երկրաստարդ էր, երբ իր ծննդավայ-
րին՝ Սլեյի մէջ, մարդիկը սկսած է պարզէթ - պոլ խաղալ : Այդ օրերուն ու-
շադրութեանը արժանացած է պուլկար մարդիկ Արալիւի, որ կը ղեկավարէր Պուլկարիոյ ազգային խումբը ծանրա-
բերձութեան մէջ : Ծայր տուած են ջրտ-
նաջան աշխատանքները : Պուլկարիա բը-
նակող հայ մարդիկին առաջին յաջողու-
թիւնը արձանագրուած է 1972ին, Միւ-
նիխ, 20րդ ողիմպիական խաղերու ժա-
մանակ : Հոն էր, որ իր դասին մէջ,
(մինչեւ վախճուն քիւ ծանրութիւն) ,
ողիմպիական նոր մրցանիշ մը սահմա-
նած է :

Այնուհետեւ հայ մարդիկը յաջողու-
թեամբ մասնակցած է միջազգային շարք
մը մրցումներու : Այսպէս, այս տարի
Պերլինի մէջ Եւրոպայի ախոյեանական
մրցումներուն ոսկէ շքանշան ապահոված
է : Ամէնէն կարեւորը, սակայն, Մոն-
թեալին էր, քանի որ հոն հաւաքուած է-
ին աշխարհի բոլոր ծայրայեանէրէ ժամա-
նաւ երկրագունդի ամէնէն զօրաւոր
մարդիկները : Պատկերասփիւռի միջոցով
միլիոնաւոր մարդիկ աշխատեալ եղան
Սէյ Միշլի մարզադահլի մրցումներուն :
Նորայր վեր բարձրացուց 262,5 քիլո
ծանրութիւն. սակայն թէ ողիմպիական,
թէ համաշխարհային նոր մրցանիշ մըն
էր : Պուլկարիոյ մարզական պատմու-
թեան մէջ միայն երեք հոգի յաջողած են
երկու ողիմպիականներու մէջ հաստատել
իրենց բացառիկ յաջողութիւնները : Ա-
սոնցմէ մէկը Նուրիկեանն է :

Ուրիշ փափաքնե՞ր ունիք, հարցուցին
իրեն : Այո, պատասխանեց, կ'ուզեմ Հա-
յաստան այցելել :

Կարդացե՛ք

« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Տարածեցե՛ք

ԵՆՈՒՎԻ ԼԱՁԻՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Հայաստանէն եկած ծանօթ մը կը
պատմէ թէ իր ազգականներէն մէկը քանի
մը տարի առաջ յանկարծամահ կ'ըլլայ
Երեւանի մէջ : Բժիշկը կը կանչեն, բայց
ուշ է : Նորով հանգուցեալին անարին նըս-
տած՝ բժիշկը հարցումներով կ'ընէ այրիին
ստուգելու համար մահուան պատճառը :
Վշտահար կ'ընէ կը բացատրէ թէ յան-
կարծ պաղ քրտինք մը եկաւ իր ամուսի-
նին վրայ եւ մեռաւ : Բժիշկը կ'ըսէ. — « Եղ-
վերջին անգամ քրտինքը շատ լաւ էր նրա
համար » :

Ձեռք լսելի թէ պէտք է հակառակել բը-
ժիշկներուն, բայց ոչ ալ ստիպուած ենք
իրենց ամէն ըսածը հալած իւրի պէս
կ'ընել : Ձեռ կ'ընար մոռնալ Ձէյթունցի բա-
րեկամին գիտակից դերը երբ զինք հի-
ւանդանոց կը փոխադրեն սրտի տագնա-
պով : Ձինք ընդունող մասնագէտ բը-
ժիշկներուն Ձէյթունցիի հաստատակա-
մութեամբ կը յայտարարէ. — « Յը՛ք դուք
գիւ չմեղեցե՛ք, ես չեմ մեղանք » :

Կը յիշեմ նոյնամասն պարտքայ մը :
Տասներկու տարու էի երբ մեծ մայրս
(մօրս մայրը) սրտի ստատիկ տագնապ մը
ունեցաւ : Հայրս մասնագէտ բժիշկներ
կ'ունէց : Անոնց խորաքննչիւր այցելիւր
տուար տուար էր (այն օրերուն՝ լաւ դու-
մար էր) : Բժիշկները իրենց ձեռքը լուս-
ցին, յայտնելով որ յոյս չկար, եւ հի-
ւանդը խաբելու համար՝ դունտուր ջուր
կուտային : Քահանայն վերջին օժոճով տը-
ւաւ :

Այն տարին Ամերիկայի մէջ — մանա-
ւանդ Տիթթոյթի մէջ — անտեսական տագ-
նապ կար : Մօրեղբայրս ամիսներով ան-
գործ էր : Հայրս աշխարհացութիւն ընե-
լով, բարեկամի մը միջոցով, առանց ջըն-
նութեան՝ իր գործանքին վրայ երկու հա-
զար տոլարի կեանքի ապահովագրութիւն
մը հանել կուտայ... ամսական բարձր
վճարումով : Ո՞վ կ'ընար զինք մեղադրել :
Բժիշկները հաղիւ քանի մը շաբաթ տը-
ւած էին : Որոհեցաւ թէ թաղման ծախքը
կ'ըլլէ, եւ մօրեղբորս ալ պզտիկ դումար
մը կը մնայ :

Սակայն, հակառակ ընդհանուր կարծի-
քին, մեծ մայրս աղէկցաւ, եւ անկէ ետք՝
երեք բժիշկ եւ երկու քահանայ թաղեց,
ու խոր եւ առողջ ծերութիւն մը վայելելէ
ետք՝ արժանացաւ յաւիտենական հան-
գըստեան :

Բայց մինչ այդ, տասը տարի հայրս վը-
ճարեց մեծ մօրս ապահովագրութեան
ամսավճարները եւ քսանհինգ տարի ես
վճարեցի : Երկու հազար տոլար չկոր-
ուցնելու համար՝ թերեւս չորս հազար
տոլար մեր գրպանէն տուինք :

Այսպիսի թերթիմացութիւններ կը պա-
տահին : Պէտք չէ բժիշկները մեղադրել :
Իրենց ձեռքէն եկածը կ'ընեն : Եւ երբեմն,
շանալով երկարաձգել մարդու կեանքը,
բժիշկները կը փճացնեն մարդու կեան-
քին մնացած օրերը :

Նոյն անձը երկու պաշտօնները կը կատա-
րէր : Բժիշկները ասոն ետեւի դռնէն կը
մտնէին : Մինչեւ այսօր Անգլիոյ մէջ վի-
րաբոյժներուն պարագն կ'ըսեն եւ ոչ բը-
ժիշկ : Ասիկա հաւանաբար պէտք է վե-
րագրել Անգլիացիներու աւանդապաշ-
տութեան :

Ի հարկէ՝ սափրիչութիւնը յառաջդի-
մութիւն ըրած է : Սակայն բժշկութիւն-
նը անհամեմատօրէն աւելի հակալաքայ
յառաջ դացած է :

Ի վերջոյ, իրարմէ բաժնուեցան այս
երկու առարկաները, եւ այսօր՝ սափրի-
չութիւնը եւ բժշկութիւնը կանգնած են
ինքնուրոյն պատուանդանի վրայ :

×

Ներկայ դարուս, ամէնքս քիչ թէ չառ-
կարիք ունինք բժիշկի : Առ հասարակ,
բժիշկները հանրութեան կը ծառայեն նը-
ւերումով, ճարտարութիւնով... եւ
վճարումով :

Նախ՝ առնենք իրենց նուիրումը : Մեր
ճանչցած բոլոր բժիշկները իրենց ազատ
կամքով ընտրած են այդ գործը որուն
նուիրած են իրենց կեանքը... եւ եր-
բեմն նուիրած են նաեւ իրենց հիւանդ-
ներուն կեանքը :

Այս վերջին բացասական հանգամանքը
բնականաբար չանդրադառնար ընդհանու-
րին վրայ, այլ միայն անոնց վրայ որոնք
չեն հասած բժշկական բարձր մակարդա-
կի : Ամէն մարդի մէջ, անտարակոյս, ան-
կարողներ կան : Սակայն՝ մինչ ուրիշ աը-
հաստաւորներու սխալները բացայայտ
կերպով կը տեսնուին, բժիշկներու սխալ-
ները կը թաղուին : Առակի կարգ անցած
է այլեւս սա բացատրութիւնը, «գործն-
դուքիւնը յաջող անցաւ, բայց դժբախ-
տաբար հիւանդը մեռաւ » :

Անցնինք ճարտարութեան : Նախ՝ լաւ
բժիշկ ըլլալու համար պայման է որ ձե-
ռագրել անընթեանի ըլլայ : Կան բժիշկ-
ներ որոնց ձեռագիրը, մանաւանդ երբ
դեղագիր գրեն, կը նմանի գաղտնագրու-
թեան կամ բեւեռագրութեան : Ասոր հետ
մէկտեղ, պէտք չէ որ յոսակօրէն բա-
ցատրեն իրենց հրահանգները : Երբեմն կը
պատահի որ օժանկիւր կը պատուիրեն
դեղագրութիւն, եւ միեւնոյն ժամանակ՝
հիւանդին կը հրահանգեն որ օրական ան-
կէ տասնհինգ կաթիլ խմէ :

Թէեւ այսպիսի սխալներ երբեմն կը
պատահին, բայց եւ այնպէս՝ բժիշկներու
մեծ մասը միշտ միտնաբարկան խօսք մը
ունին իրենց հիւանդները քաջալերելու
համար : Կը յիշենք Տիթթոյթի մեր բա-
րեկամ բժիշկին խրախուսիչ խօսքը մա-
համբաժ հիւանդի մը որ ժանտառնեղէ կը
տառապէր. — « Ուրիշ ի՞նչ հիւանդութիւն
որ ունիս՝ այս հիւանդութիւնը ամէնք
կը մաքրէ » :

Նոյն բժիշկն էր որ թոքատապէ տան-
ջուող հիւանդի մը կը վստահեցնէ թէ ու-
նեցածը պարզապէս թեթեւ պաղաւու-
թիւն է : Եւ մեկնած ատենը, ուրիշ սեն-
եակի մը մէջ՝ հիւանդին մտահոգուած
ընտանիքին կ'ըսէ. — « Եթէ այս գիշեր
անցընէ, մեծ բան է » :

դած էր քան թէ սոսկումը, մեքենական
չարժումով մը դէմքը վերմակին մօտեց-
նելով չրթունքները սրբեց :

— Օրիորդ, վատահ եղեք որ ձեզի ունէ
գէշութիւն ընելու նպատակ չունիմ, խօսք
առաւ Սանտրիկո : Առանց վախճալու գիւ
մտիկըմէ, խնդրեմ, եւ ըսածներս մի
մոռնալ որովհետեւ ըսաւ ժամանակ չու-
նինք : Պարապ տեղը ձուանա մի՛ կանչէք,
ան հոս չէ : Զիտ մտիկ կ'ընէք, այնպէս
չէ՞ :

Պիանքան գլուխովը հաստատական նը-
շան մ'ըրաւ :

— Ես ձեր մօր կողմէ եկած եմ, շա-
րունակեց Սանտրիկո : Տիկին իմբէրիան
զրկած է գիւ եւ ըսածիս ձիւղըլլալը
հաստատելու համար հիմա պիտի պատ-
մեմ ձեզի այն ինչ որ եկած է ձեր գլխուն :
Ձեզ ձեր մօր տունէն առեւանդած են, ձեր
մայրը յուսահատութեան մէջ էր եւ ինծի
գիմեց որ ձեզ գտնեմ, Հիմա հաւատա-
ցի՞ք որ ձեր մօր կողմէ եկած եմ :

— Ծարունակեցէ՛ք, Պարոն :

— Ձեր մայրը իմ ձեռքերուն ոտքերուս
իյնալով աղաջեց որ ձեզ գտնեմ : Ընդու-
նեցայիւր խնդրանքը եւ ճամբայ ելլելով
վերջապէս ձեզ այս տունէն մէջ գտնելու
բախտը ունեցայ : Այս տունը ձեզ առե-
ւանդողին տունն է ուր բոնի կերպով ձեզ
վար դրած են : Ես հիմա քովի սենեակը

մտնելով տասը վայրկեան հոն պիտի
սպասեմ, այդ միջոցին դուք պիտի հա-
զարեք եւ յետոյ հետս պիտի գաք :

— Ի՞նչ, ձեր հե՞տը պիտի դամ, գոչեց
մանկամարդ աղջիկը այս խօսքին վրայ
ինքզինքին գալով :

— Այո՛, Օրիորդ :

Երբե՛ք, երբե՛ք, գոչեց Պիանքան : Ին-
չէ՞ն վստահ ըլլամ թէ ձեր ըսածները
ձիւղ են, ինչո՞վ կ'ապացուցանէք թէ իս-
կապէս մօրս կողմէն եկած էք :

— Կամայ թէ ահամայ իմ հետս պիտի
գաք, Օրիորդ, ըսաւ Սանտրիկո : Մայր-
երնիւր ինծի իրաւունք տուած է ձեզ բոնի
կերպով իր քով առաջնորդելու այն պա-
րագային որ չուզէք ինծի հետեւիլ : Բայց
չեմ կարծիք որ այլասերած զաւակ մը
ըլլաք եւ չուզէք յուսահատութեան մէջ
եղող մայրերնիւր սփոփել :

— Ո՛հ, Աստուած իմ, ի՛նչ ընեմ, ի՛նչ
կ'ընեմ ընել, կ'իմաց մանկամարդ աղջի-
կը դեմահաւորուած :

— Արդ, վստահ եմ որ տասը վայր-
կեանէն դուք ձեր կամքովը հետս պիտի
գաք, շարունակեց աւագակն անդրուեւ-
լիօրէն : Երգում կ'ընեմ, Օրիորդ, երգում
կ'ընեմ որ վաղը Տիկին իմբէրիանի պա-
րտը պիտի ըլլաք, ձեր մօր ապահով
հովանիին ներքեւ : Ես տասը վայրկեանէն
հոս պիտի ըլլամ եւ ի՛նչ որ ալ ըլլայ ձեր

որոշումը, ձեզ անպայման պիտի տանիմ :
Հագուած ըլլաք թէ ոչ, ձեզ պիտի բռնեմ,
ոտքերնիւր ձեռքերնիւր պիտի կապեմ եւ
եթէ հետս դալ մերժեք, բռնի պիտի տա-
նիմ :

Այս խօսքերը ըսած միջոցին, Սանտրի-
կո սենեակին մէջ արագ աղնարի մը պը-
տուցնելով նշմարեց որ իր մտած դռնէն
ուրիշ ունէ փայտուտի ճամբայ չկար :

Ասոր վրայ, խոնարհութիւն մ'ընելով,
առանց ունէ յաւելուածական սեթեւեթի
դուրս ելաւ :

Պիանքան, սարսափահար, արագօրէն հա-
գուցաւ : Ան այնպէս համոզուած էր որ
այդ անձանթին ըսածները իրաւ էին.
անոր բոլոր խօսքերը առեւանդման պա-
րագաներուն համապատասխան կուգային :
Տարակոյս չկար որ մայրը իրաւ յուսա-
հատութեան մասնուած էր զինքը կո-
րոնցնելէն ի վեր, տարակոյս չկար որ
զինքը իրաւ փնտռել կուտար :

Ընդդիմութիւնը անհնարին երեւցաւ ի-
րեն :

Պիանքա քաջ աղջիկ մըն էր, եթէ այդ
անձանթին սուտ խօսած ըլլալը երեւան
ելէր, ան ինքզինքը պիտի պաշտպանէր :

ՄԻՇԵԼ ԶԷՎԷՐՏ

(Շար.)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

Մ Է Ս Թ Ր Ի Տ Ն Ա Կ Ը

Սանտրիկո իր պաղարիւնութիւնը վեր-
առաւ :
— Աստուած իմ երբեք, մտածեց
ան քիչ մտաք ձեռքս ինկած բախտը ձեռ-
ք պիտի հանէի :
Պիանքան այլեւս չկրցաւ ունէ շարժում
ընել վախէն ծայրը կողորդին մէջ մարած
էր : Կը դադար եւ բնազդաբար աչքերը
էր գոցէր : Նոյնանքը աւելի զօրաւոր ե-

ՆՈՒՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մուրադեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Խաչիկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ազիզեան, Այլի Տիկին Փիլոսեան եւ զաւակները (Երեւան) եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ քրոջ՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՆԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ (Ծնեալ Իմֆալատեան)

մահը, որ պատահեցաւ Սեպտ. 13ին, 79 տարեկանին :

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Սեպտ. 16, ժամը 14ին, Ալֆրէդի Ս. Պօլոս Պետրոս եկեղեցին եւ մարմինը կ'ամփոփուի Պանէօ - Գոմիւնալ գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը :

Մահագոյ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրենց աշխատել :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Ուշագրգիւսութիւն. — Զերմապէս կը խնդրուի Ֆրանսա ժամանող Հայ Կաթոլիկներէն որ փութան արձանագրուել ժողովրդապետութեան մօտ հեռագրային լուր 278-31-93 թիւին (ժամը 8-12) : Կամ գրեւոր վերի հասցէին :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Լիոն - ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հայկազեան միօրեայ վարժարանի հայերէն լեզուի դասընթացները կը վերսկսին Չորեքշաբթի 15 Սեպտ., առաւօտեան ժամը 9ին : Հին եւ նոր աշակերտներու ծնողները պարտին վերոյիշեալ թրականներն իրենց զաւակները դպրոց բերել եւ արձանագրել տալ :

×

ՎԱԼԱՆՍ ԴԱԻԻԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

Վալանսի Դաւիթեան դպրոցի 1976 - 1977ի տարեշրջանի արձանագրութեան համար գրեւոր դպրոցը, 15 Սեպտ. առաւօտեան : Հասցէ 6 Ալէ ժողով, Չալանս :

×

ՄԱՐՍԵՅԻ

Հայ Բարեգ. Ընդհ. Միութեան եւ Մայր եկեղեցւոյ հովանաւորած ամէնօրեայ դպրոցի դասաւանդութիւնները կը սկսին Երեքշաբթի 14 Սեպտ. ժամը 17էն 19, հաջորդապէս ուսանողներուն համար, Բարեգործականի նորաշէն սրահին մէջ՝

33 Քուռ Փիլոս Գիւմի, Մարսէյ 7րդ Դասաւանդութեամբ երիտասարդ ուսուցիչ՝ Պ. Գրիգոր Քիշիշեանի : Կը խնդրուի ծնողներէն, որ իրենց զաւակները բերեն եւ արձանագրեն գրեւոր վերոյիշեալ հասցէին, ամէն օր ժամը 14.30 5ին 17ը : Չորեքշաբթի ամբողջ օրը ժամը 10էն 17ը կը յատկացուի 5էն 14 տարեկան ուսանողներուն համար :

Կոչ կ'ըլլայ այն ծնողներուն, որոնք դիւրութիւն չունին եւ ժամանակի կարօտ են որ զիմեն դպրոցի խնամակալ մարմնին, որոնք յանձն կ'առնեն երախտները ժամանակին բերել դպրոց եւ վերադարձնել իրենց տունները :

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris
tél. 261 77 79
métro Louvre
fermé le dimanche

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Սահակ Կէնճեան իրենց եղբոր աղջկան Օր. Հայկանոյ Կէնճեանի անդլերէնի փրոֆէսորան յաջողութեամբ աւարտելուն առթիւ հարիւր Ֆր. կը նշուի «Յառաջ» թերթով :

ՓԱՐԻԶԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՆՎ ԹԻՒ 6

Օր. Գեղանուշ Աղապեկեան, Տիկին Լուիզ Լըռուա, Պ. Յովսէփ Սէֆէրեան 500ական Ֆրանք, Պ. Նազարէթ Փերու - թեան 200, Ոմն (Պարսկաստան), Պ. Պետրոս Գէնտէրեան (Պօրոս) 500ական, Օր. Ժանէթ Պաշիկեան (Վալանս) 200, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կուրպէթեան 100, Տէր եւ Տիկին Շահինեան (Ֆոնթընէ լը Վի - քոնթ) 200 Ֆրանք :

(Ընդհ. դուրս 18.330 Ֆրանք) :

ԱՆԾԱՆՕԹ ԶԻՆՈՒՈՐԻ

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Սեպտ. 18ին, Շաբաթ ժամը 18ին, Ան-ճանօթ Զինուորին Բոցը արձարծելու հրաւիրուած է Հայաստանի Սուրբ ընկերակցութիւնը :

Հաւաքուիլ ժամը 17.30ին, Շան Գ'ելի-գէի եւ Պալլաք փողոցի աղիւնը : Կի - ները չեն կրնար մաս կազմել թափօրին, պէտք է ուղղակի էթուալ երթան :

ԿԻԹԱՌԻ ՄԱՍՆԱԴՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կ'իթառի մասնա - ւոր դասընթացներն կուտայ (նոթատե - րով), մատչելի պայմաններ, մանրամաս - նութեանց համար հեռագրային՝

Պ. ԱՐԸԼԵԱՆԻ

622-06-58, ժամը 11էն 13 եւ 19էն 21 :

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵՒՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյէն 100 քիլոմէթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

Tél. : 13 ou 79

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքովի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպիաններու շուքը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ ՄԱՍՆԱԴՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռ - նարկը Նոյեմբեր 13ին :

×

Փարիզահայ Տիկնայ Միութեան Որ - բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ին

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ հանդի - սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ միջնա - ւորներ 16 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱՒԵՐ

Կապ. Խաչի Ալֆրէդի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հարիւր Ֆր. Պ. Ասատուրէ՝ Շահան Շահնուրի մահուան Բ. տարեկիցին առթիւ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

Եղբորդ Կէօվճեանի մահուան առթիւ, Տիկին Աստղիկ Ճանիկեան քսան Ֆր. կը նուիրէ Լիբանահայութեան ի նպաստ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des VOYAGES en ARMENIE

OCTOBRE — NOVEMBRE

Au départ de Marseille 14 jours
2500 F.

NOEL EN ARMENIE

DU 24 DECEMBRE AU 6 JANVIER

2750 F.

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87, La Canebière

13001 - MARSEILLE

tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN

HAVAS - VOYAGES

12, bd. Général De-Gaulle

26000 - VALENCE

tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան

Դասախոս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21 :

Պաշտի հայերէն լեզուի ըննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, Հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան :

Արձանագրութեան համար գրեւոր Ուր - բաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ :

COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

« ՅԱՌԱՋ »Ի

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԻՆՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԵԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահագոյ	120 Ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 Ֆր.
Շնորհակալիք	50 Ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 Ֆր.
Փոխան ծաղիկեղբայր	25 Ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութիւն	50 Ֆր.
Ծնունդ	50 Ֆր.
Կը փնտռուի	20 Ֆր.
Կ'ուզուի	30 Ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատա - րակելի եւ սովորական ծաւալով աղ - դերու համար են, չորրորդ էջ : Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է : Առեւտրական եւ այլ աղբիւր - մասնաւոր պայմաններու համար, գրեւոր թերթին վարչութեան :

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԳԵՄԱՐԹԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
16
JEUDI
16 SEPTEMBRE
1976
NUMERO 1,20 F.
ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 13.684

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 ֆ. Վեցամսայ 90 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ. Հատը 1 ֆ. 20
52e ANNÉE — N° 13.684

ԿԻՊՐՈՍԻ
ՈՂԲԵՐԳՈԹԻՒՆԸ
0
Գ.

**ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԵՐՏԻՉ
ՀԵՌԱՏԻՊ**
(Արմենիա, Սեպտ. 13)

**ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՓԵՐԸ**

**ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ**

Մինչ թուրքերը հիստորիան չըջա-
նալ Յոյնեցիներու բնակարաններուն եւ
պաշտօնական տիրանալով, առանց մեծ
պայքանի եւ յոգնութեան ապրելու
պիտի կը մտածեն, անդին կղզիին Յոյ-
նական լծուած՝ նոր բոյներ շինելու,
տնտեսութիւններ ստեղծելու հետա-
նաւ են, առանց վճարելու ամէն կարգի
պարտութեանց առջեւ :
Յոյն հարկը հազար բունացուրկ Յոյ-
նական լծուած տակ իսկ ստեղծագործ
պատանք կը կատարեն :
Յոյնը կը վերածաղկի իրենց շրջանին
իրանանի դժուրէն փախչողներ ա-
ռաւան կը գտնեն Կիպրոսի մէջ, որ
պատճառ է նաեւ զլիարատ հանգրուանը
կը հեռաւոր հորիզոններ դադրեցնեն -
հաւանաբար :
Եւ Մոնտի թղթակիցը կը գրէ, որ Նի-
սիոյ, Լատնաքայի եւ Լիմասոյի պան-
թիոնը, որոնք ինք ամիս առաջ դրեթէ
պայքանէին ներկայիս լեցուն են : Եւ
իր լիբանանի մէծ մասամբ ունեւոր
տնակալներուն, թրքական բռնա-
տառնէն եւ Կիւրենիայի ու Փամա-
կասիոյ գրոսաշրջակութեան զլիարատ
գործներու կորուստէն ետք տաքնապի
միտումով պանդոկները բարգաւաճ -
ած չլինան մը կ'ապրին : «Ատտիլա»
կը հարաւ ապրող երեք Կիպրացի-
ներէն մէկը հիստորիան եկած դադրական
է :
Ստական վարիչները կը ջանան ող -
որտեքեան չվերածել դադրականներու
պայքանը Պաղեստինցիներուն պէս :
Միջերկր ձեռք կ'առնեն զուգանալու
մար «միտում» դադրականներու դա-
դարը մը ստեղծել : Եւրոպիայի նոր
բնակիչներու, գործազուրկներու թիւը,
իսկուն հազար էր 1975ի վերջերը,
1976ի սկիզբները իջած է 34-500ի : Կտակ
պատանի զիւղերը, որոնք 22-000
կիլոկրամներ կը պատապարհէին, անհե-
տաւան վրայ են հետզհետէ : Տակաւին
լեցունելու տակ կ'ապրին 14.000 Կիպ -
րացիներ : Մինչեւ տարեկան անոնք ալ
պաշտօնի պայմաններ պիտի ունենան :
Եւ սակայն դադրականները դեռ տա-
քնաբերով ծանր բեռ մը պիտի ըլլան երկ-
րի տնտեսութեան համար : 200-000 դադ-
րականներէն 140-000ը տակաւին նպաստ
ընտանան պետութեանէն եւ շուրջ 20-000
պիտի կ'ապրին փախչած գործարաններու,
պանդոկներու եւ կիսաւարտ շէնքերու
մէջ, լաճալ վրանագիրներու պայմաննե-
րէն աւելի վատ պայմաններու տակ :
Թրքական գրաւման բանակը տուն -
տուն կ'ընդլայնէ հիստորիան շրջանին մէջ եւ
տուն օրէն քաջուելու տրամադրութիւն
ընդ չի տար : Անգարա ահանք չի կախեր
Եւրոպիայի Ընդհանուր Ժողովին, Ապահովու-
ման խորհուրդին եւ միջազգային զա -
տապահ հաւաքութիւններու կողմէ միաձայ -
նութեամբ քուէարկուած բանաձեւերուն,
որոնք կը պահանջեն գրաւման բանակին
անմիջական հեռացումը կղզիէն : Վերջին
անգամ նման բանաձեւ մը ընդունուեցաւ
1975- ուղիկի 85 երկիրներու Գլխավոր
Մարմինը համաժողովին մէջ, որուն ան-
հաջող ներկայ էր Մակարիոս Արքեպիս -
կոսը : Եւ չար գրուեցաւ Կիպրոսի ան -
կախութեան եւ հողային ամբողջականու-
թեան պահպանման վրայ :

«ԱՐԱՐԱՏ» - «ՍՊԱՐՏԱԿ» ԽԱՂԸ (*)
Խորհ. Միութեան ոսնազնդակի 39րդ
ախոյնութեան մրցումներու կարգին,
«Արարատ» երեւանի մէջ հանդիպում
ունեցաւ Մոսկուայի «Սպարտակ» ակում-
բին հետ : Հազիւ խաղը սկսած, Ղազար-
եան արագ վազքով մը դէմ առ դէմ գըտ-
նուած է «Սպարտակ» ի բերդապահին
հետ, սակայն վերջինը յաջողած է ետ
մղել զնրակը : Այնուհետեւ զնրակը հա-
սած է երեւանցիներու բերդին առջեւ,
ուր ստեղծուած խառն վիճակի մը մէջ,
կեղծոնական պաշտպան Սարգսեան փոր-
ձած է զնրակը յանձնել Արարատեանի,
սակայն բերդապահը անակնկալի եկած է
Սարգսեանի խաղէն եւ զնրակը տեղաւոր-
ուած «Արարատ» ի բերդէն ներս : Խաղի
39րդ վայրկեանին Յովհաննիսեան սուր
հարուածով մը կ'ոլ նշանակելով հաւասա-
րեցուցած է արդիւնքը : Խաղի երկրորդ
կէսին Պիլիպոս (67րդ վայրկեանին) եւ
Բուրգակով (76րդ վայրկեանին) մէկա -
կան կ'ոլ նշանակած են, իսկ 86րդ վայր -
կեանին Նազար Պետրոսեան կ'ոլ մը նշա-
նակելով խաղին արդիւնքը դարձած 2-3 ի
չաճ «Սպարտակ» ի :

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած է -
ինք «Յառաջ» ի Սեպտ. 14ի թիւով :

**ԱՐԱՐԱՏԻ ՅԱՋՈՐԴ
ՄՐՅՈՒՄՆԵՐԸ**

Ֆուլթոնի խորհրդային Ախոյեան -
թեան 39րդ շրջանին, «Արարատ» ի յա -
ջորդ մրցումներն են :—

Սեպտ. 19. — Դիմաօ Միմսկ - Արա -
րատ, Սեպտ. 25 Դիմաօ - Կիւր - Արա-
րատ, Հոկտ. 3 Արարատ - Շախտեք,
Հոկտ. 7 Դիմաք - Արարատ, Հոկտ. 11,
Լոկաւնտի Մոսկուա - Արարատ, Հոկտ.
16 Արարատ - Չերնոմորից Օտես, Հոկ-
տեմբ. 24 Ջէնիք - Արարատ, Հոկտ. 30
Արարատ - ԲԿՍՍ, Նոյ. 9 Դիմաօ
Մոսկուա - Արարատ, Նոյ. 13 Արարատ -
Տարպետո Մոսկուա :
Խաղերը տեղի կ'ունենան առաջին յիշ-
ուած ակումբներու դաշտին վրայ :

Ո՛չ մէկ պետութիւն կը վաւերացնէ
կղզիին բռնադրանքը : Թուրքերը մի -
նակ են : Սակայն կոթնած իրենց բանա-
կին վրայ, կը յամարին անհաշտ դիրք
ունենալ եւ հետեւողական կերպով Անատո-
լիոյ բերուած դադրականներ կը տեղա-
ւորեն հիստորիան շրջանին մէջ : Կուզեն
աւելցնել թուրք համայնքին թիւը՝ հաշ -
ուեյարդարի ժամուն առաւելագոյն շա -
հեր ապահովելու յետին մտքով : Կա -
տարուած իրողութեանց առջեւ զնն Յոյ-
ները : Երկուքի բաժնէ կղզին :
Մակարիոս Արք. պաշարի մարդ է :
Տրամադրի չէ տեղի տալու թրքական
« շանթա » ներքու առջեւ : Կոթնած իր
ազգակիցներուն վրայ, որոնք Սեպտեմ -
բեր 5ի ընտրութեանց մէջ անդամ մը եւս

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ՍՈՒՐԻԱՅԻՖ ԵՒ ՊԱՆԵՍՏԻՆՅԻՖ
ԿՐԵԱՆ ՀԱՇՏՈՒԼ

Հաշտութեան յոյսեր կային Չորեք -
շաբթի օր, զլիարատար Սուրիային -
րու եւ Պաղեստինցիներու միջեւ քանի որ
հանդիպումի մը համաձայնութիւնը գո -
յացած էր արդէն : Արդարեւ, Շեթորայի
մէջ է որ տեսակցութիւն մը տեղի պիտի
ունենար Լիբանանի վաղուան նախագահ՝
Սարգիսի, Սուրիոյ նախագահին (կամ
նախարարապետին) եւ Արաֆատի (կամ
Ապու Այատի) միջեւ : Բոլորն ալ համա-
միտ կը գտնուին եւք մը գտնելու հա -
մար, մանաւանդ որ Սեպտ. 23ի ճակա-
տագրական օրը շատ հեռու չէ այլեւս :
Ուրիշ հանդիպում մը նաեւ խորհրդա-
նշական բնոյթ ունի քանի Ապու Այատ
Հազմիէ պիտի երթար Չորեքշաբթի օր,
տեսնուելու համար Սարգիսի հետ եւ
Հազմիէն քրիստոնեայ գօտիի մէջ է, ու-
րեմն առաջին անգամ ըլլալով Պաղեստին-
ցի մը պիտի անցնէր սահմանագիծը :

**ՈՉ ԾԱՂԻԿ, ՈՉ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿ
ՄԻԱՅՆ՝ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱԳՆԵՐԸ**

Յոյս չկայ որ Մաոյի մահով բարեկա-
ուին համայնավար երկու մեծերուն յա-
րաբերութիւնները, քանի Չինաստանի
համայնավար կուսակցութեան կեղծ. կո -
միտէն մերժեց խորհրդային կուսակցու-
թեան ծաղկեպսակը եւ նոյնիսկ ցաւակ-
ցական հեռագիրը : Փեքին կը մերժէ նա-
եւ ցաւակցութիւնները համայնավար այն
կուսակցութեանց որոնց հետ կապ չի
պահեր : Ուղղակի կապ կը պահէ միայն
Ռումանիոյ, Լատի, Ալպանիոյ եւ Վի-
էթնամի հետ : Չինաստան մերժած է
նաեւ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համայնա -
վար կուսակցութեանց ցաւակցութիւն
ները, քանի այդ կուսակցութիւնները
« վերաքննական » կը նկատէ : Եւ ըսել թէ
Ժորժ Մաոյէ այնքան իրար անցաւ, Իւ-
մանիքէ բացառելի թիւ հրատարակեց,
Իւմանիքէի տօնին մէկ վայրկեան յոտըն-
կայս լուսութիւն պահուեցաւ, բայց այս

Վերջին շաբաթներու ընթացքին մեր
բաժանորդներու բողոքները բազմացած
են ինչ կը վերաբերի «Յառաջ» ի անկանոն
յանձնումներուն (յաճախ 3 - 4 թիւը մի-
ասին) : Քանիցս մեր կարգին բողոքած
ենք Փարիզի քաղաքական տնօրէնու -
թեան, որ կը խոստանայ հսկել եւ բարե-
լաւել, առանց արդիւնքի : Ունիմք նաեւ
բաժանորդներ, որոնք համոզուած են որ
անկանոնութիւնները մեղմէ կուգան : Ու-
րեմն հնչեմք որ Յառաջ ամէն օր նոյն
ժամուն (13 - 13:30) տպարանէն կ'առ -
նուի ֆրանսական ընկերութեան մը կող-
մէ (Մէտաօրը) որ կը կատարէ քերթիս
առաքումը : Այդ ընկերութիւնը, իր կար-
գին ժամը 17:30ի շուրջ բոլոր Յառաջնե-
րը կը յանձնէ Փարի - Պրիւի քաղաքա-
րի կեդրոնը, ուրիշ բոլոր Յառաջները
դրկուած են արդէն միմեկեւ ժամը 19 :
Եւ որովհետեւ կան շրջաններ, որոնք
կանոնաւոր կը ստանան քերթը (զլիս -
տարաք հիւսիսի եւ արեւմուտքի ար -
ուարձանները) կը պարգուի որ անկանո-
նութիւնները կուգան ստացող քաղաքա-
րի գրասենականներէն : Ուրեմն մերքաժա-
նորդներէն կը խնդրենք որ գրաւոր բռ -
ղոքներ տեղացեան իրենց շրջանի փառ -
թին :
Վերջին շրջանին, միայն մէկ օր (Սեպ-
տեմբեր 2ի թիւ) քերթը ուշ մնացած է
խմբագրութեան պատճառաւ, ինչպէս
գրուած էր արդէն նոյն թիւին մէջ :

ՅԱՌԱՋ

բոլորը օգուտ չըբաւ համոզելու համար
Չինացիք որ Փրանսական կուսակցութիւ-
նը անկախ է Մոսկուայի նկատմամբ :
Միայն որ Մաոյի նպատակը այնքան Չի-
նացիք համոզու չէր, տրուած ըլլալով որ
միամտութեան համբաւ չեն վայելի այլ
Փրանսացի ժողովուրդը, ի նախատեսու-
թիւն մերձաւոր ընտրութիւններու :
Ֆիկարօի մէջ, Փիէմ յաջող ծաղրանը-
կար մը ունէր Չինաստանի այս մերժում-
ներուն առթիւ : Չինացիին կը մերժէր
Ռումանի ծաղկեպսակը, ըսելով՝ «միայն
ընտանեկան պարագաները » :

**ԵՐԿՈՒ ՀԱՅՈՒՇԻ
ԱՐԿԱԾԵԱԼ ԱՆԳՆԱԿԱՆ
ՕԴԱՆԱԴԻՆ ՄԷՋ**

Լոնտոն - Պոլիս անդլիական օդանաւին
զոհերու մէջ էին նաեւ երկու Հայուհի -
ներ՝ Տիկին Ն. Չիլիկիսիօղլու եւ աղջիկը՝
Ալիս, 13 տարեկան : Այս վերջինը երկու
ամիս է Լոնտոն էր անդլերէնի դասըն -
թացներու հետեւելու համար եւ վեր -
ջերս մայրն ալ գացած էր որ իրեն ընկե-
րանայ վերադարձի ճամբուն վրայ :
Ծանօթ է որ անգլիական օդանաւը
Չաղրէպի վերեւ բախում ունեցաւ անց -
եալ շաբթու Եւրոպայի Չաղրէպ օդանա-
ւի մը հետ :

ՃԵՂՈՒՄ

Ինչպէս մեր ընթերցողները իմեցաք -
բարաք պէտք է հնչած ըլլան, «Օրինեալ
գերդաստան» ի («Յառաջ» Բ. էջ) ստո -
րագրութիւնը պէտք է ըլլայ՝ Ա. Արփի -
ալեան եւ ոչ անշուշտ՝ Զօհրապ :

- ԴԵԳԵՐՈՒՄՆԵՐ -

ՍՓԻՒԹԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՆՆՐԱԾՈՒԹԻՒՆ (Ա.)

Գրականությունը - գրագետ բաներու իմաստներն եւ տարրերն չունի զիրար-զգալականութիւն մը կայ՝ մասնաւորաբար արժեքաւորութիւնէ մտաւոր - ուսումը դժուարահասանութեամբ մօտ:

Ըստ էութեան արդար ու հասկնալի այս ժողովրդականութիւնը, սակայն, հիւսնողաբար համեմատութիւն ստացած է ոմանց դատումի եւ գնահատութեան չափանիշներ - բուն մէջ: Հասած է անհանգուստութեամբ - թեան սահմանին:

« Որակ չեմ գտներ, հետեւաբար կը մերժեմ գրագետի իրաւունքը՝ որ սեր - ուսում է իրեն. տափակ, անջիւղ - աննոգի, հասարակ ծամծմում է ինչ որ կը մնա - ստուգելի, հետեւաբար գրականութիւն չէ: Այս եւ, ասոր մօտ հիմնաւորում - ներ են որ մեկնակէտ կը դառնան ժըլ - տումի:

Կ'ըմբռնենք այս բացարձակապաշտու - թեան - չընելու համար խտտադատու - թեան - առարկայական եւ հոգեբանա - կան պատճառները:

Կայ, նախ, դիւրահասանութեան եւ ա - ժան համարումի ակտիւ յակումներ - բուն հակադրու - տրամադրութիւնը: Այնքան անպատասխանատու դար - ձանք արժեքներով մեր չափանիշներ - բուն մէջ եւ այնքան առատաձեռն՝ վա - լերականութեան շնորհաբաշխութիւն - ներով, որ ջնջուեցան սահմանները ար - ժանաւորութեան եւ անարժանութեան միջեւ: Զանաւորում, դատում եւ դրա - կան ըմբռնումը փոխարինուեցան շահա - խնդրականօրէն զգացական համակրու - թիւներով:

Այս ճապարկումը չէր կրնար անդրա - դարձ չունենալ՝ որովհետեւ տակաւին ամբողջ չէ հայ միտքը: Եւ, ուրեմն, դիւրահասանութեան հակադրուեցաւ դժ - ուարահասանութիւնը:

Երկրորդ՝ գրական կոչումների հասան - նորեր եւ նորագոյններ, որոնք «գրակա - նութեան հետ կը քաշեն», - հորիզոն ունեն, երակ բացած են գրականութեան ընդհանրական հոսումին, բոլոր փրկած - են արդարացումի լուծէն եւ խոշտանգու - մի արհաւիրքէն, կը միտին քանդել դա - լատապաշտի (քեթիւնապաշտ) մղումներ - լով մեզ կըզիպեն լուծէն թուրք, եւ ծա - ւալի մարդն ու մարդկութիւնը ցնցելու կոչուած իմացական պայքարի մը ճա -

կատներուն վրայ: Աւելին, - ճանաչումը ունին իրենց առաքելութեան: Կը թեւեն: Կը խորտակեն առհասարակ ամօթխածու - թիւնը, - «հայկական բարդոյթը», եւ կը փորձեն հաղորդուիլ: Չեն գտնանար որոճալով: Կը ստեղծեն:

Սփիւռքեան (նաեւ հայրենական) դը - րական հոլովոյթին մէջ աննշմար մնացած չէ 1960ական տարիներուն ձեւ ստացող ու մեր օրերուն արդէն իսկ շրջափոխու - քեան մը թափը առնող թարմացումի շարժումը, - կ'ուզենք ըսել՝ զգացական եւ իմացական ընկալչութիւններու մեր - օրեայ պահանջներուն հետ հաշտ խորքի ու ձեւի կերպաւորումը, որ արձակին թէ ճշգրտութեան մէջ կը ջնջէ արուեստակա - նութեան ամէն պարտադրանք եւ ստեղծ - ծագործութեան մը վաւերականութիւնը (« իրաւ»ութիւնը) կուտայ անոնց:

Պիտի անդրադառնանք 1960ական եւ 1970ական թուականներու սփիւռքեան հունձքին ուրիշութիւնը հիմնաւորող յատկանշական կարգ մը դիմերու, երբ աւելի ուշ փորձենք սեւեռով որոշ անուն - ներու եւ գործերու, - թուով շատ քիչ՝ որակով յուսադիր: Նկատել սանք, առ - այժմ, որ 1920 - 1960 քառասունամեակի զգայնութիւններէն, ապրումի բարե - խառնութեանէն, կեանք ու մարդ եղբորու ճակատումով ըմբռնելի մտաւիճակներէն եւ ստեղծագործական արուեստի ընկալ - եալ ձեւերէն շեշտակի շեղումով մը, մերօրեայ դրոշներէ ոմանք իրենց ինք - նութիւնը գտնելու որոնումին մէջ շատ աւելի հարազատ կրցան մնալ արեւին, տրոփին, իմացական ու զգացական մա - կընթացութիւններուն՝ քան իրենց նա - խորդներէն շատեր:

Շեշտօրէն ցայտուն եղաւ այս շրջա - փոխութիւնը խորհրդակայ վերադարձով յայտնի հայրենական գրական իրադու - ծումներուն մէջ:

Բերթողութեան իմացումին տոկացող շատ քիչ բան ունէր այդ գրականութիւ - նը՝ մինչեւ 1960ական տարիները, - ա - նո՛ւրք ալ, տակաւին, անհասարար մա - կարգակներու վրայ: (Տարբեր ինքեր՝ որ մեր մէջ շատ է եղած թիւը հայրենի - քէն լուսած ամէնէն տարրական, միա - ծալ, չընելու համար միօրինակ տաղե - բուն վրայ իսկ հիացողներու):

Այս երեւոյթիւն ալ պատճառները կան

անշուշտ: Բայց հիմա ապագայի մէջ, հա - ւանօրէն, խօսիլ այդ մասին: Մենք ու - ըրինքուն խառնուելէ եւ կեանքի յոր - ձանապտոյտներուն յանձնուելէ յետոյ տարի ետք ալ կը յամառինք հեղատա - տակներու, կապուտ երկինքներու, հով - ուական սրինգներու, շիկնոտ սէրերու եւ քողարկուած կիրքերու եղբայրանալ, - րանտարկուիլ զգալու, մտածելու եւ մենք մեզ ըլլալու սովորած, ստացական, դը - բեթէ բռնակալ կերպերու մէջ:

Չենք ուզեր տարածուիլ աւելի, առ - այժմ մնալու համար հիմնական այն հաս - տատումին վրայ՝ թէ ոմանց արժեքներով ըմբռնողութիւնը հետեւանք է շատերու դիւրահասանութեան:

Այսուհանդերձ՝

Քիչերուն կողմէ ի յայտ բերուած ժըլ - տումի տեղին ու բացարձակապաշտու - թիւնը տակաւին վիճարկելի է մեզի հա - մար:

Կ'ըմբռնենք որ՝ դժուարահասանութիւնը սանձ մըն է՝ հակակշիռ տակ պահելու համար արժեքներով հետզհետէ ծանծա - դաղէպ, ձրի, անխղճօրէն առատաձեռն փորձերը, սակայն բացարձակ ուրացման եւ անտեսումի ծայրայեղութիւնը չենք կրնար ընդունիլ իրեւ ընդհանուր «վար - քաղիք» մը՝ մերժելու համար գրագետի եւ գրականութեան կոչումը դէմքերու կամ գործերու համար, որոնք չեն պատաս - խաներ գրագետի եւ գրականութեան ընդհանրական - միջադպրոյի պահանջ - ներուն, կամ կը մնան տարրականու - թեան եւ միջակութեան աստիճանաշարի մը վրայ, յարաբերաբար այն արժէքն - բուն՝ զորս ճանչցած ենք:

Հայ գրականութեան արժեքներումը ինչ - պէս հայ գրագետին եւ հայ գրական ըս - տեղծագործութիւններու իրեւ ալիքի - սին ճանաչումը՝ կը հպատակին չափա - նիշներու, որոնք ենթակայական մեր կա - ընկութիւններէն, սփիւռքեան կամ հայ - բնական ենթահողէն, կեանքի սեփական մեր պայմաններէն, ազգային մեր հոգե - խառնութիւնէն ու տակաւին ընդհանրական հայ իրականութեան ներքին եւ ցարաքե - րական ազդակներէն կ'առնեն որակը, նկարագրի, սեռի ու արժէքի իրենց հիմը:

Ի վերջոյ որակը չէ որ ինքնութիւն կուտայ գրականութեան, եւ գոյութեան իրաւունք՝ գրագետին, այլ գրականու - քիւնը՝ ինք, անկախաբար իրագործուած վաստակի յարաբերական տարրողութե - նէն, բաղդատաբար մեծ կամ բացարձակ հռչակուած գործերու:

Արժեքափ հռչակել Դուրեան մը, Մե - ծարեան մը, վարուժան մը, Թէքեան մը, Շահապեան մը, Սարափեան մը, Թո - փեան մը եւ անոնց որակը փնտռել ժա - մանակակից կամ յետագայ ուրիշներու մօտ՝ քերթողի ու գրագետի իրաւունքն զուրկ չի դարձնել Սիւլի մը, Եղիշ մը, Արք - Դուրեան մը, Արշակ Զօգրեան մը, Ռու - բէն Զարդարեան մը, Ահարոն մը, Գե - դամ Բարսեղեան մը ...

Ասոնք, բոլորն ալ, անուններ են և դուր -

ծեր՝ որոնց որակէն զատ նաեւ ժամանա - կը տարբեր կ'ընէ զիրենք ուրիշներէ: Միջնադարէն մինչեւ մեր օրերը, հայու - թեան մտքի ու հոգիի պատկերը կամ զայն իրեւ հաւաքականութիւն թէ ան - հատ կեանքին զուգարդող ընկերային աղ - դակները հիմնովին անջատ «կիմալական» պայմաններ ստեղծած են իր քերթողնե - բուն, պատմիչներուն, դրոշներուն, մտքի ու գրչի մարդոց համար: Ասիկա ինչպէս տակաւին այլ գործօններ անտեսել, դրոշ եւ գրականութիւն իրենց միջավայրէն եւ ժամանակէն անկախաբար արժեքներէ ետք նաեւ վճռական հետեւութիւններու յանդիւ անոնց գրագետի իրաւունքին մա - սին՝ նոյնքան կասկածելի կը դարձնէ « դժուարահասան»ութեան անունով խօսող - ները:

Մեր օրերուն փոփոխութեամբ զատա - խազութեան պապակ մը նշմարելի է՝ մասնաւորաբար ակադեմիական սեղաննե - լէ վճիռ արձակող քանի մը նորերու մօտ, որոնք շատ բան միտքած են գրեթէ ու իրենց հմտութիւնը իրաւունք կը դաւա - նին նոյնիսկ ուրացումներու: - Եր - կինքէն՝ ամպերու բարձունքն զատելու առանձնաշնորհը Աստուծոյ միայն տըր - ուսած է, հետեւաբար լաւ է, որ հող ին - նեն անոնք ու իրենց գիտութեան եւ պատ - րաստութեան վարկը չպայմանաւորեն « հարթել » ու կանխակալ ուխտով մը: Անհասարակ նախասիրութիւնը տարբեր - բան է, գրագետ ըլլալու կամ գրականու - քիւն ընելու արարքը՝ ուրիշ:

Չենք պաշտպանել գրչակները գրագ - նկատելու եւ ամէն գիր գրականութիւն հռչակելու անպատասխանատուութիւն մը: Մենք դատաւար ըլլալու պէտք չու - նինք՝ որպէսզի անտարադիւրեւ մոռնու - լին եւ անարժանները հայ գրականու - թեան ծիրէն դուրս իյնան: Բայց երբ մէկը կամ միւսը ասպարէզ կ'ընէ հայ գրականութեան մէջ... հազիւ հիշք վեց անուն միայն քերթողի կամ գրագետի կոչումով պատկերու համար, ամուսնի աժան յանդիւնութիւն կը դանդաղ իր ժըլ - տումին մէջ, - ուշադրութիւն դրանելու շատ հասարակ, թեթեւաբարոյ եղա - նակ մը:

Մեր ներածութեան այս առաջին կէտը կը միտի յստակ դարձնել որ Սփիւռքեան գրականութեան ընդհանուր պատկերին ինչպէս անուններու եւ գործերու սեւե - ռող պարբերական մեր նշմարները գրա - կան բացարձակապաշտութեան մը ուն - տէն չեն մեկնիր, այլ՝ գրական պատմու - քեան ըմբռնումէն:

Նկատի ունենալով «Յառաջ»ի պայ - մանները, միշտ պիտի փորձենք «սեղմը - լիլ», ու ջանալ որ միտքիւն մը կազմելու կոչուած անկարկներու այս շարքը («Ին - գերաւմներ» խորագրին տակ) իր մէջ մի անջատ նշմարով ինքն իր մէջ ամբողջու - թիւն մը ըլլայ, առանձին գոյութիւն մը նկատուելու իրաւունքը գտնէ:

ՄԻՆԱՍ ԹԵՂԵՂԵԱՆ

Հին էջեր

ՕՐՀՆԵԱԼ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԸ

Սակայն անդրադառնալով որ այդ մա - կանունը քանի մը հազար էլ գրուած է, եւ ամէնուն զիմացը իբր կենսագրական ծանօթութիւն «բարեբար ազգին» արձա - նագործած, շատաւն կը համարէ բոլորը մէկէն կանչել լմնցնել. անանկ ալ ամէնքը մէկտեղ արձագանքիւն պիտի երթան ա - սանկ ալ. ուստի կը գտնէ:

Գարակէօգեան ընտանիք:
Անշարժութիւն մեռելատան աշխար - չին մէջ. Ռափայէլ ապշած կը կրկնէ:

Գարակէօգեան ընտանիք:
Անշարժութիւն: Ռափայէլ կը բարկա - նայ արձանագրիչ հրեշտակներուն. սխալ մը ըրած ըլլալու են:

Այս միջոցին Գարեթէլ կը վերադառ - նար կործանուած աշխարհէն, փողը թեւ - ին տակ, ձեռքն ալ թուղթ մը գոր խըն -

դալով կը կարդար: Կործանումէն յետոյ մէյմը պտոյտի ելած էր. նախնի Նեմէշէն, ուր դեռ օր մը առաջ վերջին մայ - րաքաղաքը կար, փշուած տպարանի մը աւերակներուն վրայ տեսաւ թուղթ թուղ - թի կտոր մը. տեղեկութիւն վերջին օրուան վերջին հայրենի օրաթերթին վերջին լու - բերը: Գարեթէլ զայն վերցուց առաւ. «Ա - ղէկ կը յիշեմ, ըսաւ ինքնիրեն, որ մար - դուն ստեղծուելէն յետոյ աս անցած տե - ղս իսկ իմացայ աշխարհիս առաջին լու - բը, օձին խաբեղալովիւնը. տեսնենք վերջին լուբը ինչ եղած է»: Ահա ինչ կը կարդայ:

«Պաշտօնապէս Ամեն. Ս Պատրիարք հօր յանձնուած ըլլալով Կարապետ Օր - հնեալեղբայրաստեանին կտակը, որով հանգուցեալը իր հարստութեան մէկ եր - րորդ մասը ազգին կը թողու առեւտրա - կան վարժարանի մը հաստատութեան համար...»: Աւելորդ է շարունակութիւ - նը արտասուել. ուղղորդ կրնայ զայն դը - անել տասնիներորդ դարու վերջին քա - ողորդէն աշխարհիս մինչեւ վերջին օրուան հայրենի թերթերուն մէջ: Առաջ կը բե - րենք միայն հետեւեալ ծանօթագրու - թիւնը:

«Յիշեալ Կարապետ եւ իր բոլոր աղ - դականները թէեւ Օրհնեալեղբայրաստա - նեան կը կոչուին, սակայն վերջերս հնա -

գիտական խուզարկութիւններ հաստատե - ցին թէ ժամանակաւ այս ընտանիքին մա - կանունը Գարակէօգեան եղած է. բայց յայտնի չէ թէ Գարեթէլ հոլովումին մէջ մականունին դիմախոսութիւնը ինչպէս տե - ղի ունեցեր է »:

Երբ Գարեթէլ պաշտօնակիցներուն քով հասաւ, Ռափայէլ հարցուց:

— Եղբայր Գարօ, սրտոնց հոգին դուն առած ես, յայտնի է, ամէնքն ալ բարե - բար են. բայց արձանագրութեան մէջ սը - խալ մը եղած ըլլալու. է երկու անգամ կանչելի, ելող չեղաւ:

— Սխալում չկայ, պատասխանեց Գա - րեթէլ, Օրհնեալեղբայրաստեան ձայնէ և ամէնքն ալ կ'ըսեն. ինչ ըլլալը վերջը կ'ըսեմ:

— Օրհնեալեղբայրաստեան ընտանիք, գոչեց Ռափայէլ:

Եւ ահա քանի մը միջին Գարակէօգեան զլուփ, թեւ, մարմնի ամէն մասեր վեր կանգնելով իրարու մօտ եկան եւ յօրի - նեցին իսկական իրանները. ամէնուն ալ սակայն երկու ձեռքերուն հնգական մատները ամուր մը դոցուած:

— Ասոնք ամէնքն ալ Արքայութիւն, անանկ չէ՞, հարցուց Ռափայն ուրախու - թեամբ:

— Հրամմեք էք, տէր, պատասխանեց

Գարեթէլ, ամէնքն ալ ազգերնուն բարե - բարները օրհնեալ գերդաստան:

Ու ահա յանկարծ շարժում չորս կող - մէն. թապալուները գերեզմաններուն մէջ. բողբոջ խեղդով ձայներ:

— Ի՞նչ է աս, ըսաւ Հայրը, բան մը ծածո՞ւկ կը պահուի ինչ. վրդովեալներ, ելէք եկէք, տեսնեմ ի՞նչ է:

Եւ կմարները վեր բարձրացան. յու - սահատ դէմքեր: Գլխաւոր շեշտով մը Ռափայն հարցուց:

— Դուք անիրաւութեան զոհեր եղած ըլլալու էք. ինչո՞ւ սակայն այսքան ան - համբեր: Ըսէք, ի՞նչ կ'ուզէք:

— Օ՛հ, Տէր արդարադատ, գոչեցին ձայներ, քննութիւն, քննութիւն:

Պատասխով յօնքերը Հայրը կանչեց Գար - րեթէլ:

— Գարեթէլ, ի՞նչ է աս բողբոջ. դո՞ւն ասո՞ւն առիւր Գարակէօգեաններու հոգին. դո՞ւն «բարեբար» արձանագրել տուիք այդ անունները:

Գ. ԶՈՂՐԱՊ

(Շար. - 3)

ԱԶԳԱՅԻՆ - ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

ԽՄԻՄ. — Ստեփան Կուրտիկեանի այս գրախոսականը կ'արտասպենք «Սովետական գրականութիւն» ամսաթերթի Օգոստոսի քիւնէն, փափր յայտարարեմքով:

Հայաստանի գիտութիւնները ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի գլխավոր տնօրէն Ստեփան Կուրտիկեանի «Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմութիւն» ստուարածաւալ մենագրութիւնը: Տպագրուած է անտիպ վաւերագրերի, դիւանագիտական փաստաթղթերի համակողմանի օգտագործումով հեղինակը մեկնաբանում է անցեալ դարի 70-ական թուականներէն մինչեւ Հայաստանի ազատագրումը հայ ժողովրդի քաջարի զաւակների կէսդարեայ պայքարը թուրք ռազմա-աւատատիրական արիւնքով բռնակալութեան դէմ՝ ֆիզիքական գոյութիւնը պահպանելու տարրական իրաւունքը նուաճելու համար:

Գիտական շրջանագրութեան մէջ դնելով պատմական հարուստ նիւթ, իրադարձութիւնների մասնակիցների վրա յուշեր են, աշխատութեան հեղինակը լայն համայնապատկերով բացայայտում է արեւմտահայութեան սոցիալ-քաղաքական ծանր վիճակը, կեանքի եւ ինքնիշխանագործութիւնը, լիակատար իրաւաւորութիւնը եւ գիւղացիութեան անհատաւոր պայքարը օսմանեան բռնակալ ռեժիմի արիւնքով գործակատար համըմբերի դէմ:

Նախ եւ առաջ պէտք է նշել, որ դարձը դժուարացնում էր կարեւոր մի հանգամանք. մեր պատմաբաններից ոմանք, աւելի ճիշդ՝ քաղաքական որոշ դործիչներ, գիտականօրէն խորամուկ չլինելով ժամանակաշրջանի արեւմտահայ իրականութեան ու դրանից բխող ազգային-ազատագրական շարժման առանձնապատկերները ողջ էութեան մէջ, պատմական կոնկրետ երեւոյթները պատճառաբանում մեկնաբանելու փոխարէն, դժգոհութիւն մտնեցնում էին ունենում: Նրանք հաշտի չէին առնում օսմանեան մոլեգնող բռնակալութեան իւրաքանչիւր թիւնները, երբ երկիրը գտնուում էր «Ֆէոդալիզմի ամենաստորին ու բարբարոսական աստիճանում», եւ ազատագրական շարժումները համարում էին եւրոպական դիւանագիտութեան ու հայ ազգային կուսակցութիւնների կողմից արհեստականօրէն հրահրուած, ըստ էութեան, վնասակար շարժումներ ու դրանք հա-

կադրելով սոցիալ-դասակարգային պայքարին, սխալ էին համարում ազգային-ազատագրական պայքարը, գիւղացիական հայրենակային շարժումները: Նրանք գտնում էին, որ միայն դասակարգային պայքարի միջոցով հնարաւոր է հասնել ազգային ազատագրութեան, անկախ պետականութեան նուաճման: Այսպէս, անտեսուած էր Մարքսի այն էական դրոյթը, թէ «քանի դեռ կենսունակ ժողովուրդը կաշկանդուած է օտարերկրեայ զաւթիչի կողմից, նա ըստ անհրաժեշտութեան իր բոլոր ուժերը, իր բոլոր ձգտումները, իր ամբողջ եռանդն ուղղում է արտաքին թշնամու դէմ եւ, այսպիսով, քանի դեռ նրա ներքին կեանքը մնում է չլատուած, նա ի վիճակի չէ պայքարելու սոցիալական ազատագրման համար»:

Հարկաւոր էր գիտականօրէն բացատրել ու մեկնաբանել որոշ դժգոհութիւնների համարաբարական տեսակէտները եւ ապացուցել որ ազգային-ազատագրական այդ շարժումները ոչ թէ հակադրուած, այլ խթանում էին սոցիալ-դասակարգային պայքարը, միասնական ճակատ ստեղծում նրա հետ՝ մարդկային կեցութեան տարրական իրաւունքների նուաճման համար, որ այդ շարժումները մեր դարաշրջանում դառնում էին դեմոկրատական, հակաիմպերիալիստական՝ դարձաբան հեռապատկերում ունենալով բնութագրական հասարակարգի տարալուծման ու սոցիալիստական կարգերի հաստատումը:

Այստեղ պէտք է նշել որ տնտեսական ու քաղաքական յարաբերութեան զարգացումները իր բռնակալական գոյութիւնը պահպանող թուրքիայի ռազմա-աւատատիրական կարգերում Արեւմտեան Հայաստանում բացառիկ չափերի էին հասնել ազգային ճնշումը, կամայականութիւնները, հարկային «օրինական» ու աւագակային կողոպուտները, արիւնքով դառնում Հայութեան զանգուածային ջարդերը: Միջառնակային նման իրականութեան մէջ լիովին հասկանալի էին դառնում ժողովրդային յուզումները, ընդվզումները: Ուստի, շատ բնական էր ազգային-ազատագրական շարժումների ծնունդը ոչ միայն Արեւմտեան Հայաստանում, այլեւ թուրք զաւթիչների բռնադրամաւոր բոլոր երկրամասերում:

Եւ ահա ծնունդ առաւ «Հայկական Հարցը»: Բայց դժբախտ էր հայ ժողովուրդը, որովհետեւ «Հայկական Հար-

ցը» աշխարհի հօգործների համար իրականում հանդիսացաւ ոչ թէ օսմանեան աշխարհային լծից հայ ժողովրդի ազատագրման հարց, այլ իմպերիալիստական խարդաւանքների, դիւանագիտական կեղտոտ շահատիրութիւնների ասպարէզ: Մեծ պետութիւնները, սակեւութաւոր շրջանագրութեան մէջ դնելով «Հայկական Հարցը», ձգտում էին հողային եւ կոնցեսիոն գիւղերը կողմից թուրքիայից (օրինակ, Անգլիան ստացաւ Կիպրոսը, ֆրանսիան՝ կոնցեսիաները):

Այսպէս, իմպերիալիստական շուկայում աճուրդի հանուէր Հայութեան ահաւոր ողբերգութիւնը:

Մեծ տէրութիւնների՝ Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Գերմանիայի եւ Ռուսաստանի զաւթութաւորական շահերի ընդհարումը տեղի էր ունենում ի վնաս հայ ազգային-ազատագրական շարժման: Սակայն տիրող ծանր պայմանների օրինաւոր արտայայտութիւնը եղող այդ շարժումը ոչ միայն կանգ չէր առնում, չէր խեղդուում բռնակալութեան հեղած արեան ծովի մէջ, այլեւ աւելի ու աւելի էր, բարբարոսութեամբ ծնունդ տալով հայ ազգային ազատաստեղծ կուսակցութիւնների: Դա պէտք է նշանաւորել հայ ժողովրդի ազատագրական շարժման մի նոր փուլը: Ազգային այդ կուսակցութիւնները գիւղացիական տարերային ընդվզումները պէտք է դնել կազմակերպութեան մէջ, խթանել հայ ազգային դարձումը, լուսաւորչական աշխատանք տանել իրաւագործի, չքաւորութեան ու խաւարի դատապարտուած ժողովրդի մէջ, նրան զինել ինքնապաշտպանութեան համար:

Որպէս կարեւոր նշանակութիւն ունեցող երեւոյթ, պէտք է յիշատակել, որ ոչ միայն Բաքիում ազատաստեղծ պայքարի հերոսամարտերը, այլեւ պալքանեան ժողովուրդների մղած ազգային-ազատագրական պայքարը ուղեկցող ազգային-թիւն էին դործում հայ յեղափոխական շարժումների վրայ:

Յատկապէս նշանակալից էր թուրքական դարաւոր լծից ազատագրուելու համար բուլղար յեղափոխականների ծաւալած մարտերի ազդեցութիւնը Արեւմտեան Հայաստանում: Այդ ազդեցութիւնը ակնյայտօրէն ուժեղացաւ, երբ օսմանեան բռնակալները Պուլկարիայում յեղափոխական շարժումները ճնշելու համար Արեւմտեան Հայաստան էին ագրուում պուլկար յեղափոխականներին: 1867-ին առաջին անգամ զիջեցան հասարակարգի:

Այս թուականներին գաղափարաւոր փառաշունչը շուրջ քառասուն հազար պուլկար յեղափոխականների եւ աքսորել հայկական նահանգները, յատկապէս Տիգրանականի նահանգը, որոնց եղբայրական օգնութիւնն են ցույց տուել թուրքական նոյն լծի տակ տառապող Հայերը եւ քաղաքական-գաղափարական սերտ կապեր հաստատել նրանց հետ:

Հին Էջմի

ՕՐՀՆԵԱԼ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԸ

— Տէր, պատասխանեց Գարրիէլ, ամէն անգամ որ կը շրջէի հայ ժողովրդին մէջ հոգի ժողովուրդ պաշտօնով, միշտ ահաւոր ժողովուրդ «Գարրիէլի օգնական, բարեբար, օրհնակ գերդաստան» բացատրութիւնները իրարու ձուլուած: Տաճարներու մէջ այդ անունները կը փառաբանուէին, պատրիարքական կոնգրեսներով արդար մարդիկ կարծելով հոգիներն են առի:

×

— Հասկցայ, ըսաւ Հայրը, քննէ առաջ պատասխանատուութիւնը Պատրիարքներուն վրայ կը ծանրանայ. առանց անոնց հաւանութեան ոչ եկեղեցիներու կը պիտոյն խորհրդակցութեամբ, ոչ ժողովուրդը ստուգելու հոգի կ'երթայ: Որո՞նք էին Պատրիարքները:

Թափայէլ, տետրակներէն ստուգելով, — Առաջին կտակարար Կարապետ Գարաիկեան, ժամանակին Պատրիարքն ալ Ներսէս Վարժապետեան:

— Ներսէսը մեծատուններուն քիչ մը շատ երես կուտար, ըսաւ Հայրը. ասոնց ալ աչք գոցած ըլլալու է: Բայց ուրիշ աղէկ բաներ ալ ըրած է, անոնք դէմը կ'առնէին: Կանչելու պէտք չկայ, Ետեւէն եկողը:

— Յաջորդ կտակարարը Տիգրան, Պատրիարք Մատթէոս:

— Կանչէ՛:

— Մատթէոս Պատրիարք Իգմիրեան: Հանդարտ հանդարտ գլուխը գերեզմանէն հանելով Իգմիրեան կը յառաջանայ ծանրաբալ. հրեշտակները պատկառանք կը դրան. Հայրն ալ ինքզինքը կը ժողովուրդէ: Պատրիարքը յարգանքով կը բարեկէ Հայրը, Որդին, Հոգին, եւ կը կայնի:

— Մատթէոս, կը հարցնէ Հայրը, Գարաիկեանները քու պատրիարքութեանդ օրովն ալ խորհրդայ կտակ մը ըրած են: Ի՞նչպէս օրհնեցիր զանոնք, եւ ազգին բարեբարները հոգեկեցիր:

— Պատն ժողովին որոշումն ա'յս էր, կը պատրասխանէ Իգմիրեան խստօրէն:

— Որդիւս փոխանորդը դո՞ւն էիր թէ խառն ժողովը:

— Ես Սահմանադրութիւնը միայն կը ճանչնամ:

Հրեշտակները տեսնելով այս դիմադրութիւնը կը փոփոսն. «Գնաց, գնաց, գոյնք գնաց»:

— Ողբելու համար ինծի պատասխանատու եմ:

— Ո՛չ. ես Սահմանադրութեան վրայ երդում ըրած եմ. պատրիարքական պաշտօնիս համար միայն Ազգային ժողովին պատասխանատու եմ, իսկ հաւատքի ինքնիշխանութիւնը մէջ ալ Հոգւոյն Սրբոյ. իրաւասութեան սահմանները ճշտած եմ:

— Ինծի նայէ, եղբայր. ըսաւ Հոգին Սուրբ զիս մէջ մի խառնե՛ր. քու պատրիարքական ընտրութեանդ ես չեմ խառնուած. ես աղանքի եմ, անուշ դէմքերը կը սիրեմ, քեզի պէս խստագէմ մարդը ինծի դուր չի դար: Ո՛չ առաքեալներուն, ո՛չ կաթողիկոսներուն, ո՛չ պապերուն մէջ նմանդ տեսայ:

Որդին Հօրը ծնելով կ'ըսէ.

— Հայր, եթէ կը հաճիս կարճ կապէս այս մարդուն հետ. փորձանք բան է. Համար չկըցաւ հետը գլուխ ելլել, մե՛նք պիտի ելլենք:

— Ես ասանկ մարդը կը սիրեմ, ըսաւ Հայր Ստուած, Ժպտելով: Ասանկ համարձակ մարդիկը շիտակ կ'ըլլան. եթէ բոլոր կրօնաւորները ասոր նմանէին, աշ-

կարծում ենք, մենադրութիւնը կը շահէր յեղափոխական փորձի, փոխադրեցութիւնները ու փոխօրէնութեան հարցերը համակողմանի քննարկման նիւթ դարձնելուց:

Այս առիթով մենք ուզում ենք կանոնաւոր մի հանգամանքի վրայ: Պուլկարական ազգային-ազատագրական շարժման մէջ թիւլ են տրուել սխալներ, եղել են տարբեր հոսանքներ: Յեղափոխական կոմիտէի հիմնադիր, մեծ հայրենակալ Վասիլ Լեւակու դործերակերպին հակադրուել է մի ուրիշ ակաւաւոր յեղափոխական՝ Քարապետի, որոշ տարակարծութիւններ է ունեցել 1876-ի ապստամբութեան զինավարներէն մէկը՝ Գեղարքի Բենիովսկին: Բայց ազատագրական շարժման մէջ նրանց կատարած դերը պուլկար պատմաբանները բոլորովին չեն թերագնահատել, երբեք չեն անտեսել:

Ինչպէս յայտնի է, օսմանեան բռնականութիւնը պուլկարական յեղափոխութիւնը խեղդեցնելու արեան մէջ, աւերակների վերածեցին բնականաւոր: Սակայն թիւլ տրուած սխալների համար ոչ ոք չէին վեց ապստամբական շարժման դեմ կազմակերպել, ոչ ոք չէին ջանք թէ «չպէտք էր դէնք վերցնել»: Որովհետեւ թիւլ տրուած քաղաքական-տակտիկական սխալները Պուլկարների համար սուրբ նշանակալի ճանապարհին իրենց կեանքը զոհարելու մարդկանց սխալներ էին: Մինչդեռ մեզանում, փոխանակ քաղաքականութեան, կողմնորոշման ու գործելու կերպի դժուարութիւնները, քաղաքական անկայուն վիճակը, մեծ տէրութիւնների հակասութիւնների բարդ հանգույցը, փոխանակ մեկնաբանելու կեանքի թոհու-թոհում դործող անձնագործ հայրենակների համար ստեղծուած ծանր պայմանները, նրանց թերութիւններն ու թուլութիւնները ոմանք համարում էին դասանունութիւն: Այդ ծանր, չպատճառաբանուած պիտակի փոխարէն ամէն մի պատմական երեւոյթ, ամէն մի իրադարձութիւն, անշուշտ, հարկաւոր էր մեկնաբանել իր առաջացման առարկայական ու երկա-կայական կողմերի հանրագումարով, հարկաւոր էր լրջօրէն բացայայտել ու գիտականօրէն մեկնաբանել ազգային-քաղաքական նորածին կազմակերպութիւնների տակտիկական սխալները, դադարաւոր դիւրեւորչման հակառակ-նութիւնն ու անկայունութիւնը, ազգային կուսակցութիւնների միջեւ ազգային-ազատագրական պայքարում համադր-ծակցութեան բացակայութիւնը եւ երբեմն էլ որոշ զեկաւարների միջեւ գոյութիւն ունեցող մանրանշուր յարաբերութիւնները, որոնց հետեւանքով եւ կազմակերպչօրէն, եւ քաղաքականօրէն տու-թում էր ազատագրական շարժումը:

Պատմական ժամանակաշրջանի բարդութիւնները վերլուծելու եւ հայրենակային շարժումն ու շարժման զեկաւար քաղաքական կուսակցութիւնների դործութիւնը գնահատելու մենք պէտք է

խորհրդ. այսպէս շուտ էին վերջացնել զժողովի ալ պէտք էր մնար:

— Ի՞նչ, կը հարցնէ Հոգին գուժաւոր, միտքը ասիկա արքայութիւն զրկել է:

— Հայապ ի՞նչ պիտի ընէք:

— Գթութիւն, Հայր, աս տեղի խեղճութեան. երանութիւններն քեզներուն պիտի դաւ. սուրբեր կան, սրբունիներ կան, քիչ մը անմեղ սիրաբանութիւններ պիտի ընեն, աս թող պիտի շտայ:

— Ան ատեն, զժողովը զրկեմ, կը հարցնէ Հայրը կատակի չեղում:

— Աս ալ չ'ըլլար, վրայ կը բերէ Որդին. աս տեղի թշուառները իրենց պատուհասը արդէն չափազանցօրէն ունին. աս ալ վրանին մի՛ զրկել:

— Կ'երեւի թէ, ըսաւ Հայրը մեղմադձօրէն. չիտակ մարդուն եթէ անգիտ աշխարհքը տեղ չի կար, ասդին ալ տեղ պիտի չգտնուի: Ինչ եւ է, ընելիքս գիտեմ. Սերոբէ եւ Քերեքէ՛, անգէլ իմքերեան ծառա եւ չիտակ արքայութիւն տարէք, առանձնաց մը դրէք, իւրաւարի երկինքին մօտ, կը դրոշմ առնէ. իրեն ալ ընելիքն Արծրունի Գրիգորը, ան ալ Մատթէոս Պատրիարքի աշխարհական էր. թող իրարու հետ նստին ելլեն:

Ա. ՍՐՓԻՍԻԱՆ

(Շար. - 4)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Օր. Սոնա Բիւրքեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Բիւրքեան, Տէր եւ Տիկին Կալօրի եւ Տէր եւ Տիկին Արա Պարթեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ քրոջ՝

Տիկին ՆՈՒԱՐԴ ՊԱՐԹԵԱՆԻ մահուան տարելիցին առթիւ :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

×

Այլի Տիկին Խորէն Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Սեպտեմբեր 19, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց մամուսնին եւ հօր՝

ԽՈՐԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին եւ իրենց տաղ-րոջ ու հօրեղբոր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին ի յիշատակ :

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն :

×

Պ. Ռոպէր - Յակոբ Իգմիրեան, Պ. Հրանդ Մարգարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Սեպտ. 19, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ քրոջ՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

ՅԱՒԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԻ. — Միմոն Աւտոյեան սրտի զառն կակիծով կողբայ իր վաղեմի ուսուցիչ, հօրաքրոջ զաւակին՝

ԱՒԵՏԻՍ ՊՈՒԼՈՒԶԵԱՆԻ

մահը (Թեհրան) եւ այս տխուր առթիւ Միսաք եւ Միմոն Աւտոյեան եղբայրներ, իրենց ծաղկեպսակի հարիւր Քր. կը նուիրեն «Յառաջ» ի բարգաւաճման :

×

ՄԱՐՍԷՅԻ. — Վասպուրականի Հայր. միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այլի Տիկին Անուշ Պուլուգեանի զաւակին - րուն եւ ընտանեկան պարագաներուն (Թեհրան), Տէր եւ Տիկին Նշան Միհրանեանի եւ զաւակներուն, Պ. Խաչիկ Միհրանեանի (Թեհրան), Տէր եւ Տիկին Միմոն Աւտոյեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Միսաք Աւտոյեանի, իրենց սիրելի մամուսնին, հօր, մեծ հօր, աղջականին, վաստակաւոր ուսուցիչ - դաստիարակ՝ Պ. Աւետիս Պուլուգեանի մահուան առթիւ :

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՌՏԱՆ. — Համախարբերդիական միութեան անդամական ժողովը, Սեպտ. 21ին, Երեւանի կէսօրէ ետք, ժամը 3-ին Պիլլեր, Պ. Ունանեանի տունը : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Օրակարգ՝ պատգամաւորներու զեկուցում, նամակներու ընթերցում եւ զանազան :

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի
ԱԼԵՔ-ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿ. ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118 ԳՈՒՐՍԷԼ ՓՈՂՈՑ, 17ԴԻ ԹԱՂ

Հայերէն լեզուի, գծագրութեան, Պարի, Երաժշտութեան եւ լուսանկարչութեան Ընտելացման Ժամեր՝ 6էն 10ը եւ 11էն 14 տարեկան մանուկներու եւ պատանիներու համար :

Ամէն Զորեղարթի կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 19ը Հոկտեմբեր 6էն սկսեալ

MERCREDIS EDUCATIFS ET RECREATIFS

organisés par

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

de 14 h. à 19 h., à partir du 6 Octobre 1976 pour les enfants de 6 à 10 et 11 à 14 ans

Arménien, dessin, danse, musique, photo...

Inscription : 118, rue de Courcelles Paris 17e tél. 924 86 71 et 227 12 26

Le Comité des Dames

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՍԷ

Գեղարուեստական

փառասօլի

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏԱՆ ԿՈՂՄԷ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES PARIS

ՇԱՐԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցիմ. —

Լիբանանայ Երեւն՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ Ի խումբով

JACQUES HELIAN ET SON ENSEMBLE (14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ Եւ իր նուագախումբը : ԵՒ ԱՆԱԿԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին յետագային :

« ՅԱՌԱՋ »
Կը նուիրեն

Փիէր Ագաթեան վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Տոքթ. Աւետիքեանի (Աւրա - տրիա) :

ՆՈՒԷՐ

Օր. Մարիամ Տօնիկեանի մամուսնու - Թեան ուրախ առթիւ Պ. Գէորգ Միլոյ - եան 100 Քր. կը նուիրէ «Յառաջ» ի բարգաւաճման :

ՇՆՈՐՀԱՎԱԽ

Կապոյտ Խաչի վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա - ցած է Հայ մայրիկէ մը 50 Քրանք իր թոռներուն արձակուրդէն ապահով վե - րադարձին ուրախ առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Գերմանիայէն Պ. Յովհ. Գասպարեան կը փնտէ իր հօրեղբոր զաւակները Համ - բար եւ Կարապետ, ծնած 1920 - 21, 1923 1924 Սեբաստիա, քրոջ անունը՝ Պայ - ծառ, հօր անունը՝ Պետրոս, մօր՝ Մար - Թա : Տեղեկացնել. —

Mr. K. BALIAN
95, rue Edouard-Vaillant
Bt. A
91200 Athis-Mons
FRANCE

ԳԼՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին, Ժորժ Ե. Ի պահանջ - րուն մէջ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՐՆԵՐՈՅՔ

ԼԻՍԷ ԳՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան

Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուերաթ, ժամը 19էն 21 :

Պաշտի հայերէն լեզուի ընտելեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, Հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան :

Արձանագրութեան համար դիմել Ուր - բաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ :

COURS DE LANGUE ARMENIENNE AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

« ՅԱՌԱՋ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մահադդ	120 Քր.
Հոգեհանգիստ	50 Քր.
Շնորհակալիք	50 Քր.
Ցաւակցութիւն	25 Քր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 Քր.
Հարսնիք, նշանուիք	50 Քր.
Մեղմուք	50 Քր.
Կը փնտաւի	20 Քր.
Կ'ուզուի	30 Քր.

Այս դիմելը մէկ անգամ հրատա - րակելի եւ սովորական ծաւալով աղ - դերու համար են, չորրորդ էջ : Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է : Առեւտրական եւ այլ աղբերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան :

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL « HARATCH »

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS

CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

Fonds A.R.A.M

ՆԱԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռ - նարկը Նոյեմբեր 13ին :

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ - բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ՝ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏԱՆ Հանդի - սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ - տեմբեր 16 :

×

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի Հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձին առթիւ :

×

ԱԶԳԱՏԱՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին Շերաթոն պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
18-19
SAMEDI-DIMANCHE
18-19 SEPTEMBRE
1976

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPİK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. G. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՇ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 13.686

ՕՐԱՐԵՐ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՀԱՄԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ
Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

52 ANNÉE — N° 13.686

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱՐԱՏԷՆ
ՄԻՆՉԵԻ ԱՐԱՐԱ
Յարգարանի ֆակտատարի
58րդ տարեդարձին առթիւ

Բախտաւոր տարի մը եղաւ 1918ը Հայ-
րաց ազատագրական շարժումներու տա-
րեգութեանց մէջ :
Մայիսի վերջին տասնօրեակին Արա-
րասեան դաշտին մէջ մղուած օրհասա-
կան կռիւներուն նպատակն էր ցեղասպան
ապրիլեան շաբաթներէն հետոյ հայրենիքի
ազատագրութեան եւ ապահովել Հայաստանի
անկախ հանրապետութեան հռչակումը :
Զորս ամիս ետք, 1918 Սեպտեմբերի
վերջին տասնօրեակին, Պաղեստինի ճա-
նապիտ վրայ շղթայադրեծուած ընդհա-
նալ յարձակողականին մէջ, Արեւելեան
կողմին հայկական զորազուգորդուն յաղ-
թապան զորհը Արարայի ամրակուտ
թորմունքին վրայ՝ նպատակ ունէր նուա-
նէ կիլիկիան եւ Հայկական Ազգային Օ-
կան մը հիմնել պատմական այն հողե-
րուն վրայ, ուր ամբողջ երեք դար (1080էն
1275) յաջորդաբար եւ հպարտօրէն ծա-
նանա՞ծ էին Ռուբինեանց, Հեթումեանց ու
Լուսինեաններու հայ ազգային դրօշները :
Արարայի կռիւները իրենց պատմական
անցան Մայիս 28ին Հայաստանի Հան-
րապետութեան ստեղծումով : Այսօր Սար-
գսապատի փառաշուք կոթողը բուն
իսկ իր պատմական հողին վրայ՝ կը
խորհրդանշէ այդ փառապանծ թուականը,
այդքանիք նոր սերունդը հաղորդակից
ըզմունքով հայ ազգի յաւէտ յիշատակի
յաղթական մեծ ճակատամարտներուն՝ Ա-
րարայի չուքին տակ , յանուն ազատու-
թեան :
Մինչ Արեւելեան Հայաստանի սրտին
վրայ Հայութիւնը սրտառուէ համերաշ-
խութեամբ կենաց եւ մահու պայքար կը
վէր, անդին ի սփիւռաւ աշխարհի ցըր-
ուած Հայութեան բեկորները հայրենա-
սիրական բուն եռանդով « ցերեպայ » կը
զատաստանէին այն կոչին, որով կը հը-
րաւորուէին զինուորագրուել Արեւելեան
կողմին, Փրանսական դրօշին տակ :
Լեզունին նպատակն էր կռուել թուր-
քական դէմ, ազատագրել Կիլիկիան եւ
այն դարձնել Հայկական Ինքնավար շըր-
տան մը : Ո՞ր հայ երիտասարդը չէր
նախապաշտուէր նման շողջողուն հեռա-
կարով մը :
Կոչին առաջին առթիւ զանգուածօրէն
զատաստանեցին հերոսական Մուսա Լե-
ւոն զաւակները, որոնք քառասնօրեայ
կռիւական կռիւներէն ետք հրաշքով ա-
ռաւանձ՝ կ'ապրէին Փորթ Սայիտ, վրան-
ներու տակ : Հիւսիսային Ամբերկայէն քա-
նի մը հազարի հասնող հայրենասէր երի-
տասարդներ փութացին Կիպրոս, ուր
հաստատուած էր Լեզունի բանակատե-
լին : Պայծառ օդով կղզիի բարձունքին
դէպ կարելի էր նշարել Կիլիկիոյ լեռ-
ները, որոնց ուղղելով իրենց աչքերը ,
այն լեզունականները օրն ի բուն կը թըն-
դայէին ծանօթ երգը ,— « Յանկամ տես-
նալ զիմ Կիլիկիա... » :
Երկար սպասումներէ ետք, վերջապէ՛ս
հնչեց դէպի Կիլիկիա արշաւելու գերա-
զան ժամը : Լեզունը մաս կը կազմէր
մարշալ Ալէկսանդրի « Եգիպտական արշա-
ւապատակին » եւ գերք բռնած էր Պաղես-
տինի ռազմաճակատին ձախ կողմը՝ Մէճ-
ուէ Եգիպտոսի դէպի Ծարոնի դաշտը, 13
միլիոն ճակատ մը՝ Արարայէն մինչեւ Բա-
ղաթ :
1918 թ. Սեպտեմբեր 19ին , առտուան
թամը 4-30ին կը սկսի ընդհանուր յար-
ձակողականը՝ մահապիւժ թնդանօթնե-
րու ահաւոր որոտումով, զոր կը լսէինք
կապուտի զինուորական հիւանդանոցի
պարտիզին մէջ տնկուած մեր վրանէն :

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԻՆՉ Է ՓՐԷՆՃԻԷԻ
ՆՊԱՏԱԿԸ

Բազմազան մեկնութիւններ կ'ըլլան
Փրէնճիէ վերջին « ելույթին » առթիւ եւ
լիբանանեան թնդուկին մէջ, կարելի չէ
անշուտ հասկնալ թէ ո՞րն է ճիշդը : Ար-
դարեւ, Փրէնճիէ, որ քանի մը օրէն կը
զադրի նախագահ ըլլալէ, օգտուելով
Քարամէի եւ ձէմալի բացակայութե-
նէն (երկուքն ալ՝ Գահիրէ) կառավարու-
թեան ամբողջ ղեկը կը կեդրոնացնէր
Շամունի ձեռքը, անոր Ներքին եւ Ար-
տաքին նախարարութիւններուն վրայ
բարդելով նաեւ Պաշտպանութեան նա-
խարարութիւնը եւ նաեւ Շամունին յանձ-
նելով նախարարապետին բացակայու-
թեան, անոր պաշտօնը վարելու պատաս-
խանատուութիւնը : Պարզ է որ ասիկա
ձեւով մը ասպարէզ կարգաւ կը նշանա-
կէր, մարդու մը կողմէ որ քանի մը օրէն
ուրիշ ոչինչ է եթէ ոչ նախկին նախագա-
հը Լիբանանի եւ այն ալ Լիբանանի ամէն-
նէն սեւ պատմութեան : Բայց հարցը հոն
է թէ Փրէնճիէ որո՞ւ ասպարէզ կը կար-
գայ : Ոմանք կը խորհին թէ կոնակը Սու-
րիան կայ (նորէն) եւ Դամասկոս այս
խաղով կ'ուզէ ձախողեցնել եգիպտական
միջամտութիւն մը Լիբանանեան տաշա-
պին մէջ : Կան որ նոյնիսկ կը խորհին թէ
Փրէնճիէ կրնայ Հինգաբթի ալ իր ա-
թուը Սարգիսի չտալ, մինչ ուրիշներու
համար եղածը (այսինքն նախագահինը -
բաժը) կը նուերագործէ երկրին մասնա-
հատումը :
Այս կարգադրութեան դէմ է Քաթայէ-

պը (ձէմալի ֆալանճները) եւ կարգ-
մը ալ ազդելուներու համաձայն, Փրէն -
ճիէի անձնական քաղաքագործը « Մարա -
տա զօրագունդ » հրացանաձգութեան ձեռ-
նարկած է Քաթայէպի զինեալ ուժերուն
դէմ Շեքքայի մէջ (Պէյրութի հիւսիս ,
63 քիլոմէթր) : Բրիտանեայ շրջանէն
հասնող ճամբորդներ հաստատած են այս
կէտը, բայց չէ հաստատուած թէ այդ
բախումներու ընթացքին չորս հոգի
մեռած ըլլայ :
Միւս կողմէ արդէն Քաթայէպը որոշած
էր բանակցել Պաղեստինցիներու հետ եւ
Ուրբաթ կ'ըսուէր թէ Շթորայի հանդի-
պումը որ պիտի համախմբէր քրիստոնեա-
ները , Սուրիացիք եւ Պաղեստինցիք կըր-
նայ տեղի ունենալ :
Այս ամբողջին կողքին նաեւ բազմա-
թիւ այլ կ'ըսուինք կան բայց մանաւանդ
երբ հարցը Լիբանանի կը վերաբերի լա-
ւազոյն է սպասել ու տեսնել :
Մինչ այդ կեանքը բնականոն դարձած
է եւ զպրօքական վերամուտն ալ կա-
տարուած : Հայկ. վարժարաններու վերա-
մուտը կատարուած է եւ Պէյրութէն Սեպ-
տեմբեր 8 թուակիր նամակ մը կ'ըսէ թէ
Ն. Փալանճեան ձեռնարանը եւ Սանամիր-
եանը երկու մասի բաժնուած են եւ դեպ-
րոց բացած Պէյրութի թէ՛ արեւմտեան
մասը, թէ արեւելեան, որպէսզի չվտան-
գուի աշակերտութեան երթեւեկութիւնը,
մէկ դօտին միւսը :

ԻՆՉ Կ'ԸԼԼԱՅ ՄԱՍՈՒԼԸ

Օրէ օր աւելի կը կազմալուծուի Փը -
րանսայի մամուլը եւ որեւէ բարեւաւան
յոյս ալ չերեւիր : Նիւթական ծանր բեռը
որ կայ թերթերուն վրայ պատճառ դար-
ձեալ է որ անոնց բացերը շատնան ու մե-
ծահարուստներ տէր դառնան թերթերու
եւ քրքրքներ ստեղծեն : Այսպէս է որ
Հերսան որ տասնեակ պարբերականներէ
զատ, տէրն էր նաեւ գաւառական քանի
մը կարեւոր օրաթերթերու, զենց նաեւ
Ֆիկառօն, ապա Փրանս - Սուստը : Այս
վերջինին հարցը սակայն դիւրին չլուծ-
ուեցաւ, լրագրողները դատարան դիմե-
ցին եւ թերթը միայն մէկ ամսուան հա-
մար լոյս կը տեսնէ առայժմ :
Ասկէ զատ Տանիէլ Ֆիլիփաքի զենց

ԱՄԷՆԻ ԼԱՐ ՏՈՒՆԸ

Հոն, ուր քամիներն ազատ կը խաղան
Ուր ջուրն ալմուկով միշտ կը փրփրի,
Սյունեղ անհանգիստ տղայ մը կ'ապրէր
Սիրոյ ու բարի մօրը հետ մէկտեղ :
Գորշ խրճիթին մէջ,
Հին խրճիթին մէջ,
Գետի եզերքին ,
Ծառերու տակին :

Օր մըն ալ եկաւ անհանգիստ տղան ,
Կեցաւ իր բարի. սիրոյ մօրը դէմ .
« Մայրի՛կ, ես հասկէ պէտք է հեռանամ .
Միակ ձանձրալի տեղը որ գիտեմ
Այս գորշ խրճիթն է,
Այս հին խրճիթն է,
Գետի եզերքին ,
Ծառերու տակին :

« Թո՛ղ երբեք, շրջիմ աշխարհէ աշխարհ,
Համբարդեմ լաւ - լաւ տունը տեսնելու ,
Ամէնէն լաւը ընտրեմ մեզ համար ,
Գամ, տանիմ քեզ ալ, ու փախչիմ հեռու
Այս գորշ խրճիթն ,
Այս հին խրճիթն ,
Գետի եզերքին ,
Ծառերու տակին » :

Ու գնաց տղան շատ քափառեցաւ,
Մեծ ու հոյակապ շատ տունը տեսաւ,
Բայց միշտ, ամէն տեղ, բան մը պակաս
էր...

Ու հառաչելով ետ եկաւ, կեցաւ
Գորշ խրճիթին դէմ,
Հին խրճիթին դէմ,
Գետի եզերքին ,
Ծառերու տակին :

« Գտա՞ր, գաւաղ », մայրիկը հարցուց,
Ուրախ նայելով իր տղան վրայ :
« Ման եկայ, մայրի՛կ, աշխարհէ աշխարհ,
Ամէնէն սիրուն, լաւ տունը որ կայ,
Այս գորշ խրճիթն է,
Այս հին խրճիթն է ,
Գետի եզերքին ,
Ծառերու տակին :

ԱՆԳԼԻՍԿԱՆ

« Փարիզ - Մաշ » եւ յանձն առնելէ ետք
որ ոչ ոք պաշտօնանկ պիտի ընէ , այսօր
43 հոգի կ'ուզէ գործէ հանել :

Այս ամբողջին զատ չէ լուծուած Փա -
րիզիէն Լիպիտէի հարցը եւ Հինգաբթի
օր, թերթին տէրը որ Փրանսական մա-
մուլի գրասենեակը կը գտնուէր , իբրեւ
նախագահ շարժական Մամուլի սեն-
տիքային, լաւ լսէին ոստիկան կանչեց երբ
տեսաւ իր չուրջ հարիւր բանուոր , (իւ
նախկին գործաւորները , որոնք չեն ըն-
դունած ճամբուրի եւ 16 ամիս է կը դրա-
ւեն թերթին տպարանը, Ռիւ տ:Անկէն) :
Բախումներ եղան եւ շուրջ վեց բանուոր
վիրաւորուած հիւանդանոց փոխադրուած
են մինչ Սօօրի պատուհանէ մը կը փա-
խէր :

Դեռ կայ գողութեան պարագան , որ
անցեալ օր ձախող վախճան մը ունեցաւ
Գրքի բանուորներու Սէ Ժէ Թէ Սենտի -
քան : Արդարեւ գողերը խոստովանեցան
թէ չէին եկած գողնալու Իւմանիթի տօ-
նին հասոյթը, ինչպէս ըսած էին այլ
թղթածրարները :

Այս ամբողջը անգամ մը եւս կը հաստա-
տէ այն անախորժ եւ մտահոգիչ մթնո-
լորտը որ կը տիրէ մամուլի աշխարհին
մէջ եւ որմէ ամէնէն շատ կը վնասէ ին-
քը՝ մամուլը, որ շատոնց արդէն , բացի
մէկ - երկու բացառութեանէ, դադրած է
տեսակէտի մամուլ ըլլալէ :

Fonds A.R.A.M

ԱԶԳԱՅԻՆ - ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ

ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բ.

« Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունը » ստուարածառայուն աշխատանք է Արմենական կազմակերպության քաղաքական ու կրթական - լուսավորչական նշանակալի գործունեությունը յատկապէս հայաստան վանում ու պատմութիւնը : Ուստի , մենք քիչ մանրա - մասն կանգ կ'առնենք նրա հիմնադրման ու գործունեութեան վրայ :

Արեւմտահայ ազատագրական շարժման պատմութիւնը յայտնի է , որ քաղաքական - հասարակական գործիչ , մանկավարժ Մկրտիչ Փորթուղլեանի եւ Մկրտիչ Սրբիմեանի՝ վանում կատարած լուսավորչական - քաղաքական աշխատանքի շնորհիւ հետզհետէ առաջ եկաւ պաշտօնական համախոհների երկուստեք մի սերունդ , որ ազգային ազատաստեղծութեան ունեւոր եւ ժողովրդի ծանր վիճակի մասին խոր մտահոգութիւններ : Թուրք կառավարողները նրա կատարած աշխատանքը սերնդի մէջ խորհուրդ ազատաստեղծական շարժումը եւ դրա զարգացումը կասեցնելու համար 1885ին վանից հեռացրին Փորթուղլեանին ու Սրբիմեանին , փակեցին վարձար վանքի տպարանը եւ Կեդրոնական վարժարանը , որի ընթացակարները նուիրում էին իրենց հարազատ ժողովրդի ազատագրական պայքարին : Մկրտիչ Փորթուղլեանը Պոլսից մեկնեց Մարտէշլ եւ 1885ին սկսեց հրատարակել հայ յեղափոխական շարժման առաջին թերթը՝ «Արմենիա» :

Վանում Փորթուղլեանի դաստիարակած սերունդը անյաջօրէն կարգում էր « Արմենիա »-ն եւ նրա գաղափարները կազմակերպչական հունի մէջ դնելով՝ հայրենի հողի վրայ ստեղծում հայ անդրանիկ յեղափոխական կազմակերպութիւնը՝ Արմենական կուսակցութիւնը , որի կորիզը արդէն գոյութիւն ունէր «Արմենիա» թերթի շուրջը՝ « Հայոց հայրենասիրական միութիւն » անունով :

Այսպէս , ազգային - ազատագրական շարժման գլխաւոր օջախներից մէկը եղաւ Վանի իր շրջակայքով , ուր ապրում էր մօտ 150 հազար հայ բնակչութիւն : Սուլթանական բարբարոս թիւ դէմ պոռթկացող տարերային ընդվզումներից էլ ժողովրդի բուն ծոցից ծնուեց Արմենական կուսակցութիւնը : Մինչդեռ Ս. Դ. Հըն-չակեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւն կուսակցութիւնները կազմաւորուեցին հայ -

բենիքից հետո՝ ժընեւում եւ Թիֆլիսում :

Արեւմտեան Հայաստանի ժողովրդի ծանր վիճակին ակնառես աւմենականների միակ նպատակն էր ինքնապաշտպանութիւն կազմակերպել ու համիտեան ճիրաններում բլրիկ - բլրիկ յօշոտուող հարազատ ժողովրդի ֆիզիքական գոյութիւնը փրկել , նրան ազատել օսմանեան ռազմա - աւատատիրական արիւնքի լըծից :

Գժական թուականներից էլ առաջ արմենականները առաջինը կազմակերպեցին զինուած խմբեր , որոնք աւազակային յարձակումներից անձնուիրաբար պաշտպանում էին հայ գեղացու կեանքն ու ինչքը :

Ենթադրւում էր Արեւմտեան Հայաստանում տիրող ոչալ երականութիւնից , արմենականները գործում էին զգուշ՝ առանց ցուցամոլութեան , առանց ազմուկի , գաղափարապէս ու զէնքով զինում էին ժողովրդին :

Գժական թուականների երկուստեք տիրող ոչալ երականութիւնը մասաւ արմենական կազմակերպութեան մէջ : Ու վանից է , որ կրթական - լուսավորչական - ազատագրական շարժումը ծաւալուեց , հասաւ մինչեւ Շատախ , Հայոց ձոր , Մուշ ու Պրիթլիս :

Արմենականների ղեկավար , կազմակերպութեան քարտուղար Մկրտիչ Սրբիմեանը (Թերթիմէզեան) վանից կազմակերպչական կապ էր պահպանում Թուրքիայի , Թիֆլիզի , Պաքուի արմենականների հետ :

Յեղափոխական դաստիարակութիւն ստացող երիտասարդները վանից անկատարում էին վարազայ վանք , ինչուով էին աչքից հեռու գտնուող լեռնաձոր , զինավարժութիւնների կառուցում ու երգում հայրենասիրական ռազմաշունչ երգեր :

Ժողովրդին զինելը ազատագրական շարժման առաջնահերթ խնդիրն էր : Արմենականները Պարսկաստանի վրայով զէնք էին փոխադրում Երկիր : Այդ վրտանալու գործը կազմակերպում էին Փորթուղլեանի աշակերտներ Կարապէ - կը (Արմենակ Եկարեան) , Տրպէն (Մանուկ Վարդանեան) , Մանուկեանը եւ ուրիշներ : Գաղափարական - կազմակերպչական աշխատանքներ էին կատարում Միքայէլ Նաթանեանը , Փանոս Թերթի - մեղեանը (ապագայ ականաւոր նկարի -

չը) , Ղեւոնդ Ստեփանը (Աղասի Ստեփան - նի հայրը) :

Չնայած վատագրականի շրջանում յե - տադարձ գործում էին նաեւ Հնչակ - եաններն ու Դաշնակցականները , բայց քաղաքում ամենաշատ զէնք ունեցողները արմենականներ էին : Նրանց շարքերում զգալի տոկոս էին կազմում յեղափոխ - կանօրէն տրամադրուած ուսուցիչները :

Ինչպէս յայտնի է , 1896ին Արեւմտեան Հայաստանում տեղի ունեցան մեծ ջարդեր , բայց վանը փրկուեց մասսայական ջարդերից՝ առաջին հերթին արմենականների կազմակերպած ինքնապաշտպանութեան շնորհիւ : Քաղաքի Հայութեան ինքնապաշտպանութիւնը ղեկավարեց արմենական կազմակերպութեան հիմնադիր , մանկավարժ Մկրտիչ Սրբիմեանը , որ , ի վերջոյ , վեց հարիւր արմենականներով զոհուեց Բարթողիմէոսի վանքի բարձունքներում՝ թշնամու խուշոր զօրամա - սերի հետ ընդհարուելիս :

Արմենականները ինքնապաշտպան - կան կռիւներ մղեցին նաեւ Շատախի գա - լառի կեդրոն թաղում ու գաւառի շատ ալ բնակավայրերում՝ անդէն ժողովրդին ազատելով ջարդարարների ետեւանից , Արմենական խիզախ ու փորձուած ռազմ - միկ Արմենակ Եկարեանը տարիներ անց՝ 1915ին , վանի ինքնապաշտպանութեան հերոսամարտների զինուորական ղեկավար - րը դարձաւ եւ հռչակուեց իր հմուտ ռազմավարութեամբ :

Սակայն , ի վերջոյ , արմենականների ընդլայնակալ գործունեութիւնը անյայտ չմնաց օսմանեան արիւնքի բռնակալին - րին : Ու վանի նահանգապետ Պահրի փաշան , նաեւ կուսակալ Համիտ փաշան հրէշային դատաստան տեսան արմենա - կանների հետ , հարիւրաւորների բանտարկեցին , աքսորեցին ու կախաղան բարձրա - ցրին :

Բայց արմենականները չզարգացրին իրենց գործունեութիւնը : Յետագայ տա - րիներին նրանք լրացում մտցրին կուսակ - ցութեան ծրագրի մէջ : « Ընկերային , սոցիալիստական յեղափոխութիւնը մեր իրականութեան հետ կապ ունեցող հե - ռաւոր գաղափարն է , որին պէտք է ձգ - տինք ապագային , երբ որ քաղաքական կարգերի ու տնտեսական պայմանների շնորհիւ առաջ կուգայ մեր մէջ նոր մա - սարակութիւն՝ նման եւրոպական հասա - բակութեան , այսինքն՝ երբ սկսի աշխա - տանքի եւ կապիտալի պայքարը մեր մէջ : Սոցիալ - Դեմոկրատիայի վարդապետութիւնը իբրեւ անտեսագիտական - հասա - բակական գիտութիւն անհրաժեշտ է մեր ինտելիգենցիային եւ ոգեւորիչ ներքին ուժը հայ գործիչին , որ ամէնից աւելի պէտք է տոգորուի եւ առաջնորդուի եղ - բարութեան , արդարութեան եւ հաւա - սարութեան բարձր խախններից : Իսկ մինչ այդ՝ մեր իրականութեան կարի համարական պահանջն առջնէ հայ ժո - ղովորդը պարտաւորուած է իր բոլոր միջոցներով փարել ինքնապաշտպանութեան գաղափարին , իր մարդկային ի -

րաւանց դատին , ձեռք բերելու համար տանելի մի վիճակ եւ ձեռք կարկառու օսմանեան ժողովուրդներու ապագայ յե - ղափոխութեան :

Ինքնապաշտպանութեան գաղափարը գործնականացնելու համար անհրաժեշտ է ոչ միայն Հայի ձեռք զէնք դնել , այլեւ կրթել անոր ստրկացած բնաւորութիւնը , պարզացնել անոր մէջ մարդկային արժա - նագատութեան զգացումը » :

Իհարկէ , արմենականները սոցիալ - դեմոկրատներ չէին . որպէս մանր բուր - ժուական հայրենասէրներ՝ հետո էին գիտական սոցիալիզմի գաղափարախոսութիւնից , սակայն , հասկանալի է , տուեալ ժամանակաշրջանում յեղափոխական ու առաջադիմական էր նրանց ազգայնական շարժումը :

Այսպէս արմենականները ազգային - ազատագրական հայրենակային շարժման սկզբնական շրջանում նշանակալի աշխա - տանք կատարեցին , զինեցին վասպուրա - կանի ժողովրդին եւ հանդիսացան աղա - տագրական պայքարի առաջին գործիչնե - րն ու գաղափարախօսները :

X

Մենադրութեան նախաբանում նշայած հեղինակը մարքսիստական պատմագի - տութեան դիրքերից ելնելով՝ միանգա - մայն իրաւացի է նշում , թէ միշտ ան - հրաժեշտ է պատմական իրադարձու - թիւնների , ամէն մի կոնկրետ երեւոյթի առաջացման առարկայական եւ ենթա - կայական պայմանները պատճառարան - ուած մեկնաբանութիւնների ենթարկել , այսուամենայնիւ , նա մեր պատմագրու - թեան մէջ մինչեւ այժմ կուտակուած չպատճառաբանուած դրոյթների ու եղ - բայանդումների ճնշման տակ այս կամ այն չափով տուրք է տալիս հին դնահա - տականներին , զգուշանում է պատմական ժամանակաշրջանի կոնկրետ պայմաննե - րից ելնելով՝ գնահատել ազգային կու - սակցութիւնների գործունեութիւնը : Այդ « պատմագրութեան » գլխավոր խոսա - փելու համար պատմաբանը , որպէս կա - նոն , անտեսում է ժամանակի իրադար - ձութիւններին քաղաքական կուսակցու - թիւնների ղեկավար մասնակցութիւնը , հանդէս է բերում ազգային - ազատագրա - կան - հայրենակային շարժումից կուսակ - ցութիւններին սահմանադրաւոր միտում : Այսպիսով , Գժական թուականների աղ - լարժամանակը թողնում են տարերայնու - թեանը , որով էլ կուսակցութիւնների կոնկրետ գործունեութեանը տրուելիք քաղաքական գնահատականը վերանում է : Բայց չէ՞ որ բոլորին յայտնի է այդ ազգային - ազատագրական շարժումների ամէնից ականաւոր զէնքերի՝ մեծ հայ - դուկներն ուր կուսակցութեան պատակ - նելը եւ ուժ կորէ՞ց ղեկավարուելը : Հասկանալի է , որ Աղբիւր Սերորի , Անդ - բանիկի , Գէորգ Չալուչի , Այրաթի , Մուրատի , Արմենակ Եկարեանի եւ ուրիշ շատերի գործունեութիւնը ղեկավարուել

Հին Էջեֆ

ՕՐՀՆԵԱԼ

ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԸ

— Ու իրարու ալ գլուխ պատեն , ըսաւ Հոգին ժպտուն , ամուսնաւորութեան վրայ վիճելով :

Սերովբէն առջեւէն , Գերովբէն ետեւէն իզմիրեան կը մեկնի , գլուխը խոնարհե - ցնելով Հօր եւ Որդիին առջեւ , եւ չտես - նելու զարնելով Հօգին որ կը ծիծաղի :

— Վա՛յ , քիտիսկի , կ'ըսէ :

Այս միջոցին նորէն Ռափայէլ շուարու - մի մէջ էր : Հայոց Եկեղեցական Պատմու - թեան մէջ արձանագրուած էր . « Յաջորդ - իպիւրեանի՝ Տեղապահ Բարթողիմէոս Արքեպիսկոպոս » : Եւ սակայն Կենաց Դը - պրութեան Հայոց գլուխը այդպիսի ա - նուն չունէր : Բւ - կարգացուած ատեն Բարթողիմէոս կանչուած չէր՝ արդեօք աչքէն վրիպած էր : Նորէն անգամ մը նայեցաւ . չէ , չի կար :

— Ա՛խ , սա Հայոց ձեռքէն քաշածս ,

կը հառաչէր խեղճ Ռափայէլ : Համիտը անոնց ... , ինչ է նէ , քիչ մնաց մեղքը պիտի մոռնի : — Ու Գարբիէլին երթալով ,

— Գարօ , Բարթողիմէոսին անունը ի՞նչ - չպէս արձանագրել տուեր ես :

— Բարթողիմէոսը ո՞վ է :

— Արքեպիսկոպոս , պատրիարքական տեղապահ :

— Ռափիկ , հօգիս , քեզի հազար ան - գամ չե՞մ ըսած որ եպիսկոպոսներուն հո - գին աննելու ես չեմ երթար : Որդիին մար - մնանալէն ի վեր հազիւ տասը եպիսկո - պոսի հօգի առած եմ , անոնց ալ կէսը սխալումով : Միքայէլին հարցուր :

— Միքէ , աղբար , իզմիրեանին յա - չորդող Բարթողիմէոսին անունը ի՞նչ ար - ձանագրել տուեր ես :

Միքայէլ ցուցամարը չըթնելուն տա - նելով ,

— Ռափիկ , ատ գործը շատ մի՛ խառ - ներ , մեծաւորը չիմանայ , սխալմամբ Մահմէտականներուն տետրակը արձանա - գրել տուի :

— Ի՞նչ գիտամ . բան մըն էր եղաւ : Հո - կը մի՞ ...

— Ի՞նչ գիտամ . բան էր եղաւ : Հո - գին բերած ատենս ճամբան շարունակ « Եա՛ մէլիֆիմ » ըսելով բանք մը կը պատմէր . ես ալ չփոխեցայ , մոլլա գիտ - ցայ . ան օրն ալ շիտակը չափազանց յոգ -

նած էի , առտուընէ մինչեւ իրիկուն Հա - միտին հօգին քաշուտեր էի . հազիւ կըր - ցած էի հանել . երկուքը մէկտեղ կը բե - րէի , սատանաները վազեցին եկան յափ - շաակեցին . ես ալ երկուքը մէկ տետրակ անցուցի :

— Հիմա՞ :

— Աս իրարանցումին ո՞վ բարակը պի - տի փնտի . « Չամիչ Սղու » արձանագրել տուած եմ : « Օղլուն » կ'ընես « Եան » , մա - հմէտականն ալ կ'ըլլայ հայ քրիստոնեայ :

— Վա՛յ չարածծի :

Երբ իզմիրեան կը մեկնի , Ռափայէլ կը կանչէ Բարթողիմէոսը որ հեւալով կը յառաջանայ , եւ կուգայ ամբողջ իրանովը երեսի վրայ կը փռուի Հօր ոտքերուն տակ ու երկու ձեռքերը միայն վեր բարձրա - ցուցած կ'աղաղակէ .

— Շէվիէթլու , գուտրիէթլու , մէրիաւէ - քլու փառիշախմ :

Միքայէլ կը վաղէ կու գայ , կը բռնէ վեր կը հանէ Բարթողիմէոսը :

— Մա՛րդ , Համիտին առջեւ չես , Աս - տուծու առջեւ ես . անոր համեմատ խօսէ :

— Եա՛ Ռապայիմ թէպալամ ...

Հայր Աստուած ցաւկոտ արհամարհան - քով ,

— Դուն հայերէն չե՞ս գիտեր :

— Գիտեմ , գիտեմ :

— Ըսէ նայիմ ի՞նչ ըրիր Գարակէօղեան

կտակին համար :

— Եա փառ ... ա՛յ , ... Եա՛րապ , վա - քը գեմանաւ վար բոք բոք ...

Որդին խնդալով .

— Հայր , սա ցնդածը աղէկ կը ծան - չնամ . օրը իրիկուն պիտի ընէ առակ պատմելով . մէջէն ալ պիտի չեղէ . բան մըն ալ պիտի չհասկնանք . նորէն դերեզ - մանը դարձուր : Իր կարգին թող դայ :

Բարթողիմէոս ետ կը զրկուի գերեզ - ման :

— Հո՞ւ ալ մի կէս ճամբուն կը մնամ , կը հառաչէ :

Ռափայէլ կը կանչէ .

— Մաղաքիա կաթողիկոս Օրմ ...

Ու դեռ բառը չամբողջացուցած Օրմա - նեան Հոփիսիմեանց վանքէն կ'ըլլի , գլուխը կու գայ կը գլուորի Հօր առ - ջեւ , եւ ձեռքը երկնցնելով ,

— Պոմօմու , սէնթոն :

— Աս ի՞նչ է , սա ալ Յրանապի՞ն է , կ'ըսէ Հայրը խառութեամբ . Ռափայէլ , սա ի՞նչ սխալ է , Հայ չե՞ս :

Օրմանեան անհամբեր .

— Սի , սի , հայ եմ . արմէնօ , եւ կաթո - դիկոս :

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար . - 5)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Կարապետ Պապիկյան (Մանթո - նէն), Տէր Եւ Տիկին Սերժ Պապիկյան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտոն կը կատարուի Կիրակի Սեպտ. 26, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԱՇԽԷՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆԻ

մահուան 4րդ տարեկիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Պապիկյան գերդաստանի նընջեցելոց, եւ իրենց աներհօր ու զոքան - չին, մեծ հօր եւ մեծ մօր՝

ԼԵՒՈՆ ԵՒ ԵՒԳԻՆԷ ՓԱՓԱՋԵԱՆԻ

յիշատակին :

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն :

ՑԱՒԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Մարտիկ քաղաքի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Տիկին Աշխէն Պողոսեանի, Պողոսեան ընտանիքներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Դաւար Պողոսեանի մահուան առթիւ: Ինչպէս նաեւ Տէր Եւ Տիկին Ֆրանկիւլեանի իրենց հօրաքոջ մահուան առթիւ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿՐԸՆՈՎԻ ԸՆԴՀԱՆ Ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 3-30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերակիցները՝ ներկայ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին :

X

ԿԱՌՏԱՆ. — Համախարհագրական միութեան անդամական ժողովը, Սեպտ. 21ին, Երեքշաբթի կէսօրէ ետք, ժամը 3-ին Պրիմեր, Պ. Ունանեանի տունը: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Օրակարգ՝ պատգամաւորներու զեկուցում, նամակներու ընթերցում եւ զանազան :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապոյտ Խաչի Մէն Մօրիսի դպրոցի արձանագրութիւններն ու դասընթացքը կը վերսկսին Շաբաթ, Սեպտ. 18ին, դպրոցի սրահը :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒԻ ԴԱՐԸՆԹԱՅԲ

ԼԻՍԷ ԳՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Դասընթացքը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21:

Պաշոյի հայերէն լեզուի ըննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, Հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան :

Արձանագրութեան համար ղեկմել Ուրբաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ:

COURS DE LANGUE ARMENIENNE AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

« ՅԱՌԱՋ »

ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շաբաթ Հաղարպետեան 50 Փրանք կը նուիրէ :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Ազնէս Իյնէճեան հարիւր Փրանք կը նուիրէ Լիրանահայութեան ի նպաստ, իր ողբացեալ քրոջ Նեվրիկ Զորպաեանի յիշատակին: (Ստանալ «Յառաջ» էջն) :

ՆՈՒԷՐ

Օգոստ. 15ի դաշտահանդէսին ընթացքին էջս - Լէ - Պէն հաւաքուած Հայերը 600 Փրանք ժողոված են ի նպաստ Լիրանահայութեան: (Ստանալ «Յառաջ» էջն) :

ՇՆՈՐՀԱՎԱՍԻՔ

Կապոյտ Խաչի ԿրԸՆՈՎԻ վարչութիւնը՝ Սեպտեմբեր 12ի իր թէյսեղանին առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է, իր մասնաճիւղի հիմնադրներէն Օր. Հ. Միսքեանէ յիշուն Փրանք :

ԿՈՉ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ

Աղքատախնամի գրասենեակը բազմաթիւ դիմումներ ունի զանազան երկիրներէ Ֆրանսա դաղթող հայրենակիցներու կողմէ: Վարչութիւնն կոչ կ'ընէ առեւտրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան եւ դիմեն Աղքատախնամի գրասենեակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ Փարիզ 9 Հեռ. 878 - 02 - 99

Որեւէ ճիւղի պատկանող գործաւորներ եւ պաշտօնեաներ հայթայթելու համար:

ԿԻԹԱՌԻ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կիթառի մասնա - ւոր դասընթացքներ կուտայ (նոթատեալով), մատչելի պայմաններ, մանրամասնութեանց համար հեռաձայնէ՝

Պ. ԱԳԸԼԵԱՆԻ

622-06-58, ժամը 11էն 13 եւ 19էն 21:

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris

tél. 261 77 79

métro Louvre

fermé le dimanche

ԱՍՏՂԻԿ ԵՒ ԱՐԱՔՍԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆ
ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց եղբոր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻ

ծնունդը, Փարիզ, 1976, Սեպտ. 14

Այս ուրախ առթիւ Տէր Եւ Տիկին Տըթ. Սերժ Սիմոնեան 500 Փրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ԸՆԴԸ. ԺՈՂՈՎ-ԳԻՆԵՁՈՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. միութեան վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ անդամակիցները, ինչպէս նաեւ նուիրատուներն ու Հայաստանի մեկնողները, ընդհ. ժողով - գինեձօնի մը, 23 Սեպտ., Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8-30ին, 32 Ռիւ սը Թրէվիզ, Փարիզ 9, «Պարոյր Սեւակ» գրադարանի սրահը: ՕՐԱԿԱՐԳ. — Ա. Մեկնումի վերջին կարգադրութիւնները, Բ. — Նախընտրու հարցը, Գ. — Մեկնողներու եւ նուիրատուներու ի պատիւ գինեձօն:

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 550 - 32 - 30 — poste 46 - 55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ամառադուրիւններուն համար, գործի, գրասալիկութեան, անհատական թէ հաւաքական,

մի՛ վարսւնիք

դիմեցէ՛ք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՅՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին. —

Լիրանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգիւնց իր խումբով
ԵՒ

JACQUES HELIAN

ET SON ENSEMBLE

(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը՝
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

ARMÉNIE 1976

Départs chaque mois :

du 23 Octobre au 6 Novembre

du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :

Aux personnes âgées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au moins, s'incrinant ensemble.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans

du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON

Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Voyages : A. 721.

Fonds A.R.A.M

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի

ԱԼԵԿ-ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿ. ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118 ԳՈՒՐՄԷԼ ՓՈՂՈՑ, 17Դ ԹԱՂ

Հայերէն լեզուի, գծագրութեան, Պարի, երաժշտութեան եւ լուսանկարչութեան
Ընտելացման ժամեր՝ 6էն 10ը եւ 11էն 14 տարեկան մանուկներու եւ պատա -
նիներու համար:

Ամէն Զորեղաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 19ը Հոկտեմբեր 6էն սկսեալ

MERCREDIS EDUCATIFS ET RECREATIFS

organisés par

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

de 14 h. à 19 h., à partir du 6 Octobre 1976

pour les enfants de 6 à 10 et 11 à 14 ans

Arménien, dessin, danse, musique, photo...

Inscription : 118, rue de Courcelles Paris 17^e

tél. 924 86 71 et 227 12 26

Le Comité des Dames

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՇՈՒԷՏ

44 ՏԱՐԻ ԻՇԽԵԼԷ ԵՏՔ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՐՏՈՒՆ

Ընկերվարական դրուժեան տիպարը կատարած Շուէտի վարչակարգը 44 տարի ետք պիտի փոխէ իր դիմագիծը եւ քաղաքացիական իրաւունքները, ինչպէս նաեւ աշխարհին որ իրենք դո՛ւն չեն զուգտակաւ տեսակէ ընկերվարու - թեան, որ նախանձը շարժած է աշխարհին :

Արդարեւ երկուշաբթի առտու, թէեւ ընկերվարական արդիւնքները դեռ ծանօթ չեն, բայց եւ այնպէս պարզ էր արդէն որ վարչակարան փառքի կուսակցութիւնը ընկերվարային - դեմոկրատները կորսըն - թացած են իրենց մեծամասնութիւնը : 181 աթուի տէր էր ընդդիմադիր հա - ժախքումը, մինչ ընկերվարականները վրայ 169 աթու ունէին եւ քանի մը ար - թիւնք միայն կը պակասէր, ինչ որ ոչինչ չէր փոխէր արդիւնքը :

Յաղթական համախմբումին մաս կը խաղա՞ն պահպանողականները, ազատա - լիկները եւ կեդրոնը, մէկ խօսքով ինչ որ կը կոչուի՝ քաղաքականութիւն : Ինչ քանի կարելի է վերագրել այս արդար ընկերվարական վարչաձեւի պար - տութիւնը : Նախ կ'ըսուի թէ մաշած է, բայց կը կարծուի որ գլխաւոր պատճառը կ'ընէ է հիւլէական կեդրոններու հաս - տատումը վերջին շրջանին :

ԻՆՍՍՏԱՆ

ՍՈՒԳԸ ՎԵՐՋԱՑԱԽ

ԲԱՅՑ ԴԻԱԿԸ ԻՆՉ ԵՂԱԽ

Երբ 800 միլիոն հոգի երեք վայր - ան լռէ, կասկած չկայ որ տպաւորու - թիւն շատ աւելի խոր կ'ըլլայ քան որեւէ քաղաքական : Այսպէս եղաւ Չինաս - տան մէջ, Շաբաթ օր երբ կը սկսէր Մաոյի յուղարկաւորութիւնը : Մէկ մի - լիոն Չինացի հաւաքուած է «Երկնային - Մարգարէութիւն» հրապարակը եւ աւելի քան երկու միլիոն ալ չուրջի փողոցները, զինքնաթիռներով խաղաղութեան» պողո - տային երկայնքը, մինչեւ հրապարակը : Տեղական ժամով ճիշդ Յին է որ կը սկսի արարողութիւնը եւ վարչապետը՝ Հուա - Յու Ֆէնկ կը սկսի կարգաւ դամբանա - լիկը : Մասն կը նկատէ ժամանակակից մեծագոյն մարքսիստը, կը յայտնէ թէ ինչ համայնավար կուսակցութիւնը երե - տան միլիոն անդամ ունի եւ կը շեշտէ պայքարի անհրաժեշտութիւնը քաղքե - թեան դէմ, կուսակցական շարքերէն խոստովանելով : Ու նաեւ պայքարը դուրսը՝ ար - քու ծոցը կը գտնուի խորհրդային խրմ - բակը : Նախարարապետը կը խոստանայ տարբեր տարբեր պահել Մաոյի յիշա - րանքը, քաղքէ մարքսիզմի ճամբէն եւ հե - տեղի Մաոյի օրինակին : Կէս ժամ կը տե - լէ այս ճառը, որու վերջաւորութեան հա - լաքուած Չինացիները երեք անգամ կը

ծնրադրեն Մաոյի հսկայ նկարին առջեւ : Յիշենք որ ոչ մէկ օտարի արտօնուած էր ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան :

Չինական նոր հանելուկ մըն է թէ ի՞նչ եղած է կամ պիտի ըլլայ Մաոյի մար - մինը : Արդարեւ ոչ մէկ բան կ'ըսուի այդ մասին եւ ըստ սովորութեան Արեւմուտ - քի «չինացիները դուշակութեանց կը դիմեն : Այսպէս կը կարծուի որ հրկիղ - ուի, ինչ որ ձեւ մըն է Չինաստանի մէջ պայքարելու համար հին աւանդութեանց դէմ, բայց այդ հին աւանդութեանց կա - րեւորութիւն տուող ալ շատ կայ եւ ո - մանք գերեզմանապաշտ են եւ ուրեմն թաղումն ալ կընայ նկատի առնուիլ եւ այդ պարագային Մաո կ'ընայ հանգչիլ փեքինի յեղափոխականներու գերեզմանա - տունը կամ իր ծննդավայրը : Կրնայ նաեւ Լենինի եւ Հո - Շի - Մինհի նման դամ - բարանի մը մէջ դրուիլ : Յետագայ օրե - րը հաւանաբար յայտնեն իրողութիւնը , որ կրնայ այս ենթադրութիւններէն բո - լորովին ուրիշ բան մը ըլլալ :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՅԻՇՆՃԻՆ «ՄՆԱՔ ԲԱՐՈՎ» ԿԸՍԷ, ԲԱՅՑ ՇԹՕՐԱՅԻ ՄԵՋ ՈՁԻՆՉ ԵՂԱԽ

ՇԹՕՐԱՅԻ խօսակցութիւնները ոչ մէկ դրական արդիւնք տուին եւ որոշուեցաւ կրկին հանդիպիլ Ուրբաթ, այսինքն նոր նախագահին, Սարգիսի, պաշտօնի դուրս անցնելուն յաջորդ օրը :

Այս հանդիպումին գլխաւոր նպատակ - ներն էին նախ յարգել տալ Յուլիս 29ի համաձայնագիրը, Դամասկոսի եւ Պա - ղեստինցիներու միջեւ, ապա ձեռք ձգել Ծնրդ հրադարար մը պատերազմիկներու միջեւ, որ նպաստէր նաեւ «կլոր սեղանի» մը կազմակերպութեան, նոր կառավար - րութիւն մը կազմելու համար, որ ըլլայ Ազգ. միասնականութեան դահլիճ մը : Ձեղաւ :

Մինչ այդ Ֆրէնսիէ հրաժեշտի ճառ մը արտասանեց , բաւական խիստ : Պաղես - տինցիներուն վրայ ձգեց Լիբանանի քա - ղաքացիական պատերազմին պատասխա - նատուութիւնը , յետոյ կարգով ամբաս - տանեց Արաբական Լիկան, նաեւ համալ - նավար պետութիւնները , որոնք ջանացին մարքսիստ վարչակարգ հաստատել Լի - բանանի մէջ : Ֆրէնսիէ շեշտեց թէ իշ - խանութիւնը կը թողու «մաքուր ձեռքե - րով եւ մաքուր խիզճով» :

Հոս - հոն կ'օրհնեց կը շարունակուին , բայց կատարի բնոյթ չունին :

Իսրայէլեան աղբիւրներու համաձայն Իսրայէլ գէնը կուտայ քրիստոնեայ Լի - բանանցիներուն Լիբանանի հարաւը :

ՌՈՏԵԶԻԱ

ՍՄԻԹ ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱՅ

Սմիթ ստիպուեցաւ տեղի տալ Կիրա - կի օր, Գիսենկէրի ճշդումներուն եւ ըն - դումիլ, թէեւ ոչ անմիջականին համար , որ սեւ իշխանութիւն մը ի վերջոյ հաս - տատուի իր երկիրը : Տեսակցութիւնը

ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ԱՆՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՅ

ԴԻՆԱՄՈ - ՄԻՆՍԿԻ 2-1

Կիրակի օր, խորհրդային Ախոյենու - թեան 39րդ շրջանի մրցումներու կար - դին, Արարատ յաղթեց Մինսկի Դինամօն 1ի դէմ 2 կէտով : Մրցումը տեղի ունե - ցաւ հակառակորդին դաշտին վրայ :

տեղի ունեցաւ Փրեթորիայի ամերիկեան դեսպանատան մէջ : Եան Սմիթ համակեր - պեցաւ ուրեմն ինչ որ անգլիէ - ամերիկե - ան ծրագիր կը նկատուի : Ըստ այս ծրա - գրին պէտք է մէջտեղ հանել սահմանա - դրական ժողով մը, որու միջոցաւ սեւ մեծամասնութիւնը իշխանութիւնը ձեռք առնէ երկու տարիէն :

Քանի մը տղով

ԹՈՒՐԻԹԻՈՅ լեռներուն վրայ, Պուլէն միկնելէ քիչ ետք ճգումաւ է թրքական օդանաւային դիմերու Պոյիմլ 727 մը, Կի - րակի գիշեր : 154 ճամբորդներէն ոչ մէկ վերադարձող կայ : Գլխաւորաբար իտալա - ցի, գերման, հոլանդացի զբոսաշրջիկ - ներ էին :

ԱՆԳԱՐԱ որոշեց իր զօրքերուն մէկ մա - սը քաշել Կիպրոսէն : 1974ի դեռուածէն ի վեր, Թուրքերը քառասուն հազար զին - ուոր կը պահէին կղզիին մէջ : Առջի օր երկու հազար զինուոր թուրքի վերա - դարձած են եւ յետագայ օրերուն ալ ե - րեք հազար ուրիշներ պիտի երթան : Ըստ երեւոյթի թուրքերը բարեկամեցողու - թիւն կ'ուզեն ցոյց տալ այն ատեն երբ վախճայմ կը փորձէ վերսկսիլ տալ Յու - նաստանի եւ Թուրքիոյ միջ - համայնա - կան բանակցութիւնները : Արեւելեան Թրակիայէն սակայն դէշ լուրեր հասած են քանի կը պարզուի որ Թուրքիա սոյլ - սոյլ հրթիռներ հաստատած է իվրոսի ե - տին, հոն ուր է երկու երկիրներու բնա - կան սահմանագիծը եւ այդ հրթիռները ուղղակի կը սպառնան յոյն ճարտարար - ունեւորական քաղաքներուն :

ԼԻՄԱՍՈՒԻ (Կիպրոս) մէջ մեռած է Ան - թիմոս եպիսկոպոսը, 71 տարեկանին, որ Կիպրոսի արեւելեան օրթոտոքս եկեղեց - ւոյ երկրորդ գլխաւոր դէմքն է : Կ'ըսուի թէ մեռած է Ազիոս Էլեֆթերիոս եկեղեց - ւոյ մէջ, բայց միաբանութեան անդամ - ներ կ'ըսեն թէ յանկարծամահ եղած է պատարագած ատեն Կիրակի առտու : Ե - կեղեցին երկար ատեն Էմֆա Բ.ի կեդրո - նատեղիներէն մին նկատուած է :

ԼԵՆԻՆԳՐԱՏԻ մէջ հակախորհրդային նշանախօսքերով ներկուած են պատերը, ինչ որ առաջին անգամ կը պատահէ խոր - հրդային Միութեան մէջ : Բնակիչները զարմանքով կարդացած են «համայնա - վար կուսակցութիւնը ժողովուրդին թըշ - նամին է», « խորհ. Միութիւնը ժողո - վուրդին բանն է» եւն.եւն. :

ԵՄԱԿԱՅՈՐԻ (Հայաստան) մէջ է որ 1974 Օգոստոսին աւտոմոբիլի ճարտարա - դէշը, Սի - Ի - Ա. ի գործակալ շիման մէջ մտած է Բելենկոյի հետ : Այդ թը - ւականին, Ծաղկաձորի մէջ գումարուած էր Սիմպոգիոմ մը Արեւելքի եւ Արեւ - մուտքի միջեւ, արտերկրային թիւիչներու շուրջ : Այս տեղեկութիւնները կուտայ գերմանական Տի Շքերն շարաթաթերթը , քաղքով հաստատի աղբիւրներէ , ապա , Բելենկո առիթը փնտռած է Միկ 25ով փախուտ տալ եւ Սեպտ. 6ին ամերիկե - ան դադարի դործակալներ կը սպասէին արդէն իրեն ձափոնի օդակայանը :

ԱՆԳԼԻՈՅ թագուհին շարունեց որ Թուրքն անուն բեմագիր մը, բրիտանա - կան հոգին վրայ դարձնէ Ֆիլմ մը, որ կը կոչուի «Յիսուսի սեռային կեանք» :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ ՀԵՌԱՏԻՊ

Հեռախոյ (Սեպտ. 8/13)

ԱՐՓԻ - ՍԵՒԱՆ ԶՐԱՏԱՐԸ՝ 46.758 Մ.

Արփի - Սեւան ջրատարի բանուորները Օգոստոս ամսուն պէտք եղած աշխատան - քը չեն կատարած , յատկապէս Կրածոյ - լով պատելու մարդին մէջ : Հորատում կատարուած է միայն եղէգնածորի բաժ - նի թիւ 6 եւ 8 փապուղիներու մէջ : Ջը - րատարի Մարտունիի շրջանի թիւ ութ փապուղիի խումբը, որ հորատման զու - ղընթաց կատարած է մետաղի շինութիւն - ներ, Օգոստոսին յառաջացած է 18 մեթր : Հորատման մեծ աշխատանք ունեցող թիւ 9 փապուղիին մէջ տակւին պայմաններ չեն ստեղծուած յառաջ երթալու համար : Թիւ 3, 5 եւ 9 փապուղիներու մէջ ջրա - տարի պատերու ամրացման եւ յատակը կրածոյով պատելու ուղղութեամբ աշ - խատանքներ տարուած են : Այսպէսով, Սեպտեմբեր մէկին Արփի - Սեւան ջրա - տարի երկարութիւնը հասած է 46.758 մեթրի :

×

ԱՐԾՐՈՒՆ ՊԵՐՊԵՐԱՆԻ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԳԻՍԸ

Երեւանի ժողովրդական ստեղծագործու - թեան տան մէջ բացուած է Արծրուն Պէր - պէրեանի առաջին անհատական ցուցա - հանդէսը : Արուեստագէտը ծնած ըլլալով վան, ուր եւ անցուցած է իր մանկու - թիւնը, հաղորդակից եղած է ոսկերչա - կան նուրբ արուեստի գաղտնիքներուն՝ ընտանեկան յարկէն-իսկ : Ցուցահանդէսին ներկայացուած են անցալի հայ վար - պետներու ոճով Արծրուն Պէրպէրեանի պատրաստած արձաթեայ և պղնձեայ իւրայատուկ առարկաները : Վերջին տա - րիներուն Ա. Պէրպէրեան իր գործերը ցուցադրած է Մոսկուայի, Լենինգրադի ցուցահանդէսներուն, ինչպէս նաեւ ար - տասահմանի մէջ :

×

ԵՆԻՐԻ ԳԵՈՐԳԵԱՆԻ ՆՈՐ ՕԲԵՐԱՆ

Երաժիշտ եուրի Գեորգեան շուտով կ'աւարտէ իր նոր օփերան (Վահագն Դա - թեանի բնագիր մը վրայ), որ նուիրուած է Արեւելեան Հայաստանի Ռուսիոյ կցու - մին 150ամեակին : Երեք գործողութեամբ օփերային բնագիրը (լիպրէթօ) գրուած է խաչատուր Արուսեանի «Վէրք Հայաստա - նի» վէպի հիման վրայ : Երաժշտական նիւթին մէջ հեղինակը աշխատած է օգ - տագործել շատ մը խմբերգներ, պարեր : Ներկայացուած է ժողովրդական աւան - դական « Վարդավառ »ը : Օփերան կ'ա -ւարտի Երեւանի բերդին դրաւումովը , որուն , ուսուական զօրքին հետ, մասնակ - ցած են նաեւ հայ զինուորները : Օփերայի որոշ հատուածները ունկնդրած են երա - ժըշտագէտներ Գրիգոր Հախինեան, Ա - լեքսանդր Աճէմեան, Յուրալ Պէքարեան , խմբավար Արամ Քաթանեան, որոնք նը - շած են երաժշտութեան թարմութիւնն ու ինքնատիպութիւնը : Եուրի Գեորգեան գը - րած է նաեւ «Ուարդիկ» օփերան, երա - ժըշտական երեք կատակերգութիւններ , համանուագ մը՝ նուիրուած Եղիշէ Զա - րենցի , քանթաթներ, եւն այլն :

ԱԶԳԱՅԻՆ - ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Հայ ազատագրական շարժման մեծա-
զույն ողբերգությունն այն էր, որ Արեւ-
մուտեան Հայաստանի Հայրենիքը աշ-
խարհագրական եւ էթնիկական չափա-
զանց աննպաստ պայմաններում էր գտնու-
նում՝ յուսման ղեցաբանութեան բաց-
մասնական հրէշներէ արանքում ։

Այդպէս չէր վիճակը, ասեմք, իր ազ-
գային ազատագրման համար օսմանեան
բռնակալներէ դէմ ապստամբած Յունաս-
տանում, Ռումինիայում կամ Սերպիա-
յում, ուր ճշուշտ մեծամասնութիւն էին
կազմում ապստամբները եւ չունէին այն
վտանգաւոր չընկալաւոր, ինչ ունէին ա-
րեւմտահայերը ։

Սաւարամբա, կրօնական մոլեռանդու-
թեամբ թուաւորուած թուրք եւ թուրք
բնակչութեամբ չընկալաւոր Հայու-
թիւնը հարկադրուած էր սուլթանի ո-
ղորմածութեանը դիմել իր կեանքն ու
ինչքը հրոսակներից պաշտպանելու ։
Այսպէս իրենց հայրենիքը հայրենիք
դերին վերջ տուր համար ։ Հասկանալի
է, այդ դիմումները ոչ մի դրական ար-
դէպք չէին տալիս ։ Ընդհակառակն ։ Ա-
րեւմուտեան սուլթան Ապտուլ Համիտը
Քրտերից կազմակերպում էր յատուկ Հա-
միտի զօրամասեր եւ նրանց մէջ հրա-
հրում ազգային կրօնամոլ ատելութիւն ։
որպէսզի թալանեն ու կոտորեն խաղաղ
աշխատանքով զբաղուած հայ գիւղացի-
ութիւնները ։ Օսմանեան քաջայարուզ կայս-
րութեան Հայրենիքները բնաջնջելու պի-
տակն փառաբանութեամբ ընդհանուր
արդիւնքն այն եղաւ, որ 1894 - 1896 թը-
րականներին նահատակուեցին 300 հա-
զար Հայեր ։

Աշխատութեան հեղինակը ճիշդ է նկա-
տում, որ հայրենիքի կոտորածները եւ
ընդհանրապէս քրիստոնեաների դէմ
թուրքական մոլեռանդ վայրագութիւն-
ները ոչ միայն օսմանեան ջարդարարների
աւանդական քաղաքականութեան հետե-
ւանքն էին, այլ նաեւ՝ ԺԺ. դարավեր-
ջին Բարձր. Դրան « հիւանդ մարդու »
ներքին ճգնաժամի եւ անկման արտայայ-
տութիւնը ։ Այդ տարիներին թուրքեան
ընդհանուր ճգնաժամ էր ապրում, դա-
ւարում ներքին եւ արտաքին հակասու-
թիւնների լարելութիւնում ։ Ազգային -
ազատագրական ողորմումները Պաշտան-
բում, արաբական երկիրներում եւ Արեւ-
մուտեան Հայաստանում մեծ տաքնապներ
էին պատճառում անոնց այն էլ անտե-
նայէս եւ քաղաքականապէս թուլացած
օսմանեան կայսրութեանը ։

Արեւմտահայերը, նրանց քաղաքական
ու կրօնական ղեկավարները, յուսահատ
համիդեան հայաշինջ բռնակալութիւնից,
չարունակուող խղճութիւններից ու կե-
ղեքումներից, այս անգամ էլ դիմում էին
եւրոպական ամենազօր տէրութիւնների
քրիստոնէական - մարդասիրական խղճին
եւ օգնութիւն հայցում ։ Տակաւին հաւա-
տում էին քրիստոնէայ աշխարհի մեծերի
մարդասիրութեանը, հաւատում էին խոս-
տացուած բարեկրօնականների անցկաց-
մանը Արեւմտեան Հայաստանում, մանա-
ւանդ՝ պաշտանեան ժողովուրդների թուր-
քական լծից ազատագրումից յետոյ ։

Փաստն այն է, որ երբ այս կամ այն
հօր տէրութեան շահերը համընկնում
էին հայ ազատագրական շարժմանը, նը-
րանք պաշտպանում էին այդ շարժումը,
ճշուշտ գործ զնում սուլթան Ապտուլ Հա-
միտի վրայ, իսկ երբ ժամանակը տար-
բեր շահեր էր առաջ քաշում եւ իմպերիա-
լիստական պետութիւնների միջեւ սրում
էին հակամարտութիւնները թալանի
շուրջը, այս անգամ էլ Անգլիան կամ Ֆր-
անսիան, Աւստրո - Հունգարիան կամ
Գերմանիան պաշտպանում էին « հիւանդ
մարդուն »՝ բոլորովին մոռացութեան
տալով իրենց մարդասիրական խոստում-
ները ։

Հայրենիքի հարցում քիչ թէ շատ հե-
տեւորական պաշտպան էր ցարական Ռու-
սաստանը, որի դէպի հարաւ տարածուե-

լու քաղաքականութիւնը առարկայակա-
նօրէն համընկնում էր թուրք բռնակալու-
թեան դէմ արեւմտահայութեան ծաւա-
լած քաղաքական պայքարին ։

Յարական Ռուսաստանի ծաւալաւոր-
տական քաղաքականութեան դէմ պայ-
քարող Անգլիան պաշտպանում էր թուր-
քիայի ամբողջականութիւնը՝ սքաթու-
քուծն ։ Բայց երբ Մերձասոր Արեւելքում
Անգլիայի շահերը այլ բան էին պահան-
ջում, նա արդէն յարմար էր դնում վի-
շուղութիւններ անել Ռուսաստանին եւ
պաշտպան կանգնել «Արեւելեան Հարցի»
մասը կազմող «Հայկական Հարց»ին ։
Արեւմտեան Հայաստանում բարեկրօն-
գումներ անցկացնելու պահանջին, ի՞նչ
ընդհանրապէս թէ՛ Անգլիան ու Ֆրան-
սիան, թէ՛ Գերմանիան ու Աւստրիան
խանդավարում էին ցարական Ռուսաստանի
թուրքիայի հանդէպ վարած քաղաքակա-
նութեանը, վերջին հաշուով ի վնաս
«Հայկական Հարց»ի ։

Այսպէս, քաղաքական պայքարի փորձ
չունեցող ազգայնական կուսակցութիւն-
ների ու հոսանքների համար խիստ դժ-
ուար էր ճիշդ կողմնորոշուել, իմանալ,
թէ տուեալ հանգրուանում որ տէրութեան
շահն էր համընկնում Հայրենիքի ազա-
տագրական պայքարի շահերին, որ տէ-
րութեանը՝ ոչ ։ Եւ երբ, ինչպիսի հաշ-
ուենկատ, ճիշտ քաղաքական գործու-
նէութիւն պէտք էր ունենալ իմպերիա-
լիստական պետութիւնների անտեսական
հակամարտութիւններին ու դիւանդի-
տական խարդաւանքներին դո՛ւ չզննաւոր
համար ։

X

Մենագրութիւնում լայն տեղ է յատ-
կացուած 20րդ դարաւազդի մեծագույն ոճ-
րագործութեանը՝ համաշխարհային ա-
ռաջին պատերազմի տարիներին իթթի-
հատականների կազմակերպած հայկական
ջարդերին, որով նրանք նպատակ էին դը-
րել ի սպառ բնաջնջել հայ ժողովրդին,
դրանով իսկ վերջ տալ «Հայկական Հար-
ցի»ն ու կենսագործել պանթուրքիզմի ի-
րենց հին ցնորամտութիւնները ։

Երկաթուղի ցեղապանութեան ամբողջ
ծրագիրը եւ այդ ոճրային ծրագրի կեն-
սագործումը բացայայտելու համար աշ-
խատութեան հեղինակը գիտական չըն-
դաւանութեան մէջ է դրած ինչպէս հենց ի-
րենց՝ իթթիհատականների ջարդարարա-
կան փաստաթղթերը, մեծ դահճապետ

Թալէաթի գրաւոր կարգադրութիւնները,
հեռագրերը, թուրք պատմաբաններից ո-
մանց վկայութիւնները, այնպէս էլ օ-
տարերկրեայ դիւանագէտների նամակնե-
րն ու վկայութիւնները ։

Իթթիհատական դահճիներն իրենց բար-
բարոսութիւնները արդարացնելու համար
դիմում էին պատմական կեղծիքի, իբր
սուսլին համաշխարհային պատերազմի
սկզբին Հայերն ապստամբել են, ուստի ։
Թուրքերը հարկադրուած են եղել իրենց
թիկունքն ամբացնելու համար վերացնել
ապստամբութեան օճախները ։ Մինչդեռ
իթթիհատական պարագլուխները իսկ
ձեռքով գրուած պաշտօնական փաստա-
թղթերը անառարկելիօրէն վկայում են,
որ Հայրենիքի ցեղապանութեան դար-
հուրի ծրագիրը մեծ խնամքով պատ-
րաստուած է եղել նախօրոք՝ նախքան
վանի ինքնապաշտպանութիւնը եւ հայ-
կական յուզումներն ու դրամարտերը ։
Այս կապակցութեամբ աշխատութեան
հեղինակը մէջբերումներ է կատարել
հենց իրենցից՝ թուրք պատմաբաններից ։
Այսպէս, օրինակ, Մեմլուք Զատէ Ռի-
ֆաթը գարհուրելի վկայութիւններ է բե-
րել իթթիհատականների գաղտնի մի
խորհրդակցութիւնից, ուր որոշում էր
արեւմտահայութեան բնաջնջման հարցը,
ժողովին նախագահող Թալէաթը առաջին
ձայնը տուել է ցեղապանութեան ոճրա-
գործ քաղաքականութեան հեղինակներից
մէկին՝ Տոքթ. Նազիմին, որն իր ճառը
սկսել է բացայայտ լրտութեամբ, « Պէտք
է գործել արագ եւ վճռական ։ Հայերը
վտանգաւոր են ... Եթէ բաւարարուենք
միայն մանաւկի կոտորածով, ինչպէս
տեղի է ունեցել 1909ին Ատանայում
(«մանաւկի կոտորածում» 30 հազար
հայ սպաննեցին Ատանայում. — Ս. Կ.)
եւ ուրիշ չընենք, ապա այդ, օգու-
տի փոխարէն, վնաս կը բերի, քանի որ
նրա կ'անենք արթնացնել նաեւ այլ տար-
րերի՝ Արաբներին ու Քրտերին, որոնց
նոյնպէս պատրաստուած ենք աւելի ճա-
նապարհից, վտանգը կը մեծանայ եւսկի
չափով՝ եւ կը դժուարանայ մեր մտա-
գործութեան իրագործումը ։ Եւ ձեզ մի քա-
նի անգամ ասել եմ եւ այժմ էլ կրկնում
եմ, եթէ մաքրումը համընդհանուր եւ
վերջնական չլինի, ապա օգուտի փոխա-
րէն վնասն անխուսափելի է ։ Հայ ժողո-
վուրդը պէտք է հիմքից ոչնչացնել՝ այն-
պէս, որ ոչ մի Հայ մեր հողի վրայ չմնայ
եւ անուէն իսկ մոռացուի ։ Այժմ պատե-
րազմ է, այսպիսի յարմար ժամանակ այլ-
եւս չի լինելու ։ Մեծ տէրութիւնների մի-
ջամտութիւնը եւ համաշխարհային մա-
մուլի աղմկալից բողոքները աննկատ կը
մնան, իսկ եթէ յայտնի դառնան, ապա
նրանք կը կանչեն արդէն կատարուած
փաստի առաջ եւ դրանով էլ արդէն հար-
ցը կը սպառուի ։ Այս անգամ մեր գոր-
ծունէութիւնը պէտք է ստանայ Հայերի
համընդհանուր բնաջնջման բնոյթ, ան-
հրաժեշտ է բնաջնջել բոլորին, մինչեւ
վերջինը » ։

Արեւմուտեան ոճրագործը, որ միաժամա-

նակ ըմբռնեալ մասնագիտութիւն ունէր,
մարդկային խելճը մի կողմ դրած, պա-
հանջում է ոչնչացնել մի ամբողջ ժողո-
վուրդը՝ ծերունիների, կանանց, ու երե-
խաների, որպէսզի «վերածնունդի թուր-
քիզմը» ։ Եւ ցանկանում եմ, որ այս
հողի վրայ միայն ու միայն թուրք ապրի
ու տիրապետի մեն - մենակ ։ Թող ան-
յայտանան բոլոր ոչ թուրքական տարրե-
րը՝ ինչ ազգի ու կրօնի էլ որ նրանք
պատկանեն ։ Մեր երկիրը պէտք է մաք-
րել ոչ թուրքական տարրերից ։ Կրօնի ինձ
համար նշանակութիւն եւ իմաստ չունի
իմ կրօնը թուրքանն է » ։

Ահա ցեղամոլի մեղապարանոց լրտ-
ութիւնը ։ Սա է ճշմարտութիւնը ։

Պատմաբանը օտարերկրեայ դիւանա-
պետների պաշտօնական գրութիւններն ու
վկայութիւնները օգտագործելու հետ մի-
աժամանակ աշխատութիւնում լայն տեղ
է յատկացնում գարհուրանուն Տէլ էլ Զօրի
ճանապարհներին, նրա կիզիչ անապատ-
ներում սովից ու ծարաւից հայ ժողովուր-
դի զանգուածային բնաջնջման նկարա-
գործութեանը ։

Առաջին համաշխարհային պատերազմի
ժամանակաշրջանի դիւանագիտական փառ-
տաթղթերը վկայում են, որ յատկապէս
ուսու քաղաքական գործիչները Հայոց
մեծ եղեռնի հենց սկզբից եռանդուն ըզ-
բաղուել են իթթիհատականների հայա-
ջնջ ծրագիրը կանգնելու հարցերով ։
Յարական Ռուսաստանի արտաքին գոր-
ծերի նախարար Սազոնով 1915 Ապրիլ 25-
ին Փարիզի եւ Լոնտոնի դեսպաններին
յանձնարարել է հայ ժողովրդի բնաջնջ-
նումը կանխելու համար անգլիական եւ
ֆրանսիական կառավարութիւններին դի-
մել՝ համատեղ յայտարարութեամբ հան-
դէս դալու համար ։ Ըստ Սազոնովի,
«Հայերի կոտորածի համար անձնական
պատասխանատուութիւնը դրուած պիտի
լինի թուրքական նախարարների խորհը-
րի բոլոր անդամներին, ինչպէս նաեւ այն
բոլոր քաղաքացիական ու զինուորական
պաշտօնատար անձանց վրայ, որոնք ա-
րեւելութիւն ունեն այդ իրադարձութիւն-
ներին » ։

«Հայաստանը միջազգային դիւանա-
գիտութեան եւ սովետական արտաքին
քաղաքականութեան փաստաթղթերում»
ժողովածուն այդ ուղղութեամբ բովան-
դակում է հարուստ նիւթի՝ Անտանտի պե-
տութիւնների դեսպանների ու արտաքին
գործերի նախարարների միջեւ տեղի ու-
նեցած թղթակցութիւններ, որոնք ։ ան-
տարակոյս, նախ եւ առաջ հետապնդում
էին պատերազմող պետութիւնների շա-
հերը, եւ համատեղ ոչ մի յայտարարու-
թիւն չէր կարող ետ պահել արիւնոտ
թաթը, չէր կարող կանգնել ցեղապա-
նութիւնը, քանի որ թուրքները կող-
մից դա ծրագրուած էր վերջնապէս, հրէ-
շային մանրամասնութիւններով ։ Դեռ
պահ Մորկէնթաունը գրել է, որ թուրք
պատասխանատու պաշտօնեաներից մէկը
իրեն անկեղծօրէն խոստովանել է, թէ

X

եղայ ։ Ասոնք իմ գիտնալու գործերս են.
forso տի պաճֆօ, հա', հա', հա' ։

— Եւ հիմա դժոխքին մէջ կը սորվեցնեմ
թէ քաղաքականութիւնը ի՞նչ է ։

— Զէ', Հայր, չէ', կը միջամտէ Որդին,
հոն ալ սատանայապետին տեղը կ'անցնի,
բոլոր սատանաները կը ժողվէ, մեղաւոր-
ները կը միացնէ, մեղի խաղ մը կը խա-
ղայ ։

— Հայր, կ'անդաշեմ ինծի տուր Օրմա-
նեանը, ըսաւ Հոգին. ինծի կը յարմարի
խնդումներս է ։ Արեւելութիւն կը տանիմ,
անտեղիներուն ուրախ դուարթ ընկեր մը
կ'ըլլայ, Աղարեանն ալ Իզմիրեանին հետ
հաշտեցնելու կ'ըլլէ, ժամանակ է կ'ան-
ցնի ։

— Քեզի ըլլայ, ուր կը տանիս տար ։
— Կրա՛ցիէ քա՛նքէ, փառքէ. կրա՛ցիէ
քա՛նքէ ։ Մի՛ն, շնորհակալութիւն, Հայր,
շնորհակալութիւն ։

Հոգին կու գայ թեւէն կը մտնէ եւ կը
տանի ։ Օրմանեան ճամբան ինքնիքներն ։

— Աս ալ շահեցանք. ասի՞՞ ետքը ։
Մէյմը սա Հոգին բոլորովին ինծի կա-
պեմ, անոր միջոցաւ Երրորդութիւնը
չորրորդութեան վերածել կու տամ, օր
մըն ալ մեծամասնութիւն կը շահիմ եւ
կ'անցնիմ Հօր տեղը ։ Ան աշխարհն ալ
համբերելով գործը գիտցող խելացիինն է,
աս աշխարհս ալ ։

Հին ԷՋԵՐ

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

=====

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Արշալոյս Արթինեան, Արթինեան ընտանիքը (Ամերիկա), Անտէլ և Վարդ- զէս Մատթէոսեան (Արժանիքին), Ստե- փան Պողոսեան ընտանիք (Երեւան), և բոլոր ազգականներն ու բարեկամները ջառով կը ծանուցանեն իրենց եղբոր, աղ- զականին և բարեկամին՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ
(Ռոտտսթըյի)
ժաճը, որ պատահեցաւ Սեպտ. 17ին, 56 տարեկանին :
Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երեքշաբթի, Սեպտ. 21, ժամը 14.30- ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :
Որեւէ մահազոյր իրաւունք չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՍԷՆՈՒ - ՄԱՐՍԷՅԻ
ՄԱՏԱՂՈՐՀՆՈՒԹԻՒՆ
Կիրակի, 26 Սեպտեմբեր, եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնին առիթով ա - ւանդական մատաղօրհնութիւն : Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, հանդիսաւոր պատարագ 10ին, Մատաղօրհնէք 11.30- ին : Կը պատարագէ և բարոյէ՝
ՇԱՀԱՆ ՔԶՆՅ. ՏԵՏԵՆԱՆ

ՆՈՒԷՐ
Գրիսթիան Մանուկեանի և Գրիսթիան Պէրպէրեանի ամուսնութեան ուրախ առ- թիւ, Մարտէյլ Սէնթ Անթուան, Աստղիկ Զանիկեան կը նուիրէ տասը ֆր. «Յա- ուալ»ի, տասը ֆր. «Աշխարհ»ի :
(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Տէր և Տիկին Լորիս Բարանեան 100 ֆրանք կը նուիրեն Լիբանանայութեան :
(Ստանալ «Յառաջ»էն) և 30 ֆրանք «Յառաջ»ին :

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը «Վասպուրական սրահ»ի բարեգործման համար, Մշակոյթի Տան կը նուիրէ 1000 ֆրանք, «Յառաջ»ի բարեգործման 300 ֆրանք :

ՃՇՆՈՒՄ. — Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը ճշդէ. — «Վասպուրական սրահ»ի հանքանակութեան ցանկերուն մէջ կարգալ՝ Մարտէյլ. — Պ. Վարդան Պանտիկեան և Պ. Դաւիթ Պանտիկեան 3000ական, Լիոնի, Տէսինի և Վիէնի, Ա. ցանկին մէջ կարգալ՝ Տէր և Տիկին Հա- մազասպ Մուրատեան, Տէր և Տիկին Միհրան Մուրատեան, Տէր և Տիկ. Խա- չիկ Տէրաթեան, Տէր և Տիկ. Լուի - Դիշար Բարսեղեան, Տիկին Քնարիկ Մուրատեան և զաւակները 200ական :

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ստա- ցած է հետեւեալ նուէրները, զանազան առիթներով :
Տէր Սահակեան եղբայրներ 200 ֆր. , Տէր և Տիկին Բարունակ Պառաւեան, Պ. Աւամ Դուրիսեան, Տիկին Արշալոյս Ա. Էջմանեան 100ական ֆրանք, Այրի Տիկ. Ազգանուէ Տէրմէնեան, Տէր և Տիկին Յարութ Յովհաննէսեան 50ական, Տէր և Տիկին Դադար Դադարեան (Մարտէյլ) Է- ռենց դասեր ամուսնութեան առթիւ 50 ֆր., Մալմեան եղբայրներու Յուզար - կաւորութեան առթիւ (նոյն օրը) Այրի Տիկին Ա. Արշալոյս Մալմեան և զաւակ- ները 400 ֆր., Այրի Տիկին Գ. Նուարդ Մալմեան և զաւակները 300 ֆրանք :

Մալմեան եղբայրներ. — Յուզարկաւ - րութեան առթիւ Անդրէասեան ընտանիք 200 ֆրանք Այրի Տիկին Մարիամ Սիւզ- մէնեանի մահուան առթիւ Տիկին Գոհար Տէմիրեան, Տիկին Մարիամ Պուռնազ - եան 100ական, Այրի Տիկին Ուսանա Յակոբեանի մահուան առթիւ. — Այրի Տիկին Թադուհի Օհանեան 100 ֆր., Պ. Տիգրան Զէքեան 50, Այրի Տիկին Մարին Փափազեանի (ծնեալ Տապաղեան) մահ - ուան առթիւ, Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւն, Լիոն, Տէսին, Տէր և Տիկին Ճ. Պահատուրեան, Տէր և Տիկ. Գեղամ Համբարձումեան (Գալաթեոն) Տէր և Տիկին Վահէ Գալթանեան (Մար- տէյլ) 100ական ֆրանք, Տէր և Տիկին Պետրոս Գապաքեան 20 ֆրանք :

SAMEDI 25 SEPTEMBRE CASINO de CHARBONNIERES
DE 21 H. A L'AUBE (Salle du Grand-Cercle)

Grande Nuitée Arménienne
organisée par le NOR-SEROUND (section Décines)
animée par les Orchestres
ANDRE AUZIAS (Radio Monté-Carlo) SAYAT-NOVA

Réservation des tables : tél. 72-25-91 ou 54-40-86 (M. Edouard Mardirossian)
heures bureau

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ԿԱՊ. ԽԱՍԻ Կրճնոպի ընդհ. - Ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3.30ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները՝ ներ- կայ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին :

ԿԱՌՏԱՆ. — Համախարբերողիական միութեան անդամական ժողովը, Սեպտ. 21ին, Երեքշաբթի կէսօրէ ետք, ժամը 3- ին Պիլիքի, Պ. Ունանեանի տունը : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Օրակարգ՝ պատգամաւորներու զեկու- ցում, նամակներու ընթերցում և զա - նազան :

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ - ԳԻՆԵՉՈՆ
Կեսարիոյ և շրջանի Հայր. միութեան վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն և անդամուհիները, ինչպէս նաեւ նուիրատուներն ու Հայաստան մեկ- նողները, ընդհ. - Ժողով - գինեծօնի մը, 23 Սեպտ., Հինգշաբթի իրեկուն ժամը 8.30ին, 32 Ռիւ տը Թիւլիզ, Փարիզ 9, « Պարոյր Սեւակ » գրադարանի սրահը :
ՕՐԱԿԱՐԳ. — Ա. Մեկնումի վերջին կար- գադրութիւնները, Բ. — Նուէրներու հարցը, Գ. — Մեկնողներու և նուիրա - տուներու ի պատիւ գինեծօն :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ
Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :
Փակ է Կիրակի և տօնական օրերը :

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9^e
Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիններ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տօնէք
Երեքշաբթի իրիկում՝ Ժիւլիան - մանթր
Հինգշաբթի իրիկում՝ Կատուէրին վրայ լաւամանու ու ջի-ֆեօփէ
Ուրբաթ իրիկում՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ :

ՕՐ. ԱՆԻ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ
Եւ
ՊՐ. ԺԱԳ ԼԱՖԻԹ
Ամուսնացած
Փարիզ, 11 Սեպտեմբեր, 1976
Ընտանեկան սեզմ շրջանակի մէջ

Սյս ուրախ առթիւ, Տէր և Տի - կին Թորոնթ Նալպանեան կը նուի- րեն, 100 ֆր. Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, 100 ֆր. Փարիզի Աղ- քատանումին, և 100 ֆր. : «Յա - ուալ»ի :
(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Offre d'association
Pour lancer nouvel article breveté sans concurrence, de première nécessité et de grande diffusion, très facile à entreprendre — recherche d'urgence associés par- faitement au courant imp. exp. et dispo- sant de 3 à 400.000 F
M. Boyadjian tél. 631-79-86

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des VOYAGES en ARMENIE
OCTOBRE — NOVEMBRE
Au départ de Marseille 14 jours 2500 F.

NOEL EN ARMENIE
DU 24 DECEMBRE AU 6 JANVIER
2750 F.

Comprenant
Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1re classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.
Licence n° 97
Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿՈՉ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ
Աղքատանամի գրասենակը բազմ - թիւ դիմումներ ունի զանազան երկրնե- րէ Յրանսա գաղթող հայրենակիցներու - կողմէ : Վարչութիւնս կոչ կ'ընէ առեւ - տրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան և դիմեն Աղքատանամի գը- րասենակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ Փարիզ 9
Հեռ. 878 - 02 - 99
Որեւէ ճիշդի պատկանող գործաւորներ և պաշտօնեաներ հայթայթելու համար :

Գեղարուեստական փառասօլի
Կազմակերպուած
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԿՈՂՄԷ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ
THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES
PARIS
Fonds A.R.A.M

ԱԶԳԱՅԻՆ - ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅԳԱՐԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Ե. Վերջին մաս)

« Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունը » աշխատության ամբողջ շարադրանքում լայն տեղ է տրվում ազատագրական պայքարի ազգային հերոս, մեծ հայդուկ Անդրանիկին, որը դադարել էր լուկ մի անձ, լինելուց ու մեր ժողովրդի համար դարձել էր ազգային - ազատագրական պայքարի նուրբ - բական խորհրդանիշ :

90ական թուականները ազգային - ազատագրական - հայդուկային շարժման մեջ, ի հարկէ, իրենց անձնագործ, հերոսական դերը ունեցող թեմանք աչքի են ընկել շատ ֆիդայիներ (Աղբիւր Սերոբ, Պիլիկոսյի Մուշեղ, Արարո, Գեորգ Զաւուր, Մուրադ Եւսէյն), սակայն Անդրանիկին իր անձի մէջ առասպելականօրէն մարմնաւորեց ազատագրական պայքարի հերոսականութիւնը, հայ ժողովրդի ծանրածանր դոյամարտի փիլիսոփայութիւնը, որով դարձաւ առասպելական հերոս, որ պէտք է կենսագործէր Հայուն թեան դարձաւ երազանքները, ազատ ու խաղաղ կեանք նուաճէր աշխատանքի ժողովրդի համար ... Ու ժողովուրդը առասպելներ հիւսեց իր ազգային հերոսի շուրջ, նրա անխոցելիութիւնն ու անպարտելիութիւնը փառաբանող երգեր յօրի - նեց, երգեր, որ երգուեցին երկրագնդի բոլոր այն մասերում, որտեղ հայկական մի օճախ գոյութիւն ունէր, որտեղ բարձրում էր Հայութեան ազատագրումն ու վերածնունդը երազող հայրենակարօտ մի սիրտ :

90ական թուականներից Անդրանիկը կարեւոր դեր է կատարել ազատագրական - հայդուկային կռիւների մէջ, աչքի է ընկել իր խիզախութեամբ ու ռազմական քննադատական մեծ ընդունակութեամբ, փարթիզանական կռիւներ վարելու մեծ հմտութեամբ եւ Սասունում, Աղբիւր Սերոբի գոհուելուց յետոյ, դարձել է հայդուկային շարժման ղեկավար : Անդրանիկը գործունէութիւնը վիճակի շատ հարցեր է առաջացրել մեր պատմագրութեան մէջ, վէճեր ազգային - ազատագրական շարժման էություն, ազգային կուսակցութիւնների ղեկավար դերի, նրանց դադարաբարձութեան ու նրա պատակների շուրջ, տարբեր բնորոշումներ են տրուել Արմենականների, Հնչակեանների, Դաշնակցականների, Ռամկա - վարների գործունէութեանը, նրանց սոցիալական - դասակարգային պատկանելութեանը, եղել են հակասական գնահատումներ :

տականներ հայդուկային շարժման էություն ու քաղաքական նպատակադրմանը վերաբերեալ : Այդ շարժման դադարաբարձութիւնը մարքսիստական դիրքերից գնահատելու երբեմն անտես - ունէ են ժամանակաշրջանի իրականութիւնը, դրանից բխող պահանջները, պատմական մօտեցումը, այն, որ ազգային - ազատագրական պայքարում առաջադիմական երեւոյթ էր հասարակութեան տարբեր դասերի միաւորումը ընդհանուր թշնամու դէմ կռուելու համար : Միշտ չէ որ ճիշդ է ըմբռնուել այդ պատմական յատկանշող քաղաքականութեան առաջադիմականութիւնը եւ երբեմն խիստ քննադատութեան է ենթարկուել ազատագրական - հայդուկային շարժման մէջ ի յայտ եկող նախնադրումը : Անտեսուել էր լեւինեան այն դրոյթը, թէ « ճշունած ազգի խրախուսիչ քաղաքական նախնադրումն է Հայ համադեմոկրատական բուլանակութիւնը ընդդէմ ճշման, եւ այդ բուլանակութիւնն է, որ մենք անպայման պաշտպանում ենք » :

Այս հարցերը շարադրուել, ըստ ամենայնի վերլուծուել են մենագրութեան էջերում :

Նման մեծածաւալ աշխատութեան մէջ կան վիճարկելի հարցեր, թերիններ, ուսումնասիրութեան պատմագրական մակարդակը խախտող մանրամասնութիւններ, անհաւասար ոճ, ինչպէս արդէն նրբէնք՝ հայդուկային շարժումից ազգայնական կուսակցութիւնների գործունէութիւնը սահմանադրուելու միտում, կամաւորական շարժման ոչ պարզ ուսուցիչի գնահատում : Հարցեր, որ առաջիկայում եւս մեր պատմագրութեան առարկայական քննարկման նիւթ պէտք է դառնան ու իրենց գիտական որոշակի լուծումը ստանան՝ յաղթահարելով դոգմատիկ հին պատմէնները :

Մենագրութեան հեղինակը ճիշդ է նշելու, որ գիտական պատմագրութեան հիմնական պահանջներից մէկն էլ հասարակական երեւոյթները կոնկրետութեան մէջ քննարկելն է : Ճիշդ է նկատում պատմաբանը, թէ ոմանք Անդրանիկին նախնադրում է մէջ մեղադրելու հաշուի չեն առնում եւ չեն տարբերում ճշունած ազգի նախնադրումը ճշուն ազգի նախնադրումից : Դոգմատիկները մոռանում էին, որ « երբ Անդրանիկը հանդէս է եկել պատմական ասպարէզում, Արեւմտեան Հայաստանի հայ բնակչութիւնը թուրքական

ՆԱԵԻ ԴԱՍԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐ...

0

ԽՄԲ. — Բանասիրական գիտութիւններու քեկնածու Ա. Եղիազարեան « Սով. Հայաստան » օրաթերթին մէջ, Օգոստոս 21, « Նաեւ դասական լեզուներ » խորագիրով տակ ընդգծել է ետք օտար հին դասական գրականութեան ուսումնասիրու - քեան կարեւորութիւնը, անհրաժեշտ գտած է, որ Հայաստանի մէջ դասական լեզուներու մասնագէտներ պատրաստու - ւին : Յօդաւորը կը ներկայացնեմք արեւմտահայերէն, վարը տալով նաեւ մեր խորհրդածութիւնները այս առթիւ :—

X

Բանասիրական ուսման այժմու վիճակը Հայաստանի մէջ նոր հարցեր հրապարակ կը դնէ. ասոնցմէ ամէնէն կարեւորը, մեր կարծիքով, հին յունարէնի, լատիներէնի եւ այդ լեզուներով ստեղծուած գրականութեան ուսումնասիրութիւնն է :

Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական բաժնիներուն, մանկավարժական հիմնարկութիւններուն մէջ կը տրուին հնաւուրց գրականութեան դասընթացներ, որոշ խումբեր կ'ուսումնասիրեն դասական լեզուներ (հին յունարէնն ու լատինարէնը) : Բայց փորձը ցոյց կուտայ, որ այս աշխատանքները խիստ անբաւարար են :

Առնենք, օրինակ, դասական գրականութեան հարցը : Ըստ երեւոյթին, աւելորդ է խօսիլ այն մասին, թէ ինչ մեծ

եաթաղանից աչք չէր բացում, հնձուր Հային դաշտում էին սպաննում, իսկ - նուրբայանին՝ խանութում, արհեստաւորին՝ դադահի մօտ, առեւանդում էին հայկանաց ու աղջիկներին, անպատում, լիկում : Արեւմտեան Հայաստանը արցունքի, վշտի, տառապանքի, յուսահատութեան, անհեռանկարայնութեան երկիր էր դարձել : Ի՞նչ է, Անդրանիկը պէտք է վիճէր ղեկն եաթաղանի տակ, անտեսէ՞ր սեփական ժողովրդի շահերը » :— հարց է տալիս մենագրութեան հեղինակը :

Անդրանիկը մեծ հայրենասէր էր ու մարդասէր : Դժուար էր որոշել, թէ որտե՞ղ էր սկսում նրա զօրավարական պաշտօնը եւ որտե՞ղ նրա հողատար, հայրական վերաբերմունքը մահից փրկուած հայ գաղթականների ու որբերի նկատմամբ : Նրա ջանքերի շնորհիւ էին ստեղծուել Սիւնիքի հայ որբանոցները : Արտասահմանում էլ նա հանդիմանութիւններ կատարեց՝ գաղթականների ու որբերի կեանքը փրկելու համար :

Մենագրութեան շատ էջերում պատմաբանը շարադրում է Անդրանիկի կեանքը

կարեւորութիւնը կը ներկայացնէ որեւէ ազգային գրականութեան համար Հին Յունաստանի եւ Հին Հռոմի հարուստ գրականութեան երկերուն թարգմանութիւնը : Աւելորդ չէ յիշել, թէ Ժ. դարուն, հիմնականին մէջ զբաղւած, թարգմանուած են պատկառելի քանակութիւն ներկայացնող դասական աշխատութիւններ : Գրաբարի պատճառով այդ թարգմանութիւնները այսօրու ընթերցողներու լայն շրջանակին պիտանի չեն : Ժամանակակից հայերէնով ընթերցողը կը մերժուի պոէմները՝ Համազասկ Համբարձումեանի թարգմանութեամբ, « Ողբա - կանք » նաեւ Սիմոն Գրգաշարեանի թարգմանութեամբ եւ հին յունական ողբերգութիւններուն ոչ այնքան ծաւալուն հատաբաժին, դարձեալ Հ. Համբարձումեանի թարգմանութեամբ : Յանկը այսքանով վերջ կը գտնէ : Հին չկան հին յունական ողբերգութիւններուն մեծ մասը, յունական կատակերգութիւնը, Հին Յունաստանի բարձր դարձացած բնարեւոյթիւնը. Հին Հռոմի գրականութիւնը գրեթէ բոլորովին չէ թարգմանուած : Պատահականութեամբ պէտք է վերագրել այս : Ոչ : Հայաստանի մէջ չկան մասնագէտներ, որոնք բնագիշտ կ'ընեն թարգմանել հին դասական գրականութեան երկերը : Այն սակաւաթիւ մասնագէտները, որոնք կը տիրապետեն դասական լեզուներուն (այս ալ պարտական են օտար բարձրագոյն ուսումնարաններու) ղլխաւորաբար կ'աշխատին պատմական գիտութեան ընդհանուրը :

Հայ մշակոյթը բազմաթիւ թերութիւններով է հնաւուրց մշակոյթին : Սերմատեղութեան եւ հին ու միջնադարեան գրականութեան գիտական ուսում -

քի հերոսական գրուածքները ոչ միայն Արեւմտեան Հայաստանում՝ Սասունում, Տարսնում, այլ Պուլիարիայում, ուր տարինը շարունակ սերտ կապեր է ունեցել յեղափոխական շարժման գործիչների հետ, նրանց օգնել է, զինավարժական պարապմունքներ անցկացրել : Յատկապէս մօտիկ է եղել պուլիար յեղափոխական գործիչ Բորիս Սարաֆոնի հետ, մասնակցել 1912ի Պալքանեան պատերազմին, իր կամաւորական վաշտով կռուել է իթթիհատական ու ճորդորների դէմ եւ պուլիարական բանակի շարքերում ջուր - ցարեւած քաղաքներում իրենցիկ համար արժանացել մարտական շքանշանների :

Կեանքի վերջին տարիները Անդրանիկն անցկացրեց հեռուոր Ամերիկայում, բայց իրեն միշտ մօտ զգաց հայրենիքին, հայրենասէրի մեծ արտով հետեւեց հաւաքաւ ժողովրդի տնտեսական ու մշակութային վերելքին, մինչեւ վերջին շունչը ջերմ զգացումներ տաճեց Սովետական Հայաստանի նկատմամբ :

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒՄ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (*)

Քլարք Քլար, Գալիֆորնիոյ Պրըքի համալսարանի տնօրէնը, կը վարէր կազմակերպութիւն մը՝ որ ունէր 30,000 աշակերտ, 5000 ուսուցիչ, ինչպէս նաեւ 4,000 ուրիշ պաշտօնեաներ, վարչական գործերու մէջ. ամէն տարի կը ծախսէր հարիւրաւոր միլիոններ : Օր մը, հարցուեցործի ընթացքին, փորձեց բնորոշել կազմակերպութեան էությունը եւ տուաւ « դասական » ամերիկեան սահմանումը. —

« An organization consists of men, linked by rules and powered by money. այսինքն՝ « կազմակերպութիւն մը կը բաղկանայ մարդոցմէ՝ որոնք իրարու կապուած են օրէնքներով, եւ որոնք մղուի դրամով է » :

Շեշտեմ, անմիջապէս, այս « դասական » սահմանումին եւ հակադրութեան տեղութիւնները :

Նախ՝ Քլար կոյր է հանդէպ կիներու ներկայութեան եւ անոնց ներկայացուցած ուժին. չի՞ մտածեր որ մանաւանդ ամերիկացի կիները կրնան... քաղաքացիութեան հիւսիսէն բան մը ըլլալ. կրնան մտաւորական, տնտեսական եւ քաղաքական ուժ մը ներկայացնել : Երկրորդ՝ կը մոռնայ ինչպէս ամերիկեան պետութիւնը կը նախընտրէ մոռնալ — որ ոչ-վաճառականական կազմակերպութեան մը միակ մղիչ ուժը դրամը չի՞ կրնար ըլլալ, — գաղափարի՝ ալ պէտքեւ՝ իրեն մտածանքը չաղախող, իրարու կապող « նիւթ » իրեն ուժականութիւն հայթայթող իտալի : Ամերիկեան յաճախ կը տառապի կարծաւորութեան՝ այս կէտին մէջ :

Իրաւունք ունի անշուշտ հաւատալու թէ դրամը աշխարհի ամենամեծ ուժերէն մէկն է, դուրսէ գլխաւորը. սակայն այս

իրատեսութիւնը... կարծաւորութեան կը փոխուի՝ երբ կը մղէ ամերիկացի դեկաւարները հաւատալու՝ թէ ուրիշ մղիչ ուժ չկայ :

Արդէն Քլարը Քլար պատահաւ ունի ինքզինք մեղադրելու, որովհետեւ այն հոյակապ համալսարանը՝ որուն կարող դեկաւարն էր ինք, պատակաւորութեան եւ ներքին կռիւներու զօհ եղաւ վերջին տասնամեակին : Քլար չուզեց տեսնել ու թէ՛ աշակերտներ, թէ՛ ուսուցիչներ գաղափարական յեղափոխութեան մը փուլին մէջ էին եւ իրենց հոգեվիճակին բաւականութիւն չէր տար կրթական « մեքենայ » մը՝ ու յաջող բայց անմարդկային կը թուէր : Յոյցերու ընթացքին Քլարը Քլար կորսնցող իր պաշտօնը եւ բոլորին սովորեցող դաս մը, կամ յիշեցուց ամբողջական ճշմարտութիւն մը. — Կազմակերպութիւն մը պէտք ունի մարդոց եւ կիներու, ներքին օրէնքներու եւ կարգ-կանոնի, դրամի եւ գաղափարի, ինչպէս նաեւ յատկ ներպատակի մը : Ինչպէս ըսաւ Ամերիկայի աւագ լրագրող, վերլուծողը՝ Իսիտոր Սթոն, Ամերիկեան 150 միլիարդ տոլար եւ 55,000 գիտնականներու կեանքը մտնեց վիճիթնամի մէջ, որովհետեւ մերժեց հակա - նալ որ միայն թիւով, դրամով ու դրամին դնած զէնքերով չի շահուիլ պատերազմ մը, երբ հակառակորդները քիչ կամ

շատ ունին նոյն բաները, բայց նա՛եւ ունին ազգային ոգի եւ սովորուած են համայնավար գաղափարներով : Ինքնախաբէութիւն չենք քաջալերել : Գաղափարը առանց ուժի (ըլլա՛յ դրամական, ըլլա՛յ գիտական ուժի) չի կրնար հրաշալիք գիտադրել (վկայ՝ Հունգարիան 1956ին) կամ փոքրամասնութիւններու բոլոր նը պատակները իրականացնել (վկայ մենք այսօր) : Կ'աւելցնենք սակայն, թէ կարմալակերպութիւն մը, որ իր գաղափարները, նպատակները, կարգաւորումները եւ կառույցը վերլուծումի, ինքնաքննադատութեան եւ վերանորոգումի չի ենթարկեր՝ կորսուելու դատապարտուած է :

ԽԱԶԻԿ ԹԵՕԼԵՕԼԵԱՆ

(Շար. - 3)

(*) Այս յօդուագը արժիւն սկիզբը 1970 տեսաւ « Յաւաք » թիւ 4-5 եւ 7 թիւերուն մէջ :

“ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐ”

0

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

Սիրիանի մէջ շինուեցաւ սնունդի դուր-
ծատուն մը: Ասիկա պիտի մշակէ տըն -
տեսութիւններէն ձեռք բերուած պտուղ-
ները: Յետագային պիտի արտադրէ պա-
հածոներ, լիմոնատ եւ գինի:

X

ՌԱՓԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ

Հայ գրականութեան միտքը բաւա-
կան մեծ ուշադրութիւն դարձուցած է
Ռ. Պատկանեանի բանաստեղծութեան
ժառանգորդներ նուիրելով գեղարուեստա-
կան արձակին: Երեւանի մէջ «Հայաս-
տան» հրատարակչական լոյս ընծայած
«Ռափայէլ Պատկանեան» հատորին մէջ,
հեղինակը՝ Ռուդոլֆ Սիմոնեան, 151 է -
ջերու մէջ փորձած է ներկայացնել եւ
ըստ արժանւոյն գնահատել բանաստեղծ
Ռ. Պատկանեանի պատմութեան քննարկ-
գրական ոգին եւ գեղարուեստական
յատկանիւնները:

ՌՈՒՄԻ, նոյնիմաստ Յայտարարութեան
Գիրքը նաեւ Նիւ - ձըրքի եւ Նիւ Եորքի
Նահանգապետարաններու, եւայլն:

Հատորին, որ աւելի արժանի արտա-
քին ունի, յատկանշական երեւոյթներէն
մէկը կը կազմէ Փրոֆ. Ռիչարդ Յովհան-
նէսեանի կազմած մատենագիտական ման-
րագին եւ գիտականօրէն ամբողջական
ցանկը ոչ - հայկական աղբիւրներու,
սկզբնական, արիւնային վաւերագրե-
րու, հատորներու, յօդուածներու, որոնք
ուղղակի կամ անուղղակի, ընդհանուր
կամ մասնակի ձեռով կապ ունին հայկա-
կան ցեղասպանութեան հետ: Այս մա-
տենագիտութիւնը անկասկած կարելիութիւն
եւ մղում կուտայ մասնաւորաբար
երիտասարդ սերունդին՝ խորացնելու իր
ծանօթութիւնն ու ըմբռնումը Հայկական
ցեղասպանութեան մասին:

Արժէքաւոր է նաեւ հատորը փակող
վերջին մասը, ուր մէկուկէս միլիոն հայ
նահատակներէն քանի մը հազարին ա -
նունները կը կարդանք: Նշուած է նաեւ
թէ իւրաքանչիւր անուն ո՞ր գիւղէն է:

«Հերոսական ժողովուրդներ» հատո-
րը, որ 150 էջերէ կը բաղկանայ եւ նկա -
րագաւոր է, Միացեալ Նահանգներու մէջ
Ապրիլեան Եղեռնի 60ամեակի ոգեկոչում-
ներուն նուիրուած պատուաբեր եւ օգ-
տաշատ ձեռնարկ մըն է Հայութեան հա-
մար:

Հ. Ա.

Ամերիկայի Կրիկեան թեմի Ազգային
Առաջնորդարանը գեղեցիկ գաղափարը
ունեցած է հրատարակելու Ապրիլեան Ե-
ղեռնի 60ամեակի ոգեկոչման նուիրուած
հատոր մը, որուն մէջ տեղ գտած են Մի-
ացեալ Նահանգներուն մէջ տեղի ունեցած
60ամեակի ոգեկոչումներու յատկանշա-
կան կէտերը:

Հատորը, որ անգլերէն եւ հայերէն
լոյս տեսած է, կը բացուի ներածականով
մը (անգլերէն) որուն մէջ Առաջնորդ-
Գարեգին Արք. Սարգիսեան կ'անդադա-
նայ 60ամեակի ոգեկոչման իմաստին: Ա-
պա, մօտ հարիւր էջերու մէջ կը ներկա-
յացուի Հայկ. Յեղասպանութեան 60ամ-
եակին առթիւ Միացեալ Նահանգներու
մէջ կատարուած ոգեկոչման հանդիսու-
թիւններու ընդհանուր պատկերը, այլ
խօսքով ոգեկոչման ծրագրի իրագործման
արձագանքը: Այսպէս, հոն կը կարդանք
անգլերէն բնագիրը այն տեսակցութեան
զոր Գարեգին Արք. հետ ունեցած է Ս.
Պ. ԷՍ հեռախօսի թղթակիցը՝ Տէյլիտ
Քալէֆէյն: Հեռախօսի յայտագրին (1975
Ապրիլ 20ին) ընդհանուր խորագրին է ե-
ղած՝ «Հերոսական ժողովուրդներ»:
Թղթակցի հարցումներուն պատասխանած
է նաեւ Քալիֆորնիոյ Համալսարանի
Պատմագիտական բաժնի դասախօս Փրոֆ.
Ռիչարդ Յովհաննէսեան:

60ամեակի ոգեկոչման ձեռնարկներու
երկրորդ յատկանշական երեւոյթը եղած
է այցելութիւնը Նիւ Եորքի Ազատութեան
արձանին, ուր արարողութիւն մըն ալ
կատարուած է: Ապա, յաջորդաբար տեղ
գտած են ամերիկեան ձայնասփռուէն Գա-
րեգին Արք. Սարգիսեանի եւ հայածին
ծանօթ գերասանուհի Արլին Յրանսիսի
մէկ ժամուան հարցազրոյցը, Ներկայա-
ցուցչական Տան մէջ կատարուած աղօթ-
քը եւ այլ առթիւ արտասանուած ձոռե-
րը, ոգեկոչման համախմբումը Նիւ Եոր-
քի մէջ, Նիւ Եորքի քաղաքապետարանի
յայտարարութեան Գիրքը, որով 1975 Ապ-
րիլ 24ը կը յայտարարուէր ՕՐ ՅԻՇԱՍԱ -
կի ԵՒ ՄԱՐԿԻՍԻՆ ԻՐԱՆԱՆՅ ՆՈՒԻ -

նութեան) քէ արեւմտահայերէնով՝ որ
նայապէս աշխարհաբար հայերէն է, եղած
են հետեւեալ քարգմանութիւնները՝ մեր
համեստ յիշողութեամբ միայն... Հ.
Արսէն Ղազարեան քարգմանած է ձովե-
րութեան՝ Իրական եւ Ողբական, Վերգի-
րութեան՝ Մշակական, Հովուական եւ
Ենթական, Որստիւտեան՝ Արուեստ քեր -
թողական: Սոփոկլէսեան՝ Իդիլոս Թա -
գաւոր, իսկ անմասն Հիւրմիւսք քարգ -
մանած է Մարկոս Արքիմանդիթ Թուրքե-
րը (Թուրք խորագրով), այս անգամ՝
աշխարհաբար հայերէնով:

Թուի թէ...
— Աղջիկ էր, աղջիկ էր, մըմընց Սը-
քալապրինո ուղղակի ձուռնայի երեսը
նայելով:

— Աղջիկ էր, աղջիկ էր, թոթովեց ձուռ-
նա շուրթած:

— Այո՛, ձուռնա: Բայց ատիկա երկար
պատմութիւն մըն է, ուրիշ անգամ կը
պատմեմ: Հիմա սագիտցիր միայն թէ
չառ գէշ վիճակի մէջ եմ:

— Աղջիկ էր, աղջիկ էր, կրկնեց ձուռնա
ղեկտնուած:

Սքալապրինո ծեծ կերած շունի մը պէս
ցնցուի սկսաւ: Վիշտը փարատելու հա-
մար մեծ ձիւ մըն էր:

Իսկ եթէ մեր ընթերցողները կը փա-
փաքին մանրամասնօրէն իմանալ բոլոր
հոգեկան ճշմարտութիւնները, ըսենք նա-
եւ թէ Սքալապրինո ինքն իր վրայ դար-
մանալ սկսաւ եւ մինչեւ անգամ այդպիսի
անձնօրէն տառապանք մը ապրելուն հա-
մար հեռաւոր հրճուածք մը գտաւ: Առա-
ջին անգամ էր որ այդպիսի զգացում մը
կը յուզէր զինքը: Նոր մարդ մը կ'արթն-
նար իր մէջ, աւելի լայն, աւելի առեղ-
ծուածային մարդ մը եւ Սքալապրինո
ինքզինքը աւելի լաւ ճանչնալ կը սկսէր:
Զօրաւոր շունչ մ'առաւ, թօթիւնեցաւ
եւ ըսաւ:
— Հիմա պատմէ տեսնեմի՞նչպէս պա-

րը, հին դասական գրականութեան հետ
կապ ունեցող ակնարկներն ու յղումն -
րը, համեմատութիւնները:

Այսքանը ըսելէ ետք, առայժմ, երազ
կրնայ միայն ըլլալ դասական բանասիրու-
թեան հայկական գաղափար մը զոյգութիւն-
նը: Ոչ ալ կարելի է երազել կանոնաւոր
եւ բարձրորակ թարգմանութիւններու
մասին: Բայց թէ այս ամէնը խիստ ան-
հրաժեշտ է մեր մշակոյթին, մեր գիտու-
թեան համար՝ կասկածէ դուրս է:

Մեր մանկավարժական ուսումնարան -
ները եւ համալսարանը պէտք է գործնա-
կան քայլեր առնեն այս ուղղութեամբ:
Որքան գիտենք, այս հարցը շատոնց լուծ-
ուած է Պորտ. Միութեան կարգ մը հա-
մալսարաններուն մէջ:

Բանասիրական բնոյթի ուսումնասիր -
ութիւններու նուիրուած բոլոր ուսա -
նողները պէտք է հիմնական կերպով ծա -
նօթանան այդ լեզուներուն: Իսկ որոշ
թիւով ուսանողներ ուսումնարանը պէտք
է աւարտեն լաւ սորվելէ ետք այդ լեզու-
ները, որպէսզի ի վիճակի ըլլան զբաղե-
լու հին դասական երկերու թարգմանու-
թիւններով կամ հնարաւորութիւն ունե-
նան խորանալու դասական բանասիրու-
թեան եւ գրականութեան ուսումնասիրու-
թեան մէջ:

Ա. Ե.

X

ՅԱՌԱՋ. — Լիովին համակարծիք յօդ-
ուածագրին ու իր իրա՛ւ մտահոգութիւն-
ներուն, կ'ընեմ սակայն հետեւեալ ար-
դար հաստատումը:

Կարելի չէ այսպէս, փակագծի մէջ ը-
սելու պէս գրել՝ քէ «Աւելորդ չէ յիշել»,
թէ ԺԹ. դարուն, հիմնականին մէջ գրա-
բար, թարգմանուած են պատկառելի քա-
նակութիւն ներկայացնող աշխատութիւն-
ներ»: Կարելի չէ չընշանել նման մօտե -
ցումի մը քերականութիւնը՝ երբ գասական
հայ քարգմանական գրականութեան հա-
մարձեցի ծանօթներն իսկ պատկառաւոր
(եթէ ոչ հիացումով) միայն կրնան ան-
դրադանալ Բագրատունիի եւ Հիւրմիւսքի
քարգմանութիւններուն:

Աւելի մտահոգիչը սակայն այն է, որ
«աշխարհաբար հայերէնով մեր մշակոյ-
քը» երեսանք կ'ըմբռնէ միայն ա-
րեւելահայերէն լեզուով: Այլապէս մի -
այն տգիտութեան կարելի էր վերագրել,
երբ յօդուածագիրը կը գրէ, քէ «ժամա-
նակակից հայերէնով ընթերցողը կրնայ
կարդալ միայն քանի մը երկեր»։ Հոմե-
րոսի պոէմները, Համագաստ Համբար -
ձուռնակի քարգմանութեամբ, «Ողբա -
կանը» նաեւ Սիմոն Գրգաւարեանի քարգ-
մանութեամբ: Յանկը այսօրեայ վերջ կը
գտնէ:

Ո՛չ, ընկեր յօդուածագիր, ցանկը այս-
օրեայ վերջ գտնեմ եթէ չուզէիք
անգիտանալ (չեմք ըսել չանգիտանալիք)
խնայելով դասական լեզուներու եւ գր-
ականութեան մասին գրելու մեր յաւակ-

Անմիջապէս յետոյ գուռը բացուեցաւ եւ
ձուռնա երեւցաւ:

Գեփ դեղին եղած էր:

— Դո՛ւն ես, թոթովեց ան ցած ձայնով

մը: Է՛հ վերջապէս եկար...:

— Ի՞նչ է ան, դժբախտութիւն մը
պատահեցաւ որ, մուտաց Սքալապրինո
ներս մտնելով:

ձուռնա գլուխովը այդ մ'ըսաւ:

Սքալապրինո վտառ հիւսիս փորձանք
Պիանքան հարուածած էր չհամարձակե -
լով հարցափորձել ձուռնան, նստաւ:

ձուռնա դողդաղով ըսաւ.

— Պիանքան առեւանդուեցաւ:

Սքալապրինո ցնցուեցաւ, հայհոյանք
մարձակել փորձեց, բայց չկարենալով
դետին տապալեցաւ:

ձուռնա անոր քով վաղեց եւ եղածէն
լայն մը չհասկնալով, սկսաւ պաղ ջուրով
ճակատը չփել:

Քանի մը վայրկեանի մէջ հոկան ինք-
զինքը գտաւ:

— Պիանքան առեւանդուած, մուտաց:

— Այո՛, Սքալապրինո, ի՛նչ դժբախ-
տութիւն, կակաղեց ձուռնա նայուածքով
մը հոկան քննելով:

Սքալապրինոյի աչքերը լեցուեցան:

— Այո՛, մեծ փորձանք մըն է, բայց
ինչո՞ւ այս դժբախտութիւնը այդքան
կ'ազդէ քու վրադ... Ինձի անանկ կը

ՅԱՌԱՋ. ԹԵՐԹՈՆԸ (184)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

ՀԱՅՐԸ

— Գիշեր ատեն այսքան վաղելս պարա-
պէ ելաւ, ըսաւ ան իւրովի: Ուրիշ միջոց
չկայ, զինքը տեսնելու համար առտու ըլ-
լալուն պիտի սպասեմ: Ներս մտնենք,
գիշեր իր մասին տեղեկութիւն պիտի կըր-
նամ առնել:

Հեւալով, իր խոշոր դողդոջն ձեռքե-
րով պարտէզին դուռը բացաւ Ռօյանի
ուսած բանակովը, տունին մօտեցաւ եւ
դուռը մասնաւոր նշանով մը գործաւ:

տահեցաւ: Ամէնէն առաջ ըսէ նայիմ, ար-
եւանդողը կը ճանչնա՞ս:

ձուռնա դեփ դեղին կտրեցաւ:

Եթէ Սանտրիկոյի անունը արտասանէր,
էայն Սքալապրինոյի դաշոյնին յանձնած
պիտի ըլլար:

Անձկութեան ակնարկ մը նետեց հակա-
րին վրայ, տեսաւ որ ան տակաւին կը դո-
ղար:

— Մեծ վիշտի մէջ է, մտածեց ձուռն -
նա: Երբ այս վիշտը բարկութեան փոխ-
ւի, սարսափելի լայն պիտի ըլլայ...:

ձուռնա Սքալապրինոն կը ճանչնար եւ
գայն գործի վրայ տեսած ըլլալով դիտէր
թէ ինչ կատարի մարդ էր կռիւի մէջ: Գի-
տէր նաեւ թէ մինչեւ որ Սանտրիկոն
չգտնուէր, շունչ պիտի չառնէր...:

Ըսել է ձուռնա դեռ Սանտրիկոն կը
սիրէր:

— Է՛, ըսէ՛ նայիմ, առեւանդողը կըր-
ցա՞ր ճանչնալ խօսք առաւ Սքալապրինո:

— Այո՛, պատասխանեց ձուռնա:

.. Սնունք ի՞նչ է:

— Սանտրիկո:

Հոկան տեղէն վեր ցատկեց, իր խօշոր
բռնեցքները դոցուեցան եւ դէմքը դա-
բացած մէկու մը արտայայտութիւնը
ստացաւ:

ՄԻՇԷԼ ԶԷՎԱՐՏ

(Շար.)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. խաչի Պոմոնի վարչությունը իր խոր ցանկացումները կը յայտնէ ընկերուհի Աստղիկ Պողոսեանի, նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց հօր, աներհօր, Ղազար Պողոսեանի մահունան տխուր առթիւ: Ինչպէս նաեւ ընկերուհիներ, Ե. Վարժապետեանի եւ Պ. Մամուրեանի իրենց մօր, Ալբի Տիկին եւ Կուլագըզեանի մահունան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Կապոյտ խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արա Պարթեանէ 50 Փրանք Նուպր Պարթեանի մահունան տարելիցին ի յիշատակ:

ՍԷՆՈՒ - ՄԱՐՍԷՍԻ
ՄԱՏԱՂՈՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 26 Սեպտեմբեր, եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնին առթիւ աւանդական մատաղօրհնութիւն: Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, հանդիսաւոր պատարագ 10ին, Մատաղօրհնէք 11.30-ին: Կը պատարագէ եւ քարոզէ ՇԱՀԱՆ ՔՀՆՅ. ՏԵՏԵԱՆ

Ս. ՑԱԿՈՐ - ԼԻՈՆ

Կիրակի, Սեպտ. 26ին, Վարազայ Ս. խաչի Տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագի ընթացքին Հայրապետական մաղթանք կը կատարուի Ամէնայն Հայոց Կաթողիկոս ՎԱԶ - ԳԷՆ Ա.ի դահակալութեան 21րդ տարեդարձին առթիւ:

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԽՈՐԻԶ

Այս Կիրակի Վարազայ խաչի տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի: Յաւարտ պատարագի, մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի հոգեւոյ ՏԵՐ ԵՍԱՅԻ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՅ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ վախճանման 12րդ տարելիցին առթիւ: Համայն հաւատացեալ ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգելու եկեղեցւոյ երկար տարիներ ծառայած հոգեւոր հովիւին յիշատակը:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ
Նախագիտութեամբ
Կապոյտ խաչի Շրջ. Վարչութեան
Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ
Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21:
Պաշտօնի հայերէն լեզուի քննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան:
Արձանագրութեան համար դիմել Ուրբաթ իրիկունները 7-9 Լիսէ Գոնտորսէ:

COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET
Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.
Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռնարկը Նոյեմբեր 13ին:
X
Փարիզահայ Տիկնայն Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ
X
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ Հանդիսաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկտեմբեր 16:

Ի ՆՊԱՍՏ
ՄԱՐՍԷՍԻ
ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

38ԴԻ 8ԱՆԿ

Մանուկեան 50 Փր., Արազիւեան 500, Տ. եւ Տ. Պարսամեան (Էքս) 1000, Ոմն 400, Փիէռ Կարապետեան 250, Ոմն 500, Վիէնի Կապ. խաչ 300, Յարութիւն 500, Կիրակիկեան 300, Պետո խաչատուրեան 200, Ոմն 100, Յարութիւն Միսաքեան 500, Տիկին Վերդին Դոյնեան (Ամերի - կա) 50, Տիկ. Արուսեակ Վարդեհիկեան 50, Տէր եւ Տիկ. Պետրոսեան (Լիոն) 100, Տ. եւ Տ. Մկրտիչ Պողոսեան (Փարիզ) 250, Գումար՝ 5150, նախկին Գումար՝ 173.175, ընդհ. Գումար՝ 178.325 Փր.:

ԳՐՈՐ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆ

Երեւանահայ երկու քոյրեր աշխատանք կը փնտռեն — Մին՝ քար - տուղար, անդերէն — Փրանսերէն (Թե - լեքս, հեռաձայն եւ գրասենեակի ընդհ. աշխատանք), միւսը՝ ճարտարապետու - թեան դժագրիւ:
Դիմել — Օր. Սարգիսեան 387-56-54:

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS
du 11 au 16 novembre
NEW YORK - WASHINGTON
2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions:

mondotours

2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS

Tél.: 073-30-64, 073-32-64

ԿՈՉ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՏԻՐԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ

Աղքատախնամի գրասենեակը բազմա - թիւ դիմումներ ունի զանազան երկիրներէ Ֆրանսա գաղթող հայրենակիցներու կողմէ: Վարչութիւնս կոչ կ'ընէ առեւ - տրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան եւ դիմեն Աղքատախնամի գր - րասենեակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ Փարիզ 9 Հեռ. 878 - 02 - 99
Որեւէ ճիւղի պատկանող գործաւորներ եւ պաշտօնեաներ հայթայթելու համար:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking: 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

SAMEDI 25 SEPTEMBRE
DE 21 H. A L'AUBE

CASINO de CHARBONNIERES
(Salle du Grand-Cercle)

Grande Nuitée Arménienne

organisée par le NOR-SEROUND (section Décines)

animée par les Orchestres

ANDRE AUZIAS (Radio Monte-Carlo) SAYAT-NOVA

Réservation des tables: tél. 72-25-91 ou 54-40-86 (M. Edouard Mardirossian) heures bureau

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՈՒՎԻԼ - ՍՄԱՐՏԷԼ — Հ. Յ. Դ.
Վարդան Էնթակոմիտէի ժողովը, այս Ուրբաթ, Սեպտ. 24, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրճնալի ընդհ. ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3.30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները՝ ներկայ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ

(ՕՏԻՕ - ՎԻԶԻԻԵԼ)

Հայերէնի «Դիտալսողական» դասընթացներ՝ նախապէս Երկրորդ - դասին վարժարաններու, Էքս - Մարսէյ տեղեւորայի ուսանողութեան:
Կը հաղորդուի Մարսիլիոյ եւ շրջակայ ծնողներուն թէ հայերէնի դասընթացներուն արձանագրութիւնները կը սկսին:
Սեպտեմբեր 20էն, ամէն յետ-միջօրէ ժամը 15էն 20:
Secrétariat de M. P. T. Tivoli
1, rue Tivoli
tél. 47 - 91 - 41

Ուսուցիչներ՝ հայերէնի՝ Գեղամ Պա - տասարեան, Փրանսերէնի՝ Հայ քաղա - քակրութեան պատմութեան՝ Արար Արզումանեան:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ. խաչի Պոմոնի միօրեայ դպրոցի վերամուտը կը կատարուի Հոկտ. 6ին:
Արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը կատարուին ամէն կէսօրէ ետք ժամը 16 - 18, Սեպտեմբերի ընթացքին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Ծնողներէն կը խնդրուի անյապաղ արձանագրել իրենց զաւակները:

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն
ՍԵՒՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյէն 100 քիլոմէթր
SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES
(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)
Alt. 700 mètres
Tél.: 13 ou 79
« LE RELAIS DES GOURMETS »
Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն
Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինարի եւն. Հարաւի արեւը, Ալպիներու շուքը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ ՄԱՏԶԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13
ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կեդրոնականի
90ամեակիկ առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —
Լիբանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով
ԵՒ
JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)
ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը՝
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային:
Fonds A.R.A.M

**ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՓԵՐԸ**

**ԻԲԱՆԱՆ
ԵՐԴՄԱՆ
ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ՝
ՇԹՕՐԱ**

Ճակատագրական Հինգշաբթին, Սեպտեմբերի 23, հասաւ։ Ի՞նչ պիտի բերէ լիթւանիայի այս վերջին յոյսը։ Արդարեւ լիթւանիայի յոյսն է խաղաղութիւն բերելու համար այս երկրին, որ 16 ամիս է կը բաժնէ պատերազմներու ամենախելաւորը։ Հինգշաբթի օր, Իլիաս Սարգիս արդարեւ արարողութիւնը պիտի կատարէ եւ զանազան լիթւանիայի Հանրապետութեան խաղաղ, բայց հոս ալ փափուկ կէտ մը կայ։ Արդարեւ, երգման արարողութիւնը պիտի կատարէ Պէյրուէլ, բայց խորհրդարանի նախագահը Քամէլ էլ Առատ լիթւանիայի խորհրդակցութիւններէ ետք, երեսփոխաններու հետ, որոշեց Շթօրա շաբաթը այն 99 երեսփոխանները, (որոնցմէ ոմանք թէեւ աւելի խաղաղ երկրներու տակ օրը իրելու կ'ընեն), որոնց ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Հոս սակայն, կէտ մը կայ։ Շթօրա կը զանազան սուրբական գործին ձեռքը եւ շատեր, մասնաւոր մասնաւոր ձայնը կ'են սուրբական այս ներկայութեան լիթւանիայի մէջ։ Նոյնիսկ Ռեմոն Էտտէ, լիթւանիայի քրիստոնեայ, կը մերժէ Շթօրա երթալ, ինչպէս յայտնած է Իւստինի-թի թղթակցին։ Նոյն Իւրանիթէն արեւելք չլիթւանիայի միջոցաւ կ'որոշուի «Լիթւանիայի Լիթւանիայի Գաբէլ Զոքէլի չընանակը, որ պիտի կատարուի արարողութիւնը։ Ուրեմն, ամէն ինչ լուծուած չէ թէեւ մէկ լիթւանիայի երեսփոխան, բոլոր կողմերը համաձայն են Իլիաս Սարգիսի իշխանութեան գլուխ գալուն, բայց շատ են նաեւ անոնք որոնք կը խորհին, որոշ իրաւաստութեամբ չըսելու համար յոռեպետութեամբ «Ի՞նչ պիտի փոխուի», կամ «Ինչո՞ւ լինի մը պիտի փոխուի»։

Ուրեմն պատմական օր է Սեպտեմբերի 23ը, նաեւ անոր համար որ Լիթւանիայի պատմութեան մէջ առաջին անգամն է որ լիթւանիայի փոխանցումը Պէյրուէլէն դուրս տեղի կ'ունենայ։ Ճոմպալթ նաեւ կ'ընէ Շթօրայի, քանի զէմ էր սուրբա-կան ջորքին ներկայութեան եւ ընտրուած քաղաքն ալ խորհրդարանին իսկ է ներկայութեան ներկայութեան։ Իրաւական գիտելիքը վրայ, արդեւ չկայ եւ այդ պատմութիւնը ունենալու համար խորհրդարանի նախագահը տեսակցած է Քրանացի իրաւագէտի մը հետ՝ Ժորժ Վեյսէլ, քանի լիթւանիայի սահմանա-կան հոգաւարութեան օրով, կ'ընէ թէ Պէյրուէլ ազգային «Կեդրոնն է» կառա-վարութեան եւ խորհրդարանին։ Վեյսէլ հասած է այն եզրակացութեան որ օրի-նաւոր կ'ըլլայ խորհրդարանին համար Պէյրուէլէն դուրս նիստ գումարել, քանի որ կառավարութիւնն ալ շատ յաճախ նիստ գումարած է Պապապոյի պալատը, որ Պէյրուէլի արեւելեան կողմը գտնուող զինքն է։

Կը սպասուի որ Սարգիս իր առաջին ե-

ՕՐՈՒՄԵՐԻ
ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ
Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Փրանսա Տար. 170 ֆ. Վեցամսայ 90 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ. Հասար 1 ֆ. 20
52 ANNÉE — N° 13.689

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻՋ <=> ՀԵՌԱՏԻՊ

Հեռախոյ (Սեպտ. 14-16)

ՊԱՐԳԵՒՆԵՐ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ

Մոնթեալի Ողիմպիական խաղերուն մասնակցած խորհրդային մարզիկները պարզեւատրուած են պետական շքանք - շաններով։ Այդ կարգին՝ նաեւ Հայեր, արժանացած են պարգեւներու։ Այսպէս, ժողովուրդներու բարեկամութեան շքանքով պարգեւատրուած է ազատ ոճի ըմբշամարտի խորհրդ. Միւթեան ազգային հաւաքականի մարզիչը՝ Իւրի Շահմու-րադեան, «պատուոյ նշան» շքանշանով պարգեւատրուած է աստրախանցի 20ամ-եայ մարզիկ՝ դասական ոճի ըմբշամար-տի ողիմպիական արիստեան՝ Սուրէն Նալբանդեան, ըմբշամարտի իր ծան-րութեան արիստեան՝ Կիւնցի Նելսոն Դաւթեան, արժանացած է արծաթէ մե-տալի, քանի որ Մոնթեալի մէջ շատ չէ փայլած աստղը։ Նոյն պարգեւին ար-ժանացած է լենինականցի ծանրաբարձ Վարդան Միլիտոսեան։

Գանի մը տոբոլ

ԹՈՒՐԻԲԻՈՑ քաղաքային օդանավոր - դուրսեան իշխանութիւնները պաշտօնանկ ըրին էնվէր Զանայտին անուն պաշտօն-եայ մը, որ թուրքներու հակակռի պա-տասխանատու էր երբ Պոլսին 1277 ին-կած է Կիրակի դէշեր։ Գննութիւն պիտի կատարուի քանի իր եւ օդաչուին միջեւ արձանագրուած խոսակցութեան կը պարզուի որ օդանավը աւելի ցած էր քան կը կարծէր ինչ որ անհասկնալի է։ Պաշ-տօնեան ձեռքբերուած չէ։

ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԲՈՒԿԻՆՎԱՍԻՐԻ կեանքը փրկելու համար, խորհրդային բանաս-տեղծ Տրուսէ նամակ մը գրած է Տիկին Ժիւզաբ տ'Եսթէնի եւ այդ նամակին կըց-ուած է զիմուժնագիր մը գոր ստորա-գրած են ի մէջ այլոց՝ Եոնեսկո, Կապ - րիէլ Արուի, Էթիամպլը, Ժան - Լուի Պառօ, Վերդըր, Ժան տ'Օրմենոն։ Բու-կովսկի, գրագէտ, երեք տարի է արգելա-փակման կայանի մը մէջ է։

ԱՆՐԻ ՍԱԼՎԱՏՈՐԻ կ'ընէ, ծնեալ Ժաք-լին Կարապետեան, մեծաւ առջի օր, 50 տարեկանին, ուղեղի ուռեցիէ։

ԺԻՄԲԱՐ Լեհաստանի պիտի այցելէ Հոկ-տեմբեր 15էն 17։

ՄԻՍՏԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զեմով - րատ թիւածուժն՝ Գարթըր տեսակցու-թիւն մը տուած է Փլէ - Պոյ պարբերա-կանին եւ խոստովանած թէ ցանկու-թեամբ դիտած է շատ մը կիներ։ «Աստ-ուած գիտէ թէ կ'ընեմ, ըրած եմ եւ թող Աստուած ներէ ինձի» կ'աւելցնէ մկրտ - չական թեկնածուն։ Սրտով կ'ընէ ալ լիա-բած է քանիցս։ Վիճարանական ժողովի բաժնէ քանիցս, բաւական ձախող բա-մը ընթացքին ալ, բաւական ձախող նիւ-նեք ըսած է, միւրճուելով երկրական նիւ-թերու մէջ, որոնց անձանթ է եւ պար - դուած է որ մարդը լուր իսկ չունի ամե - րիկեան եկամուտին ազգային միջինէն։ Բայց կարեւորը այն է հաւանաբար որ Ամերիկեանները Գարթըրը շատ սէքսի կը գտնեն մինչ ֆորտի կ'ընէ կը վստահե-ցնէր Սպիտակ Տուն հաստատուած օրը, որ ամուսինը լաւ աման կը լուայ։ Եւ ըսել թէ նման մարդոց յանձնուած է աշ-խարհի ճակատագիրը։

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՂՔԱՆԱԿՆԵՐ

Խորհրդ. Միութեան Դինամոյական ըմ-բշներու (դասական ոճ) պատանեկան ա-խոյեանութեան մրցումները վերջ գտած են Երեւանի մէջ։ Իրենց ծանրութեան մէջ ախոյեան հանդիսացած են Եւրի Աւագ-եան եւ Բենուր Փաշայեան։ Եւրի Աւագ-եան, 16 տարեկան, առաջին անգամն է, որ կը մասնակցէր Միութեանական մրցում-ներու եւ առաջին իսկ փորձով ախոյեան հանդիսանալը մեծ յոյսեր կը ներշնչէ ա-պագայի նկատմամբ։ Բենուր Փաշայեան, 17 տարեկան, Խորհրդ. Միութեան եւ աշա-կերտական սպարտակիստայի ախոյեան էր արդէն։

ՄԻՍՏԵԱԼ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ ՎԵՐՋ ԴՏԱԾ Է

Երեւանի մէջ վերջ գտած են Սփիւռքի հայ ուսուցիչներու համար կազմակեր-պուած միամսեայ դասընթացները։ Սփիւռքի հայ զանազան դպրութիւններէ Ե-րեւան հրաւիրուած եւ գացած հայ ուսու-ցիչները ընդունուած են Հայաստանի հանրապետութեան փոխ նախագահ Յով-հանէս Բաղդասարեանի կողմէ, որ լայն տեղեկութիւններ տուած է Հայաստանի արձանագրած նուաճումներու մասին։ Ընդունելութեան ընթացքին հիւր ուսու-ցիչներ իրենց տպաւորութիւնները ար-տայայտած են։

Խօսքին տպաւորութեան տակ է միշտ ըն-թերցողը։ Իսկապէս, Մահարի դժուար «պատմութիւն» կը դառնայ, քանի շատ զօրաւոր էր իր կապը գրական աշխարհին հետ։ Ահա թէ ինչու երկուստեք գրա - գէտ Կիմ Աղաբէկեան Մահարիի ստեղ - ծագործական ուղին կը քննէ անոր սե - րնդակիցներու հետ եղած առնչու - թիւներու մէջ։ Կիմ Աղաբէկեան «Գուր - գէն Մահարի» գրքին մէջ ոչ թէ Մահա - րիի արուեստին գաղտնիքները կը բա - ցայայտէ, այլ բազմակողմանի եւ չոր - ջահայեաց մօտեցումով կը ներկայացնէ Մահարիի գէմքը։

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ՅՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՃԱՓՈՆԵՐԻՆ

Մոսկուայի «Փրոկրէ» հրատարակչու-թիւնը ճափոններէն լոյս ընծայած է Մար-տիրոս Սարեանի «Գրառումներ իմ կեան-քից» գիրքը։ Նախ քան ճափոններէն լոյս տեսնելը Մ. Սարեանի այս գիրքը հրա - տարակուծ է հայերէն, ռուսերէն, չե - խերէն։ Շուտով գիրքը լոյս կը տեսնէ նաեւ ֆրանսերէն։

ՀԱՆԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ ՄԸ

Լենինականի բէլ բացուած է արհեստա-գիտական նոր դպրոց մը, ուր կրնան յա-ճախել ծրգ դաստաւան աւարտած աշա - կերտներ, որոնք երեք տարուան ուսում-նական դասընթացքի հետեւելով կը ստա-նան միջնակարգ կրթութիւն եւ ելակտրո-նիկ հաշուիչ մեքենաներու դասաւորման, փականագործ - հաւաքողի, խառատի եւ այլ մասնագիտութիւն։ Նոր դպրոցը 14րդ է Լենինականի մէջ։

ԴԱՍՏԱԿԵՐՏԻ ԱԿՆՈՑՆԵՐԸ

Դաստակերտի բժշկական արուեստի գործատան արտադրած ակնոցները կը ղրկուին 580 հասցէներու։ Ներկայիս մեծ աշխատանքներ կը տարուին ձեռնարկու-թեան ընդլայնման ուղղութեամբ։ Ար - տաղութեան նոր բաժիններ պիտի կա - ուցուին Դաստակերտի, Տորոնի եւ Սի-սիանի մէջ։ Մինչեւ 1980 գործատունը պիտի արտադրէ տասը տեսակ տպարան։

ՂԱՓԱՆԻ ՆՈՐ ԶՐԱՏԱՐԸ

Ղափանի մէջ կը շարունակուի կառու - ցումը նոր ջրատարի մը, որ մէկ վայր - կեանի մէջ 380 լիթր ջուր պիտի տայ։ Կառուցումը կ'իրականացնեն քաջարանի եւ Երեւանի բանուորները։ Դեարդ - Ղա - փան ջրատարը 66 քիլոմէթր երկայնք պիտի ունենայ, որուն 11 քիլոմէթրը արդէն պատրաստ է։ Զրատարը ջուր պի - տի մատակարարէ ոչ միայն Ղափան քա - ղաքին, այլեւ պիտի ոռոգէ տնտեսու - թիւներու հարկւրաւոր հեկտար հողեր։

- ԴԵԳԵՐՈՒՄՆԵՐ -

ՍՓԻՒՌԳԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ (Բ.)

Աշխարհագրային իր պատկերին ու շրջանի շրջան այդ պատկերի փոփոխումը - թիւաներուն հետ, տարատիւ չափով - թեան վերջին յիսունի աւելի տարիներու կեանքը - ենթակայական թէ յարաբերական իր բոլոր մարդկային - առարկայ պէտք է դառնայ « ըստ ամենայնի » քննարկական վերլուծումի, որպէսզի գրական արժեւորումի որեւէ փորձ ինչպէս նաեւ առանձին անուններու եւ գործերու գնահատումները՝ հիմնաւորուի իմացական, հոգեկան եւ ստեղծագործական կենսականութեան ուղի հարթող քաղաքակրթական արժեքներու, ընկերային պայմաններու, ինչպէս նաեւ հաւաքական թէ անհատական կարեւորութիւններու ճանաչման վրայ :

« Ըստ ամենայնի » սահմանաւորումը՝ պատասխանատու յատկանշում մըն է, երբ մասնաւոր « դեգերումներ » ու եւ « ածու » ներու ընդլայնումը կը մասնաւոր - ունի յետագայ մեր ակնարկները : Համապարփակ, լայնասեւեռ, ամբողջական քննարկումներու չեն տուար հայ օրա - թերթներն, ոչ իսկ պարբերականները : Կը կարօտին հատուկներու, որովհետեւ վերլուծական որ եւ է աշխատանք, որ կը միտի կիսադարձան Սփիւռքի եւ անոր դիմաւոր դատիւներուն գրական - ստեղծագործական ենթահողքը քննարկելու, փնտռելու աւելի որ անուշտ տուած հոգե - մտաւոր մեր կեանքի արժանանքները՝ հարկին տակ է գրկելու մէջ մի անջատ ածուի պատմութիւնը, - 1920ական թր - ականներէն մինչեւ 1970ական տարի - ներու հոլովոյթը կենցաղային պայման - ներու, որոնք որքան ընկերային, տըն - տեսական եւ քաղաքական՝ նոյնքան եւ արդարեւ, հոգեկան, հանրային թէ անհատական իրենց անդրադարձումներով տարբեր ըրած են մեզ Արտասահմանեան մեր ընդհանրականութեան մէջ :

Անդրադառնալով հանգեւած այս ստի - պողովեան եւ հարկադրական այն կըծ - կումին՝ որուն ենթակայ պիտի ըլլան այս ու յաջորդական նշմարները, « կուզենք կարգ մը հաստատումներով պարզաբան - նել « սփիւռքեան գրականութիւն » տա - րադի յատկապէս սփիւռքեան վերադարձի իմացումը, ցայտուն դարձնելու համար

նկարագրային եւ որակային այն տարբե - րութիւնները՝ որոնք կան 1920 - 1970 յիսնամեակի քննարկական թէ արժակ ստեղծագործութիւններուն մէջ, անկա - խաբար մէջ մի գործի անհատական տա - դանդի, խառնուածքի ու խորքի թէ ձեւի առանձնաշատութիւններէն :

Ա.՝ Իրեւել լոկ ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՐԱՅԻՆ ԲԵ - նորոշում, Սփիւռք (արժատախիլ Հա - յութեան յետ Նեոնեան վաթսուամեակի ցրտածութեան պատկերը) ենթակայ մը - նաց ընկերային, տնտեսական եւ քաղա - քական յաջորդական վերափոխումներու անդրադարձումին : Կուզենք ըսել թէ աշխարհագրականորէն անփոփոխ միտ - թիւն մը չկազմեց հայրենի հոգին դուրս : Անշուշտ, ո՛ւր որ ալ տարին մեզ մեր կամքէն անկախ արտաքին եւ յարաբերա - կան ազդակներ (հիւրընկալ երկրներու մէջ յատկապէս Երկրորդ Աշխարհամար - տէն ետք ստեղծուած վարչակարգային, քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական նոր գրութիւններ) « Հայկական Արտա - սահման » բացատրութիւնը պահեց հայ - րենիքի սահմաններէն դուրս դարձաւորին եւ առարկայական իրողութեան իմաստը - սակայն տեղափոխութիւնները, արտա - դաղթները եւ դէպի մօտաւոր ու հեռավոր նոր կայքեր դաղթանական զանգուածնե - րու հոսումը՝ աշխարհագրականորէն մեզ տարբեր ըրին քան այն՝ ինչ որ էինք 1920 - 1940ական տարիներուն :

1940ի Սփիւռքը 1970ի Սփիւռքը չէ, ըլ - լալով ու մնալով հանդերձ Սփիւռք : Գարտեղի նկատելի փոփոխութիւն մը կը պարզէ ան այսօր, բաղդատաբար առա - ջին քանամեակի պատկերին :

Բ.՝ Իրեւել ԸՆԿԵՐՈՒՄԻՆ իրավիճակի եւ մակարդակի արտայայտութիւն, Սփիւռ - քը շատ աւելի ակնբախ (պիտի ուզենք ըսել՝ շատ աւելի մտահոգելի), տարբե - րութիւններով կը յատկանշուի այսօր, տարատիւ կեանքի վերջին քանամեա - կին մէջ : Եւ ոչ միայն գրականութեան ու առհասարակ մտքի եւ մշակոյթի մար - դերուն մէջ, այլեւ առարկայ եւ ընթա - ցիկ կեանքի բոլոր ճակատներուն վրայ՝ այդ մտահոգիչ տարբերութիւնները մեզ ներքնապէս տարանջատող դասերու,

խմբաւորումներու եւ հատուածներու վե - րածուելու ընթացքի մը մէջ են դրած :

1920 - 1940ական տասնամեակներու Հայկական Արտասահմանը, - ան որ 1915ի եղեռնէն եւ 1920ի հայրենական ի - թեանէն ետք իր կուսանները հաստատեց Միջ. Արեւելեան գոտիներու եւ Եւրոպայի մէջ - առիտը, առիտը, կառուած էր մօթիկներու, որոնք զիրար կրկնելու գնով իսկ մեզ մօ - տիկ կը պահէին ազգային մեր կլիմային, հայկական հոգեխառնութեան, հայրենի - քէն ու Հայութեան թեւադրուող տրա - մադրութիւններու : Այս իրողութիւնը՝ անտաղանդ, միջակ ու կղզիացած աշ - խարհով մը ապրելու սահմանուած մեր գործընդուն համար աննպաստ ազդակ մըն էր. սակայն իրենց նոր միջավայրին եւ մտաշխարհին պատշաճելու ընդունակ, լայն հորիզոններու սեւեռելու ատակ, տաղանդ ու թոփոք ունեցող ստեղծագործ - միտներու համար՝ գրական հետեւու - թիւններով հարուստ : Անոնք չենք տար առայժմ, գործեր չենք յիշատակեր, սա - կայն կ'արձանագրենք այն փաստը՝ որ նիհար, տխուր, երբեմն նոյնիսկ անար - իւն քննարկներու եւ արձակագիրներու կողմէն՝ մինչեւ 1940ական թեւականե - լու մեր սերունդը կը հաշուէ տոկոս արժէքներ, Հայուն հոգեխառնութիւնը Արեւմուտի իմացական աուգումներուն եւ արեւմտի ըմբռնումներուն հետ մեր - դաշնակալ գրագէտներ :

Տարբեր է պատկերը 1940 - 1970 երես - նամեակի Հայկ. Արտասահմանին, - այն նոր սփիւռքին, որ դիմադրի առաւ Երկ - րորդ Աշխարհամարտէն ետք, հիմնովին տարբեր պայմաններու մէջ եւ ենթակա - յական (ներքին) նոր հակամիտութիւն - ներով :

Նախ՝ նոր ցրտումներով, տուեց մինչ այդ ընկերային եւ հանրային որոշ կազ - մակերպում ստացած մեր հաւաքական կեանքը : - Մենք տակաւին չենք կրցած ըմբռնել թէ մեզի նման տարաբնու թաղ - մութիւններ կը դատապարտուին կորսու - լելու եւ ցամքելու՝ եթէ հաւաքական ուժ չդառնան, օրէնքի, կարգապահութեան, ժողովրդագրական սկզբունքներու եւ հանրային ժողովականութեան սահմա - նադրական ըմբռնումներու հիման վրայ : Ծառ հեռու չենք արդէն « խաշակեցող » - ներու համարեք դառնալու վտանգէն, վերջին հարկերէ աւելի տարիներու ազ - դային - համայնական մեր կեցութեան աշխարհավար (լայիք) նկարագրը զիջե - լով կղերականական երբեմնի կարգե - րուն, այսինքն « միլլէթ » սկանութեան նախասահմանադրական անտիրութիւնը նուիրագործելու արժամարկութեան :

Կ'ընդգծենք այս կէտը այստեղ, որով - հետեւ սփիւռքեան հայ կեանքի անխտր - բոլոր մարդկերուն, այս պարագային նաեւ գրական - իմացական ճակատներուն վրայ իր անուշտակի այլ բացորոշ անդրադար - ձումը կ'ունենայ Հայկական Սփիւռքի ըն -

կերային ամլացումը, մտաւոր աշխա - տանքի ընդունակ եւ հակամէտ տարբեր մասնակցով առանձնութեան մը՝ որ սպա - նիչ է : Կ'ընդգծենք բառը, - Սպանիլ, որովհետեւ համաձայն չենք լայն ա - նոնց՝ որոնք կը պատգամեն թէ հայ մը - տաւորականին, գրագէտին ու մտքի մար - դոց առաքելութիւնը որեւէ ձեւով կամ չափով չի կրնար ազդուիլ իր ներազդա - յին կեանքի ընկերային անդամաւորու - թեանէն :

Եթէ մտաւորականութիւնը առաջնոր - դելու, յեղափոխելու, պայքարելու պար - տաւորութիւն մը ունի, հայ մտաւորա - կանութիւնը այս առումով յաւելալ յան - նառութիւններու տրամադրի պէտք է դառնայ : Սակայն իր այս դերակատա - րութեան համար անհրաժեշտ ենթահողք միշտ պիտի պակսի, երբ անհատը կը հը - րաժարի Հայութենէ՝ քայքայուն, կազ - մալոյծ, ինքնագոհ եւ անկարգ հաւաքա - կանութեան մը ի տես : Ամէնէն ամբող - ջական ընծայումն ու ամէնէն պանծալի նահատականութիւնն իսկ բաւական չէ, որպէսզի ղեկավար մը, գործիչ մը, մը - տաւորական մը կարենան յաղթանակ, նուաճում կամ իրագործում ձեռք բերել՝ առանց « վիճուող » ներու, առանց ընկե - րային դաստիարակութիւն ու կառոյց ու - նեցող հաւաքականութեան :

Չենք բանար տարբեր ծաղկերը ընկերային ընկրկումներու եւ ան - տարբերութեան հետեւանք այլ շա - րիքներու, սակայն չենք կը դենք մասնաւորաբար հայ մտքի մար - դուն ու հայ ժողովրդային խառնու - ջեւ գայնութիւն ունեցող անըպէտային հետաւորութեան վրայ : Դրապէս, քեր - թող, ուսուցիչ, մշակութային աշխատա - ւոր, Մամուլ, հրապարակագիր ... տար - ուէ տարի աւելի եղերականօրէն կը դնեն անդրութիւնը իրենց խօսքին, անարձա - դանք վատնումը ապրումէ, պրկումէ եւ ծառայութեան տենդէ մտրակուած իրենց գործերուն : Մենք իմենալիստական - անքով խեղդուած ըլլալու անըրգաճու - մով կ'ապրենք յաճախ՝ երբ կը տեսնենք ընկերային, հանրային եւ ազգային ճա - ցումի վտանգէն հանդէպ բացարձակ մե - ծամասնութեան երջանիկ անտարբերու - թիւնը :

Ինչպէ՞ս պիտի անկախէնք որ Սփիւռ - քի ընկերային այս անկարողութեան չազդուէր տարատիւ մեր ամբողջակա - նութեան տրոփով ու զարկով վերանո - րոգուելու կոչուած հայ գրագէտը ու չդառնար նոր արեւներու, անոնցմէ՝ ծծե - րու համար իր լոյսն ու ջերմութիւնը, իր աւելին ու կեանքը :

ՄԻՆԱՍ ԹԵՕԼԵՕԼԵԱՆ

ՉԶՐԱՏԱՐԱՅԻՆՈՒՄ ՁԵՆԱԳԻՐՆԵՐԸ
ՉԵՆ ՎԵՐԱԴՆԱԶՈՒՄ

ՀԻՒՍԻՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կ'ուզէմ ընել Հայկական կազմակեր - պութիւններու դժուարութիւնները եւ տը - կարութիւնները՝ այլ կազմակերպութիւն - ներու լուսարձակին տակ : Եթէ ընենք անցեալ դարը, ճշդելու համար թէ ո - րոնք եղան այն կազմակերպութիւնները, որոնք փոքր ազդեցութիւնով գործի սկսան եւ հսկայ յաջողութիւններ արձանագրե - ցին, կը հաստատենք որ ուշագրաւ են հետեւեալները. - Համայնավար կուսակ - ցութիւնները. գերման Նացի կուսակցու - թիւնը. հրէական Սիոնիսթ կազմակեր - պութիւնը եւ իր անհամար մասնաճիւղե - րը՝ որոնք Խորաշէր անկախութիւնը ա - պահովեցին (անշուշտ մեծ պետութիւն - ներու օգնութեամբ) եւ Ամերիկայի Հրեայ փոքրամասնութիւնը վերածեցին ամէնէն ազդու միաւորին. Հայերուն բաւական անձանօթ « Մ'որմըն » կրօնը՝ որ բոլոր - վին կը տիրապետէ Եւրոպայի նահանգին եւ ընդհանրապէս Ամերիկայի մէջ, ամէն

կողմ, « պետութեան-մէջ-պետութիւն » մըն է. վերջապէս՝ ամերիկեան « Մայքայ - նէշնըլ Պրիմէս Բորդերս » (Առեւտ - րական Բազմազգեան Հաստատութիւն - ներ), որոնցմէ առաջինը Ռաքէլ Էլլերի հան - ճարեղ ու խարդախ ուղեղէն ծնաւ անցե - ալ դարու կէսին, եւ որոնցմէ շատեր այ - օր աւելի մեծ ուժ ու եկամուտ կը ներ - կայացնեն՝ քան Միլանդի Ազգերու ան - դամ պետութիւններէն շատեր... :

Ծեշտեմ որ այս կազմակերպութիւն - ներէն ո՛չ իսկ մէկը կրնայ տիպար մը ըլլալ մեզի համար, իսկ Նացի կուսակ - ցութիւնը բոլորովին ժխտելի օրինակ մըն է՝ ո՛չ միայն անոր համար որ ձախողե - ցաւ իր ստուպային յաջողութեանէն ետք, այլ նաեւ անոր համար որ մարդկային բոլոր սկզբունքները ոտնակոխեց՝ իր կարճատեւ կեանքին ընթացքին :

Կան նաեւ աւելի հեռավոր անցեալի մը մեծ յաջողութիւն արձանագրող կազ -

բակերպութիւններ, - Քրիստոնեայ Ե - կեղեցին՝ իր դրուութեան առաջին չորս դարերուն, եւ Օսմանեան պետութիւնը՝ 1250էն մինչեւ 1550 - ն, որոնց կրնանք զիմեկ պարբերաբար, օրինակներու հա - մար, եւ որոնք կազմուեցան սակայն հիմ - նովին տարբեր պայմաններու տակ :

Յաջող կազմակերպութիւնները, մանա - ւանդ անոնք՝ որոնք կրօնական ընդլ - լունին, մեր ուշագրութիւնը կը կեդրո - նացնեն այն սկզբունքներ վրայ որ կը չե - տէ որակի եւ քանակի տարբերութիւնը՝ անդամներու եւ հետեւորդներու միջեւ : Ըսել կ'ուզեմ, վճռաբար կը զատորոշեն երեք « դասակարգեր », որոնցմէ իւրաքան - չիւրէն տարբեր առաջնութիւններ կ'արո - ղութիւններ եւ նպատակներ կ'անկախու - լան : Առաջին է ղեկավար անդամներու դասա - կարգը, երկրորդ՝ պարզ անդամներու տնտեսող անդամներու դասակարգը, եւ երրորդ՝ « դուրսի » զանգուածները, զորս կարելի է բաժնել, իրենց կարգին, երեք մասի. համակիր-զանգուածներ, անտար - բեր բաց արդէն ՀՀԱՆԽԱՅՈՂ զանգ - ւածներ, հակառակորդ զանգուածներ :

Նշենք այնքան մարդ խեղ մեղմէ, եւ բաղադարաբար այնքա՛ն տկար է կազմա - կերպական ոգին մեր մէջ այսօր, որ ան - դամներու քանակը, պարզ թիւը, վտանգ - աւոր մտասեւեռում է մեր առաջնորդնե -

րուն համար՝ զրեթէ ամէն տեղ : Միաժա - մանակ, այդ անդամներուն հանդէպ պէտք եղած պահանջկոտութիւնը չկայ : Սիրտ չկոտրել, գործօն անդամը չվճարե - նել, պարզ ճիւղ մը ընողը չզոգորթիլ - առնա՛նք են որ կը զբաղեցնեն մեր կազմա - կերպութիւններէն շատերը :

Փորձենք զանազանել կարեւոր կէտեր : Իրաւունք եւ պարտականութիւն հաւա - սարպէս կարելի չէ տալ կամ պահանջել ամէն մարդէ՝ եւ կնոյմէ : Երբ նկատի կ'ունենանք համակիրները, որոնք կ'օժան - դակեն կազմակերպութեան մը՝ զբաղով, երբեմն տարբեր տեսակի գործնական ա - ջակցութեամբ (հանգէսներու մէջ իրենց ներկայութեամբ, եւայլն), խնդրել պարզ է : Պէտք է զուարճացնել, շոյել, շողորմ - թել, զոյել, համոզել, եւ շարադար չա - հազդուել անոնց ամուսնի զենիւ պատ - րաստակամութիւնը : Երբեմն կարելի է թեթեւօրէն յանդիմանել զանոնք, սակա - յըն պէտք է դադրել « պարտականու - թիւն » ներքէ ճառել : Զարմանալի երեւոյթ է ինձի համար, որ տակաւին « ամէն Հայ - ու պարտականութիւնն է » ու՛ր սկսող այն - չա՛փ նախադասութիւններ կը գրուին եւ կը խօսուին մեր կեանքին մէջ :

ԽԱՉԻԿ ԹԵՕԼԵՕԼԵԱՆ

(Շար. - 4)

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԱԿԻ

Հրանտ Սամուելյան ընտանիքը եինգ հարիւր ֆրանք կը նուիրէ Ալֆրէդիկ Հայ Մշակոյթի Տան՝ Ալրի Տիկին Մաննիկ Շահինեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Մարիամ Օհանեան իւր քրոջ Տիկին Սիրարիի 25-ամեակի մահուան տարելիցին առթիւ 200 ֆրանք կը նուիրէ Լիբանան - Հայութեան (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆրանք «Յառաջ»ին :

ՏՕՆԱԽՄԵՐՈՒԹԻՒՆ

Առնուկի վարադայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մատաղօրհնութիւնը, այս տարի բացառաբար 10 Հոկտ. Կիրակի օր, մանրամասնութիւն յետագային :

Կ՝ՈՒԶՈՒԻ

Նճամեանայի մէջ (Չատ, Ափրիկէ) աւելիւնումի կաթնասնէր եւ կերակուրի աւելիւն արտադրող հայկ. գործատան մը համար, մասնագէտ մը կ'ուզուի : Ամուրի ըլլալը պարտաւ է : Դիմել՝

Armenak SALERIAN

B. P. 851

N'DJAMENA République du Tchad

ՍԵՆՆՈՒ - ՄԱՐՍԵՅԼ

ՄԱՏԱՂՈՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 26 Սեպտեմբեր, եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնին առթիւ աւելիւն մատաղօրհնութիւն : Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, հանդիսաւոր պատարագ 10ին, Մատաղօրհնէք 11-30ին : Կը պատարագէ եւ քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ ՔՀՆԵ. ՏԵՏԵՆԱՆ

Ս. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

Կիրակի, Սեպտ. 26ին, վարադայ Ս. Խաչ Տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագի ընթացքին Հայրապետական մողթանք կը կատարուի Սմէնայի Հայոց Կաթողիկոս ՎԱԶ - ԳԷՆ Ա.Ի դահակաւութեան 21րդ տարեկարծին առթիւ :

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԿՈՐԻԶ

Այս Կիրակի վարադայ Խաչ տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի :

Յաւարտ պատարագի, մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի հոգեւոր ՏԵՐ ԵՍԱՅԻ ԵՍԱԿԻՐ ՔՀՆԵ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ վախճանման 12րդ տարեկիցին առթիւ :

Համայն հաւատացեալ ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգելու եկեղեցւոյ երկար տարիներ ծառայած հոգեւոր հովիւին յիշատակը :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆ

Երիտասարդ Լիբանանայ երկու քոյրեր աշխատանք կը փնտռեն.— Մին՝ քար - տուղար, անգլերէն - ֆրանսերէն (թիւ - լեքս, հեռաձայն եւ գրասենեակի ընդհ. աշխատանք), միւսը ճարտարապետութեան գծագրիչ :

Դիմել.— Օր. Սարգիսեան 387-56-54 :

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Յ. Դ.

ԱՐՆՈՒՎԻԼ - ՍԱՐՍԵԼ.— Հ. Յ. Դ. վարդան ենթակոմիտէի ժողովը, այս ուրբաթ, Սեպտ. 24, ժամը 20-30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ. Խաչի Պօմոնի միօրեայ դպրոցի վերամուտը կը կատարուի Հոկտ. 6ին : Արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը կատարուին ամէն կէսօրէ կտր ժամը 16-էն 18, Սեպտեմբերի ընթացքին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Մոտոցներէն կը խնդրուի անյապաղ արձանագրել իրենց զաւակները :

×

Տէսինի Կապ. Խաչի դպրոցը կը բացուի 2 Հոկտեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան ներքեւ - յարկը : Կը խնդրուի ծնողներէն որ անմիջապէս արձանագրեն իրենց զաւակները, վեց տարեկանէն վեր :

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES en ARMENIE

OCTOBRE — NOVEMBRE

Au départ de Marseille 14 jours
2500 F.

NOEL EN ARMENIE

DU 24 DECEMBRE AU 6 JANVIER

2750 F.

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1re classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87, La Canebière

13001 - MARSEILLE

tél. (91) 50.89.12

Madeleine BENNEYAN

HAVAS - VOYAGES

12, bd. Général De-Gaulle

26000 - VALENCE

tél. (75) 43.06.06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

(ՕՏԻՕ - ՎԻՋԻԻԵԼ)

Հայերէնի « Դիտաւորական » դասընթացներ՝ նախալրթարան եւ երկրորդական վարժարաններու, էքս - Մարսէյ ալալեմիայի ուսանողութեան :

Կը հաղորդուի Մարսիլիոյ եւ չըջակայի ծնողներուն թէ Հայերէնի դասընթացներուն արձանագրութիւնները կը սկսին .

Սեպտեմբեր 20ին, ամէն յետ-միջօրէ ժամը 15էն 20 :

Secrétariat de M. P. T. Tivoli

1, rue Tivoli

tél. 47-91-41

Ուսուցիչներ՝ Հայերէնի Գեղամ Պաղտասարեան, Փրանսերէնով՝ Հայ քաղաք - քաղթութեան պատմութեան՝ Արզար Արզումանեան :

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի

ԱԼԵԲ-ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿ. ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118 ԳՈՒՐՍԵԼ ՓՈՂՈՑ, 17ԴԻ ԹԱՂ

Հայերէն լեզուի, գծագրութեան, Պարի, երաժշտութեան եւ լուսանկարչութեան Հնտեղացման ժամեր՝ 6էն 10ը եւ 11էն 14 տարեկան մանուկներու եւ պատանիներու համար :

Ամէն Զորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 19ը Հոկտեմբեր 6էն սկսեալ

MERCREDIS EDUCATIFS ET RECREATIFS

organisés par

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

de 14 h. à 19 h., à partir du 6 Octobre 1976

pour les enfants de 6 à 10 et 11 à 14 ans

Arménien, dessin, danse, musique, photo...

Inscription : 118, rue de Courcelles Paris 17^e

tél. 924 86 71 et 227 12 26

Le Comité des Dames

Ի ՆՊԱՍ

ՄԱՐՍԵՅԼԻ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

39ԴԻ ՑԱՆԿ

Ոմն (վալանս) 100 ֆրանք, Տ. Տ. Արդիկ Աշահան 50, Պ. Գառնիկ Ճառայան 40, : Գեորգ Յովսէփեանի ապաքինման առթիւ՝ Տ. Տ. Միհրան Նազարեան 100, ձիննեանի հոգ. առթիւ՝ Ղազար Տէրտէրեան 20, Պետրոս Մարգարեան 40, Մաքսիմի հոգ. առթիւ՝ Ալրի Տիկ. Մաքսեան 100, ի յիշատակ Սօֆիանի՝ Ղազար Տէրտէրեան 50, ի յիշատակ Հայկ Պալքայեանի՝ Բ. Տէմիրեան 30, Մալոյքի Տան բացման առթիւ՝ Գ. Գուրգեան 10, Քլիկ Հայր. Միլոթիւն 200, Տ. Դաեան, Ժ. Թորոսեան, Թորոսեան (հայր), Օր. Հերմինէ Միքեան (նիս) 100ական ֆրանք : Գումար՝ 1140, նախկին գումար՝ 178325, ընդի. գումար՝ 179465 ֆրանք :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ ԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵԱԼ

Շաբաթ, Դիկտեմբեր 18

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրկնուրի ընդհ. ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 3-30ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները՝ ներկայ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին :

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris

tél. 261 77 79

métro Louvre

fermé le dimanche

SAMEDI 25 SEPTEMBRE

DE 21 H. A L'AUBE

CASINO de CHARBONNIERES

(Salle du Grand-Cercle)

Grande Nuitée Arménienne

organisée par le NOR-SEROUND (section Décines)

animée par les Orchestres

ANDRE AUZIAS (Radio Monte-Carlo) SAYAT-NOVA

Réservation des tables : tél. 72-25-91 ou 54-40-86 (M. Edouard Mardirossian) heures bureau

Գեղարուեստական

փառասօլի

Կազմակերպութեամբ

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԿՈՂՄԵ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20ԻՆ

THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES

PARIS

ԿՈՉ ԱԶԳԱՑԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՏԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ

Աղքատախնամի գրասենեակը բաղման թիւ դիմումներ ունի զանազան երկրներէ Ֆրանսա գաղթող Հայրենակիցներու կողմէ : Վարչութիւնս կ'ընէ առեւ-տրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան եւ դիմեն Աղքատախնամի գրասենեակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ փաթիկ 9 Հեռ. 878 - 02 - 99 Որեւէ ճիշդի պատկանող գործաւորներ եւ պաշտօնեաներ Հայրենակիցութեան համար :

Fonds A.R.A.M

ՄԱՐԿԻՆԻ ՄԱՆԱԶԻԿԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԴԱՂՈՒԹԻ
ԴԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿԵԱՆԻ ՄԱՆԱԶԻԿԵ

10ԱՄԵԱԿԸ

Հետևյալ փոփոխությունները կը գրեն թէ՛ Մը-
թիւնը մեծաւ :

Դառնութեան բաժանը չըթնարու, եւ
ինչպէս լոյս մահուանը առթիւ, երբ
արտի, հոգիի ու գաղափարի քանի մը
տարբերութեամբ մտերմութիւնը
ազդեցանք, դուն բարի, սիրելի տղայ :

Ազդեցական ու հպարտ Մկրտիչը լը-
նայ : Ան՝ որ մահուան չէր հաւատար ,
որ յամալ կը կրկնէր. — գեղեցիկ է
այս, կարծէ՛ք, կարծէ՛ք ապրիլ կեանքը :

Վերջին փափաքը էր վերադառնալ Գը-
րաթի, ու հոս մնալ վերջնական. Ինչո՞ւ
չարեւելի խոստումը դուն՝ անոյ՜ տը-
րայ, իրաւ հայ, դաշնակցական անսա-
լարի ընկեր : Դուն՝ գիրի, մշակոյթի ու
գաղափարի խնայ տղայ, այս ինչ պաշ-
տամունք էր քու կրկնը՝ Ս. Վրացեանին,
Ն. Միսաքեանին, Դրոյին, Սողոմոնին եւ
անոնց ընդմէջ մեծերու հանդէպ :

Դառնութեան բաժանը չըթնարու, եւ
ինչպէս լոյս, սիրելի Մկրտիչ : Դուն
խոստացար վերադառնալ եւ ես քեզի
խօսք տուի այս անգամ երթալ տեսնել
« վերածնունդ » Հայաստանը :

Դուն տոկուն էիր՝ ինչպէս Մեկրտիչի
նա ու պատմական լեռները հայրենի :

Դուն մաքուր ու ջինջ հոգի մը ունէիր՝
ինչպէս ծննդավայրիդ վերի ու վարի
« Պապ — Ուխտի » լեռներէն հոսող զու-
լը ջուրը :

Դուն անոյ՜ էիր՝ ինչպէս հասուն մեր-
կերը հայրենի մեր ոսկեգոծ դաշտերուն :
Ո՛վ, ո՛վ հարուածեց քեզ այդքան
զիւստ ու արագ : Ես ի՞նչպէս մոռնամ մեր
վերջին զրոյցը. մեզի պէսներուն խօ-
սակցութեան հանապազօրեայ հայ մեր
հաւատամբը... դուն կը լսէիր՝ ինչ որ
վարկէիր. — Որ Հայաստանը ըլլայ ան-
պաշտ, որ պէտք չունինք օտարներու խնա-
նակութեան, որ Հայաստանը ըլլայ
ինքնավար՝ մենք մեր ճակատագրին տէր
ու տնօրէնը, որ Հայաստանը ըլլայ մի-
ապառն եւ ամբողջական՝ իր վերջերս ու
կրկնումը :

Ես ի՞նչպէս չտխրիմ այսօր, երբդ —

տար լեզուով ձերբութարաններու հետ :
« Բժշկարան » յայտարարութեամբ է
իրեն մշակութային երեւոյթ եւ, ինչ
որ ամէնէն կարեւորն է, իրեն հայերէնի
կրկնի յաշարման՝ թէ՛ անասնաբուժա-
նան իր տերմիններով, թէ՛ բառարանն -
բան անծանօթ հայերէն նոր բարբո-
թներով եւ թէ՛ օտար, հիմնականին
էջ արարեցին եւ պարսկերէն, բառերու
փոխառութիւններով :

ՏԻԹՐՈՅԹԻ մէջ, Սեպտեմբեր 12ին,
տեղի ունեցած է ՀՕՄԻ ամէնօրեայ վար-
ժարանին ու նորակառոյց Հայ Կեդրոնին
բացումը, ժողովրդային ընդհանուր ու
գեւորութեան մէջ : Ժամը 13ին, յանուն
ազգային իշխանութեան, ՀՕՄԻ եւ Հ. Յ.
Դ. Կեդր. Կոմիտէին՝ Գարեգին Արք.
Սարգիսեան, Անտէլ Մանուկեան եւ ընկ.
Հերիկ Տէրաթեան կարած են Եւագոյն
ժառանգել նորակառոյց Հայ Կեդրոնի
մուտքին, ապա Գարեգին Միսնիսի արա-
հին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսութիւ-
նը : Բանախօսած են Վերջին Պապայեան,
Հերիկ Տէրաթեան եւ Գարեգին Արք. :
Հայ Օգնութեան Միութեան անունով
խօսք առած է Անտէլ Մանուկեան, Հե՛րիկ,
Մշակութային Միութեան եւ Եկեղեցւոյ
հոգաբարձութեան կողմէ ուղերձներ ար-
տասանուած են : Հանդէսին ներկայ եղած
է նաեւ ՀՕՄԻ պատուոյ նախագահուհի
Սիրանոյշ Միսնիսեան, որուն վաստա-
կին հանդէպ իրեն յարգանքի արտա-
յայտութիւն՝ ՀՕՄԻ մասնաճիւղերուն
կողմէ յուշատարտակ մը յանձնուած է :
Սրան խանդավառ մթնոլորտին մէջ կա-
տարուած հանգանակութեանէն դուրս
աւելի քան 150 հազար տղար :

ԹԱՔՍԻՄԻ Մշակոյթի Պալատին մէջ,
Սեպտեմբեր 13ին, վարչապետ Սիւլէյ-
ման Տէմիրելի եւ Փրօֆ. Հիւրմէի Սիւլե-
յի ուղերձներով, բացումը կատարուած
է Պալատեան Միջազգային բժշկական
13րդ համագումարին, որուն իրենց մաս-
նակցութիւնը բերած են մօտ ութ հա-
ւար թուրք եւ օտար բժիշկներ : Գիտա-
կան այս համագումարին թուրքոյ կողմէ
երկու գեղեցումներ ըրած է ատմա-
բան Տոքթ. Զարեհ Մակար, իրեն ներթ
ունենալով՝ « Վերամշակուած եւ վերա-
տնկուած ատմաներու մասին դիտողու-
թիւններ եւ առաջարկներ » եւ երկրորդը՝

դափարական երազներու գեղեցիկ ճամ-
բուն վրայ, դեռ պատմէի վրայ՝ յաւի-
տենապէս կը փակեա աշքերդ՝ օտարն -
բու երկրին մէջ, դուն՝ որ սիրելի Ծ.
Նարդուհի մահուան օրը, « Գարիպու-
թեան » սենեակիդ մէջ փակուած՝ հօն-
քուր — հօրնքուր լացած էիր ժամերով :

Խաղողօրհնէքի օր մը, Աստուածամօր
արցունքին հետ, ցաղալոյսէն քիչ առաջ,
մահը եկած ու փակած էր աշքերդ :

Յիշատակիդ՝ բաժակ չի կրնար դա-
ռն չըլլալ, անոյ՜ տղայ :

Դուն սքանչելի հայ, ընկեր Մկրտիչ :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

« Մթնոլորտային բարձր կամ ցած ճըն-
շումներու դիմաց ատմանային հիւս-
նածքներու փոփոխութիւն » : Սեպտ.
15ի նիստին, ձերահափառ բժշկական
հիմնարկութեան Մանկանց հիւանդու-
թիւններու մասնագիտուհի Տոքթ. Մառի
Շեխիկեան — Սարգսյան ներկայացու-
ցած է ինքնատիպ դիտական աշխատու-
թիւն մը՝ « Նորածններու մօտ լեօֆո-
սիքներու ուսումնասիրութիւնը » ՆՊԹ
Բէսքի միջոցաւ՝ նիւթին չուրջ : Համա-
գումարը տեւած է հինգ օր :

×

ՊՈԼՍՈՅ մէջ մեծած է Կարապետ Գա-
լաթեան : Ողբացեալ տարիներով վա-
րած է ուսուցչի եւ տնօրէնի պաշտօններ
Պոլսոյ հայկական վարժարաններու մէջ :
Շրջանաւարտ էր Սորապի համալսարան-
նի հայագիտական բաժնէն եւ հմուտ
Համալսարանային Մշակոյթի եւ արուեստ-
ներու պատմութեան :

×

ՈՒԱԹՐԹԱՌԻՆԻ Ս. Ստեփանոս եկե-
ղեցւոյ սրահին մէջ, Սեպտեմբեր 12ին
տեղի ունեցած է յորեկեան հանդի-
սութիւն մը, նուիրուած՝ հրապարակա-
պէս եւ ազգային գործիչ Անտէլ Սիւլե-
յի 55ամեայ ծառայութեան : Յորեկ-
եանը կազմակերպած է Պոսթիկ Համագ-
ոյցին Հայ Մշակութային Միութիւնը :
Օրուան առթիւ բանախօսած է Միսա-
թէօլօլեան, որ վերմանելով հայ մտա-
ւորականութեան վերապահուած « պա-
նի » նահատակութեան՝ իմաստը, ներ-
կայացուցած է յորեկեանի մասնաւորական
արժանիքները : Ապա թուրքոմ Գեօյ. Յա-
կոբեան իր խօսքին մէջ շեշտած է հայ
լեզուի պահպանման կարեւորութիւնը :
Խօսք առած է նաեւ Հրանդ Արք. Պաշա-
տուրեան, « Մշակոյթին աշակերտելու »
մասին եւ թերադրած՝ իրաւ մասնաւորա-
կաններու ճամբուն հետեւիլ : Այնուհե-
տեւ, Հրանդ Արք. ձեռնամբ յուշատա-
րակ մը նուիրուած է յորեկեանին, որ իր
կարգին խօսած է՝ շեշտելով որ իր վաս-
տակին հանդէպ եղած գնահատանքը կը
փոխանցէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, ու
լուրհեմեա « ինչ որ ըրած եմ, եղած է չը-
նորհիւ իմ կուսակցութեան » ըսած է ան :
Օրուան առթիւ կարգացուած են ուղերձ-
ներ եւ գործադրուած է գեղարուեստա-
կան յայտագիր մը :

Կարդացե՛ք
« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը
Տարածեցե՛ք

ՆԱՐԻՆԵ ԱՆՏՈՆԵԱՆ՝ Բ. ՀԱՆԻՍԱՑԱՍ

Խորհ. Միութեան փոխ- փոխի մանկա-
պատանեկան մրցումներուն՝ երեւանէն
Նարինէ Անտոնեան գրաւած է երկրորդ
տեղը : 14ամեայ Նարինէ Անտոնեան, որ
Եւրոպայի ախոյեանն է (աղջիկներու),
քոյրն է Խորհ. Միութեան եւ Եւրոպայի
ախոյեան էլ՝ իրա Անտոնեանի :

ՆԿԱՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

ՅՈՒՑԱՀԱՆԻՅԱԸ

Երեւանի նկարչներու տան մէջ բացուած
է՝ Հայաստանի նկարչական դպրոցներու
աշակերտներու գործերուն ցուցահան-
դէսը, Գեղարուեստի 23 դպրոցներէն քը-
սանք տեղ գրաւած է ցուցահանդէսին մէջ :
ուր ներկայացուած են գեղանկարչական,
գրչական եւ կիրառական արուեստի 550
գործեր :

Նաւախար : Մեր տիրոջ պիտի ընեմ որ
չատ հանգիստ էի հոս :

— Աւելցուր նաեւ որ վերադառնալու
համար հարկեր դուրս ճամբու ծախք
տուի, ըսաւ պանդոկատէր հարկեր դու-
րուցնոց մը երկարելով ծանօթութիւնը :

— Շնորհակալ եմ, Տէր իմ : Պիտի ը-
սեմ նաեւ որ ջորին ու սայլակը ձեզի
յանձնեցի :

— Հոգ մի՛ ըներ, տղաս, ապահով
տեղ է :

Երկուստարդ նաւախարը պանդոկատէ-
տին բարեւելէ յետոյ նաւերդ մը սուլելով
հեռացաւ :

Գանի մը վայրկեան յետոյ Սքալապրինօ
լամբին փոխարեւէք վճարելով, ձին հե-
ծաւ եւ ծանօթութիւնը ընեմ ճամբան քը-
նեց :

Շատ չանցած, Սքալապրինօ նաւախար-
ին հասաւ : Ծանօթութիւնը քանի երկու տարե-
կան էր : Սքալապրինօ զայն նաւախարի
աշակերտ եղած ատենէն կը ճանչնար,
ծանօթութիւնը աւագանիներու նաւախարին
մէջ կ'աշխատէր :

Երբ Մէսթիէն բաւական մը հեռացան,
Սքալապրինօ ձին ծանօթութիւնը մօտեցնե-
լով գոչեց .

ՄԻՇԵԼ ԶԷԿԱՔՕ

(Շաբ.)

« ՅԱՐԱՐ » ԹԵՐԹՈՆԸ (186)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐԶԸ

Բ. ՄԱՍ

ՀԱՅՐԸ

Սքալապրինօ սարսուռ :
Յատկապէս զիս չէ արթնցուցած որ
Մանուկեան փախչելու ժամանակ գտնէ,
հետեւ Սքալապրինօ :
Եւ թերեւս ալ այս մտածումը ճիշդ էր :
Մանուկեանը կ'իր նախաճաշ մը պա-
րաստեց անոր, եւ Սքալապրինօ հապճե-
պով ճաշէի յետոյ զայն գրկեց ու ըսաւ .
— Դուստ, այս դժբախտութեան մէջ
ամէնէն աւելի հարուածուողը թերեւս

դուն եղար : Ինչ որ ալ պատահի, մի
մոռնար թէ ես քու եղբայրդ եմ եւ թէ
քեզի համար ձեռքէս եկածը պիտի ընեմ :
Պիտի ջանամ Պիանքան գտնել Պիանքան
իմ կեանքս : Բայց ըսածս լաւ մտիկ ըրէ՛,
քոյր իմ եթէ պատահի որ այդ թշուա-
ռական դէմը ելլեմ, այն մարդուն որ
քու սիրտը դողցաւ եւ որուն բնաւ ար-
ժանի չէ, գիտցած ըլլաս որ եթէ ինքը
իմ վրաս ձեռք չ'ընէր, ես ալ իրեն բան
մը պիտի չ'ընեմ :

— Ո՛հ, եղբայր իմ, դուն իրա՛ւ բարի
եղբայր մըն ես, թոթովեց ձուանա ու-
րախութեանէն սարսուռով :

Սքալապրինօ արագ քայլերով հեռացաւ :
Այս երկու մեծ սիրտերը իրենց ճակա-
տակիւր կ'ամբողջացնէին վսեմագոյն
պարզութեամբ մը : Իրարու միացած եւ
միանգամայն իրարու հակառակ այդ եր-
կու ճակատագիրներուն ընդհանրութիւն մէջ
եղբայրական վաղեմիկ չեա գիտեր ինչ մը
կար որուն երթակայ կը մնային անոնք :

Սքալապրինօ այն պանդոկը գնաց ուր
ձգած էր իր ձին :

Շուտաւ ձին մնացած էր, հակասական
եւ միանգամայն սաստիկ զգացումներու
ալիքներուն վրայ կը տատանէր :

— Ո՛հ, ինչո՞ւ ան հոս չէ այս վայր-
կեանին, փափաց այն իւրովի : Դեռ վեց
օր իր գարուն պիտի սպասեմ : Եթէ ինքը

ՀՈԳԵՂԱՆԳԻՍՏ

Այս օրը Տիկին Անգինէ Մեղրոնեան եւ զաւակները, Պ. Արման Մեղրոնեան, Տէր եւ Տիկին Ալէն Գասթէլօ եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Իվոն եւ զաւակները, Պ. Ժան - Լու Մեղրոնեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետրոսեան եւ զաւակները, Պ. Զաւէն Մեղրոնեան, Տէր եւ Տիկին Ժողէֆ Մեղրոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Արտաւազը Համբարձումեան եւ զաւակը, Այլ Տիկին Սրբուհի Տէրտէրեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Թադէոսեան (Վերիվիլ), Տէր եւ Տիկին Վարուժան Օհանեան եւ զաւակը (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Ժազ Տէրտէրեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Պօտիւ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Թորոս Պաշտպէտեան եւ զաւակները (Լիոն), Պ. Գրիգոր Արամեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Արամեան, անուն վշտով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր, մեծ հօր, եղբոր, աներձաքին, մօրեղբոր, հօրեղբոր, քրոջ որդիին, զարմիկին, փեսային, քեռայրին՝

ՍԵՂՄԵՆԻՔՆԵՐԻ
անակնկալ մահը՝ որ պատահեցաւ Սեպտեմբեր 16ին, իր բնակարանին մէջ :

Յուշարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 20ին, Ալֆոր-վիլի Ս. Պօլոս - Պետրոս եկեղեցին, եւ ուրիշ մարմինը փոխադրուեցաւ քաղաքին գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը :

×

Այս տխուր առթիւ ողբացեալին ընտանեկան պարագաները մասնաւոր շնորհակալութիւններ կը յայտնեն հին ու նոր թաղեցիներուն եւ բարեկամներուն, ուրոնք ծաղկեպսակով, ծաղկեփունջերով, հեռագրով եւ ներկայութեամբ մասնակից եղան իրենց սուգին :

ՍԵՂՄԵՆԻՔՆԵՐԻ
ՄԱՍՏԱՂՈՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 26 Սեպտեմբեր, եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնին առթիւ աւանդական մատաղօրհնութիւն: Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, հանդիսաւոր պատարագ 10ին, Մատաղօրհնէք 11.30ին : Կը պատարագէ եւ քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ ՔՉՆՅ. ՏԵՏԵՆՆԵՐ

Ս. ՅԱՎՈՐ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Սեպտ. 26ին, Վարազայ Ս. Խաչի Տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագի ընթացքին Հայրապետական մաղթանք կը կատարուի Ամէնայն Հայոց Կաթողիկոս ՎԱԶ - ԳԻՆ Ա.Ի գահակալութեան 21րդ տարեդարձին առթիւ :

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԿՈՐԻՉ

Այս Կիրակի Վարազայ Խաչի տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի :

Յաւարտ պատարագի, մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի հոգեւոյն ՏԵՐ ԵՍՍՅԻ ԽԱՍԱԿԻՐ ՔՉՆՅ. ԱԼՓՈՒՆԵԱՆԻ վախճանման 12րդ տարեւոյն առթիւ :

Համայն հաւատացեալ ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգելու եկեղեցւոյն երկար տարիներ ծառայած հոգեւոր հովիւին յիշատակը :

Կ' Ո Ւ Ջ Ո Ւ Ի

Նշամենայի մէջ (Ձատ, Արիւիկէ) աւանդական կաթսաներ եւ կերակուրի աւանդներ արտադրող հայկ. գործատան մը համար, մասնագէտ մը կ'ուղղուի: Ամուրի ըլլալը պայման է: Դիմել՝

Armenak - SALERIAN
B. P. 851
N'DJAMENA - République du Tchad

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Տէր եւ Տիկին Ժան Փափաղեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մատոյեան եւ աղջիկը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՆԱԶԵՆԻԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
մահուան քառասունօրին առթիւ, այս Կիրակի, Սեպտ. 26, Իսի լէ Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

×

Այլ Տիկին Մարի Պալասանեան եւ զաւակները՝ Յովսէփ եւ Սոնա Խաչատուրեան, Վարդան եւ Սիլվա Պալասանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍՈՒՐԵՆ ՊԱՍՏԱՆԵԱՆԻ
(Արկաժով մեռած, Պէյրութ)

մահուան տարեւոյնին առթիւ, այս Կիրակի, Սեպտ. 26, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

×

Պ. Կարապետ Պապիկեան (Մանթոն - նէն), Տէր եւ Տիկին Սերժ Պապիկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի Սեպտ. 26, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԱՇԽԵՆ ՊԱՊԻԿԵԱՆԻ
մահուան 4րդ տարեւոյնին առթիւ, ինչպէս նաեւ Պապիկեան գերդաստանի նշանակեցող, եւ իրենց աներհօր ու զոքան - չին, մեծ հօր եւ մեծ մօր՝

ԼԵՒՈՆ ԵՒ ԵՒԳԵՆԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
յիշատակին :

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրնուպի ընդհ. - ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3.30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերակիցները՝ ներկայ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ ԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍԸ
Շաբաթ, Գեկտեմբեր 18

SAMEDI 25 SEPTEMBRE
DE 21 H. A L'AUBE

CASINO de CHARBONNIERES
(Salle du Grand-Cercle)

Grande Nuitée Arménienne

organisée par le NOR-SEROUND (section Décines)

animée par les Orchestres

ANDRE AUZIAS (Radio Monte-Carlo) SAYAT-NOVA

Réservation des tables : tél. 72-25-91 ou 54-40-86 (M. Edouard Mardirossian)
heures bureau

ՇԱՐԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կեդրոնականի

90ամեակի տարի

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —
Լիբանանայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով

ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը :

ԵՒ ԱՆԱԿՆԱԿՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին յետագային :

Հ. Յ. Դ.

ԱՐՆՈՒՎԻԼ - ՍԱՐՍԵԼ. — Հ. Յ. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէի ժողովը, այս Ուրբաթ, Սեպտ. 24, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ. Խաչի Պօմոնի միօրեայ դպրոցի վերամուտը կը կատարուի Հոկտ. 6ին : Արձանադրութիւնները սկսած են եւ կը կատարուին ամէն կէսօրէ ետք ժամը 16-էն 18, Սեպտեմբերի ընթացքին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Ծնողներէն կը խնդրուի անյապաղ արձանադրել իրենց զաւակները :

×

Տէսինի Կապ. Խաչի դպրոցը կը բացուի 2 Հոկտեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան ներքեւ - յարկը: Կը խնդրուի ծնողներէն որ անմիջապէս արձանադրեն իրենց զաւակները, վեց տարեկանէն վեր :

×

Պանեհօ - Քաչանի Հայկ. դպրոցի դարձնադրները կը սկսին Սեպտ. 29ին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

1976 ՀՈԿՏ. 8ԵՆ 23 — ՄՈՍԿՈՒԱԵՐԵՒԱՆ — ԳԻՖ՝ 2450 ֆրանք

Երթուղարձ օդանւում: «Արմենիա»-ի կամ «Ամի»-ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ :

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանադրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40

ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՈՒՆՃԵԱՆԻ, ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18:

ՄԱՐՍԵԻԼ՝ Դիմել Զ. ԱԼԻԳՍԱՆԵԱՆԻ՝

11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55

ՎԱԼԱՆՍ՝ Դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ —ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Դիմել Յ. ՊՅՍԱՅԵԱՆԻ

ԿՈՉ ԱԶԳԱՑԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ

Աղքատախնամի գրասենեակը բաղմաթիւ դիմումներ ունի զանազան երկրներէ ծրարնա դաղթող հայրենակիցներու կողմէ: Վարչութիւնս կոչ կ'ընէ առեւտրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան եւ դիմեն Աղքատախնամի դրասենեակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ փարիզ

Հեռ. 878 - 02 - 99

Որեւէ ճիւղի պատկանող գործաւորներ եւ պաշտօնեաներ հայթայթելու համար:

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking: 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

Fonds A.R.A.M

ՕՐԱԲԵՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՀԱՄԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար. 170 ֆ.
Արտասահման Տար. 200 ֆ.

Վեցամսայ 90 ֆ.
Հասը 1 ֆ. 20

52 ANNÉE — N° 13.691

ԿՈՉ ԼԻԲԱՆԱՅԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ — 0 —

ԽՍՀՄ-ում ինչպես գրած էինք Սեպտ. 8ի մեր թիվով, Օգոստ. 26ին, Հինգշաբթի օր Անթիլիասի կաթոլիկոսարանի վեհա-
րանին մեջ գումարում Համագային
ժողովը որոշեց Հրեանցիներուն կողմէ
Հայաստան: Ստորեւ այդ կողմը, որ ար-
գելն ձայնասփռուեցաւ լիբանանեան տար-
բեր ռատիոկայաններէ :

Տարի մը կ'ընէ արդէն որ լիբանանեան
Հայրենիքը կը դադարուի ողբերգական
կարգաճնշման մէջ: Գրեթէ 17 ամիս-
ներէ ի վեր ժողովուրդին վիճակուածը
եղան արեւն, սուգ, ողբ ու կոծ, քան -
բան :

Ինտելեկտուալ միջոցը որ ոչ կ'ընեն
ինչպէս եւ ոչ մանուկներուն, ոչ երի -
տասարդներուն եւ ոչ ալ ծերերուն, կը
պաշտօնայ իր ճամբուն վրայէն սրբելու
այն ինչ որ կը մնայ այս Հայրենիքէն, որ
տակաւին երէկ կը հպարտանար խաղա -
ղութեան ու արդարութեան նաւահան -
ընտրածը լիբանանի Հանրապետութիւնը :
Հիստ մը ըլլաւ իր հանգամանքով :
Վատեցաւ Անթիլիաս, Մեծի Տանն
Սրբաբնակ Աթոռին մէջ, խոր տխրու -
թեամբ համակուած ենք՝ ժողովուրդային
բոլոր խաւերու տառապանքներուն, մեր
ծաղիկ երիտասարդութեան յանձն առած
անհուն զոհողութեանց եւ այն անողորմ
պաշտօնի համար, որ կ'ամապացնէ մեր
բողոքներն ու դաւաճումները :

Իտեա այսպիսի մեծ անձկութեան մը,
մեք, հոգեւոր պետերս եւ քաղաքական
պատասխանատուներս ժողովուրդի մը,
որ ճանչցած է նորագոյն պատմութեան
առաջին ցեղասպանութիւնը եւ կրած է
այնքան դառն տառապանքներ նուիրական
պարտականութիւն կը համարինք մեզի
համար հանգիստաւոր եւ ստիպողական կոչ
ուղղել լիբանանցի մեր բոլոր զաւակներ -
բուն, առանց բացառութեան՝ համայն -
նական, կրօնական, քաղաքական հա -
մախքին կամ պատկանելիութեան, եւ
բազմապէս բոլոր կողմերու ղեկավարնե -
րուն եւ առաջնորդներուն, որպէսզի բո -
լոր ճակատներուն վրայ դադրեցնեն կը -
րօններն ու թշնամական արարքները :
Ժամանակը հասած կը նկատենք դար -
ձեցելու Լիբանանի պատմութեան արեւ -
տա այս էջը, եւ ողջակիզել բոլորի յան -
ձնը առած անսահման զոհաբերութիւն -
ները վաղուան Լիբանանի վերակերտու -
մին ի ինչեր :

Ոչ ոք պիտի կարենար անտարբեր մնալ
Ոչ արար եղբայրներու կոչին, մեր բա -
նակներուն յորդորներուն. փափաքեն -
բուն բոլոր անոնց, որոնք աշխարհի ա -
մէջ կողմը անկեղծ համակրանք մը կը
առնեն իսլամ - քրիստոնէայ այս բացա -
ռիկ եղբայրակցութեան նկատմամբ, որ
առեւտրութեամբ եւ պառակտումներով դա -
ւալուած այս աշխարհին մէջ կը ներկա -
պացնէ մարդկային վսեմ արժէք մը :

Ամէն մարդ փրկութիւնը կը տեսնէ ա -
ռաջին առիթն թշնամութեանց եւ բռն -
ութեանց դադրեցումին մէջ միայն, որ -
պէսզի աստիճանաբար հարթուի բնակա -
նան կեանքին վերադարձի եւ ազատօրէն
ընտրուած կարգերու առաջնորդող ու -
ղին :

Նոր վարչակարգի մը սկզբնաւորու -
թեան նախօրէին, ջերմագոյն մեր մաղ -
թանքն է որ նոր դարաշրջան մը բացուի
եւ լիբանանցի մեր բոլոր զաւակներուն
արարելութիւնները ներշնչուին փոխա -

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՀՈՒՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻ ՄԵՋ ՍԱՐԳԻՍ ՆԱԽԱԳԱՀ ԴԱՐՁԱԻ

ԱՐԱՅԱԹ ՀՐԱԳԱԳԱՐԻ ԿՈՉ ԸՐԱԻ
— 0 —

99ի վրայ 67 երեսփոխան միայն ներ -
կայ եղան Շթորայի երգման արարողու -
թեան քանի ոչ միայն ճոճալարի մահ -
մետական ձախը այլեւ քրիստոնէայ էտ -
տէ որոշած էին Շթորա չերթալ «սուրիա -
կան թնդանութիւն» տակ պարտադր -
ուած արարողութեան մը ներկայ ըլլա -
լու : Սարգիս երգում կ'ընէր. — « Կ'երգ -
նում ամենազօր Աստուծով յարգել լի -
բանանեան ազգին Սահմանադրութիւնն
եւ օրէնքները », եւ նոյն պահուն ամէն
կողմ կրակը կը սաստակար, թնդանո -
թի ձայները կը բազմապատկուէին, հրա -
յաններն կը պարպուէին եւ Պէյրութի
վրայ ալ կրկին ուռւմ կը տեղար : Ինչ
պիտի ընէ Սարգիս այս կացութեան մէջ :
Իր ճառն սկսաւ առանց ամբողջակաւու -
թեան : Իրատես եւ խոհմ, դառնու -

դարձ վստահութեան եւ հասկացողու -
թեան ոգիէն : Նոր էջ մը պէտք է բաց -
ուի մեր երկրի պատմութեան մէջ, ուր
տիպալով եւ միասնաբար կառուցանելու
կամքը փոխարինեն ատելութիւնը, բռն -
ութիւնը եւ քանդումը : Եւ վերստին
հաշտուած այս Լիբանանի մէջ պաղես -
տիցի մեր եղբայրները իրենք եւս պիտի
կարենան դառնել արդար լուծումի մը նոր
յոյսերը իրենց օրինաւոր պահանջներուն
համար : Հետեւաբար կը ղեկենք նաեւ
իրենց պատաւախնդրութեան եւ իմաս -
տութեան, որպէսզի ամէն միջոցի դուրս
դնեն հանդարտեցնելու եւ զբաւելու հա -
մար սիրտերը լիբանանցիներուն, բոլոր
Լիբանանցիներուն անխոր :

Լիբանանցիներ անխոր բոլոր կողմե -
րու, այն Լիբանանը զոր ատենօք դուք
կառուցիք յաղթահարելով ամէն կարգի
գոտարմութիւն եւ որ տիրացած էր մի -
ջազգային անանխնդրաց համբաւի մը,
այսօր ձեր զաւակներուն հանձարով եւ
ուժականութեամբ, ձեզի կը վիճակուի
դարձեալ տալ նոյն այդ Լիբանանին
դէպի լաւագոյն ապագայ չքեղ երթի մը
նոր ազգանշանը :

Միեւնոյն այս հանգիստաւոր եւ ստիպո -
ղական կոչը կ'ուղղենք Սփիւռքի մեր բո -
լոր հայ զաւակներուն, որ կարելի իրենց
բոլոր միջոցներով, իրենց միութիւններ -
բով, կուտակցութիւններով, ակումբներ -
բով, ձեռնարկութիւններով շարժման
անցին ու ջատագով հանդիսանան Լիբա -
նանի դատին, որպէսզի վերջ մը դերուի
լիբանանեան մեր սիրելի Հայրենիքը սու -
ղի մասնող տառապանքներուն եւ միեւ -
նոյն ատեն իրենց թանկագին աջակցու -
թիւնը բերեն մեր սիրեցեալ զաւակնե -
րուն եւ լիբանանցի ազնիւ ժողովուրդին
արժանի ապագայի մը վերակերտումին :

Թեամբ խօսեցաւ նոյնիսկ ապագայի մա -
սին : « Սա պահուն ոչինչ ունիմ ընծայե -
լիք Լիբանանցիներուն եթէ ոչ հաւատքս
Լիբանանի մը հանդէպ զոր պէտք է վե -
րաշինել » ըսաւ Սարգիս ճառի սկիզբին :
Կը հաստատէ որ որոշ Լիբանան մը մե -
ռած է, բայց չուզէր ընդունիլ ան -
շուշտ որ ի վիճակի է բան մը ընելու :
Կառչած է կառավարութեան բարեփոխ -
ման ծրագրի մը, կոթնելով Լիբանանի
հիմն. սկզբունքին վրայ՝ խորհրդարանա -
կան ժողովրդավարութիւնը : Լիբանանը
յարանուանութեանց երկրը պէտք է ըլ -
լայ : Կը շեշտէ երկու կէտ. — « Ժամա -
նակն է անշարժութեան դուրս ելլելու,
որովհետեւ անշարժութիւնը մահ կը նը -
շանակէ : Լիբանանի միակ քաղաքները
պիտի ըլլան՝ իր ազգային եւ հողային
միասնականութիւնը իր գերիշխանութիւ -
նը, իր անկասկածելի » :

Ընդհանուր ձեւով մեծ յոյսեր չկան
Սարգիսի դառն առթիւ եւ կարեւորը ա -
նոր դալը չէ այնքան որքան Ֆրէնսիէի
մեկնելը : Աւելի հաւանականութիւն
կայ, որ եթէ կարելի պիտի ըլլայ բան մը
փոխելու, առեւիկ կարելի դառնայ որով -
հետեւ այլեւ Ֆրէնսիէ չկայ : Բացարկա -
յութիւն մը, այսօր, աւելի կարեւոր է
քան ներկայութիւն մը :

Սեպտեմբեր 23ին է նաեւ որ մինչ ա -
րեւն կը շարունակէր հոսիլ, Արաֆաթ
հրադարձարի կոչ մը կ'ընէր, որու թիւը
կամ 55 է կամ 56, այլեւս ոչ ոք կը յիշէ :

Լաւատեսներ կան անշուշտ, որոնք վե -
րաշինութիւնը եւ ամերիկեան դրամա -
դրութիւններու ժամանումը անմիջական կը
նկատեն, բայց կան յոռետեսներ որոնք
կը յիշեցնեն Պէշլի ձէմայէի դեռ նոր
արտասանած խօսքերը : Կ'ուզէր յիշուի
հազարնոց քրիստոնէայ բանակ մը մէջ -
տեղ դնել, որպէսզի լիբանանեան հողի
« պիտեալ ազատագրումը շարունակուի
մինչեւ վերջին Պաղեստինցիին » :

Մէկ բան, անշուշտ տրամաբանական
կը թուի - Ուրան ալ, խօսքով, ամէն
կողմ « քաղաքական լուծումը » նախընտ -
րէ, ինչպէս կարելի է կարգադրութեան
մը յանդիւ 17 ամիս կուտելէ ետք, երբ
ոչ մէկ կողմ յաղթած է :

ՖԻԱՆՍԱ

ԱԶԳ. ԳՈՐԾԱԿՈՒՄԻ ՀՈԿՏ. 7ԻՆ

Պառի ծրագրին առաջին պատասխանն
է զոր կուտան կարգ մը սենտիքաներ՝
ՍԷ ԺԷ ԹԷ, ՍԷ ԷՖ ՏԷ ԹԷ եւ ԷՖ Է ԷՆ
(այս վերջինը Ազգային Կրթութեան դաշ -
նակցութիւնն է), Ազգային գործա -
դուլ հռչակելով Հոկտեմբեր 7ին,
Հինգշաբթի օր : Նոյն օրը ամբողջ երկ -
րին մէջ ցոյցեր եւ հանրաժողովներ պի -
տի ըլլան : Կը սպասուի (աւելին՝ կ'ա -
ւելնակուի) որ քաղաքական ձախ կու -
տակցութիւնները իրենց մասնակցութիւ -
նը բերեն :

Առ այժմ Բանտարական Ուժը եւ
քաղաքներ չեն մասնակցելի :

Ստատիկացութեան Պառի այս ծրա -
գրին մաս կը կազմէ նաեւ աւելի խիստ
հովակալի մը դրամի արտածման վրայ :
Կարելի պիտի չըլլայ նաեւ 150 հազար
Ֆրանքին աւելի դրամ դուրս հանել բը -
նակարան մը դնելու համար արտասահ -
ման (ցարդ սահմանափակ սակը՝ 300
հազար էր) :

Միւս կողմէ կը սղէ նաեւ... դրամը,
այսինքն սակը որ ցարդ 9,5 առ հարիւր
էր, կը բարձրանայ 10,5 առ հարիւրի :
Պառի ծրագրերը միշտ ղեգոհութեանց
կը բախն : Կը բողբեն կառք շինողները,
նկատելով որ ամէնէն ծանր հարուածը ի -
րենց դէմ է, քանի կը սղէ վիճեթը, վա -
ռելանիւթը եւն : Դժգոհ են բոլոր անոնք
որոնք համար կառքը աշխատանքի դուր -

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ ՀԵՌԱՏԻՊ

Հեռախոյ (Սեպտ. 14-16)

Գ. ԽՄԻՆԻ ԳԻՐՔԻՆ ՄԱՍԻՆ

« Պրավդա » թերթին մէջ Վլադիմիր
Օդնեւ յօդուած մը գրած է Գէորգ Խմինի
նոր գիրքին մասին՝ « Դար - Հող - Սէր »
խորագրով : Իր դրամասական - յօդուած -
ծին մէջ Վ. Օդնեւ ըսած է. « Պատմական
ժամանակը Խմինի համար անշուշտ չէ քը -
նարական հերոսի ճակատագրէն : Ան
կ'ապրի անոր մէջ եւ անով ... Ինչպէս
Գեղարդի հինաւորաց տաճարը փոռած է
ժայռի մէջ եւ հիւստած անոր, այնպէս
ալ բանաստեղծը միաձոյլ է իր ժողովուր -
դին հետ : Ինչպէս Գեղարդը դուրսէն « չի
փաշլը » , բայց զօրաւոր է, որուն մա -
սին կը վկայեն դարերը, այնպէս ալ ար -
ուեստագէտը չի կրնար յեղեղուիլ եւ ա -
ճապարող ըլլալ » :

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՕՓԵՐԱՆ ՄՈՍԿՈՒՍԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի արուեստասէր հանրութեան
մէջ մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է
Երեւանի օփերայի խումբը : Սեպտեմբեր
17ին, Կրեմլինի համադրումներու պա -
լատին մէջ ներկայացուած է Արամ Սա -
չատուրեանի « Գայեանէ » բեմադարը, որ
խորհրդային երաժշտութեան մէջ դասա -
կան դուրձ մը դարձած է : « Գայեանէ »-ն
Երեւանի մէջ ներկայացուած է մօտ քա -
ռասուն տարի առաջ :

×

ՄՈՍԿՈՒՍԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Մոսկուայի մէջ բացուած իտր. Մի -
ութեան ժողովրդական տնտեսութեան
նուաճումներու ցուցահանդէսն ներկայաց -
ուած են նաեւ « Հայկեկտրալոյս » հաս -
տատութեան բեւեղապակեայ ջահերը,
երկրորդական կանթեղները, պատի աշտա -
նակները : « Հայկեկտրալոյս » հաստա -
տութեան արտադրութիւնը կը զրկուի
իտր. Միութեան երկու հարիւր քաղաք -
ները եւ արտասահմանի վաթսուն երկիր -
ները :

Ժիւլ մըն է (առեւտրական ներկայացու -
ցիչներ, թաքսի եւն) :

Անշուշտ կառավարութիւնը կը քննա -
դատուի նաեւ անոր համար որ ցարդ չը -
նէր ամէնէն սպասուածը՝ դրամաշրջանի
վրայ տուրքը : Կ'ըսուի թէ բոլորովին չէ
հետացուած նման հաւանականութիւն մը,
բայց կը կարծուի որ դժուար կը մար -
սուէր հիմա երբ դեռ քանի մը ամիս ա -
ռաջ է միայն որ դրուեցաւ յաւելեալ -
արժէքներու տուրքը :

Քակի մը տոյրով

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ (Սեպտեմբեր 26) պիտի
վերահաստատուի ձմեռան ժամը եւ Ֆրան -
սայի բոլոր ժամացոյցները մէկ ժամ ետ
պիտի տարուին : Ամրան ժամը սակայն
յաջողութիւն մը կը նկատուի ուժանիւ -
թի խնայողութեան համար եւ Ապրիլ 3 -
ին, պիտի վերահաստատուի :

ԳԻՐՓԵՐՈՒ ՀԵՏ

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ ՎԵՑ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ԽՄԲ. — Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Պարոյր Սեւակի երկերու վեցհատորեայ հրատարակութեան վերջին հատորը, Հայաստան հրատարակչութեան կողմէ՝ աշակերտեամբ Ալպէր Արիստակէսեանի : Այս առթիւ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Օգոստոս 20ի քիւիւն մէջ Ս. Արաքերտեան լայն գրախօսական մը ստորագրած է : Կուտակի յապաւումներով եւ արեւմտահայերէն :

Վեցհատորեակը, անշուշտ, ամբողջ — չափան երկերը չեն Պարոյր Սեւակի : Այդ աշխատանքի իրականացումը երկերու գիտական հրատարակութեան խնդիր է, եւ որուն համար պէտք է նախապատրաստուիլ աշխատանքի, քանի տակաւին ծանօթ են ձեռագրերու տէրերը եւ Պարոյր Սեւակի գործերուն «Գաղտնիքներու» վկանները :

Այսուամենայնիւ Պարոյր Սեւակի երկերու վեցհատորեակը նշանակալի իրազարժութիւն մըն է մեր ազգային իմացական մշակոյթի պատմութեան մէջ : Վեց հատորներուն մէջ ցայտուն է բանաստեղծին մեծ անհատականութիւնը, որ իր մահէն ետքն ալ իր տեղը ունի եւ պիտի մնայ հայ գրականութեան այն մեծերու շարքին, որոնց կը տրուի անմահ ներանունը :

Պարոյր Սեւակի բանաստեղծական դասանուններն համար մեծ արժէք ունի պատանեկան տարիքին գրած մէկ նամակը (Նրզ հատոր), որուն մէջ ան բանաստեղծութեան էութիւնը կը համարէ կեանքի խոր հերկումը, ժամանակի եւ մարդու կապերու թափանցումը : Այդ դասանունն էր որ վիճելու դրաւ ժամանակի արժեքներուն վրայ, անցած ճամբան պատկերով գեղարուեստական արժէքներով, ինչպէս՝ «Մարդը ամի մէջ», «Վերնա — գերը վերջում», «Աստուծոյ քարտուղարը», «Նշխարի լոյս», «Դիմապնակ» շարքերը, որոնց կը միանայ՝ առաջին անգամ ըլլալով Նրզ հատորին մէջ ընթերցողին ներկայացուող՝ «Կտակներ»ու շարքը, «Մընացողաց գիրք»էն :

Ութերորդ կտակը կը վերաբերի գրականութեան եւ կեանքի յարաբերութեան :

Այն ինչ կոչուած է գրականութիւն, Դեսպանատուն չէ, Որ գգաւ — խորհիւս — մտածեալ մի բան, եւ այլ բան անս :

Իսկ դու դեսպան չես, Այլ պատգամաւոր : Իսկ եթէ նայիսկ դեսպան ես՝ Ապա Դեսպան ես... կեանքի՛, ինչպէս աս...

Որքան աշխատեց, Առանել վաղուայ...

Ասիկա թէեւ քաղուածք մըն է վերջին բանաստեղծէն, բայց նոյն էր Պարոյր Սեւակի կեցուածքը առաջին իսկ գործէն : Բանաստեղծութեան մէջ կեանքի շունչի եւ պաշարներու, մարդու իրական հոգերու եւ իրական գիտակցութեան իրազման կեցուածքը :

Վեց հատորներու առաջին, հիմնական դասը այն է, որ բանաստեղծութիւնը իր բարձրութեան վրայ մնալու համար պէտք է ամբողջութեամբ թափառել կեանքի խառնարանին մէջ, իր վրայ առնել երկ — լային այն հոգերը, որոնցմով կը շնչէ ժամանակը : Հանրային դերագրայութեան խառնուածքով բանաստեղծ մը ըլլալով, Պարոյր Սեւակ շարունակ կը լարէր իր քնարին աղեղը՝ առջեւ նայելու, դար — դացման օրէնքներն ու ողբերգութիւնը իւրացնելու, մարդը ճանշնալու համար :

Առանց գծուելու չկայ շափած մարդ : Առանց գծուելու չեն ծնի նոր մարդ : Մինչեւ չգծուի՝ ջուրը չի եռալ, Կեղիւ չի պատի հատիկը նոսն : Ծառն՝ ունի փքթում, Գծուած են անշուշտ : Սերմերը մինչեւ կարգին չգծուեն՝ Ինքի չեն դառնալու : Երգ չեն դառնալու :

Պարոյր Սեւակի բանաստեղծութիւնը իր բովանդակութեան շաղախով կը շարունակէ դասականներուն այն պատգամը, որուն համաձայն արուեստին դերը աններդաշնակութիւններէն կեանքի մեծ ներդաշնակութիւն ստեղծելն է : Այս հարցի կապակցութեամբ ան ունի նորեր եւ խոր սահմանումներ, որոնցմէ մէկն է՝ «Դարի նուագները ջուրի դարի ժխտ — րից» :

Եւ իրապէս, Պարոյր Սեւակ իր բանաստեղծութեան միջոցով կեանքի կոչեց լոյսի եւ բարութեան աղբիւրները՝ լայն — ցնելով անհատականութեան տեղը աշխարհի վրայ, ազատագրելու համար արդդ իր «նեղ չափիկից», հոշակելով ու գեղատեղութիւնը՝ իրեն գոյութեան բարձրագոյն եւ միակ արդար չափանիշ : Անոր հոշակած ոգեկանութիւնը ոչ թէ վերա — ցական, անառարկայ բարոյախօսութիւն է, այլ մարդասիրական եւ ընկերային ըմբռնում, որով վարարած լոյսը կը պայծառի դարի ժխտի տարբեր տեսակներուն դէմ :

Գրական ասպարէզ մուտքէն իսկ Պարոյր Սեւակ ըսելիքին գառ չափազանց կարեւորութիւն կ'ընծայէր բանաստեղ —

ծական կառուցուածքները նորոգելու, ասոր միջոցը հայրենական եւ միջազգային բանաստեղծական ձեւերու համադր — րութիւնն էր՝ տեսակներու հարստութեամբ : Թէեւ բանաստեղծութեան եւ ար — ձակի մէջ «ըմբռնատեղութեան» ունի ձեւ ու կառուցուածքի դէմ, այսուամենայն — նիւ, Սեւակ կը հերքէ բովանդակութեան գործի կառուցուածքները, ապրումէ գործի կազմակերպող յանուն կշիռը եւ արժէք, խորք եւ լայնութիւն ունեցող, ապրումի մէջ տարրալուծուած մտքին յենուող բանաստեղծական ձեւերու :

Պարոյր Սեւակի վեց հատորներուն ուրիշ մէկ արժէքն ալ հարուստ բառապա — ձարանն է : Սր մը պէտք է կազմուի նաեւ «Պարոյր Սեւակի լեզուի բառարանը», որ նախնական տպաւորութեամբ, հայ գրողներու ամէնէն ճիշտ բառարաններէն մէկը պիտի ըլլայ :

Պարոյր Սեւակի կարծիքով՝ առանց դասական ներշնչումներու, առանց նախնիքներէն եկող իմացական հզօր լոյսի անըմբռնելի է զարգացումը, բանաստեղ — ծութեան նոր հորիզոններու նուաճումը : Ժառանգութիւնը, սակայն, անոր ըմբռ — նումով այն լոյսն է, որով պէտք է շար — նալ, այլ նայիլ առջեւ՝ բանաստեղծու — թեան նոր հերկերուն : Բանաստեղծի գեղարուեստական դասանունի գլուխ — դոր — ծոցը, անկասկած, «Յանուն եւ ընդդէմ ոչալիքի նախահիմքերի» յօդուածն է՝ հայկ. գեղարուեստական միտքի վայելուն վաւերացրելուն մին : Թէեւ այդ յօդ — ուածը իր վերջին գրուածքներէն մին է, բայց անոր մէջ արտայայտուած ողբ — րունքները նոր չէին : Տակաւին ուսանող — ական տարիներու «գրականագիտական մատումներ» են սկսել (որոնցմէ Նրզ հատորին մէջ տպուած է Դանիէլ Վարու — ժանի բանաստեղծութեան նուիրումը խի — զախ եւ խորաթափանց վերլուծութիւնը), Պարոյր Սեւակ զարմանալի հետեւողա — կանութեամբ, առանց դոյզն հակասու — թեան, կ'ընթանայ դէպի գեղարուեստա — կան մտածողութեան նոր աստիճանի դա — անանքը, ուր գլխաւոր սկզբունքը կը հա — մարի «ճանաչման ուրախութիւնը»՝ ու — գիւն, ոգեկանութեան չափանիշներով :

Վեց հատորներուն մէջ տեղ գտած են նաեւ Պարոյր Սեւակի գրական յօդուած — ները՝ դասականներու եւ ժամանակակից — ներու մասին, գրախօսականներ եւ բնու — թագրական խօսքեր, շարք մը արժէքա — ւոր նամակներ եւայլն :

Պարոյր Սեւակ բանաստեղծութեան արուեստին վերաբերեալ կ'արտայայտէ միտքեր, որոնք կը հարստացնեն տեսու — թիւնը նոր բացայայտումներով՝ հիմնա — ւոր, արմատական, խոր եզրակացու — թեամբ :

Իր տեսութեան առաջատարն առի ա — ւելի յստակ տեսք կ'առնէ իր բանաս — տեղական աշխարհը, իր խօսքի իւրա — տուի ճանապարհը :

Պարոյր Սեւակի անկրկնելի ճանա — պարհը : Ս. ԱՆԱՐԱՅԵԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

0

Անոց համար որ ինկան Զմեղ ազատ ուզելով, Մեր բիւր սրտեր փոփ — փոփ, Կ'ըլլան այսօր մէկ խորան :

ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵՆԵԱՆ

«Վերջին նահատակներուն» խորագրերը ընտրեցինք այս յիշատակի գրութեան, պարզապէս բնորոշելու համար նահատա — կութեան ժամանակը՝ մեր անձնուէր տը — ղոց :

Այսպէս, ոչ մէկ տարբերութիւն կը — նայ գոյութիւն ունենալ մեր նահատակ — հերոսներուն միջեւ, որովհետեւ բոլորն ալ նահատակուած են Գաղափարին, Ար — գին ու Հայրենիքին համար : Սկսած՝ Վարդանանցէն, հասած՝ մինչեւ այս օ — րերը : Բայց որովհետեւ Վարդանանց թէ նահատակաց միւլիոնաւոր թիւին վրայ եկան աւելնալու Լիբանանի եղբայրա — պան կոլեւներուն թէ հայկական թաղերու պաշտպանութեան զոհ գացած մատուց երկաստարգներ, կ'ուզենք զանոնք վեր — յիշել այս գրութեան ընդմէջէն :

Ոստքը կը վերաբերի մասնաւորաբար Պուրճ Համուտի պաշտպանութեան ըն — թացքին զոհուածներուն, եւ ընդհանուր առմամբ այն երիտասարդներուն, որոնք պարտականութեան թէ ակումբի պահ — պանութեան միջոցին կորսնցուցին իրենց կեանքը :

Անոնց՝ որոնք թէեւ մեռան, բայց չկո — րան : Մեռան մարմնով, բայց կ'ապրին հոգիով : Ամէն վայրկեան, ամէն ժամ ներկայ են անոնց հոգիները մեր մէջ : Կը խօսակցինք անոնց հետ. ինչպէս կ'ըն — ինք՝ երբ ողջ էին մարմնով ու կը լսէինք զիրար : Կը վիճարանինք : Կը տաղանայինք ապագային նկատմամբ... Եւ յետոյ, ու — րոչ եղբայրացուցութեան յանդէպ ետք... կը բաժնուինք իրարմէ : Իրենք կը վերադառ — նան իրենց ամպաշէն օթեանները, իսկ մենք կը մնանք իրենց յիշատակին աղբ — ցութեան տակ...

Այսպէս, յարատեւ ներկայ են անոնք : Դրախտի ընկուածքի կարգով կուգան, լուսապսակ թաղերը իրենց գլխուն : Եւ մենք, պահ մը, չենք համարձակել իրենց հետ խօսիլ : Բայց իրենք, չուզելով հ — թեամբ, կը յառաջանան մեր ուղղու — թեամբ...

Սերժիկն է խմբագրողը : Ուրեմն փո — խառնէ՛ սիրտը ձեռքին, կը մօտենայ ժպտուն, ինչպէս միշտ : Ետեւէն կուգան Հրայր Ետեւեանն ու Մովսէս Տէր — Կարապետեանը, գէնքի փոխան՝ մէկական լիբանանեան գրօժ ձեռքերին : Յետոյ կուգայ Յարութ Սըրուսեանը, որ սիրտը խոցող ուժով կ'աղբը իւր աշտանակ գործածելով, չլացուցիչ լոյս — արձակող

«Լուս» կամ «վարկ» ունեցող մարդու տեղ չէ՝ եթէ այս արժանիքները կը պատկան — ին մարդու մը, որ կ'ոտնակոխէ տարբա — կան օրէնքներ : Երբ «Լուս» կ'ըսեմ կազ — մակերպութեան մէջ աշխատողի մը հա — մար՝ անոյշ, կակուղ, լաւ բարոյակա — նով մէկը պէտք է հասկնալ : Եթէ այդ բոլորը ունի — երջանկութիւն, բայց նոյ — նիսկ եթէ չունի՝ առաջին հարցումը պէտք է ըլլայ այն թէ նախնա՞նք է հա — ւաքական նպատակին ու կը հետապնդէ՞ զայն ըստ կազմակերպութեան օրէնքնե — րուն :

Պէտք է սորվինք զանազանել գուտ անձնակալն առաքելութիւնը՝ կազմակեր — պական առաքելութեան, ինչպէս պէտք է գիտնանք անձատել անհատի անձնական թիւրութիւնները՝ կազմակերպականին :

Յետոյ՝ պէտք է չափազանցեալ հա — մեստութեան վրայ դրուած շեշտը : Յա — ճախ կը լսենք որ այսինչ մարդը լաւ գործ կ'ընէ՝ բայց չառ փառասէր է : Եթէ գարծ կ'ընէ՝ թող ըլլայ փառասէր : Ամէն մարդ քիչ չառ ետեւէր է, ինքնագոհու — թեան պատճառ կը փնտռէ թէ՛ անձնա — կան, թէ՛ հաւաքական կեանքին մէջ : Հա — մեստ մարդիկ կը նախընտրեն, սակայն պէտք ունինք նաեւ անոնց՝ որոնց փառա — սիրութիւնը կը զոհացնեն կազմակերպա — կան — հաւաքական նպատակներու իրա —

գործման նուիրումով : Շոյել, երբեմն փառասէր զանոնք՝ յանցանք մը չէ : Յանդիմանել գիտնալուն պէս՝ շոյել գիտ — նայն ալ պատասխանատու ղեկավարնե — րու մօտ առաքելութիւն մըն է :

Կազմակերպական օրէնսդրութեան խնդիրը լուրջ հարց է, որովհետեւ պը — տիկ կէտերու մէջ չէ միայն որ անհա — զանդութեան գէշ արդիւնքները կը տես — նենք : Ուշ կը սկսինք մեր ժողովներուն եւ հանդիմաններուն, իրարու խօսքին կը մի — ջամտենք ժողովներու ընթացքին, կամ, հակառակը, մենախօսութիւններ կ'ար — օտենք : Այս բոլորը ընելէ յետոյ՝ մենք զմեզ կ'արգարացնենք ու կը ներենք իրա — րու՝ ըսելով. «Վերջապէս ընկերներն ենք, բարեկամներ ենք», եւայլն : Կը մոռնանք սակայն որ փոքր օրէնքներուն ենթար — կուիլ չգիտցող մեծին բնաւ չի հնարա — գիւն : Այն կազմակերպութիւնը՝ որուն գիւն անդամները վարժ են իրարու խօսքին մի — ջամտելու ժողով ընթացքին, վաղը չի վարանիլ քոյր կազմակերպութեան մը հանդէսը խաչաձեւելու, միւս օրն ալ՝ աղ — դային սպառօնի մը թուականներու :

ԽԱՉԻԿ ԹԵՔԵՆԵԱՆ

(Շար. — 6)

Fonds A.R.A.M

ՄԱՐԿԱՐՈՎԻ ԱՅՅԻԼ ԵԱԿՈՒՏ

Այսպէս Անդրէյ Սախարով անցեալ ա —
միայն իր ինքն չհետ Սիւլերիոյ ծայրամասը
պատճառ է աքսորուած բարեկամ մը տես-
նելու համար :
Սոսկուալի մէջ ընդու-
նաւ են արեւմտեան թերթերու թղթա-
նակներ եւ նկարազարդած են իրենց ճամ-
բորդութիւնը :
Այսպէս անկանի նպատակը եղած է այ-
նքով թերթեր մը գիտնալ, թէ ի՞նչ վիճա-
մէջ կը գտնուի աքսորեալ իր բարե-
կամը՝ բնագէտ Անդրէյ Տվերդուլսկով :

Ինչպէս որ վրան ամբաստանած է, ինչպէս
թերթեր ատալ, իր օգտակար Գաղափար —
նկար ու կարծիքները ներկայացնելով ...
Այս, յաջորդաբար կուգան Անդրանիկ
Մուրմանսկի, վարդան Պողարեանը ,
Խաչատր Բէլիշեանը, Յովհաննէս Զաքոյ-
անը, վարդան Ալեքսանդրեանը, Յակոբ
Մարտիրոսեանը, Սիմոն Մարտիրոսեանը ,
Արտուր Սարգսեանը, Երուանդ Ուր-
տադեանը, Աւագ Դանիէլեանը, Դանիէլ
Մարտիրոսեանը, Սարգիս Փոռնոսեանը
եւ ասկանի ուրիշներ, մէկական եռա-
յայն ձեռքերին բռնած :

Գաղափարի մէկական սուրբեր :
Անձնագրէ մէկական երկուստարներ :
Մէկական ուղեցոյցներ՝ սուրբ նպա-
տաւներու համար նահատակուելու ...
Ինչորն ալ կը թերթերն չմոռնալ զի-
նք, շոնաւորու համար մենք — զմեզ ,
մեր Հայութիւնը, մեր իրաւունքները, եւ
զաւարճանելու համար մեր ազգային ար-
եւմտապատուութեան :

Այս Երեւանի բառերը. — «Եթէ մի
նրքիմք բաց աչքերով նայինք ձեզ
այստապատուութիւն, տեսնելու մեր գաղա-
փարներին յայրամակը , կարծիք օրե-
յում, գուարժար յաշարային , մեզ էլ յի-
շուք » :

Իսկ մեզի՝ ապրող երիտասարդներուս
պարտաւորութիւնն է յիշել զիրենք, բո-
լորն ալ, առանց բացառութեան : Բայց
նայ, հոգիի հանգիստ մաղթենք մեր նա-
ստակ եղբայրներուն ...

Այս կերպիւ, 5 Սեպտեմբերը յատկա-
նշուի « անոնց համար որ ինկան զմեզ
պատու ուղերով » եւ հոգեհանգիստ կա-
տարենք Լիբանանի բոլոր հայ եկեղե-
ցիներուն մէջ, իբր վերջին հաւաքական
պարտաւորութիւն՝ Հայութեան համար
նկատներուն, իրենք — զիրենք զոհելով՝
ուրիշներուն կեանք պարգեւոյններուն :

Անանց համար որ գոհուցան
Հայութիւնը պաշտպանելով
Հոգեհանգիստ կատարելով
Ուխտեմ գիրքեմ չմոռնալ :

ՇԱՀԷ ԲԵՐՈՐՈՂԼԵԱՆ

« ԱՅՅԻԼ » , (Սեպտ. 5)

որ 36 տարեկան է եւ « հակախորհրդային
գործունէութեան » ամբաստանութեամբ
հինգ տարուան աքսորի դատապարտուած
է անցեալ Ապրիլին : Բնագէտը անդամ է ,
Խմբի Ինթերնէյշնալի խորհրդային
հատուածին :

Ակադեմիկանն ու իր կիներ օգտնաւոր
Սիւլերի գացած են, արեւմտեան Սիւլերիոյ
մէջ հանքային քաղաք մը : Հոնկէ փոքր
օդանաւով մը պէտք է երթային Նիւրա-
, փոքր, աննշան քաղաք մը անձայրածիր
Սիւլերիոյ խորքերը : Իրենց պատասխան —
ուած է, թէ տրամադրելի տոմարի չկայ :
Սախարով ցոյց տուած է իր պատուանդ-
նանները — երեք անգամ պարգեւատրուած
է Աշխատանքի Հերոսի շքանշանով — ,
որուն վրայ օդակայանի վարիչը խոստա-
ցած է թոյլիւ կատարող օդանաւին մէջ
տեղ մը գտնել : Այս խոստումը տալին
անմիջապէս ետք վարիչը անյայտացած
է : Հարկադրուած սպասած են 27 ժամ ,
որպէսզի յաջողին ապահովել երկու տոմ-
սակ : Հասած են Նիւրա՝ շուրջ քսան քի-
լոմետր հեռու աքսորեալ իրենց բարե-
կամին ճամբարէն :

Մերժումի ենթարկուած են, երբ ուզած
են փոխադրականութիւն ձեռնարկել : Որո-
շած են քաղաքի շուրջ քսան քիլոմետր
ճամբայ կտրել՝ հասնելու համար իրենց
բարեկամին աքսորավայրը : Ծամբու ըն-
թացքին ոստիկան մը ազդարարած է ի-
րենց, թէ կրնան կրքուրել անտառներուն
մէջ : Շարունակած են իրենց ճամբան :
Հազիւ քանի մը քիլոմետր կտրել՝ ու-
տիկանական կառք մը եկած է եւ իրենց
առաջարկուած է առաջնորդել փափաքած
վայրը : Անգամ մը, որ տեղ գրաւած
են կառքին մէջ՝ վարորդը ջրմաղարձ մը
ընկնելով իրենց մեկնումի վայրը բերած է :
Յայտնուած է ոստիկանապետը եւ թե-
լադրած է չմեկնել, որովհետեւ « ցուրտին
պիտի մսին հիւանդանան » :

Վերստին ճամբայ ելած են եւ որոշ
տարածութիւն մը կտրելէ ետք հանդիպած
են իրենց խորհրդի մը . մարդը ներողութիւն
խնդրած է, որ ստիպուած է մերժել կառ-
քով առաջնորդելու իրենց փափաքը , ո-
րովհետեւ այդ իմաստով հրահանգ ստա-
ցած է ոստիկաններէ : Քանի մը ժամ քա-
ղաքի ետք վերջապէս առաւօտեան ժամը
3ին հասած են գիւղ, կէս ժամուան փըն-
տըտուէք ետք դուռն են իրենց բարե-
կամը : Կիրակի օր ըլլալուն Տվերդուլսկի-
ն վրով իր խորհրդի եղած է եւ որոշած են
ամբողջ օրը իրարու հետ անցնել : Յան-
կարծ յայտնուած է աքսորեալին հակիչը
ընելու համար, թէ պէտք է աշխատի
« սուրբօրէնիկի » համար (անկճար աշ-
խատանք պետութեան համար) : Որճիթին
ցանկապէս միւս կողմն ալ յայտնուած են
երկու « երկրաբաններ » իրենք թէ հան-
քային ջուր փնտրելու համար ստուած
զեւերին տակ : Պարզ էր, որ ասոնք Գա-
թի — Պիլի մարդիկ էին :

Աքսորեալ բարեկամը շատ դո՛հ մնա-
ցած է իրենց կարճ այցելութենէն :

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

— 0 —

Վերացման Ս. խաչի տօնին առթիւ ,
Սեպտեմբեր 12ին, Կիրակի առտու, Սկիւ-
տարի Ս. խաչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի ու-
նեցած են աւանդական տօնակատարու-
թիւն եւ մատաղօրհնութիւն, նախագա-
հութեամբ Պատրիարքին : Տրուած ըլլա-
լով որ այս տարի եկեղեցւոյ հիմնարկու-
թեան 300ամեակն էր, եկեղեցական ու-
աշխարհիկ հանդիսութիւնները աւելի
խանդավառ մթնոլորտի մէջ անցած են :
Պատարագած եւ քարոզած է Շնորհք
Պատրիարքը : Պատարագէն ետք, Կիւլ-
պէնկեան սրահին մէջ սարքուած է սիրոյ
սեղան մը : Պատրիարք Հօր կողքին , սե-
ղանին մասնակցած են Վենետիկի Սու-
րառ Ռափայէլեան վարժարանի նախկին
սանուէր Հ. Յովհաննէս Վրդ. Դերձակ-
եան, եկեղեցականներ , զանազան մար-
միներու ներկայացուցիչներ եւ հիւրեր :
Հաւաքութիւն ընթացքին, Քաղային Ուր-
հուրդի տեղեկադրի ընթերցումէն ետք,
օրուան հանդիսավայրը՝ Յակոբ Սվաւը-
եան եկեղեցւոյ հիմնարկութեան 300ամ-
եակի իմաստը բացատրելով ներկայացու-
ցած է Պոլսոյ Հայութեան եկեղեցական ,
կրթական ու մշակութային կեանքի պատ-
մութիւնը մինչեւ մեր օրերը :

Օրուան առթիւ խօսք տրուած է Հ.
Յովհաննէս Վրդ. Դերձակեանի , որ իր
զոհունակութիւնը յայտնելով Ս. խաչի
տօնակատարութեան հանդիսութիւններուն
առթիւով, շնորհած է թէ ինքզինքը իր տան
մէջ կը զգայ Պոլսոյ Հայերով շրջապատ-
ուած ու շատ ընտանիք կը գտնէ այդ կա-
ցութիւնը, քանի անոնք իրեն կը վստա-
հին արդէն իրենց զաւակներուն կրթական
աշխատանքը ու այդպէսով միասնաբար
կը դառնան մեծ ընտանիք մը :

Հանդիսութեան փակման խօսքը ըրած
է Շնորհք Պատրիարքը, որ ի մէջ այլոց ը-
սած է. « Երեք հարիւր տարի անդադար
հնչած է այս եկեղեցւոյ զանգակը՝ մեր
սիրտները իրարու կապելով , քանի քանի
սերունդներ եկել ու անցել են եւ դուք՝
ժամանակակիցներդ, կը շարունակէք
ոտքի պահել զայն ու կը յաջողիք : Կրկին
ուրախ կը զգանք թէ այս տարի կը տօն-
ուի նաեւ հայ ժողովուրդի ամէնէն չնոր-
հալի զաւակներէն մէկուն Միւրթար Սե-
րաստացիի ծննդեան 300ամեակը : Միւր-
թար Սերաստացի ստիպուեցաւ օտար հո-
ւանաւորութեան ներքեւ հաստատել այդ
ամէնէն կարեւոր ու օգտակար միաբա-
նութիւնը, փորձելով անշուշտ նաեւ Սե-
ւանի , էրզրումի , նոյնիսի Պոլսոյ մէջ
հիմնել զայն : Հայ Լուսաւորչական հատ-
ուածը այսօր եկած է այնպիսի գեղեցիկ
մտայնութեան մը, որ այլեւս երբեք յա-
րանաւանութեան խորութիւն չի դնել

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻՅԻ. — Վասպուրականի Հայրե-
նակեան Միութեան կեդրոնական վար-
չութիւնը պաշտօնապէս շնորհակալու-
թիւն կը յայտնէ, Մարտի 1, Փարիզի ,
Լիոնի , Պրօնի, Սէն — Մօրիսի, Տէսինի,
Վիէնի, Փիւթէ Սիւր Արժանի, Քանի ,
Ամբրիկայի եւ Պարսկաստանի հայրենա-
կիցներուն , որոնք լի առատ մասնակ-
ցեցան « Վասպուրական — սրահ »-ի հան-
դանակութեան :

Վարչութիւնն այս հաղորդագրութեամբ
կուգայ յայտնել բոլոր հայրենակիցին —
բուն որ յիսուն հազար Ֆրանքի գումարը
զոյացած է եւ լրիւ վճարուած Մարտի 1
Հայ Մշակոյթի Տան յանձնարարութիւն :

Այսօր սրահի մուտքին դրուած է եր-
կու բառ, « Վասպուրական սրահ », ահա
այս է վարձատրութիւնը Միութեանս
տարած աշխատանքին , որուն համար նա-
եւ միութիւնն կը յայտնէ իր զոհունա-
կութիւնը :

Արդ, կը սիրենք յուսալ որ ասիէ ետք,
Մարտի 1 եւ շրջանի բոլոր կազմակեր-
պութիւնները եւ բարեսիրաց միութիւն-
ները , որոնց հանդէսները տեղի պիտի
ունենան « Վասպուրական սրահ »-ի մէջ ,
իրենց յայտարարութիւններու եւ թեր-
թերու ծանուցումներու մէջ, միշտ յի-
շատակեն « Վասպուրական սրահ »-ն ու
նը, քանի որ վերոյիշեալ գումարը վը-
ճարուած է Վասպուրական անունը յա-
ւերժացնելու համար :

Ի գիտութիւն բոլոր հայրենակիցին —
բուն՝ « Վասպուրական սրահ »-ի բարե-
զարգման համար զանազան առիթներով
Միութիւնն միշտ կ'ընդունի նուէրներ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ԿՆԻԴ

ՊՈՒՏՄ ԺՊԵՏ

ՊԱՌԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կարճատեւ մը ակնբայժիկն կը գիմէ :
— Տօքթը, կ'ըսէ, չեմ հասկնար, ա-
մէն անգամ որ Բէյ պիտի խմեմ ձախ աշ-
քը ցաւի կը սկսի :
— Բան մը չէ, կը պատասխանէ բժիշ-
կը, զգալը անդին կը քցէ :

×

Տը կոյ նախագահութեմէ հրաժարել
վերջ իր յուշերը կը պատմէր
— Օր մը, ըսաւ ան, պալատին առջեւ
պարապ ինքնաշարժ մը կանգ առաւ եւ
մէջէն փոփոխուեալ ելաւ ...

ոեւէ հարցի մէջ : Այն անձը որ ժողովուր-
դին օգտակար կ'ըլլայ, ջերմութեամբ ու
սիրով կը զրկէ իր ծոցին մէջ : Մենք կը
մաղթենք ու կը փափաքենք որ այս մը —
տայնութիւնը համատարած ըլլայ միշտ
ու ամենուրեք » :

« ԱՅՅԻԼ »-ի ԹԵՐԹՈՒՆԸ (187)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

Հ Ա Յ Ր Ը

— Հէ՛յ, ծանէթթօ, հոս ի՞նչ գործ
ունիս :
— Դո՛ւն ես, Սքալապրինօ, դո՛ւնց նա-
ւատին վարձանահար : Աստուած վկայ
միւրտի զգեստներով մէջ չկրցայ ճանչ-
նալ ընդ : Գործով Մ'էսթր եկած էի եւ
հիմա վենետիկ կը դառնամ :
— Ես ալ գործով եկած էի : Ես ալ վե-
նետիկ պիտի դառնամ :

— Մեկտեղ կը ճամբորդենք ուրեմն ,
ըսաւ ծանէթթօ ուրախութեամբ :
— Աղէկ կ'ըլլայ, զի մըն ալ կը խօ-
սուըտենք :
Եւ հսկան ձիէն վար ցատկելով, սան-
ձէն բռնած, սկսաւ ծանէթթօյի քովէն
քալել :

×

ՈՍԿԻԷ ԽԱՐԻՍԻ ԳԻՆԵՏՈՒՆԸ

Սքալապրինօ ծանէթթօյի ետեւէն վա-
րած ատենը միտքը ոեւէ բան չէր գրած .ան
միայն սա գիտէր թէ ծանէթթօյի յարա-
բերութեան մէջ էր ծովեզերեայ աւազակ-
ներուն հետ եւ հետեւաբար կրնար տե-
ղեկութիւն հայթայթել իրեն Սանտրիկո-
յի մասին :

Կրնար ըլլալ նաեւ որ նաւավարը Սան-
տրիկոյի հանդիպած ըլլար, որովհետեւ
Սանտրիկոյ լեռներէն վանաւորէն եւ իր
աւազակախումբը կրնային լինել յետոյ սըկ-
ուած էր ծովեզերքները ապրիլ :

Առաջին խօսք բացողը ծանէթթօն եղաւ :
— Ինչո՞ւ ատենէ մը ի վեր մեր մէջը
չես տեսնուիր, վարպետ, սկսաւ երիտա-
սարդ նաւաստին :

— Ես պոյոյսի ելած էի, տղաս : Դուն
ի՞նչ գործ ունէիր հոս :

— Ես ալ մէկու մը կողմէ յանձնարա-
րութիւն մը կատարելու եկած էի :

— Հիմա ո՞ւր կ'երթաս :

— Ոսկիէ խարիսի դիւնտունը :

Սքալապրինօ այս անունը լսելուն պէս
սարսուաց : Յիշեց որ քանի մը անգամներ
ինքն ալ այդ դիւնտունը դացած էր . եր-
բեմն աւազակները զիպուածով հոն կը
հաւաքուէին երբ վենետիկի մէջ ոեւէ
գործ ունենային :

Ահա Սանտրիկոյ այդ վատահամբաւ կա-
պելային մէջն էր որ դուռն էր Մարիա
տափանաւին նաւավարը, որ զինքը Մէս-
թրը առաջնորդած էր :

— Ես ալ հոն երթալու միտք ունիմ,
ըսաւ Սքալապրինօ :

— Եկո՛ւր, շատ դո՛հ պիտի մնաս մեր
կապելային :

— Այո՛, բայց կը վախնամ որ լրտես-
ներ գտնուին հոն ... այս միջոցին հետե-
րին աղէկ չեմ, գիտե՞ս, ծանէթթօ :

— Ո՞ր տրեսը կը համարձակի Ոսկիէ
խարիսիէն ներս մտնել, վարպետ ... :
Ասկէ վեց ամիս առաջ լրտես մը ատանկ
աներեսութիւն ըրած էր, գործը մաքրե-
ցին ... :

— Ի՞նչ եղաւ որ ... :
— Մէյ մըն ալ դուրս չկրցաւ ելլել,
գոչեց ծանէթթօ քրքիլ մ'արձակելով :

— Իրա՞ւ : Ի՞նչպէս :

Կապելային կոնակի պանդոլը գիտես ,
չէ՞ :

— Այո՛ :

— Կափուլն ալ գիտե՞ս, խանութին ե-
տեւի կափուլը :

— Այո, գինիի շտեմարանին կափուլը :

— Նշանաւոր կափուլը ուր շատ մը
հրաշքներ գործուած են ... :

— Ի՞նչ հրաշք, ծանէթթօ : Ես ատանկ
բան չեմ լսած ըսաւ : Պատմէ՛ նայինք :

— Վարպետ Պարթօլօն կը ճանչնա՞ս :

— Միականի՞ն, այո՛, քաջ մարդ մըն է :

— Քաջ եւ ուժով ... ձեռքերը ոտքերը
կը բռնեն :

— Է՛, ըսէ՛ նայինք, ի՞նչ կ'ընէ քու մէկ
աչքով Պարթօլօն :

— Ի՞նչ պիտի ընէ, երբ որ յաճախորդ
մը իր գործին չգայ, երբ որ աչքը չխած-
նէ, դաւաթ մը գինի կը հրամցնէ անոր ,
զաւաթ մըն ալ ետեւէն, դաւաթ մըն ալ
լմնցաւ գնաց ... : Կը հասկնա՞ս ... :

— Այսինքն լաւ մը կը զինովցնէ, հա՞ :

— Եւ յետոյ կը հրաւրէ զայն որ գի-
նիի շտեմարանը ի՞նչ լով հաւնած գինի
խմէ ... :

— Եւ յաճախորդն ալ կ'իջնէ ... :

ՄԻՇԵԼ ԶԷՎԱԳՕ

(Շար.)

« ՅԱՌԱՋ »

ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մարտի 15-ին Պ. Սեդրակ ձամուսնան 30 ֆրանք կը նուիրէ :

Ի ՆՊԱՍՏ
ՄԱՐՍԵՅԼԻ
ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

400Դ ՅԱՆԿ

Ի յիշատակ Ղազար Պողոսեանի՝ Պողոսեան ընտանիք 1000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Ժան Տատրեան 500, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Գարրիէլեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գէորգեան, Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Տէ - միրճեան, Տիկին Զարուհի Քէշիշեան, Օննիկ Ղազարեան, Յարութիւն Տէրոյեան, Տէր եւ Տիկին Սօֆի Գարրիէլեան 200ա - կան, Տէր եւ Տիկին Հայրապետ Գառապարեան 150, Ղազարեան Յակոբ, Կաղնիկ - եան (Լա Սիթա), Տիկին Կաղնիկեան (Լա Սիթա), Պ. Տէրոյեան, Տէր եւ Տիկին Եղիազար Մեղնեան, Պ. Հէքիմեան, Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէ, Հ. Յ. Դ. Շ. Մի - սաքեան խումբ, Տէր եւ Տիկին Օննիկ ձա - ուսեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ ձառա - եան, Տէր եւ Տիկին Աշոտ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան, Պ. Նու - պար Նիկողոսեան (Փարիզ), Տէր եւ Տի - կին Զուլալ Գաղանճեան (Փարիզ), Շա - ճեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Ասատուր Քէօսէյեան, Տէր եւ Տիկին Միլոտիշեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Եսփրեան 100ալան, Տէր եւ Տիկին Անտրէ Պաղտատարեան, Օր. Մարի Սաղըրեան, Պ. Մովսէփ Գա - պարեան 50ալան, Պ. Յովսէփ Գարա - կէօգեան 20 ֆրանք : Գումար 5020, նախկին գումար՝ 179465, ընդհ. գումար 184485 ֆրանք :

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրճնուլի ընդհ. ժողովը՝ Սեպտ. 26, Կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 8-ի ժ. 3-30ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերակիցները՝ ներ - կալ ըլլալու այս կարեւոր ժողովին :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ

ԼԻՍԷ ԲՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ Կապույտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21 : Պաշտօնի հայերէն լեզուի ըննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ գրականութեան եւ Հայաստանի պշտար - հագրութեան : Արձանագրութեան համար դիմել Ուր - բաթ իրիկունները 7-9 Լիւի Բոնտորսէ :

COURS DE LANGUE ARMENIENNE AU LYCEE CONDORCET Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN. Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

ՅԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Նորակառոյց շէքիմի բացում

ԲԻԻԶԱՆԴ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

Կիրակի, 3 Հոկտ. ժամը 16ին, Տէոյ - Լա Պառի գերեզմանատան մէջ :

Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալ բա - նաստեղծին յիշատակը յարգողները : Ժամադրաւար՝ Կառ Տիւ Նորի ներք - նամասը կամ գերեզմանատունը :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ. Խաչի Պոմոնի միօրեայ դպրոցի վերամուտը կը կատարուի Հոկտ. 6ին : Արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը կատարուին ամէն կէսօրէ ետք ժամը 16 - էն 18, Սեպտեմբերի ընթացքին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Ծնողներէն կը խնդրուի անյապաղ արձանագրել իրենց զաւակները :

×

Տէսինի Կապ. Խաչի դպրոցը կը բացուի 2 Հոկտեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան ներքեա - յարկը : Կը խնդրուի ծնողներէն որ ան - միջպէս արձանագրեն իրենց զաւակնե - րը, վեց տարեկանէն վեր :

×

Պանէօ - Բաշանի Հայկ. դպրոցի դա - ւընթացները կը սկսին Սեպտ. 29ին :

Կ՝ՈՒԶՈՒԻ

Ն'ձամենայի մէջ (Չատ, Ափրիկէ) ա - լիմինիոմի կաթսաներ եւ կերակուրի ա - նօթներ արտադրող հայկ. գործատան մը համար, մասնադէտ մը կ'ուզուի : Ամու - րի ըլլալը պայման է : Դիմել՝

Armenak SALERIAN
B. P. 851

N'DJAMENA République du Tchad

« ՅԱՌԱՋ »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԵԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մախազ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Յաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութ	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս դիմելը մէկ անգամ հրատա - րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ - դերու համար են, չորրորդ էջ : Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է : Առեւտրական եւ այլ ազդեբու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան :

A R M É N I E 1976

Départs chaque mois :

du 23 Octobre au 6 Novembre

du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :

Aux personnes âgées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au moins, s'incirivant ensemble.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON

Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Licence Voyages : A. 721.

Offre d'association

Pour lancer nouvel article breveté sans concurrence, de première nécessité et de grande diffusion, très facile à entrepren - dre — recherche d'urgence associés par - faitement au courant imp. exp. et dispo - sant de 3 à 400.000 F
M. Boyadjian tél. 631-79-86

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22 :

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԻՍԻ - ՔԼԱՄԱՌ

ՀՈԿՏ. 23ին, Հայկ. երեկոյք, ի նը - պաստ Լիբանանայութեան :
ՀՈԿՏ. 24ին Ռիւ տ'Ամսթէրի բացումը, Քլամառ) :

×

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռ - նարկը Նոյեմբեր 13ին :

×

Փարիզահայ Տիկնայ Միութեան Որ - բերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ին

×

ԱԼՅՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ հանդի - սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ մինչեւ Հոկ - տեմբեր 16 :

×

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՅՈՒՆԵՍԿՈ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ 6 Նոյեմբեր

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձին առթիւ :

×

ԱՀԳՍԱՆՆԱՄԻ

Բացառիկ եւ փայլուն գիշերային ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ Շաբաթ Հոկտեմբեր 23ին Շերաթոն պանդոկի շէշ սրահներուն մէջ :

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԾՆՆԻԵԱՆ ԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍԸ
Շաբաթ, Դեկտեմբեր 18

RESTAURANT

Le Samovar

cuisine et spécialités russes

- Ambiance Musicale -

14 rue Sauval 75001 Paris
tél. 261 77 79
métro Louvre

fermé le dimanche

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կեդրոնականի

90ամեակին առթիւ

Hôtel Méridien

Կը մասնակցին —

Լիբանահայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգինոց իր խումբով

ԵՒ

JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)

ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը՝

ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին յետագային :

ԿՈԶ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐՈՒՆ

Աղքատախնամի գրասենեակը բաղմա - թիւ դիմումներ ունի զանազան երկրներ - րէ Ֆրանսա դաղթող հայրենակիցներու կողմէ : Վարչութիւնս կոչ կ'ընէ առեւ - տրական հաստատութեանց տնօրէններուն որ նկատի ունենան վերոյիշեալներու պարագան եւ դիմեն Աղքատախնամի գը - րասենեակը, 77, Ռիւ Լաֆայէթ փարիզ 9

Հեռ. 878 - 02 - 99

Որեւէ ճիւղի պատկանող գործաւորներ
եւ պաշտօնեաներ հայթայթելու համար :
Fonds A.R.A.M

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՍՈՒՐԻՍԱ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԱՀԱՐԵԿՈՒՄ
ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԵՋ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ ԱՌՏՈՒ ԵՐԵՔ ԱՀԱՐԵԿԻԶՆԵՐԸ ԿԱՌԱՂԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑԱՆ

Սուրիոյ նախագահը երկար — բարակ ժամանակ ցրեց իր վաղ առաջած — նախ, այն պահուկներն զիմաց, ուր չորս պարզապէս անհրաժեշտ են նախորդ օրը լրացնողները պատանդ կը բռնէին, կախաղան բարձրացան երեք վերապրողները :

Ամէն ինչ կը սկսէր Կիրակի առաւօտ ժամը 5ին, երբ չորս ահաբեկիչներ, մէկ — կը կին, պատանդ կը բռնէին Սեմիթիայի պահուկի 90 յաճախորդները, անոնց առաջադրեալն էր համար, պահանջելով թու — լիսին ձերբակալուած հայրուկներու առաջարկ արձակումը : Սուրիական իշխանութիւնները որեւէ բանակցութեան չէին մտաւորակարարել այլ բանակը յարձակման կանգնէր եւ կ'աղաղակէր պատանդները, բայց 3 ֆ. հոգի կը վերադարձնէին եւ հինգ մտաւոր կար, որոնցմէ մէկը՝ ահաբեկ — լիսին խումբին պետը : Մնացած երեքն ալ, ինչպէս ըսինք, կախաղան կը բարձրանային երկուսնորսին առաջ :

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ հետեւ — լիսը ահաբեկչական այրեցնարանի նախ — նախն օրէնքներուն, Արաֆատ յանուն Պաղեստինի ազատագրութեան կազմա — կերպութեան, հերքեց թէ իրենց գործն ըլլայ : Ասոր սակայն այլեւս մարդ չի հա — լաւարար, մանաւանդ որ օրէ օր պար — լիսնեցաւ թէ Արաֆատ տէրն իսկ չէ այլ — եւս իր շարքերուն :

Ամէն պարագայի մէջ, ասիկա չի ծա — ղայր անշուշտ Սուրիա — Պաղեստինեան կազմակերպութիւն հաշտութեան մը, որ անհրաժեշտ է Լիբանանի խաղաղութեան վերահաստատման համար :

Մնաց որ յուսահատութեան այս ա — լիսըները ոչինչ կը բերեն Պաղեստին — ցիներուն, որոնք իրենց կռիւներն ու ա — հաբեկումները առաւելաբար կը տանին Արաբներու կամ անմեղ մարդոց դէմ : Եւ ասոնց արդիւնքն այն եղաւ որ ամէ — նէն առաջ Պաղեստինցիներն դէմ դարձաւ Արաբը, գլխավորաբար պաղեստինեան պատրի մեծագոյն պաշտպան՝ Սուրիան : Աւ Պաղեստինցիին օրէ օր դարձաւ փոր — ձանք մը : Հայրենագուրդի, խանդարեց ուրիշներու հայրենիքին խաղաղութիւնը եւ ձեռնարկեց արարքներու որոնք աւելի ծառայեցին իսրայէլի իր դատին :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՊԵՏԻ Է

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱԶՄԷ

Իլիս Սարգիս քաջութիւնն ունեցաւ հաստատուելու Պէյրութ եւ թանգարան — նին մէջ սկսաւ տեսակցութիւններ ունե — նալ : Վայրն իսկ տեսակ մը խորհրդանշան

է քանի «սահմանադուր» է քրիստոնեայ եւ մահմետական դոտիններու : Սարգիս շտեմարեցաւ նախ Արաֆատի հետ ինչ — պէս որոշուած էր այլ շարքը սկսաւ ձմ — պլաթով : Արդարեւ բոլոր հրացանաձու — թիւն մը արգելք հանդիսացաւ Սարգիս — Արաֆատ հանդիպումին : Ռումբեր տե — ղացին նաեւ Պաապտայի նախագահական պալատին շուրջ : Ըստ ձախ աղբիւրներու, ձմապլաթի հետ տեսակցութիւնը դրա — կան եղած է :

Բայց հաշուարկները չեն վերջա — ցած եւ հրաժարեալ նախարարապետը Ռաշիտ Գարամէ յայտարարութիւն մը ըրած է, ուր կ'ըսէ թէ նախկին նախ — դահ Ֆրէնչիէի դիրքը կը դնէ «կամ — յական, անբարոյական եւ խաբեայ» ա — լիցնելով որ Ֆրէնչիէ նախ նկատի ա — ռած է իր անձնական շահերը ազգին շա — հերէն առաջ :

Դրական երեւոյթ է նաեւ որ Սարգիս ընդունած է Սատաթի առաջարկը մաս — նակցելու արաբական վեհաժողովի մը, որ պիտի համախմբէ վեց ղեկավարներ (Լիբանան, Եգիպտոս, Սուրիա, Գու — յէթ, Սաուտի Արաբիա եւ Պաղեստին — եան կազմակերպութիւն) :

Հաւանական չէ որ Սարգիս 15 օրէն առաջ կարենայ կառավարութիւն մը կազմել :

ՌՈՏԵԶԻԱ

ՀԻՆԳ ԵՐԿՈՒՆԵՐ Ո՛Ձ ԿԸՍԵՆ

Իսն Սմիթ ի վերջոյ տեղի տուած էր եւ ընդունած որ մինչեւ երկու տարի Ռո — տեգիոյ իշխանութիւնը Սեւերուն յանձ — նուի : Ասիկա ընդունեցաւ երկու նախա — պայմանով՝ Ռոտեգիոյ դէմ միջադեպին պատժական միջոցները կը վերանան, իր երկրին դէմ կեռիկան ալ կը վերանայ : Մինչեւ այս օրը երբ իշխանութիւնը սեւ մեծամասնութեան կը յանձնուի, փո — խանցման դահլիճ մը կը կազմուի, որ եր — կու մարմին կ'ունենայ : Ա) մէկ պետա — կան խորհուրդ որ նոյնքան սեւ եւ սպիւ — տակ անդամներ կ'ունենայ, սպիտակ նա — խազանով մը, որ վեթոյի իրաւունք չու — նենար : Բ) նախարարաց խորհուրդ մը, ուր թիւով սեւերը կը տիրապետեն, բայց գլուխը կ'ունենայ սպիտակ նախարար — պետ մը :

Հինգ երկիրներ սակայն, Ռոտեգիան չըջապատող ոչ ըսին, Գիսիկէրի եւ Սմիթի այս համաձայնութեան : Այս պե — տութիւններու (Չամպիա, Թանգանիա, Մոզամպիկ, Սնիլլա, Պոնգուան) ղեկա — վարները կը պահանջեն որ Մեծն — Իրի — Ռոտեգիան իր իրաւունքները զոյգուի մը գումարէ, Ռոտեգիան իր իրաւունքները համար Սեւ մեծամասնութեամբ փոխանցման դահլիճ մը եւ շարադրելու նոր սահմա — նադրութիւն մը :

ԵԳԷԱԿԱՆ

ԹՈՒՐԿ ԵՒ ՅՈՅՆ ՊԵՏԻ ԲԱՆԱԿՑԻՆ

Թրքական պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն թրքական Սիւմիլ 1 հետազո —

տական նաւը քարիւղ դառն է յունական թաւոս կղզիին մօտ : Սիւմիլ 1 Իզմիրի նաւահանգիստը վերադարձած է 25 օր — ուան «ծովապտոյտ» է մը ետք : Ուսմիւ — թի նախարարը՝ Գիլիճ յայտարարած է թէ նաւուն տուած տեղեկութիւններուն համաձայն քարիւղ կայ Գիլիպոլուի հիւ — սիսը՝ Սարոս Պայ, Յոյներն ալ նոյն գիւղը ըրած էին տարիներ առաջ, նոյն շրջանը :

Միւս կողմէ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի Արտաքին նախարարները պիտի տեսնուին Նիւ — Եորք :

Արդէն Գիսիկէրի ալ Ափրիկէէն վերա — դարձին Կրետէ հանդիպած է եւ խօսակ — ցութիւններ ունեցած է Աթէնքի ամերի — կացի դեսպանին հետ :

Քանի մը տոյոյ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԻՍՏՈՍԻԱՆՆԵՐԸ

ՌԱՄՍԷՍ Բ. Փարիզ ժամանեց Կիրակի օր եւ ընդունուեցաւ պաշտօնական պա — տիւններով, հակառակ անոր որ չուրջ 3850 տարի է զոհուած է : Մոմիան Սա — տաթի հրահանգով Փարիզ կուգայ դար — մանուելու, քանի ատենէ մը ի վեր սկը — սած է փճանալ եւ ցարգ կարելի չէ եղած ճշգրիտ արտաճանաչումներ ընել : Վեր — ջին յոյսն է Փարիզը : Ռամսէս Բ. ամէ — նէն երկար գահակալութիւններէն մէկն ունեցած է (1301էն 1235 Ն. Ք.) եւ մեծ յինարար մը եղած է :

ՊՈՂՈՍ Զ. Կիրակի օր, իր 79րդ տարե — դարձին առթիւ, անգամ մը եւս անդրա — դարձած է իր վախճանին, ողբկոչելով երկրային կեանքի վերջալոյսը, ուր հա — սած է, Ս. Պետրոսի հրապարակը հաւաք — ուած 15 հազար հոգիի առջեւ : Հակա — ռակ իր առողջական վիճակին ալ (սուր կերպով կը տառապի արթրոզէ) ցոյց տուած է նոյն քաջութիւնը եւ շօշուփած բոլոր այժմէական հարցերը :

ՊՈՐՏՈՅԻ կայարանը արկած մը պա — տահած է Կիրակի գիշեր երբ ուղեւորը, որ կ'ուղէր կառաւարմը մը կապել, հե — ոււտութեան սխալ դատում մը ընելով, բախում մը ստեղծած է եւ չուրջ յիսուն հոգի վերաւորուած են, որոնց 35ը հի — ւանդանոց փոխադրուած :

ԹՈՒՐԿԻՆՈՅ ԵՒ ԻՐԱՔԻ միջեւ միջա — դէպ մը պատահած է առջի օր երբ իրաք — եան թրանները կը հալածէին քիւրտ կեռիկներուն թրքական սահմանը : Ար — դարեւ, իրաքցիք կրակ բացած են սահ — մանային կայանի մը վրայ : Թուրքերը անմիջապէս երկու քնիւն սպայ զրկած են, բայց ջանք կը թափեն նաեւ զէպըր մեղմացնելու :

ՀՈՐՈՄԻ մէջ եղեռնափորձերու շարքը կ'երկարի, գլխավորաբար հրէական հաս — տատութեանց դէմ : Կիրակի օր, ռումբեր պայթած են սինաիոկի մը մէջ : Ուրիշ ռումբեր ալ պայթած են Ալիսի (կառք վարձելու ընկերութիւն) գրասենեակը եւ քանի մը դրամատուներու մօտ : Ասոնց պատասխանատուութիւնը կը պահանջէ «հակասինական Կասան Բանաֆանի Գո — մանտոն» : Քասան հազար հոգի ալ ցոյց ըրած է ի նպաստ «Լիբանանի պաղես — տինեան ղեմադրութեան» :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ օգաչու մը՝ Իվանովիչ Զաքարիով Պարսկաստանի հիւսիսը էջը կատարած է, Կասպից ծովի ափերուն եւ քաղաքական ապաստան ուղած Ամերի — կացիներէն :

ՔԱՏՐԵՐՆ ալ դէմ են նախարարապետ Պառի «հակադրամահոսութիւն» ծրա —

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսի դահակալութեան քսանամ — եակի եւ Միւռօնօրհնութեան հանդիսու — թեանց առթիւ, որոնք օրերս տեղի կ'ու — նենան, Ս. Էջմիածնայ մէջ, Զորքաբեր օր, ամսոյս 22ին Ս. Էջմիածին մեկնեցան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ եւ Փարիզի Հայոց Առաջնորդ՝ Բարձր. Տ. Սերովբէ Ս. Արք. Մանուկեան եւ Գերշ. Տ. Գիւտ Ս. Եպսկ. Նազաւեան : Նոյն օրը եւ նոյն օդանաւով մեկնեցան նաեւ Երուսաղէմի Պատրիարք՝ Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արք. Տէրտէրեան, Հարաւ — յին Ամերիկայի Հայրապետական Պատ — ուիրակ՝ Բարձր. Տ. Բարգէն Ս. Արք. Ապատեան եւ Աւստրալիոյ ու նոր Զե — լանտայի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Գարե — դին Ս. Եպսկ. Գալանճեան :

ԳԻՒԱՆ
Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻԶ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱՏ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

«Սով. Հայաստան» օրաթերթի Սեպ — տեմբեր 18ի թիւէն կ'իմանանք, թէ հան — րակառքի ծանր արկած մը պատահած է Երեւանի մէջ, Սեպտեմբեր 16ին : Զոհեր կան (թիւը չէ ճշգրտուած) :

Երեւան քաղաքի Խորհուրդին Գործա — դիր Կոմիտէն հետեւեալը հաղորդած է. — «Աշխատուողների ղեկավարների Երեւանի քաղաքային սովետի գործկոմը հաղորդում է, որ Ս. Թ. Սեպտեմբերի 16ին վթարի է ենթարկուել քաղաքային մարդատար տրանսպորտի տրուբերուսը : Կան զոհեր :

Վթարի պատճառները յետաքննելու եւ զոհուածների ու տուժածների ընտանիք — ներին օգնութիւն ցոյց տալու համար կազմուած է կառավարական յանձնաժո — դով » :

«Սով. Հայաստան» օրաթերթին նոյն թիւին մէջ հրապարակուած է նաեւ Հա — յաստանի համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան եւ Նախա — րարներու Խորհուրդին խորին ցաւակցու — թիւնը «զոհուածների հարազատներին եւ մերձաւորներին» :

ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ ԿԻԵՒԻ ԴԻՆԱՄՈՅԷՆ 2-3

Սեպտեմբեր 25ին, Կիւեւ մէջ, Արարատ պարտուեցաւ Դինամօյէն 2ի դէմ 3 կէ — տով :

Նոյն օրը միւս խումբերու արդիւնք — ներն են. —

Սպարտակ (Մոսկուա) Թիֆլիզ՝ 0-0 :
Շախտէր-Դինամօ (Մոսկուա) 0-1 :
Դինամօ (Մինսկ) Դնեպր՝ 2-0 :

Գրէն : Ի վերջոյ Պառ կը սպասէր որ ամէն դասակարգ դէմ ըլլայ, բայց իրեն համար ալ նախընտրելի կ'ըլլար որ գործատիրու — թիւնն ալ դէմ ըլլար եւ ոչ թէ միայն վե — րապահ՝ «այս, բայց»ով մը :

ԳՈՌԹԻԻ մէջ (Գորսիքա) միջոցաւ ծանր է կրկին եւ մասնաւորաբար շար — ժում մը կայ լեգէոնականներու դէմ : 2 հոգիներ սպաննուած են առջի օր եւ կասկած կայ որ օտար Լեգէոնի անդամ մը ըլլայ :

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ԱՄԷՆՈՐԵԱՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԲԱՑՈՒՄԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

— 0 —

ԼԻՈՆ (Յառաջ)։— Կիրակի 19 Սեպտեմբեր, ժամը 16ին, արեւի ճառագայթներով ողողւում Նարեկեան վարժարանի բակին մէջ, տեղի ունեցաւ հաստատութեան պաշտօնական բացման արարողութիւնը, ներկայութեամբ՝ հարիւրաւոր ազգայիններու, որոնք եկած էին միջին Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն։ Յանգուզն նախաձեռնութիւն մը եւ իրագործութիւն մըն է այս հաստատութիւնը, որ երկնա-յին պարգեւ մըն է շրջանի Հայութեան։

Հայապահպանման կարեւորագոյն ազգայինը մէկը չէ՞ արդեօք, եթէ ոչ գլխաւորը, հայ մանուկին ու պատանիին հայկական ուսում եւ դաստիարակութիւն ջանքերը։ Դարերով արդեօք իրաւամբ չէ՞, որ ըսած ենք ու կրկնած, եկեղեցին ու դպրոցը մեր գոյատեւման անխորտակելի բերքն են։ Այս լոճումներն լաւաւ էր, որ հրաշալիանք չէ՞ր, ներկայութիւնը հայ առաքելական, բողոքական եւ կաթոլիկ եկեղեցիներու կրօնական եւ ազգային մարմիններուն ու հակառակ սեղմ խիւղով ուղարկուած հրաւիրագրներու, խուռներամ բազմութեան մը մասնակցութիւնը բացման արարողութեանց։ Արդեօք այս բոլորը դրաւական մը չէ՞. այն սէրին ու գուրգուրանքին զոր կը տածէ Հայութիւնը հանդէպ իր կրթական հաստատութեանց, իր լոյսի օջախներուն, որոնց մէջ կը տեսնէ իր ազգային փրկութեան լաւատը։

Բացման արարողութիւնը կը սկսէր պատարագով, պատարագէն էր նախկին կաթոլիկոս Պաթմեան Արք.՝, որ իր քարոզի ընթացքին շնորհակալութիւն պիտի յայտնէր Ֆրանսերէն Կարտինալ Րենարի, որ քաջալեր հանդիսացած էր Նարեկեան հաստատութեան հիմնադրութեան ու իր ներկայութեամբ եւ նախագահութեամբ

բաժնւոր կը փակէ ճառագայթէ վարա-գործը, կը բացուի նոր օրը եւ պատկերներն ու ողբերգութիւնը միեւնոյն են, միայն թէ քիչ մը աւելի խոր։ Կը լսե՞ս, հիւանդ է սիրտս։ Բայց մի վճարիր, Մի-չէ՛, օր մը երբ որ Յասմիկը մեծնայ պիտի լըմունէ թէ իր երկրին, իր տան, իր նե-րաշխարհին ծաղիկները կը մեռնին. կը մեռնին. կը մեռնին դեղեցիկ. դոյնդոյն, հմայել ծաղիկները՝ եթէ իրենց հողին վրայ արեւին յանձնուած գլխիւն պահուած չընդգոյն հողը ...

ՎԵՀԱՆՈՅԹ ԹԵՔԵԱՆ

« Ազգայ »

արտայայտած էր այն սէրը եւ գուրգուրանքը, զոր կը տածէր մասնաւորաբար այս հաստատութեան ու ընդհանուր առ-մամբ Հայութեան հանդէպ։ Պատարագի աւարտին Կարտինալ Րենար իր խօսքը ուղղելով Պաթմեան եւ կաթոլիկոսի, ուրուն արդէն ծանօթ էր Հոռմէն կ'ըսէր։

Ուրախ ենք որ եկաք մեր մօր մասուն-ցանելու համար այսօրուան պատարագը հայերէնով։ Քրիստոս ուղարկուեցաւ աշխարհ բոլոր ժողովուրդներու համար անխտիր։ Հայ եղբայրներ, նոյնպէս հայ առաքելական եկեղեցւոյ զաւակներ, կաթոլիկ եկեղեցիին ու Լիոնի թեմը ձեզ կ'ընդունին իբրեւ հարազատներ։ Ձեր գոյութեան ընթացքին ոչ թէ միայն անհա-տապէս, այլեւ ազգովին շարձարկեցաք եւ բնական երեւոյթ էր, որ Ֆրանսան ձեզ ընդունէր զերկարաց։

« Այս հաստատութիւնը պիտի ըլլայ հայերէնի ուսման եւ Աստուծոյ խօսքի տարածման կեդրոն մը։ Հոս պիտի զար-գանան պատանիներու գիտական եւ կրօնական յատկութիւնները։ Դուք աշխարհակամներ, որ զիս կ'ունկնդրէք, ձեր դերը ունիք այս գործի իրականացման մէջ։ Լիոնի թեմի դռները լայնօրէն բաց են ձեր առջեւ եւ եթէ Ֆրանսացի մըն է, որ կը խօսի այս պահուած ձեռքի, զայն կ'ընէ արտայայտելու համար այն անհուն սէրը, որ ունի հայ ժողովուրդին հանդէպ »։

Ապա խօսք առաւ Ֆրանսերէն Հ. Գիւրդը վրդ.։ Զապալարեան, երկտասարդ տեսու-չը ու քանի մը բառով ներկայացունք բա-ցատրեց նպատակը այս հաստատութեան։

— Գերապայծառ Մէթեանի կը պարտինք միջին Ֆրանսայի մէջ հայկական հաստատութիւն մը ունենալու գաղափարը։ Պաթմեան Արք.ի համաձայնութեամբ եւ Գերապայծառ Քեհեանի քաջալեր-բանքով կարելի եղաւ հիմը դնել այս հաստատութեան, ուր պիտի պատրաս-տուի ընտրանի մը ծառայելու համար հայ եկեղեցիին եւ հայ ժողովուրդին, մեր մասնաւոր շնորհակալութեան խօսքը ու-նինք ճարտարապետ Պ. Պետրոս Մոմ-ճեանի, Սանճեան եղբայրներու, որ ի-րենց օժանդակութիւնը բերին այս գործի յաջողութեան եւ նոյնպէս ձեռքի սիրելի ներկայներ, որ այսքան հոծ թիւով պա-տասխանեցիք մեր հրաւերին։

Կարգադիր յանձնախումբի կողմէ Պ. Նազարէթ Սանճեան ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը։ — « Այս մշակոյթի տու-նը որ պիտի դրուի մարդը զազոյթի արամադրութեան տակ, իրականացաւ շնորհիւ Հոռմի Լեւոնեան հայերու զո-հողութեանց ու նիւթական հսկայ փո-խառութեանց։ Անոնք որոնք կ'ուզեն ի-րենց մասնակցութիւնը բերել նիւթագին, սիրով կ'ընդունուին »։

Վերջին արտայայտուողը եղաւ Գեր. Քէհեանեան, որ հայերէնով ըսաւ հետեւե-եալը։ — Կարծեմ սրտակից եւ սրտային խօսակցութիւն մը ունենայու համար հարկ է խօսիլ հայերէն։

Այս հաստատութեան հիմնումով, մա-սամբ զոհացում կը տրուի Լիոնի ազգային կարիքներուն։ Լիոնի Հայութիւնը այսպիսով իր արամադրութեան տակ կ'ունենայ Ֆրանսայի հայկական լաւա-գոյն կեդրոններէն մէկ, որու յարկին տակ Լիոնցի պիտի կարենան աճեցնել իրենց քրիստոնէական աւանդութիւնն ու կողքին նաեւ ազգային աւանդու-թիւնները։ Ան պիտի ծառայէ որպէս մը-շակոյթի կեդրոն։ Պիտի ներկայացունի Ֆրիմեր, պիտի ըլլան դասախօսութիւն-ներ, դրական ասուլիսներ, զգացնելու հա-մար նոր սերունդին, որ ան ժառանգոր-դին է ու մասնակը ժողովուրդի մը, որ ունեցած է իր մշակոյթի ոսկեզարդ հիւ-գերուրդ դարուն եւ որ ոչինչով ետ կը մնայ զինք հիւրընկալող ժողովուրդն ու-րէն։ Հարկ է հաւատարիմ ըլլալ մեր ե-րակներուն մէջ հոսող արեան։ Որքան զօրաւոր ըլլայ մեր հաւատարմութիւնը հանդէպ մեր աւանդութեանց, մեր ժո-ղովուրդին, այնքան աւելի լաւ պիտի կատարենք մեր պարտականութիւնները հանդէպ մեզ հիւրընկալող ժողովուրդնե-րուն։ Գալիք վերամուտին ներկայները պիտի հաստատեն, որ այն բոլոր ծնող-ները, որ իրենց զաւակները ուղարկած են այս հաստատութիւնը լաւ ընտրու-թիւն մը կատարած են։

Բոլոր հայկական կազմակերպութիւն-ները, որ կ'ուզեն վայելել այս կեդրոնի բարիքները, կրնան դիմել տնօրինու-թեան ու օգտուել անոր հիւրընկալ ոգիին։

Այսպիսով վերջ գտաւ բացման արարու-ղութեան պաշտօնական մասը այս կրթա-կան հաստատութեան, որ 1976-1977 տա-րեշրջանին համար իր գոնեւր բացաւ Երկուշաբթի Սեպտեմբեր 20ին, մասնա-պարտէզի եւ միջնակարգ ուսման բա-ժիններով։ Ապա ներկայները հրաւիր-ուեցան այցելելու հաստատութիւնը, դա-ստարանները, սենեակները, ճաշարանը ու խոհանոցը, որ անխտիր բոլորի քաջա-լերանքին եւ գոհունակութեան առարկան դարձան։ Տեղին է յիշել որ այս հաս-տատութիւնը կը գտնուի տասնութօթ ճազար քառակուսի մեթր տարածութեամբ սեփական պուրակի մը մէջ։ Այցելութե-նէն վերջ հասարակութիւնը հրաւիրուե-ցաւ ճաշակելու կարգադիր յանձնախում-բին կողմէ խմածով պատրաստուած ա-ռատ պիւֆէն։ Իսկապէս քաջալերանքի եւ շնորհաւորութեան արժանի են Տէր եւ Տիկին Սանճեանները, Տէր եւ Տիկին Ներ-կիզեանները եւ Պատրիկեանները եւ կար-գաղիւր յանձնախումբի անդամները ան-խտիր, որոնց գոհողութեանց գիտակից ներկայ հասարակութիւնը դրականօրէն պատասխանեց իրենց կոչին ու իր նիւ-թական նուիրատուութիւններով անմասն չմնաց այս սրբազան առաքելութեան մա-տակարարման գործին։

Ժողովուրդը ուրախ ու տողորուած հայկական զգացումներով ցրուեցաւ ուշ երեկոյն։

ԳԵՂԱՄ ԿԱՆԱՆԵԱՆ

«ԱՌԱՋ»-ի ԹԵՐԹՕՆԸ

(188)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Բ. ՄԱՍ

ՈՍԿԻՆ ՊԱՐԻՍԻ ԳԻՆԵՏՈՒՆԸ

— Երբ որ բաւական գինովցած եւ դատարան կարողութիւնը կորսնցուցած ըլլայ, զանազան կ'ընէ...
— Եւ ինչէն է հետքը։
— Վարպետ Պարթոյն յաճախորդին վրայէն կ'ափուրդ կը գոցէ...
— Սարսափելի լաւ... Կ'երեւի թէ ինչ լաւ է ինչով անախորժ յաճախորդը ծառայէն կը մեռնի։

Ընդհակառակն, շատ լաւ էն կը մեռնի։ — Ի՞նչպէս։

— Հազիւ թէ կ'ափուրդ գոցուած, Վարպետ Պարթոյն իր կոյր աչքը անգամ մը ճմրելէ յետոյ ձեռքը գաղտնի լծակի մը կը տանի եւ մէկ հարուածով լծակը վեր կը հանէ։ Ասոր վրայ, շտեմարանին մէջ երկաթէ դուռ մը կը բացուի, ուրկէ ծով-ուն ջուրը կը սկսի ներս խոտել... Աչքը գոցել բանալու չեղած շտեմարանը ջու-րով կը լեցուի...։

— Այնպէս որ, լրտեսը շատ ջուր խմե-րով կը մեռնի եւ ո'չ թէ ծառա մ'նալով, հէ՞...։

— Այո՛, Միայն լրտեսները չէ, դաւա-ճաններն ալ հոն կը նետեն։

— Ո՞վ կը նետէ։

— Վարպետ Պարթոյն... Կը բաւէ որ դաւաճան ըլլալը հաստատուի։

Սքալապրինո սարսափով հարցուց.

— Պետեմիւրդ ո՞վ է, Պարթոյն թէ ու-րիշ մը։

— Ինչո՞ւ հարցուցիր, ըսաւ ճանէթթօ կասկածիլ սկսելով։

— Ճանէթթօ, ալ ձանձարացայ այսպէս միշտապէս լրտեսներ։ Փորձեցի ինքն իր գլխուս դրոժել բայց սուղի նստաւ ինձի, չյաջողեցայ։ Սնանկ որ, հիմա միտք ու-նիմ...։

— Մեր հօտին մէջ մտնելու, ամբող-

ջացուց երկտասարդ նաւավարը խնդալով։ Աստուած վկայ, Սքալապրինո, քեզի պա-տուելու համար մերինները իրենց իւզոտ հորթը սիրով պիտի մորթեն։ Արդէն քա-նի մը անցանք թու վրայ խօսած էինք, թու քաջագործութիւնները առաջաւելի կարգ անցած էին մեր մէջ, մասնաւոր-բանտէն փախչիլը լողներուն բերանը բաց մնաց...։

— Ձերինները բանտէն փախած ըլլալս իմացա՞մ են, հարցուց Սքալապրինո դո-ղալով։

— Այո՛, թու հին բարեկամներէդ իմա-ցանք։ Իրաւ որ ամէնքս ալ զրկարաց պի-տի ընդունինք քեզ մեր մէջը։

— Այո՛, բայց ձեր մէջը մտնելէ առաջ կ'ուզէի գիտնալ թէ ո՞վ է ձեր պետը, տեսները պիտի կրնամ ձեր պետին դո-չին տակ օգտակար ըլլալ...։

— Ժիշը է, բայց...։

— Մտիկ ըրէ, ճանէթթօ, եթէ ձեր պետը գործիս չգայ եւ չկրնամ ձեր մէջ մտնել երբեք կ'ընեմ որ անոր անունը ընաւ բերանս պիտի չառնեմ...։ Ի՞նչ կարծեցիր, եւ դաւաճա՞մ եմ որ ընկեր-ներս մատնեմ...։

— Չէ՛, Աստուած չընէ, այդ ըսել է՛ի ուզեմ... բայց...։

— Բնաւ մի վախնար, տղաս, ես ալ ատենին պետ մըն էի եւ արհեստակից-

ներուս խումբերուն մէջ տիրող օրէնքնե-րը գիտեմ...։

Մեր պետը Սանտրիկօն է, Սքալապրի-նօ, եւ վարպետ Պարթոյն Սանտրիկոյի հրամանին տակ կ'աշխատի։

— Սանտրիկօն, բացառաւիցե Սքալա-պրինօ վայրադ ուրախութեամբ մը։

— Այո՛, Բայց մէկէն ի մէկ ի՞նչ եղար։

— Ոչինչ, տղաս, ոչինչ, պատասխա-նեց Սքալապրինօ իր պաղարկումութիւնը վերստանալով։ Դատ դո՛ւ եմ որ Սանտրի-կոյի պէս քաջ պետ մը ունիք։

— Ձիւքը կը ճանչնայի՞ր։

— Այո՛, երկուքս ալ միեւնոյն հրոսա-խումբին մէջ աշխատած ենք ատենին...։

— Ի՛նչ, քանի որ իրար կը ճանչնաք ե-ղբ, անշուշտ գուն ալ մեր մէջ պիտի մտնես հէ՞...։

Սքալապրինօ անմիջական պատասխան մը չտուաւ։ Լուռ ու մունջ հարկը քայլի մօտ քալելէ յետոյ յանկարծ կանգ առ-նելով ըսաւ.

— Ճանէթթօ պէտք է հոն առաջնորդես զիս։

— Ո՞ր, հարցուց նաւաստին դարձա-նահար եւ շուրջը մտահոգութեան ալ - նարկ մը պտրտեցնելով։

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՐՈ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. Զատարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Սեպտ. 30, ժամը 20.30ին, Մշակույթի Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորել է եւ կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ:

×

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը Ուրբաթ (Հոկտ. 1) ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մշակույթի տունը:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Ողբ. սարկաւազ Յովհ. Սիմոնեանի մահուան առթիւ Սէն - Ժերմէն թաղականութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Սիրարփի Սիմոնեանին եւ զաւակներուն եւ ընտանիքին: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի ստացած է: —

Այրի Տիկին Սիրարփի Սիմոնեան հարիւր Ֆր., Արիս Թաղէսեան, Տէր եւ Տիկ. Պորիս Մուսաէլեան, Տէր. Նահապետեան, Ժ. Փ. Մակարեան, Գրիգոր Դաւիթեան 50ական, Սալաւոր Պաղտասար Ասատուրեան 40, Ռ. Տէր - Միլոսեան ընտանիք, Զարուբեան ժանի 30ական, Պաղտասար Տիրատուրեան եւ զաւակները, Հ. Շալճեան եւ զաւակները, 25ական, Սիմոնեան Արզար 25 եւ 25 դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Մանուէլեան, Սալաւոր Զարուբեան, Վարդգէս Սողեան, Մեղրեան Զօրպանեան, Դանիէլ Վարդուհեան, Ժորժ Գասպարեան 20ական, Սե - րոր Գիւնտեան, Կարպիս Յարութիւնեան, Յովհ. Ժամկոչեան, Նշան Քէհեանեան, Աբրահամ Մանկասարեան, Պարոտմէկ - եան տանական, Փօլ Գասպարեան 10 եւ (տասը դպրոցին), Պերճ Կարապետեան, Համբարձում Ենովքեան, Գեորգ Միլոսեան, Սիրունեան ընտանիք, Ռուբէն Ա. - սարկեան, Հ. Յ. Դ. Հայաստան խումբ 20ական դպրոցին, Այրի Տիկին Վերթին Դաւիթեան յիսուն, Սորէն Ուլուսեան, Յակոբ Գրիգորեան, Յակոբ Խոկիճեան 10 դպրոցին, «Յառաջ» ընկերութեան. — Սիւրբան Տէր - Պողոսեան հարիւր, Տէր եւ Տիկին Շալիքեան 30, Սիմոնեան Ար - զար 25, Սորէն Ուլուսեան 20:

ՍՍՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ ԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍ
Շաբաթ, Դեկտեմբեր 18

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS du 11 au 16 novembre NEW YORK - WASHINGTON 2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions:

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél.: 073-30-64, 073-32-64

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9^e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիններ

Երկուշաբթի՝ Կարաի տոնակ

Երեքշաբթի իրիկում՝ Ժողովուրդ - մանքը

Հինգշաբթի իրիկում՝ պատուէրին վրայ լաւամանու ու ջիւ-ֆէօֆթէ

Ուրբաթ իրիկում՝ Սուս-պօրթէ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ:

ՅԻՄՆԱՍՏԱՍ ԳՐԱՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿԱՌԻԹԻՒՆ

Նարակառոյց շիրմի բացում

ԲԻԻԶԱՆԻ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

Կիրակի, 3 Հոկտ. ժամը 16ին, Տէոյ - Լա Պառի գերեզմանատան մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալ բա - նաստեղծին յիշատակը յարգողները:

Ժամադրաւոր՝ Կառ Տիւ Նորի ներքե - նամասը կամ գերեզմանատունը:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Գաղանձեան Յակոբ, Անթապցի, հօրը անունը՝ Աւետիս, մօրը՝ Ֆերիտա, եղ - րորը՝ Գրիգոր, հօրեղբոր տղանը Յակոբ: Ծառայած է Ֆրանսական բանակին մէջ, ամուսնացած է Ֆրանսուէի մը հետ, ունի երկու աղջիկ, արհեստով կօշկակար է: Զինքը փնտուղն է իր հօրեղբոր զա - ւակը Անդրանիկ Պիլերգոյեան:

Լուր ունեցողներէն գրել՝
KURADJIAN
30 av. Jules-Vallès
38100 Grenoble

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Գրիգոր Գամպէրեան կամ Միլայէլ - եան, հօր անուն Միլայէլ, մօր ան - նուն Սրբալոյս, Վանեցի: Կորսուած վերջին պատերազմին: Կը կարծուի զբա - նուիլ Ֆրանսա, կամ Միլայէլ Նահանգ - ները: Փնտուղն է մայրը Սրբալոյս Վա - րուժանի:

× Սալաւորեան Վաղարշակ Մովսէ - սի, ծնած Վանի Գաղառի գիւղ, կորսու - ած վերջին պատերազմին: Փնտուղները կինը Սալաւորեան Լիան եւ զաւակները Փարաքար (Հայաստան):

× Յակոբեան Հայր Մեսրոպի, ծնած Վանայ Գաղառին Սէք գիւղը, կորսու - ած վերջին պատերազմին: Փնտուղները կինը եւ երախաները:

Այս անձերու մասին լուր ունեցողն - րէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէին:

M. CHAZARIAN

3 rue des Trois-Pierres
69007 Lyon

Կը խնդրուի Ամերիկայի Թերթերէն ար - տապէլ:

ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍ

Տէր եւ Տիկին Օննիկ Սիւրմէլեան կը ծանուցանեն թէ իրենց տարափախ եւ վաղամեռիկ զաւակին՝ Տէր. ԿԱՐԱՊԵՏ-ԼԵՒՈՆ ՍԻՐԱՄԷԼԵԱՆԻ մահուան առաջին տարեիցին առթիւ, կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ յետ պատարագի, Կիրակի Հոկտ. 3, Փա - րիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Ռիւ Թամ Կալօն:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Աշխէն Պողոսեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Պողոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Պողոսեան եւ զա - ւակները, Տէր եւ Տիկին Տարօն Պողոսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Եա - վերեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ հեռազրով, նամակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով եւ անձամբ բաժնեցին իրենց սուգը,

ՂԱԶԱՐ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ

մահուան կսկծալի առթիւ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Տէսինի Կապ. Սաչի դպրոցը կը բացուի 2 Հոկտեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան ներքեւ - յարկը: Կը խնդրուի ծնողներէն որ ան - միջապէս արձանագրեն իրենց զաւակնե - րը, վեց տարեկանէն վեր:

×

Պանեթ - Գալանի Հայկ. դպրոցի դա - ւանները կը սկսին Սեպտ. 29ին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին, Ժորժ Ե. Ի. սրահին - քուն մէջ:

Կ' ՈՒ Զ ՈՒ Ի

Նճարեանի մէջ (Զատ, Արիւիկէ) ա - լիւմինոմի կաթնաքիւղ եւ կերակուրի ա - նօթներ արտադրող Հայկ. զործատան մը համար, մասնագէտ մը կ'ուզուի: Ամու - րի ըլլալը պայման է: Դիմել՝

Armenak SALERIAN

B. P. 851

N'DJAMENA République du Tchad

« Ե. Ա. Ի. Ա. Զ. »

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՍԱԿԱԳԻՆ

ԱՊՐԻԼ ՄԵԿԵՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մախազ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութիւն	50 ֆր.
Սնունդ	20 ֆր.
Կը փնտուրի	30 ֆր.
Կնուզի	30 ֆր.

Այս գինները մէկ անգամ հրատա - րակելի եւ սովորական ծաւալով աղ - քերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորել է: Առեւտրական եւ այլ ազդեցու - մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Fonds A.R.A.M

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ

Բաց է ամէն օր ժամը 10էն 22:

Փակ է Կիրակի եւ տօնական օրերը:

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ
Fondateur : SCHAVARCHE MISSAKIAN

ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԷԶՄԻԱԾԻՆ

50 000 ՀՈԳԻ
ՄԻՒՌՈՆՈՐՀՆԵՔԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

(Արմենիա, Սեպտ. 23)
Խ. ԻՆՋԵԱՆ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՈՑԵՆՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՒՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
ԿՈՏՐՈՒԱԾ ԿԸՍԵ ՖԻԿԱՌՈ

Ժամ Պուրտարիսս ուր քաջ ծանօթ է Հայոց պատմության, Երեւաթի օր - ուան «Ֆիկաո»ին մէջ, կ'անդրադառնայ Միւսոնօրհնէքին, որ տեղի ունեցաւ Կի - րակի էջմիածին ու կը գրէ :—
Եօթը տարին անգամ մը, էջմիածին (Պորհ. Հայաստան) տեղի կ'ունենայ Միւսոնօրհնէքի հանդիսաւոր արարադու - թիւնը : Այս տարի բաղմութեան բոլոր մրցանիշները կ'ուրեք, քանի 50 հազար քրիստոնէաներ եկած Հայաստանի բոլոր շրջաններէն, իրենց մասնակցութիւնը բե - րին, համախմբուած վաղգէն Ա. Կաթո - ղիկոսին շուրջ, հոգեւոր պետը Հայաս - տանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ : Հա - ղարաւոր հաւատացեալներ նախորդ օ - րէն տեղաւորուած էին Գրիգոր Լուսա - ւորչի հիմնած պատկառելի տաճարին շուրջ բոլորը :
Պորհրդային հողամասի վրայ Հայկ. ե - կեղեցւոյ այս արտակարգ կենսունակու - թիւնը կը բացատրուի անով որ այս եկե - ղեցւոյ պատմութիւնը կը շիրթուի հայ ժողովուրդին պատմութեան հետ, ժողո - վուրդ մը, որու սիրտը կը դարենք կը - ռոյթովը Հայաստանի թագաւորութեան որու մէկ փոքր մասն է խորհրդային ըն - կերվարական հանրապետութիւնը : Էջ - միածինը Հայաստանի է ինչ որ երուսա - ղէմը՝ Իսրայէլի եւ Հոմը՝ կաթողիկէ - ութեան : Ամէն տարի Ս. Կոյսին նշու - մի տօնը հոն կը ժողովէ ջերմեանդ բաղ - մութիւնները եւ առիթն է Սփիւռքի Հա - յերուն համար դալ աղօթելու այն նոյն վայրերուն վրայ, ուր հաւատքը փոխան -

ԱՄԷՆ ԻՆՉ ԴԵՌ
ԱՆՈՐՈՇ Է
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Սպասեմքերի վերջը Իզմիրի մէջ տե - րիկի ունենան Երեւաթարդ կոփա - րարիներու Եւրոպայի ախոյենութեան արարները : Այդ խաղերուն՝ Պորհ. Մի - թեան հաւաքականին մաս պիտի կազմէ 19ամեայ Պորէն Ինջեան, որ Երե - վան թիւ 20 արուեստադիտական ու - թարարների աշակերտ է եւ «Աշխատանք» արական ընկերութեան անդամ : Ան անակցած է Պորհ. Միութեան եւ Ար - ւեստական միութիւններու համամի - թեական Կեդր. Պորհուրդի երիտա - րարական ախոյենութիւններուն, Արե - վան Գերմանիա տեղի ունեցած մի - րարային մրցումներուն, որոնց ընթաց - քի տալին հանդիսացած է :

Ք
ՕԳՍԷՆ ՍԱՐԵԱՆԻ ՄԱՀԸ
Երեւանի մէջ, Սեպտ. 21ին մեռած է արդող եւ Երեւանի քաղաքային խոր - րդին անդամ Օգոսէն Սարեան 81 տա - րեան :

Ք
ԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած՝ «Ա - րի մասին Պիւֆօնի հարցի 200ամեակը» թիւ գիտական ժողովը վերջ գտած ժողով արդիւնքներուն մասին այս - րարայայտուած է կազմակերպիչ անախուժի անդամ Դոկտ. Ռ. Համ - րձումեան, «Գիտական ժողովը հրա - րուած էր երկրաչափութեան դիտական արարներէն մեկնաբանութեան եւ ինչպէս նաեւ անոր տեսութեան եւ արարականին մէջ՝ ուսողադիտութեան մարդերէն նոր եղանակներ յառաջ քաշու համար», Մոսկուայի, Կիւեի, Երեւանի մասնադէտները, ինչպէս նաեւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ա - րւեստան եւ Արեւելեան Գերմանիաներ - ան Լեհաստանի գիտնականները ծա - րարած են այդ զարգացող դիտու - ան մարդէն ներս կատարուող հետա - րարութիւններուն եւ կարծիքներու փո - խանակում ունեցած : Յաջորդ ժողովը պիտի ունենայ 1977ին Փարիզ :

Ք
ՕՇԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ
Սպասի մէջ, ուր ապրած ու մեռած Մարտիկ Մաշոց, կ'ապրին աւելի քան 100 հազար հոգի : Ներկայիս Օշական քաղաքը կը վերակառուցուի Երեւանի ճար - արապետներու մշակած յատակագծի համաձայն : Այս յատակագիծը, իբրեւ արարչական անտեսութեան նուաճում - ան Մոսկուայի ցուցահանդէսի ոսկէ արար : Հին տուններու փոխարէն կը կառուցուին յարմար բնակարաններ տըր -

ցումը կատարուած է Մուսալեբան հերո - սամարտին նուիրուած յուշարձանի, զոր կառուցած են հայրենաբնակ Մուսալե - ցիները : Կարմիր տուֆով կառուցուած յուշարձանի հեղինակներն են ճարտարա - պետ Ռաֆայէլ Իսրայէլեան եւ քանդա - կազործ Արա Յարութիւնեան, որոնք հա - ւատարիմ մնալով հայ ազգային ճարտա - րապետութեան աւանդութիւններուն, ար - տայայտած են Մուսալեբանցիներուն քա - ջութիւնը, հերոսութիւնը : Բացման հան - դիսութեան առթիւ, յուշարձանի կառուց - ման յանձնարումըի նախագահ՝ Յակոբ Տէր - Պետրոսեան, ըսած է :
« Իրականացաւ, Մուսալեբանցիներու տարիներու երազը՝ Մայր Հայրենիքի մէջ ունենալ Մուսալեբան հերոսամարտի կո - թողը, յաւերժացնել հայ ժողովուրդի դոյաւեման պայքարի դրուագներէն մէկը » : Ներկայից վայրկեան մը լուս - թեամբ յարգած են յիշատակը Մուսալե - րան նահատակներուն : Այնուհետեւ, Հայաստան ապրող ամէնէն փոքր մու - սալեբանցի՝ սեւահայ աղջիկ մը կտրած է յուշարձանին ժապաւէնը : Ոսք տըր - ուած է Սիւլա Կապուտիկեանի, որ իր կարգին շնորհած է. «Այս յուշարձանը ոչ միայն կը խորհրդանշէ օրհասական պա - հու մը մեր ժողովուրդի կոռուելու, դի - մադերելու ոգին, այլեւ կը վկայէ անոր կառուցողական տաղանդը, սէրը դէպի աշխատանքը, դէպի իր հայրենի հողը » : Հանդիսաւոր արարողութեան աւարտին հիւրերուն հրամցուած է աւանդական հարիսա :

Օ
ՍՈՒՐԻԱՅԻՔ ԶԱՐԶԱԿՄԱՆ ԱՆՑԱՆ
Օ

Երեւաթի առտու կը հաղորդուէր որ Սուրիացիք յարձակման անցած են Սո - ֆարի շրջանը, մաքրագործելու համար պաղեստինեան կայանները : Կը թուի թէ Սուրիա այլեւս աւելի վճռական ձեւով պիտի վարուի պաղեստինեան շարժումին հետ, ինչպէս ցոյց տուաւ արդէն Եր - կուշաթի առտու կանուկ կախաղան հա - նելով վերապրող երեք ահաբեկիչները : Դատապարտեալները կ'ըսէին թէ Ֆաթա - հի հրահանգով շարժած են, բայց Արա - ֆաթ հերքեց (թէեւ շատ բան չի նշանա - կեր) եւ մանաւանդ աւելի հաւանական է որ ահաբեկչական խմբակը հրամանին տակն ըլլայ Ապու Նիտալի, որ Ֆաթահի կողմէ մահուան դատապարտուած է 1974ին եւ Պաղտատ կ'ապրի, շրջապատ - ուած ահաբեկիչներով եւ որոնց գանձա - ւորումը (ֆինանսըմէն) կ'ապահովէ Ի - րաք : Ամբողջական շարժումը, որ կը համախմբէ Ֆաթահի որոշ անդամներ, Հապաշի մարդիկը եւ ուրիշներ կը կազ - մէ « Սեւ Յունիս » միւտուած ճակատը : Յունիսին է որ Սուրիացիք լայնածաւալ յարձակման անցան Լիբանանի Պաղես - տինցիներուն դէմ :

Դալով Սարգիսի, ջանք կը թափէ որ մինչեւ Հոկտեմբեր 5 դահլիճ մը կազմէ : Կըսուի թէ կրնայ քեֆնոֆրաքներու կառավարութիւն մը կազմել քաղաքական դժուարութիւններու առաջին առնելու համար :

Ք
ՔԱՆԻ ՄԻՐ ՏՈՂՈՎ
ՊԱՌԻ ԾՐԱԳՐԻՆ ԴԵՄ ԳԵՐԵՐԸ ԿԸ ԿԱՐ - ԾՐԱՆԱՆ ԵՒ ԲԱՆՈՒՐԱԿԱՆ ՈՒՇՆ ԱՆ, ՈՐ ՍԿԻՂԸ ՀԱՆՈՒՐԱՐ ՈՂ ԳՅՈՅ ԿՈՒՄԱՐ, ԿԸ ՍԱԿԱՆԱՅ ԳՈՐԾԱՂՈՒՄԻ ԴԻՄԵՆ : ՊԻՏԻ ՆԸ - ՄԱՆԱԿԵԻ ԹԷԵԸ ՀՈԿՈՒՄԵՐԸ ԴԻ ԸՆԴՀԱ - ՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱՂՈՒՄԻ : ԱՅԸ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ Օ - րաթերթերն ալ («Յառաջ» ալ) լոյս պի - տի չտեսնեն :

Ք
ՄԱՐԿԱՐԻՍԻՆ ՀԱՍԱԾ ԼՈՒՐԵՐՈՒ ՀԱՄԱ - ԾԱՅԻՆ, ԹՈՒՐԸ ԵՒ ՕՏԱՐ ՄԱՆԱԿԵՄԵՆԸ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ԹԷ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐԵԿԻԱ ԱՎԵԼԻ ԴԵՐՈՒԹԵԱՄԸ ԿՐՆԱՆ ԼՈՒԵԼ Ե - ԴԷՎԿԱՆԻ ՀԱՐԿԸ ԶԱՆ ԿԻՂՈՐՈՒ : ԱՅՈՒ ՄԱ - ՍԻՆ, ԱՐԴԱՐԵԸ, ԵՐԿՈՒ ԿՈՂԴԵՐՆ ԱՆ ԿԱՐ - ԾՐԱԳՈՒՄԸ ԵՆ ԻՐԵՆՑ ԳԵՐԵՐԸ : ԿԻՂՈՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԱՆ ԱՄՐԱՅԱՂԵ - ցին Մակարիոսի գերբը :

ԵՐԲ ԵՒ ՈՐՈՆՔ ԿԱՌՈՒՑԱԾ ԵՆ ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ ԶԱՆԳԱՍՏՈՒՆԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆ
ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐԸ
0
Ա.

Հայ ժողովուրդը բազմադարեան իր կեանքի ընթացքին երկնած է գրական ու գիտական, մանրանկարչական ու քանդակագործական, երաժշտական ու պատմական բազմաթիւ ստեղծագործութիւններ, որոնք մասնաւորապէս համաժողովրդային միտքի նուաճումներուն շարքը: Մասնաւորաբար հայկական ճարտարապետական կոռույցները իրենց ինքնատուրութեամբ ու շինարարական աւանդութիւններով առանձնակարգ տեղ կը գրաւեն համաշխարհային մշակոյթի գանձարանին մէջ:

Հայաստանի մէջ շինարարական աշխատանքները մերթ ծաղկում եւ մերթ ալ անկում ունեցած են՝ քաղաքական ու տնտեսական պայմաններու հետեւանքով:

Միջնադարուն Հայաստան թէեւ զբաղւած էր պետականութեան եւ ժողովուրդը օրհասական պայքար կը մղէր թուրքերու, Պարսիկներու եւ Լեռնախաներու դէմ, սակայն նոյն ատեն ժամանակ եւ միջոցներ կը գտնէր հողը հերկելու, դպրոցներ բանալու, հրատարակչական աշխատանքներ ծաւալելու եւ նոր շինութիւններ կառուցելու համար:

Ժ. դարու կէսերէն սկսեալ Սիւնիքի, Գուգարքի, Արաքսոյի, Շիրակի, Երեւանի, Գանդակի մէջ եւ այլուր կը կառուցուին շարք մը եկեղեցիներ, զանազակառոյցներ, կամուրջներ, իսկ 1679 Յունիս 4ի մեծ երկրաշարժէն ետք կը վերանորոգուին Այրարատեան միջնաշէնը, խաչքարէ շինարարական շէնքերը եւ կը հիմնուին նորերը:

Ժ. դարուն շինարարական բուռն աշխատանքներ կը կատարուին յատկապէս Էջմիածնի մէջ: Դէպքերուն ժամանակակից Առաքել Դաւրիթեցիի վկայութեամբ 1630ական թուականներուն թուրք պարսկական պատերազմներու ընթացքին, կ'աւերուին շարք մը կառույցներ եւ Փիլիպպոս կաթողիկոս կը ձեռնարկէ առնոց նորոգման՝ շարունակելով իր ուսուցիչ եւ նախորդ Մովսէս Սիւնեցի կաթողիկոսի շինարարական եռանդուն գործունէութիւնը:

Յատուկ ուշադրութեան արժանի է այս ժամանակամիջոցին կառուցուած Էջմիածնի Մայր Տաճարի զանազան կառույցներ, որ ժ. դարու բազմաթիւ կառույցներու երկրորդ հանգրուանի ամէնէն բնորոշ ստեղծագործութիւնն է:

Էջմիածնի Մայր Տաճարի զանազան տունը, կառուցողական արձանագրութեան համաձայն, հիմնարկած է Փիլիպպոսի:

պոս Աղբակեցի կաթողիկոս՝ 1654ին եւ կառուցումը աւարտած է Յակոբ Զուգայեցիի օրով՝ 1658 Սեպտեմբերին, մեկնանալով Վաղարշապատ Անտոն Զեւեպի:

Զանազան հիմնարկութիւններ տեղի ունեցած է հայաստեայ պարսիկ բռնակալ Մահմետ Խանի ժամանակ: Զաքարիա պատմիչի վկայութեամբ, Մահմետ Խանը «եղեւ թշնամի եւ հակառակ ազգիս մեր» եւ երբ կուգար Էջմիածին, կ'արգիլէր հնչեցնել եկեղեցւոյ զանգերը, տեղի անտեղի տուգանքներ ու մաքսեր կը նշանակէր, կը բարձրացնէր գանձուող տուրքերը:

Ուրեմն, 1654 Մարտին, տեղի կ'ունենայ զանազան հիմնարկութիւններ: Նոյն տարին կը բարձրանայ շէնքը, սակայն ձմեռն պատճառով՝ 1655 Մարտին կը դադրին շինարարական աշխատանքները, իսկ յաջորդ տարին՝ 1655 Մարտ 25ին կը վախճանի Փիլիպպոս կաթողիկոս եւ այս առիթէն օգտուելով Մահմետ Դուլի Խան միշտ կ'ըսէ թէ պիտի չթոյնուի զանազակառուցել շինուի, այլ պիտի քակեմ գոյն: Հասկնալի է անշուշտ խանի վրդովումն ու սպառնալիքներուն պատճառը: Թրքահայաստանի հայ առեւտրականի մը միջոցով՝ պարսկական գերիշխանութեան տակ գտնուող Հայաստանի մէջ, կատարուող ամէն մէկ ձեռնարկ, կը դիտուէր իբրեւ Պոստոյ հեղինակութեան բարձրացում, ինչ որ հաճելի չէր Պարսիկներուն:

Անուանի իշխաններու եւ նոր կաթողիկոս Յակոբ Զուգայեցիի յամառ եւ տեսական ջանքերուն շնորհիւ գործին կը միջամտէ Շահ - Աբաս Բ.ը եւ այսպէսով կը կանխուի զանազան առաջին յարկի քանդումը: Պաշտօնական դիրքը չառաջանելու յանգանքով Մահմետ Դուլին կը զրկուի իշխանութենէն, իսկ նոր խանը՝ Նահաֆ Դուլին, համեմատաբար զիջող քաղաքականութիւն կը վարէ Հայերու նկատմամբ: Ըստ պատմագիր Առաքել Դաւրիթեցիի՝ նոր խանին «բազում սկիւ եւ արծաթ տալով» Յակոբ Զուգայեցի կաթողիկոս արտօնութիւն ստանալով վերսկսած է եւ աւարտած՝ զանազան կառուցումներ:

Նկատի ունենալով որ Մայր Տաճարի զանազան տունը ճարտարապետական նըշանաւոր կոթող է, իսկ արտաքին ու ներքին դեղազարդումով՝ անառարկելի նըշանում մը, բնական էր ենթադրել, որ անիկա խումբ մը առաջնակարգ արուեստագէտներու մտադրացումներու իրականացումն է:

տաղէտներու մտադրացումներու իրականացումն է: Յատակ, համաշափ ճարտարապետական յորինումները, վերապայք ծաւալները, աշխարհիկ ու կրօնական ընդթով կերտումը՝ երկրաշափական, բուսական, կենդանական եւ մարդկային բարձրաքանդակները եւ հարթաքանդակները, գունազեղ որմնանկարները, տաղանդաւոր արուեստագէտներու՝ ճարտարապետի, քանդակագործի եւ նկարիչի կարողութիւններուն արդիւնքն են, համագործակցութեան արդաւնքը:

Ժամանակակից երկու պատմիչներն ալ՝ Զաքարիա եւ Առաքել Դաւրիթեցի, զանազակառուցման եւ աշխատանքի հարցերու մասին խոսած են, առանց սակայն յիշելու արուեստագէտները: Մանօթ է, որ միջնադարեան հայ արուեստագէտներ՝ ճարտարապետներ, խաչքարերու վարպետներ իրենց գործերուն անկիւնը զբաղեցնէ իրենց անունները: Հետեւաբար, ճարտարապետ Վաչէ Ուշաթեանի հետ յամառօրէն փնտնելով եւ գտնելով զանազան կառուցող արուեստագէտներուն անունները՝ փորագրուած իրենց ձեռնարկերով միջնադարի արեւելեան ճարտարապետի միջնադարի կառուցողութիւնը՝ «Ս (ուր) Բ Ո (ա) ԶՍ ԲԱՐԵՍ (օս) ՈՒՍՏԱ ՍԱՀ-ակիւն»:

Այս ուստան Սահակ Հիդանցին է (Վասպուրականցի) որ Էջմիածնի զանազան տունը աւարտելէ ետք ձեռնարկած է Սուրբ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ կառուցման՝ իբրեւ համար ունեցող ճարտարապետ: Էջմիածնի զանազան կառուցման մասնակցած է ուրիշ ճարտարապետ մըն ալ՝ ուստա Մովսէս, որ ճարտարապետ Սահակի քոյր տղան է, դարձեալ Հիդանցի: Մովսէսի տապանաքարի արձանագրութենէն կը պարզուի, որ ան մեծածախ զանազան տնէն վար իշխելով: Դէպքը պատահած է 1657ին, զանազան տնէն միջնադարի աւարտելէ ետք: Սահակ ճարտարապետի անունն արձանագրութեան ձախի կայ նաեւ որմնանկարիչին անունը՝ Դանիել Զաքարէ:

Այսպէսով, ուրեմն, նոր յայտնուած վիճակներու շնորհիւ կարելի դարձաւ պարզել, որ Էջմիածնի զանազան տունը կառուցող արուեստագէտները հիմնաւոր գիտելիքներով եւ ձեռքով օժտուած Սահակ եւ Մովսէս ճարտարապետներն են եւ նկարիչ Զաքարէն: Ուսկիւրեւան նուրբ այս ձեռնարկը կը վկայէ, որ յիշեալ արուեստագէտները հայկական դասական մշակոյթի հին աւանդութիւններուն բազմազան արեւելեան արուեստի (Երանական, արաբական) որոշ տարրեր ու երանգներ՝ նոր եւ ուրոյն աստիճանի հասցնելով ճարտարապետութեան, քանդակարչութեան ու նկարչութեան ներդրումը հմայելի ու արտայայտութիւններ: Անոնց ստեղծագործութիւնները կը կարծուին մասնազրկական համակողմանի ու մանրամասն մեկնութեան:

Զանազան արձանագրութիւններուն մէջ կը յիշուի նաեւ Տէր Ովանէսի:

Պաղեստին, կամ հին անուանումով՝ Կանանու երկիր, գտնուելով Արարիկ, Եփրատի եւ Սուրբ միջին, Դարեկի լիւր գրաւած է ամբողջ աշխարհի ուշագրութիւնը, ոչ թէ աշխարհաբանական ձեռնարկ իր հրապոյցներով, այլ միայն արդաւանք եւ սնուցիչ հող մը եղած ըլլալուն համար՝ տիեզերական երեք կը:

մը անունը: Կը կարծենք որ ան շինարարութեան անմիջական հսկիչ - վերականգնող պէտք է եղած ըլլայ: 1651 - 1653 թուականներուն, Ս. Գալեանէ եւ Ս. Զուրիփիէ եկեղեցիներու վերականգնումին «վերականգնող եւ գործաւոր» կարգը - Լաւէր Փիլիպպոս կաթողիկոսի կողմէ ճարտարապետի Տէր Յովհաննէս անուամբ, այր արդիւնաւոր եւ գործունեայ: Կը կարծենք, որ նոյն Յովհաննէսն ալ (արձանագրութեան մէջ անարկուող Տէր Վանէսը) այնուհետեւ եղած է Էջմիածնի զանազան կառուցման աշխատանքներու վերականգնող:

Յիշեալ արձանագրութիւններէն քիչ մը անդին փորագրուած է նաեւ անունը Մարգարի, որ հաւանաբար սաղաւաքի շինարար - վարպետն է:

Փիլիպպոս եւ Յակոբ կաթողիկոսներու օժանդակութեամբ, Անտոն Զեւեպի նիւթական միջոցներով, ուստա Սահակ եւ Մովսէսի, ոսկերիչ Զաքարէի, վարպետ Մարգարի միասնական ջանքերով կառուցուած Էջմիածնի Մայր տաճարի զբաղւած զանազան տնէն նախորդ դարերու հայկական ճարտարապետութեան, քանդակագործութեան եւ որմնանկարչութեան նուաճումներու ակներեւ արդարքը ըլլալով հանդերձ, ազգայն ու խնամքով հանդիսացաւ յետագայի բազմաթիւ կառույցներուն համար: Ժ. դարէն ետք Հայաստանի մէջ կառուցուած զանազան տունները, մինչեւ Ի. դար, այս կամ այն ձեւով, որոշ տարրերով ու երանգներով կը յարին անոր: Շարադրանքի, յատկապէս տեսակէտէն Էջմիածնի զանազակառուցման արդեցութեամբ կառուցուած են Տաթեւի, Ալթամարի, Կարինի, Սամեւերի (Վրաստան), Թալինի, Մուշի, Մեծ Մանթաշի եւ այլ վայրերու երկու եւ երեք յարկանի զանազան տունները, որոնք թէեւ Հասան Իրենցի նախօրինակի կատարելութեան, սակայն ինքնին ուշադրաւ են բազմաթիւ կառույցներու յարատեւման տեսակէտէն:

ՍՈՒՐԵՆ ՍԱՂԱՍԵԱՆ

«Էջմիածին»

ՀԻՒՍԻՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱՅԵՆ ԳԱՂԱԹԻԹԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻԻՆՆԵՐ

Հոն՝ մեր մասնաւորապէս խոտապահանջութիւնը միշտ ի դուրս կրնայ ըլլալ: Տը պաւորիչ է պատկերը՝ զոր կը պարզեն արագ զգաստացող երիտասարդներ, երբ կը գլան թէ իսկապէս իրենց յանձնուած է լուրջ պատասխանատուութիւն մը, եւ կը գիտակցին միաժամանակ՝ որ կայ իրենց վրայ հոկող խիստ բայց նաեւ բարոյական ամէն վարձատրութիւն ընծայելու պատրաստ հասուն ուժ մը:

Ուրեմն՝ ինչպէս մասնաւորապէս, Եղեռնէն ի վեր քիչով մտահոգուած ժողովուրդ մըն ենք: Կազմակերպութիւններու մէջ, անդամներու թիւին վրայ դրուած չեղար պատճառ կ'ըլլայ որ անտեսուի թէ՛ որակի հարցը, թէ՛ կազմակերպութեան կառույցի եւ գաղափարական հիմքի խնդիրը: Առաջինը աւելի թեթեւ անտեսում մըն է, երկրորդը՝ աւելի լուրջ: Ելիթիսը չեմ. ընտրանիի մը մասնաւոր պատրաստութեան մեծ արժեքն է հաւատարմութիւնը՝ չեմ կարծեր որ նախա-

պատրաստեալ «ընտիր մարդիկ» կան՝ կազմակերպական ակնոցով դիտուած: Կազմակերպութիւնն է որ պիտի առնէ «հոմ նիւթը», այսինքն՝ հետաքրքրուողներն ու նոր արձանագրուող անդամները, եւ անոնցմէ պիտի պատրաստէ իր ընտրանին, իր քաղաքին (անձնակազմ)՝ իր գաղափարներով զինուած:

Կազմակերպական ուսման այս անբաժանելի ազգայն է երկրորդ սկզբունքը՝ կարգապահ եւ ինքնաքննադատ ոգիի քաջալերում եւ կազմակերպական նպատակներու մասին կարծիքի փոխանակութիւն ու տեղեկատուութիւն: Ողջալի է հայ կազմակերպութիւններու պարագան, որ ժողովի դացողները «պրիկոյ»ով, «փախալ»ով կ'ըսեն եւ պարահանդէսով կը գրադին (ստիպում են, այդպէս ընել, քանի որ անոնց միջոցաւ հաւաքուած դրամը շարժակն է, «մոթէօր»ն է կազմակերպութեան) եւ որոնց ընթացքին, սակայն, երբեք յստակ չէ թէ ինչ է կազ-

մակերպութեան դերն ու նպատակը՝ փոքր գումարներ հաւաքելէ անդին: Ունինք անդամներ, որոնք իրենց հայրենիքը հաղիւ կրնան դնել քարտէսին վրայ, մեր պատմութեան (ձգե՛նք... լեզուն) մասին գաղափար չունեն, մեր գաղութային դրութեան եւ նոյնիսկ Ամերիկայի գաղութային կազմակերպութիւններուն ծանօթ չեն, եւայլն: Կու գան ժողովներու՝ չկամօրէն, եւ տակաւ կը պակսի իրենց ոգեւորութիւնը, որովհետեւ իրենք զիրենք չազատուած չեն զգար կազմակերպութեան նպատակներուն հետ: Նպատակ մը չի՝ կրնար վերահալուի մը կողմէ որոշուիլ եւ հրահանգով պատրաստուիլ, այլ կազմակերպութեան բոլոր անդամներու խորհրդակցութեամբ միայն կարելի է զայն պարզել, բնորոշել եւ կենսունակ պահել: Եթէ հետեւոր կամ անկարելի հեռանկարներ են միայն կազմակերպութեան մը նպատակները, եթէ պզտիկ, կատարուելի գործեր չկան մէջտեղը, պարզ խոսքով չեն կրնար հետաքրքրի մնալ: Գիտենք թէ՛ վաղը չենք կրնար հայկական Հարվըրտ Համալսարան մը ստեղծել Ամերիկայի մէջ, ո՛չ ալ Հայաստանը աղատագրել. այս չի՝ նշանակեր սակայն որ հայ զարթոյններու կամ քաղաքական տարրեր միջոցներու եւ նպատակներու մասին խորհրդակցութիւնները պէտք է դադրին:

(Արդար ըլլալու համար կ'աւելցնեմ, որ ուսումնական խնդիրներու մասին մտածողներ չատ կան): Առաջնորդ դասաւարդի մը դերն է՝ մեծ նպատակը փոքր նպատակներով «քաժնել»: Եթէ հսկայ ծրարներ կարելի չէ իրագործել, կ'աւելցնեմ որ մէջ պզտիկ մասեր, որոնք կրնան իրագործուիլ տեղական ուժերով եւ աշխատանքով: Միայն զբաղ հաւաքելն է չըլլալ: Նախային եւ տեղական ուժերու դերը՝ Տեսականօրէն՝ ո՛չ, սակայն փաստօրէն՝ յաճախ ա՛յլ է ցաւալի իրականութիւնը: Ինչպէս ըսի մեծ ՊԱՏԱՍԿ Զարե մը փոքր եւ իրագործելի նպատակներու պէտք է ըստնել: Միայն կեդրոնական մարմինները եւ անոնց կազմակերպած յանձնարարութիւնները չեն որ պէտք է կրնան գործելու պատասխանատուութիւնը: Ինչպէս որ պատասխանատուութիւնը՝ ինչպէս միջոցներով, թէ՛ կեդրոնի կողմէ, նոյնպէս չընենք որ անդամներուն համար պէտք է ստեղծուին, նպատակներ, դրոյս կարելի է իրականացնել իրատես շարժումներով եւ որոնց իրականացումը կը ստատի կեդրոնական մարմիններու ընդհանուր իրագործման:

ԽԱՉԻԿ ԹԵՕԼԵՕԼԵԱՆ

(Շար. - 8)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այլըն Տիկինը Հաղարտ Գաղափարներն է, Տէր եւ Տիկինը Լեւոն Գաղափարներն եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկինը Ժաք Գաղափարներն եւ աղջիկները, Տէր եւ Տիկինը Յովհաննէս եւ Եսայիան եւ աղջիկը, Այլըն Տիկինը Թաղաթը Ինճեանն եւ զաւակները, Ինչ - պէս նաեւ Գաղափարներն, Տարազներն, Սթաթներն, Սակաթներն, Լիւլեմներն, Սուպարակներն, Ալիքներն, Քիւրքներն, Ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբոր եւ աղջկանին՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱՊԱՔԱՅԻՆՆԵՐ
մահը, որ պատահեցաւ Լոնտոնի մէջ, Սեպտ. 26ին, 69 տարեկանին :

Յուդարկաւորութիւնը կը կատարուի Զորքաւորութիւն, Սեպտեմբեր 29ին, ժամը 15ին, Իսրի Ս. Մարիամ - Աստուածած - ծին եկեղեցին, 6 Ավրելի Պուրկէն, ուր - կէ մարմինը կը փոխադրուի Քլամարի Էնթրոփիսիոնի գերեզմանատունը :

Մահագր չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայ իրենց այդ նկատելի :

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱՆՆԵՐՈՒ
Նորակառոյց շէնքի մէջ
ԲԻԻԶԱՆԻ ԹՕՓԱԼԵՆԻ

Կիրակի, 3 Հսկո. ժամը 16ին, Տէոյ - Լա Պառի գերեզմանատան մէջ :
Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալ բա - նաստեղծին յիշատակը յարգողները :
Ժամադրաւոր՝ Կառ Տիւ Նորի ներք - նամասը կամ գերեզմանատունը :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Տէսինի Կապ. խաչի դպրոցը կը բացուի 2 Հոկտեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան ներքեւ - յարկը : Կը խնդրուի ծնողներէն որ ան - միջապէս արձանագրեն իրենց զաւակնե - րը, վեց տարեկանէն վեր :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԾՆԴԻՆԱՆ ԾԱՌԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՐ
Շաբաթ, Դեկտեմբեր 18

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13
ԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ
Կեդրոնականի
90ամեակի ստի
Hôtel Méridien

Կը մասնակցին. —
Լիբանանայ երգիչ՝ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ
եօթը հոգիները իր խումբով
ԵՒ
JACQUES HELIAN
ET SON ENSEMBLE
(14 personnes)
ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ եւ իր նուագախումբը :
ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
որոնց մանրամասնութիւնները կը տրուին
յետագային :

« ԶԱՌԱԶ »	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԴԵՐՈՒ	
ՍԱԿԱԳԻՆ	
ԱՊՐԻԼ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ	
Մահագր	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	50 ֆր.
Շնորհակալիք	50 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղիկապակի	25 ֆր.
Հարսնիք, ճշմարտութիւն	50 ֆր.
Ծնունդ	50 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կուգալի	30 ֆր.
Այս գինները մէկ անգամ հրատա - րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ - դերու համար են, չորրորդ էջ : Կանխիկ վճարումը պարտաւորել է : Առեւտրական եւ այլ աղբերու մասնաւոր պայմաններու համար, գինն թերթին վարչութեան :	

Ի յուշ՝
ԿԱՊՊԻՍ Մ. ԱԼԻՄՇԱՀԻ
մահուան Բ. Տարեկիցին, հոգեհանգիստ - եան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայ Կաթողիկէ Ս. խաչ - Ս. Յովհաննէս Մայր - Եկեղեցւոյ մէջ (13 Ռիւ Տիւ Փեթը), Կիրակի Հոկտ. 3ին, ժամը 11ին :
Ի գերեզմանները ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

Տէր եւ Տիկին Միշլ խաչմանեան, Տէր եւ Տիկին Ալպէր խաչմանեան եւ Պ. Զա - ւէն Պէրպէրեան կը ծանուցանեն թէ հո - ւեհանգիստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի (Հոկտ. 3) առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց մօր՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՎԻԲՐՈՐԻԱՆ խաչմանեանի մահուան քառասունըին եւ իրենց հօր՝ ՅԱԿՈԲ խաչմանեանի յիշատակին :
Ի գերեզմանները ողբացեալներուն յիշ - տակը յարգողներուն :

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES en ARMENIE
OCTOBRE — NOVEMBRE
Au départ de Marseille 14 jours
2500 F.
NOEL EN ARMENIE
DU 24 DECEMBRE AU 6 JANVIER
2750 F.
Comprenant
Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ère classe — Visites et
excursions — Service accompagnateur, guide.
Renseignements et Inscriptions
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50.89.12
Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43.06.06
Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.
Licence n° 97
Prix calculés à la date du 31 Oct. 1975, susceptibles de modifications en
cas d'augmentation du cours des changes ou du transport

ԿԱՍՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԻՍԻ - ՔԼԱՄԱՌ
ՀՈԿՏ. 23ին, Հայկ. երեկոյթ, ի նը - պաստ Լիբանանայութեան :
ՀՈԿՏ. 24ին Ռիւ տ'Աւմէնի մէջ, Գլաւաթ :
Կապ. խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի ձեռ - նարկը Նոյեմբեր 13ին :
Փարիզահայ Տիկնանց Միւթեան Որ - րերու Օգն. Մարմնի ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ՝ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ին

ԱԼՅԱՆՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ Հանդի - սաւոր բացումը Շաբաթ Հոկտ. 9, ժամը 11ին — Հայկական Շաբաթ միշտեւ Հոկ - տեմբեր 16 :
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻԻՆ — ՓԱՐԻԶ
ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ
Շաբաթ 6 Նոյեմբեր
Հ. Բ. Ը. Մ. Ի. Հիմնադրութեան 70րդ տարեդարձին առթիւ :
Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԵՊԱՍԿԻ
Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Թեւալեան, Այլըն Տիկին Սանուհի Կարապետեանի մահուան առթիւ կը նուիրեն 50 ֆր. Փա - րիզի Աղբատախանին : (Ստանալ (Յա - ռաջէն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻԲ
Կապ. խաչի Մարտիկ քաղաքի վար - չութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյ միջոցով. — Պ. Հայկ Թիւթիւնեանի մահուան առթիւ ընկ. Երանուհի Վարժապետեանէ 50 ֆր., Էօթէնի Նորոյեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Արգար Սիմոնեանէ քսան, Պ. Օննիկ Սարաֆեանի թաղման առթիւ ընկ. Զապէլ Սարաֆեանէ հարիւր, Պ. Նորայր Մաղաքեանէ քսան, Պ. Յարութիւն Վարդեղեանի թաղման առթիւ Պ. Պետրոս Վարդեղեան, Օր. Ալիս Վարդեղեան, Պ. Ստեփան Բարակեան, ընկ. Զապէլ Սարաֆեանէ 50ական, Տիկ. Սրբուհի Բէքմէյեանէ քսան ֆրանք :

ԱԼՅԱՆՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Միւսսեան եւ թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21 - ին, ծանօթ հաւաքաւայրը :
Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ :
ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ
Գաղանձեան Յակոբ, Անթապի, հօրը անունը՝ Աւետիս, մօրը՝ Ֆերիտա, եղ - րորը՝ Դրիգոր, հօրեղբոր տղուն Յակոբ : Ծառայած է Ֆրանսական բանակին մէջ, ամուսնացած է Ֆրանսուէի մը հետ, ունի երկու աղջիկ, արհեստով կօշիկաւոր է : Զինքը փնտռողն է իր հօրեղբոր զա - ւակը Անդրանիկ Պիլեղովեան :
Լուր ունեցողներէն գրել՝
KURADJIAN
30 av. Jules-Vallès
38100 Grenoble
Գրիգոր Գամպէրեան կամ Միքայէլ - եան, հօր անուն Միքայէլ, մօր անուն Արշալոյս, Վանեցի : Կորսուած վերջին պատերազմին : Կը կարծուի զբա - նուիլ Ֆրանսա, կամ Միացեալ Նահանգ - ները : Փնտռողն է մայրը Արշալոյս Վա - րուժանի :
Պաշտօնական Վարդապետ Մովսէ - սի, ծնած Վանի Գաղառի գիւղ, Կորսու - ած վերջին պատերազմին : Փնտռողները կրնն եւ երանանքները :
Ս. Կապուսեան Հայր Մեհրապի, ծնած Վանայ Գաղառին խէջ գիւղը, Կորսուած վերջին պատերազմին : Փնտռողները կրնն եւ երանանքները :
Այս անձերու մասին լուր ունեցողնե - րէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէին՝
M. GHAZARIAN
3 rue des Trois-Pierres
69007 Lyon
Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն ար - տապել :

Hôtel du Parc
Տնօրէնութիւն
ՍԵՂԻՍԱՆ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
Հրաչի բնութեան մէջ, Մարտիկէն 100 քիլոմէթր
SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES
(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)
Alt. 700 mètres
Tél. : 13 ou 79
« LE RELAIS DES GOURMETS »
Հանգստաւէտ ոնեակներ — Ամէն յարմարութիւն
Parc-calme
Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն. Հարաւի արեւը, Ալպիաններու շուքը, համեմի մթնոլորտի մը մէջ
ՄՍՏՁԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Fonds A.R.A.M

ՕՐՈՒՆ ԽՕՄԲԸ

ՎԱԶԳԵՆ Ա.

(իր գաղափարաբան տարեգրություն
առաջին)

— 0 —

Տոնական հանդիսաւոր օրեր են Ս. էջ-
կանի մէջ՝ Միւսուրհանգիստի ընթացքին
արարողութեան եւ վաղգէն Ա. ի
գաղափարաբան 21րդ տարեգրութիւն առ-
ջին :

Հայրենիքը մագնիսի պէս իրեն քա-
նէ Սիւրբի հայկական դպրոցին —
այն հաղորդակ ունեւորներ, որոնք
կարող են իրենց սրտին մէջ՝ փութացած
Սարգիս Աթոռ մասնակցելու տեղի ունե-
ցնել ինչպէս իր հանդիսութեանց եւ
հաղորդակութեան հայկականութեամբ, ինչ-
պէս իր վաղգէն ժամ Պուրսարիս :

Իր դարաւոր փոթորակից կեանքի ըն-
թացքին հայրենիքը՝ զրկուած քաղաքա-
կան անկախութենէ՝ իր աչքերը յառած է
կենդանի, անկէ յուսալով իր փրկու-
թիւնը : Մեր դրոշմ կաթողիկոսական ա-
րարողութեան եղած են հիւսիսային բեւեռի
առաջ, ուղեկորոյս Հայրենի համար :
Սր կաթողիկոսները ու պատրիարքները
զարկով տըր ու պաշտպան են եղած
հայրենադուրի Հայրենիքին՝ անեղծ պա-
շտով անոր ազգային դիմադրութիւնը :

Երկար ատեն կաշկանդուած եւ ան-
հաղորդ սիրտով հայրենի հետ, Ս.
էջկանի Սարգիս Աթոռը նոր դարձակէտ
էր արձանագրեց վաղգէն կաթողիկոսի
գաղափարութեամբ : Կապը սիրտով
կրօնական հայրենի հետ դարձաւ
պարզ, չորսիւ կաթողիկոսի պարբերա-
կան այցելութեան իր հօտին :

Վաղգէն Ա. մօտէն չլիով ունեցաւ իր
հաղորդակ հետ : Տեղեկացաւ անոր
գաղափարները : Իր բարձր հեղինակութեամբ
հասկանալի ստեղծեց իր անձին ու Աթո-
ռին չորսը ոչ միայն սիրտով, այլեւ
հաղորդակութեամբ :

Հայաստանի մէջ կրօնը դառնաւ է
հայրենիքին, ինչպէս ժողովրդավարա-
կան իրաւունքները մէջ : Պետական
ընկերակցութեամբ, մասնաւորաբար կրօնա-
կան գործերու պատասխանատու վա-
ղգէնը մեծ յարգանք կ'ընծայեն էջ
էջկանի դասակարգին, որ իր մասնակցու-
թեամբ կը բերէ պաշտօնական պետական
հանդէպներու եւ արարողութեանց : Բա-
նալի երեւոյթ է այս, արժանի յիշա-
կանութեան, երբ մասնաւոր նկատի ու-
նեանք վերաբերումը երեւանի պատաս-
խատու վարչիներուն՝ իր նախորդ -
ներուն հանդէպ :

Նախ երկուստեք էր ու անփորձ Վաղ-
գէն կաթողիկոս 1955 Սեպտեմբեր 30ին,
իր աշխարհական ու հոգեւորական
պատգամներով գրեթէ միահամուռ
բովանդակով կ'ընտրուէր ժողովուրդը Ս.
էջկանի Լուսաւորչի պատմական դարա-
ւոր Աթոռին : Առաջին դարձացողը ինքն
էր, ինչպէս ա'յնքան համեստօրէն կը
խոստովանէր 1956ին «Յառաջ»-ին տուած
իր տեսակցութեան մէջ :

Տարիները փորձառու դարձուցին զին-
քը : Սկզբնական շրջանի փոթորիկները
կաղաղեցան մեծ շափով : Կորսնցուցին
իրենց սուր հանգամանքը, առանց սա-
կայն վերջնական կարգադրութեան մը
խաղաղութիւն : Ժամանակը բաւարար զա-
տարին է : Համբերութիւնը՝ բուժիչ
զարման :

Վաղգէն Ա. իր Հայրապետական կոն-
գրատիւնով սիրտով Հայրենիքը հաղոր-
դակից դարձուց իր մտածումներուն ու

ՕՐՈՒՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԼԵՈՆԵՐՈՒ

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ՍՈՒՐԻԱՅԻՔ ՅԱՐԱՎԱՄԱՆ ԱՆՑԱՆ

— 0 —

Մինչ նոր յոյսեր ծագած էին Սար -
գիսի իշխանութեան գլուխ դառնալ, յան-
կարծ ամէն ինչ կը մթագնէր եւ նոյնիսկ
« պատերազմի վիճակ » կը հռչակուէր
քրիստոնեայ շրջաններուն մէջ : Արդա-
րեւ, ինչպէս կը գրէինք երէկ, սուրիա-
կան զորքը յարձակման կ'անցնէր Լիբա-
նանի լեռներէն զննելու համար Պաղես-
տինցիները : Արաֆատ կոչ կ'ընէր արաբ
զինավարներուն (Լիբիա, Եգիպտոս,
Ալժիր) անմիջական միջամտութիւն
մը ուղեւոր իսկ Պէշլի ծննդաւ, Գա-
թա՛յի զինուորական պատասխանա-
տուն կը յայտարարէր. — « Դամասկոսի
Սեմիւրամիս պանդոկի պատմութենէն եւ
ստենէ մը ի վեր Պեքա՛յի շրջանի սու-
րիական զորքերու դէմ գործուած արաբ-
ներուն իբրեւ հետեւանք, Սուրիացիք
ձեռնարկեցին մաքրագործումին Բարձր -
Սեմիւր պաղեստինեան դիրքերուն : Գա-
թա՛յի մեզի ուղեւորացեալ սուրիական զոր-
ծողութենէն յարձակման անցնելու հա-
մար չըլնանի պաղեստինեան կարգ մը
դիրքերու դէմ » :

Այս ձեւով կը սկսի մաքրութեան ճակա-
տամարտ մը, որուն ամիսներէ ի վեր
պատրաստուած են պաղեստինեան եւ
ձախ - լիբանանեան ուժերը (չորս 8000
ռազմիկ) :

Մատաթ չեղարկեց իր քննադա-
տութիւնները Սուրիոյ դէմ, ճառի մը մէջ
զոր արտասանեց Գամալ Ճոմպլաթի ներ-
կայութեան, Նասրի մահուան ճիշտ տա-
րիկին առթիւ : « Կատակերգութիւն »
որակելէ ետք Դամասկոսի ահաբեկչա-
կան արարքը, զոր Սուրիա իբրեւ պատր-
ուակ կը գործածէ, Եգիպտոսի նախա-
դասը իր վստահութիւնը յայտնած է
Սարգիսի նկատմամբ :

Ծրագրերներուն : Զատիկ եւ Ծնունդի առ-
թիւ իր հոգեւորնչ քարոզչութիւնով միութա-
րեց ու սրտապնդեց տարազէր Հայու -
թիւնը :

Հրահանգեց ողբերգի Ներսէս Շնոր -
հալի Հայրապետի մահուան 800ամեակը :
Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան
կործանման 600ամեակը, եւ այլ պատ -
մական կարեւոր դէպքեր, որոնք յաւիտ
յիշատակելի են :

Հայրենասիրութեան ինքնաբերալ ողբի
ներշնչուած՝ վերջ տուաւ հոգիները կաշ-
կանող նախադաշարումներու, Սարգա-
րապետը բաղդատեց Ասարայրի հետ եւ
իրենց արժանի պատուանդանին վրայ
բարձրացուց այն հերոսները, որոնք 1918
Մայիսի ճակատաբերական օրերուն ստոյգ
ընաշնչումէ փրկեցին Հայրենիքն ու ան-
կախ Հայաստան ստեղծեցին :

Իր դասակարգութեան տարեգրութիւն առ-
թիւ կատարեալ առողջութիւն եւ երկար
կեանք կը մաղթենք Ս. էջկանի ար -
ժանաւոր դասակալ Վաղգէն Ա. Ամե -
նայն Հայոց կաթողիկոսին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՈՒՐԿԻԱ ԿՐԿԻՆ

ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

— 0 —

Թրքական պաշտօնական շրջանակները
կը յայտարարեն թէ Թուրքիա հաւանա -
բար փակէ (ոչ բոլորը) ամերիկեան կա-
յարանները եթէ Գոնկրէսը (Պորհրդա -
բան) մերժէ մէկ միլիառ տոլարի իր
զինուորական օժանդակութիւնը Թուր -
քիոյ :

Այս պատմութիւնը նոր չէ անշուշտ եւ
երբեմն - երբեմն Անգարա մէջտեղ կը
հանէ իր « սպառնալիք » թէ եւ ըստ ին-
քերմէշքըմիշ Լեքիւմի (Սեպտ. 29)
արեւմտեան դէտերը նուազ մտահոգ
են ամերիկեան կայաններու հարցով քան
Ատլանտեան զինակցութեան նկատմամբ
Թուրքիոյ բռնելիք դերքով : Այս առն -
չութեամբ սակայն Թուրքերը մեծ ճիւղ
թափած են վերջերս ապահովութիւն տա-
լու համար իրենց դաշնակիցներուն
Պաշտպանութեան նախարար Ֆէրիտ Մե-
լէն անցեալ շաբթու ըսած է արեւմտեան
կարգ մը օրէնագէտներու, որոնք Անգա-
րա էին. — « Կը մնանք անկեղծ եւ հա-
ւատարիմ անգամ մը » :

Հակառակ Ֆորտի եւ Քիսինգէրի ջան -
քերուն, Գոնկրէսը սակայն վճռական մը-
նաց քանի կը տեսնէ որ 1974 Յուլիսին ի
վեր Թուրքիա որեւէ զինում չըրաւ Կիպ-
րոսի մէջ :

Քանի մը տարով

ԳՐՈՍԻԳՈՍԻ մէջ հակա - լեզէոն շար-
ժումը երթալով կը ծաւալի : Երեքշաբթի
առաւ 19 տարեկան լեզէոնական մը,
որ ձերբակալուած էր, կը խոստովանէր
ի վերջոյ թէ ինք էր սպաննած քորսիքա-
ցի երկու հովիւները, որոնց յուղարկա -
ւորութիւնը կը կատարուէր նոյն օրը :
Այս առթիւ ժողով Մառէշ յայտարարեց
թէ պէտք է լուծել Օտար Լեզէոնը, զոր
աւելորդ կը նկատէ ներկայիս, անցեալին
ալ, բայց չուզեց ծանրանալ այդ կէտին
վրայ :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՈՍԿԻՆ նկուած կոտորեց
բոլոր մրցանիշները, Երեքշաբթի օր 4,3
առ հարիւր կորսնցներով իր արժէքէն :
Վերջին հինգ տարիներու ընթացքին, իր
արժէքէն հարիւրին 50ը կորսնցուցած է
արգէն : Բրիտանական Դրամատունը
կ'որոշէր միջամտել, բայց Տիւրիսի եւ
Ֆրանքֆորթի մէջ առաջը չէր կրնար
առնել « պատմական » նկատուած ահաւոր
անկումին :

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՄԷԿԻՆ շաբթական 40
ժամ աշխատանքի համար նուազագոյն
ամսականը — Ֆրանսայի մէջ — 2,1 առ
հարիւր յաւելում պիտի կրէ եւ 1500
Ֆրանքէն քիչ մը աւելի ըլլայ :

ՖՐԱՆՍՍՅՈՒՄ մէջ գիններու յաւելումին
առաջը կարելի չըլլար առնել եւ Օգոս-
տոսին 0,7 առ հարիւր եղած է :

ՖՐԱՆՍԻՍ ԼՈՓԷՉԻ Քանի սպարան -
քը գողեր մտած են Շաբաթ գիշեր եւ
զրամ, գոհարեղէն եւ բաց չէքեր տանե-
լէ զատ, առեւանգած են նաեւ Օփէրէթի
« Արքան » նկատուած Լոփէզի մեծահա-
բուստ բարեկամը՝ Ֆերիէլ : Այս խոր -
հրդաւոր խնդիրը երեք օր դադարի մը
նացած է, բայց Երեքշաբթի կ'ըսուէր
նաեւ թէ առեւանգողները փրկագին ու-
ղած են :

ՀԱՄԱՅՆԱԿ-ՊԵՏՐՈՍ ԺԷ.

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ ՕՅՈՒՄԸ

— 0 —

Օրին (« Յառաջ », Յուլիս 6) հաղորդած
էինք ընտրութիւնը Հայր Հմայեակ Կէ -
տիկեանի, որպէս կաթողիկոս - պատ -
րիարք հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ : Ընտ -
րութիւնը տեղի ունեցած էր Շաբաթ,
Յուլիս 3ին, Հոռմ եւ նորընտիր կաթողի-
կոսը վերադարձած էր Պէյրութ ուր եւ
Օգոստոս 15ին, Զմմառի եկեղեցիին մէջ
կատարուած է օծման արարողութիւնը :
Տրամաբանական յապաղումով մեր ձեռ-
քը հասած « Ազգակի » Օգոստոսի թիւերէն
կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնու -
թիւները. —

« Հայ կաթողիկէ Հմայեակ - Պետրոս
ԺԷ. Կաթողիկոս պատրիարքի օծման ա -
րարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, Կի-
րակի 15 Օգոստ. կէսօրէ առաջ, Զմմա-
ռի եկեղեցիին մէջ, պաշտօնական հան -
դիսութեամբ, որուն ներկայ գտնուեցան
նախագահ Ֆրենսիսի ներկայացուցիչ
Միշէլ - Ֆարա՛, նախագահ Իլիաս Սար-
գիսի ներկայացուցիչ Շէյխ Նէճիպ Տահ-
տահ, կրօնական եւ քաղաքական անձ -
նաւորութիւններ, որոնց կարգին՝ մա -
րոնի պատրիարք Անթուան Բ. Սըրէյժ,
Տահաւտ Արք. Ուրֆալեան, քրիստոնեայ
համայնքներու պետեր ու եկեղեցական
դէմքեր, պապական նուիրակը, Հայր
Շարպէլ Քասիս, երեսփոխաններ եւ քա-
ղաքական դէմքեր, որոնց կարգին՝ Շէյխ
Փիէռ Ճէմայէլ, Ժողէֆ Շատէր, Ռաշիկ
Պապիկեան, Սուրէն Սանամիրեան եւ
Անդրանիկ Մանուկեան, ինչպէս նաեւ
հաւատացեալներու ստուար թիւ մը :

Կաթողիկոսական իր անդրանիկ պատ-
ւամին մէջ, Հմայեակ - Պետրոս ԺԷ.
Կաթողիկոս վստահեցուց թէ խոր վիշ -
տով կը հետեւի լիբանանեան հայրենի -
քը արեւմաքած ընող եւ թշուառութեան
մատնող քաղաքացիական պատերազմին,
կոչ ըրաւ դադարեցնելու կռիւը ու անց -
նելու վերակառուցման ծանր աշխատան-
քին : Կաթողիկոս պատրիարքը ցաւ
յայտնեց արտագաղթին համար ու ժողո-
վուրդը հրաւիրեց տոկալու ամէն տեսա-
կի դժուարութեանց, զրկանքներուն եւ
մտահոգութեանց, մնալու լիբանանեան
հայրենիքի հողին վրայ, իբրեւ երախ -
տագիտութիւն անոր ասպնջականու -
թեան » :

Յաջորդով կուտանք նաեւ Շահանդուխ-
տի թղթակցութիւնը այս արարողու -
թեան մասին :

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ ուսանող մը սպաննուած
է, ձախ ընդդիմութեան կազմակերպած
մէկ ցոյցին ընթացքին :

ՓԱՐԻՉԻ մէջ սկսան « Պիլայի խոսակ -
ցութիւնները » որոնք ամէն տարի Ֆրան-
սական մարաքաղաքը կը համախմբեն
աշխարհի անուանի բժիշկները : Հոն կը
չօչափուին արդիական հարցեր եւ զեկու-
ցումներ կ'ըլլան բժիշկներու կողմէ ի -
րենց կատարած նոր հետազոտութիւննե-
րուն մասին : Այս տարի 30ամեակն է
այս հանդիպումին :

ԵՒՍՏՈՆՏԻ դէմ պայքարը կը ծաւալի,
գլխաւորութեամբ Տիկին Սիմոն Վէյլի
եւ նոյն ատեն Ֆրանսական ռեժիմ հրա-
պարակ կը հանէ նոր ժիքան մը... :

- ԴԵԳԵՐՈՒՄՆԵՐ -

ՍՓԻՒՌՔԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ (3)

Սփիւռքեան գրականութեան աւելի քան յիսուն տարիներու բերքը՝ զինք յատկապէս չնշող սեռի թէ որակի, նկարագրի թէ արտայայտութեան զանազանութիւններով՝ կը խօսի հոգեկան եւ իմացական ազդակներու հոլովոյթէ մը, որուն ենթակայ եղանակով յաջողական երեք սերունդներ՝ 1920 - 1940, 1940 - 1960 քառամեակներու եւ 1960 - 1975 ամիջական թուականներու ընկերային շրջափոխութեանց հետեւանքով :

Ձեռք ժխտել անհատական տաղանդին, անձնական խառնուածքին ու ժառանգական թէ ստացական մասնաւորութիւններու ուղղակի եւ տիրական դերը՝ վերոյին ստեղծագործական «արեւելու» մէջն ու խորքի թէ ձեւի առանձնաշատ կողմերուն մէջ : Սակայն չենք հաւատար որ ան կարենայ իր ազդային ընդհանրականութեան եւ ընկերային միջավայրի մտածողական հոսանքներէն զերծ մնալ, չազդուիլ կեանքի այն իմացումներէն ու քաղաքակրթական այն պայմաններէն՝ որոնք առնուազն անուղղակի ներգործութիւն ունին իր ապրումներուն վրայ :

Այս մեկնակէտով ալ, տարափոխ Հայութեան յետ Եղեռնի, յետապետեալմեան ու ամիջական գրականութիւնը քնննարկումի ենթարկելու կոչուած որեւէ փորձ կ'ուզենք տեսնել անհաշտակա՛ն հետամտութեան մը փոյթին մէջ, նախ քան դնահատական կամ դատադակա՛ն վերլուծութեան ամէն առաջընթաց :

«Տեսութիւն» է արժեւորումի ամէն ճիշդ՝ որ հայ գրական վաստակի կշիռը՝ դատումը կը հիմնաւորէ գրականութեան բացարձակ չափանիշներուն եւ ակադեմիական գրասեղաններէ միջերկումը զիտե՛լիքներու վրայ : Ճանշնալ ժամանակի զբաղական բարձրակէտերը կամ քերթողական արուեստի խորքի ու ձեւի մասնա՝ յատկութիւնները, եւ անոնց լոյսին տակ թեւ տալ մեր հունձքին ու սերունդին՝ բուն, յարաբերական կամ բաղդատական առումով կրնայ համարօրէն արդար եւ ընդունելի նկատուիլ, սակայն իրաւունք չի տար հոս ու հոն հայ գրականութեան «ցամաքութեան» եւ հայ գրագէտներու «չգոյութեան» ճառող յանձնա՝ պատահաններուն՝ անխաբարական դատա՝ խաղներու պատմութեանով շրջելու :

Բաւական է կառչիլ պատմութեան, ամբարձել խաբարել մեր կողմէ յիշատակուած երեք գլխաւոր ժամանակաշրջաններու ազդային, ընկերային, հոգեկան եւ իմացական պայմաններուն վրայ ու հայ գրականութիւնը Հայութեան վերապահ ուսած եմքանդով քննարկել՝ ոչ քիչ համալսարաններէն, համալսարանական դասագիրքներէն եւ միջազգային գրական իրազեկութեան մեր պատմութեան թելադրուած ստուգանքներով :

Արեւմտահայութիւնը մէկ միլիոնէ աւելի թիւ տուաւ 1915ին, ու այդ քանակին հետ տուաւ իմացական, ազգային եւ գրական կեանքի որակը, այն մասնաւոր՝ զոր իրազեկութեան էր 1908 - 1915 : Թիւի եւ որակի այս անախընթաց կոտորակով, թրքահայութիւնը դադարեցաւ հաւաքական ուժ ու կազմակերպ կեանք ունենալու ընկերային կենսականութեան : Սպառնալ ըմբռնութեան ձգտել էր վերապրողները բեկորներ էին, քաղաքացիական պայքարութիւն, խառնած՝ զրկանք, բռնուցք դարձած սուգ : Սկզբունքի, վերապահ՝ նոյնիսկ Աստուծոյ հանդէպ :

Մինչեւ 1920, մեր ժողովուրդը իր խելեակները կը հաւաքէր անապատներէն, թշուառութիւնը միակ մտերիմ ճանշնա՝ լով իրեն : Ու մինչ կեանքին կառչած մընաւոր պայքար մըն էր իր հեւքը, վրայ կը հասնէր փրկուումը հայրենիքի անկախ պետականութեան : Ազգը ամբողջ աւա՝ զախտումի մղձաւանջը կ'ապրէր, նոր ցրուումներու, հիասթափութեան եւ ցատումի խառնուրդ ներքին փոթորիկով մը :

Ու տակաւին, խառնարանը նոր բարձրութիւն, տնտեսական ճնշիչ կարիքներու, կրթական անյետաձգելի ստիպողութիւններու : Գաղթականական խրճիթները անպատմ ողբերգութիւն մը կը պարտէին իրենց տակ : Հոգեկան բեկում, մարմնական հիւստի, ուրեմն նաեւ ենթահոյ՝ բարոյական տաքնապէ : Անոնք որ ապրեցան վերապրողներու զանգուածային ներկայութեան մէջ՝ մինչեւ այսօր կը կսկծան այդ օրերու մեր նուաստութիւնը :

Գրական ի՞նչ ակնթիւ ու գործ ակնկալել ժողովուրդէ մը՝ որ ընկերային կեանք չունէր մինչեւ 1930ական տարիներ : Ո՛չ իսկ հանրային կազմակերպում՝ որպէսզի գէթ հաւաքականօրէն կարենար մաքա՝ ուիլ : Կրնա՞ր մոխիր ու գրկանք չենէն սերունդ մը, որ ստեղծագործական իր

առաջին փորձերը պիտի ընէր այդ թուականներուն ու աւելի վերջ :

Մեղմէ ոմանք, այսօր, աժան դատախազութեան ամբիոններուն վրայ, 1920 - 1940ական տարիներու քերթուածին ու արձակին մէջ որակ գտնելու գծով մեր թիւնը քաղութիւն կը համարեն, այն հիմնաւորութիւնը որ անոնց մէջ լայն ու արեւունք թանձրացած է, ընդգրկում ու ըմբոստացում, որոնք ինչ եւ հայրենասիրական տեղը : Մօր կարօտ, սիրոյ ծառա, հոգի կարօտ, հացի պահանջ, պայքարի կոչ :

Կ'ընդունինք որ անոնցմէ շատեր դրա՝ կան տարրականութեան մը մակարդակին վրայ գտնուելի, սակայն համաձայն չենք կրնար ըլլալ որ այդ թուականին երեսուն կամ յիսուն տարի ետք մարդիկ չունեն «գրող» իրաւունքը չնորհել սերունդի մը՝ որ իր ժամանակի չունէն էր ի վերջոյ եւ, իբրեւ «Անապատի սերունդ», զժողով պայմաններու մէջ, ինքզինք պառաւ փորձը կ'ընէր, իրմով մեր ժողովուրդէն վկայագրութիւն մը փոխանցելու համար գրական մեր պատմութեան :

Աշխարհաբարային, ընկերային ու հոգեկան այն ենթահոյն վրայ, որ յետ եղեռնի առջինիս սերունդները եղաւ, գրականութեան աւելի կրնա՞ր տարբեր ըլլալ քան այն՝ որ վերապահուած էր տարա՝ փիւռ համբանքին : Կա՞յ գրական տաղանդ մը, որ իր ամէնէն անկախ ու տեսլական ներուժութեան մէջ իսկ չունէ ու նկարագրի չառնէ ներազգային իր իրականութեան : Եւ եթէ քիչերը որպէսզի նըրաւունքը իրաւունք իրենց գործը, շատերու կողմէ իրագործուած համեմատաբար ցածորակ բերքը իրաւունք կուտա՞յ մեզի ժխտելու կամ ուրանալու գիւրենք :

1930ական տարիներէն ետք, ժամանակը տակաւ կը սպիացնէ մեր վերքերը : Աւելի դատումով քան զգայումով կը մօտենանք աղէտի ճանշումին, ու կը վերադառնանք կեանքը եւ կ'որոշենք զիմա՝ գրաւել մեզի վերապահուած գծուարու թիւներ : Սփիւռք հետզհետէ կը դառնայ Հայկ. Արտասահման : Վերապրող բազմութիւնները տակաւ ցանց կը հիւսեն հանրային հաստատութիւններու, ու ստանալան ակութիւններու, տնտեսութեան եւ ինքնաբաւ կեանքի : Գաղութային կազմակերպ կեանքը կը հաստատուի արեւելքէն մինչեւ Ծաղկաբոյն Արեւմուտք, իրան, Իրաք, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան, Պաղեստին, Յունաստան, Պուլկա՝ ըրա, Ռումանիա, Ֆրանսա, Միացեալ Նահանգներ, Հարաւ. Ամերիկա : Աղէտին յաջորդող քառամեակը ճշդա՞ն է Սփիւռքի ծանրաբեկութեան կեղծոյթը՝ Միջին Արեւելք, ինչպէս գրական - մտաւորական կեանքի յետապետեալմեան գըլ՝ խառն ակադեմիան՝ Ֆրանսա :

Աշխարհաբարային ու ընկերային շրջա՝ փոխութեան հետ՝ նաեւ գրական մեր կեանքը 1930 - 1940 տասնամեակին կ'ենթարկուի նոր փոխազդեցութիւններու, պահելով հանդերձ 1920 - 1930 տասնամե-

ակի աւանդութիւնները, նուազ Արեւելք ու աւելի Արեւմուտք կը դառնայ՝ զգայականութեան դէպքի մտածողական էութիւն շրջադարձ մը կ'արձանագրէ :

Քաղաքակրթական տարբեր մակարդակներու վրայ, հիւրընկալ երկիրներու մէջ, մեր բազմութիւնները ենթակայ են տեղական տարբեր ազդեցութիւններու : Ամէն գաղութ գոյն ու գիծ կ'առնէ իր միջավայրէն : Ամէն գոտի ենթակայ է ուրոյն իմացական հոսանքներու, անկատար փոխազդեցութիւններու : Պատուաստումի եւ իւրացումի մեր մեծ ընկալչութիւնը, յատկապէս արեւմտեան ճակատներու վրայ մեղ կը պահէ տեղական մշակութիւններու ձգողութեան ենթակայ : Այսուհանդերձ, քերթողական մեր վաստակը՝ մասնաւորաբար, ու արձակը՝ ընդհանրապէս, հիմնաւորաբար ունին Հայութեան հոգեկանութիւնը : Մենք մեղ ենք տակաւին, մեր երկու առհասարակ ծառաներով, սէր ու հայրենիք : Արհաւիրքէն վերապրող հինը, Անապատի փրկուող նորը եւ Սփիւռքէն ընծիւղող նորագոյնը, տաղանդի տարբեր ճառագայթումով ու արուեստի նուազ կամ առաւել չեղտուած յատկանիշներով, երկարաձգում են Արեւմտահայութեան աւանդութիւններուն :

Կրնանք խօսիլ, տակաւին, հին ու նոր սերունդներու կեանքի ըմբռնումէն թելադրող հակադրութիւններու, տարա՝ կարծութիւններու մասին՝ ազգային իմաստներու, աւանդութիւններու, բարոյական հասկացողութիւններու մարդին մէջ : Կրնանք ընդգծել մասնաւորաբար Հայրենասիրական ըմբռնումի, հետեւանք՝ հետզհետէ ձեւ առնող քաղաքական - քաղաքական վաճառաշահութեան մը, որ, մեր կարծիքով, Սփիւռքի առաջին մեծ ընկրկումն է՝ տարբեր կրթումներու, տարբեր ձեռնթափութիւններու, տարբեր այլալուծումներու նախադրում :

Սակայն օրաթերթը չէ այն բեմը՝ ուր կէ կարելի պիտի ըլլար այդ բոլոր այլալուծումներու արտաբանական ընթերցումը կատարել, մատնանշելու համար մէկ կողմէ գրական սոկուն արժէքներու յայտնութիւնը այդ տասնամեակին մէջ, ու միւս կողմէ՝ յանձն «նորարարութեան» բանաստեղծական եւ գրական խօսքի առեւտուրը, անօրինակ առատութիւնը — չըսելու համար տըմփիմը — «հայաստանաբարական» հայկականութիւններու :

Առաջիմ ըսենք միայն այն՝ որ հայրենական իրականութեան եւ իրադրումներուն հանդէպ ձրի հիացումին, Սփիւռքեան ձեռնթափութիւններուն, արտասահմանի Հայութեան ստորագրութեան զգացումին եւ շտեմբեկներու, ու տակաւին տարբեր չարիքներու դերը քիչ չեղաւ տարափոխ մեր ժողովուրդի նաեւ իմացական ու գրական - մշակութային կեանքին մէջ :

ՄԻՆԱՍ ԹԵՕԴՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՍՏԻՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂՈՒԹԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Տեսութիւնը շատ, իրատեսութիւնը քիչ», — ա՛յս է սովորաբար մեր յօդուածներու պարունակութիւնը : Կ'ուզեմ ցոյց տալ թէ ի՞նչ տեսակի գործ կարելի է կատարել, վերը պարզուած գաղափարներուն համեմատ : Եւ քանի որ ըսի որ կազմակերպութիւն մը՝ անդամներուն, օրէնքներուն, նպատակին չափի դրամի պէտք ունի, խօսինք գրամի մասին :

Ամերիկա, աւելի քան ուրիշ որեւէ երկիր, տեղ մըն է՝ ուր պարզ մարդիկ սերտօրէն կ'ապուած են, իրենց ամէնօրեայ կեանքի ընթացքին, պաւստիւն հետ : (Գրեմսն որ «գրամատու» բառը ունինք, սակայն շատ չեմ սիրեր կորուսելու դատապարտուած պայքարներ մը) : Պաւստիւն է բառը, Սուրբային մինչեւ Ամերիկա, Արթանթիկէն մինչեւ Ֆրանսա : Ի գործ է ամէն տեղ, եւ պիտի մնայ : Եւ Պանը Օթթոմանի մասին պատրաստ եմ երգ երգելու, գրամատուն Օթթոմանի մասին՝ ո՛չ) : Գրեթէ ամէն մարդ ունի իր չէքերը եւ իր խնայողութեան տետրակը,

պանքէ մը առնուած : Ան՝ որ տուն կը գնէ, գործ կը բանայ, կամ գրամ փոխ կ'առնէ պանքերու հետ գործ ունի միշտ :

Ուրեմն, թէ՛ անձեր, թէ՛ փողը կազմակերպութիւններ, գրեթէ ամէն օր պանքերու հետ գործ ունին : Եւ այն կազմակերպութիւնը, որ կը լծուի շինարարական գործի (ըսենք՝ ակումբի մը շինութեան համար գրամ հաւաքել), կամ այն յանձնախումբը, որ կ'ուզէ նախաձեռնարան շինել՝ սակայն չէ կրցած բոլոր պէտք եղած գումարը հանգանակութեամբ հաւաքել, կամ այն յանձնախումբը՝ որ հայաշատ քաղաք-թաղամաս կ'ուզէ շինել լայն փոխառութիւն ընելու պէտք կը զգայ, — բոլոր այս կազմակերպութիւնները «կոնակի», «միջնորդ» եւ «ներկայացուցիչ» պէտք ունին : Օտար հաստատութիւններ ունին պանքեր կամ կ'ապահովեն պանքի մը աշակցութիւնը : Մենք չենք կրնար նոյն տեսակի օգնութիւն ակնկալել, յաճախ, օտար պանքերէ : Ան որ կը հասկնայ պանքերու

վարկը, վայելած յարգանքը, հսկայ ուժը եւ գործ զիւրացնելու կարողութիւնը Միացեալ Նահանգներու մէջ, չի՛ կրնար չգործնալ՝ երբ կը տեսնէ որ հայ հաւաքականութիւնը եւ անոր կազմակերպութիւնները չունին ո՛չ իսկ մէկ պանք :

Ուրեմն, չծիծաղինք, եւ ըսենք. — Ահա՛ նպատակ մը, հայ պանք մը ունենալ, այսինքն՝ պանք մը, որուն նախագահը, վարիչները եւ կամ տնօրէնող գրամապետը հայ են : Կարելի՞ է : Ոչ միայն «այո» է մեր պատասխանը, այլեւ կարելի է ցոյց տալ փաստ մը : Անցեալ տարի, կիներու ազատագրութեան նուիրուած յանձնախումբ մը՝ Նիւ Եորքի մէջ հիմնեց կիներու կողմէ վարուած առաջին ամերիկեան պանքը : Հարուստ կիներ, պարզ վարսայարգար եւ պողպատաձու կիներ, տանտիրիկներ ու փաստաբաններ միացան, ստեղծեցին պէտք եղած գրամապետը : մասնաւորաբար թափեթուութիւն ծախելով, լայնաբեր ունին պանք մը՝ որ գրամապետին փոխ կու տայ կիներու (որոնց գէ՛մ որոշ խորականութիւն մը ցոյց կու տան այրերու ձեռքը մնացած պանքերը), եւ կը քաջալերէ որ կեանքի բոլոր առաջնորդներուն լծուին անոնք :

Աւելին : Մեր 85ամեայ գաղութը չունի՞ Գուպայական նոր ներգաղթողներու կորովն ու կարողութիւնը : 1960ին, Գու-

պայի համայնավարացումէն ետք, մօտ 600,000 գուպայի ապաստանած են Միացեալ Նահանգներ : Անոնց ճնշիչ մեծամասնութիւնը, 400,000էն աւելին, հաստատուած է Հարաւային Ֆլորիդա, Մայամի շրջան, սակայն շատեր հասած են հիւսիս, մինչեւ Նիւ Եորք : 13 միլիոն առաջ, այդ հիւսիսեան բեկոր-համայնքը խեղճ ու համարձակութիւնը ունեցաւ հիմնելու Գալիթիլ-Նէյլը Պանքը, որուն զԵլ խառն նպատակն է գրամի փոխառութեամբ քաջալերել փող գործերու տէր Գուպայիներ, որոնք, ըստ «Նիւ Եորք Թայմ» թիւ 12ի թիւին, սկսած են տնտեսական Նիւ Եորքի որոշ շրջաններուն մէջ, Յոյներու եւ Հրեաներու տեղը «գրաւելով» եւ Գուպայի համայնքին մէջ կոնցրումն ստատելով Ուաշինգթոն Հայ Թաղամասին մէջ : Այս կարեւոր գործը կը կատարէ 13 միլիոն ի վեր միայն գոյութիւն ունեցող պանք մը, որուն ընդհանուր գրամապետին է, ներկայիս 7 միլիոն 400 հազար տոլար : Մե՛ծ գումար կը թուի, լայն պանք մը հիմնելը նոյն նիսի այդ գրամապետին պէտք չունի, ատրիկա տէքստիլներու, այսինքն՝ պանքը «պառկած» գրամներու գումարն է :

ԽԱՅԻ ԹԵՕԴՈՒԹԵԱՆ

(Շար. - 9)

ՊԱՂԵՍՏԻՆ ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐԸ

— 0 —

(Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԱ)

Ի դարձ սկզբները «Միտնական ընկե-
րութիւն»ը միացուց իր ուժերը «Ալիանս
Իրաւական»ին՝ Պաղեստինի մէջ հրէա-
յան գաղթականներ հաստատուելու հա-
մար, իրեն վերապահելով՝ ապագային եւ
ապագայի համար դրոժագրութեան զօր-
քան եւ ազգայնական բոլոր ծրագիր-
ներու կիրարկումը :

1948-ին (անկախութենէն առաջ) արդէն
բազմաթիւ հրէայ գաղթականներ հաս-
տատուած էին Պաղեստինի մէջ, որոնք
եւ զբաղեցին երկրագործութեամբ ու վե-
րահանգութեան բոլոր ճիւղերով՝ պար-
տաւորութիւն, հաւաքուծութիւն, մե-
քաւորութիւն, գինեգործութիւն եւն. :
Այս բոլորին համար ունէին կատարելա-
գործած բազմաթիւ մեքենաներ :

Առաջին աշխարհամարտէն առաջ իւ-
րաքանչիւր քաղաքական մեթը հող կ'ար-
էր գրեթէ մէկ փէնի, իսկ հրէայ գաղ-
թականներու հաստատման շարժումին
կողմէն ստիպողականութեան առջեւ մէկ
քաղաքական հող գնելու համար անհրա-
ժեշտ էր հարկւարուել ոսկիներ վճարել եւ
այս հսկայ գումարները կը մտնէին բնիկ
կտրներու գրպանը :

Եւրոպայէն եւ Ամերիկայէն խումբ-
խումբ Պաղեստին խուժող հրէայ գաղ-
թականները, քաղաքակրթութեամբ մարդիկ
ընդհանրապէս, Իսրայէլի նոր սերունդին
նկատելու ու ապագային ապահովելու միակ
հասցեութեամբ տողորուած , կ'աշ-
խատին ոգի ի բռին, կը տընին, կը պա-
շարէին, կեանքի եռուղեւ մը յառաջ բե-
րելով ամբողջ Պաղեստինի մէջ : Ծառա-
բուծեստի զարգացման համար յիշուե-
ցան անանուն ընկերութիւններ կը կազ-
մէն, որոնք տարեկան մէկ միլիոն անգ-
լիական ոսկի պատկանելի գումար մը կը
բաշխէին եւ կը ջանան իրենց առաջա-
դրած նպատակին իրագործումը ապահո-
ւել : Ամբողջ Պաղեստինի, քաղաքակր-
թութեան պահանջներն եւ ուղիներ համա-
նայն կը զարգարուէ ու կը ճոխանայ հե-
ղեակէ հսկայ ու չքեղ շէնքերով, բարե-
կառավար հաստատութիւններով , լայն
պողտաններով, հանրային պարտէզներ-
ով, թատրոնով, շարժանկարով եւն. :

Տիրեալան եւ Մեռեալ ծովերու, ինչ-
պէս նաեւ Յորդանան գետի ջուրերէն օդ-
առելով ամբողջ Պաղեստինը ոռոգելու
նպատակով հսկայ դրամադուլներ կը
կան հրէայ ընկերութիւններ, հաստա-
տելով միանգամայն ելեկտրական կա-
լաններ :

Սողոմոնեան պատմական ու հռչակա-
ւոր աւաղանները կը հոսին Երուսաղէմի
մէջ ջրաբաշխական խողովակներով, ըմ-

պելի մաքուր ջուր մատակարարելով քա-
ղաքի բնակչութեան : Եւրոպացի ճամ-
բորդներ եւ զբոսաշրջիկներ մեծ հիացու-
մով կը դիտեն վերազարթնող Պաղեստի-
նը : Առեւտրական հրապարակներուն վը-
րայ չըջանառութիւն կ'ըսեն հրէական
մեծագումար դրամադուլներ, գերմա-
նական , աւստրիական , ռուսական , ֆը-
րանսական եւ անգլիական ապրանքներ
կ'ողողեն ամէն օր Պաղեստինի նաւահան-
գիստերն ու մաքսատուները :

Պաղեստին այդ թուականներուն ունէր
մօտ մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազար
բնակիչ, ամէն ազգէ եւ կրօնքէ, 9000
քառակուսի մղոն տարածութեան մը վը-
րայ եւ իթէ գիտական գրութեամբ կարե-
ւի ըլլայ օգտագործել հողը, ջուրը եւ
հանքերը , այն ատեն շատ դերութեամբ
պիտի կարենայ սնուցանել հինգ միլիոն
բնակչութիւն մը, ինչ որ պատկանելի
թիւ մըն է իր տարածութեան համեմա-
տութեամբ :

Պաղեստինի ամէն կողմերը, նոյնիսկ
գիւղի մը մէջ, հրեան ունի իր մանկա-
պարտէզը, իսկ քաղաքներու մէջ՝ նա-
խակրթարաններ, մասնագիտական եւայլ
վարժարաններ եւ համալսարան : Մօտ 15
հազար ուսանողներ կ'ուսանին այս կըը-
թական հաստատութիւններուն մէջ ու-
սումնական որոշ ծրագրի մը համաձայն-
բերայերէնը իբր մայրենի լեզու պար-
տաւորիչ ըլլալէն ետք՝ անգլերէն, արա-
բերէն ու ֆրանսերէն լեզուներն ալ, իր-
բեւ պաշտօնական լեզու, պարտաւորիչ
հանգամանք մը կը վայելեն :

Ամէն ամիս, աշխարհի զանազան կող-
մերէն որոշ թիւով հասնող հրէայ ընտա-
նիքներ կը տեղաւորուին անմիջապէս
գիւղերու մէջ, յատուկ յանձնարարներ
բու հակադուլթեան տակ : Այս բոլոր կար-
գադրութիւնները կը կատարուին սինա-
կաններու դրամադուլիով եւ որոշումով :
Եւրոպական ճաշակով կառուցուած չքեղ
տուններու մէջ հաստատուելով նորեկ ըն-
տանիքները, ընկերութեան տարեկան ո-
րոշ գումար մը վճարելով՝ 15 կամ 20
տարի ետք, օրինաւոր տէրը պիտի նը-
կատուին այդ տուններուն, ըստ պայմա-
նագրութեան :

Անկարելի է հանդիպել փողոցներու
մէջ անդործ եւ մուրաքիկ Հրեայի մը ,
որովհետեւ մասնաւոր հոգատար մար-
միններ, ընկերութեան բարերար կարգա-
դրութեամբ՝ անգործին դործ , հիւան-
դին դեղ ու դարման, չքաւորին սնունդ,
անկարին նպաստ ու անտուներին պատըս-
պարան կը հայթայթեն :

Կառավարական շրջանակներուն մէջ
հրէայ պաշտօնեաներ տեղաւորուած են
լիարուեստ վարձատրութեամբ կառավա-
րական բոլոր պաշտօնաթուղթերը կը
կրեն անպայման երբայերէն տառերը :
Իւրաքանչիւր քաղաքի կարելի է
հանդիպել Եւրոպայի կամ Ամերիկայի
համալսարաններէն շրջանաւարտ հրէայ
մասնագէտներու՝ բժիշկ, ատամնաբոյժ,
ակնաբոյժ, անասնաբոյժ, երկրաշափ ,

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

ՈՒՍՇԻՆԿԹՆԻ ՀԻՐԲՐՈՒՄՈՒՄ
մէջ, Սեպտեմբեր 5-ին, ամերիկեան ըն-
կերարան — հոգեբաններու ընկերութեան
տարեկան համագումարին, Փրօֆ. Վա-
հագն Տատրեան ելոյթ մը ունեցած է :
Շրջապատուած ընկերարաններով՝ Փրօֆ.
Տատրեան ներկայացուցած է քէզ մը
հայկական ցեղապանութեան մասնաշա-
տուկ մէկ հանգամանքի մասին :— Այն
է՝ Տանջամիլի եւ ահաբեկման այլազան
եղանակները եւ ընկերաբանական պայ-
մանները : Անկախ իր գիտական մերձե-
ցումէն, որ, ըստ ներկայ եղող կարգ մը
մասնագէտներու վկայութեան, ամէնէն
ապաւորելի էր ներկայացուած գեկու-
ցումներուն մէջ, Փրօֆ. Տատրեան խա-
րանած է աղաղակականներու այն հոյժ՝
որ տակաւին կը շարունակէ հրէական ող-
ջակիզումը նկատել միակ դասական պա-
րագան՝ ցեղապանութեան : Հայ ընկե-
րարանը այսպիսով է հայկ. ցեղաս-
պանութեան շարունակական ան-
տեսումը իբրեւ քաղաքական տը-
խուր իրականութիւն եւ ոճիր, ու այդ
իսկ տեսանկիւնէն դիտուած՝ դիտական
պրպտումներու անսպասելի նիւթ :

×

Հ. Բ. Ը. Մ. Ի Տիթրօյթի անդամներէն
Պ. Լեւոն Մկրտիչեան երկու հարիւր հա-
զար տղարի հիմնադրամ մը հաստատած
է, որուն եկամուտները պիտի յատկաց-
ուին աղքատահասակներու դործին, մաս-
նաւորաբար կրթական ձեռնարկներու :
Այն քանի մը տարի առաջ ալ երկու հա-
րիւր հազար տղարի նուէրով մը կա-
ռուցել տուած էր Պէյրութի մէջ Սահակ-
եան — Լեւոն Մկրտիչեան Լիսէի արդիա-
կան շէնքը : Պ. Լեւոն Մկրտիչեան իր
նիւթական կարեւոր օժանդակութիւնը
բերած է նաեւ Էմիլիանի տղարանի հան-
դանակութեան, Պէյրութի «Արարատ»
օրաթերթի տպարանի հանդանակու-
թեան, Գահիրէի «Ջահակիր»ին եւ Նիւ
Եորքի «Երիտասարդ Հայաստան»ին :

մեքենագէտ, տնտեսագէտ, հանքաբան ,
ուսուցիչ , գերասան եւայլն, եւայլն :
Աստիճ. ամէնքն ալ, իրենց կարողութիւ-
նին ու անձնութիւններին ի սպաս կը
դնեն Իսրայէլի ազգային ու դարաւոր ե-
րազի իրականացման, ամուր , հիմքերու
վրայ դնել ջանալով հրէական հարցը :
Կրօնական տեսակէտով միջազգային
հանդամանք ունեցող այս երկիրը, լեզ-
ուական տեսակէտով ալ նոյն պատկերը
կը ներկայացնէ , այնպէս որ ուսուցիչն ,
գերմաներէն , սպաներէն, արաբերէն ,
անգլերէն, ֆրանսերէն եւ այլ լեզուներ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂՈՒՆԵՐՈՒ

ԳՈՐԾԵՐԸ ՕՏԱՐ ԼԵՋՈՒՈՎ

Ուկրանիոյ երիտասարդական հրատա-
րակչութիւնը լոյս կ'ընծայէ «Ուորհ. Մի-
ութեան երիտասարդ պոէզիան» մատեն —
նաշարը, որ կը ներկայացնէ Ուորհ. Մի-
ութեան տարբեր ժողովուրդներու երի-
տասարդ բանաստեղծներու գործերը :
Յարկ լոյս տեսած են ռուսական, բելո-
ռուսական , մոլդաւական, լատվիական,
լիտվական, էստոնական, վրացական ,
ուզբեկական եւ հայկական բանաստեղ-
ծութեան հատընտիրները : Հայկական
բանաստեղծութեան հատընտիրը հրատա-
րակուած է « Սեւանեան լուսաբացներ »
խորագրով : « Վիտշիգնա » գրական — գե-
ղարուեստական ամսագրի 7րդ թիւին
մէջ լոյս տեսած է ուկրանացի բանաս-
տեղծ — քննադատ Արքամ Կացնեյսոնի
« Երիտասարդ եղբայրական ձայներ »
խորագրով յօդուածը, որուն մէջ հան-
գամանօրէն վերլուծուած են լոյս տե-
սած ինը գիրքերը : «Սեւանեան լուսա-
բացներ»ու մասին Կացնեյսոն գրած է . «Ոչ
թէ կը ծերանայ , այլ՝ ընդհակառակն ,
շարունակ կը նորոգուի հայկական բա-
նաստեղծութիւնը՝ որ դարերու պատմու-
թիւն ունի : Հայկական բանաստեղծու-
թեան հատընտիրին մէջ գետեղուած են
Նանսէ Միքայէլեանի, Ալեք Սաչունցի,
Դաւիթ Յովհաննէսի, Արամայիս Սա-
հակեանի բանաստեղծութիւններէն նը-
մուշներ :

×

ՆՈՐ ՀԱՄԲԱՅԻ ՄԸ ԲԱՅՈՒՄԸ

Բացուած է Ամասիա — Երեւան հանրա-
կառ. ճամբան : Նախատեսուած է յա-
ռաջիկային բանալ նաեւ Դուկասեան շըր-
ջանային կեդրոնը Երեւանին կապող
կառ. ճամբայ մը :

Քաղեց՝ ԹՈՐԳՈՒՄ ՆԱԼ ՊԱՆՏԵՍԱՆ

ՊԱՆՏԵՍԱՆԻ ԹԵՐԹՈՆԸ

(190)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՈՍԿԵՆ ԽԱՐԻՍԻ ԳԻՆԵՏՈՒՆԸ

Պարթօյ ո՛չ կ'ըն ունեն, ո՛չ ալ զաւակ-
ներ եւ ո՛չ ալ ունէ ազգական. ան միայն
բարեկամներ ունէր :

Դիպի եւ քաղաւած դէմք մը ունէր ան,
որոնքին տեսակ մը ցուէր որ մարդկային
օրինակ ունէր իր վրայ . իր յաճախողներ-
ը թէ՛ կը վախնային, թէ՛ կը դարձնէին
թմբ : Վարդեա Պարթօյ ամէն գիշեր ո-
րեւոր ժամուն կը գոցէր իր խանութին

փեղկերը, բայց հաւատարիմ յաճախող-
ներու համար գիշերը մինչեւ լոյս դուռը
կը բացուէր :

Աւագակային կողոպուտի ծրագրերը
հոն կը պատրաստուէին : Վենետիկի ոս-
տիկանութիւնը տեղեակ էր այս բոլորին,
բայց չենք գիտեր թէ ինչպէս, ոչ մէկ
իշխանութիւն անհանգիստ կ'ընէր Միա-
կանի Պարթօյն :

Այն գիշերը խանութէն ներս մտած ա-
տենք վարպետ Պարթօյ հոն գտնուող վեց
սողիւն վրայ աղնարկ մը պտըտցուց :

Բացի մէկէն, որ անկիւն մը քաշուած
կը քնանար, միւսները ճանչցաւ :

Այս անձանցով, որ խեղճուկ նաւավա-
րի մը զգեստները հաղած էր, կոնակը
լոյսին դարձուցած կը քնանար :

Պարթօյ անոր մօտենալով վայրենա-
բար ուսը ցնցեց եւ ըսաւ .

— Հէ՛յ, բարեկամ, հոտ ի՞նչ կ'ընես,
այստիպը ծուլարան չէ :

Մարդող անձանցով յանկարծ արթն-
նալով՝ ձեռքով խորհրդաւոր նշան մը-
րաւ :

Պարթօյ նստաւ եւ ցած ու կասկածոտ
ձայնով մը փսփսաց .

— Ո՞վ ես դուն : Մեր նշանները գի-
տես բայց ես քեզ չկրցայ ճանչնալ ...
առաջին անգամն է քու երեսը կը տես-
նեմ :

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԲՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՂԱՆԳԻՍՏ

Տէր Եւ Տիկին Օննիկ Սիւրմէլեան կը ծանուցանեն թէ իրենց տարարարստ Եւ վաղամեռիկ զաւակին՝ Տ. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏ-ԼԵՆԻՆ ՍԻՐՄԷԼԵԱՆԻ մահուան առաջին տարեկիցին առթիւ, կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ յետ պատարագի, Կիրակի Հոկտ. 3, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Ռիւ լ'Ժամ Կուժօն :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

ՖԱՐԱՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Նորակառոյց շէրիմի բացում

ԲԻԻԶԱՆԻ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

Կիրակի, 3 Հոկտ. ժամը 16ին, Տէոյ - Լա Պառի գերեզմանատան մէջ :
Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալ բա - նաստեղծին յիշատակը յարգողները :
Ժամադրաւոր՝ Կառ Տիւ Նորի ներք - նամասը ժամը 15ին, կամ գերեզմանա - տունը :

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լի՛ն.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի - տէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Գառնիկ Առաքելեանի իր կնոջ մահուան առթիւ եւ ընկեր Տիգրան Զէ - քեանի իր եղբոր մահուան առթիւ :

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Հայերէն լեզուի դասընթացները կը սկսին Հոկտեմբեր 6ին, փոքրիկներու համար՝ հայերէն լեզու, չափահասներու համար՝ հայ լեզու, գրականութիւն, պատմութիւն Հայոց :

Արձանագրուել Մշակոյթի Տունը ամէն օր մինչեւ Հոկտեմբեր 6, հասցէ՝

12-14, rue St. Bazile
Marseille
tél. 50-15-09

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ . Պաշտի Իսի միօրեայ դպրոցի արձանագրութիւնները եւ դասընթացը - ները կը վերսկսին Հոկտեմբեր 6ին, Զո - րեքշաբթի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Ի - սիի Հայ Մշակոյթի տան մէջ : Ինչպէս նաեւ «Գարուն» պարասումբի փորձերը կը վերսկսին Հոկտեմբեր 9ին, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14ին :

Փափաքող ծնողներ կրնան իրենց զա - ւակները արձանագրել (մանչ, կամ աղ - ջիկ), 45 Ռիւ տը Լա Տէփանս, Իսի :

×

Սէն ԼՈՒ.— Հայերէնի դասընթացնե - րը կը վերսկսին Զորեքշաբթի, Հոկտեմ - բեր 6ին, եւ տեղի կ'ունենան ժամը 14ին 16: Ուսուցչութեամբ Շահան ԲՏՆՅ. Տէ - տէեանի: Հայ ծնողքի պարտականութիւն է առաջնորդել եւ արձանագրել իր զա - ւակները :

×

ՍԷՆ ԺԵՌՈՍԻ

Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորութիւնը վաշեղող հայ դպրոցի դասընթացները : Ուսումնական տարեշրջանի արձանա - գրութիւնները սկսած ըլլալով, կը խնդ - րուի փափաքող ծնողներէն, զիմեւ զպ - րոցիս հոգաբարձութեան, Կիրակի առա - ւօտները ժամը 10ին 12 եկեղեցւոյ բան - կալը, արձանագրել տարու համար իրենց զաւակները հայեցի դաստիարակութեան համար: Մերաջն թաղեցիներու ուշա - գրութեան կը յանձնենք որ երկրորդական աստիճանի դասականութիւնները կը կատարէ այս տարի՝ երկուսարդ ուսու - ցիչ Պ. Գրիգոր Բէշիշեանը :

Իսկ փոքրիկներու նախակրթարանի դասականութիւնները կը կատարուին Հոկտեմբեր 6ին սկսեալ Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 14ին 16, Տիկին Մայրա Կարապետեանի կողմէ :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Հայկ Զրուանդեան իր ամուս - նոյն՝

ՀԱՅԿ ԶՐՈՒԱՆԴԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարեկիցին ի յիշատակ 500 Փրանք կը նուիրէ Փարիզի Հայ Մը - շակոյթի տան նորոգութեան : (Ստանալ («Յառաջ»)-ն) եւ 100 Փր. «Յառաջ»ին :

« 3 Ա Ռ Ա Զ »

ԲԱՐԳԱՆԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄՕՐՍԷԼԻՅԷՆ Պ. Յովհ. Աւագեանց 100 Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին :

ԿՈՆԷՍԷՆ Պ. Կիւլէզեան 60 Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին :

×

Ի յիշատակ Ղազար Պողոսեանի Մար - տէլէն՝ Պողոսեան ընտանիք 500, Շալ - ճեան ընտանիք 50, Տիկին Մարիամ Րէ - իսեան քսան Փրանք :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Սէնթ Էթիէնէն Պ. Յարութիւն ճամ - պուեան երաւանք Զէֆեանի մահուան առթիւ (Պէյրուլ) ցաւակցութիւն յայտ - նելով այրիին, զաւակներուն եւ Տէր Եւ Տիկին Տիգրան Զէքեանի եւ պարագա - ներուն փոխան ծաղկեպսակի 50 Փրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին :

ՓԱՐԻԶԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՆԿ ԹԻԻ 7

Պ. Ժան Փափազ (Պանեէօ)	500
Պ. Յ. Փէքմէզեան (Պանեէօ)	200
Ոմն (Փարիզ)	200
Տէր Եւ Տիկ. Կէնճեան (Լիւն)	100
Պ. Գոճապաշեան Ս. (Պրոն)	100
Ընդհ գումար	19430

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9^e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիններ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տէօնէր

Երեքշաբթի իրիկում՝ Ժիթապար - մանքը

Հինգշաբթի իրիկում՝ պատուէրին վրայ լաիմանում ու ջի-ֆէօֆթէ

Ուրբաթ իրիկում՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան

Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԱՆ

Դասընթացը կը սկսի Հոկտեմբեր 1ին Ուրբաթ, ժամը 19ին 21:

Պաշտի հայերէն լեզուի քննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհ - հաղորդեան :

Արձանագրութեան համար դիմել Ուր - բաթ իրիկունները 7-9 Լիւի Գոնտորսէ :

COURS DE LANGUE ARMENIENNE AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 1er Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les vendredis de 19 à 21 heures.

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

ԲԱՐԶՐ ՀՈՎԱՆԱԻՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՀԻ

Madame Simone VEIL

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 23, Ժամը 21ին մինչեւ լոյս

dans les salons de Paris Sheraton Hôtel

19, rue du commandant-Mouchotte - Paris 14

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԽԻՍՏ ՓԱՅԼՈՒՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱԽԱՔՈՅԹԸ

animé par DON MARYO et son Orchestre

attraction : le Chanteur NORAYR

de l'ambiance, du rythme toute la nuit

Entrée 40 F les moins de 21 ans 10 F

ԾԱՆՕԹ.— Սեղանները կարելի է ապահովել հեռաձայնով Ազատախանայի կեդրոնը . 878 - 02 - 99 :

ԿԱՐԵԻՈՐ.— Վերապահուած սեղանները ժամը 22ին վերջ երէ չընունին, կը տրամադրուին :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Սեպտ. 30, ժամը 20-30ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Բո - լոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա - տրիչ է եւ կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ :

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը Ուրբաթ (Հոկտ. 1) ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի տունը :

×

Լի՛ն.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի - տէն ժողովի կը հրաւիրէ Լիւնի եւ Սէն - Մօրիսի ընկերները, այս Ուրբաթ, Հոկ - տեմբեր 1, ժամը 20-30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

×

ԱԼԶՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Միւսեան երթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21-ին, ծանօթ հաւաքավայրը : Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ծննդեան ԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍԸ

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 18

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS

● CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès

tél. 928 00 98 - 928 03 88

Fonds A.R.A.M